

878 [3]

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY,

C Z Y L I

O P I S A N I E

KROLESTW, PROWINCYI, MIAST, BISKUPSTW, XIĘSTW
HRABSTW, MARGRABSTW, PORTOW, FORTEC
y innych miejsc znaczniejszych w czterech częściach świata.

W T R A Z E N I E M

*W którym Krolestwie, Prowincyi, Krainie iakże się miejsce
znajduje, do którego Państwa należy, nad którą rzeką,
odnogą, górą lub morzem jest położone, odległości jego w mi-
lach Francuzkich, co do miejsc obcych, a w Polskich co do
krajów naszego od miejsc w pobliżności główniejszych, z ich
długością i szerokością Geograficzną podług Mapp najlep-
szych, nieopuszczając nic, co by o jakim miejscu pamiętniejsze-
go wiedzieć było można!*

P O A N G I E L S K U N A P I S A N Y

P R Z E Z

P A N A E C H A R D A,

*Z trzynastej Edycyi Angielskiej na Francuzki język przeto-
zony, powiększony i poprawiony przez X. VOSGIEN*

*Nakoniec z osmej Francuzkiej Edycyi w Polskim wydany z
z dodatkami zalicznych odmian, i umiactwieniem wielu Miał
cyi Polskich.*

ichsarchiv Danzig Tom III.

weigstelle Bromberg

2177/41. W W A R S Z A W I E

w Drukarni PIOTRA DUFOUR Drukarza J. K. Mcś

D C C . L X X X I I I .

<http://rcin.org.pl>

878

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY.

S

SAADACH, *Saada*, M. Azyi obronne i ludne, w Arabii szczęśliwey. Tu wyprawiaią przednie skóry kozłowe. Leży o *m.* 120. od Sanay dł. 48. 10. sz. 17. 15.

SAAL, Cyrkul Saaleński, powiat Xstwa Magdeburgskiego. Leży nad rz. Saalą bardziej wgórney, niż w dolney Saxonii. Hala Saska jest w nim M. S.

SAALBURG, m. w Saxonii wyż. i pow. nad Saalą na górze, nal. do młodzhey linii Hr. Reusen.

SAAR-BOKENHEIM, albo **B**OKENON, m. w Hr. Sarwerdeńskim, o milę od Sarwerden, należy do Francyi.

SAARSTAEDE, m. w Bisk. Hildesheimskim, o *m.* 2 na połu. ku z. od Hildesheimu.

SABA, m. Perfkie w Prow. Irak Agemi, na trakcie z Sultanii do Komu, leży w równinie wiel. dł. 83. sz. 34. 56.

SABA, wysepka Amer. iedna z Antylskich, 4 albo 5 *m.* okręgu mająca, jest żywna i wesola. Mieszka na niey kilka familii Hollen, z wytpy S. Eustachiusza, które się bawią robotą pończoch bawełnianych. dł. 314. sz. 17. 15.

SABAKZAR, m. Mosk. w Krol. Kazanu, na pośd. Wolgi i wyspy Mokryczy.

SABAUDIA, lub **S**AWOYA, *Savoie*, Xstwo w Europ. udzielne między Fr. i Włochami, gran. na połu. ziez. Geneweńskim, które ie oddziela od Szwaycar, na w. góry Alpes rozgraniczaią ie od Piemontu i Walezyi, na z. oblewa rz. Rodan. Mocą traktatu r. 1601. bieg Rodanu i brzegi ograniczaiące Sabaudyą należały do Fr. ale przez traktat r. 1760. śrzodek biegu tej rz. czyni oddział tych dwóch Państw, na pośd. gran. z Delfinatem i częścią Piemontu. Wzdłuż ma na *m.* 33. wszierz naywięcey 27. Dzieli się na Sabaudyą właściwą, pow. Geneweński, Szablański, Tarentezki, Morienne, Bugey i Faulligny. Kray jest górzysty, nieplodny i trudny do uprawy, wygodny iednak do łowu. Mieszkańcy są prości, ludzcy i poczciwi. Obyczaię mają Niem. mowę Fr. Chambery jest M. S. Xżę Sabaudyi posiada nadto Piemont, Sardynią &c. Niemcy poczytuia go za swoy kray leury i w Cyr. go Renu wyż. mieszcza, lubo Xżę Sabaudyi, odłączył się od Rzeczy Nie-

mieckiey i swych Deputatow doniey, wzywanych nawet, nieźle.

SABABURG, zamek Xzęcy w Hassyi niż. na wysokiey górze. Służy Xzetom do polowania.

SABIA, Krol. w Kafreyyi wschod. Krol iego zowie się *Sedanda*. Leży na pośd. Sofali, na w. Maniki.

SABEL, albo SEBEL, m. w Kurlandyi, z zamkiem nad rz. Windawą na w. Goldyngi. dl. 45. sz. 57.

SABINIA, *Sabinia*, Prowin. Włoska w stanie Papiezkim. Graniczy na pośn. z Umbryą, na pośd. z Kampanią Rzymką, na w. z Abruzzią, na z. z Patrimonium. Ma m. 9 dlug. i tylez prawie szer. Jest bardzo żyzna, obfituje w oliwę i wino. *Magliano*, jest w niej M. S. i Rezydencya Bisk. Mieszkańcy tey Prow. są boiaźliwi, i zatopieni w roskoszach, przeto wolą spokojne życie, niż woienne rzemiośto.

SABINOW, ob. Szecbeny.

SABIONCELLO, *Hyllis*, półwysep Dalmacyi w Rzpłtey Raguzañskiey, mający około m. 30. okregu. Leży na pośd. odnogi Narenta, a na pośn. kanału, który ją oddziela od wysp Kurloli i Meledy.

SABIONETA, *Sabuloneta*, M. mocne i Xstwo Wło. na pograniczu Xstw Mantuy i Kremony. Ma zamek, należy do domu Austr. Leży o m. 5 na pośn. od Parmy, 8 na w. od Kremony, 8 na pośd. ku z. od Mantuy. dl. 27. 59. sz. 45.

SABLANCEAUX, Opac. Fr. o m. 3 na południe. ku zachod. od *Saintes*. Należy do Augustynianow, i czyni 3500. liwr.

SABLANSKIE Xstwo, ob. Chablais.

SABLE, *Sablolinm*, dawne m. Fr. w pow. Cenomańskim, z tyt. Margr. Leży nad rz. Sartrą na pograniczu Andegawii, o m. 10 na pośn. ku w. od Andegawy, 11 na pośd. ku z. od Mans, 54 na pośd.

ku z. od Paryża. dl. 17. 15. sz. 47.

SABLES D'OLONNE, ob. Olonne.

SABLESTAN, albo SABLUSTAN, *Sablestanu*, Prow. Azyat. w Perfyi na gran. Indostanu. Jest to kray górzylity, oblany wielą rzekami, strum. kami, i jeziorami. Boost w nim jest M. S.

SABU, albo SABA O, małe Krol. Afr. na złotym brzegu Gwinei. Graniczy na pośn. z Krol. Akanis, na w. z Krol. Fantynow, na pośd. z morzem. Jest bardzo żyzne, obfituje w zboże i owoce. Jest w nim wiele m. z których Sabu jest stoł. Hollendrzy mają w tym Krol. Fortecę Nasslau. dl. 18. 30. sz. 5. 6.

SABUGAL, m. Portug. w Prow. Beira, z tyt. Hr. Leży nad rz. *Coa*, o m. 5 ku pośd. od *de la Guarda*.

SACANIA, *Laconia*, *Sakania*, nazwisko dane tey części Morei, która jest między odnogami Lapancką, Angijską, Napolską, między Xstwem Klarneckim, i Międzymorzem Korynckim.

SACCAI, *Sakkaia*, *Saccaia*, M. Japońskie bardzo obronne i jedno z nayflawniejszych, na wyspie Niphon, z kilką zamkami dobrze uzbroionemi. Ma też wiele pięknych kościołow i pałacow, iuż w słamym mieście, iuż za miastem. Leży w miejscu bardzo miłym, nad morzem, o m. 5 od Ofikki, z jedney strony ma górę, która mu służy za twierdzę. dl. 153. sz. 34.

SACE, m. w Normandyi, o m. 2 ku pośd. na w. od Pontorson.

SACHSA, m. nad Hartzą w Saxonii wyż. w Hrab. Klettenberckim.

SACHOCIN, *Sonchocinum*, m. powiatowe, w ziemi Ciechanowskiey, dawne, niemające nic znacznego, o m. 5 od Nowegomiasta. Leży blisko Łydyni. W pow. tym jest osiadły szlachty. siwo piaci kwar. zł. 648.

SACHSEN, ob. Saxonia.

SACHSENBERG, *Saxenberg*, m. w Hr. Waldeckim, o m. 5 od Korbachu ku pośd.

SACHSENBURG, m. Karynthii wyż.

SACHSENHAGEN, *Saxenhagen*, m. z zamkiem w Hrab. Schawenburskim, w Westfalii, o m. 8 na pośn. ku w. od Minden.

SACILE, *Sacillum*, *Sacyla*, m. Włó. w Marchii Trewizańskiej, która jest częścią Państwa Weneckiego. To m. dla rokosznego położenia, nazywa się *Ogrodem Rzepltey Weneckien*.

SACZKOWICE, Krol. w Brzeskim Litt. plac. kwar. zł. 50. Jest w pow. Pińskim.

SĄDÉCZ Nowy, *Sandecia*, dosyć znaczne M. w Woi. Krakow. murami opasane, z zamkiem, ozdobione Kollegiatą, klasztorem Franciszkanów, i Norbertanów, którzy tu mają Opac. tudzież kolegium Piarskim. Przedtym było mocne i obronne, ale od Szwedów zostało zruynowane. Leży między rz. z iedney strony Dunaycem, z drugiey Kamienicą, ktorey wylewy tam szkodliwe bywają. Na przedmieściach wiele szlachty osiadło. Było Powiatowe i Grodowe z Kasztelaniją, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Wiślickim, jest stol. Dystryktu łwego, o milę od niego, jest

SĄDECZ stary, dosyć porządne m. drewniane, kilką kościołami przyozdobione, obok siebie wspaniałą Farą, i bogatym negdyś klasztorem Franciszkanek, fund. od S. Kunegundy Krolowy, z nadaniem 100 włn, ktorey tu ciało leży, iey także cud dotąd widzieć się tu daie, że rzeczka pod górę płynie dla wygody miasta. Panny tę sę zniesione r. 1782. Jest tu także szpital dobrze opatrzony, dla podupadłych mieszczan. Ma przedmieście na ćwierć mili niezlegte. Leży między dwiema rz. Dunaycem i

Popradem, która blisko tego m. w Dunaiec wpada. Obywatele mimo swych przywileiów, zostawali podlegli rządowi Franciszkanek. Leży o m. 10 na pośd. ku w. od Krakowa, 5 na pośn. od Podoleńca, 6 od Tarnowa, tyleż od Biecza.

SADKI, m. w pow. Nakielskim pod pan. Pruskim, przedtym stwo. Leży blisko Noteci.

SADLETZ, w Czechach w Cyr. Czaślawskim na w. Kutenbergi. Jest to klasztor Cysterski, przy którym jest kościół najpiękniejszy w całych Czechach. Na cmentarzu jego mnostwo ludzi grześć się każe, gdyż tam nawieziono ziemi z kraju Kanaan.

SADÓ, ob. Sando.

SADÓWO, m. w Xstwie Zmudzkiem nad rz. o m. 2 od Radziwiłizkow.

SADRAS, Osada Hollender. na brzegu Koromandelu, o m. 12 ku pośd. od Madras.

SAEULGEN, ob. Sulgen.

SAFIA, albo **AFFI**, *Safa*, M. Afr. znaczne w Krol. Marokańskim w Prow. Duguela, z zamkiem. To M. Portugal. długo trzymali, ale ie w r. 1041. opuścili. Jest bardzo handlowne, położone w kraju żyznym, otoczone pagórkami, które bronią miasto. dl. 9.40. sz. 32.

SAGAN, piękne M. w Szląsku, stol. Xstwa tegoż im. z zamkiem. Krol Pruski był tu od Moskalow zbity 1759. Leży nad rz. Bober i Kweisą, o m. 27 na pośn. ku z. od Wrocławia, 40 na pośn. ku w. od Pragi, dl. 33. 12. sz. 51. 35. Xstwo styka się z dolną Łuzycą.

SAGONE, m. zburzone, w części zachod. wyspy Korsyki, z Bisk. należącym do Metropolii Pizańskiej, który ma swoją rezydencyą, o m. 3 na pośd. ku w. w m. zwanym *Vico*.

SAGRES, *Sacrum Promontorium*, M. mocne Portugal. w Al-

gabryi z portem i twierdzą, którą utrzymuje liczny Garnizon. Założone jest od Infanta Don Henryka syna Jana I. Króla, na początku 17 wieku. Leży o półtorej mili od Przylądka S. Wincentego, o m. 5 ku połd. od Lizbony. dl. 9. 2. sz. 36. 50.

SAGUEAY, *Sagisenea*, Prowin. Amer. połn. nad rz. S. Wawrzyńca. Graniczy z Kiliſtynami, z Eskimami, z rz. S. Wawrzyńca i rz. Saguenay. Kwebek jest w niej M. S.

SAHAGUN, *S. Facundus*, m. Hiszp. w Krol. Legionu z Opac. Benedyktyn. Było niegdyś daleko znaczniejszy, niż teraz. Leży nad rz. *Seq*, w żyznej i obfitującej w zboże równinie, o m. 7 na połn. ku z. od Palencyi. dl. 13. 14. sz. 32.

SAHARA, albo ZARA, *Sahara*, nazwisko puszczy w Barbarji leżącej, która się rozciąga na połn. Nigrycyi od rz. Albach naprzeciwko wysp Kanaryjskich, aż do Egiptu i Nubii idąc od z. na w. a od tej rz. aż do uścia Senegali idąc od połn. ku połd. Jest to kraj bardzo nieplodny, pełen rospalonych piasków, i prawie nie mieszkalny; oprócz niektórych miejsc, gdzie mieszkają Barbarzyńcy, bardziej podobni do zwierząt, niż do ludzi. Tu owdzie o m. 100. lub 200. nieznalazłby kropli wody.

SAHARATOGA, *Saratoga*, miejsce Amer. połn. w Prow. Nowego Yorku, niezbyt daleko od rz. Hudson, gdzie Generał Angielski Burgoyne z wojskiem swoim musiał się poddać Amerykanom r. 1777 o m. 10 ku połn. od Albany.

SAID, nazwisko górnego Egiptu, którego M. S. jest Girge. Ob. Seide.

SAIGNON, m. Fr. w Prowancyi, o m. 1 od Apty.

SAIL-SOUS-COUSANS, m. w pow. Forez, o m. 1 od Boen, które ma wody mineralne

pory, i pędzące uryne.

SAILLANS, *Salientes*, m. Fr. w dołnym Delfinacie, w pow. Dieńskim, nad rz. Dromą, między m. *Dio* i *Crest*.

SAIN, *Sena*, wysepka Fr. na przeciwko portu Brest ku połd. była schronieniem ofiarnic czczonych od dawnych Gaulow.

SAINT, *Sainte, San, Sancta. Święty, Święta, Według porządku abecadla trzeba szukać takich nazwisk, miejscom od Imion Świętych nadanych, wyjąwszy Santa Cruz i Santa Fe, które się tu niżej opisują.*

SAINT-ANGEL, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, z Przeorstwem Benedyktynskim, o m. 1 od Uffel.

SAINT-FIRMIN, wioska, o m. 1 ku z. od Senlis, w której wiele blondyn robia.

SAINT-CROIX, S. Krzyż, tak się nazywa stanowisko przy wytopie Madera, niebardzo dla okrętów bezpieczne, i stanowisko drugie przy Teneryffie, które jest najlepsze, i tam ze wszystkich wysp Kanaryjskich najwięcej można dostać żywności. Leży na brzegu wschodnim ku połn.

SAINTEs, (les) nazwisko 3 małych wysp Amer. między Gwadalupą i Dominiką.

SAINTEs, albo XAINTEs, *Mediolanum, Santonum, Santones*, dawne i znaczne M. Fr. sądowe, i stol. pow. Santońskiego z Bisk. należącym do Metropolii Burdegalskiej. Widzieć w nim można wiele zabytków starożytności, iako to Amfiteatr, Wodociągi, i bramę tryumfalną na moście rz. *Charente*, która pod tym M. płynie. Tu się odbywały zbory Katolickie w r. 563. 1075. 1080. i 1096. Benedyktyni mają tu Opac. pod tyt. Najświętszej Panny. Leży to M. na wzgórkach, o m. 15 na połd. ku w. od *Rochelle*, 15 na z. od Angulemy, 23 na północ od Burdegali,

103 na południe ku zachodowi Paryża. dłng. 35. 1. szer. 45. 38.

SAINTOGNE, *Santonja*, pow. udzielną Fr. graniczy na w. z pow. Anzulemskim i Perigord, na półn. z Piktawią i pow. Alteńskim, na z. z Oceanem, na pold. z pow. Burdegal. i rz. Gironde. Ma dłng. około *m.* 25. sz. 12. Rz. Charente dzieli go na część pold. i półn. Kray jest żywy w zboże, wino, i owoce. Tu najlepszą w Europie sól warzą, i konie tey Prow. mają wiele zalety.

SAINTRAILLES, włość Fr. o *m.* 4 na z. od Auch.

SALSAN, m. Fr. w Langwedocji, w Diec. Karkasjońskiej z tyt. Migr. o *m.* 3 ku w. od S. Papoul.

SALSANS, m. Fr. w Hr. Astaracenskim, o *m.* 1 ku półn. od M. Roube.

SALX, Kartuzya, klasztor Kartuzjański, o *m.* 1 od Castres.

SALZ, albo **SAAL**, *Salz*, Salberg, m. Szwedzkie w Westmelandyi, na gran. Nerycyi i Uplandyi, o *m.* 12 ku z. od Upsle, 20 na półn. ku z. od Satekolmu. dł. 4. 10. sz. 59. 58. B. jest gorami lebnemi, nawschiltzemi w kruszcu dawniej, teraz go mniej wydają.

SALZ, rz. Niem. w Arcy Bisk. Saltzburkskim, wpada w Saltz niedaleko Salzburgu.

SALZ, rz. ob. Sola, w Woi. Krakowskim.

SALAGNAC, m. Fr. w powiecie Lemowiceńskim, o *m.* 7 na półn. ku w. od Limoges.

SALAMANCA, Salmantyka, *Salamantica*, dawne, wielkie, piękne, bogate, ludne, handlowne, i jedno z sławniejszych M. Hiszp. w Krol. Legionu, z Bisk. nal. do Metropolii Kompostellańskiej. Ma najsławniejszą w Hiszp. Akademią i 24 piękne Kollegi. Hiszp. nazywają onęż: *Mata q' enoi, umiętno-*

Sci i sztuk. Jest w nim wiele budynków pięknych i kościołów wspaniałych, obohlwie wielki kościół szkoly Akademickie. Leży po części na wzgórkach, po części na równinie, nad rz. Tormes, na której jest piękny most kamienny, o *m.* 15 na pold. ku w. od Mirandy, 72 od Kompostelli, 42 na pold. od Legionu, 35 na półn. ku z. od Madrytu. dł. 12. 33. sz. 41. 5.

SALANCHE, m. Sabaudyi w wyż. pow. *Faussigne*, nad strumykiem który wpada w rz. Arwę, o *m.* 5 na pold. ku w. od Cluses.

SALANKMÉN, *Salamanca*, m. Węgier. w Sklawonii, w pow. Syrmijskim, fl. batalią wygraną Xcia de Baden, z Turkami w r. 1611. Leży nad prawym brzegiem Dunaju, o *m.* 8 na półn. ku z. od Belgradu, 15 na pold. ku w. od Peterwaradynu. dł. 38. 28. sz. 4. 14.

SALATY, m. w pow. Upitskim nad rz. Muzą, o *m.* 5 od Bira.

SALAU, *Salavia*, dawne m. Pruskie w Prow. Nadrawii, zwane dawniej Westopcio, należało do Bisk. Sambieńskiego, blisko Pregoll, o *m.* 2 od Taplaunen.

SALBRIS, m. Fr. w pow. *B'tainois*, o *m.* 6 na w. od Romorantynu, nad rz. *Sandre*.

SALCES, ob. Salses.

SALDANA, m. Hisz. w Krolestwie dawney Kastylii, z zamkiem pod górą, blisko rz. *Carrier*, i granic Legionu.

SALDERN, zamek z rezyd. letnią blisko Brunświku.

SALÉ, *Sala*, dawne, znaczne i mocne M. Afr. w Krol. Fezjańskim, z portem i wielą twierdzami, wstawione rozbojami morzycznymi. Leży nad rz. Guerou, która dzieli to miasto na dwa, blisko Oceanu, o *m.* 40 na półn. ku z. od Fezu. dł. 11. 5. sz. 34.

SALÉ. (Ilha do) *wyspa soli*, w Afr. i z wysp Kapu Zielonego, nazy-

blżey ku w. leżąca. Ma dług. około *m.* 9. szer. przeszło 2. Bierze nazwisko od wielu jezior słonych na niej będących. dł. 355. 40. sz. 16. 30.

SALÉCK, zamek Bisk. Fuldeńskiego nad rz. Saalą.

SALENCY, wieś o *m.* 1 na w. od Noyony. S. Medard posiadając ją uczynił tu wieczny fundusz, aby każdy dziedzic corocznie dawał rózę i 25 liwr. najsłabszemu z Panien wiejskich, którą wybrał z pomiędzy 3 od gromady prezentowanych. Ten zwyczaj zawsze potym był chowany, a Parlament potwierdził go swym dekretem r. 1774. d. 19. Grud.

SALFON, m. z tyt. Margr. w Delfinacie, o *m.* 10 na połd. ku z. od Gap.

SALERNO, *Salernum*, Salferno, daw. i znaczne M. Włó. w Król. Neapol. stol. Pryncypatu bliż. z Arcy-Bisk. fund. r. 974. od którego dependuje 8. Biskupstw. z zamkiem, portem i Akademią nauki lekarskiej, st. nawczas gdy przepisy Hipokratesa i Galiena były w szacunku. Bywają tu często iarmarki wielkie. Leży wgląd odnogi tegoż im. o *m.* 11 na połd. ku w. od Neapolu, 12 od Benewentu. dł. 32. 19. sz. 40. 45.

SALERS, *Salernum*, m. Fr. w Arvernii wyż. o *m.* 4 na połn. od Aurillaku.

SALFELD, albo **ZOLFELD**, m. Niem. w Karynthii niż. nad rz. Glaną, o *m.* 2 na poł. ku w. od Klagenfuru. Jest tu Przeorstwo S. Maryi Saleńskiej z kościołem najdawniejszym w tamtych krajach, gdzie leży ciało S. Modesta, którego mają za Apostoła Karyntyi.

SALFELD, m. Turyngii, na którym się pisze jedna linia Xżąt *de Saxe Coburg*. Prusacy tu wygrali batalią r. 1761. Ma piękny zamek zał. r. 1668. Leży nad rz. Saalą, o *m.* 8 na połd. ku z. od Jeny. Niegdyś było tu bogate Opac.

Benedykt. Stany tego Xstwa uwolnione są od prawa Kadukowego we Franc. w r. 1778.

SALFELD, lub **SAALFELD**, m. Pruskie, w Prow. Pomezanii z zamkiem zało. około r. 1328. Jest dobrze zabudowane, miejscem jest Konsystorza, i Justitz-Collegij. Stoją w Prnslach Prowincyalną Łacińską szkołą. Leży nad jeziorem Ebing, *m.* 2 od Preuschmarku.

SALHBERG, *Salberga*, m. Szwedz. w Westmanii, nad rz. Salha, blisko gór kruszcowych srebrnych.

SALIES, m. Fr. w Benearnie, o *m.* 5 na z. od Orthezy, st. źródła wód słonych, z których wywarzają sol białą, i znacznie z niej żytkują mieszkańcy.

SALIGNAC, *Saliniacum*, m. Fr. w wyż. pow. Perigord, od którego przejął nazwisko dom Salignac-Fenelonow. Leży o *m.* 10 na w. ku połd. od Perigueux, a z od Sarlaty. dł. 18. 48. sz. 45. 40.

SALINADELLA marza, zupy solne w Sycylii, blisko m. Marza, w Prow. di Noto.

SALINS, *Salinae*, M. Fr. znaczne w Franzkonce, z fortecą nazwaną S. Jędrzeia należącą do Wielkorządztwa Bezancon. St. jest solnemi minami. Wielka szyba będąca we środku miasta, jest nakształt małej twierdzy. Leży na żyznym pagórku nad rz. *Furieuse*, która ma w samym mieście swe źródło. Leży o *m.* 8 na połd. od *Besançon*, 81 na połd. ku w. od Parvza. dł. 23. 36. sz. 46. 58.

SALIS, dobra szlach. w Inflanciech z Parafią, nad rz. tegoż im. i przy iey uściu. W okolicy mieszkańcy mówią dawnym Inflanckim językiem mieszanym z Estońskim. Leży niedaleko Dunamundy.

SALISBURG, ob. Saltzburg.

SALISBURY, albo **SALESBURY**, *Sorviodunum*, *Sarisburia*, jedno z najsławniejszych M. Ang. stol. Prow. Wiltshiry, z tyt. Hr. i

z Bisk. nal. do Metrop. Kantuarijskiego, przy kościele Katedr. iest dzwon naywiększy w całej Anglii. Wysłała to M. Postow 4 na Parl. Leży nad rz. Avon, przy kilku strumykach, o m. 22 na połud. ku z. od Londynu, 11 na połd. ku w. od Bath. dł. 15. 55. sz. 51. 2.

SALLARTAINÉ, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 na połd. ku z. od *Garnache*.

SALLÉ, (la) m. Fr. w Langwedocvi, o m. 3 na z. od Alais.

SALLES, m. Fr. w Arweronii blisko Klermontu.

SALLESCURAN, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 5 na z. od Milhaud.

SALM, albo SALMES, *Salmona*, m. na poln. Sarry, blisko granic Alfacvi i Lotaryngii, w pow. *Voge*, z zamkiem i tyt. Xstwa ustanowionego w r. 1662. przez Ferdynanda II. Cesarza. Leży przy górze *Voge*, blisko rz. Brusch, a przy źródle Sarry, o m. 8 na z. od Strazburga, 22 na w. ku połd. od Nancy. dł. 24. 57. sz. 48. 54. Stolicą tego Xstwa było m. *Badonvilles*, które potem przez Fr. zamienione iest za m. *Senones*, terazniejszą stolicą Xstwa Salm. Insze tegoż im. m. iest w Xstwie Luxenburskim, z tyt. Hr. nad rz. Albą, o m. 7 na połd. od Limburga. To m. zowią niższą Salmą *bas Salm*, *nieder Salm*, a to dla różnicy od pierwższego, które się nazywa wyższą Salmą, *haut Salm*, *ober Salm*, ob. Rhingrave.

SALMADE, ft. źródło wody mineralney w *Buffange*.

SALMANSWEILER, *Salomonis villa*, Opac. bogate i niedepandujące Cyfter. w Szwabii, o m. 5 na w. od Uberlingen, blisko jeziora Konstancyjskiego. Opat ma głos i miejsce na seymie. Kłasztor iest nad rz. Aach, do niego tu nal. wfi 15.

SALMANTYKA ob. Salamanca.

SALMIECH, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 7 na połd. ku w. od Rhodéz.

SALMUNSTER, m. z grodem nad rz. Kins, w Opac. Fuldeńskim, o m. 10 na połd. ku z. od Fuldy.

SALNA, dobra w Woi. Wileńskim, gran. z Kluczem Dryświatłkim.

SALO, *Saelodium*, m. Rzepltey Weneckiey w pow. Breściańskim. Cesarzkie woyska przymuszone były opuścić to m. po potyczce pod *Calcinato* w r. 1706. Leży nad jeziorem Gardą, o m. 4 na poln. ku z. od Gardy, 7 na poln. ku w. od Bressyi. dł. 28. 6. sz. 45. 38.

SALOBRENA, albo Salobregna, m. Hilsz. w Krol. Grenady z portem i zamkiem obronnym. Prowadzi wielki handel cukrem i rybami. Leży na skale blisko uścia rz. tegoż im. o m. 5 na w. od Almuncar.

SALOMON, (les iles de) wyspy Salomona, na morzu połd. odkryte od Alwara Mendozy w r. 1567. Pomiedzy temi znaczniejszych iest 18. z nich niektore mają m. 200 Franc. obwodu. Zresztą te wyspy ieszcze nie są dobrze znaiome. Leżą w szer. połd. 7. 23.

SALON, *Salum*, m. Fr. w Prowan. w pow. Akwitexteńskim, w kościele tu Franciszkanow znajduje się grob st. Nostradama. Leży to m. nad kanałem nazwanym *Fosse Craonne*, który się łączy z rz. Durance, o m. 4 na poln. ku z. od Aix, 10 na w. od Arles. dł. 22. 50. sz. 43. 40.

SALONA, blisko od Spalatro, w Dalmacyi. Było to niegdyś pomielzkanie Dyoklecjana, ale teraz są tylko gruzy, kościoł, i kilka młynow.

SALONE, *Amphissa*, m. Greckie w Liwadyi, z Bisk. nal. do Metrop. Ateńskiey. Zamielzkane iest od Turkow i Grekow, leży nad rz. blisko Goflu tegoż im. o m. 17

na połn. ku w. od Lepantu. dł. 40. 36. fz. 38. 50.

SALONIKI, Salonique, Thessalonika, *Thessalonica*, dawne, rozległe, ludne, bogate i fl. M. Turcyi Europ. stol. Macedonii, z Arcybisk. greckim, dobrym portem i z wielą twierdzami, ma wiele kościołow Greck. Meczetow, i Ecznie żydowstich, których tam bardzo wiele posiada. Prowadzi handel znaczny, obobliwis jedwabiem, Ławcino, lnuem, wołkiem, Skorzonoi, alunem i lepią nierownie od Simirneńskich gąbka. Leży to m. wgląd Tofsu tegoż im. częścią na wzgórkach, częścią na siodłaistym miejscu, blisko rz. Wardar, o m. 20 na połn. od Laryssy, 40 na połn. od Selyna, i 20 na z. od Konstantynopola. dł. 40. 48. fz. 40. 41.

SALTA, m. Wło. w Kapitanacie z Nebrup.

SALZ, źródło mineralne, o m. 100 Fours.

SALSBACH, między Badą i Strazburgiem. Penem, gdzie Turenniusz B. poległ w r. 1075.

SALSSES, *Salszale*, zamek Fr. bardzo mocny w Ruffylonie, na gran. Langwedocyi. Xżę Kondensz dobył go r. 1639. Hiszpani odebrali r. 1640. a Fr znowu opanowali r. 1642. Leży wóórszód stawu tegoż im. i między górami, o m. 4 na pom. od Perpiniannu. dł. 20. 35. fz. 45. 43.

SALSETTA, *Salsotto*, wyspa na morzu Indyjskim, blisko półwyspu z tej strony Gangesu, i rz. Dekan. Ma około m. 24 obwodu, 7 dług. a 5 szer. Obfituje w ryż, owoce i trzcine cukrową. Należała dawniej do Portugalczykow z Maratowie opanowali ją r. 1750. a Anglicy odebrali im szturmem r. 1774. 28. Grudnia.

SALTA, m. Ameryki połud. w Tukumanie, prowadzące wielki handel zbożem, winem, bydłem, &c. Należy do Hiszp. leży nad rz.

o m. 15. od Esteco. dł. 314. 15. fz. 25. 50.

SALTASH, m. Ang. w Kornuwalii, posyła z Dep. na parli. leży o m. 60 na połn. ku z. od Londynu. dł. 13. 30. fz. 30. 40.

SALTES, m. Hiszp. w Prow. Sewilli, na wyspie oblaney rzeką tegoż im.

SALTOW, m. Mosk. w Wiel. korząd. twie Białorodzkiem.

SALTZ, rz. Niem. wypływa blisko granic Tyrolu, a wpada w Innę.

SALTZA, albo **SALTZEN**, m. Niem. w Saxonii niżej w Xżcie Magdeburckim nad Elbą o m. 4 na połn. od Magdeburga. Znajdują się przy nim źródła wod słonych. dł. 29. 36. fz. 52. 25.

SALTZBURG, *G. Saltisburgum*, Salisburg, wiel. dawne i mocne M. Niem. w Cyr. Bawar. stol. Fantywa tegoż im. należy do Arcybisk. Saltzburckiego, który jest Oddzielnym Panem i ma tytuł Legata S. Stolicy na całe Niemcy. Ma zamek bardzo obroany swego położenia, i Akademią zał. r. 1613. Kościół Katedr. i pałac Arcybisk. są bardzo wspaniałe. Miasto z dwóch stron oblewa rz. Saltzburg; leży o m. 40 na połn. od Kassawy, 27 na w. ku połn. od Munichu, 53 na połn. od Wenecyi, 62 na z. ku połn. od Wiednia. dł. 30. 50. fz. 47. 42. W bliskości tegoż m. są znaczne szczyby solne. Arcybisk. Saltzburckie, gran. na połn. z Bawaryą, na w. z Austryą, na połn. z Karyntyą i Tyrolem, na z. z Tyrolem i Bawaryą. Kraj jest górzysty, rozciąga się wzdłuż rz. Saltzburgi, ma dług. m. 48. szer. 36. Kapituła składa się z 24 Kanonikow, z których każdy Baronem lub Hrabią być powinien, i wywodzić się z 4 herbow szlacheństwa, ani mają znacnego głosu, poki nie są Xżmi. S. Rupert, czyli Robert był pierwszym Bisk. Saltzburckim, Grzegorz XII. podniósł tę Katedrę na Arcybisk.

i nadał tytuł Legata S. stolicy na całe Niemcy, ani idzie appellacya od tego Arcy-Bisk. do Nuncyusza Papieżkiego. W tym Arcy-Bisk. jest order S. Ruperta ustanowiony r. 1701. Liczba Kawalerow jest 12. wszyscy powinni być szlachta. Dochody roczne Arcy-Bisk. wynoszą na 3075000. liwr. oprócz 30000. zł. Niem. które mu płacą z gry, i 8000. talarow Cesar. za 3 msze wielkie, które odprawia corocznie. Rzeki znaczniejsze w tym Arcy-Bisk. są, Saltz, Sala, Muer, i Lawa.

SALTZDAL, *Vallis salinarum*, zamek wspaniały z rezydencją, o m. 1 od Wolfenbutel. Ma klasztor Panieński dla Xżniczek, założony r. 1701. Bierze nazwisko od minery solney znalezionej w bliskości.

SALTZ-der-Helden, m. z zamkiem i grodem w Xstwie Grubenhagen, na pośd. Einbecku. Ma minere solną, od ktorej bierze nazwisko.

SALTZ-Heimmendorf, m. Niemiec. w pow. Hameln, ma źródło wody słoney.

SALTZUNGEN, m. w Xstwie Henneberg, z zamkiem nazwanym: Scheppenburg, nal. do doniu Xżat Saxe-Meinungen.

SALVADOR, albo **BANZA**, wielkie M. Afr. stoł. Krol Kongo, w Prow. Sogno. Ma pałac wielki gdzie rezyduje Krol, i Biskup Portugal. Leży na górze przepaścistej. dl. 32. sz. 5. Inlze tegoż im. m. w Amer. w Wielkorządztwie Gwatemali, z krainą tegoż nazwiska.

SALVADOR, (St.) *Sotopolis*, wiel. ludne i piękne M. Amer. pośd. stoł. Brazylii, z Arcy-Bisk. i wielą twierdzami. Jest rezydencją Vice-Krola i wszystkich Urzędnikow Portugal. w Brazylii. Ma kilka klasztorow zakonnych, i jedno wspaniałe Kollegium. Mieszkańcy są rozpustni, pyszni, rozwięzli, nieumiejętni i zabobonni. handel prowadzą znaczny. Leży to M. na wzgórkach przy od-

nodze wszystkich Świętych. Port ma przy schyłku pagórka. dl. 339. 35. lz. 13. S. Salvador jest raczey Patronem kościoła katedr. niż nazwiskiem miasta, gdyż M. nazywają się właściwie: odnogą WW. SS. *Baye de tous les SS.*

SALVAGES, (les) wyspa Afr. z wielą przy niej siojącemi skałami na Oceanie Atlantyckim, między Maderą i wyspami Kanaryjskimi. Wielką tu liczbą znajdują się kanarkow. Liczy się często między Kanaryjskimi, lecz należy do Madery i nie jest zamieszkana. dl. 30. 8. sz. 18. 13.

SALVAGNAC, m. Fr. w Langwed. w Dyec. Albeński.

SALVAGES, w Fr. Opac. Cyfter. czyniaca 1400. liwr. o m. 5 na pośd. od Vabres, w Dyecezyi. Wabreński.

SALVATERRA, m. Portug. w Estremadurze, na lewey stronie rz. Tagu, o m. 10 na pośn. ku w. od Lizbony. Ma pałac Krol. dl. 9. 4. 1. sz. 38. 59.

SALVATIERRA, mocne M. Portug. w Prow. Beirze, na gran: Estremadury Hiszp. Francuzi dobyli go w r. 1704. a Związkowi w r. 1705. Leży nad rz. Elią, o m. 5 na pośn. ku w. od Alkantary. dl. 11. 48. sz. 39. 33.

SALVATIERRA, m. Hiszp. w Gallicyi, nad rz. Minho, o m. 12 na pośn. od Bragi, 23 na pośd. od Kompostelli. dl. 9. 30. sz. 41. 48. Tegoż im. m. Hiszp. w Biskaii, w pow. Alawa. Leży na schyłku góry S. Adryana, o m. 5 na w. od Wittoryi. dl. 15. 28. sz. 42. 50.

SALUCES, *Salutiae*, *Saluzzo*, Margr. Saluceńskie, zamek i m. Włó. w Piemencie, z Biskup. ktory nal. do Metrop. Turyńskiej, ale niechce tylko samemu Papieżowi podlegać. Leży na wzgórkach pod Alpami, blisko rz. Padu, o m. 9 na pośd. ku z. od Turynu. dl. 25. 8. sz. 44. 35. Margr. Saluceńskie jest Prowincją Xstwa Piemontu. Gran.

na połn. z Delfinatem i pow. czterech Dolin, na w. z pow. Sawilian i Fossano, na pold. z pow. Coni, i Hr. Niceńskim, na z. z Doliną Barcelonettą. Franc. posiadając to Xięstwo jako lenność Delfinatu, ustąpił go Xciu Sabaudyi traktatem Luğuńskim r. 1601.

SALVETAT, *Salvitas*, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 4 na pold. ku z. od *Ville-Franche*, blisko pewney rz. Ma sądy Król Był oyczyzną st. Ministra Klaudyusza. Tegoż im. m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 na p. In. od *St. Pons*.

SALVIAC, m. Fr. o m. 7 na połn. od *Perigueux*.

SALUM, rz. Afr. między Senegalą, i Gambia i jest odnogą Gambii, od ktorey się oddziela wyżew wioski Kahony, gdzie jest skład wielku kupiecki. Ta rz. będąc splawną, czyni wielką wygodę Fran. w tey części Afr. w ktorey im jest pozwolony handel, można bowiem nią dopłynąć wgórę do Gambii, a przez tę do rz. Nigru, ktorey jest odnogą Gambia, i tak Franc. ułatwiają sobie handel, który dawniey prowadzili przez rz. Senegal, która jest też sama co i Niger. Salum ma 6 uyscia i okoliczne kraie od niey biorą nazwisko.

SALUZZO, ob. Saluces.

SALZ, Salza, &c. obacz Saltz, Saltza &c.

SAMAR. albo **TANDAYA**, wyspa jedna z Filipińskich na morzu Indyjskim, na pold. ku w. od *Luçon*, od ktorey ją dzieli cieśnina *St. Bernardyn*. Ma około m. 130. obwodu. Jest na niey wiele gór przepaściстых, ale doliny są żyzne.

SAMARA, m. Mosk. w Prow. Synbirskoi nad Wolgą, i rz. tegoż im. która płynie pod *Orenburg*, i przy rzezonym mieście wchodzi do Wolgi.

SAMARA, rz. Mosk. w Kiiowski, płynie od w. ku z. pod *Sergeiefskoy* i *Nowogrod* naprzeciw *Kudaku* wpada do *Dniepra*. Tam-

że blisko tegoż im. włość leży nad *Dnieprem*.

SAMARAN, m. Azyat. bardzo ludne, na wyspie *Jawie* ku w.

SAMARKANDA, *Mara-canda*, wiel. piękne, mocne, ludne i st. M. Azyatyckie, stol. Król. tegoż im. w kraju *Uzbekow*, z st. Akademią i zamkiem, który był zwyczajną rezydencyą *Tamerlana*. Prowadzi wielki handel, ośobliwie wybornemi owocami, które okolica wydaie. Leży w położeniu pięknym nad rz. *Sogdą*, blisko granic *Perskich*, o m. 40 od *Bokary*. dł. 80. 30. sz. 39. 20.

SAMBIA, ob. *Samlandia*.

SAMBALES, nazwisko, które się daie wielkicy liczbie wysp między Ameryk. ku brzegowi połn. cieśniny *Panama* leżących, których góry i lasy miły zdaleka czynią widok.

SAMBLANCEY, m. Fr. o m. 4 na połn. ku z. od *Tours*.

SAMBORZ, *Samboria*, M. Ruskie, teraz pod pan. Austr. stol. cyrkulu tego im. dobrze drzewem zabudowane, ozdobne kilką kościołami, klasztorem *Franciszkanow*, *Polezuickim*, szkołami. &c. Si. zupami soli warzoney, Wprzód należało do dobr. *Ekonomii* *Krolewskiej* i dostarczało *Woi. Wielko-Polskim* rocznie na 18000. beczek, płacono każdą po gro. 48. Leży w górach nad *Nieftrem*, o m. 4 od *Drohobczy*, od *Przemysła* 6. ode *Lwowa* 10. Daie się widzieć przy *Samborzu* zamek dawny. O m. 2 leży małe m. *Stary Sambor*, obfite w sol warzoną, jest nad *Nieftrem*. *Cyrkuł Samborski* dzieli się na 3 dystrykty: *Przemyski*, *Liski* i *Drohobycy*.

SAMBORZEC, dobra w *Sandomirskim*, niedaleko *Pokrzywnicy*.

SAMBRE, (la) *Sabis*, *Sambra*, rz. Fr. w *Niderlandzie*, która wypływa blisko m. *Novion*, w *Pikardyi*. Wa wpada w *Mozę* pod *Namurem*, splawna jest przez słu-

zy, od *Landrecies*, aż do *Maubeuge*.

SAMER, m. Fr. o m. 1 od *Boulogne*, w bliskości Liany, z Opac. Bened. które czyni 8000. liwrow.

SAMLANDIA, czyli **SAMBIA**, Cyr. Krol. Pruskiego, zawierający 3 pow. Samlandyi właściwey, Sklawonii i Nardawii. Miała przedtym ta Prow. Bisk. które po wniesieniu Lutra sekularyzowane jest, a Sambieńskim Biskup. jest razem Warmiński.

SAMMATAN, *Sammatanum*, m. Fr. w Hr. Konweneńskim, dawniej bardzo znaczne było. W nim się narodził Franc. *de Belle Foret*. Leży w dolinie nad rz. Sawą, ma zamek bardzo obronny na wierzchołku góry, o m. 1 na półn. ku w. od Lembezy. dl. 18. 37. sz. 43. 34.

SAMOGITIA, ob. Zmudz.

SAMOJEDY, Narod polu. Państwa Moskiew. mieszczący między Tartaryą Azyatycką i Prowin. S. Archaniola, wzdłuż morza, aż do Syberyi. Jest to Narod dziki i po większej części bałwochwalski, żyją z myślistwa, i rybołówstwa, a mieszczący w zimie pod namiotami, gdzie prawie niewychodząc nigdy pożywają to, co wlecie zebrali. Zon tyle miewają ile nakupić mogą, a obrzydliwzy je sobie, oddają rodzicom, wzamianę za inne. Mają ich za wielkich Czarnoxięźników. Często zestarzałych rodziców, gdy się do pracy niezdolnemi stana, topią, mając to za miłosierny uczynek. Od czasów Piotra W. wielu iuz z nich wiarę Chrześciańską przyjeło.

SAMORIN, ob. Kalikut.

SAMOS, wyspa na Archipelagu, przy Natolii, na półn. odnogi tegoż im. na półd. odnogi Efezkiej, na w. wyspy Nikaryi. Ma około m. 13 dług. a 9 szer. Jest na der żyzna, obfituje zwłaszcza w wyborne owoce wszelkiego rodzaju,

ofobliwie w muskatele przednie, tudzież w zwierzynę i drób, nie jest jednak tak dobrze uprawna, iak była za czasów Grecich. Mieszkańców liczy około 12000. prawie samych Greków. Należy do Turkow, indisi i świeccy xięża posiadają wielką część iey. Biskup ma rezydencyą w m. Kora. dl. 44. 20. sz. 37. 45.

SAMOTRACIA, albo **SAMANDRACHI**, Samotracya, wysypka na Archipelagu, o m. 4 od brzegow półd. Romanii, na półn. wyspy Imbro. Jest prawie zupełnie okrągła, mając wszędzie rozległości m. 3. dl. 44. 42. sz. 40. 34.

SAMOŁOWKA, m. w Woi. Braclawskim, przedtym obronne, leży nad Bohem przy uściu rz. Zary, powyżej Winnicy, o m. 3.

SAMPIGNY, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii, nad rz. Mozą, między *Commerci* i *St. Michel*. Ma piękny zamek założony r. 1636 na wzór Luxemburgu Paryskie. lubo mniejszy, stawiany zaś od iednegoż Architekta Jakoba *de Brosse*, dla Xiężny Phalsburckiey.

SAMSCHA, Prow. Azwat. w Georgii, gran. na półd. z Armenią, na z. z Gurielem, na półn. z Immirettą, na w. z Kaketą. Ma rządzącego W. Sultanowi.

SAMSKIE stwo, w Mściławskim, płaciło kwar. zł. 83. teraz pod pan. Ross.

SAMSOA, *Samus Danica*, wyspa Duńska, na morzu Bałtyckim, na półn. wyspy Fionii, a na w. Jutlandyi. Ma dług. około m. 3. szer. 1. dl. 28. 2. sz. 55.

SAMSON, (St.) m. Fr. w Normandyi nad rz. Ryllą, o m. 2 na półn. od *Pont Audemer*. Tegoż im. m. w pow. Cenomaneńskim, o m. 6 na z. od Alensony. Trzecie w Xstwie Adengaweńskim blisko *Angers*.

SAMSONOW, wieś w Woi. Sandomirskim, w pow. Chęcińskim, u. rudami i kuźnicami zela-

znemi. Ma dwa piece, jeden wewsi Samsónowie, drugi na Sałasie; kio-re lubo dawniey tu były, terazniey-sze iednak stanęły około r. 1778. za Xcia Sołtyka Bisk. Krak. Wy-dają one na rok zelaza 3000. ce-ntnów. Należy do Bisk. Krak. Te-goż im. są dobra Kukielow w O-łzmiąńskm.

SAMSOÛN, *Amifus*, dawne m. Turcyi Azyatyckiey w Wielko-rządztwie Siwas, teraz nikczemne, z portem przy morzu cz.urnym, o m. 15 na półn. ku z. od Amazyi.

SAN, *Sarus*, rzeka na Ruś, bierze swoy początek z gór Karpac-kich, płynie pod Lutowiska, Li-zko Sanok, Dubiecko, Przemysł, Jarosław, Sieniawę, Rozwadow, i niżej Sandomierza wpada do Wi-śły. Zabiera w się Solinkę, Oslawę, Wisłok, Wiśnią, Tanef, &c. Jest spławny. Przerzyna góry wiel. i kray bardzo urodzayny.

SANAA, wielkie, piękne, lu-dne i bardzo handlowne M. Azyat. stoł. Arabii szczęśliwey w Yemenii własney. Powietrze ma bardzo u-miarkowane i dnie prawie zawsze równe. Wody zdrowe także i fadów pięknych wiele. Leży w mieyscu bardzo wesoiym między górami, o m. 100. na półn. ku w. od Aden. dł. 64. sz. 14. 58.

SANCERRE, *Sacrum Cere-oris*, *Sincerra*, m. Fr. w Berry, na gran. pow. Niwerneńskiego, z tyt. Hr. należy do domu Burbońskiego Xżąt Kondenszow. To m. było iedną z naylepszych fortec Hugono-tów, woyska Karola IX. przymu-szone były odstąpić od obleżenia iego w r. 1569. ale r. 1575. wytrzy-mawszy ciężki głód poddać się mu-siało, i fortyfikacye iego zburzone są. Leży na górze blisko rz. Lige-ry, o m. 9 na półn. ku z. od Ne-vers, 10 na pośd. ku w. od Bour-ges, 44 na pośd. od Paryża. dł. 20. 30. sz. 47. 16.

SANCIAN, *Sancianum*, ma-ła wyspa na Oceanie, przy Prow.

Quanton w Chinach. Ma około m. 15 obwođu, fl. iest grobem S. Franciszka Xawer. zmarłego tu w r. 1552.

SANCOINS, *Tincontium*, m. Fr. w pow. Berry, nad strum. Argent, o m. 6 na pośd. ku z. od Nevers.

SANDAÛ, m. w Xstwie Ma-gdeburckim w Cyr. Jerychau, o m. 7 na półn. od tegoż M. Ma śady i komorę celna.

SANDECZ, ob. Sądecz.

SANDERHAUSEN, wieś Nie-miec. blisko Kasselu, przy ktorey Francuzi zbili Hannowerczykow, w r. 1758.

SANDERSITZ, ob. Sainte Urfane.

SANDILLON, m. Fr. w Or-leanie, o m. 3 na pośd. ku w. od Orleanu.

SANDO, *Sandum*, wyspa Ja-pońska w półn. stronie wyspy Ni-phon, z miastem tegoż im. Ma o-koło m. 35 obwođu. dł. 156. sz. 37. 15.

SANDOMIERZ, *Sandomi-ria*, wiel. piękne i fl. M. S. Woi. ozdobne bogatą i wspaniałą Kolle-giatą, kościołami Reform. Dominik: Benedyktynek, Krzyżakow, &c. Collegium Kanon. i Pojezuickim z szkołami. Umocnione iest sztuką i od natury. Zamek będący na wiel. skale r. 1656. był od Szwedow wy-sadzony minami. Podług Strykow-skiego, gdy Tron Polski niemiał za-pewnie wolnego obrania, było sto-licą młodszych Krolewiczow. Si. iest Tatarow okrucieństwuy, osobliwie r. 1241. w którym 40 Męczenikow zamordowanych zostało. r. 1259. od Moskalow i Tatarow złupione, r. 1287. próżno oblegane, 1655. o-panowane od Szwedow, następu-jącego r. odebrane od woysk Pol. było. R. 1702. stanęła tu Konfede-racya na stronę Augusta II. Jest nad Wisłą blisko uyscia Sanu, zkąd ma nazwisko, w bardzo miłym po-łożeniu na górze, przeco Kazimierz

W. i inni Krolowne często tu się bawilk, od Jarosławia 14. od Zamocisz 17. od Krakowa 20. od Lwowa 28. dl. 41. 10. sz. 51. 1. Woi. Sandomirskie, prow. Małopol. w porządku 2ga, miała dawniej trzech Xat, pod Władysławem Łokietkiem była przyłączona do Korony, zawiera 6 pow. sandomirski Pilznieński, Wiślicki, Radomski, Opatowski, Chęciński i ziemię Stężycką. Seynikowie w Opatowie, obiera Posłów 7, Dep. z Herbiego na 2 podzielony, w jednej połowie ma 2 pola białe na przemian z czernymi, w drugiej gwiazd 9, Mundur kontusz błękitny, żupan biały, obścięgi poniewe, guziki żółte. Senatorów ma Wdę i Kasztel. Sandomirskich, Kasztel. Wiślickiego, Radomskiego, Zawichostskiego, Zarnowskiego, Małogótkiego, Połanieckiego i Czechowskiego. Ekonomia Sandomir. nal. do dobr stożowych Krol. wyznaczona r. 1590. 10 w. płaci kwar. zł. 10554. dobra zaś Kasztelanii Sandomir. 3626. Część wiel. Woi. tego r. 1772. po Wistę zabrana została od Austr. przeco połowa prawie pow. i stwa Sandomir. Wiślickiego część mała, większa część Pilznieńskiego odpadły od Polski. Kraje jest miły, żyzny, równy i bogaty. Obfituje w zboże, obfobliwie pszenicę naylepszą w Pol. świadczą Pifarze, że pod Sandomir. uprawiano winnice. Owocow wszelkich rodzi bardzo wiele, a naywięcey w Pol. posiada kruszców, obfobliwie żelaza, marmurow, miedzi, kredy &c. Przy tey obfobłości kraiu, mieżkańców ma bardzo ludzkich i wspaniałych, lud gospodarny, położenie do handlu wygodne, miasta nayporządniejszye &c. M. S. Sandomierz. Rzeki większe: Wista, Nida, Pilica, San &c.

SANDOUX, (St.) m. Fr. w Arvernii blisko Klermontu.

SANDRAS, Opac. Fr. Benedykt. na z. m. Alais, czyni 4000. Wyr.

SANDRICOURT, Margr. Fr. blisko Pontoise.

SANDEWICH, *Sandwichus*, Sandwich, m. Angiel. z tot. Hr. posyła 2 Dep. na Parl. Leży w Hr. Kent, o m. 7 na półd. ku z. od Londynu dl. 18. 47. ob. Parts (cinq.)

SANDY-HOOK. Cypel w nowym Jersey, naprzeciw Cypłu zachodniego wyspy *Isle Lowme*, który zamyka odnógę. D. Admirał d'Entaing ztatował szturmować do Anglików w nowym Yorku r. 1781.

SANGERSHAUSEN, m. Thuringii z zamkiem i świątynią, o m. 3 na półd. od Mansfeldu, nal. do domu Elekt. Saskiego

SANGROD, m. z słwem płacącym kwar. zł. 92. w Woi. i pow. Trockim.

SANGVEHAR, *Sanguetar*, m. Parl. Szkockie, w Hr. Dumfries. Leży o m. 11 na półd. ku z. od Edmburga, blisko źródnia rz. Nithy. dl. 13.30. sz. 25. 42.

SANGUESA, *Sanguissa*, *Sanguessa*, dawne m. Hiszp. w Krol. Nawarry, na gran. Arragonii, stoł. jednej Meryndady. Leży nad rz. Aragon, o m. 11 na półn. ku w. od Kalahorry, 3 na półd. ku w. od Pampeluny. dl. 16. 32. sz. 42. 28.

SANGVIN, *Sanguinum*, Krolestwo Indyi wschod. na wypie Celezes.

SANKOWA, m. w Woi. Kaliskim.

SANNIKI, w ziemi Gostryńskiej Krolewstwu zna płaci kwar. 1500. Leży niedaleko Gąbina.

SANOK, *Sanocum*, m. Ruskie teraz pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, z dawnym zamkiem na wzgórkach z klasztorem Franciszkanów, mało osiadłe; leży nad Sanem w kraiu górzystym, od Dubiecka m. 5. od Krosna 6. od Przemyśla 7. Przedtym było stoł. z iemi Sanockiej z słwem grad. Pod Sanokiem jest góra, w ktorej ma się zhaydować Lazur, a w okolicy dalszej żelazo.

SANSAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, nad rz. Sonną, o m. 4 na pośd. od *Rochejaucault*.

SANTA-CRUZ, *Santa Cruz*, M. Affr. na brzegu Barbaryi, w Prow. Suza, w Cesar. Marokańskim, z portem i fortyfikacją. Maurowie wzięli je Portugalczykom r. 1536. Leży w końcu góry Atlasu, na przylądku Aguer. dł. 7. 40. sz. 30. 30. Tegoż im. wielka wyspa na morzu pośd. jedna z znaczniejszych wysp Salomonskich, mająca około m. 100. obwodu. dł. 200. sz. 20. 21.

SANTA-CRUZ de la Sierra, M. Amer. pośd. stoł. Prow. tegoż im. w Peru, w Audyencyi *Los Charcas*, blisko granic Paragwaj, z Bisk. nal. do Metrop. Platańskiej. Leży na schyłku góry, w miejscu obfitującym w przednie owoce, nad rz. Guapay. dł. 318. sz. 20. 20.

SANTA-CRUZ de Caravaca, ob. Caravaca.

SANTA-FE, małe m. Hiszp. w Krol. Grenady, nad rz. Xenilą, na z. Grenady, założone od Ferdynanda Katol. gdy trzymał w oblężeniu Grenadę.

SANTA-FE, *Santa Fidei Fanum*, M. Amer. pośn. stoł. nowego Meksyku. Leży w górach blisko *Rio del Norte*, o m. 300. od Meksyku. dł. 271. sz. 35. 32.

SANTA-FE de Bogota, M. Amer. pośd. stoł. Krol. nowej Grenady, z Arcy-Bisk. Trybunałem najwyż. i Akademią założoną r. 1610. Leży nad rz. Pati blisko gór Bogota. dł. 307. 30. sz. 3. 58.

SANTANDER, *Fanum S. Andreae*, m. Hiszp. w Biskai z portem obronnym, i z Katedrą Bisk.

SANTAREN, *Scalabis*, dawne i piękne M. Portug. w Estremadurze, na górze blisko rz. Tagu, w krainie bardzo żyznej i płodnej w oliwę, zboże i wino. Tam żniwo następuje we 2 Miesiące posiewie. Don Alfons Henriquez odebrał to miejsce Maurom w r. 1447. Leży o m. 8 na pośd. od Leyryi.

14 na pośn. ku w. od Lizbony. dł. 9. 50. sz. 39. 12.

SANTEN, *Santona*, m. Niemiec. w Westfalii, w Xstwie Kliwii, tu w r. 1624. stanął traktat podziału sukcesyi Xstwa Juliaceńskiego, jako m. zostało w dziale Krola Pruskiego. Leży o pół mili od Renu, w dolinie między górami, o m. 2 na pośn. ku z. od Weselu. dł. 24. 8. sz. 51. 38.

SANTERRE, *Sanguiterfa*, mała włość Fr. w Pikardyi. Gran. na pośn. z Kambrezyą, na w. z Wirmandyą, na z. z pow. Ambiańskim, a na pośd. ma rz. Somnę. Jest bardzo żyzna, M. S. w niej jest Peronna.

SANTILANNA, *S. Julianae Fanum*, M. Hiszp. stoł. Auuryi, która także tegoż im. używa z tyt. Hr. Leży o m. 5 na pośn. ku z. od S. André, 22 na w. od Oviedo, 38 na pośn. ku z. od Burgos, 80 od Madrytu. dł. 13. 2. sz. 43. 30.

SANTIN, (St.) blisko *Laigne*, w Normandyi, z źródłem wód mineralnych.

SANTOK, *Santocum*, dawne m. w Woj. Poznańskim, z Opac. Cyfterów bogatym, i Kasztelanją. Zabrane jest pod pan. Pruskie. Leży nad Notecią, gdzie uchodzi do Warty przy gran. Szląskiej, od Uycia m. na m. 6.

SANTORINI, *Thera*, St. Erini, wyspa Archip. na pośn. Kandyi. Ma około m. 3 dł. i tyleż szer. Cała jest okryta kamieniami z morza wyrzucanemi, i brzegi tak ma okropne, iż do niej przylądować trudno. A lubo grunt ma suchy i niepłodny, jednakże przemysł 100.0. tam osiadłych mieszkańców, wprowadza z niego obficie ięczmień, bawełnę i wino. Jest na tej wyspie kilka m. i wiosek, i Bisk. Katolic. Turka tu prawie żadnego niema. sz. dł. 43. 33. sz. 39. 10.

SANTULIET, twierdza Niderlandu w Brabancyi, na brzegu

wchod. rz. Skaldy, między M. Lilloo i Bergopzoom. dł. 21. 48. sz. 51. 21.

SANSAY, m. Fr. w Piktawii, o m. 12 na półd. ku z. od Piktawy, 5 na z. od Sivray.

SAONE, *Arar Soccona*, Sona, znaczna rz. Fr. która wypływa z gór *Vosge*, blisko Darney, i płynie przez Franżkont, Burgundya, Belloioceński pow. i wpada w Rodan pod Lugdunem. Splawna jest od Auxonne. Tegoż im. jest rz. w Krol. Neapolit. w ziemi Laworze, która wypływa blisko Tiano, a wpada do morza Neapol.

SAORGIO, m. Włó. w Xstwie Piemouckim, w Hr. Niceńskim.

SAP, obzerne m. Fr. w Normandyi, z tyt. Vice-Hr. o m. 8 na półd. od Lisieux.

SAPHET, m. Palestyny na wyfokiej górze, między Seydą i S. Janem z Akry, blisko morza, przez trzęsienie ziemi w r. 1759. zburzone.

SAPHORIN d'Ozon, (St.) m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 na północ od Wienny.

SAPIENZA, dawniej *Insulae Spagiae*, są 3 małe wyspy na morzu szrodziemnym w poblizkości Morei, naprzeciw m. Modony, z których największa *Sphaisteria* nazywała się.

SAPIECHOW, m. w pow. Wilkomirskim, na pogran. Upitkiego, od Wilkomirza ku półn. o m. 10.

SAPIEZYN, ob. Druia.

SAPIEZYSZKI, m. w powiecie Kowieńskim, z pałacem Xżąt Sapielow. Leży nad Niemnem, o m. 2 od Kowna.

SAPPA, m. z Bisk. w Dalmacyi nal. do Metrop. Durazzo, między tymże m. i Antivari.

SAPTES, wioska blisko Karkassony, w której zaczęto fabryki fukiennne w Langwedocyi.

SAPPOCHOW, m. w Woiew. Podolskim z stwem plac. kwarty zł.

Tom III.

658. niedaleko Dzwinoogradu.

SAPOSZOK, m. Moskiew. w Prow. Peryesława Rezańskiego.

SARAGOSSA, Saragoce, *Caesaraugusta*, dawne, wiel. piękne, ludne i handlowe M. Hiszp. stoł. Krol. Arragonii; z Arcy Bisk. Akademią i Trybunałem inkwizycyi. Jest rezydencyą Vice-Krola i wszystkich Urzędników tej Prow. Między wielą wspaniałemi w tym M. budowlami znaczniejsze są dwie Katedry, szpital generalny, pałac Inkwizycyi, który będąc uzbrojony, służy miastu za Cytatedlę, tudzież Ratusz mieyski wspaniały. Pod tym M. Fr. i Hiszp. zbici byli r. 1710. Leży nad rz. Ebrem, na której są dwa piękne mosty. Okolicę ma żyzną i obfitującą we wszystkie rzeczy do życia potrzebne, o m. 39 na z. ku półn. od Tarrakony, 22 na z. od Lerydy, 53 od Barcello-ny, 60 na półn. ku w. od Madrytu. dł. 16. 57. sz. 41. 47.

SARAIO, Bosna-Seray, *Seraium*, *Serai*, wielkie i mocne M. Tureckie w Bosnii, nad rz. Miglastaką, o m. 48 na półd. ku z. od Belgradu, 24 na półn. ku w. od Banialuki, 27 na półd. ku w. od Jayczy. dł. 36. 28. sz. 44. 40.

SARALDE, m. Lotaryngii przy zbiegu rz. Sary i Alby, o m. 7 na z. ku półn. od Bitche.

SARAMON, *Cella Medulsi*, Opac. Fr. o m. 4 na w. od Auch. Jest Benedykt. iczyni 2800. liwr.

SARANSK, m. Mosk. w Prowin. Pensa, w Krol. Kazańskim.

SARATOW, Saratof, *Saratovia*, m. Mosk. w Krol. Astrakan-
skim, blisko rz. Wolgi, na wierzchołku góry, o m. 130. na półd. ku w. od Moskwy. Obywatele jego prawie wszyscy są żołnierzami. dł. 67. sz. 52. 4. Okolice od samych prawie cudzoziemców są osiadłe.

SARAWIA, Prow. Affr. w Abisynii, z której wychodzą najpiękniejsze konie murzyńskie.

SARAWKA, m. w Woiew. Podol-

8

skim, nad rz. Owczycą, o m. 2 powyżej Zinkowa.

SARBOURG, *Pons Saravi*, m. Niem. w Elektorstwie Trewirskim, nad Sarą, na ktorej jest most. Leży o m. 4 na pold. od Trewiru. dl. 24. 15. sz. 49. 35.

SARBOURG, Sarbrueck, m. Fr. w Lotaryngii, blisko granic Alfacyi niż. o m. 4 na z. od Falsburga, 6 na pold. od Sawerden, 10 na w. od Marlali, 11 na pośn. ku w. od Lunewillu, 20 na pold. ku w. od Metz.

SARBRUCK, Sarburg, Sarrebruche, *Saraepontum*, *Pons Saravi*, dawne m. i Hr. w Lotaryngii Należy do domu Hr. Nassau Usingen, dawniej było Cesarf. Leży przy schyłku góry, nad rz. Sarą. o m. 4 na pold. ku w. od Sarlouis, 10 na w. od Metz, 89 od Paryża. dl. 24. 44. sz. 48. 43. Prawo Kadukowe między Franc. i obywatelami tego Hr. zniezione jest r. 1774.

SARDES, *Sardis*, bardzo dawne, śl. i bogate M. Azyi mieyszcy, niegdyś stol. Krol. Lidyj, zburzone jest od Tamerlana, i teraz na tym mieyscu jest tylko wieś nazwana Sart. Widzieć tam dotąd daie się wiele gruzow z pysznych niegdyś gmachow. Leży o m. 20 na w. od Smirny.

SARDYNIA, *Sardinia*, *Sardaigne*, wyspa znaczna na morzu śródziem. mająca na pośn. Korsykę, długa na m. 58. szer. 30. Rodzi wiele zboża, cytryn, pomarańczow, oliwy &c. Obfituje w liczne rzody, ofobliwie w żwierzera rogata, i drobne, minery złota, srebra, ofowiu &c. Rośnie tu ziele Sardonik, ktore kurczy nerwy i muszkuły, i sprawia śmiech poniewolny, zkad pofzedł wyraz u Łac. o śmiechu przy musnym: *risus Sardonicus*. Połow ryb jest tu bardzo obfity, ofobliwie sardiel, tuńczykow i korałow. Dla niezdrowości powietrza jest niezdolna, i od dawna bardzo złeupia-

wiana. Xżę Sabaudyi, ktory Królem się iey tytułuje, mało z niey na pożytku. Ustąpił on mu zaś była od Cesarza w zamian za Sycylią r. 1720. Dzieli się na *Capo di Cagliari*, i *Capo di Lugodori*. Cagliari i Saffari, są miastą stol. dl. 25. 4--27. 26. sz. 38. 42--41. 11. Krol. Sardyińskie składa się procz Sardynii, z Xstw Sabaudyi, Montferratu, Piemontu i części Medyolanu. Wszytkie kraie wynoszą na 1224. mil kwadrat. i zawierają ludzi, procz Sardynii na 2 miliony. Panuje w nim dom Sabaudzki, ktory godność Krolewską r. 1713. z Sycylią a na iey mieysce Sardynią 1713. otrzymał, i 1720. odziedzzył. Rząd niema określenia; dochody Krol. wynoszą do 25 milionow liwr. Piemonckich, woyska trzyma popolicie 38648. procz małej liczby okrętow, fregat i galer.

SARÉ, *Saravus*, rz. Lotar. wypływa niżej Salmy, a wpada w Mozellę niżej Trewiru. żeglowną bydlż poczyna od Saraby.

SAREN, m. Fr. w Xstwie Aurelianeńskim, o m. 2 na polu. od Orleanu.

SARGANS, *Sarantes*, Hr. i m. Szwaycarskie, w ktorym rezyduje sędzia. Leży na skale na wierzchołku małej góry, o m. 5 na pold. ku z. od Koiry, nal. do 7 dawnych Kantonow. dl. 27. 10. sz. 47. 11. Blizko miasta są źrzodia wod mineralnych, na różne choroby pomocnych.

SARGÉL, *Canuccis*, wielkie i dawne M. Afr. w Cesar. Marokańskim, w Prow. Tremessyńskiej z zam. i portem. Leży nad morzem, o m. 10 od Tenezu i Algeru. dl. 16. 10. sz. 33. 30. Andr. Doria zbity był w tym porcie od Barbarossy.

SARGNAC, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 na pośn. ku w. od Nismes.

SARGUEMINE, m. w Lotaryngii Niem. nad rz. Sarą, o m. 3. na pold. od Sarburga. dl. 24. 47. sz. 49. 4

SARLAT, *Sarlatum*, m. Fr. w pow. Perigord z Bisk. pod Metropolią Burlegalskiego, jest bardzo ubogie, leży nad rz. Sarlatą, otoczone górami, o m. 11 na połd. ku w. od Perigueux, 14 na połn. ku z. od Cahors, 35 na w. ku połn. od Burlegali, 120 na połd. ku z. od Paryża. dl. 18. 54. sz. 45. 3.

SAR-LOUIS, *Sarus Ludovici*, mocne m. Fr. w Lotaryngii, założone r. 1680. na rozkaz Ludwika XIV. a ufortyfikowane podług reguł Vaubana. Leży nad rz. Sarą, w Cieśninie małej półwyspy, którą ta rzeczka formuje, o m. 4. na połn. ku z. od Sarbruchu, 13 na połn. ku w. od Metz, 90 na w. ku połn. od Paryża. dl. 24. 28. sz. 49. 22.

SARMAN, wielkie i ludne m. Afr. w Krol. Trypolitańskim. Mieszkańcy jego są sami Berberowie.

SARNO, *Sarnus*, m. Wło. w Krol. Neapol. w Pryncypacie bliż. z Bisk. pod Metropolią Salernińskiego i z tyt. Xstwa. Leży nad rz. Sarną blisko iey źrózła, o m. 5 na połn. od Salerny, 8 na połd. ku w. od Neapolu. dl. 32. 10. sz. 40. 48.

SARNOWA, m. w Woi. Poznański. osiadłe o. rzemieślników, na pograniczu Śląskim, od Górki na połd. o m. 2.

SARNOWO, m. w Woi. Sandomirskim, gniazdo imienia Sarnowkich.

SAROS, zamek mocny wyższych Węgier w Hr. tegoż im. na gran. Połk. nad rz. Thareza, o m. 2 na z. od Preszowa. dl. 39. 28. sz. 49. 12. Hr. Saroskie na 4 się dziei dystrykty.

SARRE, m. Fr. w ziemi *La-bour*, o m. 3 na w. od S. Jana de Luz.

SARREAL, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Francoli, o m. 3 na połn. ku w. od *Montblanc*. W okolicy iego są szyby alabastru tak przedniego, iż z niego robią zwiercia-

dła i okna.

SARSIN, *Sarsina*, dawne m. Wło. w stanie Papiezkiem, w Prow. Romanii, z Bisk. pod Metropolią Rawenneńskiego. Leży na granicy Xstwa Toskańskiego przy schyłku góry Appeninu, nad rz. Savio, o m. 8 na połd. ku z. od Rimini, 12 na połd. od Rawenny, 54 na połn. ku z. od Rzymu. dl. 29. 42. sz. 43. 55.

SARSTEDT, m. i trakt bliżko rz. Insteru, w Bisk. Hildesheimskim, o m. 3 na połn. ku z. od Hildesheimu.

SARTE, rz. Fr. która wypływa w Somme-Sarte, o m. 2 od Mortagne, a wpada do rz. Mayenny na przeciwko wyspy S. Aubin, o m. 2 niżej Angers. Do żeglugi jest zdatną od Mans.

SARTOWITZ, z zamkiem nad Wisłą w Woi. Pomorskim, opanowane było od Krzyżaków i zburzone r. 1242. Leży o milę powyżej Swecia.

SARWAR, Hr. i m. w niż. Węgrzech, nad rz. Raabą. dl. 35. sz. 47. 10.

SAR-WERDEN, *Sar-Werden*, Hr. i m. w Lotaryngii Niem. nal. do domu Nassau. Usingen, nad rz. Sarą, o m. 4 na połn. od Sarburga, 89. na w. od Paryża. dl. 24. 45. sz. 48. 59. Stary Sar-Werden nal. do Francyi.

SARWITZA, *Sarwita*, Turcyi Europ. w Macedonii, leży częścią na wzgórku, częścią na dolinie, nad małą rz. o m. 18 na z. ku połd. od Saloniki. Tegoż im. rz. w Węgrzech, oblewa Albę Krol. i pływając ku połd. blisko Bathy wpada do Dunaju.

SARZANA, *Sergianum*, dawne i mocne m. Wło. z Bisk. pod Metropolią Pizańskiego, ale wyjętym z iego Juryzdykcyi. Wielki Xzę Toskański ustąpił go Genueńczykom za Liwornę. Leży przy ujściu rz. Macra, o m. 4 na połn. ku z. od Mały, 13. od Pizy, 20. na połd.

ku w. od Genuy. dl. 27. 37. sz. 44. 8.

S A S de Gand, *Saffa*, male ale bardzo mocne m. w Flandryi Holl. w pow. Gandawskim, o m. 3 od Gandawy. Nad kanałem, który ułatwia komunikacją miasta Gand, ma piękne śluzy. Hollen. opanowali to m. r. 1644. Ma także mały port wśród twierdzy, o 4 bastyonach. dl. 21. 20. sz. 51. 15.

S A S A W A, lub S A Z A W A, rz. w Czechach, płynie od południa ku z. przez Cyruł Czastawski, wpada do Moldawy.

S A S E R O N, wielkie M. Indyi w Krol. Bengalskim. Leży przy schyłku góry, blisko wielkiego stawu, w pośrodku którego jest wysypka, a na tej wspaniały Meczet, do którego prowadzi piękny most. dl. 102. 20. sz. 26. 10.

S A S Q U E S A H A N O X E S, Narod dziki Amer. półn. w Wirginii, mieszkający wzdłuż pewnej rz. która wpada w wodnogę nazwaną Bolus. Ci ludzie są nadzwyczajnej wysokości i grubości, używają łuków i strzał, okrywają się niedźwiedziami skorami, do których dla ozdoby przypinają wilcze łapy.

S A S S A R I, *Saffaris*, wielkie i ozdobne M. Wło. w Sardynii, iedno z pierwszych M. tej wyspy, z zamkiem Arcy-Bisk. Fr. dobyli go r. 1527. i zburzyli. Leży w równinie, nad rz. Torra, w stronie półn. o m. 6 na półn. od Alghiers, 8 na połd. od Castell Arragoneze. dl. 26. 14. sz. 40. 46

S A S S E N B E R G, m. z zamkiem, w Bisk. i pow. Monasterkim.

S A S S E B E S, albo M I L L E N B A C H, mocnem. i Hr. w Transylwanii. Leży przy zbiegu dwóch małych rz. które o kilka m. niżej wpadają w Marosch, o m. 9 na z. od Hermanstadt. dl. 42. 5. sz. 46. 16.

S A S S E N A G E, m. w Delfinacie, fl. przez swe wyborne sery, o m. 2 na z. od Grenobli.

S A S S O W, m. Ruskie, nad

rzeczką, iedną z tych 4. z których Bug się zbiera, jest dawne dziedzictwo domu Saffowskich, ad Białego kamienia m. 1. od Złoczowa 2. od Brodow 4.

S A S S U O L O, albo S A S S E U E I L, *Saxulum*, m. Włoskie w Xstwie Modenckim, w Prow. Carpi, stoł. pewnej włości nal. do Margr. S. Marcina, domu d'Est. Ma zamek obronny, leży nad rz. Secechia, o m. 4 na połd. ku z. od Modeny. dl. 28. 24. sz. 44. 32.

S A T A L I A, *Satalia*, wielkie i bardzo obronne M. Turcyi Azyat. na brzegu małej Karamanii z niewielkim portem. Dzieli się na 3 miast, ma wspaniały Meczet, który niegdyś był kościołem Nays. P. Maryi. Leży wglęb bardzo niebezpiecznej tegoż im. odnogi, w krainie obfitującej we wszystko, osobliwie w cytryny i pomarańcze przedziwnej piękności. Handluie wełną, bawełną, sierścią kozią, gummą, dragantem, agarykiem, opium, woskiem żółtym, który jest nayszczystszy i nayszacowniejszy ze wszystkich wchodnich. Odległe jest to M. o m. 60. na z. ku połd. od Cogni, 110 na połd. ku w. od Konstantynopola. dl. 48. 46. sz. 37. 8.

S A T A N O W, m. w Woi. Podolskim dobrze zabudowane, nad rz. Podhorce, od Tarnorudy m. 3. od Husiatyna 2

S A T U R, (St.) Opac. Fr. Augustyn. w Dyec. Biturycyckiej, o m. 2 na półn. od Sancerry, czyni 8000. liwr.

S A T U R N I N, (St.) nazwisko dwóch m. Fr. w Arwernii, z tych iedno leży o m. 4 na połd. od Klermontu, drugie blisko St. Flour. ob. St. Sernin.

S A T Z, albo Z A T E C K, Cyr. i m. Krol. w Czechach, o m. 16 na z. od Pragi, nad rz. Egra.

S A T Z I G, m. stoł. Cyr. tegoż im. w Saxonii wyż. w Pomeranii dalszej, z zamkiem.

S A U, ob. Sawa.

SAUBALADE, Opac. Fr. w Dyec. Lescar, zakonu Cysterfow, o m. 4 na połd. od Orthezy. Czyni 2200. liwr.

SAUCOURT, *Sathulartis*, wioska Fr. w pow. *Vimeu*, gdzie Ludwik II. zbił Normandczykow r. 881. o m. 2 na połd. od *St. Valeri*.

SAUDRE, (la) rz. Fr. w powiecie Berri, która wpada w *Cher* poniżej Romorentin.

SAUFLIEU, (St.) m. Fr. w Pikardyi, blisko Amiens.

SAUGES, m. Fr. w Xieście Andegaweskim, blisko Fleche.

SAUGUES, *Salgae*, m. Fr. w Langwedocyi, w pow. *Gevaudan*, o m. 11 na połn. od *Mendy*. Tegoż im. m. w Arwernii, blisko *Brioude*.

SAUION, m. Fr. w pow. *Santońskim*, o m. 5 na z. od *Saintes*, nad rz. *Seudre*, z zamkiem.

SAULGES, (St.) m. Fr. w pow. *Niwerneskim*, z Przeorstwem *Benedykt*. w dolinie, o m. 7 na połn. ku w. od *Nevers*.

SAULGEN, m. Niem. w Szwabii, w Hr. *Waldeburg*, o m. 3 na połd. ku z. od *Buchau*.

SAULGON, m. Fr. w pow. *Angulemskim*, o m. 9 od *Angulemy*.

SAULIEU, *Sidoleucum*, m. Fr. w Xście *Burgundzkim*, stol. pow. *Auxois*. Było tam niegdys Kollegium *Druidow*, mieli gay poświęcony, i dotychczas zostają znaki kościoła stońca. Teraz jest Kollegium, w którym są złożone kości *S. Andoka Apostoła Antuńczykow*, także umęczonego. Anglicy dobywszy to m. spalili r. 1359. a *Tavannes* odebrał je związkowym r. 1589. Handluje drzewem, klepkami, balami na beczki kupieckie, i zbożem. Leży na wzgórk, w kraiu obfitującym w zboże i bydło, o m. 5 na połd. ku z. od *Semuru*, 13 na z. od *Dijon*, 57 na połd. ku w. od *Paryża*. dl. 21. 53. fz. 47. 16.

SAULNOT, w Hr. *Burgund-*

zkim, w *Wielkorządztwie Montbelliard*, st. go czynią źrzedła wód stonych, z których wyciągają wiele wyborney soli. Leży blisko *Granges*, do którego też należy.

SAULT, *Saltus*, m. i Hr. w *Prowancyi*, o m. 7 na w. od *Carpentras*.

SAULX, m. w *Burgundyi* między *Grancey* i *Is*, nad *Tillą*, gniazdo familii *Saulx-Tavannes*.

SAUMUR, *Salmurium*, znaczne M. w Xście *Andegaweskim* z zamkiem dawnym, i *Krolewskim* *Kollegium*. Tu się odprawił zbor ieden r. 1276. drugi r. 1315. *Kalwini* mieli tu st. *Akademiją*, ale ją zniesiono po odwołaniu *Edyktu Nanteńskiego*. Jest tu znaczny trakt na *Ligierze*, st. most, i piękne kofzary. Leży o m. 9. na połd. ku w. od *Angers*, 15 na połd. ku z. od *Tours*, 64 od *Paryża*. dl. 17. 35. fz. 47. 15. Jest oyczyzną *Pani Dacier*.

SAURAT, m. Fr. w ziemi *Foix*, o m. 3 na połd. od *Foix*.

SAUSSAYE, (la) Opac. czyli raczej *Przeorstwo* *Benedykt*. o m. 2 na połd. od *Paryża*, blisko *Villejuif*.

SAUSSENBERG, dawny, spustoszony zamek, stol. *Laudgrafstwa* tegoż im. w *Szwabii*, między *Brigau* i *Renem*, o m. 5 na połn. ku w. od *Bazylei*. Nał. do *Margrabiow* *Bade-Durlach*.

SAUVAGERE, (la) m. Fr. w *Normandyi*, o m. 4 na w. od *Domfrontu*.

SAUVANT, (St) m. Fr. o m. 7 na połd. ku z. od *Piktawy*.

SAUVASSANGES, m. Fr. w *Arwernii*, o m. 6 na połd. od *Amberty*.

SAUVE, (St.) Opac. Fr. *Benedykt*. w *Dyec*. *Ambieńskiego* w *Montreuil*, czyni 2500. liwr. Tegoż im. m. Fr. w *Arwernii*, blisko *Klermontu*. Inne o m. 2 od *Puy*.

SAUVELADE, ob. *Saubalade*.

SAUVERMAIEURE, (Notre Dame de) Nayśw. Panny, Opac. Benedykt. o *m.* 6 na połd. ku w. od Burdegali, czyni 8000. liwr.

SAUVES, *Salva*, wielkie m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 5 na południe ku zachodowi od *Alais*, nad rz. *Vidourle*, z Opac. Benedykt. które czyni 4000. liwr.

SAUVEVAT, (la) m. Fr. w Arwernii, blisko Klermontu. Tegoż im. *de Cammont*, m. Fr. blisko Agen. Trzecie *de Saveres*, m. o *m.* 4 na w. od Agen.

SAUVEVEKRE, m. Fr. w pow. Ageneńskim, o *m.* 2 na połn. od Fumeli. Tegoż im. drugie m. w pow. *Rozergue*, o *m.* 5 na połud. ku w. od *Villefranche*. Trzecie w pow. *Montauban*. Czwarte w krainie *Comminges*, o *m.* 1 na z. od *Lombez*.

SAUVEVERRE, *Salva Terra*, m. Fr. w pow. *Bearn*, o *m.* 7 na połn. ku z. od *Pau*, z zamkiem spustoszałym.

SAUVEUR, (ile de St.) ob. *Guanachani*.

SAUVEUR, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w pow. *Lodewani*skim, czyni 1500. liwr. ob. *Vertus*. Inne tegoż im. Opac. Bened. blisko *Valenciennes*, czyni 3000. liwr. Trzecie w *Marfyllii*. Czwarte w *Evreux*.

SAUVEUR, (St.) źródła wód mineralnych, blisko *Luzy* i aiacych moc czyszczenia.

SAUVEUR de Blaye, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w *Dyec. Burdegalskiej*, o *m.* 2 od *Bec d'Ambes*, czyni 4000. liwr.

SAUVEUR, (St.) *Landelin*, m. Fr. w *Normandyi*, w *Dyec. de Coutances*. Inne tegoż im. o *m.* 4 na połd. od *Argentan*. Trzecie o *m.* 6 na połn. ku z. od *Clamecy*.

SAUVEUR le Vicomte (St.) m. Fr. w *Normandyi* w *Dyec. de Coutances*, w źródle bagnow nad rz. *Ouve*, z Opac. Bened. które czyni 7000. liwr. o *m.* 3 na połd. od *Vatognes*.

SÁUVOIR, Opac. *Bernard*, blisko *Laony*.

SAUXILANGES, *Celsinians*, m. Fr. w *Arwernii*, o *m.* 4 na w. od *Isoire*, z fl. kłaźtorem zakonu *Kluniaceńskiego*.

SAUZAY, m. Fr. w *Piktawii* blisko *Luzignan*.

SAVENIERS, m. Fr. w *Xstwie Andegaweskim*, o *m.* 3 na połd. od *Angers*.

SAVERDUN, *Saverdunum*, m. Fr. w *Hr. Foix*, niegdyś bardzo obronne, leży nad rz. *Ariège*, o *m.* 5 na połn. od *Foix*, 7 na połd. od *Tolozy*. dl. 10. 15. sz. 43. 16.

SAVERNA, albo *Zabern*, *Taberna*, m. Fr. w *Allacyi* nisz. w *Wielkorządztwie Strazburkim* na granicy *Lotaryngii*, z pięknym pałacem, gdzie często rezydują *Biskupi Strazburscy*. Leży przy schyłku góry *Loge*, w krainie obfitującej w wino i bardzo wesołej, nad rz. *Sortą*, o *m.* 5 na połn. ku z. od *Strazburga*, 94 na połn. ku w. od *Paryża*. dl. 25. 2. sz. 48. 44.

SAVIGNEPveque, m. Fr. w pow. *Cenomaneńskim*, o *m.* 2 na połn. ku w. od *Mans*, z zamkiem.

SAVIGNI, wioska z tyt. *Margrab.* nad rz. *Orge*, o *m.* 4 na połd. od *Paryża*. Tegoż im. wioska w *Xstwie Burgundzkim*, o *m.* 1 na połn. od *Beaune*, wydaie przednie wina.

SAVIGNY, Opac. Fr. w *Normandyi*, *Cystersow*, o *m.* 4 na połd. od *Mortain*, czyni 13000. liwrow. Drugie tegoż im. Opac. Benedykt. w *Dyec. Lugduńskiej*, o *m.* 4 na z. od *Lugdnu*, czyni 6000. liwr. Zakonnicy powinni czynić wywod *szlachestwa*.

SAVILLANO, *Savilianum*, piękne i obronne m. Wło. w *Piemencie*, stol. *Prow.* tegoż im. z bogatym Opac. Benedykt. Położenie na bardzo wygodne nad rz. *Maira*, b *m.* 2 na z. od *Fossano*, 3 na w. od *Saluzzy*, 4 na połn. od *Coni*, 9 na połd. od *Turynu*. dl. 24. 18. sz.

44. 30. Prowincya Sawillanu, graniczny na w. z Prow. Chierasco i Fossano, na połu. z Prow. Com, na z. z Margr. Saluceńskim, na połu. z Karmaniolą.

SAVIN, (St.) tak się nazywają dwa Opac. Benedykt. we Fr. z których jedno jest w Dyec. Pikrawskiej, o m. 10 na w. od Piktawy, nad rz. Gartempą, w m. tegoż im. czyniące 3000. liwr. Drugie w Dyeczyi Tarbes, o m. 9 na połu. od Tarbes, czyniące 2400. liwr.

SAVINES, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 na z. od Embrun.

SAVINIEN, (St.) du Port, m. Fr. w pow. Santońskim, o m. 4 na połu. ku z. od Saintes nad rz. *Seudre*, z zamkiem.

SAVONA, wielkie, osiadłe, ozdobnej obronne M. Włó. drugie w Rpltey Genueńskiej, z dwoma zamkami i Bisk. nal. do Metrop. Medyolaneńskiej. Ma wiele kośc. i domow pięknych. Jest oyczyzną Gabr. *Chabrera*. Krol Sardyński opanował je r. 1746. Leży w gruntach dobrze uprawnych, obfituje w iedwab i wszelkiego rodzaju owoce, nad morzem szrodziennym; i ma port prawie zawalony, o m. 10 na połu. ku z. od Genuy, 5 na połu. ku w. od Finalu. dl. 26. 2. sz. 44. 20.

SAVONIERES, *Saponari*, m. Fr. w Turynii, o m. 2 na połu. od Tours. Blizko niego są iaskinie sz. mrożeniem wód.

SAWA, *Savus*, rz. Węgier. która wypływa w wyższej Karuioli, na granicy Karynty, a wpada do Dunaju, blizko Belgradu.

SAVERN, *Sabrina*, rz. Angielska, wypływa z góry Plinilmouth, w Hr. Montgommery, na granicy Hr. Cardigan, w kraju Walii, a wpada w kanał S. Jerzego.

SAWERN, albo RHEIN-ZABERN, *Taberna Rhenana*, w Bisk. Spireńskim, o m. 6 od Spiry. ob. Berg-Zabern.

SAWIN, m. w Woi. Witebskim, z stwem, które płaci kwarty

zł. 800. teraz pod pan. *Roffvi*. Tegoż im. m. w ziemi Chetmskiej, w gruncie żyznym, od Chelma na z. ku połu. m. 5.

SAWISKIE stwo w Woi. Kiewońskim płaci kwarty zł. 1610.

SAWOLAX, kraina w Finlandyi pełna jezior i mało zamieszkaną, leży między Kexholmą, Karellią, Tawastlandyą i Bothnią. R. 1743. część iej niemając Moskale zabrali Szwedom, która teraz zawiera się w Wielkorządztwie Kymmenegorodzkim, w części większej pozostałej przy Szwecyi żadnego niemá miasa.

SAWOŁOCIE, czyli Rzewa Pułstaja, m. w Wielkorządztwie Pleskowskim, oblane zewiżąd, i mocne, sz. obłożeniem Jana Zamoyckiego. Jest niedaleko Pskowa.

SAWRAN, lub SAWRANEK, m. w Woi. Braclawskim nad rz. wsrzod wielkich pól, o m. 2 od Czeczelnika na połu.

SAXENBURG, m. Karynty wyż. nad Drawą, o m. 18 na w. od Klagenfurtu, z pow. swoim nal. do Arcy-Bisk. Salisburckiego; leży na trakcie bardzo wielkim. Tegoż im. zamek i grad nad rz. Unstrutą, w Wielkorządztwie Kwerfurtu, o m. 8 na połu. ku w. od Northausen.

SAXENHAUSEN, ob. Frankfort:

SAXONIA, Saxon, wielki kray Niem. dzieli się na trzy części, na Xstwo Saskie, Cyr. Saxonii wyż. i Cyrkuł Saxonii niż. Xstwo, czyli Cyr. Elektoralny Saski graniczny na połu. z Margr. Brandeburkim, na w. z Luzacyą niż. na połu. z Miśnią, na z. z Xstwem Anhalt. Ma około m. 30 dług. a 25 szer. Kray jest bardzo żyzny i obfituje w góry kruszcowe. Obywatele wielki handel prowadzą. Elba dzieli go na 2 części nierowne, Wittemberg jest M. S. Elektor Saski jest Wielkim. Marzalkiem Cesarzkim. W tym Xstwie Marcin Luter zaczął opowiadać błędy twoie. Cyr. Saxonii wyż.

zamyka w sobie wielką liczbę Pań. udzielných. Graniczy na w. z Prusami, częścią Polski i Śląskiem, na pośd. z Bawaryą, Czechami i Frankonią, na z. z Cyr. Renu wyż. i Saxonią niż. na pośn. z morzem Bałtyckim i częścią Saxonii niż. Nal. do Jurydykcyi Elektora Saſkiego.

Cyr. Saxonii niż. zamyka także wiele udzielných Państw. Graniczy na pośn. z morzem Bałtyckim i Xięstwem Slezwickim, na z. z morzem Niem. i Westfalią, na pośd. z Cyr. Renu wyż. i wyż. Saxonią, na w. z tąż Saxonią. Zostaie pod rządem Xżąt: Magdeburſkiego, Bremenſkiego, i Brunſwik-Luneburſkiego.

Dom Saſki na początku wieku XVI. rozdzielił ſię na dwie główne linie, przez dwóch braci Ernesta i Alberta. Linia Ernestowska znowu ſię podzieliła na wiele domow, to ieſt: I. Weymar, II. Gotha, III. Mainung, IV. Hildeburghauſen, i V. Saſfeld. Z linii zaś Albertyńſkiej idzie dom Elektorſki, który poſiada Xiſtwo Saſkie, część Lużacyi, Turyngii, i Miſnią, w ktoręv Drezno ieſt M. S. oraz i rezydencyą Elektora.

SAXUMA, wyſpa i Krol. na Oceanie wſchodnim, nal. do Japonii.

SAYKOCK, *Saicocum*, wiel. wyſpa na Oceanie wcho. jedna z tych, z ktorých ſię ſkłada Ceſarſtwo Japońskie. ob. Japonia.

SAYD, ob. Thebaida.

SAYDA, m. Niem. w Miſnii, w Cyr. Ertzgeburſkim.

SAYN, albo СЕНН, Hr. udzielne i m. w Niem. blisko Renu, o m. 3 na pośn. od Koblentzu, nal. do Elektora Trewirſkiego.

SAYPAN, ob. Joſeph (St.)

SCALA, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliż. z Biſk. do ktorego przyłączone ieſt drugie Ravello. Leży o m. 2 na pośn. od Amalfi. dl. 32. 7. ſz. 40.

38.

SCALANOVA, m. Tur. A-

zyat. w Natolii z zamkiem i portem. Leży nad morzem, w krainie obſtey w dobre wina, o m. 5 od Efezu. dl. 45. 6. ſz. 37. 54.

SCANDEROON, ob. Alexandrette.

SCANDIANO, m. i Margr. w Modeńskim Xiſtwie.

SCANDINAVIA, *Scandia*, Skandynawia, nazwiſko tey północney części Europy, ktora zamyka Danią, Szwecyą i Norwegią.

SCARDONÁ, m. w Dalmacyi Tur. o m. 3 na w. od Sebenico, ſtoł. Biſk. Katol. Łac. nad odnogą morſką.

SCARLINO, *Scaritum*, m. Wło. w Xiſtwie Toſkańskim w Wielkorządztwie Piombinu, z zamkiem. Leży nad morzem, o m. 3 na pośd. od Maſſy, 4 od Piombino. dl. 28. 32. ſz. 42. 58.

SCARO, *Scaros*, m. na wyſpie Santorynie, z Biſk. Katol. Łac. dl. 43. 33. ſz. 36. 10.

SCARPANTO, *Carpathus*, Skarpant, wyſpa na Archipelagu, na pośd. ku z. od wyſpy Rodu, a na pośn. ku w. od Kandyi. Ma około m. 9 dług. a 3 najwięcey ſzer. Jeſt na niej wiele gór wyſokich. Obſtute w bydło i zwierzynę. Ma rudę żełazną, ſzyby marmurowe, i kilka dobrych portow. Nal. do Turkow. dl. 44. 35. ſz. 35. 26.

SCARPA, Skarpa, rz. w Niderlandzie, wypływa w Artezji poniżej *Aubigny*, a wpada w Skaldę blisko Mortagne, ſpławną ieſt od Arras.

SCELLA, Prow. Affr. w Abiſynii, na z. Prow. Bamby. Jeſt to kray okryty górami wyſokimi, mimo tego jednak oſiadły i uprawnny dobrze. Wſzędzie ma dobre paſtwiſka, ktorem i żywi wielkie ſtada bydł.

SELLIERES, ob. Selliers.

SCHAAKEN, Szaki, m. Pruskie w Cyr. Krolewieckim, o półmili od Kurſch-Haflu, gdzie poſpolicie na okręty wſiadaia, ktorzy

przez Curisch-Haff do Memelu płynąć chcą.

SCHACHENBORG, Szakenberg, Hr. Duńskie, w Dyec. Rypeńskiey, składa się z różnych wiosek, między ktoremi *Migel-Tonder*, jest najznaczniejsza, ponieważ w niej raz z złote rogi w ziemi znaleziono.

SCHAERDING, m. Bawaryi wyż. z zamkiem, w Regencyi Burghausen, o m. 4 na pośd. od Passau. Austrjacy dobyli go w r. 1742. i 1743.

SCHAFFHAUSEN, *Scaphusia*, Szafnza, wielkie, piękne i obronne M. i Kanton Szwajcarcki, z zamkiem do Cytadelli podobnym. Ma dwa wspaniałe kościoły i zegar sztuczny bardzo. Obywatele są Protestanci. Położenie ma bardzo wygodne przy prawym brzegu Renu, na którym tu jest ieden z najpiękniejszych mostów, o m. 9 na pośd. od Zurychu, 9 na z. od Konstancyi, 16 na w. od Bazylei. dl. 26. 26. fz. 47. 39.

Kanton Schafluzeński, jest 12ty w liczbie Kantonow Szwajcarckich. Graniczy na pośd. i z. z Cyr. Szwabckim, na w. z Kantonem Zurychu i Bisk. Konstancyjskim, na pośd. z tymże i z Turgawią. Grunta ma dobre i obfituje w zboże, owoce i przednie wina. Służy ten Kanton Szwajcarom za przedmurze przeciw Niemcom.

SCHALHOLT, *Schalholtum*, Skalholt, m. albo raczej rozległa wioska, stoł. wyspy Islandyi, z Bisk. nal. do Metrop. Drontheimskiey.

SCHAMACHIA, ob. Skamachia.

SCHANDAU, w Cyr. Miśnii, blisko granic Czeskich, o m. 10 na pośd. ku w. od Drezna.

SCHAPRODE, na wyspie Rugen inieylce zalecone dobrym portem, zkąd zboże przewożą do Stralsundu.

SCHARNITZ, *Scarbia*, m. Niem. w Austr. w Tyrolu, obronne

Leży na znacznym trakcie, o m. 4 na pośd. od Inspruku na granicy Bawaryi. Dawniey *Porta Claudia* i *Scarantia* zwane.

SCHARTZFELD, Grod Wielkorządztwa Grubenhagen, leży na wysokiey skale niedaleko Osterody. Blizko tego miejsca w iaskini znajdują wiele trupow ludzkich i zwierząt w kamień obrocnych.

SCHAUEN, albo **SKAVEN**, włość udzielna w Cef. Niem. blizko Osterwiku, w Wielkorządztwie Halberstadtckim. Nal. do Panow *von Grote*.

SCHAVE, m. w Pomeranii dalszey, w Xłtwie Wendeńskim, nad rz. Wipperą, o m. 5 na pośd. ku w. od Rugenwaldu.

SCHAVEN, m. Duńskie, na brzegu pośd. Jutlandyi. Naprzeciw niego jest w morzu pofunięty znacznie hak, czyli mielizna piaszczyfca, przeto palą wielki ogień tamże dla przestrogi okrętow.

SCHAUENBURG, Hr. udzielne Niem. w Westfalii, między Xłtwami Mіндеńskim i Brunświckim nad Wezerą. Landgraf Hessen-Kasselcki posiada wiel. część iego. Schauenburg jest stary zamek na górze Rosfelberg, o m. 2 na pośd. ku w. od Rinteln blizko Wezery. Tam mieszka sędzia i poborca. Hr. zawiera 7 M. 3 m. 167 wśi. Mieszkańcy są Luteranie.

SCHAUMBURG, Hrab. w Niem. udzielne, naprzeciw Hrab. Holzappel, nad rz. Lahn, należy do Xżąt Anhalt-Bernburg-Hoym, i ma nazwisko od zamku, będącego na górze. Jest w Westfalii na granicy Saxonii.

SCHAUMBERG, lub **SCHAUMBURG**, Hr. w Austrji, w pow. Ent, nal. do Grafow de Stahrenberg.

SCHAEER, m. i włość w Szwabii w Hr. niż. Walburskim, blizko Pfulendorfu, z zamkiem nad Dunaiem. o m. 18 na pośd. ku z. od Ulmy.

SCHIEDINGEN, forteca

blizko rz. Unstruty, w Xstwie Kwerfurtu, o m. 4 na połu. ku z. od Naumburga. fl. wygraną Fr. nad związkowemi r. 1761.

SCHLESTAT, *Schlafstadium*, dawne i obronne m. Fr. w Alfacji wyż. niegdyś znaczne. Oyczyną jest Marcina Bucera. Leży nad rz. lila o m. 8 na połu. ku z. od Strazburga, 4 na połu. ku z. od Kolmaru dl. 25. 11. sz. 48. 17.

SHELLENBERG, m. w Bawaryi, o m. 4 na pośd. od Salisburga fl. porażką Bawarczyków 1704. Tegoż im. udzielną włość w Szwabii, blizko Feldkirchen, szludziczna domu Lichtenstein. ob. Lavingen.

SHEMBERG, m. w Szwabii, w wyż. Hr. Hohenberskim, o m. 1. na połu. od Hohenberga.

SHEMNITZ, *Scemnitium*, M. wyż. Węgier, wolne i jedno z siedmiu miast górniczych z trzema zamkami. Sl. go czynią srebrne i inne kruszcowe minery, tudzież łaźnie ciepłe. Blizko tego m. widzieć się daje skała wyfoka, ktorey część od wierzchu aż do dołu ma kolor jasno błękitny mieszany z zielonym, i wielą plamami żółtymi, i rosfokzny sprawie widok. Leży to M. między wielą wyniosłemi górami, nad rz. o m. 26. na połnoc ku w. od Presburga.

SCHENCK, forteca Niem. o m. 2 na połu. od Kliwii, tam gdzie rozdzieli się na dwa korvta, z ktorych jedno nazywa się Wahal. Nal. do Krola Pruskiego.

SCHENCKENDORFF, m. i grod w Luzacyi niż. o m. 2 na pośd. od Gubeny, nal. do W. Mistrza Sonneburfskiego.

SCHENING, *Schenigia*, m. Szwedzkie w Ostrogoty. Odprawił się w nim zbor kośc. r. 1248. Leży w gruntach żyznych i powietrzu zdrowym, o m. 3 na pośd. ku w. od Wadsteny. dl. 33. 22. sz. 58. 12.

SCHENINGEN, albo **SCHONINGEN**, m. Xstwa Wolfenbutel-

skiego, z zamkiem, o m. 2 na pośd. ku z. od Helmstaedu.

SCHERDING, m. Niem. w Bawaryi, nad Inną, na pośd. Pafawy.

SCHERMBECK, m. z zamkiem w Xstwie Kliwii, o m. 5 na pośd. ku w. od Weselu.

SCHESLITZ, piękne m. i grod w Frankonii, z zamkiem, w Bisk. Bamberfskim, blizko Bambergi.

SCHETLAND, *Aemodas*, wyspy Szotlandzkie na morzu Szkockim, o m. 15 na połu. od Orkadyjskich, między niemi największa jest Mainland. Ziemia na tych wyspach taka jest prawie jak na Orkadach. Obywatele z polowu ryb największe mają dochody, obyczaje mają dosyć podobne do Norwegczyków, są dobrzy ludzie, bardzo spokojni, żyją bardzo długo, nieznając prawie choroby. Corok mają dwa miesiące nieustannego dnia, a dwa miesiące nocy. Dla niespokojności okolicznego morza, przez znaczną część roku niemają żadney komunikacyi z obcemi. ob. Orcades.

SHEVA, m. Duńskie w Nord-Jutlandyi, w Dyec. Wiburfskiej, przy ujściu małej rz. w Golf Witk-Sund. Wychodzą z niego dobre konie.

SCHIEDER, zamek obronny w Westfalii, w Hr. Lippe-Buckenburg, nad rz. Emmerą, na połu. ku w. od Paderborny.

SCHIEFELBEIN, Cyrkul, m. i zamek w nowej Marchji Brandeburfskiej nad rz. Regą, o m. 6 na połu. od Falkenburga. Ma wiele fabryk sukiennych i rasy, nal. do W. Mistrza Sonneburfskiego.

SCHIENDAM, m. Hollend. w Prow. Hollandyi, dziewięte z tych, ktore w tey Prow. posyłaią Deputatów na obrady publiczne. Leży nad rz. Schie, a ma komunikacyą z Mozą, przez wielki kanał. Odległe jest o m. 1 od Rotter-

damu, 2 na połn. od Delftu. dł. 27. 55. lz. 51. 54.

SCHIERMOND, *Monicoga*, Schiermonicoga, mała wyspa Holl. ma kilka m. mało znacznych.

SCHILDE, m. w Cyr. Miśnii, o m. 8 na połn. ku w. od Torgawy.

SCHILDESCHÉ, Opac. Pannien szlacheckich w Hr. Rawensberskim, założone r. 940. przez S. Marewidę. Z tych 12 bywa Religii Proteſtanckiey, a 5 Katolickiey.

SCHILDLÓ, albo **SCHILDLAU**, wioska w Luzacyi niż. nad Odrą.

SCHINTA, obronne m. Węgier. wyż. w Hr. Nitreńskim, nad rz. Waagą, o m. 9 na połn. ku z. od Nitry.

SCHIRAS, lub **SKIRAS**, *Schirasum*, wielkie i il. M. S. Prowin. Partistan w Persyi, które miane jest u Persow za drugą stolicę Państwa. Han czyli Rządca tego M. bywa poſpolicie jeden z możniejszych Pannow Perskich, Krolowie sami często tu przemierzkiwali, i do tam ich pałac widzieć się daie z piękniemi bardzo ogrodami. Leży nad rzeką Bendemir w rowninie piękney, rżniętey wielą kanałami, mającemi bardzo dobrą wodę, które czynią okolicę żyzną. Góry otaczające go, są wysokie i okryte winnicami wybornemi, o m. 90 na połn. ku w. od Ispahanu, 63 od Laary. dł. 73. 35. lz. 29. 36.

SCHIRÉCK, w Hr. Wernigorodzkim, nad rz. Koldebodą, fl. mieylce rudami żelaznemi.

SCHIRWAN, albo **SERWAN**, Szyrwan, *Servania*, Prow. Perska, graniczy na w. z morzem Kaspyskim, na połd. z tymże i z Prow. Mogan, na z. z Prow. Kur, która ją oddziela od Prow. Gandyi, na poł. z Wielkorządztwem Derbentu. Skamachia jest w niej M. S.

SCHIZAR, *Larissa*, dawne m. Syryi nad rz. Oront między Famiłą i Hamach, o m. 25 na połd. ku w. od Alepu, 15 na połn. ku z. od Emezy. Ma zamek, leży w kraiu

obstuiącym w drzewo i owoce.

SCHLACKEN, m. i Grod w Frankonii, w Xstwie Koburskim, o m. 7 na połd. ku z. od Koburga.

SCHLACKENWALDE, m. Czeskie w Cyr. Elnbogeuńskim, o m. 4 na połd. ku w. od Elnbogen. Bliżko niego są il.miny cynowe.

SCHLACKENWERDE, m. Czeskie w Cyr. Elnbogeuńskim, o m. 4 na połn. ku w. od Elnbogen. Ma zamek, piękne ogrody, ozdobne Collegium i szkołę na przedmieściu. Leży niedaleko od Karls-Hadu.

SCHLAITZ, m. z zamkiem w kraiu *Voigtland*, w Sax. gdzie linia jedna domu Hr. de Reussen trzyma swoy dwór. Leży o m. 6 na połn. od Hoflu.

SCHLAN, ob. Słany.

SCHLANGEN-BAD, ob. Schwalbach.

SCHLEISHEIM, zamek letniey rezydencyi Elektora Bawar. w Regencyi Munichskiej, o m. 4 od Munichu.

SCHLESWICK, ob. Sleswick.

SCHLEUSSINGEN, m. Niem. w Cyr. Frankonii, w Xstwie Hennebergi, nad rz. Schleus, z pięknym zamkiem i Collegium, o m. 13 na połn. ku z. od Koburga.

SCHLUSSELBERG, zamek i grod w Xstwie Mіндеńskim nad Wezerą, o m. 8 na połn. ku w. od Mindeny. Tegoż im. infze m. w Austryi wyż. w pow. Haus, o m. 5 na połn. ku z. od Lintzu. Inne przy jeziorze Ladoga, tam gdzie Nawa z tego jeziora wypływa, o m. 8 na w. od Petersburga. Tam osadzają więźniow publicznych. Czar Jan VI. z domu Brunswick-Bewern, tam był osadzony po strąceniu z Tronu, r. 1741. a zabity r. 1764. od własney Gwardyi, przez boiażń, aby go buntownicy niewydobyli. Miał natenczas lat 25.

SCHMALKALDEN, ob. Smalkalden.

SCHMECHTEN, w Biskup.

Padernbornskim, fl. przez wody mineralne. Blizko tego miejsca Kwintyliusz Warus zbity był od Arminiusza.

SCHMIEDBERG, *Schmideberga*, m. Szląskie w Xstwie Jaworskim, pod górą, blizko źródła rz. Bauber, o m. 9 na połd. ku z. od Jawora. Tam robią wiele plotu z Inianege.

SCHMIEDEBERG, m. w Cyr. Elekt. Saskim, o m. 4 na połd. od Wittembergi. W nim robią przednie piwa.

SCHMELLEN, m. w Xstwie Altenburskim, nad rz. Sprottą, o m. 3 na połd. ku z. od Altenburgu. Nal. do domu Sax-Gotha.

SCHNACKENBURG, m. igrod w Xstwie Zelleńskim nad Elbą, o m. 10 na połn. ku z. od Hawelbergi.

SCHNEBERG, albo **SCHNEBERG**, fl. m. w górach Miśni, w Cyr. Ertzgeburskim, nad rz. Muldą, o m. 4 na połd. ku w. od Zwickau. Miny srebrne przy nim odkryte. 1417. wydała niezmierne summy. Blizko niego jest m. Neustadel, ktorego wszyscy mieszkancy bawia się kopaniem w górach.

SCHOENA, zamek w Miśni, w Cyr. Ertzgeburskim blizko Freybergi, jest rezydencyą domu Solms-Schoena.

SCHOENAU, m. Szląskie w Xstwie Jaworskim, nad rz. Katzbach o m. 4 na połd. ku z. od Jawora. Ma znaczne minery miedziane.

SCHOENBECK, m. w Xstwie Magdeburskim, o m. 3 na połd. od Magdeburga, w Cyr. Holteńskim nad Elbą. Handluie drzewem, i wydaie wiele soli warzoney. Tegoż im. włość żuław Malborskich.

SCHOENBERG, m. w wyż. Łuzacyi z zamkiem, o m. 2 na południe od Gerlitzy. Tegoż im. maętność w Karnioli niż. i druga w Cyrk. Olomunieckim, w Morawii. Także m. z zamkiem w Xstwie Ratzburskim, blizko Lubeki.

SCHOENBERG, m. Prusk.

w Cyr. Kwidzyskim z zamkiem, należy do Graffow Finkenstein, od Risenburga na w. ku połd. m. 3.

SCHOENBURG, zamek w Cyr. Saxonii wyż. na ktorym się pilze dom Hr. tegoż im. mających głos w Rzeszy Niem. zofarających pod protekcyą dworu Elekt. Saskiego. Leży przy Glanthen nad Muldą, ponizey Zwickau.

SCHOENBRON, zamek w Bawaryi w Regencyi Munichskiej z pięknymi ogrodami.

SCHOENBRUNN, w Szląsku, w Xstwie Brzegskim, tam znayduia dyamenty. Tegoż im. zamek w Austrii niż. blizko Wiednia. Tam jest Rezydencya letnia dla Cesar. założona od Jozefa I. Cesarza, a skończona od Cesarzowey Maryi Terezy.

SCHOENECK, obacz Skarzew.

SCHOENFELD, w Czechach, w Cyr. Elnbogeńskim, wydaie cynę tak piękną jak srebro.

SCHOENFLIES, m. nowey Marchii Brandeburskiej, nad ieżiorem w Cyr. Koenigsberskim, o m. 2 na w. od Koenigsbergi.

SCHOENHAUSEN, zamek letniej rezydencyi Krol. o m. 2 od Berlina.

SCHOENSEE, ob. Kowalewo.

SCHOEPPENSTADT, m. w Xstwie Wolfenbattel, między tyma M. i Brunswikiem.

SCHOINECK, *Nofonacum*, m. igrod Niem. w Elekt. Trewirskim, o m. 8 na połn. od Trewiru, z zamkiem nad rz. Nymis.

SCHOLASSE, (St.) m. Fr. w Normarmandyi, o m. 7 na w. ku połn. od Alençon.

SCHOMBERG, albo **SCHOENBERG**, m. Niem. w Elekt. Trewirskim z tyt. Xstwa. Leży na górze, o m. 6 na połd. ku w. od Limburgu. ob. Schemberg.

SCHOMLIO, ob. Somlo.

SCHONBERG, m. w Semi-

galii z pałacem, z kośc. Katol. i Luter. z szkołami. Należy do domu Korffow. Jest blisko m. Barberny.

SCHONECK, m. i grod w Elekt. Trewirskim między Mozellą i Renem, o m. 5 na pośd. ku z. od Koblentzu.

SCHONEN, albo **SCANIA**, *Scandia*, Skania, Prow. Szwedz. Graniczy na z. Cieśniną Sund, która ją oddziela od wyspy Zelandyi; na pośn. z Halandya i Smalandya; na w. z Blekingią i morzem Bałtyckim, a z tymże i na pośd. Ma około m. 23 dłuę. a 16 szer. Jest bardzo żyzna, nal. dawniey do Dannie, ale r. 1659. ustąpiona była Szwedom. Lunden jest w niej M.S.

SCHONGAW, albo **SCHONGA**, m. Niem. w Bawaryi wyż. nad rz. Lechą, o m. 12 na pośn. od Aufzpurę. Ma zamek stary.

SCHONREIN, m. i grod w Frankonii, w Bisk. Wirtzburkim, o m. 17 na pośn. ku z. od Wurtzburę, nad Menem.

SCHONWALDA, m. w Elekt. Saskim, nad rz. Fliebach, o m. 6 na w. od Wittembergi.

SCHOONHOVE, *Schonho-
via*, obronne m. Hollend. w Prow. Hollandyi, z portem wygodnym. Jest to dzieśiąte w swej Prowincyi, z tych, które wysyłaia Deputatow na obrady publiczne. Hollendrzy opanowali je r. 1424. Leży nad rz. Leck, w ktorey się poławia mnostwo łososiow, o m. 3 na pośd. ku w. od Goudy, 3 na pośn. ku z. od Gorkumy, 6 na w. od Rotterdamu. dł. 22. 20. sz. 51. 58.

SCHOPFHEIM, m. Szwabkie, w włości Rotelen, o m. 2 od tegoz m. nad rz. Wiele.

SCHORNDORF, *Schorndorfum*, obronne m. Niem. w Szwabii, w Xstwie Wirtemberskim, z dobrym zamkiem. Franc. dobyli go w r. 1647. Leży nad rz. Rems, o m. 6 na pośn. ku w. od Stutgardy, 11 na pośd. ku z. od Gemundy. dł. 28. 3. sz. 48. 47. W starym

zamku ma dobry Arfenal.

SCHOTTEN, m. wyż. Hafsyi, nad rz. Nidą, o m. 2 na pośn. od Niddy.

SCHOTZOW, m. Szląskie, w Xstwie Cieszyńskim, nad Wisłą, z zamkiem, o m. 5 na pośd. ku w. od Cieszyna.

SCHOUTEN, wysp 15 na Oceanie pośd. blisko brzegow nowej Gwinei. Odkrył je Gwilelm Schouten Hollenderczyk, r. 1616. dł. 174. sz. 5.

SCHOVEN, *Scalva*, wyspa Hollend. w Zelandyi, ma obwodu m. 7. Grawelingen-Krammer od wysp Gorei, i Owerflak oddziela ją.

SCHRAPFLAU, m. z zamkiem w Hr. Mansfeldzkim, o m. 4 na pośd. ku z. od Mansfeldu.

SCHRECK, wioska w niż. Margr. Badeskim, gdzie Austr. przepawali się przez Ren, wpadaiać do Alfacyi r. 1744. Leży o m. 4 na pośd. od Philipsburę.

SCHROBENHAUSEN, małe ale piękne m. w Bawaryi wyż. i grod w Regencyi Munichskiej, o m. 6 na pośd. ku z. od Ingolstadt.

SCHULPE, wioska z dobrym portem w Dithmarfyi, o m. 2 na pośd. od Tonningen. Nal. do Dannie, Hollendrzy w lecie uczęszczaią do niego.

SCHUSSENRIED, *Abbatia Sor-etana*, Opac. udzielne w Szwabii, o m. 9 na pośn. od Buchorny, 2 na pośd. od Buchau. Nal. do Cysterfow, Opatem bywa ieden z Pralatow Szwabkich.

SCHUTT, *Insula Cituorum*, wyspa Węgiei. w Hr. Presburkim, którą formuie zbieę Raaby i Waagu rzek do Dunaju wpadaiających. Ma około m. 20 dłuę. a 14 szer. Dunay go na 3 części przerzyna. Szlachta tu osiedli *Pradialista* się zowia Mieysce wielkiej jest wagi w czasie wojny, ponieważ rzeki i bagniska obronnym je czynia i łatwo bydz u-mocnione może.

SCHWABACH, albo **SCHWOBACH**, m. handlowe i osiadłe w Frankonii, w Margr. Anspachskim o m. 4 na pośd. ku z. od Norynbergi. Hugonoci Francu. założyli w nim wiele fabryk. Mieszka tam także wiele żydów. Co terminem Drukar-skim, charakterem Szwabskim zowią, wziął ten początek w tym m. ponieważ w nim niegdyś była śl. fabryka odlewania liter, czyli Gif-fernia.

SCHWAEBECK, Hr. w Szwa-bii, o m. 6 na pośd. ku z. od Aus-burga. Nal. do domu Bawarskiego, ale Cesarz terażniejszy, rościł to-bie do niego pretensye jako głowa Rzeszy Niem. r. 1778. po śmierci o-śtatniego Elektora Bawarskiego.

SCHWAEBISCH - GEMUND, ob. Gemud.

SCHWAEBISCH - HALL, ob. Halle.

SCHWALBACK, (I anden.) wioska w niż Hr. Katzenellenbo-gen, śl. przez swoje łaźnie, wody mineralne, i osobliwości inne na-turalne. Leży nad rz. Aar, o m. 3 na pośn. ku z. od Moguncyi.

SCHWANDORF, m. piękne w nowym Palatynacie Bawarskim, nad rz. Nabą, o m. 5 na pośd. ku w. od Ambergi.

SCHWARTZ, albo **SCHWARTZ**, *Sebatum*, m. Niem. w Tyrolu, śl. minami różnych kruszców, ośo-bliwie miedzi. Leży nad Inną o m. 4 na pośn. ku w. od Inspruku, 3 na pośd. ku z. od Ratenburga. dł. 29. 21. sz. 47. 6.

SCHWARTZA, dobra z zam-kiem, w Cyr. Frankońskim, w Hr. Henneberskim. Nal. do Graffow Stolberg-Wernigerode, pod protek-cyą dworu Elekt. Saskiego.

SCHWARTZENAU, m. Niem. w Cyr. Renu wyż. w Hr. Witgestein, nad rz. Ederą.

SCHWARTZACH, rz. w Frankonii, w Bisk. Aichstadszkim, płynie pod Gredyngę, wpada do Alt-Schmuhl.

SCHWARTZACH, m. Nie-miec. w Frankonii, w Bisk. Wurtz-burskim, i o m. 11 od Wurtzbur-ga, nad Menem. Był tu przedtym klasztor Bened.

SCHWARTZBURG, Szwarz-burg, Xstwo i zamek na skale w Cyr. Salskim, w Landgrafstwie Tu-ryńskim nad rz. Schwartzą Okolka obfituje w rudę srebra i miedzi, o m. 8 od Erfordu, 14 od Kollimbachu. dł. 29. 2. sz. 50. 15. Dom Szwarz-burki na dwie jest półziłony linie, to jest: Sonderhauską i Rudelsztad-zką. Obydwie są Protestanckie. Mają głos w Rzeszy Niem. a na-kształt podatku płacą Elektorem Salskim, pierwsza 4666. druga 2313 talarow rocznie, zaś Xciu Saxe-Weimar 3500. talarowco rok odli-czyć powinni. Składa się Xstwo z 12 M. i 10 m.

SCHWARTZENBERG, Xstw o Szwarzemberkie, i zamek Niem. w Frankonii, między Bisk. Bam-berckim i Wurtzburskim i Margr. Anspachskim. Jest pod rządem swego właściwego Xzęcia. Zamek leży nad rz. Lee, w którym mie-szka regencya Xzęcia, o m. 20 od Norymbergi, 18 od Wurtzburga. dł. 28. 2. sz. 49. 44. Hr. Szwarzem-berckowi mający tyt. Xząt, tą religii Katolickiey. Poddani ich uwolnie-ni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1776.

SCHWARTZENBERG, M. w Miśnii na górze leżące, w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 6 od Zwickau. Rudy tu dość znaczne żelaza, ośo-wiu i cyny znaydują się, których co rok wiele wytapiają.

SCHWARTZENBORN, Grod w niż. Hassyi, o m. 5 od Hirsch-feldu. Bogata tu ruda żelazna znay-duie się. Nal. do Hr. Ziegenhaym.

SCHWARTZENBURG, włość Szwajcarska między Kantonem Be-neńskim i Fryburckim, do ob. dwóch należąca. Mieszkańcy sekty Luter-mowią po Niem. Jest tu wieś i za-mek tegoż im.

SCHWARTZWALD, grod w lasach Turyńskich. Nal. do domu Saxe-Gothskiego.

SCHWARTZWALD, *Sylvia nigra*, Las czarny, zowie się las wielki w Szwabii, który rozciąga się od północy ku połd. między Ortenawią, Brisgawią, częścią Xłtwa Wirtemberskiego, i Firstembergkiego, ku początkowi Dunaju. aż do Renu powyżey Bazylei. ob. Hartz-Wald.

SCHWATZ, *Sevacrum*, piękne m. w Austrii, w pow. Inthal, nad Inną, zalecone obfitością blizkich miner kruszcowych.

SCHWEDLER, m. w łwie Spiskim, ft. rudą miedzi, między górami, blizko Schmolnitzu.

SCHWEDT, m. w Cyr. Saxonii wyż. nad Odrą, z zamkiem wspaniałym i bardzo pięknymi ogrodami. Należy do Margrabiow de Brandenburg-Schwedt. Jest w Uker-Marchii Brandeburskiej, w pow. Stolpiskim.

SCHWEIDNITZ, ob. Swidnica.

SCHWEINA, m. Niem. z zamkiem, w Frankonii, w Hrab. Henneberskim.

SCHWEINFURT, *Suevofurtum*, Schweinfurt, bardzo obronne, wolne i Cesarzkie M. Niem. w Frankonii, z wspaniałym pałacem, do ktorego zgromadzaią się Senatorowie, ktorzy w liczbie dwunastu rządzą miastem, do pomocy mający sześciu przylicznych, i braci dawnych, ktorzy służą tylko do interesow sekretnych. Obywatele są Protestanci. Handlują sukniem, płótnami, i gęsiemi piorami. R. 1775 uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży na prawym brzegu Menu, w kraju bardzo obfitującym w zboże, wina i. t. d. o m. 11 od Wurtzburga, 18 od Norymbergi, 9 od Bambergi. dl. 28. sz. 51.

SCHWEINITZ, m. w Cyr. Elekt. Saaskim nad Elstera, o m. 7

od Wittembergi.

SCHWEINSBERG, m. w niż Hasyi, nal. do Barenow de Schencke. Jest nad rz. Ohm, zdobi go zamek.

SCHWEIM, m. Niem. w Westfalii, w Hr. Marchii nad rz. tegoż im. Przy nim jest źródło mineralne.

SCHWERIN, Xłtwo i Hrab Szweryńskie, Niem. w Xłwie Meklenbur. im, ktore oddziela jezioro tegoż im. Na w. jeziora leży Xłstwo, ktore jest z Bisk. sekularyzowane przez traktat r. 1618. Na m. 10 wzdłuż, a 3 w szerz. Znaczniejsze m. w tym Xłwie są: Butzow, Brnel, Niekkloster. Hr. leżące na z. tegoż jeziora, ma m. 20. dl. 8. sz. M. S. jest

SCHWERIN, *Sverinum*, Szweryn, M. obr. Niemiec. w Xłwie Meklenburskim, z mocnym zamkiem rezydencyonalnym. Xłżat Szweryńskich, i pięknym ogrodem. Kościół Szweryński jest wspaniały. Stoczona przy tym mieście była batalia r. 1719. Leży nad jeziorem Szweryńskim, o m. 5 od Wizmaru, 15 od Lubeki. dl. 29. sz. 53. 16.

SCHWERINBURG, wspaniały zamek nowo wystawiony w Pomeranii bliższej, w Xłwie Szwetyńskim. Należy do domu Szweryńskiego.

SCHWETZ, ob. Swiecie.

SCHWIBUSEN, M. mocne w Szląsku w Xłwie Krosneńskim, o m. 8 od Krosna, na pośn. kurw.

SCHWINBURG, albo SWINBURG, *Swinburgum*, Schwinburg, M. Duńskie w stronie wschodniej wyspy Fionii, o m. 8 od Odenśe. dl. 28. 30. sz. 55. 8.

SCHWINGER - SCHANTZE, mała forteczka nad rz. Schwinge, w okolicach Stadtu w Xłwie Bremenckim. Przy tym m. cło pewne na Elbie wybieraia.

SCHWITZ, albo SWITZ, *Su'num*, Schwitz, Kanton Szwajcarski, ktory lubo piąty jest w rzę-

dzie, daje jednak imie całemu krajowi. Graniczy na z. z jeziorem czterech Kantonow na pośd. z Kantonem Uri, na w. z Glaris, na północ z Kantonami Zurich i Zug. Nawznacznieysze jego bogactwo na bydłe zasądza się. Liczy mieszkańców 21000. są Religii Katolickiey. Schwitz m. jest celnym jego miejscem. Dofyć jest znaczne i piękne, położone przy jeziorze 4 Kantonow, w równinie miley między górami, o m. 4 od Lucerny, 4 od Zuru dl. 26. 16. sz. 47. 2.

SCHWOECHAT, m. w niż. Austriyi, z zamkiem w pow. niż. Wiener-Wald, o m. 2 od Wiednia.

SCIATI, *Sciatus*, Scyata, wyspa na Archipelagu przy brzegach Janny, na półn. Negreponu, przy samym wejściu w odnogę Salonicką. Ma m. 9 dl. 3 sz. dl. 41. 50. -- 42. -- 8. sz. 19. -- 29. -- 40.

SCIGLIO, niegdyś *Scylla*, m. w Krol. Neapol. w Kalabryi, leżące na górze, z tyt. Xięstwa. Trzęsieniem ziemi r. 1783. zniszczone. Blisko Aggio.

SCIO, *Chios*, jedna z najpiękniejszych, najmilszych i najlawniejszych wysp Archipelagu, blisko brzegow Natolii, na pośd. Meteliny, a na półn. i z. wypy Samos. Ma m. 13 dl. 6 sz. Lubo jest górzysta i opoczysta jednak jest miła dla obfitości drzew pomarańczowych, cytrynowych, morwowych, mastyxowych, z których wyciągają mastyx, przeznaczony dla Seraju W. Sultana, i terebintowych, które tu okrywają całe pola. Wiele tu dobrego wina znajduje się, ale jedwab tej wyspy jest najznakomitszym skarbem. Liczą tu na 10000. Turkow, 3000. Łacinnikow mających swego Bisk. i 100000. Grekow. Genueńscy kowie długi czas tę wyspę posiadali, ale Turcy wypędzili ich z niej r. 1595. Wenetowie ją opalniali r. 1694. Turcy zaś ją następującego zaraz odebrali roku M. S. jest Scio, jest wielkie i piękne M. z

zamkiem, portem dobrym, Bisk. Łacińskim i bogatym Bisk. Greckim. Leży na brzegu morza, o m. 19 od Sinyrny, 84 od Konstantynopola. dl. 43. 50. -- 44. 10. sz. 38. 8'. 37".

SCIRO, *Scyros*, wyspa na Archipelagu na z. Meteliny, na półn. i w. Negreponu, na pośd. i w. Sciaty. Ma m. 6 dl. 3 sz. Grunta ma skaliste i nieplodne, ale bogactwem ią sżyby marmurowe. Znajduie się na niej m. tegoż im. z dobrym portem. Wyśmienite tu rodzą się winna. dl. 42. 40'. 54". sz. 39. 4'. 20". ob. Syros.

SCOPELO, *Scopelus*, wyspa Archipelagu, o m. 2 od Sciaty, 7 od Negreponu przy wniściu w Golf Salonicki. Ma m. 4 dl. 2 sz. Bardzo żyzna ołobliwie w dobre wina. Liczą tu na 12000. Grekow. dl. 42. 12. sz. 39. 34.

SCOPIA, ob. Uscopia.

SCUTARI, *Scodra*, Skutara, wiel. M. ludne w Turcyi Eur. stol. wyż. Albanii z Bisk. suffr. Antiwaryjskiego i zamkiem na górze. Leży nad jeziorem Zetą, przy wniściu rz. Bokkany, o m. 24 od Raguzy, 8 od Antiwaru, 19 od Albanapolu. dl. 37. 10. sz. 42. 5. Niegdyś było stolicą Illiryku.

SCUTARI, *Chrisopolis*, wiel. i piękne M. w Turcyi Azyat. w Natolii, z dobrym portem. Sultan Turcki ma tu dom rokoszny, który *Seraiem* nazywa się. Piękny tu Meczet znajduje się. Skutara Leży na wierzchołku góry z drugiey strony przesmyku Konstantynopolitańskiego, którego miasta, nieiako miane jest za przedmieście. dl. 46. 40. sz. 41. 45.

SCYTNO, m. Pol. w ziemi Gofityńskiej, blisko Głowina leżące.

SDILES, albo **DELLOS**, wyspa fl. Archipelagu otoczona Cykladami. Bardzo jest mała. Widzieć tu się dają rozwalny kościola Appolina. Ma dobry port. Blisko tej wypy leży druga trochę większa, którą także Sdillą nazywają. Obydwie

szą nie ludne, z przyczyny Korfarrzów. Obywatele Mikony wybierają ztąd to, co mogą. dł. 43. 20 sz. 37. 22.

SEAFORD, M. Ang. w Suffex z dobrym portem, pożyła z Dep. na Parl. ob. Portow pięć.

SEAUX, So, m. na wyłpie Fr. o m. 2 od Paryża na drodze do Orleanu, st. jest przez swoy zamek wspaniała, który tu ma Xżę de Pentievre. Ogrody do niego należą rokoszne. Odprawia się tu co Poniedziałek targ znaczny na bydło, które zakupują do Paryża.

SEBASTE, *Sebasta*, jest toż samo M. co *Samaria*, które Herod W. wspaniale odbudować kazał; teraz jest tylko z niego mała wieś, leżąca o m. 15 od Jerozolimy. ob. Sivas.

SEBASTIANO, (S.) *Fanum Sancti Sebastiani*, piękne, ludne i obronne M. Hiszp. w Prow. Gwipuskiej, z dobrym portem. Wiel. handel prowadzą tego M. obywatele, którzy mają przywilej, iż gdy traktują o sobiście w jakich interesach z swoim Krolem, ten jest obowiązany zdrać przed niemi kapelusze i bydź z odkrytą przez cały czas głową. Leży przy uysciu rz. Garumny do Oceanu pod górą, na wierzchołku, ktorej mocna jest Cytadella, o m. 20 od Bilbao, 20 od Pampellony. dł. 15. 36. sz. 43. 23. ob. Rio-Janeiro. Drugie tegoż im. jest m. na wyspie Tercerze, jedney z wysp Azorskich, obronne 6 twierdzami. Inne iezcze w Prow. *Chametland*, w Meksyku.

SEBASTYANOWA, m. w Mazowszu, założona od Sebastjana Branickiego Bisk. Poznań. i od iego im. nazwana. Jest blisko Kozłowa.

SEBASTYOWKA, m. w Bractawskim, na m. 2 od Kryspolu.

SEBEN, *Sabona*, m. w Bisk. Brixyeńskim nad rz. Eisach, było stolicą Bisk. Brixyeńskich, nim się przenieśli do Brixen.

Tom III.

SEBENICO, *Sebenicum*, M. bardzo obronne i Hr. w Dalmacyi Weneckiej z Bisk. suffr. Spalatrańskiego, z portem wiel. mocnym zamkiem, i z fortyfikacyami. Leży przy uysciu rz. Cherea, nad Golfem Weneckim, o m. 15 od Spalatro, 10 od Zarv. dł. 34. 18. sz. 44. 10.

SEBROWCE, rz. w Podol. płynie ku pold. od poln. i wpada do Dniestru.

SECHELLES, wyspy położone na morzu Indyjskim między wyspą Francuzką i brzegiem Malabariskim. Na jedney to z tych wysp znajduje się drzewo palmowe koka morskie rodzące; ponieważ owoc ten wpadłszy w morze wiatrami był zaniesiony na brzegi Maldywskie, a obywatele nie znając wyspy, nie wiedzieli też coby go procz morza innego rodzić mogło.

SECKAW, albo Sekkawia, *Secovia*, *Secobvium*, m. Niem. w niż. Styryi Austr. z Bisk. suffr. Saltzburckiego, o m. 3 od Judenburga, 36 od Wiednia. dł. 32. 52. sz. 47. 24. Tegoż im. jest Przeorstwo w wyż. Styryi. Bisk. Sekkawki dla tego nie ma mieysca i głosu na seymach Rzeszy Niem. iż przysięga na wierność Arcy-Bisk. Salzburskiemu.

SECKENDORF, w Margr. Anspachkim w Frankonii. Leży nie daleko Langen Zeen.

SECKINGEN, albo Secking, *Sanctio*, M. Niem. w Szwabii Austryac. jedno z czterech M. Leśnem zwanym. Niema nic znacznego procz rynku wiel. i pięknego. Xżę Saxe-Weimar dobył je r. 1638. Wiele od pożaru ucierpiał r. 1678. Leży na wyspie od Renu uformowanej, o m. 2 od Rheinfeldu, 5 od Bazylei, 10 od Szafuzy. dł. 25. 39. sz. 47. 37. Jest tu Opac. Panien szlachtetnych, fundowane przez S. Frydolina r. 490. Mogą ztąd wychodzić na świat poyscia za mąż.

SECLIN, m. w Flandryi Fr. o m. 2 od Lilli.

SECONDE, dwa zamki na

C

brzegu Fantyńskim, jeden do Angl. nal. drugi do Hol. każdy z nich ma wieś do siebie należąca.

SECONDIGNE, m. Fr. w Pihtawii o m. 7. od Niorty.

SECYMIN, m. w Sandomirskim z zamkiem na skale w okolicy iego znaydowano Kamień lazurowy. i irebro. Leży niedaleko Sułowa, m. 13. od Krakowa.

SEDAN, *Sedanum*, Xftwo i M. obronne we Fr. w Szampanii, na gran. Luxemburga, jest kluczem nie iako iednym z naywiększej wagi Krolestwa. Znayduje się tu Zamek bardzo mocny, w którym piękny jest Arsenal w nim narodził się Marzałek Fr. Turreniusz, Xiążę. *de Rouillon* brat iego i rządcą tego Xftwa wchodząc w koniuracją Cinq-Marla był przy-muszonym przez zamianę ustąpić ie Krolowi r. 1642. Robią w Sedanie bardzo przednie sukna i inne materye. Leży na prawym brzegu Mozy, o m. 13. od Charlemont, 12. od Rethelu, 17. od Luxemburga, 56. od Paryża. dl. 22. 37'. 36". sz. 49. 42'. 20".

SEDLITZ, albo Tzetteliz, w Czechach w Cyr. Elnbogeńskim, iest m. st. przez swe zdrowe gorzkie wody i przez sol laxującą, którą tu wyrabiaią, i którą ztąd potym w różne Europy strony przewożą.

SEĐZISZOW, *Sendisovia*, piękne m. w Sandomirskim, zdobi go kościół farny, Kapucynów, pałac, ratusz, &c. Nal. do domu Potockich. W pięknym iest położeniu na trakcie, od Rzeszowa m. 3. od Dembicy 4. ode Lwowa 25. Zostaie pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim.

SEEBURG, m. Pruskie, w Warmii z swym dystryktem, iest ludne, leży nad ieziozem, od Heilsbergi m. 3. na pold.

SEEBURG, kraina i grod w Hr. Mansfeldskim, o m. 6. od Mansfeldu. Znayduią się niedaleko ztąd dwa wiel. ieziora, w których piękne poławiaią się Karpie. Woda w iea-

dnym iest stodka, w drugim zaś słonaa, a te z sobą się łączą.

SEEHAUSEN, m. w starey Marchii Brandebur. nad Alanią, która formując nakształt ieziora oblewa M. dokoła. Leży o m. 16. od Brandeburga, 6. od Hawelbergi. Tegeż im. w Xftwie Magdeburkim gdzie dawniey Falz-Grałowie Somnier Sibenburg. swe ziazdy miewali.

SEEHÄUS, w Xięstwie Szwarcenberskim zamek na ieziorze.

SEEHOF, wieś o milę od Bambergi z letnim pałacem Bisk.

SEEZ, albo Sais, *Sagium*, dawne i znaczne M. Fr. w niżey Normandyi z Bisk. suffr. Rotomagskiego, i bogatym Opac. Bened. Kościół Katedralny bardzo iest piękny. Liczą tu na 3000. obywatelów. Przedtym daleko więktsze było, niż teraz. Leży nad Grną w rowninie miley i obfitującej w to wszystko, co iest do życia potrzebnego, przy lesie *Escouves*, o m. 5. od *Alençon*, 5. od *Argenton*, 10. od *Falaise*, 8. od *Aigle*, 26. od *Rotomagu*, 36. od *Paryża*. dl. 17. 49'. 49". sz. 48. 36'. 21".

SEGEBERG, *Segeberg*, grod i M. w Xftwie Holztyńskim, Duńskim, w Wagryi, z zamkiem na wysokiey wapienney górze Leży przy rz. *Trawie*, o m. 10. od *Kielli*, 11. od *Hamburga*. dl. 27. 58. sz. 54. 5.

SEGEDIN, M. Węgierskie w uyciu rz. *Maryszy* w *Tylzę* w Hr. Czongradskim, o m. 6. od *Chonad*. Celsarscy opanowali ie r. 1686. dl. 38. sz. 46. 16.

SEGELMESSA, M. Affr. wiel. ludne nad rz. *Zyżą*, w kraju żyznym, na pośn. Krol. Fezańskiego, stoł. Prow. *Segelmessyi*, oblaney kilką rz. wychodzącemi z góry *Atlas*, które wzbieraiąc latem tak iak Nil, uprawiaią ziemię obitującą, w zboże, owoco, i daktyle. Rz. te zbiegają się w piaskach *Sahary*. M. *Segelmessa* było pierwszą

itolicią Dynastyi Al-Morawidow, ktorzy swe rozciągnęli panowanie nad częścią Affr. i Hiszp. Leży o *m.* 60 na pośd. ku w. od miasta Fezn, a o 300. *m.* od Tombutu nad Nigrzem. Kupcy Barbaryjscy handlujący na Nigrze, opatrnią się tu w wodę i żywność, a leżą 40 dni na przebycie puszczy.

SEGESTAN, wiel. Prow. Perska, ktorey część znaczniejsza jest pusta i nieuprawna. Nazywała się przedtym Drangianą. ob. Sigistan.

SEGESWAR, albo **SCHESBURG**, *Segethusa*, Segezwar, M. i H. w Tranfylvanii. Stawione jest nakłztalt Amfiteatru, nad rz. Kinkel, o *m.* 20 od Kronsztađu, 15 od Hermaniztađu. dł. 41. 30. sz. 4^t.

SEGEWOLD, Sewold, *Segevoeldia*, M. w Państwie Moskiewskim, w Inflanciech, nad Trejdeną, o *m.* 11 od Rygi. dł. 42. 40. sz. 5^t. 14.

SEGNİ, *Signia*, dawne M. Włoskie w Kampanii, o *m.* 13 od Rzymu, 5 od Palestyny na górze, z Bisk. suffr. Papieża, i tyt. Xitwa. Mówią, iż tu Organy były wynalezione. dł. 30. 52. sz. 40. 41.

SEGNİ, albo **SEGNA**, *Senia*, M. obr. w Krocacy na brzegu Gofu Weneckiego w Prow. Morlakii, z dobrym zamkiem, portem i Bisk. suffr. Spolatrańskiego erygowanym r. 1180. M. to jest wolne, pod protekcyą domu Austryac. na górze, o *m.* 45 od Spolatro. dł. 32. 37. sz. 45. 4.

SEGONZAC, m. Fr. w powiecie Angulemskim, o *m.* 2 od *Cognac*.

SEGORBE, *Segobriga*, dawne i piękne M. Hiszp. w Krol. Walencyi, z tyt. Xitwa, z dawnym Bisk. suffr. Walencyeńskiego. Leży na wzgórkach między górami w kraju bardzo obfitującym w zboża i dobre wina, w którym także gładzy piękne marmurowe znajdują się

przy rz. Morvedro, o *m.* 11 od Walencyi, 60 od Madrytu, 30 od Tortozy. dł. 17. 13. sz. 39.

SEGOWIA, *Segovia*, dawne, wiel. bogate, ładne, piękne, obrotne i jedno z najsłynniejszych M. Hiszp. w starej Kast. liż z dawnym Bisk. suffr. Toledańskiego i pięknym zamkiem Krolewskim nazwanym Alkazar. Pomiedzy wiel. liczbą pięknych gmachow, nawięcey zdobi mennica i wodociąg do M. prowadzący. Bardzo jest rzecz zabawna widzieć, jakim tu sposobem biją monetę. Segowia handluje najsłabszymi w Hiszp. sukniami, papierem, który tu robią i cienką wełną, którą dają owce, ktorych wiel. trzody pasą się w tej okolicy. Tu urodził się Dominik Soto. Leży na górze między dwoma wzgórkami, nad rz. Erelmą, o *m.* 14 od Madrytu, 27 od Salamanki, 21 od Walladolidy. dł. 13. 56. sz. 40. 56.

SEGOWIA nowa, *Segovia*, M. Amer. pośn. w nowej Hiszp. w Audyencyi Gwatymali, nad rz. Yarą na granicy Prow. Honduras, o *m.* 400 od Meksyku. dł. 293. sz. 13. 25.

SEGOWIA nowa, M. w stronie pośn. wyspy *Luçon*, na wyspach Filipińskich, z Bisk. i zamkiem przy uściu rz. Kagayany. dł. 138. 5. sz. 18. 59.

SEGOWIA nowa, M. Amer. w *Terra Firma*, w Prow. Wenezueli, wystawione od Hiszp. r. 1552. Leży nad rz. Barikwicemeta, przy wysokiej górze, w ktorej ruda złota znajduje się, o *m.* 6 od Tncuyo. dł. 311. 10. sz. 7. 55.

SEGRAIS, blisko Pluiviers w pow. Gatyneńskim; znajdują się niedaleko stąd źródła mineralne, zdrowe przeciwko chorobom żółtaczaym.

SEGRE, *Scoris*, rz. Hiszp. Wychodzi z gór Pireneyckich, płynie pod Lerzydą i wpada do Ebru.

SEGRE, *Segredum*. m. Fr.

Cij

w Xstwie Andegawskim, o m. 8 od Angers z tyt. Baronii nad *Oudon*.

SEGUR, m. Fr. w Arvernii, drugie tegoż im. leży o m. 6 od Rhodes.

SEGURA, *Secura*, m. portowe w Prow. Beirze, z zamkiem na górze, Krol. Hiszp. Filip V dobył je r. 1704. ale Alianci go odebrali r. 1705. Leży przy rz. Elia i Tagu, o m. 3 od *Castelbranco*, 12 od Alkantary. dł. 11. 6. sz. 39. 40.

SEGURA DE LA-FRONTERA, *Securitas confinum*, M. Amer. pośn. w nowey Hiszp. wystawione na skałach r. 1520. przez Ferdynanda Korteza, na pold. Los Angelos.

SEHESTEN, m. Pruskie dawne, stoł. powiatu, w Prow. Sklawonii.

SEIDA, albo SAYD, dawne Sidon, M. w Turcyi Azyat. w Syryi, z portem nad morzem śródziemnym. Niczym jest w porównaniu do tego, czym było pierwey. Leży w kraiu żyznym przy wyspie, na ktorey jest cytadella, komunikująca z miastem i ziemią stałą przez most wspaniały. Handluie jedwabiem, bawełną, materyą bawełnianą, proszkami, mydłem, galasem, woskiem, gummą, solą amoniacką, kaszyą, senešem, kadzidłem, piorami strusiemi, rodzenkami Damaszku, pistacją; za co fame prawie tylko bierze pieniądze. dł. 53. 30. sz. 31. 10.

SEIDENBERG, m. z zamkiem i pow. do niev nal. w wyż. Lutzacyi, o w. 4 od Gerlitz. Bardzo tu wiele robią igliczkowych pończoch. Druga jest tegoż im. włość w Karnioliniż. o m. 6 od Rudolphwerthu.

SEIDSCHUTZ, ob. Selitz.

SEIGNELAY, *Seilliniacum*, m. Fr. w Burgundyi, o m. 3 od Auxerre. z tyt. Margr. i zamkiem.

SEILLE, rz. w Lotaryngii, zaczynająca się od jeziora *Lindre*, i wpada w Mozellę przy Metz.

SEINE, m. Fr. w Burgundyi,

o m. 5 od Dijon, z Opac. Bened. czyniącym do r. 6000. liwr.

SEINE, *Segurna*, Sekwana, rz. znaczna we Fr. wypływa w Burgundyi przy *Chanceaux*, bieży ku z. pod Paryż, i wpada do Oceanu w *Huvre de Grace*. Zaczyna bydź spławną od Mery. Dla pias. czystego ieył za od uycia do *Quilleboeuf*, okrętom w nią zachodzić jest trudno, bez tey zaś przeskody, do Rotomagu by mogły przybywać.

SEINSCHEIM, m. w Frankonii z zamkiem w Xstwie Szwarcbenskim, o m. 14 od Wurtzburga.

SEISSEL, ob. Seyffel.

SEKOCIN, Krolewiczyna w ziemi Warszawskiej płaci kwar. ty zł. 601.

SEKWANA, ob. Seine.

SELAND, albo ZELANDIA, *Selandia*, wyspa na morzu Bałtyckim, naywiększa z wysp Duńskich, na w. oddzielona jest od Skanii Zuntem, na z. przez Belt od wyspy Fionii, na pold. ma wyspy Lalandyą i Falster, a na pośn. morze. Ma m. 22 dł. a 20 w naywiększey szer. Napelniona jest lasami, w których wiele znayduie się zwierzyny, pięknemi pastwiskami i obfituie w zboże różnego rodzaju, ziemia tu tak jest żyzna, i nietrzeba gnoić. M. S. jest Kopenhaga. ob. Zelandya.

SELANSKAIA-KREPOST, forteca Moskiewska w Prow. Orenburskiej r. 1755. założona.

SELENGINSK, m. Mosk. nad rz. Selengą, która wpada do jeziora Baikal, w Prow. Udyńskiej.

SELBURG, w Semigalii, przedtym m. z zamkiem, który niegdyś był rezydencyą Bisk. Semigalskiego, od tego m. Selburskim się zowiącego; ale Bisk. to r. 1245. zniesione. a Arcy Bisk. Rvskie założone bylo. Natenczas c. 11 Semigalia procz 3 części do Bisk. Selburskiego należała. Teraz jest ekonomia z Słobodą małą, zawiera 4

parafie. Leży nad Dźwiną, od Krzyzborga, o m. 3.

SELESTAT, ob. Schelestat.

SELINCOURT, *Selincurtis*, m. Fr. w Pikardyi, o m. 7 od Amiens, z Opac. Norbertańskim czyniącym do r. 5500. liwr. Zachowują tu S. Łę, tak iak w *Vendome*. Przywieziona tu była r. 1206 przez P. Moreuil.

SELINGENSTADT, albo SELINGSTADT, m. Niem. w Elekt. Mogunckim z grodem i kłafztorem Bened. Było przedtym Cefarskie, ale teraz nal. do Elekt. Mogunckiego. Leży przy zbiegu rz. Gernsprentzy z Menem, o m. 2 od Frankfortu, 4 od Moguncyi. dł. 26. 7. sz. 10.

SELIVREA, *Selimbria*, M. w Turcyi Fur. w Romanii nad morzem Marmora. Zupełnie prawie iest zniszczone. Leży o m. 14 od Konstantynopola. dł. 45. 42. sz. 41. 3.

SELKIRK, m. Parl. Szkockie w Prow. tegoż im. posyła iednego Dep. na Parl. fl. iest przez zbiecie Margr. Montrofs od woyska Parl. pod Karolem I. Leży o m. 9 od Edyburga nad rz. Eshick. dł. 14. 45. sz. 55. 44.

SELLE, *Cellula*, m. Fr. w Arvernii, o m. 2 od Aurillac.

SELLES, albo CELLES, *Cella*, m. Fr. w Berry z pięknymi zamkiem i dawnym Opac. zakonu *Fulienffum*. Leży nad rz. Cher, na ktorey piękny tu most znajduje się, o m. 9 od *Amboise*, 9 od *Blois*, 18 od *Bourges*, 42 od Paryża. dł. 19. 15. sz. 47. 15.

SELLE Saint Denis, m. Fr. w pow. Błężeńskim, o m. 2 od Romorantin.

SELLIERS, Opac. Bernar. przy m. *Pont-sur-Seine*, czyni do r. 4000. liwr. Tu P. *Voltaire* był pochowany r. 1778.

SELLIERS, m. w Franckońcie, o m. 3. od Poligni.

SELONGEY, m. Fr. w

Burgundy, w diec. Dizońskiey, nad rz. Wenellą, o m. 2 od *Iste-sur-Tille*; winnice w okolicach tego m. wysmienite wydaia wina. Robią w nim także wiele materyi wełnianych.

SELOWITZ, piękne m. w Morawii w Cyr Brińskim, o m. 4 od Brimny.

SELTEN, wieś w Weterawii, w Elekt. Trewirskim nad Ichną, o m. 11 od Moguncyi. Wody kwaśne mineralne bardzo tu fl. znajduia się. Inne iest Selters, czyli *Nider-Selters*, wieś nad rz. Embsbach fl. kwaśnemi wodami bardzo skutecznemi.

SELTZ, *Saletia*, m. Fr. w niż. Alfacyi, o m. 9 od Strazburga, w diec. Spireńskiey, nad Renem, o m. 108 od Paryża. Wody Seltzeńskie zalecone są przez swe wiel. skutki, osobliwie służą, na słabości żołądka i do otworzenia porow. dł. 25. 47'. 11". sz. 48. 53'. 30".

S E M, rz. Mosk. płynie od w. pod Ryłsk, Putywel i wpada do Desny w Czerniechowskim.

SEMENDRIA, *Semendria*, Semender, M. w Turcyi Europ. w Serwii, z rezydencyą Sandziaka i Arcy-Bisk. Greckiego. Turcy odebrali ie Cefarskim r. 1690. Leży na prawym brzegu Dunaju, o m. 8 od Belgradu, 20 od Temezwaru. dł. 39. sz. 45. 4.

SEMIGALLIA, Xstwo Pol. czyniące część Kurlandyi, z łotewska *Zeme-gal* zwane, czyli koniec ziemi, rozciąga się wzdłuż Dźwiny, ktora ią od Inflant oddziela. Natura kraiu, rządu, Religia, też co w Kurlandyi. M. S. Nittawa. Dzieli się na dwa wiel. starostwa, Nitawskie i Selburkie.

S E M I N A R A, *Seminaria*, m. Włoskie, w Krol. Neapol. w Kalabryi dalszey, o m. 10 od Reggio, fl. przez batalią, w ktorey *Aubigny* zbil Hiszp. r. 1495. tudzież przez batalią r. 1503. w ktorey tenże *Aubigny* był zбитy. dł.

33. 56. sz. 37. 20.

SEMLIN, m. Węgier. w Sklawonii nad Dunajem, gdzie Sawa do niego wpada, osiadłe od Chrześcian, którzy tu się uciekli po opanowaniu Belgradu od Turków. Wszystkie Tureckie i Orientalne towary, wprzód przewietrzone i okadzone bydź muszą, nim tu przypuszczone będą, a podróżni wprzód o 3 mile w Panorce zatrzymać się powinni. Używają mieszkańcy tej ostrożności, dla uniknienia zarazy.

SEMPACH *Sempachium*, M. Szwajcarskie w Kantonie Lucerneńskim, o m. 4 od Lucerny, nad jeziorem Surzée, fl. przez bat. r. 1396. w ktorey Arcy-Xżę Leopold poległ, zбитy przez Szwajcarow. dł. 25. 50. sz. 47. 12.

SEMUR, *Sinemurum*, M. Fr. w Burgundyi. D. ieli się na 3 części. *Le Bourg*. gdzie widzieć się daie wspaniały kościół. *Le Donjon*, ktore jest miejscem obr. i służy za cytafellę m. i zamkowi, który trzecią część ikłada. Przeorstwo tuteysze było na kollegiatę zamienione r. 1731. Znajdują się w tym mieście piękne rękodzieła sukienne. M. to jedne w całej Burgundyi było wierne Królowi podczas Ligi, co też było przyczyną, że Henryk IV. przemiościł tu Parl. z Dyżonu, który tu aż do traktatu zostawał. Leży nad rz. *Armançon*, na ktorey dwa piękne mosty leżą, o m. 15 od *Auxun*. 7 od *Avalon*, 13 od *Dijon*, 54 od *Parvza*. dł. 21. 45. sz. 47. 28.

SEMURENBRIENNOIS, *Semurium*, m. Fr. w Burgundyi, stol. pow. *Biennois*, z tyt. Baronii. Leży o półmili od Ligery, 8 od Rouany, 70 od Paryża. dł. 21. 40. sz.

40. 16.

SEANQUE, Opac. Fr. o m. 3 op *Cavaillon*; zakonu S. Bened. czyni do r. 2800. liwr.

SEÑARPONT, m. Fr. w Pikardyi, o m. 3 od *Aumale*.

SENDOMIERZ, ob. Sandomierz.

SENDZISZOW, ob. Sędziszow.

SENECZA, m. w Kiiowskim nad prawym brzegiem rz. Rossy.

SENEFF, *Senesum*, m. w Brabantyi, o m. 2 od Nowelli, fl. przez batalią, którą Xiążę Kondeluz tam wygrał d. 11 Sierpnia, r. 1674.

SENEGA, albo **SENEGAL**, wyspa położona w uściu wiel. rz. ktorey niektorzy dali im. Senegalii, ale ktora jest tylko ramieniem Nigru podług Pana Adanfona i Pana Demaneta, *Autorow Afryki Fran.* Fr. wystawili zamek S. Ludwika na tey wyspie. Ustąpili go Anglii traktatem Paryzkim r. 1763. równie iako i to wszystko, co posiadali w ziemi stały na m. 300. kraju. Uście rz. jest o m. 40 od Kapu Zielonego. Weyście do niey jest nieco zawalone piaskiem. Wylewa regularnie tak, iak Nil, i żywi mnóstwo krokodylow. Fr. tu handlowali Murzynami, piaskiem złotym i gummą. Kray ten bardzo jest gorący i niezdrowy dla cudzoziemcow. ob. Gambia, Salum.

SENESECEY, m. w Burgundyi, o m. 4 od *Chalons*.

SENEUIL, źródło wody mineralney zdrowe na żołądka choroby, przy Riberaku, w Perigordzie.

SENEZ, *Sanctium*, nikczemne m. Fr. w Prowancyi, z Bisk. suffr. Embruńskiego. Leży w kraju opoczystym i pustym między górami, o m. 3 od Kastellany, 18 od Embrumu, i 160 od Paryża. dł. 24. 17. sz. 43. 53.

SENEFTENBERG, m. w niż. Austryi w pow. Manhartsberkim, z zamkiem. Jest nad rzeką Krembs. na l. do Hr. Stahrenberg drugie tegoż im. n. jest w Misnii, o m. 10 od Drezna nad Elstera czarną.

SENGLA, m. na wyspie Matcie z portem.

SENIGAGLIA, ob. Sinigaglia.

SENLIS, *Augustomagus, Silvanectes, Silvanectum*, dawne m. w Prow. wyspy Fr. z Bisk. suffr. Remeńskiego, z grodem i zamkiem. *S. Rieul* (Regulus) który do Gallii, wraz z Świętym Dionizym przybył wśród trzeciego wieku, by, pierwszym w tym m. Bisk. dzwonnica Katedralna jest najwyż. w Fr. Senlis leży nad rz. Nonetta, otoczone dokoła wiekim lasem, o m. 2 od *Chantilly*, 8 od *Meaux*, 13 od Paryża. dł. 20. 15. sz. 49. 12'. 33".

SENLISSES, wieś przy *Chevreuse*. Znajduje się tu woda mineralna, za której wzięciem do gęby, żeby bez bólu wypadała.

SENNAR, wiel. M. w Affr. stoleczne Krol. tegoż im. w Nubii. Bardzo jest ludne, i st. mieszkaniem Krola. Podjani witańc go zwykli mieć nogi bole, padać na kolana, i trzy razy całować ziemię. Cudzoziemcy świec tylko zdeymnią trzewiki. M. to dotychczas handlowne. Leży na górze przy Nilu. dł. 20. 25. sz. 14. 4.

SENNA, rz. st. w Kafirryi, pro. Mozambiku. Nal. do Portug. którzy na znaczny prowadzą handel i kilka mają nad iey brzegami osad. Biorą ztąd złoto lepsze, niż Brezylskie ielcze, niewolników, dyamenty, szafiry, szmaragdy, onixy, agaty, i kły czyli kości słoniowe &c.

SENEGAS, albo **TREWISY**, m. Fr. w Angw. w diec. Kostreńskiej

SEANCHES, *Senones Celti*, m. Fr. w *Perche*, o m. 4 od *Vernueil*, z Grodem przy lesie.

SENONES, *Senonia*, m. w Lotaryngii, w Prow. Salmeńskiej, o m. 2 o Raony, z st. Opac. Bened. ktorego Opat. sprawował ni by Juryzdykcyą Bisk. póki nal. do diec. Tulońskiej, ale odstąpił iey r. 1777. skoro one przeszło do diecezji *S. Die*.

SENONOIS, *Senoniensis Ager*, pow. Seneński we Fr. nad

Yonna. Jest częścią Szampanii. M. S. jest Sens.

SENS, *Senones*, dawnej znaczne M. Fr. w Szampanii. z Arcy-Bisk. ktorego Arcy-Bisk. bierzetytuł Prymasa Gallii i Niemiec. Jest tu Opac. zakonu S. Augustyna pod im. S. Jana przyłączone do Arcy-Bisk. Nie jest bardzo ludne w proporcji swojej wielkości. W nim się urodził Jakób Almoiu. Odprawiało się tu kilka koncyliow Prow. z których najst. jest r. 1149. które na potępienie Abaillarda złożone było. Delfiu zmarły r. 1765. tu chciał być pochowany, równie jako i Delfinowa żona jego. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w kraju obfitującym w to wszystko, co jest do życia potrzebnego, w miejscu gdzie Wanna wpada w Yonnę, o m. 27 od Paryża, 12 od Troyes, 13 od Auxerre, 31 od Rheims. dł. 20. 56'. 58". sz. 48. 11'. 56".

SENSBURG, m. Pruskie nad jeziorem, blisko Sehesten.

SEO de Urgel, lub Urgel, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Segrą, z Katedrą Bisk. i tyt. Hr.

SEPAUX, m. Fr. o m. 3 od Joigny.

SEPTEMES, m. w Delfinacie, o m. 3 od Wienney.

SEPT-FONS, *Septem-Fontes*, Opac. regularne zakonu Cyfterow w diec. Antuńskiej w pow. Burboufkim, o m. 6 od Moulins, sławne przez swoją ścisłą regule.

SEPT-FONTAINES, im. dwóch Opac. Norbertańskich w Szampanii; z których jedno jest w diec. Langreńskiej, o m. 4 od Chaumont czyniące do r. 1600. liwrow, a drugie w diec. Remeńskiej, o m. 1 od Mezieres czyniące 7000. liw.

SEPULVEDA, m. Hiszp. w starej Kastrylii na górze przy rz. Duraton, o m. 8 od Segowii.

SEQUIRE, ob. Chichiri.

SERAING, pałac Bisk. o półmili od Leodium.

SERAUCOURT, m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od *S. Quintin*.

SERCHIO, *Sercius*, rz. Wł. biorąca swe źródło w Xstwie Modzeńskim, w części jego połd. wgórze Apennin; wpada w morze Tofkańskie.

SERE, m. w pow *Quercy*, nad rz. Bawą, o m. 9 od *Cahors*.

SEREDNEKOWISK, m. Mosk. w Azji w Prow. Jakutskiej, leży w stepach niedaleko Olekimfka.

SEREGIPPA-DEL-REY, *Seregippa*, M. w Amer. połd. w Brazylii, stoleczne Prow. tegoż im. nad rz. *Wizabaris*. dl. 340. 5. fz. połd. 11.

SERENA, ob. *Koquimbo*.

SERET, znaczna rz. zaczyna się w Węgrzech, płynie ku połd. przez *Multany*, *Wofochy* i wpada do *Dunaju*. Spław iey jest trudny.

SERET, rz. w *Woi. Podolskim*, ma początek blisko *Tarnopola*, płynie pod *Czortkow*, *Bilcze*, *Grudek*, i wpada do *Niestru*.

SEREYE, dobra w *Woi. Trockim*, które wprzód należały do *Xżąt Radziwiłłow*; ale gdy po śmierci *Xcia Bogusława* r. 1669 spadły były na *Ludwikę Karolinę* żonę *Ludwika Margr. Brandebur.* któremu ta ie w dziedzictwo zapisała, po śmierci *Margrabi* obiał ie dom *Brandeburki*, który tu utrzymuje administratora i dzierżawcę swego, a ten roczną cenę arendy w *Gumbinie* wypłaca. Zawierają te dobra *Sereye*, m. nad rz. *Perfą*, w położeniu górzystym z kościołem, *Katol.* i *Luter.* od *Olity*, o m. 5. nadto 3 folwarki, i 22 wfi.

SERFO, albo *SERFANTA*, *Seripho*, *Seryfa*, wyspa na *Archipelagu*, o m. 20 od *Naxyi*, 30 od brzegu połd. *Morei*. Ma m. 3 dl. a 2 fzer. Cała jest okryta górami i skalami. Mówią iż tu żaby nigdy nie kraczą, ale przeniesione dokąd śnąd natychmiast odzywają się. Co dało początek przysłwciu o człowieku nieumiejącym ani mówić, ani śpiewać; *Zabę z Seryfy*, dl.

42. 36. fz. 37. 10.

SERGE, *Opac. Fr.* w *Andegawie*, zakonu *S. Bened.* czyni do r. 7000. liwr.

SERGEW, *Troitzkoy Monaster*, klasztor *Czercow*, o mil geograficznych 8 i pół, od Moskwy, największy i najbogatszy w całej *Rossyi*. W opalaniu Monasteru jest 10 kościołów, seminarium i biblioteka. Około klasztoru leży 4000. domów, z których wiele jest do brze budowanych, a których mieszkańców nal. do Monasteru. Dawniey *Carowie* tu swe odprawiali pielgrzymi; gdzie i swoy pałac mają.

SERGIEWSK, m. Mosk. w Azji w Prow. *Sybirskiej* na górze, nad rz. *Soką*, przy uściu rz. *Surgut*. Okolica jego znaczna jest wielą źródłami siarczystey wody, a dwoma śmierzącey.

SERGINNES, m. w *Burgundyi*, o m. 2 od *Bray*.

SERIGNAN, *Serignanum*, m. *Fr.* w niż. *Langwedocyi*, o m. 2 od *Beziers*. Tu *Admiralicya* zgromadzać się zwykła.

SERIGNI, m. na wyspie *Jawie* w przefinyku *Sondzkim* nal. do *Krola Bantamskiego*. Handel jest przy *Holland.* mieszkańcy bardzo są interesowni i zysku chciwi.

SERMALZE, m. *Fr.* w *Szampanii* nad rz. *Saux* o m. 3 od *S. Diziers*, z woystwem *Krol.* Znayduie się blisko ztąd woda mineralna zimna pomocna na chorobę kamień.

SERMIONA, *Sernio*, m. w *Rzpltey Weneckiej*, w pow. *Weronczkim*, oyczyna *fl. Poety Kattulla*. Przy tym m. wyborne rośnie wino, zwane *Vino Santo*.

SERMUR, m. *Fr.* w pow: *Combrailles*, o m. 2 od *Auzance*.

SERNIN, (*S.*) *Opac. Fr.* w *M. Tolozie*, zakonu *S. Bened.* sekularyzowane. Czyni do r. 18000. liwr. ob. *Cernin*.

SERNOI-GORODOK, czyli *M.* siarczyste, obronne miejsce nad

Wolgą w Azji w Prow. Synbirsk, na przeciw uścia rz. Soki, fl. obfitością siarki najlepszego gatunku.

SEROCK, *Serocia*, m. powiatowe w ziemi Zakroczymskiej, w dobrym położeniu nad Bugiem, blisko uścia Narwy. Mieszkańcy najczęściej bawią się wiosłem i bieglemi są rotmanami. od Pułtusza m. 5. od Warszawy 7.

SEROCIN, lub SEROCZYN, m. w ziemi Czerskiej, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem, na pograniczu Woi. Lubelskiego, od Łukowa m. 4.

SEROKOMLA, lub SYROKOMLA, m. w Woi. Lubelskim, w ziemi Łukowskiej, przedtym dobra lenne, a r. 1775. nabyte dziedzictwem od Ignacego Scipiona Podstolego W. X. Litt. dla swego im. i fejnem aprobowane, ozdobne pięknym pałacem i porządne, od Łukowa m. 3.

SERONGE, wiel. M. Az. w Państwach wiel. Mogola, na drodze z Suraty do Agry. Znaczna część obywatelów tutejszych bawi się kupiectwem, i handluie najbardziej płotnami pięknymi. dl. 95. 40. sz. 24. 15.

SERPA, *Serpa*, M. mocne w Port. w Alentei, na gran. Andaluzji. Leży na bardzo przykrey górze, na ktorey tu także jest piękny zamek, o m. 1 od Gwadiany, 33 od Lizbony, 15 od Ewory. dl. 10. 28. sz. 37 52.

SERPEYSK, m. Mosk. w Prow. Kaludze.

SERPANTO, ob. Serfo.

SERPUCHOW, m. w Prow. Moskiew. nad Norą rz.

SERRAVALLE, *Serravalis*, m. Włoskie w Diec. Mediolańskiej, na granicy Państwa Genueskiego nad Skriwią. dl. 26. 26. sz. 44. 43.

SERRE, *Serra*, m. Fr. w Delphinacie w pow. Wieneńskim, o m. 5 od Romans. Drugie tegóż im. leży o m. 7 od Gapy.

SERRA-LIONNA, *Mons-Leonum*, wiel. rz. Affr. w Gwinei przy Malagwecie. Zaczyna się w górach lwich, albo w *Sierra Leona*, i wpada w morze uściem na m. 4 szer. Daie swoje imie jednemu pomorzu, pomiędzy dwoma fl. kapami leżą: to jest Kapem Tagrin, czyli *Sierra Leona*, i Kapem Verga, ktore wielką formułą odnogę. Okolice tuteysze są najpiękniejszym w całej Affr. kraiem. Grunta zaś obfitują podostatkiem we wszystko.

SERRES, albo CERES, *Serna*, M. z Arcy-Bisk. w Turcyi Europ. w Macedonii, w kraju Amboli, nad rz. Kalikot. dl. 40. 20. sz. 40. 54.

SERRY, *Seriacum*, Opac. Norbertańskie w diec. Ambiańskiej przy Aumale. Czyni do r. 5000. liwr.

SERSELLY, m. Affr. w Krolestwie Algierskim, w Prow. Tenezie, z portem i Cytadellą.

SERVETTE, m. Fr. w pow. Gevaudan, w diec. Mendeńskiej, o m. 5 od Mendy.

SERVIAN, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Beziers w diec. Bezierskiej.

SERVIO, czyli S. SERF, m. w Austryi z starym zamkiem na górze, w ktorego okolicy są fl. lochy.

SERWECZ, m. w pow. Ofzmiańskim, w położeniu dobrym nad rz. tegoż im. ktora wpada do Wilii. Jest o m. 5 od Dołhinowa na z.

SERWIA, *Serwia*, Krol. Serbskie, Prow. Turecka; na połu. z Dunajem i Sawą, na połu. graniczny z Albanią i Macedonią, na w. z Bulgaryą, na z. z Bośnią. Ma m. 38 z połu. na połu. a 76 z w. na z. Belgrad jest M. S. Nadano imie Nowey Serwii czyli Serbii, częśći Tartaryi przy Ukrainie, między Dnieprem i Bogiem leżącey, gdzie dawniej *dzikie pola*, ktore Carowa Elżbieta zabrała r. 1754. i zaludniła osadami z różnych stron,

z ofobliwie z Serwii Tureckiej, zgromadzonemi. Z niej erygowane było wielkorządztwo Nowey Rusi r. 1764. i dwa razy potym było odmienione. Stolicą rządu Serbii jest *Krzemienczuk*, m. blisko uycia rz. Płoli do Dniepru położone.

SESEN, albo Sesen, m. w Xstwie Wolfenbutelskim, o m. 5. od Goslaru.

SESSA, *Suessa*, dawne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z Bisk. suffr. Kapuańskiego, i z tyt. Xstwa. Bardzo przedtym było znaczne. Leży o m. 8 od Kapuy, 13 od Neapelu. dl. 31. 34. sz. 41. 20.

SESSAU, Sessawa, m. w Semigalii, nad rz. tegoż im. z kościołem, na granicy Litewskiej, o m. 5 od Bawłta na z.

SESSIA, m. i dolina w Xięstwie Medolańskim, uścąpiona Krolowi Sardyńskiemu, o m. 10 od *Turle*.

SESTO, *Sextum*, M. Włoskie w pow. Mediolanu na lewym brzegu rz. Jefiny, w mieytcu, w którym ta z jeziora Maggiore wypływa, ma tyt. Xstwa.

SESTOLA, m. Włoskie w Xstwie Modeńskim w pow. Frignano, o m. 8 od Modenu.

SESTRIDI-LEVANTE, *Tigulia*, dawne m. Włoskie w Państwie Genueńskim. Tu rezyduie Bisk. Bragnański. Leży o m. 10 od Genuy. dl. 27. 4. sz. 44. 32.

SEPTRIDIPONENTE, *Sextum*, m. w Państwie Genueńskim, o m. 2 od Genuy. dl. 26. 30. sz. 44. 25.

SETRUCZE, m. w Podolskim nad Seretem, poniżej Mikułiniiec.

SETINES, ob. Ateny.

SETTENIL, m. Hiszp. w Krol. Grenady na skale w przedziwnym położeniu, o m. 18 od Gibraltaru na połu.

SETUBAL, *Cetobris*, Setuwal, M. obronne i znaczne Por-

tugal. w Estremadurze z dobrvm portem założonym przez zamek S. Jakuba. Handluie to M. naybardziej folą, którą biorą z żup okolicznych. Nal. do Kawaleryi S. Jakuba. Ma fl. akademią: *Academia Problematica*. Uprodził się tu Michał *Vasconcellos*. Trzęsienie ziemi r. 1755. zupełnie ie prawie zniszczyło. Leży w kraju oblituującym w zboże, wino, owoce, w uyciu rz. Zadaony, o m. 7 od Tagu, 9 od Lizbony, 20 od Ewory. dl. 9. 14. sz. 38. 26.

SILVENNES, albo CEVENNES, *Cebena*, góry we Fr. w niż. Langwedocyi, nadające imie poblizkim okolicom. Służyły za schronienie raboboniakom, którzy tu wielkie popełniali bezprawia. Nie-rządę te wznieciły się r. 1703. ale Marzałek Villars pokromił niesfornych r. 1704.

SILVER, (S.) *Severopolis*, M. Fr. w Gaskonii z fl. Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr. Leży nad Adurą, o m. 8 od Daxy, 6 od Aire, 26 od Bordeaux, 156 od Parvza. dl. 16. 50. sz. 43. 45.

SEVERDERUSTAN, (S.) Opac. Fr. zakonu S. Bened. o m. 2 od Tarbow, czyni do r. 2500. liwrow. Drugie tegoż im. m. leży w Hr. Astaraku, 111. w Normandyi w diec. Konstancyeńskiej, m. 3 od *Vire*, z Opac. Bened. czyniącym do r. 5500. liwr.

SEVERA-LE-CHATEL, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 4 od Milhaud z tyt. Xstwa. ob. *Arvaion*.

SEVAIN, (S.) m. Fr. o m. 9 od Angulemy.

SEVERIN, (S.) Opac. Fr. w diec. Piktawskiej nad Butonna, o m. 3 od S. Jana *d'Angeli*, jest zakonu S. Aug. czyni dor. 3500. liwr.

SEVERINA, (S.) *Siberina*, m. w Krol. Neapolitańskim w niż. Kalabrii z Arcy-Bisk. Leży na przepaścistej skale przy rz. Neeto, o

m. 3 od morza, 18 od Ooffano, 15 od Cofenza dl. 34. 55. sz. 30. 15.

SEVERINO, (S.) m. Włó. w Państwie Kościelnym w Marchii Ankonitańskiej z Bisk. suffr. Fermeńskiego. Jest oyczyzną Jana *Caccialupi*. Inni autorowie twierdzą iż on jest rodem z Bolonii we Włó. Leży między dwoma pagórkami nad rz. Potenza, o m. 3 od Tolentinu, 5 od Camerino, 10 od Feramo. dl. 30. 42. sz. 43.

SEVERINO, (S.) M. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym przy rz. Sarnon, o m. 2 od Salerny. Dało swoje im. domowi San-Severino.

SEVERN, Opac. Dam szlachetnie urodzonych w Xstwie Mindeńskim w Westfalii.

SEVERO, (S.) *Severopolis*, m. ludne Włóskie w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie z Bisk. od samego tylko Papieża dependującym. Leży w równinie, o m. 11 od Manfredonii, 30 od Neapolu. dl. 32. 59. sz. 41. 40.

SEVIGNAC, m. Fr. w Bencarnie lądowe, o m. 3 od Morlas.

SEWILLA, *Hispalis*, dawne wiel. bogate, ludne, bardzo piękne i jedno z najpierwszych i najznaczniejszych M. Hiszp. stołecz. Andaluzyi, z Arcy-Bisk. st. Akademią, pięknym obfzernym portem, i z tyt. M. Krolewskiego. Kościół Metropolitan, ktorego dzwonica zwała się podczas ostatniego tam ziemi trzęsienia r. 1755. i pałac Krol. nazwany *Alcazar*, są gmachy nieporównane. Godny podziwienia tu także jest Ratusz, Bursa, rumusy wodę do miasta prowadzące. Liczą w Sewilli mieżkańców 23000. i 120. szpitalow, ktore są wszystkie dobrze opatrzone. Bardzo wiel. handel M. to prowadzi. Stowem jest to przytłowie pomiędzy Hiszp. *któ nie widział Sewilli, cudu nie widział*. Pomiędzy wieloma ludźmi st. ktorych to M.

wydało, znacznejsi są Bartłomiej *do las Casas*, Ludwik Alkazar Jezuita, Mikołaj Monardes, Michał *de Cervantes*, Diego *Velasques*, Ferdinand od S. Jakuba, i Arias Montanus. Leży w wiel. równinie, obfitującej w to wszystko cokolwiek do wygod życia rokosznego służy, na lewym brzegu rz. Gwadalkwiry, o m. 18 od Morza, 45 od Grenady, 75 od Lizbony, 85 od Madrytu. dl. 12. 30. sz. 37. 20.

SEVRE, m. Fr. o m. 2 od Paryża nad Sekwaną. sławn: go czyni fabryka porcelany.

SEURE, rz. Fr. biorąca początek w pow. Seure, w Piktawii o m. 3 od S. Maxencyusza. Poczyna być spławną od Niorty, i wpada w Ocean przy Marans, nazywa się Seure Niortska, a to dla różnicy od Nanneteńskiej, która zaczyna się w Piktawii i wpada do Ligiery przy Nantes. ob. Bellegarde.

SEWSK, m Mosk. stol. Prow. tegoż in. leży na górze nad rz. Sozą.

SEYNE, *Sedena*, m. Fr. w wyż. Prowancyi. Leży nad rzeką wpadającą do Durance, o m. 4 od Barcelonetty.

SEYSSÉL, m. Fr. w pow. Bugey, podzielone od Rodanu na 2. części, o m. 6 od Bellay. Część za Rodanem będąca była ustąpioua Krol. Sardyńskiemu traktatem r. 1760. Rz. ta przytym m. poczyna być spławną. Uczony Klaudiusz Seyssel podług wielu Autorow rodem był z tego m. ale inni twierdzą, iż on rodził się w Aix, w Sabaudyi. dl. 23. 30. sz. 45. 56. w Delfinacie m. Seyssoul.

SEYWEYSKIE, stwo w Woi. Trockim, płaci kwarty zł. 980. podlega prawu emfiteuzy Strutyńskich. Graniczy z stwem Wizańskim.

SEZANNE, *Sezanna*, m. Fr. w pow. Bryi; Leży nad rz. w równinie, na granicy Szampanii, o m. 11 od Troyes, 26 od Paryża. dl. 21. 33. sz. 48. 43'. 17". Jest ie-

szcze tegoż im. m. w Marchii Suzańskiej, pod górą *Genevre*, o m. 4 od *Briançon*, nal. do Krola Sardyńskiego.

SFFTIGRADO, *Sphetia*, m. w Turcyi Europ. w Albanii na granicy Macedonii.

SHAFTSBURY, *Septonia*, Shaftsbury, m. Angiel. w Dorsetshirze, z tyt. Hr. przedtym bardzo znaczne. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 32 od Londynu.

SHAHAR, dosyć piękne M. w Arabii szczęśliwy przy samym wejściu morza czerwonego. Obywatele tutejsi są dosyć obyczajni. Mają swego Krola, który dosyć dobrze obchodzi się z Cudzoziemcami, ale Chrześcian nienawidzi. dł. 14. fz. 66.

SHANON, rz. znaczna w Irlandyi, biorąca początek w jez. Allen, w Hr. Letryńskim, wpada w Ocean.

SHAPINS, wyspa jedna z Orkadzkich.

SHAPOR, *Sapora*, M. Az. w laństwach W. Mogoła w Krol. Berarskim. dł. 07. 50. fz. 21. 30.

SHEPPY, *Convonnos*, wyspa Angiel uformawana od rz. Medway, w mieysen, w którym ona na dwa rozdziela się koryta. Ma m. 7 do koła. Grunta iey są bardzo żyzne. M. S. tey wyspy jest *Queen-sboroug*.

SHOGLE, ob. Choug.

SHOREHAM, m. Angiel. w Prow. Suffex. Posyła 2 Dep. na Parl.

SHREWSBURY, *Salopia*, Szrewsbury, piękne ludne, handlowne i bogate M. Angiel. stol. Prow. tegoż im. nazwanej także *Shropshira*. z tyt. Hr. Leżyna na półgórku, który w kształt półwyspy oblany jest rz. Saverną, między Anglią i Xstwem Wallii, o m. 40 od Londynu. 8 od Montgomery. Posyła 2 Dep. na Parl. dł. 14. 50. fz. 52. 45. Prow. graniczy na połd. z rz. Twedą, która ją oddziela od

Hr. Radnor, Herefort i Worcester; na w. z Hr. Worcester i Stafford, na połn. z Szeftershirą, na z. z Xstwem Wallii. Ma m. 12. dł. 8. fz. i zawiera w sobie około 890000. morgów Posyła 2 Dep. na Parl.

SIADY, m. w Xstwie Zmudz. między wiel. lasami i bagnami, od Oknian ku z. m. 6.

SIAM, *Siamum*, Krol. Siamskie, w Azyi w Indyach, graniczy na połn. z Krol. Laoskim na w. z Kambojskim i Keoskim, na połud. z Golfem Siamskim, na z. z półwyspą Malaką. Ma m. 220. dł. od połn. do połd. a 1000 er. Dzielą ją na górne i dolne. Kray ten bogaty jest w kruszce, żyzny w ryż, i obfity w bawełnę i owoce, ale wcale niepodobne do tych, które w Europie widzimy. Zwierzęta tutejsze są prawie wszystkie właściwe tylko temu krajowi. Siamczykwie dosyć do Chinczykow są podobni. Wiele obyczajow małych mają. Do dzieci swych przywiązani są na podziw, poczciwi, nieprzyjaciele wstępów, rozumni, oszczędni, ale wielcy próżniacy, co pochodzi z niewoli, w którev się znajdują, a która do takiego jest podnieśiona stopnia, iż gdy Siamczyk jaki ma piękne drzewo owocowe w swoim ogrodzie, aresztują natychmiast owoc onego dla Krola, lub jakiego Ministra. Jeżeli zaś liczba ich całkowita nie dotrwa do czasu zbierania, pan nawczas drzewa z ostatnią jest traktowany niegodziwością. Jakoż strzegą się oni mieć takie. Pomarliby z głodu dawno Siamczykwie, pomimo żyzności ich gruntu, gdyby Chińczykwie, i Kochinchinczykwie, których cudzoziemstwo zafiania nie co od Tyranii, nie uprawiali tu roli; ale to małe bardzo jest zaradzenie tak wielkiemu złemu, same tylko okolice M. dosyć są dobrze uprawne. Siamczykwie nie są do woyny sposobni;

jako przechod dufz z ciał iednych do drugich przypuszczający; maxymą ich iest nie zabiać nikogo, i to naypierwey Krol ich im zaleca polyłaiąc na wojnę. Religii są bałwochwalskiej i cała ich moralność zasadza się aby nic niezabiać, aby nie kraść, strzedz się nieczyścioci, nie klamać i wstrzymać się od trunkow upaiających. Krol iest despota, i ták od swych poważany poddanych, iż miany iest od nich za Boga. M. S. tego kraiu iest Siam, czyli Iuthia. ob. Iuthia, Menan.

SIANGIANG, *Sianganum*, M. Chińskie w Prow. Huguand, z pięknym pałacem. Leży przy rz. Ham. dł. 129. 16. sz. 32. 28.

SIANOZĘTKI, w Woiew. Mińskim, w pow. Rzeczyckim, przy Pol. Krolewiczczyna płaci kwarty zł. 38.

SIARA, *Siará*, M. Amer. połud. w Brezylji, stol. Kapitanii tegoż im. leżącej między Maragnofką i Rio-Grande, w stronie półn. Nie daleko ztąd wystawiony iest zamek na górze nad rz. Siarą. dł. 338. sz. połd. 3. 15.

SIBA, Pr w. Azyat. w Państwach Wiel. Mogola. Graniczy na połn. z Nagrakutem, na w. z W. Tybetem, na połd. z Prow. Gerą, i Jambą, na z. z Pengabą. Znajduie się tu wielkie jezioro, z którego Ganges wypływa.

SIBERIA, Syberya, kraina składająca część półn. Państwa Moskiewskiego w Azyi. Graniczy na w. z morzem Japońskim, na połd. z Wiel. Tartaryą, na z. z Moskwą, na połn. z morzem lodowatym. Ma na m. 800. dł. od w. ku z. a 300. od połn. ku połd. Tu Carowie polyłaią na wygnanie Panow dworu swego, którzy u nich w niełaikę popadli, i wszystkich winowayców, z których swe chcą oczyścić Państwo. Kray ten był w ostatnich dopiero wiekach odkryty przez pewnego chłopca nazwiskiem *Anica*, za czasów Borysa. Część połd. Sy-

bervi obfitnie przynaymniey w to wszystko cokolwiek iest do utrzymania życia potrzebnego, ale część półn. iest bardzo zimna, pusta i nieludna. Nayznaczniefze bogactwo Syberyi zależy na pięknych futrach i różnych metalach, ktore się tu zayduią. Tcbolsk iest M. S. i rezydencyą Wice-Reya. Cały ten kray iest osiadły trzema ludzi gatkami; to iest: bałwochwalcami, którzy są właściwemi rodakami. Mahometan-mi i Moskalami. Pierwsi mieszkaia w lasach zimną, a zaś ponad rzekami latem. Cały ich ubior zależy na łosiej skórze lub rafinetowej, bogactwo zaś na luku, dzi-dzie, strzale, nożu i garuku. Używaią płow i rafinetow zamiast koni. Poważaią swoje bożyszczá, ale tylko w tedy gdy z nich są kontenci. Kiedy zaś przyidzie im co do głowy, iż ich nieszczęścia, są tych bałwanow sprawą. natychmiast ie palą, w błocie szarzaia, stryczek iakby do wieszania na kark zawieszaią, i tyśioczne im inne wyrządzaia pogardy. Naywiększą zaś cześć słońcu i miesiąccu oddaia. Tatarzy Mahometanie Syberyifcy. nie tak są szpetni, iak inni Tatarowie. Wpowszechności Syberyiczycowie są próżniacy. Pomimo ostrości zimna tu panującego, i grubego życia, podlegaią powszechnie chorobie Francuzkjej.

SIBOURRE, m. Fr. w Gaskonii w pow. Laworze, oddzielone od *S. Jean-de-Luz* rzeką, na ktorej tu most drewniany zayduie się.

SICIGNANO, m. w Krol. Neapolitańskim w Ryncypacie bliższym, z tyt. Xstwa, blisko Forino.

SICHELBURG, w Kroacyi w pow. Karłowickim zamek. Okolica ta iest siedliskiem *Ukokow*, czyli zbiegow. Tak się zowia Wołosi, którzy dla uwolnienia się od iarzma Tureckiego uciekli z Dalmacyi i naprzod w Eliście, a w wieku 16 za pozwoleniem Cesarza w

Zengu ofiedli. Gdy się zaś na ro-
zboie puścili byli, i już Turkow już
Wenetow napałowali, wplątali
dom Aufr. w wojnę lat dwóch;
mocą traktatu r. 1618. który ią za-
kończył, wyznaczono góry *Ufko-*
kom, na granicy Karynthii między
rz. Kulpą i Bryganą, gdzie jest *Si-*
chelburg, i żyją z trzód teraz.

SICILIA, Sycylia, naywię-
kfsza i nayznaczniejszy wyspa mo-
rza śródziemnym między Affr. i
Włochami, od których jest oddzielo-
na tylko małą cieśniną: *Faro di*
Messina, ma tyt. Krol. zwana nie-
gdys *Trinacria*, iż formy jest troy-
graniafzey; mającey m. 66 wzdłuż od
Mestiny do *Boca*, i 45 w szerz, od *Pun-*
todi-Melazzo, aż do Kapu *Passaro*.
Dzieli się na trzy Prow. czyli do-
liny; *Val di Demona*, *di Note*, i
di Mazara. Zawiera na milion dufz.
Grunta iey, lubo skaliste są bardzo
żyzne i we wszystko obfitujące, tak
iż zwano ią przedtym *fzpchlerzem*
Rzymskim. Powietrze jest zdrowe
i czyste. Metale tu różnego gatun-
ku znajduią się; morze przy brze-
gach jest rybne; ale jednak iedwab
naywiększym jest tey wyspy boga-
stwem. Jest to kray w całym świe-
cie nayobronniejszy przez swe po-
łożenie, i nayzdolniejszy do handlu.
Po wielu rewolucyach, Karol brat S.
Ludwika zawoiował ią. Aler. 1282
Piotr III. Krol Aragoński opano-
wał tę wyspę na wzajem, wy-
rznąłwszy wszystkich Francuzow w
dzień Wielkonocy na pierwszy
odgłos na niezspory dzwonow; co
było przyczyną nadania tey rzezi
imienia *Nieszporow Sycylijskich*.
Tenże ią sam los co i Krol. Neapoli-
tański potkał, gdy Hitzp. zawoi-
owali to ostatnie Krol. Dostała się
Infantowi Dom-Karolowi trakta-
tem Wiedeńskim r. 1736. Rządzona
jest przez Wice-Reja, co do rzeczy
cywilnych; co do duchownych przez
Prezydenta Trybunału duchowne-
go, który ma władzę prawie Pa-
pieża, i tytuł *Beautissimo Padre*.

Messyna i Palerm o pierwszeństwo
spór z sobą wiodły do r. 1783. w
którym frogie trzęsienie ziemi zbu-
rzyło całą Messynę, i iey okolice,
spustoszyło Kalabryą, i całą Itra-
pilo Sycylią.

SICILI, m. w Sycylii z tyt.
Baronii w dolinie Noto, i o m. 3 od
Noto. dl. 32. 50. fz. 36. 52.

SICZ Zaporowska, jest horda
Kozakow Siczowych, mający swe
w Sicy nad Dnieprskiej siedliska, od
połn. i w otoczonych górami, ro-
sfroszonych, aż ku granicom Ocza-
kowskim.

SIDAYE, *Sidata*, M. mocne
Azyat. w stronie połn. wyspy Ja-
wy; z portem. dl. 130. 50. fz. po-
łud. 6. 40.

SIDEROCAPSA, *Christes*,
m. w Turcyi Europ. w Macedonii,
fl. przez szczyby złote, które w oko-
licach turewskich znajduią się. Le-
ży o m. 2 od Golfu Kontesly. dl.
31. 19. fz. 40. 30.

SIDOROW, m. w Podolskim,
na granicy Gallicyi nad rz. Podhor-
ce, o milę na pośd. od Husiatyna.

SIDORY, w Xłwie Zmudz-
kim, w pow. Wieszwiańskim Kro-
lewszczyzna płaci kwarty zł. 49.

SIDRA, m. w Woi. Trockim,
w pow. Grodzieńskim, o m. 2 od
Kuznicy.

SIDRYCZYN, stwo w pow.
Orszańskim, jest pod pan. Rossyi.

SIEBENLEHN, albo SIE-
BELN, m. w górach w cyr. Miśni.

SIEBENLINDEN, *Septem-*
tiliae, m. w Węgrzech wyż. nay-
celniejszy w Hr. Saroskim.

SIEBIEZ, m. w Połockim,
pod pan. Rossyi, fl. pokilkakro-
tnym iego od Moskwy dobytciem.
Należało dawniey do Smoleńskie-
go Woi. lecz po zabranii tego
Woi. zostawione było Polakom przy
Połockim, od Nieszcerdy m. 7.
dl. 53. 4. fz. 55. 2.

SIECIECHOW, *Seceshovia*,
w Woi. Sandomirskim, z dawnym
i bogatym Opac Benedyktynow

ktorego założenie wywodzą od Sieciecha Wdy Krak. Leży nad Wisłą, o *m.* 4 od Opatowa.

SIEDLCE, m. w Woi. Lubelskim, z bardzo wspaniałym pałacem i pięknymi ogrodami, w których wiele osoblwości widzieć się daie, ft. Soborami Greckimi i walmi i iarmarkami. Jest handlowne dosyć i osiadłe rzemieślnikami. Leży blisko Bugu, od Łukowa *m.* 3. od Warszawy 10.

SIEDLEC, w pow. Czchowskim pod pan. Austrii, przedtym Krolewzczyzna, blisko Radłowa, z klasztorem.

SIEDLISKA, wieś o *m.* 2 od Chelma, w ktorej ft. Wacław Rzewuski po siwey niewoli mieszkał, w domku prostym w pośrodku ogrodu będącym. Tegoż im. dobra w Krakowskim niedaleko Bobowy. O *m.* 3 od Chelma dobra Węgleńskich *Siedliszcze*. Inne w pow. Łuckim dobra Bierzyńskich, mające rudy żelazne dosyć znaczne.

SIEDMIOGRÓD, ob. Transylwaniją.

SIEGEBERG, albo **SIGBERG**, m. Niem. w Xstwie Bergenkim, nad rz. Sieg, o *m.* 6 od Kolonii, z bogatym klasztorem.

SIEGEN, *Siega*, M. Niem. w Weterawii, z dobrym zankiem i tyt. Xstwa. Leży nad rz. tegoż im. o *m.* 7 od Dillemburga, 15 od Kolonii. dt. 25. 40. sz. 50. 43. Hr. Siegenskie jest położone w Weterawii pośn. Nal. do cyrkułu Westfalskiego. Ma *m.* 8 dt. 3 sz. Nal. do linii Xżąt de Nassau-Dietz. albo raczej do Xcia *d'Orange*.

SIEKIERA, m. w Woi. Kiołowskim, między Rosą i Rostawicą, o *m.* 3 na pośn. od Pawłowcy.

SIELCE, *Selocia*, m. w Woi. Nowogrodzkim. Tegoż im. w Brzeskim lit. nad rz. Jasioldą, od Berezy powyżej, o *m.* 4. Inne w powiecie Mozyrskim Krolewzczyzna płaci kwarty zł 65. Inne stwo w ziemi Gostyńskiej płaci kwarty 207.

SIELISZCZE, m. w Woi. Połockim, dosyć osiadłe, od Połocka ku pośd. *m.* 8. od Kublicz 2.

SIELUB, m. w Woi. Nowogrodzkim, w dobrym położeniu z lasami obfzernymi, niedaleko Niemna, od Nowogrodka, o *m.* 3 ku pośn.

SIELUN, *Selenium*, m. w Woi. Płockim, z tyt. Xstwa, ktorego nżywa zawsze Proboszcz Płocki, i ktory w tym Xstwie sprawuje zupełną iurydykcyą. Leży po nad Narwą, powyżej Ostrołęki.

SIEŁOCARSKOYE, wspaniała pałac Carow Rosyjskich, dla rezydencyi ich letniey, o *m.* 3 i pół od Petersburga.

SIEMIATYCZE, m. w Woi. Podlaskim, przyozdobione pałacem, klasztorem XX. Misyonarzow, ft. kosztowną kolekcją nayrządźszych osoblwości tu znaydującą się, z pięknym i ciekawym ogrodem, ktory wiele osoblwizych ziół lekarzkich zawiera, z szkołą babienia, i rekodzielami. Dawniey nayzaleceńsze w Podlasiu palono tu gorzałki. Leży nad Bugiem od Drohiczyzna, *m.* 4. od Warszawy 18.

SIEMIESZÓW, m. w Xstwie Sluckim, nad rz. Mazą, o *m.* 2 ku z. od Romanowa.

SIEMIECHÓW, w Krak. w pow. Bieckim, przedtym stwo teraz pod pan. Aufr.

SIEMIELISZKI, stwo w Trockim, płaci kwarty zł. 50. Leży nad rz. Strawą, od Trokow na z. ku pośn. *m.* 4.

SIEMIKOWICE, dobra w Sieradzkim, ktore niegdyś od Bolesława Krzywoustego dane były w nagrodę zasług woiennych Gieskowi Czechowi, od nich wzięła nazwisko Siemikowskich familia. Teraz nal. do Święcickich, ozdobione pałacem i kościołem dawnym, o *m.* 3 od Wielunia.

SIENIAWA, znaczne m. Ruskie, teraz pod pan. Aufr. w Cyr. Samborskim, zaszczycone pa-

Yacem i kilką kościołami, gniazdo fl. familii Sieniawskich. Leży nad Sanem, od Jarosławia *m.* 3. ode Lwowa 13. dł. 40. 9. sz. 50. 12.

SIENIAWKA, *m.* na pograniczu Woi. Wołyńskiego i Podol. spustoszone od Tatarow r. 1575. Jest nad Bogiem, od Chmielnika ku *z. m.* 2 i pół.

SIENICA, *m.* w Woi. Sandomirskim, o *m.* 2 od Zwoleń, 10 od Warszawy. Gniazdo dawney familii Sienickich, gdzie blisko wieś *Bończa*, od herbu tej familii nazwana.

SIENNA, *Sana*, wiel. dawne, i fl. M. Włoskie w Toskanii, stol. powiatu Sienneńskiego z Arcybisk. z fl. Akademią i Cytadellą. Kościół Katedralny, lubo gustem Gockim wystawiony, iednak jest bardzo piękny, rownie jako i inne tego M. kościoły. W wielkim rynku widzieć się daie fontanna wspaniała. Urodziło się w Siennie wiele znakomych osob we wszelkim gatunku, iako to: S. Katarzyna, Sieneńska zwana; S. Bernard, Błogosławiony Kolumbin; Papieże: Alexander III. Pius II. Pius III. Paweł V. i Alexander VII. Fryderyk Petrucio, Tomasz Domo, Mariano Lelio, Faust Socyniusz &c. Leży na 3 pagórkach, w kraiu żyznym, o *m.* 12 od Florencyi, 20 od Pizy, 17 od Liworny, 42 od Rzymu. dł. 29. 1. sz. 43. 20. Powiat Sieneński, ma tytuł Xstwa. Graniczy na półn. z Florenckim powiatem na pold. z morzem śródziemnym i Xstwem Kastreńskim, na w. z Xstwem Peruzy, Orwietu, i Kastreńskim, na z. z Florenckim i morzem Toskańskim. Ma *m.* 22. dł. i 22. sz.

SIENNO, *m.* w pow. Orszańskim, teraz pod pan. Rosyi, ozdobne klasztorem Franciszkanow, w którym ciało S. Fortunata, handlowne, z sądami Moskiewskimi. Leży nad jeziorem od Czaznikow *m.* 6. nal. do domu Siera-

kowskich. Tegoż im. dobra w Woi. Nowogrodzkim, od Nowogrodka ku poł. *m.* 3. Inne w Sandomirskim gniazdo domu Sienińskich, z kościołem fund. od Oleśnickiego Bisk.

SIENSKO, *m.* w Woi. Krakowskim klasztorem Paulinów, i starożytnym kościołem. Leży na trakcie pocztowym, o *m.* 7 od Krak.

SIPIENKO, dobra szlacheckie w Poznańskim przy stwie Kościańskim.

SIERADZ, *Siradia*, M. S. Wzdtwa w Wielkiej-Pol. Wielkość jego dawney znaki w gruzach pozostały. R. 1291. od Tatarow, 1292 od Czechow, 1331. od Krzyżakow spustoszone, a 1447. i później, ogniem zniszczone było. Niedaleko miasta jest zamek zburzony, niegdys rezydencya Xżąt Piastow. O zdobą jego zostały kościoły, klasztory i szkoly. Leży nad Wartą, w okolicy bagnistej, i rowney, od Szadka o *m.* 5. od Wielunia 6. od Piotrkowa 12. Woi. Sieradzkie rządzone było od własnych Xżąt aż do Władysława Łokietka, który je do Korony przyłączył. Graniczy z Szląskiem, z Woi. Kaliskim, Łęczyckim, Sandomirskim i Krakowskim. Dzieli się na 4 Pow. Sieradzki, Szadkowski, Piotrkowski i Radomski. Seymikuie w Szadku, obiera Posłow 4 i Dep. 2. Ma senatorow Wdę i Kasztelanow Sieradz. Rospir, Spicymier i Konarskiego. Rzeki znaczniejsze: Warta, Pili-ca, Proсна &c. Herbu używa pół-Orla i pół-Lwa czarnych; munduru kontufz karmazynowy, obzlegi granatowe, żupan biały. Do tego Woi. przyłączona jest ziemia Wieluńska. Paprocki świadczy że to Woi. z przyczyny posiłkowanych przez nie Łęczyczanow i odzyskanych chorągwi od nieprzyaciół wziętych, gdy fami tylko Xżęta Pol. i ich pieczętarze zażywali czerwonego laku pierwsze używanie jego odebrało przywilej i dwoiakie Cho-

Źąztwo. Kray iest równy, ku grahicom Krak. ma rudy żelazne; mieſzkańcy ſą goſpodarni i zamożni. M. S. Sieradz, ſtwo płaci kwarty 1536.

SIERAKOW; m. w Woi. Pożnańſkim, dawne, drzewem zabudowane, ſt. wiel. jeziorami, leży nad Wiſłą, od Międzychoda ku w. m. 3.

SIERASŁAWICE, w Krakowſkim pod pan. Auſtr. nad Wiſłą, ſkład ſoli.

SIERCK, m. o m. 4 od *Thionville*, nad Mozellą, o m. 10 od Trewiru.

SIERPC, *Siepercia*, m. pow. w Woi. Płockim, z Kaſztelanią. Jeſt ludne i ſt. cudownym obrazem. Leży na granicy ziemi Dobrzyńſkiej, na wzgórk, o m. 5 od Płocka.

SIERRA Morena, góra w Krol. Hiſzpań. ku połu. Sewillii Termin *Sierra* w Hiſzp. ięzyku znaczy górę.

SIERRA-LIONA, ob. *Serra-Leona*.

SIELISZKI, m. w pow. Wilkomirſkim, o m. 4 od Wilkomirza.

SIEVERSHAUSEN, ob. *Sivershausen*.

SIEWIERZ, *Severia*, Prow. w Pańſtwie Moſkiewſkim z tyt. Xięſtwa graniczy na połu. z Xięstwem Smoleńſkim i Moſkiewſkim, na w. z Xięstwem Woroneckim i z Ukrainą, z tąż na połu. na z. z Xięstwem Czerniechowſkim. Nieraz było wzięte od Moſkwy, a r. 1667. im potwierdzone zoſtało, i oderwane od Pol. nazawſze. Cały ten kray laſami iest napełniony. W części iego połu. znajduje ſię las maiący dl. 24. mil Niem. M. S. iest Nowograd Siewierſki.

SIEWIERZ, *Severia*, M. S. Xięstwa, ſtolica iurydykcyi namięſtniczey Biſk. Krakowſkiego z zamkiem na wiel. jeziorze, i z kilką kościołami. Leży w okolicy obſtey

Tom III.

w kruzſce, o m. 8 ku z. i połu. od Krakowa. Xiſtwo Siewierſkie graniczy z Szląſkiem na z. z innych ſtron opafuie go Woi. Krak. Dawniey należało do Xiſtwa Beuten w Szląſku, ktore Baronią iest teraz, ale Waclaw Xzę Ciefzyński dziedzic iego przedał ie Oleſniickiemu, Biſk. Krak. r. 1443. za 6000. grzywien groſzy ſzerokich, ktory go na zawſze do Biſk. przyłączył, i odtąd Biſkupi Krak. ſą Siewierſkimi Xżętami; ſądzą trybunały bez appellacyi, krenią ſzlachtę, ale z nią ſzlachta Pol. nigdy ſię niechce równać. Kray iest górzysty, obſity w kruzſce i marmury.

SIEZIAWA m. w Woi. Kiowſkim, nad rz. Roſlą przy uſciiu małej rz. tegoż im. od Rokitny ku połu. m. 2.

SIFANTO, *Siphnos*, wyłpa na Archipelagu, na z. Paros na połu. i w. Milo, a na połu. i w. Serfanto wyſpy maiąca. Ma m. 9 dl. 2. ſz. Obſtitie w owoce; i ma kilka portow. Jeſt tu Arcy-Biſk. Grecki. dl. 42. 50. ſz. 38.

SIGAN, *Siganum*, W. i piękne M. Chińskie ſtoł. Prow. Xenſy. Widzieć tu ſię daie kilka przepysznych pałacow. W formę amſteatru jeſt ſławione nad rz. Guei, w kraiu bardzo miłym. dl. 126. ſz. 35. 50.

SIGEAN, m. Fr. w Langwedocyi nad Berrą, ſt. przez batalią, w ktorey Karol Martel zbił Saracenow r. 737. i bagnami ſtonemi. Leży o m. 4 od Narbonny.

SIGETH, albo *Zigeth*, Hr. i nikczemne m. w wyż. Węgrzech. o m. 5 od Drawy, 20 od Koloczy na bagnach. Wzięte było przez Turkow r. 1566. i przez Celarickich r. 1689.

SIGISMOND, (S.) Opac. Bernard. przy Orthezie, w diec. de *Lefcar*.

SIGISTAN, *Sigifſtano*, prowin. Perſka na połu. Sabluſtanu,

D

na pośn. Charazanu, a na z. Pafstwa W. Mogola. Otoczone jest do kola wysokimi górami.

SIGMARINGEN, *Sigmaringa*, m. i Hr. z zamkiem w Szwabii nad Dunaiem, o m. 8 od Tubingi w Xstwie Hohenzollereńskim. Nad tym Hr. dom Austr. zwierzchność sobie przywłaszcza.

SIGMUND-KRON, inaczey Firmian, w Hr. Tyrolu na z. Bolzano, z zamkiem na przepaścistej skale.

SIGN, w Dalmacyi, mocna forteca na skale blisko Spolato.

SIGNY, *Signiacum*, m. Fr. w Szampanii, o m. 4 od Rheteli, z Opac. zakonu Cyfterfów czyniącym do r. 38000. liwr.

SIGTUNA, *Sigtunia*, dawne Miasto Szwedzkie w Uplandyi nad jeziorem Meler, między Sztokolmem i Upsalem.

SIGUENZA, *Siguentia*, bardzo obronne M. Hiszp. w starej Kastylji z Bisk. suffr. Toledańskiego, z akademią i zamkiem, w którym piękny znajduje się arsenał. Leży pod górą Arienzą na pagórku przy źrzodle rz. Henares, o m. 25 od Madrytu, 20 od Kalataiudy. dł. 15. 12. sz. 41. 6.

SIHON, rz. w Tartaryi, która przedtym wpadała w część pośn. i wschodnią morza Kaspijskiego; Ale Tatarzy zwrócili ją do jez. Aral dla uwolnienia się od napaści rozbojników morza Kaspijskiego; co przerwało handel Indyjski z Europą morzem Kaspijskim i Czarnym.

SIKINO, wyspa na Archipelagu, o m. 2 od Amorgos, obituje w sici, i naleywsze wina, ktorego zbytecznie tuteysy używają obywatele.

SILBERBERG, czyli **SREBRNA GÓRA**, mocne m. Szląskie, w Xstwie Münsterberkim, mianazwisko od znajdujących się w okolicy minier srebrnych, o m. 6 na z. od Münsterberga.

SILISTRIA, albo **DORESTRO**, *Dorostrum*, wiel. i obronne M. w Turcyi Europ. w Bulgaryi, z dobrą Cytadellą i rezydencyą Metropolicy Greckiego. Leży przy uysciu Miflowy do Dunaju, o m. 39. od Nikopola, 81 od Sofii, 68 od Adryanopla, 21 od Bukarestu. dł. 45. 16. sz. 44. 10.

SILLE-GUILLAUME, m. handlowne w pow. Cenomańskim, o m. 8 od Mans. Jest tu skład solny; a targ na wszystko, co śrzoda odprawuje się.

SILLERY, m. Fr. z tyt. Margrabstwa nad Wessą, o m. 3 od Rennes.

SILLY, Opac. Norbertańskie w Normandyi w Diec. Seezeńskiey, o m. 2 od Argentan; czyni do r. 2500. liwr.

SILVAIN, (S.) m. Fr. o m. 4 od Caen.

SILVES, *Silva*, m. w Portugalii w Algarwii, przedtym z Bisk. ale teraz to Bisk. jest przeniesione do Faro, od ktorego o m. 12 leży, jest w miłym położeniu, nad morzem; dla czego *rain* daią mu nazwisko.

SIMANCAS, *Septimanca*, forteca przy Walladolidzie, w ktorey chowają caley Hiszp. Archiwa. Leży nad Duero przy uysciu rz. Pisueroi.

SIMMEREN, M. mocne Niepi. w Palatynacie Reńskim w krainie Hundsruck, stoł. tegoż im. Xstwa z dobrą fortecą. Nał. do Elektora Palatynu. Położone jest nad rz. Simmern, o m. 4 od Bokarach i Bingen, 5 od Koblencu, 9 od Moguncyi. dł. 25. 6. sz. 49. 55.

SIMON, (S.) m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od Hamy, z tyt. Xięstwa Karostwa, na ktore było erygowane przez Ludwika XIII. dla Klaudyusza Rouvroy. Drugie tegoż im. m. leży w Arwernii.

SIMONTHORN, M. obronne w niż. Węgrzech, w Hr. Tolneńskim, z zamkiem mocnym. Xiążę

Ludwik de Baden odebrał je Turkom r. 1686. Leży nad Sarwiżą w bagnach, o *m.* 3 od Tolny, 2 od Kapsławaru. dl. 36. 45. sz. 46. 40.

SIMORE, m. i Opac. Bened. Leży o *m.* 2 od Auch i czyni do r. 4000. liwr.

SIN, *Sina*, wiel. M. Chińskie z tyt. pierwszego M. w Prow. Xanfi. Trzy piękne pagody tu widzieć się daia. dl. 130. sz. 27. 40.

SINAI, *Sina*, góra st. w Arabi Opoczystey na półwyspie uformowanej od dwóch morza czerwonego odnog, na w. Horebu, a strony połn. wyspy Sinay leżąca. Na tej górze Bóg dał prawa Moyżeszowi; i dla tej przyczyny Muzułmani górę Sinay w wielkim mają poważeniu. Na iey wierzchu jest kłaztor Grecki dobrze umocniony fund. przez S. Helenę. Nie przyjmują obcych do niego tylko przez okno na 40 stop wyniesione. Znajduie się wewnątrz wszystko cokolwiek jest potrzebnego dla zgromadzenia niby uwięzionego, z przyczyny Arabów. Znajdują się tu relikwie S. Katarzyny; i kaplica krzaka gorejącego Moyżesza.

SINDE, albo INDE, *Indus*. ob. *Indus*.

SINDAS, albo TATTA, Prow. Indyjska w Państwach W. Mogola, graniczy na połn. z Prow. Buchor, na w. Jeselemera i Soretta, na połn. z morzem, na z. z Perfią. Kraj ten jest bogaty i bardzo żyzny. Indus rz. przerzyna ją od połn. ku pojd. M. S. jest Tatta.

SINDRINGEN. m. i grod w Frankonii w Hr. Hohenloebńskim nad Kocherą, o *m.* 10 od Halli Szwabckiej.

SINEDI, ob. Senda.

SINES, m. Portugal. w Alentei nad morzem, zwane też *S. Joanno de Sines*.

SINGO, *Singus*, M. Turcyi Europ. w Macedonii nad Golfem Monte-Santo. dl. 41. 51. sz. 40. 13.

SINGOR, *Singoria*, M. Indyjskie w Krol. Siamu-im nad brze-

giem Malaki, przy uysciu maley rz. w Golf Patański. dl. 119. sz. 16. 43.

SINIGAGIA, *Senogaglia*, male ale piękne i obronne M. Wł^o w Xstwie Urbińskim z Bisk. suffr. Urbińckiego, z zamkiem i dwoma portami. Leży nad morzem Adryatyckim, nad rz. Nigoją, o *m.* 7 od Pesaro, 7 od Ankony, 12 od Urbino. Jarmark tu wiel. odprawuie się w miesiącu Sierpniu. dl. 30. 54. sz. 43. 42.

SINIA-WODA, lub SINUCHA, rz. w Woi. Braclawskim, która wypływa z Kioowskiego, odgranicza go od Nowey Serbii i wpada do Bogu.

SINICE, stwo. w Woi. Kioiw. pięci kwarty zł. 1336.

SINKOCHEŃ. M. Chińskie w Prow. Pekieńskicy. Znajduie się niedaleko ztąd wspaniała pagoda.

SINOPE, *Sinope*, dawne i st. M. w Natolii. Niczym jest teraz w porównaniu do tego, czym było przedtym. Tu narodził się Diogenes Cinnicus. Bardzo jest obronne przez swe położenie na międzymorzu iedney półwyspy, gdzie dobry jest port nad morzem czar. o *m.* 30 od Amazyi. dl. 52. 58. sz. 41. 25.

SINTZHEIM, albo *Sinsheim*, M. Niem. w cyr. Szwabckim w Krei-gowii, nal. do Elekt. Palatyna. Marszałek Turenusz zbił tu César. r. 1674. Leży w kraiu błotnistym, o *m.* 4 od Heidelbergi, 3 od Heilbronn. dl. 27. 32. sz. 49. 15.

SINUCHA, ob. Sinia-Woda.

SION, góra st. w Azyi, w Judei. Łączy się z Jerozolimą z strony pojd. Porownywiąc ją, tak iak teraz jest, z opisaniem iey w piśmie S. wcale nie jest podobna do tego, iak dawniey była. Same bowiem tylko na niey rozwalny znajduią się.

SION, *Sedunum*, dawne i piękne M. w Szwaycarach stoł. Walezyi i pow. Siońskiego, z Bisk. suffr. Montierskiego; ktorego Bisk. ma tyt. Xęcia Państwa Rzymskiego. Leży na piękney równinie pod

dwóma górami, na których są dwa mocne zamki, nad Rodanem, o *m.* 20 od Genewy, 20 od Berny, 13 od Aousty. dł. 24. 45. sz. 46. 10.

SIOR, *Sioruni*, M. Azyat. stołeczne Krol. Korei, w Prow. Sengaga. Krol tu ma rezydencyą. Leży nad piękną i szeroką rz. dł. 141. 40. sz. 37. 30.

SIOULE, rz. wychodząca z Ebreuil, w Arwernii; wpada w *Alliere* przy *Echerolles*.

SIOUT, Siut, *Licopolis*, M. w Afr. jedno z największych najludniejszych i najpiękniejszych w całym Egipcie, z pałacem rezydencyi Kalifa. Najpiękniejsze Egipskie płotna tu fabrykują. Leży pod górą; w których mnóstwo wielkich i pięknych grot mieszkaanych przez Kořtow Greckich znajduje się, o pół *m.* od Nilu, 20 od Kairu. dł. 49. 30. sz. 26. 50.

SIPHANTO, ob. Sifanto.

SIRACUSA, ob. Syracusa.

SIRAN, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 6 od S. Pons. ob. Ciran.

SIRETH, ob. Seret.

SIRMICH, *Sirmium*, dawne i st. M. i Hr. w Sklawonii z Bisk. sufr. Koloczkiego. Są to teraz tylko rozwaliny w okolicach Mitrowitzu. Dwa tu odprawyli się Sobory. Ztąd był rodem Cesarz Probus i Walerjusz-Maxymus, z których pierwszy także był tu zabity. Leży nad Boswethą, przy Sawie o *m.* 13 od Effeku, 15 o Belgradu. dł. 38. 4. sz. 45. 3.

SISSAC, m. Szwajcarskie w pow. Bazylejskim, o *m.* 4 od Bazylei; stol. kraju Syfgowii, w równinie leżąca.

SISSEG, *Segesta*, Syflek, forteczka w Kroacyi na granicy Sklawonii nad Sawą, o *m.* 24 od Karlstadt. st. jest przez oblężenie, które przeciw Turkom wytrzymało r. 1590. dł. 31. 32. sz. 45. 40.

SISSOPOLI, *Appolonia*, M. z Arcy-Bisk. w Turcyi Europ. w Romanii na półwyspie od morza

czarnego uformowanej. Jest nieofiadle, i leży o *m.* 39 od Sztambułu. dł. 45. 35. sz. 42. 10.

SISTERON, *Sistavica*, *Secestero*, Syfterona, bogate, ludne i obronne M. Fr. w Prowancyi, stol. tegoż im. Grodu; z Bisk. sufr. Aqueńskiego, z komorą i dobrą cytafellą. M. to jest st. iż w nim Jau Kazimierz brat Władysława Krola Polskiego, a potom Krol Pol. w Marfylii przytrzymany, był osadzony i w niewoli przez dwa lata trzymany, a r. 1635. wypulczony na instancje Rzepltey u dworu Fr. Leży na prawym brzegu Durence, o *m.* 18 od Akwifgranu, 14 od Embrunu, 150 od Paryża. dł. 23. 36'. 4". sz. 44. 11'. 21".

SITKOWCE, dobra szlacheckie w Voi. Braclawskim, pod Ometyczniami.

SITNO, m. w Voi. Trockim w pow. Grodzieńskim, blisko icziora, o *m.* 2 ku połn. od Metelow. Tegoż im. w Polockim pod pan. Rosyi między bagnami, od Polocka na połn. *m.* 8. Przedtym Krolewiczyszna.

SITIA, *Citeium*, m. w Grecyi na brzegu połn. wył. Kandyi przy Gofie tegoż im. Było przedtym Bisk. Leży w gruncie skalistym, nad klinem w morze wpadającym, o *m.* 23 od Kandyi. dł. 44. 4. sz. 35. 6.

SITTARD, m. Niem. w Xięstwie Juliaceńskim, na granicy Limburskiego, o *m.* 1 od Mozy, 8 od Akwizgranu.

SITTAU, ob. Zittau.

SITTICH, klasztor w Karnioli niż. ktorego Opat jest bardzo bogaty.

SIUAS, *Sebasteia*, W. i piękne M. w Turcyi Azyat. stol. Beglerbegatu Amazyjskiego w Natolii z Arcy-Bisk. Greckim, o *m.* 18 od Jokaty, landluie największej bawelna.

SIUCHEU, *Siu-cheum*, M. Chińskie w Prow. Suchuenie. Leży nad rz. Kiaug i Mohą, przy ie-

ziorze w kraju żyznym, w którym mnostwo papug znajduje się. dl. 122. 30. sz. 29. 13.

SIVERSHAUSEN, m. Niemiec. w Xstwie Brunświckim, o m. 8 od Brunświku, fl. przez batalią tu stoczoną r. 1553. między Albertem Margrabią Brand. i Maurycym Elektorem Saskim, który z rana na niey odebranych umarł.

SIVRAI, *Severiacum*, m. Fr. w Piktawii stol. Hr. tegoż im. Kalwini mieli tu swoy kościół. Leży nad rz. *Charente*, o m. 10 od *Poitiers*, 84 od Paryża. dl. 17. 54. sz. 46. 10.

SIUT, ob. Siout.

SIXFOUR, m. w Prowancyi nad morzem, o m. 3 od Tulonu.

SIZUN, wyspeka Fr. na brzegach Brytanii, o m. 2 od ziemi stałej, w diec. Kwimperkiej. Brzegi iey równe są prawie z morzem. Sam tu tylko ięczmień się rodzi, który nie wystarcza do wyżywienia mieszkańców, korzonki i ryby pryncypalną są żywnością obywatelów tej wyspy. Jest ona jednak ofiadłą, albowiem mieszkańcy są wolni i zdrowego zażywaią powietrza.

SKAŁA, m. w Podolskim z ftwem, nad rz. Podhorce, na granicy Gallicyi pod pan. Austr. opasane niegdyś, poniżej Sidorowa m. 3. od Smotrycza 4. ob. Pieskowa skała.

SKAŁA, *Scala*, m. w Woi. Krakowski, dobra fund. Frańciszkanek Krak. u S. Jędrzeia, w gruntach mających sżyby marmurowe, z dawnym kościołem i dekanatem. Niedaleko Słomnikow.

SKAŁAT, m. na Rusi, teraz pod pan. Austr. w cyr. Lwowski w bardzo dobrych gruntach z wiel. i rybnemi stawami, obszerne dobra imienia Scypionow, od Grzymałowa na poln. m. 2. od Trembowli 3.

SKALDA, ob. Escaut.

SKALHOLD, małe m. stol. wyspy Islandyi.

SKALICE, m. Cześkie w cyr. Kenigsgrackim. W bliskości znajduje się wielkie jaskinie. Leży o m. 12 od Kenigsgracu.

SKALICZ, po Węgiel. Szakolcz, wolne m. w Węgrzech niż. w Hr. Nitryeńskim, nad rz. Morawą i na pograniczu Morawii.

SKAŁKA, góra przy Krakowie, na ktorey S. Stanisław miał bydź zabity, teraz na niey wspaniały kościół stoi pod im. tego S. z klasztorem Paulinow. Dawniey gdy Krolow naszych bywała Koronacya w Krakowie, Krol po obrządku Koronacyi na skałkę z wiel. okazalością zwykł się był udawać.

SKANIA, ob. Schonen.

SKAPE, lub **SKOMPE**, m. w ziemi Dobrzyńskiej, z bogatym kościołem i klasztorem Franciszkanow, który słynie obrazem cudownym. Spustofzone w woynach Krzyżackich i pożarami. Jest od Rypina na pośd. o m. 3.

SKAR, *Skara*, dawne M. Bifkup. w Szwecyi, w Westrogoty. Widzieć się tu daią rozwaliny pałacu, w którym Gotow Krolowie mieszkali. Leży nad rz. Lidą, o m. 2 od jeziora Wener w błotach, 2 od Falkopingi. dl. 31. 35. sz. 58. 16.

SKARBIMIERZ, *Scarbimiria*, lub Szkalmierz, m. w Woi. Krakowski, z Kolleg. Kanonikow, wspaniałym kościołem, w gruntach bardzo żyznych, o m. 7 od Krakowa. Tatarowie r. 1240. pułstofzający całą Polskę, i to m. nie zostawili wolne. dl. 43. 5. sz. 51. 3.

SKARDYN, m. w Dalmacyi nad Cherchą, ktora pod nim wpada do zatoki morskiej. Jest stolicą Bisk. Łac.

SKARSZEWO, lub **SCHOENECK**, m. Pruskie w Pomeranii, w pow. Stargardskim nad Ferzą z zamkiem. Założone r. 1180. w lat 6 po założeniu zburzone od Prusakow, i wkrótce odnowione było. Przez kupno dostało się było Krzyżakom, na w. 3 od Starogardy.

SKARZESZOW, m. w Woi. Sandomirskim, w okolicy żyzney, blisko Zaxolena. Dane było Miechowitom od Odrowążow.

SKARZYNIĘ, stwo w pow. Łatyczewskim płaci kwarty 3176.

SKAWIŁA, m. w Woi. Krakow. nad rz. tegoż im. która o m. 2 powyżej Krakowa wpada do Wisły. dl. 22. g. 11. 50. 8.

SKAYSCIE, stwo w Woi. i pow. Trockim, płaci kwarty zł. 85.

SKIDLE, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńskim, o m. 4 od Grodna.

SKIE, *Skia*, *Skya*, wyspa Szkocka, jedna z Westernow na półd. Prow. Kosły. Małym przelivem oddzielona jest od Szkocyi. Ma m. 14 dł. a 4 sz. Przedzielają różne zatoki, i góry nadnorskie. Grunta ma żyzne, i obfite w piękne pastwiska. Morze okoliczne jest rybne, a góry pokryte są lasami, w których bydło liczne się ży

SKIERBIESZOW, m. w Belzkim pod pan. Austr. w dobrym położeniu, od Grabowa m. 2 ty-leż na półn. od Zamoyścia.

SKIERNIEWICE, lub raczej Skwierniewice, m. w Woi. Fawskim, zaszczycone rezydencją Prymasow; erogowane ze wsi *Dambo*, od Jawy Odrowąza Arcybisk. Gnieźnieńskiego, który tu i kościół wynirował, przyzdobił je Arcybisk. Oleśnicki, i Baranowski Bisk. Książki zaczęty od siebie pałacem. Wiele następnym Prymasom winne m. to ozdób, ale niewiecy Ostrowskiemu, który tu wspaniały kościół wystawił, pałac i ogród podług najlepszego wykształcił gustu. Jest dosyć ludne. Leży od Piotrkowa o m. 7. od Wolborza 1. od Warszawy 12.

SKIRSTYMONIE, stwo w Xstwie Zmudzkim w pow. Wielońskim płaci kwarty zł. 1099. nad Niemnem, od Wielony o m. 3.

SKLAWONIA, lub Sławo-

nia, ziemia Słowiańska, *Sclavonia*, Prow. Węgierska z tyt. Krol. położona między Dunaiem, Drawą i Sawą. Długa jest od z. na w. do Belgradu m. 60 szeroka od Sawy do Drawy m. 20 około. Dzieli się na górną i dolną. Górna styka się z Styryą, zowie się *Rufcyą*, i zawiera 4 Hr. dolna dzieli się na 3 Hr. mieszkana od Serbow, Kroz-tow, Włochow, Niemcow i Wę-grow. Kraj ten był dawniej Słowakow siedliskiem właściwym, od których ma nazwisko. *Generalstwo Słowiańskie*, na 3 regimienta r. 1775 zostało podzielone, to jest: Brodeń-ski, Gradyński i Peterwaradyński. Każdy regiment składa się z 16. kompanii fuzylierow, i zawiera potrzebną liczbę Artylleryi, huzarów &c. Każda kompania zamyka się w jednym pow. mającym pewną liczbę wli, które 16 Kapitanow, z Namieśnikami swemi za Rządcow mają. A tak wszyscy Generalstwa tego obywatele są razem żołnierzami. M. S. Effek. Tegoż im. jest północny Pow. Krol. Pruskiego, który jest w Samlandyi. M. S. iego Memel.

SKOKI, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

SKOLE, m. Ruskie, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, ku granicom Węgier. nad rz. Stryiem, od Stryia m. na półn. o m. 4.

SKOLSK, m. w pow. Radzieiowski, z stwem płacącym kwarty zł. 45.

SLOMLE, m. w pow. Kowieńskim nad Niemnem, o Kowna m. 5 na w.

SKOPISZKI, m. w pow. Wlkomińskim z klasztorem Dominikanow.

SKORODNO, m. w pow. Owruckim, o m. 50d Owrucza ku w.

SKOTNIKI, w pow. Włóckim stwo, płaci kwarty 325. Inue tamże, gnazdo imienia Skotnickich.

SKREBIN, w pow. Kowieńskim stwo płaci 224.

SKRZYNNO, m. w pow. Radomskim, gniazdo rodziny Skrzyńskich, dosyć porządne.

SKURKOWICE, wieś w pow. Opoczyńskim z zamkiem pięknym, gniazdo imienia Skurkowskich. Jest w dobrych gruntach, o m. 3 od Piotrkowa.

SKURZYNIEC, w Woi. Fraclawskim, stwo płaci kwarty 657.

SKWA, *Seguana Sylva*, las wielki w Mazowiu na pograniczu Prus i Podlasia, ciągnie się wzdłuż na m. 10. między rz. Pissą, Leką i Narwą. Obfity jest w naydzikłże zwierza.

SKWIRZYNA, m. w Woi. Poznańskim, od Niem. zwane *Schwerin*, leży nad Wartą na trakcie, m. 2 od Miedzychowa.

SLAGEL, *Slagella*, m. i Prefektura Duńska na wyspie Zelandyi.

SLAGUEN, m. Niem. w Pomeranii nad Wiperą, o m. 4 od Rugenwaldu.

SLANY, Schlany, M. i Cyr. Czeski z zamkiem o m. 8 od Prag. Jest tu Konwikt dla młodzi szlacheckiej.

SLAWATYCZE, m. w Woi. Brzeskim Litt. w dobrym położeniu nad Bugiem, na którym tu spław jest wielki, od Białej ku w. m. 5.

SLAWKOW, m. w Krakowsk. w Xstwie Siewierskim, drzewem zabudowane, w okolicy obfitej w kruszce srebra i ołowiu. Pożarem r. 1455. zrujnowane mocno zostało. Jest od Ołkusza o m. 2. od Krakowa 7. dl. 42. 3. fz. 51. 3.

SLAWKOW, lub **SCHLAKENWALD**, m. Czeskie, w Cyr. Zateckim, wolne, leżące w górach mających znaczną rudę. ob. Austerlitz.

SLAWUTA, m. w Woi. Wołyńskim, nad Horyniem w gruntach bardzo urodzajnych, od Anopola ku połd. m. 4.

SLASK, ob. Szląsk.

SLĘGO, *Slegum*, miasteczko i Hr. Irlandkie w Prow. Konna-cyi, o m. 40 od Dublinu z tyt. Vice-Hrab. z portem trudny mającym przystęp; tudzież z mocnym zamkiem. Posyła 2 Dep. na Parl.

SLEINIK, zamek na górze bardzo spadzistej, przy m. S. Gotard. w Cyr. Eilenburkim, w Węgrzech.

SLESWIK, *Slesvicum*, Sleszwik, dawne i znaczne M. Duńskie stol. Xstwa tegoż im. w Prow. Gottorpckiej, z Bisk. fustr. Lundenckiego. Było przedtym wolne, Cesarckie i Anzeatyckie i daleko bardziej kwitnące, niż teraz. Wiele poniosło szkody w rozmaitych Niem. woynach. Leży nad Golfem Slesyńskim, przy którym ma dobry mały port, o m. 10 od Apenrady, 24 od Lubeki, 24 od Hamburga, 50 od Kopenhagi. dl. 27. 30. fz. 54. 40. Xstwo Sleszwickie, albo Jutlandya połd. Ma w zdłuż m 8. a w szerz 5. Graniczy na połn. z jutlandią połn. na w. z morzem Bałtyckim, na połd. z Xstwem Holstynskim, na z. z Oceanem. Obfituje w zboża i pastwiska. Nal. do Krol. Duńskiego.

SLESZYN, m. mierne w Woi. Łęczyckim, st. poblizkimi lasami i jeziorami wielkimi. Leży na trakcie pocztowym, o m. 3 i pół od Kutna, 7 od Sochaczowa.

SLEYDA, albo **SLEYDEN**, Hr. w pow. Eifel, o m. 8 od Limburga; nal. do Hr. de la Mare. Rachuią go w Cyr. Westfalskim. Oyczyną jest Sleydana.

SLITNIKOVA, m. w Woi. Poznańskim, niedaleko Ostroroga.

SŁOBODA, m. w pow. Mozyrskim, blisko rz. Słowieszny, na m. 2 od Kuźmilołu.

SŁOBODA Krolewska, m. w Woi. Mińskim, nad rz. Berezyną, w pięknym położeniu, o m. 3 ka połn. od Bobruyska. W Xstwie Słu-

ckim dobra, niedaleko Prypecia
Słoboda Skryholowska.

SŁOBODYSZCZE, m. w pow. Zytomirskim, nad rz. od Kodny m. 3.

SŁOMIANE Brzeście, m. w Woi. Krakowskim, nad Wisłą, na trakcie pocztowym, w położeniu dobrym, o m. 5 od Korczyzna, ty-leż od Krakowa.

SŁOMNIKI, m. w Woi. Kra-kowskim w pobliżności miasta Ska-ty leżące. dl. 42. 12. sz. 51. 1.

SŁONIM, *Stonimum*, zna-czne M. stoł. powiatu w Woi. No-wogrodzkim, dawne, obszerne i ofiadłe. Miało dawniej twierdzę drewnianą. Mieyłcem jest feymikow i sądów z szkołami. Kościo-łow ma kilka. Coraz teraz wię-kłzey nabywa ozdoby, za stara-Ogińskiego hetmana W. Litt. kto-ry tam wystawił wspaniały pałac komedyalny i inne budynki z ogro-dem w tych stronach widzenia go-dne. Leży nad rz. Szczarą, od Nowogrodka na pośd. m. 12. od Słucka na z. 17, dl. 44. 12. sz. 52. 52.

Powiat Słonimski, który miał dawniej tytuł Xstwa. rozciąga się wzdłuż na m. 10. ma wielkie lasy, grunta dobre procz zakątnego w nim poleśia od pogranicza Pińskie-go. Ekonomia Słonimska płaci kwarty zł. 20000. a łtwo 466.

SŁONSK, *Stonscum*, m. stoł. pow. w ziemi Dobrzyńskiej, z Ka-łztelanią, leży nad Wisłą, o m. 2 od Dobrzyńnia.

SŁOOTEN, *Stota*, m. han-dlowne i ludne w Hollandyi we Fryzyi, stoł. pow. Westergotkie-go. Leży nad ieziozem Słooter-Met, o m. 1 od Zuiderzee, z kto-ryni ma Kommunikacyą kanałem, o m. 8 od Stenwiku, 4 od Stawe-ren, dl. 23. 10. sz. 52. 57.

SŁOWIESZNA, rz. mała w pow. Mozyrskim, która go od-granicza od Kiiowskiego i wpada do Prypecia.

SŁOWINSK, w pow. O-

szmiańskim, nad Berezyną, 12 m. 3 od Wołoczyna.

SŁUCK, lub SŁУCKO, wiel. i znaczne M. stoł. Xstwa w Woi. Nowogrodzkim, otoczone wałami mocnymi, ozdobione zamkiem wspaniałym, kościołami i dobrą budowlą drewnianą, Założone by-ło w wieku 15 od Alexandra Oles-kowicza. Sł. trzema zwycięztwa-mi Konstantyna Xcia Ostrogkie-go odniesionemi nad wojskiem Ta-tarow, około r. 1520. Ma szkoły i fabryki różne osobliwie pałow. Le-ży nad rz. Stuczą, od Kopyśa m. 5. od Turcza 15. od Petrikowa 24. od Mohyłowa 50. dl. 23. 40. sz. 52. 36. Xstwo Słuckie gran. z Woi. Mińskim, z pow. Rzeczyckim, Mozyrskim, Pińskim i Nowogrodzkim. Posi-dane było wraz z Kopylskim, od Xżąt Oleskowiczow, ale ostatnia z tego im. Xżna Zofia, która wprzod była za Jerzym Chodkie-wiczem Kafztelanem Trockim, wnie-sła ie w dom Xżąt Radziwiłow, których dotąd jest dziedzictwem. Twierdzą nasi Pisarze, że Xżęta Słucky mieli mieysce w Senacie Lit. aż do Zygmunta I. Kray jest dobry, wielą obłany rzekami, ob-fituie w drzewo, lny &c.

SŁUCZ, rz. w Woi. Nowo-grodzkim, wypływa z bagn na pograniczu Mińskim, płynie ku pośd. pod Słuck, zabiera Mozę, i uchodzi blisko Wielicza do Prype-cia. Tegoż im. rz. w Woi. Wo-łyńskim, ma początek za Bazylią, oblewa Ostropol, Zwiabel, i niedaleko Dubrowicy, łączy się z Horyniem. Kilka małych rz. w sie bierze.

SŁUIS, ob. Fcluse.

SŁUPA, m. w Chełmińskim, fl. iż tu w rzece Ossie stawił pa-miątki zwycięstw swych Bolesław Chrobry, żelazne słupy, od kto-rych mieysce to ma nazwisko. Le-ży między Rogoźnem i Łahiszynem.

SŁUPCA, m. w Woi. Kał-

skim, dosyć porządne; dawniey obwiedzione murami. Leży na trakcie pocztowym nad Wartą od Kleczowa *m.* 3. od Poznania 8. dł. 41. 5. sz. 53. 8. Nal. do Bisk. Poznańskiego, spalone było całe od Krzyżaków r. 1331.

SŁUPCE, *m.* w Kuiawskim niedaleko Gopła.

SŁUPIA stara, wieś o milę od Sandomirza, z pięknym dworem, gniazdo imienia Słupeckich. Leży w bardzo żyznych gruntach, nad Wisłą. W tymże Woi. *Stupia*, *m.* zwane *Nowa*, o ćwierć *m.* od Słupi wsi mieszkanie od famych Katol. *m.* 3 od Opatowa.

SŁUZEW, *m.* w Woi. Inowrocławskim.

SMALANDIA, inaczej Gothia połd. Prow. Szwedzka składająca część połd. Gothii graniczy na połn. z Ostrogothią. na w. z morzem Bałtyckim, na połd. z Skanią, z Blekingią, na z. z Westrogothią. Ma dług. *m.* 45. sz. 25. zawiera miast 7. i 3 pow. *M.* S. iest Kalmar.

SMALKALDA, *Smalcalda*, *M.* Niem. w cyr. Frankońskim stołeczne Xstwa Henneberskiego, nal. do Xcia Hesse-Kasselskiego. *M.* to iest st. przez ligę, którą tu Proteſtańci uczynili r. 1530. 1537. i 1540. iako i przez urodzenie Krzysztofa Cellariusza. Leży nad rz. Smalkaldą nie daleko Werry, na granicy Turyngii, o *m.* 14 od Erfordu, 10 od Bambergi, 15 od Fuldy. dł. 28. 15. sz. 50. 43. Wokolicy znajdują się rudy żelazne, stalowe. Zamek tego *M.* zwany *Wilhelmsburg* iest na górze zbudowany.

SMICZOK, w Woi. Mińskim, nad Dnieprem, powyżej Rzeczycy.

SMIDYN, stwo w pow. Łuckim płaci kwarty zł. 2388.

SMIGIEL, lub SZMIGIEL, *m.* w Woi. Poznańskim, w dobrym położeniu na trakcie pocztowym, w walnemi iarmarkami i handlem, od Poznania *m.* 7. od Łelzna 3.

od Wschowy 5.

SMILA, *m.* w Woi. Kiiowkim w pośród wiel. lasow nad rz. Tałzminą.

SMIŁOWICE, *m.* w Woi. Mińskim, od Oczyc, ku połn. o *m.* 4.

SMIŁOWIEC, stwo w Brzeskim Kuiawskim, płaci kwarty zł. 1164. *emphiteufis* Dąbskiego.

SMIRNA, Smyrua, dawne *M.* w Turcyi Az. w Natolii. Iest to iedno z naysięknieyszych, naysiękniejszych, naysbogatszych, naysbogatszych, i nayshandlownieyszych miast na wschodzie. Liczą tu na 10,000. Grekow 200. Ormianow, 200. Franc. Każdy z tych trzech Narodow ma tu swego Bisk. 15000. Turkow, i 1800. żydow. Znaleść tu można towary wszelkiego gatunku, iako to: bawełnę, materye bawełniane, nici konopne, wełnę z koz Angeryjskich i Bebazarskich, gąbki, kamloty, dywany, lekarstwa, galas, mastryx, terpentynę z wyspy *Scio*, która iestycze lepsza iest od Cypryjskiej ale też daleko droższa. Stara Cydadella, forteca i zamek na górze są miastu tego obroną. Smirna częstym ziemi trzęsieniom podpada, ktore wiele iey poczyniło szkody. Ale trzęsienie ziemi r. 1778. 5 Lipca zupełnie ją zniszczyło, resztę zaś ogień strawił. Wszystkie Eur. Magazyny wtedy poginęły. Leży to *M.* w bardzo pięknym położeniu. nad małym Golfem przy Archipelagu, o *m.* 73. od Sztambułu. dł. 44. 59'. 45". sz. 38. 28'. 7".

SMOLANY, lub SMOLNIANY, *m.* w pow. Orszańskim, pad pan. Roslyi, blisko rz. Orzycy, o *m.* 4 ku połn. od Orszy.

SMOLENSK, *Smolensum*, wiel. i st. *M.* Mosk. stoł. Xstwa, z dawną twierdzą i Arcy-Bisk. Łac. i Ruf. Handel prowadzi bardzo znaczny. Mur ktory go opasuije iest, na 6 łokci wyfoki, i ma wież 52. Ma wiele kościolow bogatych Łac.

i Greckich, szkoly i na 4000. domow. w srzodku miasta jest twierdza. Bylo niegdys poddane wladnym Xzutom. Witold W. Xzē Lit. opauowal go r. 1403. i Xstw na Prow. obrocil. Wybil sie wkrótce Smoleńsk, ale go odzyskal Kazimierz. R. 1514. wzięty byl od Moskwy, odebrany od Zygmunta III. 1611. a naprzec 1618. i potym 1634. ustapiony od Moskwy trakta-tem. Opauowali go znouwu Moskale i otrzymali trakta-tem Andruszowski- m r. 1667. co potwierdzily traktaty 1686. 1764. i 1768. Lezy Smoleńsk na wzgorce nad Dnieprem, o m. 76 od Moskwy, od Orty 21. od Warszawy mil pocz- towych 130. dl. 50. 40. sz. 54. 50. Wielkorzadz- two Smoleńskie graniczy z Xstwem Bielskim na poln. z Wielkorzadz- twem Moskwy na w. z Siewierskim Xstwem i z Woi. Mscislawskim na pold. z tym- ze Woi. i Witebskim na z. Bisk. Łac. Smoleńskie fund. od Zygmun- ta III. Jedwie nie cala ma diec. pod pan. koflyi ale bez Katedry.

SMOLIN, w pow. Lubaczow- skim. stwo, pod pan. Austr.

SMOLWY, w pow. Braslaw- skim, od Dryswiat m. 5.

SMOREK, stwo w pow. Or- szanski- m, w czesci zostaley przy Pol. plac kwarty 394.

SMORGONIE, m. w pow. Oszmianskim, niedaleko rz. Wil- lii, od Zodzizkow na z. m. 5.

SMOTRYCZ, lub SMOTRYCA, m. w Woi. Podolskim, bywalo dawniey obrotne, z stwem, k- t- ore z przylegloscian i, mocą Kon- stytucyi r. 1768. na Jarugę dobra dziedziczne imienia Potockich za- mienione zostalo. Lezy nad rz. Smotryczą, ktora wyplywa zpoza Felsztyna, oblewa Kamieniec Po- dolski i wpada do Dniestru, od Skali m. 4 na w. tylez od Kamien- ca.

SNEECK, albo SNITZ, pię- kne, ludne i obrotne M. Rzpltey

Holl. w Fryzyi, w Westergowii; szkoly tuteysze Łac. sa dosyc sl. U- rodzil sie tu Joachim Hoppes. Le- zy w kraiu bletniskim, o m. 5 od Leuwardy. dl. 23. 12. sz. 35. 4.

SNIATYN, *Sniatinum*, dobre m. stolica Pokucia, opasane drzewem, z zamkiem, osiadle, sl. wiel. iarmarkami i handlem z Wo- lochami, na konie, woły, miód, sol, wosk &c. Zdobia go kościoły Łac. i Ormianow. Paniętno woyną Wołoską. Lezy na granicy pod pan. Austr. w Cyr. Zaleszczyckim, przedtym stwo. Oblewa go rz. Prut. Jest odelwowa na pold. ku w. o m. 24. od Kolomyi 5. od Stani- slawowa 11. dl. 44. 12. sz. 48. 44.

SNIODOW, m. w ziemi Łomżyńskiej dobra funduszu E- dukac. Lezy blisko Łomży.

SNIPISZKI, m. w Woiew. Wileńskim, i nieiako przedmieście Wilna.

SNITKOW, m. w Woi. Po- dolskim, o m. 2 na z. od Kopay- groda.

SNOCHOWICZE, stwo w pow. Chęcińskim placi kwarty zł. 246.

SOANA, *Suana*, dawne M. Włoskie prawie zruynowane w To- skanii, w pow. Sieneńskim; z Bisk. suffr. Sieneńskiego. Urodzil sie tu Papież Grzegorz VII. Lezy nad rz. Florą, o m. 16 od Sienny. dl. 29. 15. sz. 42. 43.

SOBERNHEIM, m. Niem. w Palatynacie Renu nad Nawą, o m. 4 od Kreutznachu.

SOBEN, zamek dawny w Kra- kowskim.

SOBIENIE, wieś o m. 4 od Warszawy, sl. fabryką kos, zalo- żoną od Jezierskiego Kasztelana Łukow.

SOBKOW, m. w Krakowskim z dawnym kościołem, blisko Ję- drzejewa.

SOBOTA, m. w Woi. Łęczy- ckim, przy rz. Bzura, między Ło-

wiczem i Łęczycą. Tegoż im. m. w świecie Spiskim, w położeniu pięknym zniszczone pożarem.

SOBOWICE, st. w Pomorskim, pod pan. Pruskim; płacilo kwarty 1987.

SOBRARBRA, Xstwo w Krolestwie Aragońskim. Graniczy na półn. z górami Pirenejskimi; na w. z Hr. Ribagorzy.

SOCHACZÓW, m. stoł. ziem. w Woj. Rawskim z starym zamkiem na pagórku, który oblewa rz. Bzura; miejscem jest fejmikow. Leży na traktie pocztowym, od Błonia m. 4. od Gąbina 5. od Warszawy 8. dł. 43. 4. sz. 53. 7. Ziemia Sochaczewska ma 2 pow. Sochaczewski i Mszczowski. Stwo płaci kwarty 1535.

SOCHEU, *Socher*: m. M. Chińskie, w Prow. Xensji. Forteca jego jest obronna. Widzieć się tu dać kościół poświęcony pewnemu ślepemu, który był iako powiadał jednym z najlepszych Polityków Chińskich. dł. 129. 55. sz. 38. 48.

SOCHOCIN, ob. Sachtocin.

SOCIETATIS Insulæ, czyli *Wyspy Towarzystwa*, na morzu pold. z których znaczniejsze są Bolabola, Huaheina, Uliſtea; pod 17 grad: sz. pold. a 228 dł. Są dobrze uprawne i dofyć zaludnione. Mieszkańcy tuteyſi są z przyrodzenia łagodni, i bojaźliwi. Poſpolstwo samemi tylko żywi się roślinami. Możniejszy zaś w dni uroczyſte używają na stoły ſwininy i drobiu. Zadnych zwierząt domowych prócz ſwiń i ptów nie chowają. ob. Morze pold.

SOCANUSCO, Prow. Amer. półn. w nowey Hiszp. Graniczy na półn. z Prow. Chiapą, na w. z Gwatymalą, na pold. z morzem pold. na z. z Prow. Gwaxaką. Ma dł. m. 35. i prawie tyleż sz. Hiszp. w tey Prow. jedne tylko M: *Socanusco* zwane posiadają. Mieszkańcy tuteyſi są zuchwali, okrutni; i nie pozwalają mnożyć się bar-

dzo Hiszp. w ſwych krajach.

SOCOTERA, *Discuria*, Sokotera, wyſpa leżąca między Arabią ſzczęśliwą i Affr. o m. 60 od Kapu Gwardafui. Ma dł. m. 20. sz. 9. Obfituje w owoce i bydło. Ma własnego Krola, dependującego od Szeryfa Arabskiego. Mieszkańcy są Chryſćianie, ale dla niedostatku Miſſionarzew ledwie ſłaby cieſ Chryſćiaństwa między niemi widzieć można. dł. 69. 45. 71. sz. 120. 25.

SOCZENIAWA, rz. w Krakowskim, płynie pod Proſzowice wpada do Wiſty.

SOCZOWA, Soczawa, M. w Turcyi Eur. w Moldawii, nad rz. Seretem. dawniey ſtolecz. i rezydencya Xstwa, teraz wcale ſpuſtoſzale. Sl. woynami Multanow z Pol. o m. 13 od Jaſſow, 22 od Kronſztadu, 55 od Kamieńca. dł. 44. 45. sz. 47. 20.

SOEST, Souſt, *Suzatum*, wiel. piękne i bogate M. Niem. w cyr. Weſtfałkim, w Hr. Marchii. Przedtym było Cefar. i Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruskiego. Ulice tuteyſze są ſkrapiane wodą źrzodła na podziw głębokiego. Oyczyną jest Alberta Aldegata. Leży o m. 4 od Lipſtadu, 7 od Munſteru, 11 od Paderborny. sz. 51. 43. dł. 25. 50. Wokolicach M. tego w Saſſendorpie ſol znajduje ſie. Do m. nal. 10 Parafii.

SOEST-DYCK, dom roſkoſzny i wspaniały Xzęcia Arauzykańskiego w Prow. Utrechtkiey blisko Amerfortu.

SOFALA, albo **CEFALA**, Krol. Affr. w Kaſſteryi na brzegu Mozambickim na przeciwko Zangwebaru. Graniczy na półn. z Krol. Monomatapą, na w. z morzem Mozambickim, na pold. z Krol. Sabią, na z. z Krol. Manickim. Znajdują się w tym kraju bogateminy złote i żelazne i wiele ſłoni. M. S. jest Sofala. Nal. do Portug. którzy ta zbudowali fortecę, kto-

ra jest wielkiej wagi dla handlu w Indyach i Kafirryi. M. leży nad brzegiem morza na wiel. wyspie, przy uściu rz. zwanej Sofala. dł. 54. 15. sz. 20.

SOFFA, albo **ZOFIA**, *Sophia*, u Bulgarow *Friadycza*, wiel. M. w Turcyi Europ. stoł. Bulgaryi, i rezydencya Beglerbeia Romelii, st. jest przez swoy handel, i concylium, ktore się w tym m. odprawilo w r. 347. na proźbę S. Anasztazego. Są tu katolicy mający swego Arcy-Bisk. i mnostwo wiel. żydow. Leży na wielkim trakcie Turckim, w obłzerney równinie, w powietrzu niezdrowym, nad rz. Boianą, o m. 100. od Sztambułu, 81 od Belgradu, 55 od Adrianopola, 28 od Nisly. dł. 41. 30. sz. 42. 30.

SOFROY, m. w Krol. Fezańskim, o m. 5 od Fezu. Wokolicach tutejszych bardzo piękny znajduje się meczet. Leży w dolinie pod górą tegoż im. składającą część góry Atlas, nad dwoma rzekami.

SOGNO, Prow. Affr. z tyt. Hr. w Krol. Kongańskim. Graniczy na półn. z Zairą, na połd. z Ambrizą, ktora ją oddziela od Xstwa Bambańskiego, na z. z morzem, a na w. z pow. Pango i Sundi. Jest to kraj suchy i piaszczysty wzdłuż morza rozciągający się. Znajdują się w nim zupy solne. Oszczędność i praca mieszkańców sprawia, że ten kraj lubo nieplodny, przecież dosyć dla ich wyżywienia wydaie. Hr. Sognoscy są wielce możni. Wyznają wiarę Chrześciańską, równie iako i ich poddani. M. S. tej Prow. jest Banza Sogno, ktore jest małe, puste i nieludne. Kapucyni mają tu swój kościół. dł. 29. 40. sz. południowej 6.

SOIGNIES, *Sonegia*, m. w Niderlandzie w Hanonii, w Hr. Mońskim. Leży nad Senną, przy lesie, o m. 3 od Mons, 4. od Din-

che, 7 od Bruxelli. dł. 21. 44. sz. 50. 32.

SOISSONS, *Augusta Svesffonum*, *Svesffones*, Swesffyon, dawne, wiel. i znaczne M. w wyspie Fr. stoł. pow. Swesffyońskiego, z tyt. Hr. z Bisk. sufr. Reimskiego. Bisk. tutejszy ma prawo święcenia Krola wtedy, kiedy nie jest Arcy-Bisk. Reimski przytomny. Jakoż S. Ludwik, Filip śmiałyin przezwanany, iego syn, i Ludwik XIV. byli święceni przez Bisk. Swesffyońskich. S. Syxtus miany jest za pierwszego tutejszego Bisk. Jest tu klasztor Dominikanek jedyny w całej Fr. zamek na miejscu tego, w którym Krolowie Fr. z pierwszey rodziny przemieszkawali, akademія erygowana r. 1674. grodow 7 i 6 Opaństw. Stoczone tu były batalieraz r. 486. w ktorey Klodoweusz zbil Siagryusza, drugi raz 922. w ktorey Karol prosty był zbity, lubo mężnie swą ręką zgladził z tego świata Roberta de Paris swego Kompetytora. Swesffyon leży w dolinie między i żyzney nad rz. *Aisne*, o m. 12 od Rheims, 23 od Ambianu, 24 od Paryża, 8 od Laony. dł. 20. 59'. 28". sz. 49. 22'. 32". Powiat Swesffyoński graniczy na półn. z pow. Laonkim, na w. z Szampanią, na połd. z *la Brie*, na z. z Walezyą. Obsituie w zboże pastwiska i lasy.

SOKAL, *Socalia*, mierne M. w Belżkim, zaszczycone klasztorem i kościołem bogatym Bernardynow, uczęszczanym dla cudownego Maryi Panny obrazu, st. obozowaniem tu woyska Pol. wynoszącego na 100000. ludzi r. 1650 i stoczoną przeciw Chmielnickiemu Utarczką. Tu poległ st. Piotr Firley Wda. Leży w równinie nad Bugiem; żydzi prowadzą tu handel nikkzemny. Jest teraz pod pan. Austr. stoł. dystryktu. Miało niegdyś zamek, o m. 2 od Waręża, 10 od Łucka, 10 od Zamościa, 1 od Tartakowa.

SOKOŁ, *Socolia*, m. w Woi. Połockim z zamkiem. W woynach Mosk. nieraz wzięte i odbierane było. Jest w dobrym położeniu nad zbiegiem rzek Dryfły i Nissy, o m. 5 ku połn. od Połocka. Pod pan. Roslyi.

SOKOŁKA, m. w Woi. Trockim, na traktie pocztowym, od Kuzienicy m. 4.

SOKOLNICA, m. w Woi. Kiiwskim, nad Dnieprem między Mofzną i Czerkasami. W Woi. Sieradzkim, w ziemi Wieluńskiej stwo *Sokolnickie* płaci kwarty zł. 2581.

SOKOLNIKI, m. w Woi. Poznańskim.

SOKOŁÓW, *Socolovia*, mierne m. w Woi. Wołyńskim, st. przegrana wojsk Pol. z Tatarami pod Zygmuntem I. Leży na traktie pocztowym, o m. 7 od Zytomierza, 4 od Berdyczowa, od Zwahla 5.

SOKOŁÓW, m. w Woi. Sandomirskim, dosyć porządne, i w pięknym położeniu, od Leżajska na z. m. 3. od Łancuta 4. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Pilźniańskim. Tegoż im. m. w Woi. Podlaskim, na traktie pocztowym, blisko Węgrowa, o m. 2 od Grannego. Inne w pow. Słonimskim z stwem, które z przyległościami płaci kwar. zł. 2761.

SOKOŁÓW, m. w Halickim pod pan. Austr. nad rz. Swicą, w okolicy mającej sol, od Stryia o m. 2. od Zurawny 3.

SOKOŁÓWKA, m. w Woi. Braclawskim, nad małą rz. od Umania na połn. m. 5. Inne pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, o m. 2 na połn. od Firciowa, ode Lwowa 5. Tamże inne w Cyr. Belskim na traktie pocztowym od Buska m. 2. od Brodow 3.

SOKOŁUPIANY, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Wielońskim, stwo płaci kwarty zł. 868.

SOLA, lub **SALA**, rz. w Krakowskim, płynie od Szląska pod

Zywiec, Białę, Kenty i pod Oświęcimenem wpada do Wisty.

SOLCZA, m. w Woi. Krak. na traktie pocztowym, od Iwanowic na połn. m. 2.

SOLDAU, lub **DZIAŁÓW**, m. Pruskie z zamkiem, w pow. Neydemburskim, nad rz. Soldau, przy granicy Mazowsza.

SOLDIN, piękne M. stoł. nowy Marchii Brand. w pow. Landsberskim. Leży nad jeziorem tegoż im. o m. 7 od Landsbergi.

SOLEC, *Solecia*, mierne m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Radomskim, przyozdobione zamkiem odnowionym od Xcia Zbarazkiego wspinałym klasztorem XX. Reformatów na górze. Jest w pięknym położeniu nad Wisłą od Janowca, o m. 6. stwo Soleckie płaci kwar. zł. 5728. podległe prawu emfiteutycznemu Chomętowskich.

SOLEC, m. w Woi. Inowrocławskim, nad Wisłą, st. dawniej warzeniem hałunu, jest pod pan. Prus. od Torunia ku z. m. 3. Tegoż im. w Przemyślskim zalecone żupami soli warzoney.

SOLEME, m. w Hannonii Fr. o m. 2 od *Quenois*.

SOLEME, m. Fr. w pow. Maine, nad Sartą, o m. 1 od Sable. Piękny tu jest kościół Bened.

SOLFATARA, góra przy Puzzuolo, w Krol. Neapolitańskim; która już przestała ognie wybuchać. Zbierają na niey siarkę i ałun. Nazwisko iey jest zepłute z *Solfarata*, o m. geograficznych 2 od Wezuwiusza, z którym ma komunikacyą podziemną.

SOLIGNAC, *Solemmacum*, Opac. Fr. fund. r. 631. zakonu S. Bened. czyni do r. 2300. liwr. Leży o m. 2 Limoges.

SOLIGNAC, m. Fr. o m. 3 od Puy.

SOLINGEN, w Xstwie Bergenskim, o m. 6 na połn. od Kolonii nad Wupperą. St. jest przez dobre noże, głównie i szpady, kto-

re tu robią.

SOLLIES, m. Fr. w Prowancyi, o *m.* 3 od Tulonu. Było tu dawniej Kollegium Jeznickie.

SOLMO, m. w Węgrzech wyż. w Hr. Krafneńskim, z zamkiem, gniazdo rodziny Batorych, z których Stefan był Krolem Pol. Jest od Kiołofwaru, o *m.* 11 od Samborza 38.

SOLMS, albo raczej Hohen-Solms, *Solma*, Hr. i m. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Weterawii, z mocnym zamkiem. Leży o *m.* 2 od Giessen, 3 od od Herborny. dł. 26. 19. sz. 50. 34. Hr. Solmskie ma *m.* 12 dł. 4 sz. Leży w Weterawii w Cyr. wyż. Renu, bierze swoje im. od rz. Solms płynącej przy Wetzlarze i wpadającej w Lohnę. Familia Solmska dzieli się na 12 linii, z których najstarsza Solms-Braunfelka była wyniesiona na godność Xzcęą Państwa Rzymskiego przez Cesarza Karola VII. r. 1742. Dom Solmski ma 4 głosy w Cyr. Reńskim wyż.

SOLOGNAC, Solignac, ob. Salagnac.

SOLOGNE, *Secalaunia*, mała kraina Fr. składająca część Prowin. Orleańskiej na pośd. Ligiery. Ma *m.* 25 wzdłuż, 2 wżerz. Kray jest bardzo miły; obfitujący w lasy, pastwiska i zwierzynę. M. S. jest Romorantin.

SOŁOK, m. w pow. Witkomińskim, blisko rz. Ilukstzy, od Jeziorozca *m.* 4.

SOŁOKAMSKO, M. w Państwie Moskiew. nad rz. Ufolką, o *m.* 30 od Permi, śl. przez szczyby solne, które w okolicach jego znajdnią się i wydaią naylepszą sol w Moskwie. Obfituje też w dobre konie. dł. 75. 1. sz. 59. 16.

SOLOR, wyspa, na morzu Indyjskim na pośd. wyspy Celebes. Ma swego własnego Krola. dł. 140. sz. pośd. 8.

SOLOTURNA, u Franc. *Soleure*, *Salodurum*, Solothurn, dawne, wiel. i mocne M. Szwaj-

carskie, stol. Kantonu tegoż im. Daie się w nim widzieć wielka liczba wspaniałych budowli, z których znaczniejszy są Kollegiata, dom niegdyś Jezuitow, pałac Piosłof Fr. i Ratufz. Jest w miłym położeniu na wzgórk, nad rz. Aarą, o *m.* 8 na pośn. ku w. od Berny, 11 od Bazylei, 18 od Zurychu. dł. 25. 5. sz. 47. 18. Kanton Selurki jest Katolicki i 11 z Kantonow Szwajcar. graniczy na pośn. z Kantonem Bazylejskim, na w. i pośd. z Kantonem Berneńskim, z tymże na z. i z Bisk. Bazylei. Kray obfituje w wszelkie potrzeby życia. Rozciąga się wzdłuż bardziey, niżeli wżerz, rozległy po nad rz. Aarą.

SOŁOTWIN, lub Sol. otwina. m. w Pokuciu pod pan. Austryac. śl. żupami soli warzoney, i lasami kędrowemi, Leży nad rz. Bystrycą, od Stanisławowa *m.* 4. od Kołomyi 7.

SOLOWECKY, wyspa na morzu białym, która Moskalom dostarcza Marienglasu nayczystsze-go. Jest tu klatztor służący wypie za fortecę.

SOLRIE-LE-CHATEAU, m. Fr. w Hanonii, o *m.* 3 od *Meubeuge*. Turenniufz przy wzięciu tuteyżzego zamku r. 1677. odnowił przykład roztropności Scypiona Aff.

SOLSONA, albo *SALSONA*, *Celfona*, m. obronne Hiszp. w Katalonii z Bisk. suffr. Tarragońskie-go. Leży na górze przy *Cardenero*, o *m.* 4 na pośn. od Kardony, 18 od Tarragony, 16 od Barcellona. dł. 19. 12. sz. 41. 50.

SOLTAU, m. i grod w Xstwie Zelleńskim, o *m.* 11 od Zelli. Jan Bisk. Hildelheimski zbił przytym M. Henryka Xcia Brunświckiego r. 1519. Przed tym m. rz. Soltau zbiega się z rz. Boghłą.

SOTWEDFL, Saltzwedel, *Solisquella*, *Heliopolis*, M. Niem. w starey Marchii Brand. nad Jetzą. o *m.* 7 na pośd. Danebergi. dł. 28.

23. fz. 53. 4.

SOMASKA, wieś w pow. Mediolanickim, gdzie jest klasztor główny reguły S. Aug. zakonu Somaskow zwanego, założony r. 1528. o m. 3 od Bergamu na półn. ku z. blisko Lago di Lecco.

SOMBERNON, m. i Baronia Fr. w pow. *Auxois*, na wysokiej górze, o m. 6 od Dijon.

SOMBRERO, wyspa Amer. półn. jedna z Antylskich. Jest figury kapelusza i pułta. dł. 314. fz. 18. 26. Druga tegoż im. wyspa leży o m. 21 na półn. od Nikobaru na morzu Indyjskim. Obywatele iey są powolni, bojaźliwi i bardzo grzeczni. Xieża ich tym się stroją spodobem iak na nalzych obrazach diabłów małuią. Znayduie się na tey wypie pewna roślina kryjąca się w ziemi, na iey dotknięcie. Korzeń iey nie co innego jest tylko robak, który się zmniejsza im bardziej ziele powiększa się, które częstokroć drzewo pomierney wysokości przechodzi. Jeżeli kto wyrwie to ziele za młodzieńcze, tedy ono twardnieje, i staie się podobne koralowi białemu. *Czytaj Pana Lancaster podroz do Indyi zachodnich.*

SOMERTON, m. Angl. w Prow. Sommerfet. Przedtym było bardzo znaczne i nadało swey Prowin. im. Leży o m. 26 na półd. ku z. od Londynu. dł. 14. 30. fz. 51. 12.

SOMME, *Sumina*, *Somon*, rz. Fr. w Pikardyi. Zaczyna się w *Ferveques*, w Wermendeńskim powiecie, a przepłynawszy Pikardyą wpada w la Manche między *Crotay* i S. Walerym. Zaczyna być spławną od Bray.

SOMMERDA, albo **GROSSEN-SOEMMERN**, M. i grod w Turyngii nad rz. Unstrut, o m. 8 na w. od Mulhausen. Nal. do Elekt. Mogunckiego. Odprawiają się tu trzy walne iarmarki na rok.

SOMMEREUX, m. Fr. w

Pikardyi, o m. 6 na półn. od Bełlowaku.

SOMMERFELD, M. z starym zamkiem nad rz. Kupą, w Prow. Krosińskiej, o m. 6 na półd. od Krosna. Nal. do Krola Pruskiego. Kwitną tu rekodziela sukienne. Dziedzictwo familii de Bredow.

SOMMERSETSHIRE, *Somersetia*, Prow. nadmorska Angiel. z tyt. Xstwa. Posyła z Dep. na Parl. Graniczy na półn. z Gloucestershirem, na w. z Hr. Wilt, na półd. z Hr. Dorset i Devonshirem, na z. z odnoga Sawerneńską i Devonshirem. Ma m. 17. dł. 14. fz. i zamyka w sobie 937,500. morg. Obfituje w zboże, owoce, pastwiska i bydło. Znaydują się w niey rudy różne i źródła lekarzkie. M. S. iey jest Bristol.

SOMMERSHAUSEN, piękne m. w Frankonji z zamkiem, w powiecie Speckfeldskim, o m. 2 od Wurtzburga. W okolicach tutejszych dobre znaydują się winnice.

SOMMERSY, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 na półn. od Lions.

SOMMIERES, *Sumerium*, m. Fr. w niż. Langwedocyi w powiecie Nisnieńskim. Kalwiniści ie ufortyfikowali dolyć dobrze. Leży nad rz. Widurlą, o m. 4 na półn. ku z. od Nismes. dł. 21. 45. fz. 43. 38.

SOMPY, m. Fr. w Szampanii nad rz. Py, z tyt. Baronii.

SONCINO, *Soncinum*, m. Włoskie w pow. Kremoneńskim w Xstwie Medyolanu. Z natury jest obronne. Leży na prawym brzegu rz. Oglii na granicy Bressanu, o m. 8 na półn. ku z. od Kremony, 8 od Bressi. dł. 27. 22. fz. 45. 24.

SONDERBURG, m. Duńskie na wyspie Alsen. Mieszkańcy są dobrzy maytkowie.

SONDERSHAUSEN, M. w Turyngii w Xię. Szwarcenburikim nad Brebrą i Wiperą, o m. 4 na półd. od Northausen z zamkiem na gó-

rze, w którym procz innych cieka-
wości widzieć się daie statua na
dwie stop wyfoka z pewnego me-
talu, nikomu nieznaíomego, ula-
na.

SONDRIO, m. w Waltelinie
nad Addą, o m. 7 na poúd. ku z.
od Chiaweny.

SONDSKIE wyspy lub Sund-
skie, *Insulæ Sundæ*, na morzu
Indyjskim na z. Moluckich przy
ekwatorze będące. Znacznieysze
są Sumatra, Borneo, Jawa, Bali,
Madura i Banka. Inne są pomniey-
sze. Wszystkie wyspy Sondskie le-
żą pod gradusem. dł. 138--158. sz.
poún. 8--8. sz. poúd. ob. wypęka-
żdę z osobna. Przesmyk Sondski
leży między Sumatrą i Jawą pod
5. i 6 grad. sz. poúd.

SONNEBERG, m. i grod w
Frankonii w Xstwie Koburskim, o
m. 6 od Koburga na poún. ku w.

SONNEBERG, Hr. i zamek
w Szwabii Aufr. nad Illą, o m. 5
od iey uýścia w Ren, 4 od Feldkir-
ku.

SONNEBURG, piękne M. w
nowey Marchii Brand. nad Wartą,
o m. 4 od Kustryna, stoł. Kom-
menderyi zakonu S. Jana. w Bran-
debur. i Saxonii. W. Mistrz Mal-
tański wielkie ma pretensye do tey
Kommanderyi, ale Krol Pruski nie
cierpi żadnego w swych Paúństwach,
ktoryby iego nie był poddanym; i
dla tego iego Kawalerowie uzna-
wać go muszą za swego pana. Ka-
walerowie są od Kroia kreowani. Są
religii Proteſtanckiey, i żenić się
mogą kiedy chcą. Sonneburg ma
10 miast pod swoią dependencyą.
Zamek tuteyzy jest to gmach prze-
wyszny.

SONNENSTEIN, ob. Pirna.

SONNEWALD, pow. wol-
ny i m. w niż. Luzacyi nad Dobe-
rą z zamkiem i fortyfikacyami. Le-
ży o m. 6 od Kotbuza i do domu
Solmskiego nal.

SONQUAS, Sonkaſowie, na-
rod Afr. w części poúd. znaydują-

cy się. Są to Kafrowie mieszkający
po górach, i żywiący się zwierzy-
ną i korzonkami. Kobiety tak są
biegłe w polowaniu, iak mężczy-
źni. Domy ich złożone są z gałęzi
sitowiem pokrytych. Daleko prę-
dziej biegią niżeli dzicz okoliczna

SONTHEIM, m. Niem. w Fran-
konii, w Hrab. Limbur. o m. 6 od
Halli Szwabskiey.

SONTRA, m. i grod w niż.
Hassyi, między górami; o m. 7 na
z. od Eifenachu. Nal. do domu Heſ-
ſe Reinfelſkiego.

SONZAY, m. Fr. z zamkiem,
o m. 5 od Tours leżące.

SOPHIANA, *Sophia*, Zofia-
na, M. Azyat. w Perſyi w Ader-
bijanie. Leży w błotniſtey dolinie,
o m. 10 od Tauris. dł. 64. sz. 38-

1.

SOPHIA, ob. Soffa.

SOPHIENBERG, zamek Kro-
duńskiego na wyspie Zelandyi.

SOPPOW, m. w Halickim z
zupami ſoli warzoney, pod pan-
Aufr.

SOPRONY, albo **ODENBURG**,
Sempronium, M. obronne z Hr.
w niż. Węgrzech nad małą rz. przy
jeziorze Ferto. Leży o m. 11 od
Wiednia, 11 od Preſzburga. dł. 34.
42. sz. 47. 40. Ma ſzkoły Luter.
R. 1681. Proteſtańci na ſeymie mia-
nym w tym m. otrzymali wolność
ſwey ſekty w Węgrzech.

SORA, *Sora*, M. Wło. w Kro-
leſtwie Neapolitańskim w ziemi La-
worze, z pięknym zamkiem, tyt.
Xſtwa i Biſk. od ſamego tylko de-
pendującym Papieży. Tu się uro-
dził Kardynał Baroniusz. Leży nad
rz. *Carigliano*, na granicy kom-
panii Rzymskiey, o m. 22 od Rzy-
mu, 26 od Neapolu. dł. 31. 14.
sz. 41. 47.

SORA, m. obronne Duńskie,
na wyspie Zelandyi z pięknym
Kollegium dla edukacyi młodzi
ſzlachetney. Leży przy jeziorze,
o m. 15 od Kopenhagi. dł. 29. 28.
sz. 55. 26.

SORA, m. Szląskie w Xstwie Raciborskim, o m. 9 od Raciborza.

SORANO, m. Włoskie w powiecie Orwietańskim, w ścianie Papięzkim.

SORATOW, ob. Saratow.

SORAU, *Soravia*, powiat wolny, i m. obronne Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, w niż. Łuzacyi. Leży na granicy Szląska przy rz. Boher, o m. 5 od Budissen, 13 od Gerlitz. dl. 32. 58. sz. 51. 38. Urodził się tu Bazyli Faber i Michał Neander. Tegoż im. m. w Łuzacyi niż. w Cyr. Gubińskim z zamkiem wspaniałym rezyden. Grassow Promnitz, do których to m. z włością św. nal.

SORBONNA, wieś Fr. w Szampanii w diec. Remieński, o m. 2 od Retheli, fl. urodzeniem Roberta Sorbona, spowiednika S. Ludwika i fundatora Akademii Sorbońskiej, r. 1253. Robert *de Dou*, którego niektórzy mniemali być fundatorem Sorboni, że zapisał Robertowi Sorbonowi pewną sumę na tę fundacyą jest tylko jej dobrodziejem. Jego zapis uczyniony 13 Marca r. 1258. jest dla nowych studentów, a przeto jest tylko powiększeniem pierwszej fundacyi.

SORDE, m. Fr. w Gaskonii w diec. Daxeńskiej. Leży o m. 4 od Daxy, nad rz. *Gave d' Oleron*. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 900. liwr.

SORENTO, ob. Sorrento.

SORESE, *Soricinium*, Opac. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od S. *Papoul*, zakonu S. Bened. czyni do r. 1000. liwr. Znajduje się w tym Opac. fl. Kollegium, w którym osobiłszy układ edukacyi ma, swoich chwalców i krytyków.

SORGUES, rz. w Hr. Wenezyńskim wychodząca z źródła *Vaucluse*. Zaczyna być splawną, o 500. kroków od swego początku; wpada w Rodan dwoma uściami.

SORIA, M. Hiszp. w starej Kastylii, wystawione na rozwalinach dawnej *Numancyi*, przy źródle rz. Dnero, o m. 12. od Tarazony. dl. 12. 33. sz. 41. 48.

SORLIN, m. Fr. w pow. *Bugey*, z tyt. Margr nad Rodanem, o m. 7 od Bellay.

SORLINGUES, *Sillince*, wyspy Sorlingkie w Anglii, o m. 8 od Kapu Kornwalii leżące. Liczą ich na 145 w koło ułożonych. Znaczniejsze pomiędzy niemi są. S. Maria, Annoth, Agnes z latarnią morską, Samson, Silly, Brefar, Kusko, S. Helena, S. Marcin i Arthus. Obsitwą prawie wszystkie w dobre pastwiska. Znajduie się na nich wiele skał, zwierzyny i wodnego ptactwa, w niektórych jeszcze są rudy stalowe.

SORNIN, (S) m. Fr. w Santonii o m. 3 od Marentes.

SOROA, m. Duńskie w Zelandyi w bardzo miłej okolicy. fl. Rycerską Akademią, dla której Baron Holberg, Baronią swego im. darował.

SOROKA, m. w Multanach na pograniczu Woi. Braclawskiego. od którego Turcy r. 1662. odciąpić byli przymuszeni, a котор. 1769. od Moskwy w perzynę obrocone zostało. Leży nad Niesłem.

SORR, m. Czeskie w cyr. Kenigsgrackim. Prusacy zbili przy nim Austr. 30 Września r. 1745.

SORRENTO. *Sorrentum*. dawne M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z Arcy-Bisk. Wiele tu szlachty osiadłej znajduje się. W nim urodził się fl. Torquato Tasso. Leży nad Golfem Neapolitańskim, na brzegu półn. półwyspy, o m. 7 od Neapolu 4. od Amalfi. dl. 31. 52. sz. 40. 40.

SORSTEN, *Sorstenum*, dawny zamek w Krakowskim.

SOS, m. Fr. w pow. Foix, o m. 6. od Foix przy lasach, Oyczywa Jana Silhona. Tegoż im. jest m. w

Nawarze z zamkiem, w którym Ferdynand katolicki urodził się.

SŌSENOWKI, dawne m. w Woi. Kiiowskiem, blisko początku rz. Ropin, od Motowidłowski kuz. na półn. m. 3.

SOSNICA, m. Ruskie dawniej obronne dobrym zamkiem. Tegoż im. m. w Woi. Połockim. Inne w Xstwie Czerniechowskiem, nad rz. Ubiedzą blisko uścia iewy do Delzny, przy wiel. lalach.

SOSNOWICA, m. w Ziemi Chelmskiej, z pięknym pałacem, dobrze zabudowane, gniazdem jest domu Sosnowskich, i dziedzictwem ichże.

SOSPELLO, *Sospitellum*, m. w Hr. Niceyjskim, o m. 6 od Nicei. Jest oycyzną X. Raynalda Jeninety. Fr. go dobyli r. 1692. i oddali r. 1696.

SOTTEVAST, m. Fr. w Normanji, o m. 3 od *Valogne*, z zamkiem i Przeorstwem.

SOTTEVILLE, m. Fr. w Normanji na przeciwko Rotomagu, z drugiej strony mostu na tyżwach leżącego.

SOTTO-VENTO wyspy, ob. Antylskie

SOUBISE, *Sabisa*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xstwa, które nofi jedna linia domu Rohanów. Leży na wzgórkach nad rz. Charente, o m. 2 od *Broage*, 5 od *Rozzelli*.

SOUCY, m. Fr. o m. 2 od Sens.

SOUILLAC, *Sollizcum*, m. Fr. w pow. Kadurkskim. Blisko jest Opac. Bened. tegoż im. Leży nad Borezą przy rz. Dordogne, o m. 3 od *Sariaty*. dl. 19. 20. sz. 45. 3.

SŌULE, kraina między Nawarą i Gencarną. Mauleon jest w niej pryncypalnym m. Tegoż im. m. Fr. w Szampanii.

SOULLANS, m. Fr. w Pitkawi, o m. 3 od *Garnache*.

SŌUPROSE, *Suprosz*, m. Fr. w Gaskonii, w bagnach, przy rz. Adurze, o m. 3 od *Tartas*.

SOURCHES, zamek z tyt. Margr. w pow. Cenomańskim.

SOURDEVAL, m. w Normanji, o m. 2 od *Mortain*.

SOURE, *Saurium*, M. Portugal. w Estremadurze nad rz. tegoż im. o m. 5 od *Konimbryki*, z zamkiem.

SOUREZE, ob. *Soreze*.

SOUSEL, *Sufella*, m. Portugal. w Alenteji, o m. 3 od *Estremos*. St. jest przez bitwę, która tu stoczona była r. 1643. między *Hitzp.* i Portugal.

SOUSTHON, m. Fr. w Gaskonii, w pow. *Launes*.

SOUTAMPTON, *Clausentum*, M. znaczne Angiel. w Hampshire, której Prow. mieni się bydź stołecznym, lubo *Winchester* mu tego tytułu zaprzecza, sobie przypisując; z dobrym jest portem i z tyt. Xstwa. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży nad wiel. odnogą tegoż im. między rz. *Testą* i *Ichungą*, o m. 23 od *Londynu*. dl. 16. 23. sz. 50. 51.

SOUTERAINE, m. Fr. w pow. *Lemowiceńskim*, o m. 10 od *Limoges*.

SOUTHWARCK, albo *Sou-drick*, piękne i wiel. m. Angiel. w Prow. *Surrey*, połączone z *Londynem*, pięknym mostem na *Tamizie*. Tu *Arcy-Bisk.* *Kantuaryjski* rezyduje w pałacu nazwanym *Lambeth*. Posyła 2 Dep. na Parl.

SŌUVIGNY, *Salvincum*, m. Fr. w pow. *Burbońskim*, którego było przedtym stol. z bogatym Przeorstwem *Bened.* w którym widzieć się daią groby wielu *Panow de Bourbon*. Leży nad rz. *Quefne*. o m. 3 od *Bourbon l'Archambaud*, 2 od *Moulins*, 67 od *Paryża*. dl. 20. 51'. 38". sz. 46. 37'. 9"

SOYON, m. w pow. *Wiwareńskim* dająca tyt. Xstwa *Xciom d'Uzez*. Leży nad *Rodanem*, o m. 2 od *Walencyi*.

SOZA, lub *Sosz*, rz. w Woi.

Mściawskim, która wypływa od północy, pogranicza Moskwy, płynie pod Krzyczow, Propoyk, Homel i przy Łoiowogrodzie wpada do Dniepra: jest żeglowną na m. 3 od uścia.

SPA, *Spatum*, m. Niem. w Bisk. Leodyjskim, w Margr. Franchimont, na gran. Xstwa Limburskiego; sk. przez swe zimne wody mineralne. Pięć tani źródeł jest znacznieszzych, które są Pouxhon, Geronflerde, Saviniere, Watpotz, i Tonler. Obywatele tuteysji biegli są, w różnych pięknych rękodzielach, które cudzoziemcom sprzedają, a okolice wysmienite ryby wiele i tołtey zwierzy ny dostarczają. Spa leży o m. 5 od Leodium, 3 od Limburga na pośd.

SPALATRO, *Spalatum*, bogate, ludne i obronne M. S. Dalmacji Weneckiej, z Arcy-Bisk. którego Bisk. tytułuje się Prymarzem Dalmackim, i z dobrym portem. Bardzo tu tanio wszystko przychodzi Zwierzyny, rybi i mięśwa za nic prawie dostać można. Handel jest znaczny, albowiem Karawany Tureckie składają w tym mieście swoje towary dla Wenecyi. Leży o m. 12 od Sebenico, 12 od Banialuki, 41 od Raguzy; 36 od Zary. dł. 35. 6. sz. 43. 53.

SPANDAU, *Spandavia*, M. obronne Niem. w tyr. wyż. Saxonii w śrzedniej Marchii Brand. w szrodku stawu, blisko miasta tegoż jest Wielka Cytadella miana dotąd za niedobytą. Widzieć się w niej daie cekauz w całych Niem. najpiękniejszy. Znajduie się tu także dom poprawy, dla ludzi złego życia, i inny dom dla kobiet rozwiązłych. M. leży nad Hawelą naprzeciwko iey uścia w Spre, o m. 4 od Berlina; 7 od Brandeburga. dł. 31. 16. sz. 52: 35. Ofadzaią w him kryminalistów stan.

SPANGENBERG, M. i

Haffyi, o m. 6 od Kaffelu nad małą rz. wpadającą w Fuldę, z zamkiem mocnym wyławionym na skale.

SPANHEIM albo SPONHEIM, Hr. Niem. w niż. Palatynacie. Ma na w. Elekt. Mogunckie, na pośd. Trewirskie; na z. Xstwo Dwoch mostów, i Lotaryngią na pośd. Dzielą go na wyż. i niż. Hr. wyż. nal. do Elektora Palatyna i Margrafa Badeńskiego; niż. do domu Birkenfeldskiego i Margrafa Badenkiego. M. S. tegoż Hr. jest Spanheim z zamkiem i klasztorem, o m. 10 od Moguncyi; nal. do domu Birkenfeldskiego. Jan Tritheimiusz był Opatem tego klasztoru.

SPARENBERG, w Hr. Ravensberkim w Westfalii. Jest to forteca wyławiona na skale blisko Bilefeldu.

SPARTA, ob. Misistra.

SPAVER, w Tyrolu. Hr. sk. o m. 4 od Trydentu na pośd. ku z.

SPEKFELD, dobra z starym zamkiem, w Frankonii, o m. 11 od Bambergi. Należą do Margr. Anspachskiego.

SPELLO, niegdyś *Hispellum*, m. Wło. w stanie Papiezkim, w Xstwie Spoletańskim.

SPEY, albo SPEA, wiel. i bystra rz. Szkocka, zaczynająca się w górze na granicy Prow. Łochabir i Badenoch leżącej; wpada w morze poniżej Bagii.

SPEZZA, albo SPECIA, *Epeisium*, m. Wło. w Państwie Genueskim, z portem nad odnogą tegoż im. o m. 19 od Genuy, 23 od Modeny; 26 od Florencyi. dł. 27: 32. sz. 44. 4. St. ogrodami oliwnemi.

SPICYMIERZ, *Spicimiria*, m. w Woi. Sieradzkiem, z Kasztelanią. Jest małe, drewniane; niedaleko Konar leżące.

SPICYNIA, m. w Woi. Bracławskim nad rz. Rosfa, blisko iey źródła, w dobrym położeniu; od Przyłuki po wyżey o m. 2:

300 Niem. w niż. Landgrafstwie

SPIEGELBERG, w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim, o m. 5 od Hailbrony. Jest si przez swe fabryki szkiele i żwioreciadel.

SPIGELBERG, Hr. Niem. cyr. Westfalskim, o m. 2 od Hamelna. M. S. iego jest Koppenbrugge, procz ktorego nal. do niego 5 wfi. Jest dziedziczne Xżat de Nassau Oranien. Nazwisko ma od rozwalonego zamku.

SPIELBERG, w Morawii w cyr. Bryńskim, z zamkiem bardzo mocnym. Leży blisko Brynny. W Austrii jest tegoż im. zamek, o m. 2 od Lintzu. Leży na wyspie uformowanej od Dunaju.

SPIETZ, piękne m. Szwaycarskie w Kantonie Berneńskim, o m. 4 od Berny, z tyt. Baronii i zamkiem. Leży nad *Thoune-Sée*.

SPILAMBERFOI, m. i Margr. w Xstwie Modenńskim.

SPIRA, po Niem. *Speyer*, *Spira*, M. wolne i Cesarzkie Niem. tegoż im. ktorego Bisk. jest pod Metropolią Moguntzkiego. Bardzo przedtem ludne było i bardzo kwićnęło. Ale gdy Fr. spalili ie do szczętu r. 1689. nie mogło się odtań podnieść. Wzieli oni ie jeszcze drugi raz r. 1734. Kamera Cesarzka przeniesiona ztąd jest do Wetzlaru. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Spira leży na lewym brzegu Renu w miejscu w którym rz. Spirbach weń wpada o m. 2 od Filipsburga, 5 od Heidelbergi, 16 od Moguncyi i Strazburga, 115 od Paryża. dl. 26. 7'. 18". sz. 49. 18'. 51". Bisk. Spireńskie leży nad Renem, który ie przerywa. M. m. 20 dl. 12. sz. Twierdzą, iż Jafiniusz był tutaj szym pierwszym Bisk. koło r. 348. W Spirze odprawiał się s. feym r. 1529. przeciw ktorému, że Lutrzy protestatowali się, od tego byli Protestantami nazwani. R. 1769. obywatele tego Bisk. uwolnieni byli

od prawa Kadukowego we Fr. Kray jest górzysty, okryty lasami, ale przytym rodzi dobre wina, kasztany, migdały &c.

SPIRE, ob. Corbeil.

SPIRNACK, m. w Bisk. Spireńskim przy Renie; si. przez zwycięstwo ktore Marszałek Tallard odnioff nad związkowemi r. 1703. dl. 27. 7. sz. 49. 15.

SPIRITU-SANCTO, *Sanctus-Spiritus*, m. i Prow. w Amer. pośd. w Brezylji z zamkiem i portem. Leży nad morzem w kraju żyznym. dl. 339. 40. sz. pośd. 20. 30.

SPITAL, m. w wyż. Karyntyi, przy rz. Drawie, o m. 15 od Klagenfurtu z pięknym zamkiem z Włoska budowanym. Tegoż im. jest m. w Katalonii.

SPITHEAD, bieśpieczny port w Anglii, na brzegu iev pośd. między Portsmouthem i wyspą Wight. Tu ordynaryinie zgromadza się Flotta Krola Angiel.

SPITZ, m. w niż. Austr. nad Dunajem, o m. 15 od Wiednia w pow. wyż. Manhartz-berńskim.

SPITZBERG, *Spitzberga*, kray w ziemiach Arkrycznych oblany Oceanem lodowatym na pośn. Norwegii, między Gronlandyą na z. a Nową-Zemlą na w. będący. Imie iego pochodzi od gór śpiczastych na nim znajdujących się. Kray ten mało jest znany i iedynie przez tych tylko uczęszczany, ktorzy na polow wielorybow w te wyjeżdżają strony.

SPIZ, *Scapusiensis Comitatus*, u Niem. *Zipser Gespanschaft*. Hr. Spizkie, kray na pograniczu Pol. i Węgiei leżący w górach Krępaczkich, ktorych tu największe wierzcholki widzieć się daia. Zostawał on naprzod przy Poliszce. Bolesław Krzywousty dał go Stefanowi synowi Kolomana Krola Węgiei. w posagu dożywociem. Trzymali go iednak długo Węgrzy. Wrocil się do Pol. pod Władysława

wem Jagiel. zastawnym sposobem, 1412. lubo zastawu Kondycye zlaia się bydź niepewne. Ostatnim traktatem podziału znowu odpadł od Korony. R. 1775. został na 3 podzielone dystrykty: Powiat miał 16. pow. Lewocki i pow. Gra-fów Czaki. Wprzod Itwo Spizkie szło za przywileciem Krol. i płaci-ło kwarty zł. 60933. Kraj jest gó-rzisty, rowniny ma żyzne, góry w kruszec obfite i w wody mine-ralne. Mieszkańcy są po części dyf-fydeńci, i mało pilniący gospo-darstwa, naywięcey się bawią han-dlem.

SPIZKI zamek, po Węgier. *Szepeswar, Arx Scepusiensis*, w Hr. Spizkim, mocny zamek na skalistej górze, blisko m. Podhra-du. Tamże *Spizka Sobota*, u Niem-cow *Georgenberg* - po *Wogier. Szombately*, małe m. w pięknych i w żyznych gruntach.

SPLUGEN, *Speluga*, m. Szwaycar. w Rżpltey Gryzonow nad Renem pod górą Urflerberg przez którą się ciągnie wiel. trakt Wło.

SPOLETO, *Spoletum*, dawne i piękne M. Wło. w Państwie Pa-piezkim, z Bisk. od samego tylko dependuiącym Papieża i mocnym zamkiem. Leży w kraiu obfitują-cym w to wszystko, cokolwiek jest do zycia potrzebnego, a obfiliwie w dobre wino; leży po części na pagór-ku, a poczęści w równinie przy rz. Lessino, o m. 11 od Peruzy, 22 od Rzymu, 12 od Orwiettu. dł. 30. 15. sz. 42. 45. Xstw. Spoletańskie, albo Ombrya, graniczy na połu. z Marchią Ankonitańską, z Xstwem Urbińskim na w. z Abruzią dalszą, na pośd. z Sabinią i Patrimonium, na z. z Xstwem Orwietaukim i Peru-zyńskim. Ma dł. m. 22. od w. ku z. a 16. sz. od połu. ku pośd.

SPONECK, Hr. i stary zamek nad Renem w Bryzgawie, o m. 3. na połu. od Brizaku, w Xstwie Montbeliardzkim, dependuię bez-szrednie od Rzeszy Niem. Ma prawo

odbierania cła od towarow, które się Renem prowadzą.

SPRE E. Suenus, Spra, rz. Niem. zaczynająca się w Luzacyi, na gran. Czeskich nie daleko m. E-bersbachu, Płynie przez Luzacyą, Marchią Brandeburską, a skropi-wszy Berlin, wpada w Hawełę przy Spandau. Elektor Fryderyk Wilelna kazał wykopać kanał na złączenie Spry z Odrą, co bardzo ułatwia handel Brandeburgii.

SPREMBERG, albo **SPRE-CHEBERG**, *Spremburga*, m. w niż. Luzacyi nad Sprą, o m. 5 od Kot-buza. Piękny tu zamek daje się widzieć.

SPRENDLINGEN, piękne m. Niem. w Hr. Spauheimskim, na do Xżat Baaden-Baaden.

SPRINGE, m. Niem. w Sa-xonii niż. w pow. Hamelskim, przy którym rz. Hailen ma swoy początek Na przedmieściu Salze. są stone źrózła, z których sol wa-rzą mieszkańcy.

SPROTTAU, *Sprotavia*, m. i grod Niem. w Szląsku z zam-kiem mocnym. Leży przy zbiegu rz. Bobery z Sprottą, w Xstwie Gło-gowskim, o m. 8 od Głogowa, 3 od Saganu. dł. 3. 23. sz. 51. 33.

SPYTKOWICE, lub **SPY-TKOWICE**, w Woi. Krak. z da-wnym i wiel. zamkiem, gniazdo imienia Spytkow, którzy na różno-potym podzielili się familie.

SQUILLACI, *Scilletitium*, M. Wło. w Kalabrii dalszey z Bi-skup. suffr. Reggionńskiego. Oyczy-zna jest Kassiodora. Leży w miłym położeniu nad potokiem Fawelon, a m. 1 od Goflu *de Squillace*, 12 od Sancta-Severina, 25 od Reggio. dł. 34. 30. sz. 38. 53.

SREBRNA-GORA, lub **BIELANY**, *Mons Argentinus*, st. i bogaty klasztor Kamedułow biizko Krakowa.

SREBRNE, m. Mosk. w Kio-wskim dosyć znaczne nad rz. od Rumnego na z. o m. 5.

SRZĘDNIK, m. w Xstwie

Zmudzkiem nad Niemnem poniżej Wiliu, o m. 2.

SRZEM, lub SRZEMSK, m. w Woi. Poznańskim, w pow. Kościańskim, z Kalźtelanią, dawne, drzewem zabudowane, miało niegdyś zamek. Leży blisko Warty, od Poznania na połd. o m. 4. Stwo płaci kwarty zł. 1734.

SRZENIAWA, rz. w Woi. Krak. ma źródło we wsi *Zwierzchowce*, uchodzi do Wisły przy m. Koszyckach. Płynie zawsze pełnym korytem, i nie marznie w zimie. Nad nią leżą dobra tegoż im.

SRZENSK, m. pow. w Woi. Płockim, leżące w równinie, gniazdo imienia Srzeńskich, z których Felix Wdą Płocki zamek wspaniały tu wywfawił, i kościół przyozdobił. Jest blisko Mławy, o m. 10 od Płocka. Powiat Srzeński składa ziemię Zawkrzyńską.

SRZODA, m. w Woi. Poznańskim, fl. seymnikami Wdztwa Poznańskiego, Kaliskiego i Gnieźnieńskiego, ozdobne kościołami, zabudowane drzewem. Leży w równinie, od Szrama o m. 3 od Poznania 4. od Kalisza 6. Starostwo *Szrodzkie* w Woi. Gnieźnieńskim, w pow. Pzdzrskim płaci kwarty zł. 925. podlega prawu emfiteuzy Gózińskich.

STABLO, ob. Stawelo.

STACHOW, stwo w Brzeskim Lit płaci kwarty zł. 300. Leży w pow. Pińsk m.

STADT, Stada, albo Staden *Statio*, dawne i obronne M. Niem. w cyr. rż. Saxonii w Kstwie Breneńskim, w rż. dtyu Anzeatyckie. Nal. do Elektora Hannowerskiego i leży nad rz. Schwinge o ćwierć mili od jej uścia do Elby, gdzie jest stawiona twierdza *Schwingerschanze*, o m. 9 od Hamburga, 17 od Bremv. dl. 26. 56. sz. 13. 44. Kroi Duński dobył je r. 1712. Jest tu fl. Kollegijn. ob. Oste-Stade.

STADITZ, m. w cyr. Leito-

meryckim w Czechach. W nim się narodził fl. Chłop *Przemysław*, ktorego Xiężniczka Libufla za męża pojęła. Obywatele tutevsi za cały roczny podatek dają tylko jedną miarę orzechow łaskowych.

STADLIN, albo STADLAU, w Szląsku w Xstwie Wrocławskim, o m. 11 od Wrocławia. Sl. jest przez swe kuźnie, huty i stada.

STADSBERG, lub MARSBERG, *Stadberga*, M. Niem. w cyr. Westfalskim na górze, i nad Dimeią. Szwedzi dobyli go r. 1645. i zburzyli jego fortyfikacye. Lubo jest położone w Buk. Paderbornskim, nal. jednak do Opata Korweyckiego od r. 813. wr. z z M. samym. Dawniej si. tu była fortecą Eresburg.

STADT-AM-HOF, m. w Bawaryi położone na drugiej stronie mostu Ratybońskiego. Traktatem r. 1778. zawartym między Cesarzową Krolową i Elektorem Palatynu, ustąpione było domowi Austryac. Leży nad Dunaiem pod Ratyboną.

STADTHAGEN, *Haga Schauenburgi*, m. Niem. w Hr. Lippe-Buckenburskim. o m. 10 od Minden, przy Buckenburgu. Zdobł go zamek wznaczony na rezydencyą Hrabini Wdow. Daie się tu widzieć przepyszne *Mausolcum*, ktore Xżę Ernest przy Luter. kościele wywfawił i ktory też tu Akad. r. 1619. założył.

STADT-ILM, ob. Ilm.

STADT-LOO, m. w Bisk. Munsterskim, o m. 10 od Monasteru, w pow. Aahuskim, nad rz. Berckela.

STADT-WETTER, grod w wyż. Haffyi, o m. 2 od Marburga. Nal. do Margr. Hesse-Kasselskich. Jest tu Kapituła Panien szlacheńnych.

STADT-WORBIS, m. w cyr. Reńskim, przy źródle rz. Wippery.

STADTEL, m. Szląskie w

Xstwie Wroclawskim, nal. do Xcia Oleśnickiego.

STAFFARDA, m. w Piemoncie w Margr. Saluceńskim, leży nad Po, z bogatym Opac. It. jest przez batalia, którą tu wygrał Marzałek Catinat r. 1620. na Xięciu Sabaudyi i Aliantach. dl. 25. 2. sz. 44. 34.

STAFFORD, *Staffordia*, dawne i piękne M. Angiel. stol. Prow. swegoż im. z tyt. Hr. i dwoma zamkami dla swey obrony. Leży w miłym położeniu nad Sawą, o m. 38. od Londynu. Pożyła z Dep. na Parl. dl. 15. 26. sz. 52. 50.

STAFFORDSHIRE, Prow. połud. w Anglii Graniczy na połn. z Hr. Chester i Darby, na z. z Hr. Shreshbury, na z. z Hr. Worcester i Warwick na w. z Hr. Darby. Ma m. 13. dl. a 9 sz. Pożyła z Dep. na Parl.

STAGNO, *Stagnum*, m. w Dalmacyi, w Rzpltey Ragusańskiej z portem i Bisk. suffr Raguskie: o. Leży na półwyspie Sabioncello nad Golfem Weneckim, o m. 12 od Raguzy. dl. 35. 40. sz. 42. 54.

STAHRENBURG, w niż. Austr. w pow. Wiener-Wald, o m. 9 od Wiednia. Drugi tegoż im. jest w pow. Haus, o m. 11 od Passau. Urząd W. Marzałka Arcy-Xstwa Austr. jest dziedziczny w domu Starenbergow; który nie posiada już tych krain, które mu im. dały; ale ma tyt. Hr. S. Państwa Rzymskiego i głos, w cyr. Frankonii.

STAIN, albo **STEIN**, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Manharberskim z mostem na Dunaju i clem na przeciwko Mauterny.

STAIN, albo **STEIN**, m. i powiat w Karnioli wyż. o m. 6 od Klagenfurtu. ob. Stein.

STAINVILLE, m. w pow. Barbskim, o m. 2 od *Bar-le-Due*.

STALECK, zamek w niż.

Palatynacie w pow. Baharachskim. Tu statki płynąc Renem clo płaca.

STALIMENA, albo **LEMNES**, wyspa fl. na Archipelagu, o m. 8 od góry Athos, ktorey cień całą okrywa przed zachodem słońca, o m. 22 od Metilony, 7 od Imbro przy Gelfie Konteskim. Ma m. 10 dl. a 6 sz. Nal. do Turkow. Grunta iey bardzo są żyzne, obfiliwie obfitują w zboże i wino, Mnóstwo tu wielkie węzow znajduje się, i pewny gatunek ziemi *terra figillata* nazwaney, bardzo od Medykow zachwaloney. Liczą tu na 75 wsi. Wszystkie są Greczynami bardzo pracowitemi osadzone. M. S. wyspy jest Stalimena. Jest to m. dosyć dobrze zabudowane przy wzgórk, na wierzchu ktorego jest zamek. dl. 43. 3. sz. 43. 3.

STALLUPENEN, m. Pruskie w pow. Gumbińskim.

STALAWKA, stwo w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 218.

STAMPALIA, *Astipalaea*, wyspa na Archipelagu, o m. 24 od Rodu, 5 od Stanchio, 20 od Naxyi; 15 od brzegow Natolii. Otoczona jest ku połn. i z. wielą wysepkami. Ma dl. m. 6. sz. 2. dl. 44. 2'. 34". sz. 36. 10'. 22".

STAN-PAPIEZKI, *Stato della Chiesa*, *Status Ecclesie*, czyli Państwo kościelne, kr. y Wlo. posiadany od Papieża jako Monarchy, rawiera na n. 500. kwadrat. grunta ma bardzo żyzne, położenie nad morzem śródziemnym do handlu wygodne, ale powietrze niezdrowe i mało mieszkańcow, ktorych tu liczą 110000. Papież obierany z Kardynałow, nie tylko jest głową kościoła, ale i udzielnym w Europie Monarchą. Jego najwyższą radą jest Konfystorz, w ktorym Kardynale zasiadaia. *Rota Romana*, jest ost. tniey appellacyi, *Dataria*, jest Kancellaryą, z ktoroy Bulle wszystkie wychodzą, *Camera Apostolica*, ma staranie o

dochodach Papieżkich, które czynią na 2 miliony szkodow Rzym-
skich. Papież procz Gwardyi trzyma regularne woysko, w *Civita Vecchia*, stoją Pap. Galery. Prow-
rządzone bywają częścią przez Kardynałow pod im. Legatów, częścią przez innych duchownych Urzędników. Kraj rozciąga się wzdłuż na m. 90. w szerz 44. Leży między Państwem Weneckim, Toskańskim, Krol. Neapolitańskim, morzem Toskańskim i Golfem Weneckim. Dzieli się na 12 Prow. *Campagna di Roma, Patrimonio di San Pietro, Sabina, Territorio d'Orvietto, di Perugia, la Marca d'Ancona, Romagna, Il Bolognese*, i Xstwa Kastręńskie, Urbinskie, Ferrarskie i Spoletańskie. Nadto Papież wiele krajów lennych posiada. Rzym jest M. S.

STANCHIO, albo **STANCON**, *Coi*, iedna z najlepszych wysp na Archipelagu przy brzegach Natolii, o m. 5 od Stanpalii, 16 od Rodu. Ma m. 10 dł. 4 sz. Grunta posiada żyzne, ale powietrze niezdrowe. Na tej wyspie urodził się Hipokrates. M. S. jest Stanchio, które jest dofyć piękne pod górą nad wiel. Golfem. Blizko niego dobry port znajduje się. dł. 44. 45--45. 4. sz. 36.

STANFORD, *Durobriva*. m. Angiel. w Linkolnshirze, na granicy Leicestershiru, z tyt. Hr. dwa tu piękne znajdują się szpitale. Pofyła z Dep. na Parl. Leży nad Wielandą, o m. 24 na półn. ku z. od Londynu. dł. 15. 45. sz.

STANIĄTKI, m. w Woiew. Krak. z wiel. i bogatym klasztorem panien zakonu S. Benedykta, fund. od Gryfła Karztelana Krak. r. 1253. Leży na trakcie od Krakowa o m. 3. Teraz klasztor ten jest pod pan. Austrii, i podpada *suppressyi*.

STANISŁAWCZYK, m. Ruskie, nad rz. Opatzypszą w pięknym położeniu, od Brodów ku z,

STANISŁAWCE, w Woj. Krak. nad Wisłą, od uyscia *Spinea* go o milż.

STANISŁAWOW, znaczne i piękne M. na Pokuciu, które Stanisław Potocki Wda Krak. Hetman W. Koron. od imienia swego założył, Jędrzey syn tegoż ufortyfikował z wiel. potrzebą i wygodą Krolestwa. Jozef Wda Kiiowski syn Jędrzeia, w lepszy go kształt uzbroidł, wałami, ratuszem i kształtną wieżą ozdobił i brukiem uścił. Następnie Coll. przedtym Jezuitow kościół Ormianow, pałac, ogrodzko-
ły, wiele mu dodały okazałości. Jest obżerne, handlowne i zalecone walnemi iarmarkami. Należy do Potockich. Leży nad 2. rz. *Bystrzycą* zwanemi, które go z obydwóch stron oblewają, od Tyśninicy m. 2. od Halićca 4. ode Lwo-
wa 16. od Kamieńca 19.

STANISŁAWOW, m. w ziemi Warszawskiej założone od Stanisława ostatniego Xcia Mazowieckiego, z stwem które płaci kwarty zł. 3030. podległe prawu emlit. Szeptyckich. Leży w równinie, na trakcie pocztowym od Warszawy o m. 6. Tegoż im. w Woj. Brzeskim Lit. od Brześcia o m. 5.

STANKOW, m. w Woiew. Mińskim, na pold. Mińska.

STANY Amerykańskie zjednoczone, pod tym im. oznaczają się 13 Prow. w Ameryce, to jest Nowy Hampshir, Massachusset, Rhode Island, Konnektykut, Nowy York, Nowy Jersey, 3 Hr. Dalawary, Pensylwania, Maryland, Wirginia, dwie Karoliny i Georgia, które r. 1773. Anglii wypowiedziały posłuszeństwo, i w iedenże ~~Roltey~~ wolney złączyły się związek, stolicę swego rządu założywszy w Filadelfii. Wiele krwi wylać Amerykanie musieli na utwierdzenie sobie niepodległości żądanej, którą uznała Francya r. 1778. i oświadczyła im 14 Marca. Po gładkach upornej i krwawey z obóh

Aron wojny, w którą interessa wspólne potencie, wciągnęły Fran. Hiszp. i Hollan. weszły na koniec stany Amerykańskie r. 1783. w zgodę z Anglią, czyli raczej w mocą, ktorey określone stanow Ameryk. zostały granice, tak iż na pośn. Linia od źródła rz. *St. Croix*, do źródła rz. *Connecticut*, potym iey śródkiem do 45 stopnia szer. ztąd prosto ku rz. *Iroquois*, czyli *Cataragui*, i znowu śródkiem tey rz. do jeziora *Ontario* potym *Erie*, i przez Hurou ciągniona jest do jeziora zwanego wyższym, i ztąd do jeziora długiego i *des bois*, aż do rz. *Mississipi*, na z. zaś linia śródkowa rz. *Mississipi* na dół spuszczone do 31 stopnia szer. na pośd. tuż linia zwraca się ku w. ku rz. *Apalachicola*, czyli *Catahouche*, i iey śródkiem ku złączeniu rz. *Flinty*, nią ku źródłowi rz. *St. Marya*, a z nią do Oceanu *Atlant.* na w. linia idąca rzeką *S. Croix* od uścia iey w odnogę *Fundy* do źródła, ztąd przechodzi przez góry, ku rz. *S. Wawrzyńca*, są granice Rzpltey Amer. Kray w ktorym się tych 13 Rzpltych mieści, ile jest rozległy między górami i morzem, niezawiera nad m. morskich 67. ale ciąg iego nadbrzeżny w linią prosta od rz. *S. Croix*, do *Sawanachy* długi jest na m. 345. Grunta iego w powszechności są złe, lub pomierne. 4 ofady naybliższe pośn. nie wydają tylko żyto *Indyjskie*. Jedynym ich żywiołem jest rybołówstwo, ktore im nie przynosi, iak 6 millionow liwrow. Zboże utrzymuje osobliwie Prow. *Nowy York*, *Jersey* i *Pensylwanią*. Ale ich urodzaie coraz nikczemnieją, tak iż pół fanu wydające niegdyś do 60 korcy pszenicy, bardzo rzadko teraz przynosi 20. Lubo zaś grunta *Marylandu* i *Wirginii* są żywniejsze, nie są jednak naylepsze, ktore dziś część zcią tabaki wydaie, ile iey tu przedtym zbierano. *Karolina* pośd. i *Georgia* jest zupełnie równa,

aż na m. 50 od Oceanu, a grunta podległe wylewom nie rodzą tylko ryż i indych podły. mimo iednak tey niesposobności gruntow, tak Prow. te zaludnione zostały, iż w nich liczono 2931678. dusz, procz 400000. *Indyanow*, a pokoy pewnie powiększy tę liczbę. *P. Mably* wezwany jest do ulżenia praw. *Franklin* był wynalęzcą nowego wolności orderu dla tey *Rzeczpltey*, ktora, jeżeli iey układy pomyślnie póyda. spodziewać się potrzeba, że w potędze naydawniejszym *Europy* Państwom wyrówna.

STANY-SKONFEDEROWANE, ob. *Hollandya*.

STANTZ, *Statio*. wiel. m. w *Szwajcaryi*, w *Kantonie Unterwaldskim*, o m. 3 od *Lucerny*, a 1 od jeziora 4 *Kantonow*. Tu się odprawiają zgromadzenia *extraordynaryjne* *Kantonow*.

STAPORKOW, wieś dziedziczna im. *Małachowskich* fi. rudą żelazną i piecem wielkim do topienia żelaza. Leży o milę od *Końskich*.

STARAIŁA *Ladoga*, m. *Moskiewskie* w *Prow. Nowogrodu*, z ktorego *Ruryk W. Xzę Moskiew.* przeniósł swą rezydencję do *Nowogrodu*. Jest nad rz. *Wolchową*. Tamże *Staraja Russa*, m. zaleczone żupami solnemi, obydwie leżą blisko jeziora *Ladogi*.

STARASOL, m. w *Przemyskim* pod pan. *Austr.* w *cyr. Samborskim* fi. obfitemi soli warzoney żupami, leży o małą milę od starego *Samborza*.

STARAWIES, między *Zabiąwołą* i *Mogilnicą*, w *Rawskim*, tegoż im. z klasztorem *Paulinow* pod *Brzozowem*. *Inna* w *Sieradzkim* *Sucheckich*.

STARCICA, m. w *Woiew. Kiiowskim*, nad rz. tegoż im. ktora wpada do *Rosfy*, o m. 2 od *Strzybowki*, na pośn.

STARCKENBERG, m. z

zamkiem w Elekt. Mogunckim w Grodzie Heppenheimskim, o m. 5 od Darmstadt na półd.

STARGARD, *Storgardia*, m. Nie r. stol. Pomeranii diltzew, zalecone pięknemi rękodzielami materyalnemi i Akademią. Było przelitym Aazeatyczne, dziś nal. do Krola Pruskiego. Leży nad Ilną, o m. 6 od Sztetyna, 19 od Landsbergi, dl. 33. 2. sz. 53. 30. Sądy naywyższe Krol. ztąd są do Sztetyna przeniesione.

STARGARD, pow. znaczny w Xstwie Meklemburckim. Ma m. 18 dl 6 sz. graniczy z Marchią Brandeburcką. Nal. do Xząt Meklemburckich. Altstargard, *Stargardia vetus*, jest w niej stol. m. z zamkiem. Mniemają iż jest dawnym M. *Rethre*, w którym bałwancwi Radegast część Boską oddawano. Leży o m. 5 od Strelicy, 12 od Anklamy.

STAREHARDY, ob. Altenburg.

STARENBERG, zamek rezydencyi letniej Xcia Bawarskiego nad Wurmfes, w Bawaryi, w Regencyi Munichskiej.

STARKENBURG, m. w Hr. Sp.nheimckim nad Mozellą z dawnym zamkiem.

STARNBERG, ob. Sternberg.

STAROBYN, m. w Brzeskim Lit. między wiel. bagnami, między rz. Słuczą i Lania.

STARODUBOW, lub **STARODUB**, m. Mosk. stol. wprzod powiatu Wdztwa Smoleńckiego i starostwa, teraz składa Mosk. powiat, w którym Nowogrod Siewierski się mieści. Wzięty był nieraz od Moskwy i odebrany od Pol. Zamek jego rozrzucony został od Zygmunta I. zdobią go Cerkwie i Kościoły farny, Franciszkanow &c. Leży w rowninie, przv wiel. lasach nad rz. od Nowogrodu Siewierskiego, m. 6. od Czerniechowa 25.

STAROGROD, u Niem. *Star-*

gard, m. Pruskie w Woi. Pomorskim. Gdy m. to było podłym miejscem, Subisław Xzę Pomorski dał ie Kawalerom S. Jana, którzy tu kościel wybudowali i miasto założyli r. 1339. Opanowali ie Polacy r. 1465. Szwedzi 1655. Było miejscem leymikow Wdztwa szwedzkiego, a teraz pod pan. Pruskim jest stol. cyrkułu, leży nad rz. Fersą, od Skarszewa o milę i pół, od Tczewa 5. dl. 37. 13. sz. 54. 10.

STAROGROD, u Niem. *Altenthaus*, m. Pruskie w Chełmińskim z zamkiem Biskupim na pagórku nad Wiłłą, niedaleko Chełmna. Tegoż im. stwo w Ziemi Czerskiej płaci kwarty 139. itamże *Starogrodzka wola*, płaci kwarty zł. 180.

STAROJE-SIOŁO, we Lwowskim, blisko Gologur, w położeniu gorzystym. Tegoż im. w Kiowskiem pod Moszna. Inne w Mińskim nad Ptyczą, m. 3 na z. od Mińska.

STAROZĘBY, wieś blisko Dobrzynia. gniazdo im. Starozębskich.

STASFORD, m. w Xstwie Magdeburckim, o m. 6 od Magdeburga. Leży nad rz. Bada. Bardzo tu wiele soli wzięjami szkańcy. Należały wprzod żupy do szlachty, teraz ie rząd opanował.

STASZKOW, w Bieckim, przedtym stwo, teraz pod pan. Austr.

STASZOW, piękne m. w Woi. Sandomirckim murowane, st. dobrą robotą główni, fabryką sukienną, papiernią. Leży nad Nidą na trakcie pocztowym z stacją. Jest m. 5 od Opatowa, tyleż od Korczyna, od Krakowa 15. Nal. do Xcia Lubomirskiego.

STAW, m. w Woi. Kaliskim.

STAWANGER, M. w Norwegii w Prow. Bergen z Bisk. suffr. Drontheimkiego. Leży nad Bunkenfiordą, o m. 37 na półd. od

Burgon. dl. 22. 50. sz. 58. 45.

STAVULO, Stablo, *Stabulorum*, m. Niem. między Xstwem Limburskim, Luxemburskim i Biskup. Leodyjskim; z Opac. Bened. którego Opat jest Xciem Państwa Rzymskiego i Panem udziałnym M. Leży nad Emblewą; o m. 1 od Malwedy, 4 od Limburga. dl. 23. 35. sz. 50. 28. To Opac. było fundowane przez S. Remakła Bisk. Mastr. chkiego r. 651.

STAVENHAGEN, m. Niemiec. w Xstwie Gustrowskim, o m. 14 od Rostku.

STAVENOW, m. w Marchii Pregnitzkiej nad Lokenicą, o m. 3 od Snackenburga.

STAVEREN, *Stavora*, dawne M. w Niderlandzie, w Fryzyi, w p. w. Westergowii, z portem. Leży nad Zuiderzee przy uściu małego rz. o m. 4 od Slooten. dl. 22. 56. sz. 52. 57.

STAUFF, zamek w cyr. Renu wyż. w Hr. Nassau-Weilburskim, z rezydencyą Gubernatora.

STAUF-EHRENFELS, ob. Regenstein.

STAUFFENBERG, m. w Szwabii, w Hr. Baadeńskim, z grodem, między Oberkirchem i Gegenbachem.

STAWISK, m. porządne w ziemi Łomżyńskiej, w dobrym położeniu, od Łomży m. 3 Dziedziństwo Kramkowskich.

STAWISZCZA, m. w Woi. Kiiowskim, nad rz. Poprosną, jest mierne i miewa dobre iarmarki. Od Lisianki ku połn. około m. 9. Tamże inne niedaleko Pawołoczy na północ.

STAWISZYN, *Stawisnum*, mierne m. w Woi. Kaliskim, z stwem danym in. emfiteu. Łubie, placącym kwarty zł. 549. r. 1306. od Litwy złupione, 1331. pożarem zniszczone, leży między Wartą i Prosną.

STAWROPOL, Prow. Moskiew. między rz. Soką i Czeremiłą

leżąca, a w ktorej nad-Wolgscy Kalinucy przeniesieni byli wzyfcy ci, ktorzy Chrześciańską Religiją przyjęli, ktorcyh r. 1768. więcej niż 14000. było. Bierze nazwisko od m. Stawropola, ktore leży nad odnogą rz. Wolgi.

STAWUCZAN, wieś w Moldawii, niedaleko Ciocima, pamiętna porażką Turkow od Moskwy r. 1739.

STAYKI, m. w Woi. Kiiowskim, zostało przy Pol. jest nad Dnieprem, o m. 6 po niżej Kiiowa, na połn. Inne w pow. Oszmiańskim.

STATNING, m. Angiel. w Suffex, o m. 9 od Chichester. Pofyla 2 Dep. na Parl.

STEBERBURG, klasztor panien szlachtetnych Protestan. w Xstwie Wolfenbutelskim.

STEBNIK, w Przemyślskim, z żunami foli warzoney.

STECKBORN, m. Szwaycarskie w Turgawii nad ieziołem Celleńskim z Bisk. pod metropolią Konitancyeńskiego i z Opac.

STECHERS, ob. Estaire.

STEENBERG, *Stenoberga*, małe ale obronne M. w Niderlandzie w Brabancyi Holl. w Margr. Berg-op-zonu. Leży o m. 2 od Berg-op-zonu, na z. od Bredy. dl. 21. 50. 12. 51. 34.

STEENVOORDE, m. Fr. w Flandryi, o m. 1 od Kasselu. Odprawia tu się corocznie w miesiaću Oktobrze wiel. iarmark na masło.

STENWICK, *Stenovicum*, M. obronne w Hollandyi w Prow. Oweriselti nad Aą, Xżę Parmeński dobył je zdradą r. 1581. Ale Xżę Maurycy odebrał r. 1592. Leży o m. 8 od Slooten, 13 od Denteru. dl. 23. 40. sz. 52. 50.

STEFFT, m. w Frankonii, w Xstwie Onolzbachskim nad Menem. Okolice dobre wina rodzą.

STEGEBORG, *Stegeburgum*, m. Szwedzkie w Ostrogoty, nad

brzegiem morza Bałtyckiego z portem bardzo wygodnym; o *m.* 30. od Sztokolmu, na pośd. kuz.

STEGE, ob. Steke.

STEIN, m. w cyr. Saxonii wyż. w Hr. Schonburg, z zamkiem rezydencyonalnym na górze nad rz. Muldą

STEIN, *Stenium*, m. znaczne w Szwaycarach w Kantonie Zurichu, o *m.* 11 od Zurichu, 7 od Konstancyi, nad Renem przy izejorze Konstancyńskim. dł. 26. 42. sz. 47. 52. ob. Stain.

STEINACH, m. i grod w Bisk. Bamberskim w Frankonii, o *m.* 2 od Kulmbachu. Drugie tegoż imienia m. w Xstwie Koburskim *m.* 9 od Koburga. Pięknego w okolicach tutejszych marmuru sżyby znajdują się.

STEINAU, albo STEINA, m. i grod w Xstwie Wolańskim niedaleko Odry w Śląsku. Robią tu dobre sukna.

STEINBACH, m. Niem. w Margr. Badeńskim; w kraiu obfitym w dobre wina.

STEINBURG, m. obronne z grodem w Xstwie Holsztyńskim, niedaleko Glukstadu.

STEINFURT, ob. Steinfort.

STEINHEIM, m. i grod Niem. w Arcy-Bisk. Moguntskim na wzgórk przy Menie z dobrym zamkiem na skale, o *m.* 4 od Frankfortu. dł. 26. 31. sz. 50. 4.

STEINHEIM, m. Niem. nad Emerą w Bisk. Paderborneńskim, o *m.* 10 od Paderborny. Oyczyzna Reinekeiusza.

STEINHUDE, m. położone nad izejorem Steinhudskim. w Xstwie Kallenberskim, o *m.* 5 od Hannoveru. Nal. do domu Lippe-Bukenburckiego.

STEINAKERKA, wieś w Niderlandzie w Hannonii, o *m.* 2 od Halli; sł. zwycięstwem, które Xże Luxembourg tu odniósł nad związkowemi r. 1692.

STEIN, nad Angerą, m. Wę-

gierskie w Hr. Eifenburskim, gdzie dawniey stało m. *Saburia*.

STEINORT, zamek Pruski w cyr. Seeheteńskim, w którym rezydnie familia Grafow Lehndorfow.

STEKE, m. Duńskie na brzegu pośn. wyspy Mozy z obronnym zamkiem. Całe jest oblane izejorem.

STENAY, *Stenacum*, m. Fr. w Xstwie Barskim na granicy Luxemburgu. Ze Ludwik Xże Konradz, do którego M. to należało przefszedł był na stronę Krola Hiszp. Ludwik XIV dobywszy go obościście r. 1634. kazał zruynować do śzczętu cytaclle i fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Mozy, o *m.* 18 od Werdunu, 3 od Mont-Medi, 52. od Paryża. dł. 22. 54. sz. 49. 31.

STENDAL, *Stendalia*, M. znaczne, w starey Marchii Brandeburskiej, ktorey jest stoliecznym, o *m.* 12 na pośn. od Magdeburga. Sady tu odprawiają się Krol. Leży nad rz. Uchtą. Wielka liczba tu sukienic widzieć się dzie, ktore znaczne miastu przynoszą bogactwa.

STENFORD, *Stenefordium*, M. Niem w cyr. Westfalskim stol. Hr. ktore ma *m.* 3 dł. 4 sz. Nal. do Hr. Bentheimskich. Zaleca go kwitnąsa Akademia. Leży nad Wechtą, o *m.* 6 od Munsteru. dł. 25. sz. 52. 15.

STEPAN, m. w Woi. Wołyńskim, w pięknym położeniu blisko rz. Horynia, od Czartoryska o *m.* 4. dł. 50. 9. sz. 50. 6.

STEPANOW, nad Swarłą w Morawii w cyr. Bryńskim, sł. jest przez swoje kuźnie.

STEPANOWKA, m. w Woiew. Braclawskim, na z. Humania.

STERLING, *Sterlinga*, M. znaczne i wiel. wagi w Szkocyi, stol. Prow. tegoż im. posylającey z Dep. na Parl. z pięknym i obronnym zamkiem na skale, pod którą miasto jest położone. Rz. Fortl.

plynie tu po pod skałę; na niej jest most piękny, bramą żelazną zamknięty. Sterling leży o m. 10 od Edynburga, 110 od Londynu. dł. 34. 10. sz. 56. 38. Prow. ma m. 7 dł. 4 sz. jest najwyższą z całego Król. Graniczy na półn. z Prow. Menrecht, na z. z Lenoxą, na połd. z Klidesdalią na w. z Fiffą i Lothianą.

STERNBERG, w Czechach w cyr. Caurzymkim, o m. 4 od Caurzyma.

STERNBERG, piękne m. i grod w Xstwie Wendeńskim nad jeziorem o m. 6 na z. od Gustrawa. Śl. jest w historii kościelnej przez sprofanowanie hostyi r. 1497.

STERNBERG, M. w nowym Marchii Brand o m. 6 na w. od Frankfortu nad Odrą. Handlują tu najwięcej bydłem. Jest stol. cyr. i krainy swegoż im.

STERNSTEIN, Hr. Niem. z tyt. Xstwa w Bawaryi, w Palatynacie wyż. nal. do domu Lobkowitzow, ktorzy zań mają głos na feymach. Neustad jest M. S.

STERTZINGEN, M. Niemiec. w Tyrolu pod górą nad rz. Eyfak, o m. 5 od Brixen. Jest śl. przez swe miny srebrne i przez dobre głównie, które tu fabrykują.

STETIN, *Stettinum*, Szczecin, bogate, znaczne i obronne M. Niem. w cyr. wyż. Saxonii; stol. Pomeranii bliższej, z tyt. Xstwa i zamkiem. Obywatele M. tutejszego wielkie sobie nadane mają przywileje i handel znaczny wodą prowadzą. Cesarscy przymuszeni byli do odstąpienia od tego M. r. 1629. Elektor Brand. dobył je r. 1677. po długim oblężeniu; i oddał je Król. Szwedzkiemu r. 1679. Ale znowu do niego się powróciło r. 1713. Leży w miłym położeniu na wzgórkach nad lewym brzegiem Odry, która tu na 4 się dzieli korytami, tania która broni brzegu od miasta na miłę jest długa, a na rz. 6 wiel. jest mostów, wszystkie ko-

ryta rozdziela ją tamy kamienne. Jest o m. 32 od Frankfortu, 30 od Berlina, 60 od Lubeki, 130' od Wiednia, 12 od morza Bałtyckiego. dł. 32. 33. sz. 53. 2. Xięstwo Szczecińskie ma m. 50 dł. graniczy po części z Meklemburgiem, po części z Marchią Brand.

STETIN, (nowy) w Xstwie Kaszubskim w Pomeranii, o m. 10 od Drahinu. Jest to M. na wzór Szczecina dawnego wystawione.

STEVERNSVER, wyspa w Niderlandzie w Geldryi Holl. uformowana od Mozy, o m. 2 od Ruremundy, z zamkiem i tyt. Baronii. Niemałej wagi jest przeto, iż utrzymuje Komunikacją Maftrychtu z Wenlo.

STEYER, *Styra*, m. Niem. w wyż. Austr. w pow. Traun; przy zbiegu rz. Steyer i Enfy, o m. 20 od Lintzu. dł. 32. 18. sz. 48.

STEYGWILSKIE, stwo. w pow. Upitkim płaci kwarty 808.

STEYNISZKI, w pow. Kowieńskim, płaci kwarty 24.

STEYREGG, m. w niż. Austr. w pow. Mihel nad Dunajem, o m. 13 od Lintzu. Przy nim jest zamek *Waisewolf*.

STĘZYCA, mierne i dawne M. w Woi. Sandomirskim, stol. swej ziemi; śl. feymem r. 1575. tu odprawionym, i ziazdem szlachty r. 1598. także rokoshem tu zgro-madzonym pod Zygmuntem III. r. 1606. Miejsce jest feymikow ziemskich, z stwem grod. które płaci kwarty zł. 2814. i podlega pra-Fmfit. Prażmowskich. Leży nad Wisłą poniżej uycia Wieprza, o m. 3 od Zelechowa, od Lublina 8. od Warszawy 12. dł. 44. 11. sz. 52. 6. Ziemia Stężycka nie dzieli się na żadne pow. Sądzi i ma Elekcyą w Stężycy.

STOBNICA, m. w Woi. Sandomirskim, ozdobne klasztorem Reformatow, w górzystym położeniu z zamkiem i stwem płacącym

kwarty zł. 2230. o m. 3 od Pin-
ezowa.

STOBNICA, m. w Woi. Po-
znańskim, blisko rz. Warty, od
Sierakowa na w. m. 6. dł. 40. 2.
sz. 53. 8.

STHOKAK, m. Niem. w
Szwabii w Landgrafstwie Neffenbur-
skim, nad małą rz. o m. 6 na puł-
noc od jeziora Konstancyeńskiego.
dł. 26. 45. sz. 47. 50.

STHRELA, nad Elbą mię-
dzy Misnią i Torgawią. Prusa-
cy tu byli przez Cefarskich zbici r.
1760.

STICKHAUSEN, *Stickhaus-
sa*, forteca nad rz. Ledą w Prow.
Or-Fryzyi, o m. 12 od Embden.

STIGLIANO, *Stiglianum*,
m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim
w Bazilikacie, z tyt. Xstwa, śl. ła-
żniami. Leży przy rz. Salandreła,
o m. 10 od Cyrenzy.

STIRIA, Styrya, u Niem.
Steyer, Prow. Niem. w cyr. Austr.
z tyt. Xstwa. Graniczy z Arcy-Xię-
stwem Austr. na w. z Węgrami,
na pośd. z Karniolą, na z. z Ka-
rynthią i Arcy-Bisk. Salisburkim.
Ma m. 50 dł. 30 sz. Dzieli się na
wyż. i niż. Kray to jest górzysty,
obfity w zboże, bogaty w rudy że-
lazne i stal, co jest przyczyną iż
bronie w Styryi robione są bardzo
zachwalone. Nal. do domu Austr.
M. S. jest Gratz. Styryą oblewa-
ją rz. Drawa i Muer. Przyłączają
do niej częstokroć i Hr. Cylleyskie.
Zawiera mianst 20. miasteczek 100.
zamków, 500.

STOCKACH, ob. Sthokak.

STOCHEM, *Stochemum*, m.
Niem. w Bisk. Leodyskim, o m. 5
od Mastrychtu nad Mozą, dł. 23.
30. f. 51.

STOCZEK, m. w Woi. Lu-
belskim.

STOIANOW, m. w Belzkim,
małe i niewiele osiadłe. dawniej
dziedzictwo imienia Stoianowskich,
od Tartakowa m. 3 od Krystyno-
fola 4. Jest pod pan. Austr.

STOKAYCIE, w Xstwie
Zmudzkiem, dobra lenne wprzod
od Zygmunta III. Szymkowieczem
dane, a konstytucją r. 1775. w dzie-
dziczne dla Wolmerow zamienio-
ne.

STOKBRYDGE, m. Angiel.
w Hanstshirze, o m. 3 od Winfze-
steru. Połyła 2 Dep. na Parl.

STOKOLM, ob. Sztokolm.

STOKLISZKI,stwo w pow.
Kowieńskim płaci kwarty zł. 1361
podległe prawu emfit. Malino-
wskich.

STOLBERG. m. i Hr. Niez-
miec. w Turynii między Mosfel-
dem i Hohensteinem. Hr. jest nie
wielkie, obfituje w dobrą w swych
lasach zwierzynę i w rudy żelazne.
M. Stolberg leży o m. 4 od Nort-
haufen. Jest w nim zamek, w kto-
rym Hr. tuteysji rezydują.

STOLBERG, m. zamek i
grod w Miśnii w cyr. Firtzbur-
skim, o m. 6 od Zwickau. 15 od
Drezna. Wiele tu rękodził i sukien-
nych znajduje się.

STOLBOWA, wieś Mosk.
w Prow. Nowogrodu nad Tychfi-
ną, śl. zawartym tu pokojem mię-
dzy Szwecyą i Rosyą, r. 1617.

STOLHOFFÉ, *Stolkoffa*,
M. Niem. w cyr. Szwabkim w
Margr. Badeńskim. Marszałek Vil-
lars, zbił tu na głowę woyska Ce-
farskie r. 1707. Leży w dobrym po-
łożeniu przy Renie w błotach wiel.
o m. 3 od Bady, 5 od Strazburga.
dł. 26. 4. sz. 48. 45.

STOŁOWICE, m. w Woi.
Nowogrodzkim, z Kommendor-
stwem Kawałeryi Malt fundowanym;
dependującym od Xząt Radziwił-
łów, m. 2 od Myfzy.

STOŁPCE. lub Стouпce,
m. w Woi. Nowogrodzkim, nad rz.
Uszą na trakcie pocztowym z sta-
cją, o milę od Swierzna, 5 od Koy-
danowa, 6 od Korelicz.

STOLPEN, m. w cyr. Mi-
śnii z wiel. i mocnym zamkiem
nazwanym *Stolpenstein*, na skałach

o m. 6 od Drezna.

STOLPEN, *Stolpia*, M. Niemiec. w cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii dalszej w Xstwie Wendeńskim. Nal. do Krola Pruskiego, i jest położone w miłej dolinie nad rz. Stolpeną, o m. 21 od Kolbergi, 28 od Gdańska. dl. 34. 50. sz. 54. 40.

STOLPIE, w ziemi Chełmskiej, zalecone wodami mineralnemi.

STOPNIE, w Woi. Mińskim, stwo płaci kwarty zł. 99.

STOPPAU, m. Szląskie w Xstwie Jagerndorffskim, sf. przez batalią, która tu między Prusakami i Austr. stoczona była.

STORCHNEST, m. w Woi. Poznańskim zalecone walnemi iarmarkami.

STORCKAU, m. i zamek w niż. Luzacyi. nad Sprą o m. 9 od Berlina. Należy do Krola Pruskiego.

STORMARIA, kray Niemiec. w Xstwie Holztyńskim z tyt. Xstwa. Graniczy na połu. z Holztynem właściwym, na w. z Wagrą i Xstwem Lawenburskim, na półd. i z. z Xstwem Luneburskim i Bremeńskim. od którego Elba go oddziela. Ma m. 5 dl. 3 sz. Nal. do Krol. Duńskiego od zamiany Xstwa Holztyńskiego.

STRALANE, m. irlandzkie w Hr. Tyronńkim, o m. 5 od Londondery. Wysłał i Dep. na Parl.

STOSZANY, w Brzeskim Lit. od Jasioldy na połu. m. 2.

STOUPISZCZE, w pow. Rzeczyckim dobra lenne podległe prawu emfi. Pruzańskich.

STRACHOCIN, na Rusi zalecony wodami mineralnemi. Jest wieś w ziemi Sanockiej.

STRACKONITZ, w Czechach w cyr. Prageńskim, o m. 2 od Budweisly, nad rz. Wotawą; Tu rezyduje ordynaryjnie W. Przeor Kawalerow Maltańskich, którzy wiele dobr w Czechach posiadają.

STRADELLA, *Tella*, m.

Wło. w Xstwie Mediolanńskim w powiecie Pawezan. Miejsce to jest jedno z najznakniejszych traktow Włoskich, którego b. śpieczeństwa broni zamek. Leży nad rz. Werfą przy Po; o m. 4 od Pawii, 9 od Mediolanu, 19 od Parmy. dl. 26. 47. sz. 45. 5.

STRADOM, *Stradomia*, przedmieście Krakowa ozdobne mieszkaniami i kościołami. M. Snyonarzow, Bernardynow, Bernardynek, Krzyżaków &c. Leży między Krakowem i Kazimierzem, od niego oddzielony korytem starym Willy.

STRALEN, *Stralenum*, M. w Niderlandzie w wyż. pow. Gieldryickim. Leży o m. 2 od Gieldryi, 2 od Wenlo. Fr. dobyli je r. 1622 i zruynowali fortyfikacye. dl. 23. 52. sz. 51. 27.

STRALSUND, *Stralsunda*, obronne i bogate M. Niem. stol. części Szwedzkiej w Pomeranii bliższej, wystawione r. 1230. Przedtem było Cesarzkie i Anzeatyckie, ale dzisiaz nal. do Krol. Szwedzkiego, wielkie ma jednak przywileie. Leży nad morzem Baltyckim, gdzie ma port naprzeciwko wyspy Rugen, od ktorey jest oddzielone małym przesmykiem Egelskim, o m. 6 od Gripshaldu, 28 od Stetina, 13 od Gultrowa. dl. 31. 12. sz. 54. 23. General Walenzstein musiał od oblężenia M. tego odstąpić r. 1628. Elekt. Brand. dobył je r. 1678. Znowu było więte r. 1715. i Szwecyi powrócone traktatem połu. r. 1720. Otoczone jest poczęści morzem a poczęści iez. Francken.

STRANTAWER, m. Parl. Szkockie, w Hr. Gallowayskim, w głąb Golfu Rian, o m. 34 od Edyamburga. Posyla i Dep. na Parl. dl. 12. 20. sz. 55. 10.

STRASA, u Niem. *Michelsdorf*, m. w Hr. Spiskim zruynowane, przedtem w dobrym było stanie, niedaleko Popradu.

STRAZBERG, m. Niem. w Hr. Stolberskim, w cyr. wyż. Saxonii, o m. 5 od Northausen. Jest śl. przez swe szyby srebrne.

STRASBURG, *Strasbourgum*, *Argentoratum*, dawne, wiel. piękne, bardzo osiadłe, bardzo obr. i jedno z znayznacznieszych M. Fr. stol. całej Alfacyi, a osobliwie niź. w ktorey jest położone, z bogatym Bisk. będącym pod Metropolią Mogunckiego, którego Bisk. bierze tyt. Xcia *Imperii*, i ktory ma także possessyę w Niem. w ktorych obywatele uwolnieni są we Fr. od prawa Kadukowego r. 1767. syczy się Akademią pod rządem Proctstantow i cytadellą. Kościół Katedralny, jest jeden z naypiękniejszych w Europie. a zaś Kapituła tego jedna z nayszlachetniejszych, wszyscy bowiem najmniej Hr. być powinni. Widzieć się daie na wieży tego kościoła (ktora jest w całych Niem. naypiękniejsza) zegar, miany za nayprzedniejsze dzieło mechaniki i astronomii. Oprócz tego Ratusz, Szpital, Fr. Teatr i Cerkauz są gmachy godne widzenia. Sekta Luterska ma tu wolność zupełną. Było przedtym M. Cesar. ale Fr. je wzięli r. 1681. Urodzili się w tym M. Jan Kasper Eisen-schmid, Ulryk Obrecht i Willelm Bawer. Leży w miłym położeniu nad rz. Illą, ktora przezeń przechodzi, przy Renie, na ktorym tu jest wielki most, o m. 22 od Bazylei, 30 od Nancy, 41 od Luxemburga, 37 od Moguncyi, 150 od Wiednia, 102 od Paryża. dl. 25 26'. 18". sz. 48. 34'. 35"

STRASBURG, m. w Marchii Ukerskiej-Brandebur. o m. 4 od Printzlawy, na granicy Pomeranii. Bardzo tu wiel. Fr. Hugonotow osiadło. W okolicach m. tego sieją wiele tabaki.

STRAZBURG, ob. Brodnica.

STRASZCZEWO, m. Pruskie w Woi. Malborskim, przedtym starostwo.

STRASNITZ, m. w Morawii w cyr. Hraditzkim, o m. 5 od Hradyski z zamkiem, w ktorym bardzo dobre źródło wod mineralnych znayduie się.

STRAUBINGA, Straubing, piękne i obronne M. Niem. w Bawaryi. Austr. przymuszani byli odstąpić od tego M. r. 1742. Dobyli je r. 1743. i oddali r. 1745. Ale po śmierci ostatniego Elektora Bawarskiego zdarzoney r. 1777. Dom Austr. znowu opanował Straubingę, i całą Regencyą, od ktorey M. dependuie, aż do mieysca, w ktorym Altmul wpada w Dunay przy Kelheim, tak dalece, iż Kelheim nał. do Xcia Bawarskiego, lubo Regencyi Straubinskiej cząstka. Jeznici piękne tu mieli Kollegium. Leży na prawym brzegu Dunain, o m. 9 od Ratysbony, 26 od Munichu, 16 od Passawy. dl. 30. 20. sz. 48. 48. Do Regencyi Straubinskiej 24 Grodow nał.

STRAUSBERG, m. w średniey Marchii Brand. w cyr. wyż. Barnimskim, z starym zamkiem nad małym jeziorem *Straus*, o m. 8 od Berlina. Piękną tu fabrykę płócien Fryzyjskich, utrzymują mieszczkancy.

STRAWA, mała rz. w pow. Kowieńskim, wpada do Niemna przy Pozawściu.

STRAWISK, m. w Mazowfzu, blisko granicy Pruskiej, nad małą rz. od Kolnana w. m. 2.

STRAZ, m. w pow. Grodzieńskim na trakcie pocztowym, o m. 3 od Wasilkowa na połn.

STRAZBURG, ob. Straszburg.

STRELIBERG, m. w wyż. Burgrafstwie Norymberskim, w pow. Bareytskim z zamkiem, o m. 16 od Bareythu.

STRELCE, m. w Woi. Inowrocławskim, z klasztorem Paucieńskim, podług Starowolskiego naybogatszym w Wiel. Polfzcze. dl. 37. 12. sz. 54. 10.

STRELEN, m. w cyr. Miślii, z zamkiem nad Elbą, o m. 6 od Meissen.

STRELEN, m. w Szląsku w Xstwie Brzegskim, o m. 6 od Brzegu nad rz. Olawą, z zamkiem. Robią tu dobry Bityst, a w okolicy łamią wiele ciolowy. h kamieni.

STRELITZ, *Strelitium*, m. w pow. Stargardzkim, o m. 5 od Stargardu w cyr. niż. Saxonii. Rezydencją jest ordynaryną Xżąt młodszy linii domu Meklemburskiego.

STRELITZ, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Oppolskim, o m. 4 od Oppola.

STRELKA, czyli **PETROPAWŁOSKAJA KREPOST**, forteca Moskiewska w Prow. Udyńskiej nad Selengą przy uściu rz. Czyfskoj. Tu polpolicie łalnią statki, które na wiosnę Chińskie towary do Moskwy wieść mają.

STRENGNES, *Stregnesis*. M. Szwedzkie w Sudermanii z Bisk. suffr. Upsalskiego. W kościele Katedralnym widzieć się daie piękny grób Karola IX. Leży nad jeziorem Meler. na którym gdy się woda w lod zetnie, odprawuie się jarmark wiel. corocznie, o m. 14 od Upsalu, 12 od Sztokolmu. dl. 35. 15. fz. 69. 20.

STREZBRA, w Czechach w cyr. Pilźnińskim, o m. 5 od Pilfen. Sl. jest przez swe szyby srebrne.

STRIGAU, *Strigavia*, M. Szląskie w Xstwie Swidnickim, o m. 4 od Swidnicy nad Zelą. Przy nim r. 1745. wygrali Prusacy nad Austr. potyczkę.

STRIGOWA, *Stridonia*, m. Węgier. w Hr. Szaladzkim, niedaleko rz. Mury.

STRIVALI, dwie małe wysepki na połu. Zanty. Innych na nich niema mieszkańców procz 60 lub 80 Mnichow Greckich, którzy się żywią wysmienitemi owocami; i mają klasztor nakształt fortecy wystawiony dla odparcia Różbojników morskich.

Tom III.

STROMBERG, *Stromberga*, m. i grod Niem. w Bisk. Munasterkim, o m. 9 od Munsteru, 8 od Paderborny; stol. małego kraiu tyt. Burgrastwa mającego. dl. 25. 65. fz. 51. 48.

STROMBERG, m. i grod w niż. Palatynacie, o m. 2 od Bacharachu. Leży nad rz. Gilbach z zamkiem.

STRONGLI, *Strongulum*, m. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii bliższej z Bisk. suffr. S. Seweryna. Leży na wyłokiej górze między skalami, o milę od morza, 3 od S. Seweryna. dl. 35. 1. fz. 39. 20.

STROPPIEN, m. w Szląsku w Xstwie Oleśnickim, o m. 2 od Wolawy.

STROZA, dobra w Sieradzkim, które niegdyś Bolesław Krzywousty dał Gieskowi Czechowi w nagrodę jego męstwa, teraz dziedzictwo Walewskich, o m. 2 od Widawy. Tegoż im. dobra Bisk. Krak. nabyte u Jangrota od Zbigniewa Bisk. Krak. w Woi. Krak.

STRUBISZCZE, w pow. Wilkomierskim stwo płaci kwarty zł. 264.

STRUMIEC, w ziemi Czerkiskiej płaci kwarty zł. 422.

STRUMIEN, rz. w Woiew. Brzeskim Litt. wypływa z Wołyńnia, i łączy się z Prypeciem. Tegoż im. mierne m. w Szląsku nad Wisłą.

STRUSSOW, m. Ruskie, nosi nazwisko familii, od ktorej jest założone. Leży nad rz. od Trembowli, m. 2. od Mikulińcow 1. Jest pod pan. Austr.

STRUTYN, m. Ruskie, gniazdo dawne domu Strutyńskich z żupami soli warzoney, w bardzo dobrym położeniu, m. 1 od Nariowa, 2 od Firleiowa, tyleż od Brzezan i Rohatyna. Jest pod pan. Austriac.

STRYBAYCIE, w Xstwie Zmudzkiem przy stwie Plotelskim,

F

podlega prawu emfit. Ogińskich.

STRYCHOW, m. w Łęczyckim imienia Podolskich.

STRYGON, ob. Gran.

STRYI, *Strium*, m. Ruśkie, dawne, dobrze zabudowane z zamkiem, fl. zupełną soli warzonej, przedtym stwo, teraz pod pan. Austriacy. Leży nad rz. tegoż im. która wypływa z gór Karpackich, i pod Zydaczowem wpada do Niestru. Jest o m. 4 od Drohobyczy, tyleż od Zydaczowa.

STRYKOW, m. w Woi. Łęczyckim fl. urodzeniem Strykowskiego Pisarza, Pol. r. 1547. gniazdo imienia Strykowski. Jest od Łęczycy o m. 5.

STRYKOWICE, w Sandomirskim dobra Strzębofzow, pod Zwoleniem.

STRZAŁKOW, dobra w Sieradzkim, w pow. Radomskim, nad Wartą, gniazdo domu Strzałkowskich, z tych jeden bezdzietny fundował prebendę czyniącą zł. 10000. z kondycją, aby wdowemu herbu *Rożycy* Kollacya i beneficjum trzymane były, pozmili od Radomska.

STRZEBLE, pod Niepołomicami w górach, w których znajdowano żyły złote.

STRZELCE, ob. Strelce.

STRZELISZKA, m. Ruśkie, na trakcie pocztowym z stacją pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim, o m. 2 od Firleiowa, 2 od Podkamienia.

STRZELNO, m. w Brzeskim Kniawskim, z Opac. Norbertanow.

STRZESZYN, lub *Strzysyn*, m. w Woi. Mściwawskim, w pow. Rzeszyckim, nad Nieprem, od Rohaczowa na połd. o m. 7. Miał dawniej zamek.

STRZOBOWKA, m. w Woi. Kiiwskim, dawne, nad rz. Starcicą, o m. 2 na połd. od m. Starcicy.

STRYZOW, m. w Sandomirskim, dawne gniazdo domu Strzyżowskich, jest mierne i osiadłe,

na trakcie pocztowym, o milę od Niebilca, tyleż od Frysztaka, 2 od Czudza. dł. 44. 8. sz. 50. 7. Tegoż im. m. w Witebskim, przedtym dobrze obronne nad wiel. jeziorem.

STUBN, w wyż. Węgrzech, fl. przez swe łaźnie ciepłe i przez sweminy miedziane i srebrne, które w poblizkiej znajdują się górze.

STUDZIANNA, m. w Woi. Sandomirskim, fl. cudownym obrazem, niedaleko Skrzynna.

STUDZIANNIKI, w pow. Wolkowyskim, o m. 2 od Nowodworu.

STUDZIENNICA, m. w Woi. Podolskim, mierne, osiadłe, nad rz. Studziennicą, która blizko wpada do Dniestru, od Kamieńca ku w. o m. 5.

STUHA, rz. w Kiiwskim, płynie pod Wasitkow, Motowidłową, wpada do Dniepru.

STULINGEN, *Stulinga*, M. Szwabskie w Xstwie Firsztemberskim z zamkiem, o m. 4 od Szafuzy.

STULNA, w ziemi Chełmskiej stwo płaci kwarty zł. 348r.

STULNICA, rz. w Kiiwskim Moskiew.

STULWEISSENBURG, ob. Alba-Regalis.

STUM, ob. Sztum.

STUPENICE, zamek rezydencyi letniej w Xięstwie Piemonckim, o milę i pół od Turynu, z wiel. ogrodami.

STURA, dolina w Piemontie, ciągnąca się od Delfinatu we Wiofzech ku Turynowi; jest oblana rz. Sturą, uformowana jest od dwóch gor przepaścistych oddalonych jedna od drugiej na 25 sążni.

STUTGARD, *Stuttgartia*, piękne i ludne M. Niem. w cyr. Szwabskim, stol. Xiństwa Wirtemberskiego z pięknym zamkiem, w którym Xżę rezyduje. Załczycone nową Akademią dla edukacji młodzi, i inną malarstwa, budowy

Łc. fund. r. 1761. Kancellarya tu-
teysza jest to gmach przepyszny.
Stutgard leży w rowninie miley
między górami przv Nekreze, o *m.*
12 od Bady, 17 od Heidelbergi,
19 od Ulmy, 21 od Strazburga. dł.
26. . . sz. 48. 50.

STYR, znaczna rz. którą czy-
nią zbiegiem swoim pod Przemy-
śliem, Oppayzypsa i Irwa; pod tym
im. oblewa Łuck, Kolki, Czar-
torysko, wpada do Prypecia. Spła-
wność jego waruią konfitycye.

STYRYA, ob. Stiria.

STYRUM, w Xitwie Bergeń-
skim nad Roerą, o *m.* 6 od Duf-
feldorpu, gniazdo domu Grafow na
Limburgu-Styrom.

STYRYCZOW, m. w Woi. Brze-
skim, z stwem płacącym kwarty
cum attin. zł. 1093.

SUANES, Suanowie, narod
Azyat. mieszkający w górach Kau-
kazkich między Czirkaśszą, Krol.
Imeretkim i Kardueńskim. Nayo-
byczawniejsi oni są ze wszystkich
mieszkańców Kaukazkich. Są nie-
podlegli.

SUAQUEM, Suakwema,
port fl. w Affr. w wyż. Etyopii,
na brzegach morza czerwonego,
z M. ktore bardzo przełtym kwi-
tnęło i nayhandlowniejszy na
wchodzie było. Leży na wyspie.
Odtąd jak w Tureckiey mocy jest,
ze wszystkim swą piękność utraci-
ło. dł. 55. 6. sz. 19. 30.

SUBBAT, m. w Semigalii
fzlacheckie z kościołem katol. nad
jeziorem, z ktorego drugiey strony
leży *Neu-Subbat*, z kościołem Lu-
ter. nal. do parafii Dyneburckiey.

SUBBIACO, *Sublaqueum*,
m. Wło. w Kampanii Rzymckiey,
o *m.* 4 od Palestry ny z zamkiem
nad Teweroną.

SUBEYT, m. Affr. w Krol.
Marokańskim w Prow. Dukweli,
nad Ommirabą.

SUBOCZ, m. w Woi. Wileń-
skim, w pow. Wilkomirskim, z
stwem płacącym kwarty zł. 1722.

podległym prawu emfit. Borowkie-
go.

SUBORTOWICZE, w Wo-
iew Trockim płaci kwarty zł. 31.

SUCKGUIR, albo SINCHAN,
wiel. M. Azyat. w wiel. Tartaryi,
stoł. jednego kraiu w Krol. Tan-
gutkim. Handel tutayszy zawisł
na rubarbarze.

SUCHA, m. w Woi. Krak.
zaszczycone wspaniałym klaszto-
rem kanon. regul. i pałacem da-
wnym. Jest w Hr. Zywieckim. Nal.
do Bisk. Krak. nabyte od Radli-
ckiego Biskupa. Tegoż im. stwo w
Sandomirskim w pow. Radomskim
płaci kwarty zł. 736. dane in emfit.
Sobolewskim.

SUCHARY, w pow. Orszań-
skim stwo pod pan. Rossyi, płaci-
ło kwarty zł. 1179.

SUCHEN, M. Chińskie w Pro-
win. Kwincheu; między górami.
dł. 125. 2. sz. 27. 53.

SUCHENIOW, w Woi. San-
domirskim, w pow. Radomskim,
dobra Bisk. Krak. w których da-
wniey znaydowały się fryszkerki, a
na których mieysce wystawiono 2
piece wiel. do topienia rud żelaza,
tu obficie znaydujących się, także
fryszerek 9. i blacharnie 2. za Xcia
Bisk. Sołtyka.

SUCHEU, *Sucheum*, wiel.
M. piękne i handlowne Chińskie
w Prow. Kiangnan. Jest wystawio-
ne na polach po nad 5 rz. blisko
morza. dł. 161. 16. sz. 31. 52.

SUCHING, *Suchina*, M.
Chińskie w Prow. *Quangh*, przy
wyfokiey górze Lengyun. dł. 122.
16. sz. 24. 6.

SUCHOSTAW, m. w Woi.
Podolskim, w dobrych gruntach, o
m. 2 od Czortkowa, 1 od Choro-
stkowa. Jest pod pan. Austr. Przed-
tym było stwem.

SUCHOWICZE, w pow.
Mozyrskim, ozdobne mieszkaniem
i kościołem Bazylianow.

SUCHUEN, wiel. Prow.
Chińska szosta w porządku gran.

na połn. z Prow. Xonsi i Krol. Ges, i Kanguingu, na poła. z Tybetem, na połd. z Prow. Junnan, na w. z Prow. Hugnaug. Rz. Kiang, dzie- li ją na dwie części. Bardzo jest miła i żywna. Leży w niej 8. M. wiel. 124. mniejszych, i 464. 129. famili, nie licząc mnoſtwa żołnio- rzy. M. S. jest Chingu.

SUDA WIA, powiat cyr. Na- tangii w Krol. Pruskim między Ga- lindyą, Litwą i Nardowią.

SUDA WSKIE stwo, w po- wiecie Trockim płaci kwarty zł. 26.

SUDBURY, *Cotonia*, M. Angiel. w Suffolcku, nad Szturą. Jest bogate i ładne, posyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 12 od Londy- nu. dl. 17. 58. sz. 52. 12.

SUDERKOPINGA, M. Szwedzkie w Ostrogotyi, o m. 6 od morza Bałtyckiego nad pewną od- nogą morską. Dostć jest handlo- wne.

SUDERMANIA, Prowin. Szwedzka, z tyt. Xstwa. Graniczy na połn. z Uplandyą i Westmanią, na w. z półwyspą Toren, na połd. z morzem Bałtyckim, na z. z Ne- rycwą. Ma m. 25 dl. i 25 sz. Jest to kraina najludniejszy z całej Szwecyi. Obfituje w zboże i różne kruszce. M. S. jest Nikopinga.

SUDYSŁAW, m. Molk. w Prow. Kostromskiej.

SUET, wieś, i włość, w U- cker Marchii Brandeburskiej, z pięknym zamkiem i mostem nad Odrą, o m. 9 od Stetina.

SUEZ, *Suesium*, *Heroopolis*, m. Egipskie na brzegu połn. mo- rza czerwonego, z zamkiem i ma- łym portem nad Golfem Suezkim, który jest oddzielony od morza śródziemnego cieśniną długą na m. 50. łączącą Azyę z Afr. Nay- pewniejszy zdanie jest, iż tędy Izraelici przeszli suchą nogą mo- rza czerwone. dl. 51. sz. 29. 40.

SUFFOLK, *Suffolcia*, Prow. nadmorska w Angl. w diec. Nor- wichskiej, gran. na połn. i w. z

Norfolkiem, na połd. z Hr. Essex; na z. z Prow. Kambrydgą. Ma m. 15 dl. 8 sz. Powietrze tu jest zdro- we, ziemia zaś obfituje w to wszy- stko, co jest do życia potrzebnego. Nawlepszę tu w całej Anglii robią fery i masło. Ma tyt. Xstwa i posy- ła 2 Dep. na Parl. M. S. jest Ipswick.

SUGELMESA, albo **SEGEL- MESA**, Prow. Afr. w Barbaryi w Biledulgerydzie. Graniczy na połn. z Prow. Darą, na w. z Tsebitą, na połd. z Krol. Tafiletanikim, na połn. z górą Atlalem. Ma m. 40. dl. M. S. jest Sugelmessa. Leży w równinie nad rz. i ma na obronę kilka zamkow. dl. 16. 6. sz. 30. 50.

SUHLA, m. grod w Franko- nii, nal. do Elekt. Sałkiego, w Xię- stwie Henneberskim nad rz. Hale- sę. Robią tu dobrą broń, barchan, drelich i płotno. Jest o m. 8 na poł- noc ku w. od Hennebergi.

SUIPPE, *Suippa*, m. Fr. w Szampanii, o m. 8 od Reims, nad Suippą.

SULA, rz. w Kiiowskim, pły- nie pod Rumne, Lubnie, Jeremio- wkę, i wpada do Dniepra. Inna w Nowogrodzkim wchodzi blisko Swierzna do Niemna.

SULA U, lub **ZULAUF**, m. z zamkiem, główne włości Swey, która jest wolną i nal. do Grafów Burghaus. Jest w Szląsku Pruskim, blisko granic woi. Poznań.

SULEIOW, m. w Woi. Sie- radzkim, z dawnym Opac. Cyster- sów, nal. do kollacji Krolewskiej z pięknym klasztorem, nad rz. Pi- licą, o m. 2 od Piotrkowa. Fun- dowane od Rusława Hrabi z góry r. 1180. dl. 44. 11. sz. 52. Tegoż im. stwo w ziemi Nurkiej podle- głe prawu emfit. Drownowskiego, płaci kwarty zł. 980.

SULGEN, albo **SOEULGEN**, m. w Szwabii w niż. Hr. Wald- burskim, o m. 8 od Salzmanweiler.

SULINGEN, m. w Hr. Ho- yeńskim, w Westfalii, o m. 11 od

Nienburga, na z.

SULLI, *Sulliacum*, m. Fr. w Xstwie Orleańskim z tyt. Xstwa Parostwa; erygowane r. 1606. dla Maxymiliana de Bethune. Leży nad Ligierą, o m. 8 na połu. ku w. od Orleanu, 30 od Paryża. dł. 20. 1. sz. 47. 45. Tegoż im. jest Opac. w Turoneńskiej Prow. o m. 1 od Chinon; zakonu S. Bened. czyni do r. 3400. liwr.

SULMIERZYCE, m. w Woi. Kaliskim, na granicy Śląskiej, od Zdun na w. o miłę.

SULMONA, *Sulmo*, dawne i piękne M. w Krol. Neapolitańskim, w Prow. w Abruzzo bliższej, z tyt. Xstwa. Bisk. tego jest przyłączone do Walweńkiego. St. jest urodzeniem Owidynsza. Leży nad rz. Sorą, o m. 9 od Chietty. dł. 31. 38. sz. 42. 3.

SULOW, m. w Woi. Sandomirskim, z Opac. Cysterfow, do którego kilka okolicznych miasteczek nal.

SULPICE, (S.) Opac. Bened. przy Rennes. Inne tychże w Bourges, czyni do r. 22000. liwr. Inne m. 3 od Belley. Czyni do r. 6000. liwr.

SULPICE, (S.) *Sanctus Sulpitius*. m. Fr. w wyż. Langwedocyi, m. 3 na połu. ku w. od Rieux. Leży nad Lezą. Tegoż im. jest w diec. Tuloskiej, o m. 5 od *Toulouse*. Dobrze się opierało przeciw Kalwinistom. Jest jeszcze tegoż im. m. w Normandyi, o m. 4 od *Vernuil*; inne w pow. Berry, inne w wyż. Marchii, o m. 2 od *Guerety*, inne w pow. Angulemskim.

SULTANIA, M. znaczne w Perfyi w Prow. Irak-Agemi na granicy Aderbiianu. Widzieć się tu daje piękny Meczet, w którym jest grob Sultana Chodabenda. Leży w wiel. równinie, o m. 90 na połu. ku z. od Ispahanu, 130. od Erywanu, 20 od Kazbinu. dł. 60. 30. sz. 36. 26.

SULTA, albo SULTZ, m. fl.

żupami folnemi w pow. Rostockim, o m. 7 na połu. od Rostoku, w cyr. niż. Saxonii.

SULTZ, m. i Hr. Szwabskie nad Nekrą z zamkiem. M. najznaczniejsze w tym Hr. jest Tien-gen, o m. 1 od Waldshuta. Okolice zalecone są źródłami wody słonej.

SULTZ, m. w Alfacyi, o m. 2 na połu. od Rufachu. Nal. do Bisk. Strazburckiego, tamże *Sultz-mach*, blisko leży.

SULTZBACH, *Sultzbachium*, piękne m. i Xstwo Niem. na granicy wyż. Palatynatu i Frankonii z zamkiem. Nal. do Elekt. Palatyna i leży o m. 12 od Norynbergi, 15 od Ratysbony, 17 od Egry. dł. 29. 23. sz. 49. 30.

SULTZBACH, przy Munsterze w wyż. Alfacyi, fl. źródłem mineralnym zdrowym przeciw paraliżom i trądowi. ob. Saltzbach.

SULTZBURG, *Sultzburgum*, m. Niem. w Brysgawii nal. do Margr. de *Bade-Durlash*, którzy tu piękny pałac mają. Leży w gruncie obfitującym w dobre wina, o m. 3 od Fryburga. dł. 25. 15. sz. 47. 54. Znajduje się w Sulzburgu łaźnia zdrowa i szyby dawne srebra.

SUMATRA, wyspa na morzu Indyjsk. jedna z trzech wiel. wysp Sondskich na z. półwyspy Malaki i wyspy Borneo, oddzielona od wyspy Jawy przesmykiem Sondskim. Dają jej dł. m. 300. sz. 70. Ma dobrą pastwiska, grunta żyzne, obfitujące w ryż, zboże, mioty złote i srebrne &c. Zbierają tu wszelkiego gatunku korzenie i różne wyborne owoce. W lesiach będących w stronie zachodniej tej wyspy rośnie pewne drzewo, wydające gumę i inne też wydające kamforę. Powietrze tu jest niezdrowe, iuż to dla ustawicznych deszczow, iuż dla gorącości powietrza, gdyż pod samym Ekwatorem leży. Pomiędzy kilku Krolow jest podzie-

Iona, z których Achemski jest najpotężniejszy. Obywatele tutejsi są prawie wszyscy Mahometanie, ce-ry ogorzalecy, obyczajów najgorszych i najbardziej spóteczność hańbiących. Gardzą cudzoziemcami, naywięcej siebie samych považają. Anglicy tu mają zamek Malborug zwany.

SUMBI, Prow. Affr. w Krol. Angolańskim, położona pod 11. gradulem sz. pold. Obywatele iey są wzrostu wyłokiego i wielkiej sily. Noszą kolmerze złożone z małych kostek zwierząt i innych podobnych rzeczy, które pilnie chowają, przez respekt ku swym bałwanom. Xięza zachwala ją im bardzo cnotę i moc tych bagatel.

SUMELPUR, lub SOUMELPOUR, m. Indyjskie w Krol. Bengal-
skim, w stanach wiel. Mogołu, nad rz. Gouelą, o m. 30 od Ougli. dł. 102. 20. sz. 24. 35.

SUMENA, m. Fr. w Langwedocvi, o mile od Ganges.

SUMILISZKI, w pow. Trockim z stwem płacącym kwarty zł. 798.

SUMSKI Ostrog, m. Mosk. w Prow. Archaniolu, nad uysciem rz. Sumy, która tu wchodzi do morza białego.

SUND, przesmyk Eur. na m. 2 szer. między Prow. Schonen i wypłą Zelandyą. Jest kluczem morza Bałtyckiego. Wszystkie statki przezeń przechodzące płacą pewne cło Duńczwkom w M. Helsingorze.

SUNDERBURG, *Sunderburg*, M. Duńskie na brzegach wyspy Allen, z tyt. Xistwa i zamkiem, o m. 7 od Apenrady. dł. 27. 45. sz. 54. 48.

SUNDI, Prow. Affr. trzecia w Krol. Kongo, z tyt. Xistwa. Leży wzdłuż rz. Zairy i jest posiadana przez nayspierwszego i naybliższego dziedzica Korony. W górach tutejszych znajdują się rudy kruszców naydroższych. Wiel. liczba rz. ją oblewa, i bardzo ją czynią

żyzną. M. S. jest tegoż im. dł. 35. 30. sz. pold 4. 50.

SUNDSKIE wyspy, obacz Sądskie wyspy.

SUNKLANG, *Sungkianum*, wiel. i piękne M. Chińskie, 4te z miast celnych w Prow. Kiangnan, z pięknym zamkiem. Leży przy morzu. dł. 129. 30. sz. 31. 10.

SUNTGAU, *Suntgavia*, Zundgawia, kray Franc. w Niem. graniczny na pośn. z niższą Allacyą, na w. z Renem i Kantonem Bazylei, na pold. z *Franche-Comté* i Xistwem Porentru, na z. z Lotaryngią. Zamyka w sobie Grody Ffirt, czyli Ferette, Landfer, Altkirch, Tann i Befort.

SUPERGA, przepyszny gmach, w Piemoncie, o m. 2 od Turyna, założony od Wiktora Xcia Amadeusza na górze wysokiej, w którym 12 młodych Opatów, biorą edukacyą do urzędów kościelnych.

SUPINO, *Sapinum*, dawne m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Hr. Molifkim, przy źrzodle rz. Tamary, pod Apeninim, z zamkiem. Leży o m. 5 od Molisy.

SUPRASL, w pow. Grodzieńskim, dawny i bogaty klatztor Bazyljanow, z niepodlegającym Opac. ozdobny pięknym kościołem, biblioteką i drukarnią. Jest o m. 9 na pold. od Grodna. nad rz. tegoż im.

SUPTILZ, potyczka stoczona pod Suptilz, też jest, co i pod Torgau. ob. Torgau.

SUR, lub SOUR, *Tyrus*, M. Turcyi Azyat. w Syryi nad morzem z dobrym portem. Było niegdyś bardzo znaczne pod im. *Tyrus*, ale dziś same tylko jego ruiny widzieć się dają. dł. 54. 30. sz. 33.

SURATA, wiel. bogate i obronne M. Indyjskie w Krol. Guzaratskim, z mocnym zamkiem i portem będącym, o m. 2 od miasta. Jest jednym z nayhandlowniejszych miast w Indyach. Znajduie się tu liczba niezliczona kupców różnych Narodow. Angl. i Hol. w nim swo-

ie Składy mają i na tym to mieście najwięcej handel Ang. w Indyi zależy, którzy opanowali r. 1758. zamek; leży w miłym położeniu nad Taptą, o m. 3 od Goltu Kambojskiego, 150 od Agry. dł. 88. sz. 21. 10. Najpiękniejszy ząd bawełna Indyjska wychodzi.

SURAZ, m. pow. w Woi. Podlaskim z słowem płacącym kwarty zł. 5053. z zamkiem dawnym na pagórku otoczonym fosją, z kilką kościołami, nad rz. Narwą, na pograniczu Grodzieńskim, o m. 3 od Bielska na połu.

SURAZ, m. w Woi. Witebskim, z mocnym niegdyś zamkiem fl. w woynach Mosk. leży między rz. Dźwiną, Casplą i Surazką, przy ich zbiegu pod pan. Rosyi, o m. 8 powyżej Witebska ku w. Tegoż im. m. w Woi. Wołyńskim, w pow. Włodzimirskim, nal. do funduszu Kommissyi Edukac. w posesyji Mielżyńskich, od Ostroga o m. 3 na połu. fl. są pod Surazem w zieloney puszczy rudy żelazne.

SURGERES, m. Fr. w pow. Alteńskim, o m. 6 od Roszelli, z tyt. Margr.

SURGI, m. w pow. Niwerneńskim, o m. 1 od Clamecy.

SURGUT, m. Mosk. w Azji, nad rz. Oby, z komorą na wybieranie podatków od mieszkających w okolicy Ostyaków. Leży poniżej Narymu. Powiat, czyli Ujezd Surgutskoi wzdłuż się rz. Oby rozciąga.

SURIN, (S.) m. Francuzkie służące za przedmieście M. Burdegali.

SURINAM, *Surina*, powiat Amer. w Prow. *Terra-Firma*. Jest to Kolonia Hiszp. na m. 30 długa, wzdłuż rz. Surynam w Guyanie leżąca. Obsituje w owoce, ryby, zwierzynę i ofobliwie zwierzęta różnego gatunku. Zbierają tu najwięcej cukru; bawełny, tabaki, gumny i drzewa farbierskiego &c. Węże tutejsze długie są na stop 30.

Lasy napełnione są małpami. Znaczniejsze tutejsze zamki są Zelandia i Someldia. Kolonia ta nie jest spokojną i bezpieczną od Murzynów zbiegłych, którzy formują małą Rzpłtę z 10 albo 12 tysięcy złożoną, których konieczne potrzeby przymuszają częstokroć wpadać na osady białych narodów. R. 1763 Kolonia ta ledwo co zupełnie zniszczoną nie była przez bunt Murzynów. Szczęściem że zbiegli Murzyni, nie dali pomocy zbuntowanemu i że Anglicy wczesną dawszy pomoc do postużenstwa ich przywiedli. ob. Paramaribo.

SURINGA, wiel. M. i ludne w Prow. Japońskiej, na wyspie Niphon, z zamkiem, w którym Cesarze przedtem rezydowali. dł. 156. 40. sz. 34. 30.

SURREY, *Surrjo*, Prow. Angiel. z tyt. Hr. połyła 2 Dep. na Parl. Graniczy na połu. z Tamizą, na w. z Prow. Kent i Suffex, na z. z Hr. Northampton i Barck. Ma m. 14 dł. 8 sz. M. S. jest Guilfort.

SURSEE, piękne m. Szwajcarskie, o m. 3 na połu. od Lucerny nad małym jeziorem uformowanym od jeziora Sury. Przywilejami wiel. się zaszczyca.

SURSKOY Ostrog, m. Mosk. leży w Prow. Synbirskiej, przy linii z kopów czyli wałów wysokich ciągnięney od rz. Sury do Sinbirska.

SURWILISZKI, m. w pow. Ofzmiańskim, w zapadleyzym nieco położeniu, w okolicy obfitey w lny dobre, na pograniczu Lidzkim, o m. 6 na połu. od Ofzmiany. Tegoż im. w pow. Upitskim, od Kieydan na połu. m. 3.

SURY-LE-COMTAL, m. Fr. w pow. Forez, o m. 3 od Montbriffenny na połu. ku w.

SUS, Krol. Suzańskie, czyli Prow. w Afr. w Państwach Krola Marokańskiego. Graniczy na z. z Oceanem, na połu. z Atlasem, na w. z rz. Suza, która ją oddziela od

Prow. Gezula, na pośd. ma stepy piaszczyste Numidyj. M. S. iest Sus albo Tarudant. Kray iest równy, ktorego więkſza część obfituje w zboże, paſtwiska, trzciny cukrowe i daktyle. Obywatele tu- teyſi powiękſ. ey części ſą Berberowi- i, i bardzo wielką wolność mają. Luho ſą wſzyſcy Mahometanie, w wielkim iednak poważeniu ciało S. Auguſtyna chowają, ktore mniemają, iż w ich Prow. iest pogrzebione przy M. Tagaoſcie.

S U C A, *Segufium*, Suza, dawne i obronne M. i Margr. Włó. w Piemencie z zamkiem. Widzieć w nim ſię dają piękne ſtarożytnoſci zabytki. Nazywają ie *Kluczem Włoch i bramą wojny*, z przyczyny położenia iego na granicy. Leży nad Doryą między miłemi pagórkami i wiel. górami, o m. 12 na pośn. ku z. od Turynu, 9 od Pigneroli, 10 od *Briançon*. dl. 24. 42. ſz. 45. 6. Fr. dobyli go r. 1690 i oddali r. 1696. Znowu ie wzięli r. 1704. Ale powrocilo ſię nazad do Xcia Sabaudyj r. 1707.

S U S D A L, *Suſutlia*, M. w Pańſtwie Roſyjskim ſtoł. Xſtwa tegoż im. z Arcy-Biſk. Leży o m. 32 od Moskwy. dl. 54. 40. ſz. 46. 6. Xſtwo graniczy na pośn. z Wolgą, na w. z Xſtwem Włodzimirſkim, na pośd. z Moskiewſkim, na z. z Jarofławſkim i Roſtowskim.

S U S E, m. Fr. nad Sarthą w pow. Cenomańskim, o m. 4 od Mans. Ma tyt. Margr.

S U S E - L A R O U S S E, m. w Delfinacie, o m. 2 od *S. Paul-trois-chateaux*.

S U S S E S, albo S U S T E R, *Suſa*, dawne i ſt. M. Perſkie ſtoł. Chu- ſyſtanu. Niczym iest teraz w poro- wnaniu do tego czym było pier- wiew. Leży nad rz. Karonem, o m. 34 od Iſpahanu. dl. 68. 35. ſz. 31. 25.

S U S S A T, m. Fr. w pow. Limoſin, o m. 6 od Lemowiku.

S U S S E X, *Suſſexia*, Prow.

nadmorſka w Anglii w części iey pośd. z tyt. Hr. poſyla 2 Dep. na Parl. graniczy na pośd. z Oceanem, na pośn. z Hr. Kent i Surrey, na w. z Hr. Kent, na z z Hr. Sout- hampton. Ma dl. m. 22. ſz. 7. Ob- fituje w to wſzyſtko, cokolwiek do życia iest potrzebnego. Znajdują ſię w ni- y wielkie rudy żelazne. M. S. iest *Chicheſter*.

S U S T E R, b. Suſes.

S U S T E R E N, *Suſtera*, m. Niem. w cyr. Weſtfałſkim w Xię- ſtwie Juliaceńskim, o m. 4 na pośn. od Ruremondy, o m. 1 od Mozy.

S U S Z A, m. w Woi. Połockim z zamkiem od Moskwy zwanyin *Kopją*, ktory nad ieziorem tegoż im. pokilkakroć bywał od Mosk- low dobyty. Leży od Witebska na z. m. 14.

S U S Z Y C K, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 115.

S U T H E R L A N D, *Sutherlan- dia*, Prow. nadmorſka Szkocka z tyt. Hr. ktora poſyla 1. Dep. na Parl. Graniczy na pośn. z morzem Niemi. na pośd. z Prow. Roſlą, na z. z pow. Affint, od ktorych przez trzy male ieziora iest oddzielone, na pośn. z Prow. Stras-Nawerną i Kaithneſlą. Ma m. 14 dl. 7 ſz. Bardzo iest górzysta.

S U T O R O W I C Z E, Krole- wſzczyzna w pow. Braſławſkim płaci kwarty zł. 38.

S U T R I, *Sutrium*, m. Włó. w Pańſtwie Papiezkim, w Prow. *Pa- trimonium*, Biſk. iego iest przy- łączone do Nepiſkiego. Leży nad Puzuollą, o m. 9 od Rzymu. dl. 29. 44. ſz. 32. 13.

S W A Ł O W I C E, lub S F A Ł O W I C E, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwar- ty zł. 8; podlegle prawu enſit. Czarneckich.

S W A N S E Y, m. Angiel. w Glamorganshirze, handlowne, nad morzem leżące, z dobrym portem.

S W A R Z Ę D Z, m. w Woi. Poznańſkim, dawne, drzewem za- budowane.

SWERIN, ob. Schwerin.

SWERTE, m w Hr. Marchii w Westfalii nad Boerą, o m. 8 od Hamu. Dobrze tu kuźnie znajdują się. Handluje najczęściej drutem.

SWESSYON, ob. Soissons.

SWIACZ, rz. w pow. Mozyrskim, wypływa z jeziora tegoż im. i blisko Howal miasta wpada do Berezyny.

SWIADA, w pow. Orszańskim nad rz. Jassą, dobra familii Zabow. Tegoż im. i tamże rz. ktorey spław waruńa konstytucye.

SWIASZK, Prow. Mosk. w Azji, z m. stoł. ktore leży nad rz. Swiagą przy iewy uściu do Wolgi.

SWIĄTNIKI, wieś pod Krakowem, fl. robotami żelaznemi, nal. do Kapituły.

SWIDER, rz. w Woi. Lubelskim, ktora się łączy z Wisłą za Karczewiem, płynie przez ziemię Czerką, służy do obracania młynow. Tegoż im. dobra w Lubelskim gniazdo im. Swiderskich.

SWIDNICA, w pow. Lubelskim, two płaci kwarty zł. 610.

SWIEBODZYN, n Niem. Schwibusen, m. w Poznafskim, na granicy Szląskiey, od Międzyrzeczana na pold. m. 3. dl. 39. 4. sz. 53. 5.

SWIĘCICA, obfzerne jezioro w Woi. Brzeskim Lit. na pograniczu Nowogrodzkiego, ktore polowem ryb obfitym wiele utrzymuje wieśniakow. Nad nim. tegoż im.

SWIĘCICA, dobra pod Hełmem imienia Komorowskich.

SWIĘCICHOWA, m. w Woi. Poznańskim, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem i dworem, niedaleko Swarzędza.

SWIECIE, u Niem. *Schwetzel*, m. Pruskie, w Woi. Pomorskim nad Wisłą z zamkiem założonym od Xięcia Swiatopelka r. 1244. po ktorym miasto wlat około 20 stanęło. Opanowane od Krzyżakow r. 1310 umocnione od nich 1340. odebrane od Pol. 1454. i znowu r. 1466. Nakoniec dobyli go Szwedzi r. 1655.

a w rok potym Polacy. Jest teraz w cyr. Choynickim, o milę od Chełmna.

SWIERZNO, m. w Woi. Nowogrodzkim, dobrze zabudowane i ofiadłe, z klasztorem Bazyliańow, ktorzy tu Seminarium i nauki swe mają. Leży nad rz. Uszą, o m. 1. od Stołpcow.

SWIĘTA, rz. w pow. Wilkomirskim, przerzyna go na dwie płynie pod Wilkomirz i łączy się z Wilią.

SWIĘTE, jezioro dofyć znaczne pod Gnieznem. Toż ma bydź, w ktorym balwany pogańskie topione w Pol.

SWIETRZEC, w pow. Wilkomirskim, two płaci kwarty zł. 408. *S. Anna* miejsce cudowne w Woi. Sieradzkiem.

SWIĘTY Andrzej; *Sant Andreas*, m. Węgierskie uprzywilejowane, w Hr. Pestńskim nad Dunaiem, na przeciw wyspy tegoż im. oblaney tąż rz. Tamże w Hr. Eifenburskim Święty Gothard, *Sant Gothard*. m. fl. porażką Turkow r. 1664. W Hr. Prezburskim, *S. Jerzy*, *S. Georgen*, m. Krolewskie i wolne, ktorego okolica bardzo delikatne wydzie wina. *S. Marcin*, *S. Martin*, w Hr. Turockim, stoł. Hrabstwa nad rz. Thuroczą, należy do pow. zamku Sklabiny. Tegoż im. w *Martinsbergu* Opac. nayznaczniejszy w Węgrzech. *S. Mikołay*; *S. Niklas*, m. zaszczytne przywilejami, w Hrabstwie Liprowskim. (*)

SWINEMUNDA, m. Niem. w cyr. Saxonii wyż. w kościu polud. wyspy, przy uściu rz. Swiny, z portem. Nal. do pow. Uledomy i jest w Pomeranii Brandeburskiej bliższy.

SWINIA, rz. w Beżkim, wpada do Bugu blisko Krystynopola.

Inne miejsca od imion Swi. tych obacz pod literami nazwisk.

SWINIGOROD, m. w Wielkorządztwie miasta Moskwy nad rz. Moskwą blisko Moschajsku. ob. Zwinograd.

SWINIARY, dobra w Woi. Sandomirskim, blisko Czarnkowy w pięknym położeniu.

SWINIUCHY, m. w pow. Łuckim z ftwem płacącym kwarty zł. 2863. Jest drewniane i nikczemne, m. 3 od Włodzimierza.

SWIR, m. w pow. Oszmiańskim, nad małą rz. uchodzącą do Wilii, od Miadziola ku z. o m. 6.

SWIRCZA, m. Ruskie, drzewem zabudowane, w dobrych gruntach, o m. 5 ode Lwowa na połd. ku w. pod pan. Austr.

SWIRYDOW, w pow. Orszańskim przy Pol. ftwo płaci kwarty zł. 52.

SWISŁOCZ, m. w Woi. Mińskim z zamkiem nad rz. tegoż im. która płynie od z. ku w. i zabrawszy w siebie Citwę, Ihumiankę &c. wpada do Berezyny blisko miasta Świsłoczy, które jest od Bobrujska na połn. o m. 8.

SWITACH, jezioro w ziemi Chełmskiej i szerokie na milę, długie m. 2. Lefzcze w nim tak tłuste polawiają się, że prostacy tłustością ich napełniają naczynia. Woda jego w miesiącach Maiu i Kwietniu czerni tak ciało, iż plamy nielstwo bydy mogą zmyte.

SWITELNA, m. Mosk. w Kliowskim nad rz. Trubice, o m. 2 od Ohulowa na w.

SWORDS, m. Irlandzkie w Hr. Dublińskim, o m. 4 od Dublinu. Pofyła 1 Dep. na Parl. Leży nad morzem.

SWOSZOWICE, wieś pod Krakowem, zalecona wodami mineralnymi i rudą siarczystą.

SUZANNE, (S.) S. *Suzanne*, m. Fr. w pow. Cenomannu, na górze, o m. 10 od Mans. dł. 37. 15. sz. 48. 7.

SYLGIANY, w pow. Kowieńskim, ftwo płaci kwarty zł. 74.

SYLT, wysepka Duńska ku brzegom zachodnim Xftwa Slezwickiego na przeciwko Tonderey. Mieszkańcy są dobrzy żeglarze, polawiają tu bardzo wiele ostryg, które rozsyłają Elbę, Wezerą i morzem Baltyckim.

SYNPHORIEN, (S.) Opac. Fr. w diec. Bellowaceńskiey zakonu S. Bened. fund. r. 1035. czyni intraty 2500. liwr. Inne w Metz, fund. r. 612. zakonu S. Bened. czyni do r. 15000. liwr. ob. Saphorin S.

SYMPHORIEN-DE-LAY, (S.) m. Fr. o m. 3 od Roanny.

SYMPHORIEN-LE-CHATEL, (S.) m. Fr. w Prow. Lionńskiej, o m. 7 od Lionu.

SYRAKUZA, *Syracuse*, dawne, obronne i bardzo fl. M. Sycylijskie w dolinie *di Noto*, z Bisk. sufr. Montrealskiego, pięknym i wiel. portem, z zamkiem, w którym znajduje się źródło Arctuzy. Lubo jest teraz jednym z najznaczniejszych M. wyspy, iednak ani podobieństwa do tego niema, czym było za czalow Rzymian, będąc stoł. Sycylii. Tu się urodził fl. Archimedes. Leży w dobrym położeniu nad morzem, o m. 29 od Messyny, 27 od Reggio, 44 od Palermo, dł. 33. sz. 37. 4.

SYRIAM, wiel. M. w Azji, w Krol. Peguańskim, w Indyach, w miejscu gdzie rz. Pegu łączy się z Awą blisko morza. dł. 114. 15. sz. 16.

SYRIA, Suristan, Cham, *Syria*, Prow. Turecka w Azji, graniczy na połn. z Diarbekiem i Natolią, na w. z Diarbekiem i Arabią pustą, która wraz z Judeą graniczy z nią na połd. na z. z morzem, Kray ten obfituje w oliwę, żyto i różne owoce. Więceby zaś daleko wydawał, gdyby był uprawny. Najpiękniejsze tu równiny i pastwiska w świecie widzieć się dają. M. S. jest Damaszek. ob. Liban.

SYROS, wyspa na Archipelagu jedna z Cykladów na z. Delos wyspy; wydaie wiele zboża, wina, fig, oliwy i bawełny. Mieszkańcy są Katolicy Łacińscy. Jest dobrze uprawna i ma Bisk. Łacińskiego. Mało tu znajduie się rodziny Greckich. ob. Scyro.

SZACK, m. w Woi. Mińskim z lasami obszernemi, od Koydanowa na pośd. o m. 6.

SZADEK, m. powiatowe w Woi. Sieradzkim, miejsce seymikow Wdztwa, z stwem płacącym kwarty zł. 544. w emfit. Sucheckich. Jest drzewem zabudowane, z kilką kościołami, w równinie nad bagnem, o m. 5 od Sieradza. Powiat Szadkowski ma swych Urzędników.

SZADOWO, w pow. Upitskim stwo płaci kwarty zł. 24213.

SZAFFUZA, ob. Schaffhausen.

SZAKINOW, w Xstwie Zmudzskim, w pow. Berzańskim, stwo płaci kwarty zł. 2213. Jest w emfit. Bistramów.

SZAKUNOW, w Połockim stwo płaci kwarty zł. 85.

SZALA, m. w Woi. Podolskim.

SZAMOTUŁY, m. w Woi. Poznańskim, gniazdo dawnego domu Szamotulskich, ozdobne starożytnym kościołem, przedtym Kolegiata.

SZAMPANIA, Szambery, &c. ob. Champagne, Chambéry, toż inne nazwiska Francuzkie pod Ch.

SZANIAWY, wieś w Lubelskim pod Łukowem, gniazdo licznego w tey okolicy domu Szaniawskich.

SZARGAREN, m. w pow. Upitskim.

SZAROGROD, m. w Woi. Podolskim, mierne, dawne i osiadłe, nad rz. Nemią, o m. 2 na z. od Murachwy, 6 od Baru na pośd. Dawniey tu był skład wina i miodu.

Włoskich i dotąd pograniczny prowadzi handel.

SZARYEW, w Mścińskim, *Szatarniki*, w pow. Wileńskim, płaci kwarty zł. 65. *Szatrowskie*, w Połockim pod pan. Kossyi, są matelstwa.

SZAWDOW, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkim z stwem płacącym kwarty zł. 815. trzymanym od Cywuniow. Powiat Szawdowski sędzi się w Rosieniach.

SZAWLE, *Salaumi*, m. w Xstwie Zmudzkim, stoł. powiatu i Ekonomii Krolewskiej, w ktorey podług lufracyi liczono dymow 3000 Z repartycyi nczynionej na seymie r. 1776. miejscem jest sądow dla 13 powiatow. Jest od Mednikow na w. ku pośn. o m. 9. dł. 46. 6. 12. 55.

SZAWULICHA, m. w Woi. Kiiowskim, nadane z przyległościami lennym prawem od Jana Kazimierza Zarudnemu Sędziemu Zaporowskiemu, ustąpione i utwierdzone seymem r. 1775. Bierzyńskim, zostało w lenney possessyi Onufrego Bierzyńskiego Kasztelana Zytomirskiego. *Szawulskie* stwo w Kiiowskim płaci kwarty 1622.

SZCZARA, rz. w Woi. Nowogrodzkim, wypływa z bagnow Brzeskich, oblewa Słonim i pod Mostami uchodzi do Niemna. Konfyt. zaleca iey spław wolny.

SZCZEBRZESZYN, *Scobresinum*, m. w Belzkim, obszerne, dobrze zabudowane, zalecone dobremi iarmarkami, na bydło, wośk, &c. Leży nad Wieprzem, o m. 3 od Zamościa na z. dł. 41. 26. sz. 48. 6. Było naprzod m. Krol. potym nadane zostało familii Gorayow, teraz nal. do Zamojskich.

SZCZECIN, ob. Stetin.

SZCZEKARZOW, m. w Krakowskim dawne dziedzictwo domu Tarłow.

SZCZEKOCIN, m. w Lelowskim pow. dawne dziedzictwo familii Odrowążow, na którym się piśala.

SZCZERCZOW, stwo w Woi. Sieradzkim, płaci kwarty zł. 932. podległe prawu emfit. Tymowski. *Szczorzeczkie* stwo w Woi. Ruskim, w ziemi Lwowskiej jest pod pan. Austr.

SZCZERZYCZ, m. powiatowe w Woi. Krakowskim, z Opac. Cysterfow, fundowanych od Jaxy Gryfła w Ludmierzu i tu przenionych, r. 1234. i znacznymi nadanych dobrami. Leży w górach i w gruntach bardzo dobrych, o mil kilka od Landskorony, blisko Dobczycy pod pan. Austr.

SZCZMIEŁOW, m. w Woi. Sandomirskim, z pięknym kościołem, blisko Ostrowca. dł. 46. 2. sz. 51. 6.

SZCZODROHOST, dobra w Brzeskim Lit. od Ratna, o m. 4 na w.

SZCZORSZE, wieś w Woi. Nowogrodzkim, fl. doskonale zarządzoną ekonomią, dziedziczna Chreptowica Pod-Kanclerzego Lit. leży blisko Niemna, od Nowogrodka m. 6 na w. ku połu. od Turca 2.

SZCZUCIN, *Stutinum*, mierne m. w ziemi Wizkiej zaśczycone mieszkaniem, z szkołami XX. Piarow, jest porządne i dosyć handlowne niedaleko pogranicza Pruskiego, od Łomży m. 6. Dziedziczne Potockich, dawniej dobra Szczukow.

SZCZUCIN Lit. m. w pow. Lidzkim, z Kollegium i szkołami XX. Piarow, ozdobne pałacem, w pięknym położeniu nad małą rz. na granicy pow. Grodzieńskiego, od Lidy m. 8. ku z. od Grodna 9. na w. Nal. do im. Scypionow.

SZCZUNO, u Niem. Ortelzburg, m. Pruskie w cyr. Neidenburskim z dawnym zamkiem nad Welbuszą od Passenheimu na w. o m. 2.

SZCZUROWICE, m. w Belzkim, przedtym stwo, teraz pod pan. Austr. nad rz. Opazyzpsą, o

m. 1 od Leśniowa, 2 od Berefstecka, na gran. Kordonu. dł. 4. sz. 50
SZCZYDAL, m. w Połockim, o milę od Łukomli na z.

SZEBEN, ob. Hermanstadt.

SZEGEDYN, *Segefswar*, obacz Segedyn, Segeswar.

SZELISZCZE, wieś w Węgrzech wyż. w Hr. Torneńskim, nad rz. Tarczą, fl. iaskinią, czyli lochem w górze wysokiej dosyć, w którym w lecie marznie, w zimie zaś mierne bywa ciepło.

SZENTA, zamek zapadły w Węgrzech w Hr. Czongradzkim przy którym r. 1697. Turcy byli zwyciężeni.

SZERESZOW, m. w Woi. Brzeskim Lit. z stwem płacącym kwarty zł. 7602. Leży nad rz. Ilszą, blisko jej źródeła między bagnami, od Kamieńca Lit. m. 6. ku północy.

SZESTER, Szyzvester, ob. Chester, Chichester.

SZESZUPA, rz. wypływa w Zmudzi, płynie przez część Prus, wpada do Niemna poniżej Ragnit. Jest spławna.

SZEWCE, w pow. Chęcińskim stwo płaci kwarty zł. 119.

SZKALMIERZ, ob. Skalmierz.

SZKŁO, wieś we Lwowskim, o m. 2 od Janowa na z. i tyleż prawie od Jaworowa, fl. wodami mineralnymi bardzo zalecanymi. Leży na trakcie Lwowskim.

SZKŁOW, *Sclovia*, m. w Woi. Witebskim, obronne, z zamkiem, i tyt. Hr. pod którym Jan Xzę Radziwiłł Hetman Wiel. Litt. był zbity od Moskalow r. 1653. ktorzy miasto choć z wiel. szkodą oblegali, jednak bez skutku; fl. mężtwem Polakow, leży nad Dnieprem. od Kopysia o m. 2. od Orszy na połu. 6. tyleż na połu. od Mohylowa. Dawne dziedzictwo domu Chodkiewiczow, na którym ci się pisali. dł. 55. 7. sz. 54. 4.

SZKOCYA, *Scotia*, u Fran.

Fosse, Krolestwo w Europie zajmujące część połn. iako i wiel. Brytanii, znana u dawnych pod im. *Calcedonia*, a narod *Picti*. Oddziela ją od Anglii rzeka Tweda, Esch, Sollway i góry Szewioty. Rozciąga się wzdłuż na m. 80. wżerz około 55. a ma obwodu 220. Powietrze ma zdrowie niż w Anglii, i szkotowie żyją dłużej. Dzień u nich najdłuższy ma godzin 18. minut 2. najkrotszy zaś godzin 5. minut 45. przeczo w największych dniach lata, nie znają nocy, ale między zachodem i wschodem trwa zmrok bardzo iafny. Kray okrywa wiele jezior, ktore niemarzną nigdy, wiele rzek, gor i lasow. Doliny są bardzo żyzne. Prowadzi handel wiel. skórami, łoziem, fuknem, konopiami &c. Język Szkotow miedzkaiących w górach podobny do Irlandzkiego, inny od języka tych, którzy w równinach są osiedli i ten zbliża się do Angiel. Obfituje kray w wszelkie potrzeby życia. Religia panuje kościoła Angiel. Stan Bisk. był w tym Krol. przywrocony pod Karolem II. ale po r. 1690. żadnego nie było Bisk. Miała Szkocya własnych Krolow do r. 1603. w ktorym gdy Jakób Stuart VI. wstąpił na Tron Angiel. i Irlandzki pod im. Jakóba I. i te Państwo przyłączył do jedney Korony przez traktat Unii r. 1706. Szkotowie jeden z Anglią mają Parl. i wyś. iają nań Parow 16. Deputatow z miast 45. Dzieli się Szkocya na 35. Prowin. lub ogólnie na część pold. i połn. podług tego iak ją rz. Tay przeryna. Miedzkańcy mają dowcip żywy i bystry, są wierni i dla obcych ludzcy. Nienawidzą się z Anglikami, którzy ich mają za ludzi podłych i piakow. M. S. Edyμβurg.

SZKUDY, m. w Xstwie Zmundzkim, u Niem. *Schoden*, na samej granicy Kurlandyi, osiadłe i handlowne, od morza na w. o m.

SZŁĄSK, *Silesia*, u Niem. *Schlesien*. Xstwo Niem. jedno z największych w Europie, graniczny na połn. z Marchią Brand. i Polską, na pold. z Morawią i Węgrami, na w. z Polską, na z. z niż. Łuzacyą i Czechami. Rozciąga się na m. 120. wzdłuż, 40. wżerz. Obfituje w zboże, lasy, pastwiska, ryby i kruszce różne. Odra jest największa rz. w Szląsku, inne zaś są, Nisła, Bober, Kweis, Oppa i Elfa. Znajdują się w Szląsku rudy srebrne, miedziane, cynowe, ołowiane i żelazne; tudzież diamenty, rubiny i inne drogie kamienie, ktore są jednak nie tak dobre iak Czeskie. Szląsk uadto jest bogaty w głązy marmurowe, w kamień wapienny, w ciosowe kamienie, w drzewo, Alabaster. Wydaie antymonium i marzannę, siarkę, siatę, alun, koperwas, merkuryusz i inne minerały, Zbývá tylko na soli, którą prowadzą z Polki i innych kraioy. Zbogacają go też rękodziela płocienne i fukiene. Robią tu dosyć oleiu lnianego, ktory kufami w cudze bywa sprowadzany kraie. Pszczoły dostarczają mu miodu i wosku podostatkiem. Sieją w Szląsku i szafran. Odra dzieli ten kray na górny i dolny. Obywatele górnego Szląska są powiększey części Katolicy i po Polsku umieją: do niego zaś są Protestanci, Husycy, &c. i w Niemczyźnie tylko ćwiczają się. To wiel. Xstwo ktorego Wrocław jest M. S. dzieli się na siedmnaście małych Xstw, i na 7. pow. wolnych, nie zamykając w nich Hr. Glatzkiego. Był niegdyś Prow. Polską do Kazimierza W. ktory go odstąpił Koronie Czeskiej; Posiadła ta go do r. 1740. ale traktem Wroclawskim i Berlińskim r. 1742. co traktat Drezneński r. 1745 i potom Hubertsburški potwierdził r. 1763. nał. do domu Austr. ktory ustał wiel. część Szląska Krol. Pruskiemu, zatrzymując przy sobie w górnym

Szląsku Xstwo Ciefzyńskie, z ośmią pow. doń nal. M. obronne Troppan i Jegernsdorf, pow. Olberdorfski i miasta wszystkie na granicy. Krol Pruski znaczne poczynił tu odmiany, w Rządzie tak cywilnym, jak kościelnym. W Szląsku Pruskim liczą miał 161. wfi 5015. ludzi roku 1775. liczono 1,372,754. procz żołnierzy.

SZLESZOWICE, m. w Xstwie Zatorskim w położeniu górzystym.

SZLIKIE, stwo w Kowieńskim płaci kwarty zł. 142. emfit. Michała Kończy.

SZLOP, m. Pruskie przedtym w Poznańskim, o m. 1 od Włacza na pośd.

SZLUBOW, m. w Mazowszu nad Bugiem, od Radzymina na pośn. o m.

SZMIGIEL, ob. Smigiel.

SZPYTKOWCE, ob. Spitkowice.

SZRUNDEN, m. w Kurlandyi, z zamkiem zrównanym i kościołem, stoł. parafii, nad rz. Windawa. powyżev Goldynei napośd.

SZTOKOLM, *Stocholmia*, wiel. ludne, bogate i st. M. nadmorskie, stoł. Krol. Szwedzkiego w Uplandyi, z dobrym portem przy którym jest cytradella, z pięknym i obronnym zamkiem, w którym Krolowie rezydują. Domy jego są prawie wszystkie drewniane, co jest przyczyną sta-wicznych tu pożarów. Widzieć tu się jednak daie kilka pięknych gmachow, iako to pałac Szlachecki, pierwszego Kanclerza, dwa inne blisko niego, tudzież wiele innych na przedmieściu *Sud-Malu* wystawionych. Sztokolm budowany jest na palach, na kilku wyspach, między skałami i górami, nad iezio-rem Meler, przy morzu Bałtyckim. o m. 80. od Kopenhagi, 250 od Wiednia, 250 od Moskwy, 380 od Paryża, 260. od Londynu, 450 od Konstantynopola. dl. 37. 5. sz. 59. 20.

SZTUM, lub Stum, małe m.

w Woi. Malborskim, jest Krolew. przedtym stwo i mieysce seymikow i sądow Wdztwa. Założone około r. 1249. Woyska Polskie r. 1410. 1454. i 1416. odebrali ie Krzyżakom, a 1626. i 1656. dobyli ie Szwedzi. Pod nim leży wieś *Sztumdorf*, st. zawieszeniem broni umowionym tu między Pol. i Szwadami r. 1629. a 1635. do lat 26. przedłużonym. Sztum był niegdyś długo dziedzictwem Bezańskich, dany im od Kazimierza, ale seym pod Zygmuntem Augustem tę darrowinę skaffował. Jest o m. 2 od Malboga na pośd.

SZUBIN, m. w Gnieźnieńskim, a teraz Pruskie, stoł. dystryktu, leży nad iezio-rem.

SZUDZIAŁOW, w pow. Grodzieńskim dziedzictwo Eysmontow, było zamienione na Krolew. ale znowu powrocilo do imienia tegoż.

SZULAKI, m. w Podolskim nad rz. uchodzącą do Dniestru, o m. 5 na pośd. od Szarogroda.

SZUMSK, m. w pow. Wileńskim.

SZTUZANY, m. Węgier. w Hr. Turockim nad rz. Wagą.

SZWABIA, *Suevia*, wielki kray i cyr. Niem. położony w okolicach Dunaju. Graniczy na pośn. z cyr. Frankońskim, i cyr. niż. Renu; na z. z cyr. niż. Renu i Alfacyą, na pośd. z Szwaycaryą, na w. z cyr. Bawarskim. Ma m. 72 dl. 66 sz. Zamyka w sobie Xstwo Wirtemberskie, Margr. Badeńskie, Xstwo Otyńskie, Xstwo Mildenheimskie, Bist. Ausburskie, Bisk. Konstancyeńskie i Koiskie, kilka Hr. Opac. i M. wolnych. Szlachta tu teysza, dla siebie i swych poddanych. wyrobiła uwolnienie od prawa Kadukowego we Fr. r. 1769.

SZWARC, ob. Schwartz.

SZWAYCARYA, *Helvetia*, wiel. kray Eur. graniczy na w. z Tyrolem, na z. z Franzkontem,

na połn. z Sundgawią, Laſem czar-
nym i częścią Szwabii, na połd.
z Sabaudyą, Medyolanem, Ber-
gamaſkiem i Breſſieńską. Ma m. 90 dł.
33 ſz. Od ſwoich ſąſiadów oddzie-
lona ieſt górami prawie zawsze o-
krytymi ſniegiem. Wiele go oble-
wa jezior i rzek. Znajdują ſię tu
równiny bardzo żyzne, ale wpo-
wszechności można mówić, iż
Szwajcarowie pomimo ſwey wiel-
kiej pracy, zaledwo wyżywić ſię
mogą. Szwajcary dzielą nię na 13
Kantonow, nie licząc kraiów ſprzy-
mierzonych. Kantony ſą następu-
jące: Lucernaſki, Urſki, Unter-
waldſki, Zugſki, Fryburſki, Solo-
turnſki, ktore ſą Katolickie, Zu-
rychſki, Berneſki, Bazyleyſki,
Szafuſki, Proteſtanckie, Glaryſki i
Apenzelski, w ktorych ieſt reli-
gia pomieszana. Nappierwze Kan-
tony Ury, Schwitz i Unterwald po-
częły ſię wybiiać z podiarzma do-
mu Auſtr. pierwſzego Stycznia r.
1308. Trzey odważni wieſniacy
tych Kantonow Arnold de Mel-
chtal, Wenner Stauffacher i Wal-
ter Fürſt, ułożyli i wykonali ten
projekt. Szwajcarowie ſą proſci i
poczciwi ludzie. Bardzo ſą o ſwą
wolność gorliwi, wielkich ſenty-
mentow, wierni, odważni i mo-
cni.

SZWECYA, *Suecia*, wiel.
Krol. naybardziej ku połn. w Eu-
ropie poſunięte. Graniczy na połn.
z Laponią Duńską i Oceanem puł-
nocnym, na połd. z morzem Bal-
tyckim i Golfem Finlandſkim, na
w. z Moſkwą, na z. z Norwegią,
Zuntem i Kategatem. Ma dł. m. 350.
od połd. ku połn. a 140 ſz. od w.
ku z. dzielą ją na Szwecyą wła-
ściwą, Gotlandią, Nordlandią i
Finlandią. Szwecya właściwa za-
myka w ſobie Uplandią, Suderma-
nią, Nerycją, Weſtmanią i Dale-
karlią. ob. każdy z oſobna te Ar-
tykuły. Dwie tylko ſą pory roku
w Szwecwi, dziewięć mieſięcy zi-
mina, a 3 wiel. upałow. Kray peł-

ny ieſt rzek, jezior, gór i laſow.
W powszechności grunta ma złe i
wydają nie wiele rzeczy do życia
potrzebnych. Obſtutnie w paſtwiska,
rudy różnych kruszcow, a obobli-
wie w miedz. Polowanie i połów
ieſt naywiękſzym tego kraiu bo-
gaſtwem. Wywożą ztąd cudzo-
ziemcy miedz, żelazo, ſtal, broń
ze wſzystkim zrobioną i futra:
przywożą zaś wina, gorzałkę, ſol,
papier, płotna, iedwab, materye,
korzenia i cukier. Szwedzi ſą mę-
żni, pracowici, wiele myślący i na
prace wytrzymali. Zyią długo i ſą
Religię Luterſkiej. Władza Krola
przedtym ograniczona była przez
Senat i przez ſtany zgromadzone.
Ale r. 1772. Krol. wybił ſię poli-
tyką z tey podległości Senatowi.
Wnioſt prawo przyjęte od ſtanow
zgromadzonych, ktorym Krol ieſt
uwolniony od ſłuchania woli Sena-
tu, luboby ona zupełnie iemu
ſprzeciwiała ſię. Podczas obierania
urzędnikow ieżeli zdania ſą niezgo-
dne, Krol tego mianować może,
kogo chce. Dla tego też Senat u-
wolniony ieſt od zdawania rachun-
ku ſtanom. Krol zaś winien ieſt
tylko odpowiadać nie ſtanom, ale
Bogu i Oyczyźnie. Nie może on ani
praw obalać, ani nakładać pod-
atkow, ani wydać woyny bez ze-
zwolenia ſtanow, ktore nie mają
czaſu pewnego wyznaczonego do
zgromadzenia ſię, gdyż to woli
Krolewſkiej ieſt oddane. Stany
zgromadzone dłużej trwać nie mo-
gą nad trzy mieſiące; i ieżeli w
tym czacie nie ſię nie uſtanowi. in-
tereſſa wſzystkie i rzeczy w da-
wnym ſwym ſtanie zoſtają. Krol
nominuje na wſzystkie pierwſze
Kroleſtwa urzędy, wybierając ie-
dnego z tych Kandydatow, ktorych
mu Senat poda. M. S. ieſt Szto-
kolm.

SZYCE, ſtwo w pow. Lelo-
wſkim, płaci kwarty zł. 1299. Nał.
prawem emſit. do Jana Pakuckiego.
SZYDŁOW, m. w Woi. San-

domirskim, w pow. Wiślickim, stwem płacącym kwarty 4944. podległym prawu emfit, Sołtykow, jest dawne i osiadłe, mające wielu żydów, leży nad rz. o milę od Wiślicy, na połn. Tegoż im. m. w Zmudzi, od Rosnien, o m. 2 na połn.

SZYDŁOWIEC, m. w Woi. Sandomirskim z dawnym zamkiem. stol. Hr. Xzją Radziwiłłow, dosyć porządne, miewa dobre gospodarskie iarmarki, o m. 4 od Radomia.

SZYCKIE stwo, w pow. Mozyrskim, płaci kwarty zł. 558.

SZYMANSKIE stwo, w pow. Upitskim płaci kwarty zł. 354. Zostań w possessyi emfit. Kurzenieckich.

SZYRWINTY, w pow. Wileńskim, m. z stwem płacącym kwarty 433, które Konstytucya r. 1775. oddała Rzplta Xciu Masiłskiemu w dziedzictwo za Hr. Lachowieckie w zamianę. Inne stwo małe w pow. Trockim tegoż im.

SZYSZOWO, m. w Woi. Mściławskim pod pan. Rosyli. st. iż między tym m. i Czaukami Moskale na głowe byli porażeni r. 1514. Leży blisko rz. Kropiwny, o m. 7 na z. od Mściławia.

T

TAATA. *Taata*, M. w wyż. Egipcie, o pół mili od Nilu leżące. Rezydnie w nim Gubernator. Wiele w tym M. zabytkow starożytności znajduie się. Leży o m. 100 na połd. od Kairu.

TABAGO, *Tabagum*, wyspa w Amer. połn. na morzu połd. jedna z Antylskich, leży na połn. wyspy S. Trojcy. Jest to morska skała na mało przydatna. Własność iey była Anglikom przyznana traktatem Paryzkim, r. 1763 ale przez traktat r. 1783. powrocila do Franc. dl. 317. sz. 11. 10.

TABARCA, wysepka w uścieniu rz. Zawyry w Krol Tunetańskim przy niej Genuęńczykowie to-

wiąkorale; na samey zaś wysepce mają zamek

TABASCO, *Tabasco*, wyspa w Amer. połn. w powoy Hiszpanii, należy do Wielkorząztwa Tabasku. Jest oblaną od rz. tegoż im. tudzież i od rz. S. Piotra, i Pawła. Leży o m. 4 od morza. Ma m. 12 wzdłuż, 4 w szerz.

TABASCO. *Tabasco*, Prow. albo Wielkorząztwo w nowoy Hiszp. graniczy na połn. z odnogą *Campeche*, na w. z Yukataną, na połd. z Prow. Chiapa, na z. z Prowincyą Guaxaką. Ma m. 40 wzdłuż, równie iak i w szerz. Na barziciey obitnie w Kakao, które czyni iey pryncypalny handel. Dofcz wtey Prow. pada przez dziewięć miesięcy co rok. Tabasko czyli *Nuestra Señora de la Vittoria*, jest M. S. ob. to miasto.

TABINSK, m. Mosk. w Azvi, w Wielkorządztwie Orenburskim, w pow. Ufy, nad rz. Bielaią, powyżev m. Ufy.

TABOGA, *Taboga*, wyspa w Amer. na morzu połd. w odnodze Panama. Ma jedną milę wzdłuż a pół w szerz. Jest kraj górzysty i w drzewa owocowe obituiący. Nal. do Hiszp. dl. 201. sz. połd. 1.

TABOR, góra w Czechach w cyr. Bechińskim, na ktorey był obóz złożył Zyska z Hussytami r. 1429. Kazał przyniey także obronne wystawić M. nad rz. Lufnitz, o m. 20 od Pragi, 10 od Budweisfy. Od tego M. Hussyci także *Taborytami* zwani byli. Pokilkakrotnie wzięte było podczas wojen Czeskich. Teraz jest to tylko małe m. z zamkiem na górze Tabor. dl. 32. 45. sz. 49. 22. ob. Thabor.

TABOROWKA, m. w Woi. Kiiowskim, nad lewym brzegiem Rosly, o m. 4 poniżey Pawołoczy, z stwem płacącym kwarty zł. 197.

TABORYSZKI, stwo w powiecie Kowieńskim płaci kwarty zł. 597.

TABRISTAN, albo MASANDERAN,

BERAN, Prow. Perska obfitująca w wina, owoce i jedwab. Dawniej zwano ją Hirkanią. Obywatele mają brwi złączone a włosy zbyt gęste. Mowią bardzo prędko; żyją rybami, ryżem i czosnkiem, którzy bardzo lubią. Leży nad morzem Kaspijskim, Graniczy na z. z Prow. Dylą i Ghilam, na w. z Gorganem i Chorassanem, na połd. z Irak-Perskim i Chorassanem.

TACATALPO, *Tacatalpum*, M. Amer. połn. w nowey Hiszp. w Wielkorządztwie i nad rz. Tabaską. W okolicach M. tego rodzi się kakao białe, które gdzie indziej więcej nie rodzi się.

TACHA, *Tachia*, m. Czeskie w cyr. i o m. 9 na z. od Pilzeny, nad rz. Mies. *Zyška* musiał odkąpić od tego miastka r. 1421. Dobył go zaś i złupił r. 1427. dł. 30. 45. sz. 49. 56.

TACHU, *Tachuum*, piękne i mocne M. w Chinach w Prow. Pekinckiej w pow. Hokein, nad rz. Guel. dł. 134. sz. 33.

TADCASTER, *Calatum*, m. Angiel. w Prow Yorku, z tyt. Wikomstwa; leży o m. 4 od Yorku, 47 od Londynu. dł. 16. 25. sz. 53. 50.

TADMOR, ob. Palmira.

TADOUSAC, *Taduffacum*, Tadufac, port i osada Amer. północney w nowey Franc. nad rz. S. Wawrzyńca, o m. 89. od iey uścicia, w miejscu gdzie rz. Saguenay do niej wpada. Angl. opanowali go r. 1620. ale Fran. odebrali r. 1633. Ustąpiony był potym Angl. traktatem r. 1763. dł. 309. sz. 48. 26.

TAENSAS, Taensowie, naród Amer. połn. w nowey Franc. pod 36. gradusem szerokości. Mają oni na swoim czele rządęcę, ktorému bardzo posłuszni są. Nikt tu nie śmie nigdy przeyść koło niego wtedy gdy idzie. Mają wiel. staranie, aby zasmać ziołami i pachnącemi kwiatami miejsca, , ktoredy

on przechodzi, i gdy do kogo mówi, odpowiadający długo wprzod wyie, na znak swego podziwienia i szacunku. Mowią iż gdy on umiera, zabija ją natychmiast żonę jego nayıpierwszą, pierwszego jego faworyta i dwadzieścia osob, aby mu na tamtym świecie towarzyzyli. Taensowie czczą słońce, i utrzymują w swych pagodach ogień wieczny, na znak czci jego. Narod ten dawniej był bardzo liczny, ale podług świeższych relacyi bardzo zmniejszał.

TÄNSTADT, ob. Tennstadt.

TÄTTENBACH, Hr. w Bawaryi w Regencyi Munichkiej.

TAFSAAS, ob. Damas.

TAFALLA, *Alta-Fuilla*, piękne m. Hiszp. w Nawarze przy rz. *Cidazo*, w kraiu obfitującym w dobre wina, o m. 5 na połd. od Pampeluny z mocnym zamkiem i pałacem Krol.

TAFILET, *Tafiletanum*, Krolestwo Afr. w Barbaryi, w Państwach Krola Marokańskiego. Graniczy na połn. z Krol. Fezańskim i Tremezeńskim, na w. z kraiem Berberow, na połd. z puszcza Barbaryjską na z. z Krol. Fezańskim, Marokańskim i Suzańskim. Dzieli się na trzy Prow. Dras, Sara i Tuet. Grunt tutejszy jest piaszczysty i nieplodny. Obfituje kraj w daktyle, bydło, wielbłądy, dro-madery i strusie. M. S. tegoż Krol. jest Tafilet. M. to jest dosyć handlowne, zaludnione Berberami i Arabami, którzy są bardzo bogaci i obrotni. Ma zamek obronny; leży nad rz. Tafiletą w rowninie, o m. 130 od Fezu; 110 na połd. ku w. od Maroku. dł. 16. 6. sz. 28. 32.

TAFWASTLAND, ob. Tafwastheus.

TAGAI, m. obronne Mosk. w Azyi w Prow. Synbirskiej, leży przy okopach, ktore od rz. Sury do Synbirskę się ciągną.

TAGANROG, m. Mosk. w

Wielkorządztwie i pow. Azowskim. Leży nad Azowskim morzem, gdzie r. 1697. założyli port Moskale, zrzucili go r. 1711. i znowu odbudowali r. 1760. na połn. uyscia Dynu.

TAGAOST, *Tagavostium*, wiel. M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Mnóstwo w nim wielkie żydów osiadłych znajduie się, którzy wielki prowadzą handel. Leży w żyzney równinie, o m. 20 od morza, 18 od góry Atlas. dl. 10. sz. 28. 32.

TAGASA, *Talhuda*, m. Affr. w Krol. Fezańskim w kraju otoczonym górami, nad rz. Tagazą, o pół mili od morza.

TAGASTE, *Tagasta*, było niegdyś M. znaczne i Bisk. Affr. w Prow. Konstantyńskiej w Krol. Algierkim. Teraz jest to tylko wioszczyna tym fi. iż dała urodzenie S. Auguſtynowi.

TAGAUROCK, m. Rosyjskie przy uysciu Donu, na przeciwko Azofu.

TAGE, wiel. M. Azyat. w Arabii szczęśliwey na drodze Mekkańskiej idącej ku rezydencyi Krola Yemeńskiego. z zamkiem na górze broniącym miasto. dl. 60. sz. 21. 50.

TAGLIACOZZO, *Taliquitium*, m. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Abruzyi dalszey, o m. 5 na z. od Celano z tyt. Xięstwa.

TAGODASS, ob. Madagas.

TAGUMADERT, m. Affr. w Państwach Krola Marokańskiego w Krol. Tafletańskim przy rz. Dras, z mocnym zamkiem na górze. Od tego miasta Szeryfowie biorą swy początek. dl. 11. 20. sz. 26. 40.

TAGUS, *Tagus*, w Hiszpanii *Ta'os*, rz. biorąca swy początek w Hiszp. w nowey Kastylii na granicach Krol. Arragońskiego. Przerzyna całą nową Kastylią, część Portugal. i wpada w Ocean Atlan. o m. 2 od Lizbony.

TAICHEU, *Taicheum*, M.

Chińskie w Prow. Chekiang na górze. dl. 130. sz. 28. 30.

TAIF, *Taifa*, m. Azyat. w Arabii szczęśliwey w kraju Hegias; leży w okolicy obfitującej w owoce, na pold. góry Gazuan.

TAIGUAN, M. Chińskie w Prow. Xantung z zamkiem. dl. 133. 16. sz. 36. 36.

TAIHO, M. Chińskie w Prow. Kiangsi. Zdobią go wspaniałe kościoły i dwie wysokie wieże. dl. 132. 16. sz. 27. 27.

TAILLEBOURG, *Tabellicum*, *Taleaburgus*, m. Fr. w Santonii, nad rz. Charente, o m. 4 od S. Jana d'Angeli. Sl. batalią, którą przy tym m. wygrał S. Ludwik na Hugonie Hr. Marchii, r. 1242.

TAINED, *Taina*, m. Parl. w Szkocyi połn. w Hr. Cromarty przy przesmyku Dornack, o m. 40 od Edyburga. dl. 14. 5. sz. 57. 50.

TAINFU, M. Azyat. stol. Krol. tegoż im. w wielkiej Tartaryi przy kraju Kathay.

TAIPING, *Taipinga*, M. Azyat. w Chinach w Prow. Quangsi, w części należącej do Krol. Tunpuinu. Ma 23 miast pod swoią dependencyą. dl. 121. sz. 23. 20.

TAIPING, *Taipinga*, M. Chińskie w Prow. Nankwinie, nad rz. Kiang. dl. 133. 6. sz. 32. 20.

TAITI, wyspa na morzu spokojnym położona między 17. i 46. gradusem sz. pold. i 228. 16. 36". dl. Bardzo jest ludna i żyzna. Ma m. 20 wzdłuż. ob. Morze pold.

TAITUNG, *Taitunga*, M. mocne Chińskie w Prow. Xansu. Leży w dobrym położeniu między górami. dl. 130. 5. sz. 40. 20.

TALAMONE, ob. Telamone.

TALANT, m. Fr. na górze przy Dijon.

TALAVERA-LA-REINA, *Elhora Talavera*. mocne i wiel. M. Hiszp. w nowey Kastylii z mocną

fortecą. Leży na prawym brzegu Tagu w obszernej dolinie obfitującej w zboża, owoce, a osobliwie w wyśmienite wina, o *m.* 23. na pośd. ku z. od Madrytu. Odprawił się w nim Synod r. 1498. Nal. do Arcy-Bisk. Toledańskiego. dl. 13. 28. sz. 39. 44. Handel tu wielki jest jedwabnych rękodziel.

TALAVERA-LA-REAL, *m.* w Estremadurze, o *m.* 3 na w. od Badaiozy, nad Gwadyaną.

TALBOT, powiat w Irlandyi w Hr. Wicklon. Leży o *m.* 8 na z. od Wicklou.

TALECKOY Ostrog, *m.* Mosk. w Wielkorządztwie Woroneckim, w pow. Jeleckim.

TALERNE, w niż. Austryi w pow. Wiener-wald. Śl. jest przez swoje winnice obfite i wyborne.

TALI, *Talium*, wiel. M. Chińskie ludne, w Prow. Junnan, na brzegu wschod. jeziora Siul. dl. 118. 20. sz. 25. 27.

TALICHERI, *M.* Indyjskie położone na brzegu Malabarckim, nal. przedtym do Fr. którzy je opuścili. Jest teraz w possessyi Angiel. Leży o *m.* 2 na pośd. od Mahé.

TALKOFEN, *m.* z zamkiem w Estonii, wzięte od Moskwy i nieraz od Pol. odbierane było. Leży nad rz. o *m.* 7 ku w. od Fellina.

TALLARD, *Tallartium*, *m.* Fr. w Delfinacie nad rz. Durance z tyt. Xstwa Parostwa nadanym, r. 1715. Leży o *m.* 4 na pośd. od Gapy.

TALLO, *m.* Irlandzkie w Hr. Waterfordu, deputuje na Parl. Leży o *m.* 14 na z. od Waterfordu.

TALLYA, *m.* Węgier w Hr. Semplieńskim, zalecone przednimi winami nad rz.

TALMAS, *m.* w Pikardyi, o *m.* 14 na pośd. od Dourlens.

TALMAY, *m.* Fr. w Burgundyi nad rz. *Wigeane*, o *m.* 4 od Gray.

TALMOND, *m.* w dyec. Luçon, o *m.* 3 od *Sables d'Olonne*. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 4000. liwr.

TALMONT, *Talemundum*, *m.* Fr. w Sautonii z tyt. Xstwa i małym portem. Leży na półwyspie rz. Garumny, o *m.* 8 od Saintes, 114. od Paryża. dl. 16. 40. sz. 45. 32.

TALZEN, *m.* w Kurlandyi z parafią w stwie Tukomskim, nal. do Ekonomii Xżęcey.

TAMALAMEQUE, *Tamalameca*, *M.* Amer. w *Terra Firma*, w Wielkorządztwie S. Marthy, nad rz. Magdaleną. Nal. do Hiszp. dl. 305. 50. sz. 9. 6.

TAMAN, przefmyk oddzielający morze czarne od Azofskiego.

TAMAR, rz. Hiszp. w Gallicyi; miasto Noya leży przy iey ujściu.

TAMARA, albo ISLES DES IDOLES, wyspy zwane *bałwochwalstwie*, w Afr. na brzegach wyż. Gwinei wzdłuż pomorza *Sierra-Liona*. Wszystkiego tu podostatkiem znayduie się; a osobliwie złota i sioniowey kości bardzo wiele.

TAMARA, *Tamara*, *M.* na wyspie Sokotorze, nad morzem czerwonym z dobrym portem. Dofyć jest piękne i leży na brzegu pośn. wyśpy. Tu Król Sokotory rezydnie. dl. 70. sz. 12. 10.

TAMARAKA, *Tamaraca*, Kapitania w Amer. pośd. w Brazylii. Graniczy na pośn. z Kapitanją Paraybą, na w. z morzem pośn. na pośd. z Kapitanją Fernambuco, na z. z Tapuyami. Jest tu także i wyśpa tegoż im. oddzielona od ziemi italej wązkim kanałem, na *m.* 3 długim, a na jedną szerokim. Znayduie się na niej dobry port i obronny zamek. dl. 343. sz. pośd. 8.

TAMBRA, rz. Hiszp. w Gallicyi. Płynie pod Kompostelle.

TAMERVILLE, *m.* Fr. w Normandyi w dyec. *de Coutances*.

TAMIES, *Stamedum*, Opac. reformowane, na wzor zakonu w Fr. Trappow, jest w Sabaudyi zakonu Cyfterów, w diec. Biskupa Tarentezy.

TAMING, *Taminga*, M. Chińskie w Prow. Pekinſkiej. Leży w gruncie miłym i żyznym, przeciętym kilką rzekami i jeziorami. Ma iedenacie miast pod swoją dependencyą, dl. 132. 10. sz. 36. 56.

TAMIZA, ob. *Thamisa*.

TAMMERSBRUCK, *Aggeripontum*, m. Niem. w Turynii, wystawione od Pepina oycą Karola wiel. Nal. do Elekt. Saskaiego; leży nad rz. Unstrutą, o m. 3 od Mulhausen.

TAMWORTH, m. Angiel. w Hr. Stafford, z tyt. Vikomſtwa. Pofyla z Dep. na Parl. leży o m. 30 od Londynu. dl. 15. 40. sz. 52. 45.

TANARO, *Tanarus*, rz. Wło. zaczynająca się w górze Apeninie na granicach Hr. Tendeńſkiego wpada w Po przy Ballignana.

TANBOW, m. Mosk. powiatowe, w Wielkorządztwie Woroneckim nad rz. Zną, z Katedrą Archireia.

TANCARVILLE, m. Fr. w Normandyi, o m. 4 od *Montvilliers*.

TANCOS, m. Portugalſkie w Eſtremadurze z tyt. Margr.

TANDAYE, ob. *Samar*.

TANEF, rz. w Bezlkim, wypływa z po za Narola, i pod Ulanowem wpada do Sanu.

TANGER, *Tingis*, dawne i obronne M. Afr. w Barbaryi w Krol. Fezańskim, w Prow. Hasbar, z portem na brzegu pold. przefmyku Gibraltarskiego. Było fund. 1662. od Karola II. Krola Angiel. ale będąc porzucone r. 1684. powrocilo się do Maurow. Leży w pięknym położeniu, o m. 50 od Fezu. dl. 12. sz. 36. Jest iedno Bisk.

Lac. ktore ma tyt. od tego miasta.

TANGERMUNDA, *Tangermunda*, M. Niem. w cyr. wyż. Saxonii w dawney Marchii Brand. przy zbiegu rz. Tangery z Elbą, o m. 9 od Brandeburga, 11 od Magdeburga. dl. 29. 45. sz. 52. 30. Piękny tu w rynku dom Krolewski znajduje się. Miasto to od Cezarza Karola IV. mocno upodobane było, dla swego położenia.

TANGUT, *Tangutum*, Krol. w Azyi w Tartaryi Chińſkiej. Graniczy na w. z Chinami, na pold. z Krol. Awańskim, na z. z Pańſtwami wiel. Mogola, na połn. z Pańſtwami W. Hana Kałmuckiego. Dzieli się na dwie części, z ktorych pold. jest Tangut właściwy, druga zaś zowie się Tybetem, Należy do Dalay-Lamy najwyższego kapłana Tatarskiego. Kapłan ten miany jest za Boga, który działa wszystko, widzi wszystko i poznaie grunt serca, najmniejszego nie uczyniwszy badania. Z całych Indyi przychodzą mu oddawać cześć i polzowanie. Odbiera wszystkie te uniżoności siedząc na ołtarzu wystawionym na najwyższym gradusie najpiękniejszey pagody góry *Putala*. Nie wita nikogo nawet kapłana. Przeſtaie tylko na położeniu rąk swoich na głowy go czczących, którzy mniemają iż tym samym mają swe odpuszczone grzechy. Kiedy ten kapłan umiera, wszyscy są wyperſwadowani, iż nazad winnym ciele do życia powraca, że idzie tylko o wyſzukanie miejsca, w ktorymby raczył zmarłychwſtać, poczym nie omieszka dać się poznać. sz. 30.--38.

TANIAOR, *Tanjorianum*, M. i Krol. w Azyi, w Indyach na brzegu Koromandelſkim nad odnogą rz. Kaweryi. Rezyduje w nim Krol. Kray graniczny na połn. z Krol. Gingi, na pold. z Marawą, na z. z Krol. Madury. Co do obſitości z najlepszych jest w Indyach Fr. Duńczykowie i Holl. mają tu

swoje składy. dł. 96. 42. sz. 11. 27.

TANNAY, m. Fr. w pow. *Nivernois*, o m. 2 od *Clamecy*, z Kapitułą.

TANNEBERG, ob. Gilgenburg.

TANHAUSEN, Hr. nal. do Szwabii z m. o m. 6 od Ausburga, nad Mindelą, domu Grafow Stadion, którzy dla niego mają głos na seymach Szwabskich.

TANOR, M. i małe Krol. w Azji, w Indyach na brzegach Malabarzkich. Graniczy z Pań. Sameryny i morzem. Ma m. 10 wzdłuż i wszerz. Kray jest żyzny; powietrze ma zdrowe; zwierzę i podobny obfity. Krol jest sprzymierzony z Portugal. dł. 96. sz. 11. 4.

TANRODA, albo TANNERODA, m. Niem. w Turyngii, nad Ilmą, o m. 4 od Erfordu, 2 od Weimaru w Xstwie Saxe-Weimar.

TANTUMQUERRI, imie dwóch zamkow iednego Angiel. drugiego do Holl. należącego, na brzegach Gwineyfskich.

TAORMINA, m. w Sycylii w Prow. di Demona, leży nad morzem na skalistey górze.

TAPAGRI, Prow. Amer. pośd. w Peru w dyec. de la Plata. Ma m. 20 wzdłuż, a 12 wszerz.

TAPACURES, Tapakurowie, narod Amer. pośd. w Peru, leży na pośd. Audiencyi *los Charcas*, przy górach, które od niego biorą swoje imie. Biegał on z nadzwyczajną szybkością.

TAPANOOOLI, skład Ang. na wyspie Sumatrze, wzięty przez Fr. i oddany Angl. r. 1763.

TAPARIGA, wyspa na przeciw odnogi Wszystkiej S.S. Wiele na niej pomieszkań i domow wiejskich znajduje się. Poławiają się tu wieloryby.

TAPIEWO, Tapiau, m. Pruckie stoł. cyr. przy uściu Deymy do Pregli z zamkiem budowanym z kamienia ciosowego. w którym był dawniej skład archiwow; leży

na górze, od Krolewca m. 6. od Labiau 4.

TAPOLCZA, m. Węgier. w Hr. Salacieńskim, fl. Źródłem siarczysłym.

TAPUYOWIE, im. które się daje dzicyz Brezyllyjskiej. Mieszkańcy, o m. 8 od morza są zuchwali, nieśtali, zbyćcy, bardzo okrutni i ludoiedzcy. Błądzą tu i owdzie, nie mając ani miaś ani wsi.

TARA, m. Mosk. w Syberyi, w Prow. Tobolskiej, nazwane od rz. Tary, lubo o m. 5 od niej leży, ale iż niegdy było założone nad nią, od niego zależy kilka Słobod.

TARAGALA, *Taragalla*, M. Afr. iedno z nayznaczniejszych w Krol. Tafletańskim w Prowin. Dras; z obrońnym zamkiem. Leży w kraiu obfitującym w Daktyle, o m. 110. na pośd ku z. od Tafletu. dł. 11. 50. sz. 27.

TARANTEZA, *Tarantasia*, Prow. Sabaudzka z tyt. Hr. graniczy na pośn. z Xstwem Sabaudzkim i pow. Fauzygny, na w. z Xstwem Aosty i z Hr. Mauryenny. Kray ten jest nie miły, nie żyzny i pełny gór okropnych. M. S. jest Moutier.

TARARE, *Tararum*, m. Fr. w Prow. Lugduńskiej, o m. 9 od Lugdunu, nad rz. Tordina pod górą Tararą, w pół drogi z Roando Lugdunu.

TARASCON, *Tarasco*, Taraskona, dawne, ludne i wiel. M. Fr. w Prowan. stoł. powiatu tegoż im. z zamkiem obrońnym i Kapitułą z piętnastu Kanonikow złożoną. Leży na brzegu lewym Rodanu w kraiu pięknym i żyznym, na przeciwko *Beaucaire*, z którym złączone jest mostem leżącym na łodziach. Odlegle jest na m. 4 od Arelaty, 5 od Awenionu, 150 od Paryża. dł. 10. 36. sz. 48. 20.

TARASCON, m. Fr. o m. 3 od Foix nad rz. Ariegą.

TARASZCZA, m. w Woł.

Kiówkim z stwem płacącym kwarty zł. 2641. Leży nad rz. wpadająca do Rosji, o m. 3 na półn. od Kozłowaty, 4 od Białej cerkwi na półd.

TARAZONA, *Turiaso*, dawne i obronne M. Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach starej Kastylii, z Bisk. suffr. Toledańskiego. Po części na górze, po części na żyznej dolinie leży nad rz. *Querls*, o m. 5 od Tudeli, 64. od Toledy, 57 od Madrytu. dl. 16. 6. sz. 41. 55.

TARBES, *Tarba*, M. Fr. ludne w Gaskonii stol. Hr. Bigorry z Bisk. suffr. Auguścieńskiego, którego Bisk. jest Prezydentem Stanowow Fr. Leży w pięknej równinie na brzegu lewym Adury, o m. 17 od Auch, 10 od Pau, 45 od Burdegali, 170 od Paryża. dl. 27. 38. sz. 11. 12.

TARCZYN, *Tarcinum*, m. pow. w ziemi Warsz. male, leży na trakcie, o m. 2 od Warszawy.

TAREN, *Tarentum*, male lecz lodne i obronne M. Wlo. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Otranto, z Arcy-Bisk. i tyt. Xstwa zamkiem na górze i portem fl. Znaczniejsza część obywatelów bawi się rybołówstwem. Leży na brzegu morskim nad Golfem tegoż im. o m. 16 na półd ku w. od Baru, 24 od Otranty, 58 od Neapolu. dl. 35. sz. 40. 45.

TARGA, *Targa*, m. Afr. w Krol. Fezańskim na brzegu morza śródziemnego z zamkiem na skale. Półw tu jest bardzo obsity. Leży w równinie otoczonej górami i gęstemi lasami pełnemi małp. dl. 13. 12. sz. 35. 2.

TARGOWICA, m. w Woi. Wolyńskim, male, żydami osiadłe, dawniej znaczne i dziedzictwo Rzewuskich, a wprzod gniazdo imienia Targowickich. fl. grobem Stanisława Rzewuskiego Hetmana. Leży na trakcie, nad Ikwą, o m. 3 od Łucka, 4 od Dubna.

Tegoż im. m. w Woi. Braclawskim, przedtym opasane przeciw najezdom; imie bierze od handlu czyli od targow, który tu iako w mieście pogranicznym, przedtym z Kozakami Zaporowskiemi, teraz z nowemi Serbami utrzymywany bywa. Leży nad rz. Sinuchą, od Humania ku półd. m. Ukrainkich 6.

TARGOWISKO, m. w Woi. Iyńskim, o m. 2 od Olyki. Tegoż im. dobra w Lubelskim pod Urzędowem.

TATGOWISKO, *Targowiscum*, wiel. i znaczne M. w Turcyi Eur. stol. Wełoch, nad rz. Launizą, o m. 27 od Herimanztadu, 81 od Zofii, 75 od Belgradu, 117 od Konstantynopola. dl. 42. 40. sz. 45. 45. Jest dość obronne i handlowne.

TARIFFA, *Julia Tradusta*, M. Hiszp. w Andaluzyi z zamkiem. Jest ubogie i nieludne, lubo wiel. Leży na górze nad przefmykiem Gibraltariskim, o m. 7 na półd. ku z. od Gibraltaru 11 od Tangeru. dl. 12. 24. sz. 35. 56. Ma dwa porty.

TARKU, *Tarcum*, M. Azyat. stol. Dagestannu, nad brzegiem morza Kaspijskiego, o m. 15 od Derbentu, 25 od Terki, między przepaściami skałami. dl. 66. 40. sz. 44. 20.

TARŁOW, m. w Woi. Sandomirskim, ozdobione pałacem i kościołem wspaniałym, winno swoy początek imięniowi Tarłow. Leży na półd. Jedlińka.

TARN, *Tarnis*, rz. Fr. zaczyna się w pow. Gévandau, wpada w Garunnę przy Montobanie. Poczyna byź od *Gaillacu* spławną.

TARNEST, *Taurus*, zamek w Estonii, zdobyty od Moskwy, od Mikolaia Radziwiłła minami wysadzony, r. 1561.

TARNOGORA, w ziemi Chełmskiej stwo płaci kwarty zł. 1606.

TARNOGROD, m. w Bełzkim, porządne, dawne, zalecone iarmarkami gospodarskimi, st. konfederacyą, która tu pod łaską Stanisława Lubomirskiego stała r. 1715. Leży niedaleko rz. Tanef, o m. 3 od Jozefowa, od Krzeszowa 4. od Zamoyscia 7. Pod pan. Austryac. z Komorą.

TARNOPOL, m. w Woiew. Podolskim, z dawnym zamkiem, w pięknym położeniu, nad rz. Keycenią, o m. 3 powyżej Strufowa, 2 od Zbaraża. Jest pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim. Ma wiel. stawy sz. 50. 48.

TARNORUDA, m. w ziemi Chełmskiej, małe, w dobrym położeniu nad Wieprzem, na traktzie pocztowym, o m. 1 i pół od Kraśnostawa. Tegoż im. w Woi. Podolskim, nad rz. Podhorce, od Skalaty, o m. 3. od Satanowa 4.

TARNOW, *Tarnovia*, piękne i znaczne M. w Krakowskim, teraz stol. dystryktu w cyr. Piłźnieńskim, starożytne gniazdo i dziedzictwo znakomitego domu Hr. Tarnowskich, obwiedzione murami, ozdobne zamkiem, kolegiatą, kłasztorem Bernardynów Benedyktynek, &c. w kościele daje się widzieć grob Tarnowskich, i ostatniego Januza Xcia Ostrogkiego; za miastem jest piękny zwierzyniec. Szkoły tutejsze dependowały od Akademii Krak. Teraz co raz do lepszego przychodzi stanu, będąc wprzód zaniedbane. Leży na wzgórkach, blisko rz. Biały, na traktzie wiel. o m. 8. od Krak. od Sandomirza 12. od Jarosławia 16. ode Lwowa 30. dł. 44. 11. sz. 50. 6. *Tarnowa*, stwo w pow. Wałeckim, pod pan. Pruskim. *Tarnowska wola*, w Przemyślskim. *Tarnówek*, nad Wisłą, o milę od Baranowa. *Tarnowica*, w włości Bytomskiej, w Szląsku z dawnym kościołem. *Tarnowackie*, stwo w Bełzkim, teraz pod pan. Austr.

TARNOWITZ, M. Szląskie

w Xstwie Opolskim, o m. 14 od Opoli. Handluje ołowiem, cyną i srebrem. Przedtym w okolicach miasta tego bogate znajdowano srebro złote i srebrne st. jest, iż August III. tu był Krolem witany i tu pacted konventa poprzyślą r. 1734.

TARO, albo **BORGO-DI-VAL-DI-TARO**, m. Wło. w Xstwie Parmeńskim, stol. Prow. *Val-di-Taro*. Leży nad rz. Tarą, o m. 10. na półd. ku z. od Parmy, 8 od Borgo-San-Domino. dł. 27. 24 sz. 44. 34.

TARQUI, Tarkwa, mieysce st. w Amer. w Peru, o m. 5 od rz. *Cuenca*, termin australny merydianu, który P. P. *de la Condamine*, *Godin* i *Bouguer* naznaczyli w Peru r. 1737.

TARRAGA, *Tarraga*, pow. i M. Hiszp. w Katalonii na górze przy rz. *Cervera*, o m. 6 od Leridy.

TARRAGONA, *Taraco*, dawne i mocne M. Hiszp. w Katalonii z portem. Arcy-Bisk. do którego 2 trzecie części miasta należą, 4ta do Krola, iko Xcia Tarragony, z Aład. Było przedtym st. i ludne, ale teraz zaledwo tu 500. domow liczy się. Jednak dobry handel ieszcze prowadzi. Jest to oyczyzna Pawła Orozyusza. Franc. musieli od oblężenia jego odstąpić r. 1641. i r. 1644. Leży nad morzem śródziemnym, w kraju obfitującym w wino, oliwę i zboże, o m. 18 od Barceliony, 50 od Maiorki, 90 od Madrytu. dł. 18. 58. sz. 41. 12.

TARSA, *Tarsus*, dawne M. w Turcyi Azyat. w Karaniani z Arcy-Bisk. Same tu tylko widać rozwaliny. Jest oyczyzną S. Pawła. Leży nad rz. Cydnem blisko iey uyscia w morze śródziemne. dł. 53. 30. sz. 37. 10.

TARTAKOW, m. w Bełzkim porządne, walnemi iarmarkami zalecone, imienia Potockich, teraz pod pan. Austr. o m. 1 od Sokala, 2 od Chrystynopola, 3 od Waręża.

TARTARYA, *Tartaria*, W.

kraj zawierający w sobie prawie trzecią część Azyi, idąc ku połu. Dzieli go na Tartaryę Moskiewską, Chińską i niepodległą, i ta ostatnia właściwie Tartaryą wielką zowie się. Mieszkań w niej różne Tatarów gatunki, jako się obaczy pod artykułem Tatarowie. Mniejszy Tartaryą, albo Tartaryą Preekopską była przedtem prow. Turkom noldniącą. Graniczy na połu. z morzem; czarnym na półd. z Rosyją. Częścią jej jest Krym. ob. Krym.

TARTAS, *Tartesium*, m. Fr. w Gaskonii w kraiu Albretskim. Hugonoci hard. o go obronnym uczynili; ale teraz wszystkie fortyfikacye zostały zdemolowane. Zbudowane jest nakształt amfiteatru na wzgórkę z strony prawey rz. Miduzy, w równie zaś z lewey strony teyże rz. wpadającej w Adurę. o m. 5 od Daxy dl. 16. 47. sz. 43. 42.

TARUDAN, albo Sus, *Tarudantum*, wiel. mocne, handlowe, piękne i obronne M. Afr. stol. Prow. Suzańskiej, w Krol. Marokańskim, z zamkiem. Leży o m. 2 od Atlasu, 50 od Maroku. dl. o. 25. sz. 29. 20.

TARWIDY, w Zmudzi w powiecie Płongowskim, stwo płaci kwarty zł. 493.

TARWIS, M. w Karyntii, o m. 10 od Klagenfurtu, st. przez swe piece do topienia rudy żelaznej. Nał. do Bisk. Bamberckiego.

TARWIZANSKA Marchia, ob. Irevio.

TASMINA, rz. w Woi. Kijowskim, która płynąc kręto pod Smilę, Czehryn, Kryłow, wpada do Dniepru, stanowiąc granicę połud. dzierżaw Pol. z tey strony Dniepru w Kijowskim.

TASQUE, Opac. Fr. w dyec. Tarbeskiej, zakonu S. Bened. czyni do r. 1800. liwr.

TASSING, *Tassinga*, wyspa Duńska, między wyspami Fionią, Langelandą i Aarą leżąca. Kanał

szeroki dzieli ją od pierwfzey. Znajduje się na niej kilka wsi i miasteczek.

TATA, m. Węgier. z zamkiem w Hr. Komoreńskim. -

TATAR Bazardzki, m. Turckie w Romanii, dołyć wiel. i obizerne, pod górą Czengią, nad rz. Maryczą.

TATAROWIE, *Tartari*, Tatarzy, narody większą część Azyi połu. posiadające, i część Eur. Dzieli się na Tatarów właściwych, na Kałmuków i Tatarów Mungalskich. Właściwi Tatarzy są prawie wszyscy Mahometanie. Dzieli się na kilka hord, 1. na Uzbeków. ob. to słowo. 2. Kara-kalpaków mieszkających na w. morza Kaspijskiego. 3. Kozaków mieszkających część wschodnią Turkestanu między rz. Jembą i Syrthą. Ci bardzo są podobni do Kałmuków i są wielcy złodzieje. Ustawicznie woiują z swemi sąsiadami. 4. Baskierów mieszkających na w. Wolgi pod górami Orlemi. Ci złączeni z Tatarami Ullańskimi mieszkają w Bułgarii. 5. Czyrkassów. ob. Czyrkassya. 6. Dagestanów. ob. Dagestan. 7. Tatarów Krymskich. ob. Krym. 8. Kubańskich mieszkających na pold. M. Azofu nad rz. Rubą między Marmorą i morzem czarnym wzdłuż Kaukazu. 9. Budziackich. ob. Bessarabia. 10. Nogajskich mieszkających między rz. Wolgą i Jaikiem, na połu. morza Kaspijskiego. ob. Nogajscy. Tatarowie Mungalscy albo Mogolcy posiadają kraj. na m. 400. długi na 150. szeroki. Graniczy na w. z Oceanem wschod. na pold. z Chinami, na z. z Kałmukami, na połu. z Syberyą. Jest to część nayznacz. w Tartaryi. Mongalscy są różney Religii, różnych zwyczajów, partykularnym sposobem rządzący się podług kraioy, z ktoremi graniczą. Tych Tatarów część iedną nazwanych Mantzuanicy, opanowała Chiny r. 1644. Dwoma wiekami

pierwley opanowali Indye, ktorym udzielili swoje im. W powzeczności wszyscy Tatarzy są zbojcy, żyją z bydła i łupu zdobytego na swoich sąsiadach. Bardzo lubią końskie mięso, mleko kobyle, i wszystkie tęgje napoje. Znacznieysza ich część tu i owdzie obozuje, nie mając nigdzie stałego pomieszkania. ob. Tangut.

TATINO U, wyspa przy Kapie *la Hougue* w Normandyi; na niej żołnierski lazaret znajduje się.

TATRY, ob. Krępak.

TATTA, *Tatta*, M. Azyat. w Państwach W. Mogola stoł. Prowin. Syndy albo Tatty. Portugal. tu wielki handel prowadzą. Leży nad Indą, o kilka mil od iey uścia w kraiu żyznym i miłym. dł. 86. sz. 25. 20.

TAVANNES, m. w Bisk. Bazyleyskim, o m. 2 od Delspergi. ob. Saulx.

TAWASTHUS, albo **CRONNENBURG**, *Tawastu*, Tawastlandya, M. Szwedzkie w Finlandyi stoł. Prow. Tawastlandyi, nad rz. wpadającą do jeziora Waną, o m. 12 na połu. ku z. od Borgo, 25 od Abo. dł. 42. 58. sz. 61. 25. Prow. ta graniczy na połu. z Botnią wschodnią na w. z Sawolaxją, na połu. z Nilandją, na z. z Finlandją właściwą i Botnią wschod. Wiele w niej rud żelaza znajduje się.

TAUCHA, m. w Miśnii o m. 2 od Lipska, z zamkiem.

TAUCHEL, Tuchola, m. Pruskie w Pomieranii nad rz. Brdą, przedtym powiatowe, o m. 13 od Chełmna, 22 od Maryenburga. Kawalerowie Teutońscy dobyli ie i spalili r. 1310. Odbudowało się potem; lecz wiele ucierpiało w wojnach Pol. dł. 36. 10 sz. 53. 20.

TAVERNY, m. w Prow. wyspy Fr. o m. 6 od Paryża, 4 od S. Dyonizego, z przeorstwem.

TAUGON-LA-RONDE, m. Fr. w pow. *d'Annis*.

TAVIRA, albo **TAVILA**, *Tavira*, M. znaczne Portugal. w Prowin. Algarby, z pięknym zamkiem i nayslepszym portem w Krol. który jest obronny zamkiem. Leży w kraiu miłym i żyznym przy uściu rz. Gilaon między Kapem S. Wincentego i przesmykiem Gibraltarskim, o m. 40 ku z. od Kadyxu, 46 od Sewilli, 48 ku połu. na w. od Lizbony. dł. 10. 15. sz. 37. 3.

TAWISKOL, M. nadmorskie w Tartaryi Moskiewskiej nad morzem Ochozkim.

TAWISTOCK, *Tamare*, m. Angiel. w Dewoushirze, nad rz. Tawy, która przez kilka kanałów rozplywa się po niektórych miastach ulicach. Połow tu jest obfity. Posyła 2 Dep. na Parl. leży o m. 55 na połu. ku z. od Londynu. dł. 13. 34. sz. 50. 32.

TAULIGNAN. m. Fr. w Delphinacie, o m. 2 od Grignan.

TAUNTON, *Tannedunum*, piękne M. Angiel. w Sommersetshirze. Słynie rękodziełem sukiennym. Posyła 2 Dep. na Parl. W miłym jest położeniu nad rz. jawą, o m. 20. na z. od Londynu. dł. 14. 20. sz. 51. 20.

TAWORMINA, albo **TALORMINNA**, *Taurominium*, m. Wło. w Sycylii w dolinie *Demona*. Leży na brzegu wschod. wyspy na górze wiskającej nad morzem, o m. 10 na połu. ku z. od Messyny, 10 od Katan. dł. 33. 10. sz. 37. 50.

TAUREAU, *Taurus*, Toro, wyspa Fr. w Brytanii w uściu rz. Morlaix, ktorey weyście obronne jest zamkiem na wyspie Taureau będącym. dł. 13. 44. sz. 48. 40.

TAURI, M. Gwineyskie, o m. 2 od Judy. Handluje pszenicą Turecką, oliwą palmową i naczyniami różnemi glinianemi.

TAURIN, Opac. Fr. w *Evrone* zakonu S. Bened. czyni do r. 14000. liwr.

TAURIS, *Taurusum*, wiel. M. Azyat. w Perfyi stoł. Aderbia-

nu. Liczą w nim na 250000. dusz. Dale się tu widzieć wiele pięknych meczetow. Nawpiękniefzy jest ten, który znajduje się na wychodzie z miasta, idąc ku Ispahanowi. Bardzo jest handlowne, nie maż miasta w Azji gdzieby były pospolitsze iak tu pieniądze: Leży na końcu piękney równiny otoczoney górami nad dwómz rz. w kraju miłym, o *m.* 130. na półn. ku z. od Ispahanu, 36 od Naffywanu. dł. 64. 26. sz. 38. 2.

TAUROGI, Tauroggen, *m.* i dobra w Xstwie Zmudzkiem, nal. do Krola Pruskiego. Dostały się zaś domowi Brandeburskiemu przez Ludwikę Karolinę Xkę Radziwił: która była za Ludwikiem Margr. Brand. W tych dobrach piękne stada koni i bydła rogatego się żywi. Obi. tują w zwierzynę i ma wiel. połow ryb: *m.* leży nad rz. Szeszną, blisko pograniczu Prus. o *m.* 9 ku z. od Rosienia.

TAURUS, wiel. ciąg gór w Azji, które naywiększą są ze wszystkich dotąd znaiomych. Zaczyna się w części wschodney mnieylzey Karamanii i ciągnie się daleko w płab Indyi. Różne potym bierze nazwiska od różnych krajow przez które przechodzi.

TAUS, albo **TUSTA**, w Czechach *m.* w cyr. Pilszeńskim, o *m.* 8 od Pilzenu.

TAUSIM, *m.* zruynowane w Czechach w cyr. Caurzymiskim. Cesarz Karol IV. często tu rezydował.

TAUTENBURG, wiel. grod zamek i powiat w Turyngii, o *m.* 4 od Jenu, należy do cyr. Elektora Saskiego. Hr. Maurycy de Saxe Marszałek Fr. trzymał je aż do śmierci swoiey zdarzoney r. 1750. leży o milę od Naumburga.

TAUVES, *m.* Fr. w *Auvergne*.

TAWROW, *m.* Mosk. nad rz. Woroneczą; fl. iż przy tym *m.* Piotr I. budował galery i inne sta-

tki wojenne, których w wojnie przeciw Turkom przy Azofie użył.

TAY, *Tavus*, jedna z nayznacznieyszzych rz. w Szkocyi, źródło mająca w górze Grantsbain w Prow. Braid-Albinie, upada w morze półn. o *m.* 3 od Dondei. Jest sławną i dzieli Szkocyą na półn. i połd.

TAYNOW, *m.* w Woi. Podlaskim z stwem płacącym k warty zł. 289. danym r. 1773. in emphi-teusim Frankowskiemu Burgrabie-mu Warsz.

TAYOAN, *Tayoanum*, *M.* Azyat. stoł. wyspy Formozy, na morzu Chińskim z portem nad brzegiem zachodnim wyspy. dł. 139. 5. sz. 22. 35.

TAYWEN, *Tayvenum*, dawne, wiel. piękne i obronna *M.* Chińskie w Prow. Xansi. Krolowie czasem tu rezydowali. Leży w miłym położeniu między górami i pagórkami. dł. 120. 20. sz. 38. 33.

TCHERSKASK, stoł. Kozakow Dónskich nad Donem.

TCHILMINAR, dawne *M.* Perskie w Farsistanie, o *m.* 20 na półn. ku z. od Schiras. Widać blisko tego miasta rzwaliny, które mniemią tamteysi obywatele byż miasta Persepolis. Inni utrzymują, że to są ruiny Pazargady drugiego miasta Krol. i że Persepolis było tam, gdzie teraz Schiras leży.

TCHUKTSCHI, ob. Tschuk-ttschi.

TCIENIEN, wiel. piękne, bogate i obronne *M.* Chińskie w Prow. Nanquin nad Kiangą. Jest handlowne, leży na drodze z Nankinu do Pekina.

TCZEWO, u Niem. Dirschau, *m.* Pruskie, przedtym powiatowe w Woi. Pomorskim z Ekonomią Krol. a teraz pod pan. Prus. stoł. cyr. swego, jest obronne, założone około r. 1209. Zwało się wprzod *Sau*, i było Hr. ma wiel. klasztor

Dominikanow fund. od Mszczurza r. 1208. i kościół Luterski. Pokilkakroć ogniem spalone, r. 1626. i 1655. od Szwedow wzięte było. Leży nad Wisłą, o 3 ku połn. od Starogardu, 4 od Gnievia, 5 od Gdańska. Przy oblężeniu tego miasta r. 1627. raniony Krol Szwedzki odstąpić był przymuszony.

TEANO, ob. Tiano.

TEBEIBELT, Prow. Afr. w Biledulgerydzie wśród Zary. Jest tu 3. małych miast. Grunty obfituje w drzewo palmowe.

TEBESTA, *Tebesla*, dawne M. Afr. w Krol. Tunetańskim na granicach Krol. Algierskiego. Widzieć się tu dają niektóre zabytki starożytności. Leży nad rz. przy górze, o m. 50 od morza. dł. 26. sz. 35. 5.

TEBZA, M. mocne i Prow. Afr. w Krol. Marokańskim. Obywatele są bogaci i bitni. Handel wiel. prowadzą. Leży na jedney z gór Atlasowych w dobrym położeniu. dł. 12. 50. sz. 33. 50.

TECEUT, albo *Techeit*, M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Leży na piękney równinie, nad rz. Suzą w kraiu obfitującym w daktylę i trzciny cukrowe. Obywatele tuteysji są bogaci i wielki handel prowadzą. dł. 8. 40. sz. 29. 10.

TECK, *Ticis*, rz. Fr. w Ruffylonie. Zaczyna się w górach Pyrenejskich na połn. *Prats de Molo* i wpada w morze śródziemne nie daleko Flny.

TECK, *Tecca*, zamek i Xstwo w Szwabii w Xstwie Wittemberskim, o m. 5 od Ellingery. Familia Xżąt de Teck zgasła r. 1439.

TECKLENBURG, *Tecelia*, Hr. i M. Niem. w cyr. Westfalskim, z zamkiem wystawionym na wzgórk. Nal. do Hr. Solm Braunsfels i leży o m. 10 od Munsteru, 4 od Osnabruku. dł. 25. 40. sz. 52. 20. Hr. ma m. 10 wzdłuż, 4 w szerz. Hr. Bentheimscy, Steinfurtscy i

Teklenburscy w Westfalii, są trzy linie jeduegoż starożytnego domu. Nal. do domu Elekt. Brand. i dependnie od Regencyi Lingenskiej.

TECOAN-TEPEQUE, M. znaczne w Amer. połn. w Wielkorządztwie Gwaxaki, o m. 60 od Antekwery: na brzegach morza pośd. z portem i Opac. obron. mającym pod strażą miasto. Zdobią go piękne kościoły. dł. 280. sz. 41. 58.

TECORA, *Tifdis*, Tekora, dawne i obronne M. Afr. stoł. Krol. tegoż im. na wchod Tafiletańskiego w Państwach Krola Marokańskiego. Leży na górze, którą oblewa rz. Obywatele tuteysji są bardzo grzeczni ku cudzoziemcom. dł. 25. 30. sz. 29. 25.

TECULET, Tekulet, M. w Krol. Marokańskim w Prow. Hea z starym zamkiem i małym portem. Leży na górze przy uściu rz. tegoż im. w kraiu żyznym. dł. 8. 30. sz. 30. 45.

TECZYN, *Tencinum*, w Woi. Krak. zamek zruynowany na wysokiej górze, gniazdo starożytnego domu Hr. Teczynskich, zgasłego r. 1634. a których tytuł przeszedł do domu Ossolińskich, zamek zaś w dziedzictwo Xżąt Czartoryskich. Znaydują w okolicznych górach miedz i kamienie węgielne. o m. 6 od Krak. na pośd. *Teczynsk*, w pow. Szczerzeckim.

TEDELEZ, *Tedlesa*, Tedelesa, M. mocne Afr. w Krol. Algierskim w Prow. tegoż im. nad morzem śródziemnym z zamkiem. Połow ryb tu jest obfity. Leży o m. 20 od Algieru. dł. 21. 50. sz. 36. 40.

TEDNEST, wiel. i znaczne M. Afr. w Krol. Marokańskim stołeczne Prow. Hea. Obywatele tuteysji są bardzo grzeczni. Kiedy cudzoziemiec przyjeżdża do tego M. a jest bez znajomości, rządca daje mu bilet, aby mógł mieszkać u iakiego obywatela, który go bardzo mile przyjmuje. Portug. dobyli je

r. 1514. Ale wkrótce potym obywatela zbuntowawszy się ich wygnali. Leży w piękney równinie nad rz. która ie do koła oblewa. dł. 9. sz. 30. 30.

TEDSI, *Tedsa*, dawne i znaczne M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiey. Leży w kraiu obfitującym w zboże i w bydło, o m. 1 od rz. Suzy, 12 od Tarudandu, 7 od Atlasu.

TĘDZIAGOŁA, m. i pow. w Xstwie Zmudzkiem z stwem płacącym kwartyl zł. 2270.

TEFFZARA, *Aflaciticis*, dawne wiel. i mocne M. Affr. w Barbaryi w Krol. Tremezeńskim. Obfite rudy żelazne w okolicach M. tego znajdują się. Leży o m. 5 od Tremezenu.

TEFLIS, albo **TIFLIS**, *Tephlis*, piękne, obrotne i znaczne M. Azyt. w Perfyi, stoł. Georgii w Prowin. Kardueli. Liczą w nim na 20000. dusz, iuż to Ormianow, Georgianow, Katolikow Rzymski: mających swego Bisk. iuż to Mahometanow. Tu pierwszy Gubernator Georgii w wspaniałym rezydencie pałacu. Handlują mieszkańcy naybardziejzie futrami, piękne także sklepy i kramy tu kupcy mają. Leży na prawym brzegu rz. Kur, pod górą; na wierzchu iej mocna jest forteca, w ktorey znajdują się wody mineralne, o m. 42. od Gangessy, 80 od Frywanu, 50 od Terki, 1040. od Paryża. dł. 63. 50. sz. 43.

TEGAN, *Teganum*, M. Chińskie w Prow. Huquang. Wokolicy tego miasta znajdują się robaczki, ktore robią wosk biały, tak iak pszczoły. dł. 130. 6. sz. 31. 51.

TEGAZA, *Tegaza*, M. i kraina w Affr. na w. Krol. Senegalskiego w puszczy Barbaryi. Okolice bogacą zupy solne. dł. 11. 5. sz. 21. 40.

TEGERENSEE. w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichskiey przy ieżerze tegoż im. Jest kła-

źtor Bened. o m. 12 od Municha leżący. St. Cieplicami zdrowemi.

TEGORARIN, *Tegovarina Regia*, kray Affr. w Barbaryi, na pośd. Krol. Algierskiego. Zamyka ou w sobie 50 zamkow, i sto wsi. Tu skupiają się Karawany dla przebycia Sahary.

TEGTEZA, M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. Hea. Obywatele są zuchwali i wielcy złodzieje. Leży na górze bardzo przepaścistej.

TEHAMA, kraina w Arabii Szczęśliwey nad morzem czerwonym. Graniczy na pośn. z Państwami Szeryfa Mekkańskiego, na w. z kraiami Chaulan, na pośd. z gruntami Mekkańskimi.

TEILLEUL, *Telliolum*, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Mortain, z tyt. Wikomstwa.

TEINACH, w Xstwie Witemberskim przy Zalberstanie, st. przez swe wody mineralne.

TEISCHNITZ, M. Niem. w Frankonii w Bisk. Bamberskim nad Radaką, o m. 13 od Kulembachu.

TEKIN, ob. Bender.

TEL, m. Wło. w Waltelinie. Leży między Sondrio i Tirano.

TELAMONA, *Telamona*, m. Wło. na brzegach Toskańskich w Państwach *delli presidii*, z małym portem i dobrą fortacją. Nal. do W. Xstwa. Leży przy uściu rz. Ofsy, na przepaścistej skale, o m. 4 od Orbitello. dł. 28. 50. sz. 42. 37.

TELEZA, m. Wło. w ziemi *Labur*, z Bisk. suffr. Benewentkiego, o m. 3 od Caiazzo.

TELGET, *Telga*, m. mocne kupieckie Szwedzkie w Sudermannie na brzegu pośd. ież. Meller, o m. 5 od Sztokolmu. dł. 35. 59. sz. 59. 13.

TELGET, albo **TELLIGT**, m. Niem. nad rz. Ems w Bisk. Munsterkim z bogatym Opac. Leży o m. 2 od Munsteru.

TELLECHERY, osada Angiel. na brzegach Malabarskich, o *m.* 3 od Mahé.

TELSZEW, *Telſewia*, M. pow. w Xſtwie Zmudzkiem, z ſtaroſtstwem plac. kwarty zł. 2667. w poſſeſſyi emfit. Jozefa Zabięłty. Przedtym ſtoł. repartycy ſądowej dla 15 pow. teraz ta przenieſiona jeſt Konſtytucyą Seymu 1776 do Szawlow, od Miednikow ku połn. *m.* 5.

TFLTOW, *m.* w ſrzedniej Marchii Brand. o *m.* 4 od Berlina, od ktorego ieden gatunek rzep ma nazwiſko.

TELTSCH, *m.* Niem. w Morawii na granicach Czeſkich przy ſzrodle rz. Teya, o *m.* 15 od Zioymy. dt. 33. 40. ſz. 49.

TEMECEN. Temefne, *Temefna*, Prow. Afr. w Krol. Fezańſkim w Barbaryi, graniczy na z. z rz. Ommirabią i Oceanem, na w. i połn. z rz. Boregrega, na połud. z Atlasem, na z. i na połn. z Oceanem. Ma *m.* 30 wzdłuż, 20 wſzerz. Jeſt nayżyznieyſzą z całej Barbaryi. Obywatele ſą dumni i zdradliwi. Kobiety miane ſą za piękne i proporcjonalne. Lubią mnoſtwo kleynotow noſić na rękach, ſzyi i u ſzow.

TEMENDEFUST, albo **METAFUST**, *Ruſtonum*, M. Afr. w Krol. Algierskim, przy morzu ſzrodziemnym, o *m.* 10 od rz. Icery, 4 od Algieru. dt. 21. 18. ſz. 36. 36.

TEMESWAR, *Temeſwar*, *Temeſwaria*, znaczne i bardzo obronne M. w wyż. Węgrzech ſtoł. Hr. tegoż im. ktore tak ſię rządzi iako kray iaki oſobny podług praw Auſtr. Jeſt ſtolicą Biſk. Greckiego. Mieszkańcy ſą ſami Niemcy, Soliman II. opanował go 1551. i należało do Turkow do r. 1716. ktorego Xzę Eugeniuſz im odebrał. Leży nad rz. Temeſą, na granicach Tranſylwanii, o *m.* 60. na połd. ku w. od Budy, 22 na połn. ku w. od

Belgradu, 28 od wiel. Waradynu. dt. 36. 10. ſz. 45. 58. Hr. R. 1739. podzielone było na 17 dyſtryktow i ma iwą regencyą.

TEMIAN, *Temianum*, Krol. Afr. w Nigrycyi graniczy na połn. z Nigierem, na w. z Krol. Onan-garą, z puſzczą Zeną i Krol. Daumy, na połd. z Krol. Gabou; na z. z Krol. Biro. Mówią iż tuteyſi obywatele karmią ſię mięsem ludzkim.

TEMMELET, *m.* doſyć ludne w Afr. w Krol. Marokańskim na wyſokiey górze, z ktorey wypływa rz. Obywatele ſą dzicy, ubodzy i grubiaue.

TEMPELBURG, *m.* Pruſk. w cyr. Bydgoſkim, w pow. Karnińskim. Tegoż im. *m.* w cyr. Saxonii wyż. w pow. Belgardzkim.

TEMPLIN, *m.* Niem. w Elektorſtwie Brand. w pow. Uker-Marchii, przy jeziorze Dolgen, o *m.* 12 na połn. od Berlina. Jeſt regularne i porządnie zabudowane.

TENACERIM, albo **TENESSERIM**, *Tenasserimum*, dawne M. i ludne w Indyach, w Krol. Siamſkim ſtoł. Prow. tegoż im. Ma Vice-Krola. Leży nad rz. Tenacermą w kraiu obſtuniącym w to włyſko, co jeſt do życia potrzebnego. dt. 116. 20. ſz. 12. 46.

TENCIN, powiat Fr. nad Iſerą w Delſinacie, o *m.* 5 od Gratiopolu.

TENEE, *Tenda*, M. mocne i Hr. Włſkie w Piemoncie z dobrym zamkiem. Leży na prawym brzegu rz. Roi, niedaleko zbiegu iey z Brogną, o *m.* 8 na połd. ku z. od Coni, 11 od Nicei, 21 na połd. od Turynu. dt. 25. 10. ſz. 44.

TENEDOS, *Tenedos*, wyſpa ſł. na Archipelagu przy brzegach Natolii na połd. ku w. wyſpy Lemnos, o *m.* 4 od cieſniny Gallipolſkiey. Ma *m.* 5 wzdłuż, a 4 wſzerz. Wino iey muſzkatelowe naylepsze jeſt z całego wſchodu. **Tenedos S.** jeſt M. ktore doſyć

wielkie, wystawione na brzegu wschod. wyśoy pod górą. Ma dobry i wielki port obronny zamkiem. dl. 43. 56. sz. 39. 52.

TENERIFFA, *Nivaria*, wyspa Affr. jedna z Kanaryjskich najznakomitsza przez swe bogactwa, handel i swoją obfiterość. Leży na pold. wyspy *Salvages*, na z. wiel. Kanaryi, na połu. wyspy Gomery, na w. wyspy Palmy. Ma m. 18 wzdłuż, 8 wszerz. W obfitości się rodzi przednie wino Kanaryjskie, owoce różnego gatunku, obsituje w bydło, zwierzyne i t. d. Część wyspy jest otoczona niedostępnymi górami. Jedna z nich osobliwie nazwana *Pic de Teneriffe*, miąna jest za największą w świecie górę. Wierzchołek iey nad płazczyzną morską na 1741. sążni jest wyniesiony. Daleko wznosi się nad obłoki i kiedy jest niebo pogodne widzieć go można, o m. 140. zawsze jest śniegami okryty. Holl. pierwszy tu swoy meridian naznaczał. Laguna jest M. S. wyspy. dl. 1. 13'. 20". sz. 28. 30.

TENERIFFA, *Teneriffa*, M. Amer. w Prow. *Terra firma*, w Wielkorządztwie S. Marty, nad rz. Magdaleną, o m. 40 od S. Marty. dl. 305. 50. sz. 9. 45.

TENEZA, *Teneza*, M. i Prowinc. Affr. w Krol. Tremeseńskim, z dobrą fortecą. St. Pirata Barberossa młodszy dobył to M. po śmierci swego brata i odtąd przy Turkach zostało się. Leży na górze o m. 1 od morza. dl. 19. 30. sz. 36. 30. Prow. graniczy na w. z Algierem, na z. z Tremasenem, na pold. z Atlasem, na połu. z morzem szrodziemnym. Kraj ten obfituje w zboże i bydło. Obywatele ją wojowniczy i mocno sobie honor i odwagę poważają.

TENEZA, *Teneza*, m. Affr. w Krol. Marokańskim. Leży w bardzo dobrym i korzystnym położeniu na schyłku iedney z gór Atlasowych.

TENGHEU, *Tencheum*, M. Chińskie w Prow. Xantung z dobrym portem, gdzie stawa wielka flotta Chińska. Leży na iedney wyspie, ma 8 miast pod swoją dependencyą. dl. 131. sz. 37. 20.

TENNEBERG, zamek i grod w Xstwie Gotha, o m. 3 od Gothy.

TENNENBACH, *Porta Cali*, Opac. Bernard. w Szwabii, o m. 3 od Fryburga w Bryzgawii.

TENNIE, m. Fr. w pow. M. ne.

TENNSTÄDT, M. i grod Niem. w Turynii, o m. 6 na północ ku z. od Erfortu, nad do Elek. Saskiego. Cesarscy dobyli go i złupili r. 1632. i 1641.

TENREMONDE, ob. Denudermonda.

TENZEGZET, M. mocne w Affr. w Krol. Tremezeńskim na skale, pod którą płynie rz. Tefma. Leży na drodze z Fezu do Tremeseny.

TEOFIPOL, m. w Woiew. Wolińskim, od Lanowic ku z. o m. 4.

TEOLACHA, dawne M. Afryk. w Barbaryi, w Biledulgerydzie. Leży w Kraiu obfitującym w daktyle, nad rz. mającą wody ciepłe.

TERAMO, *Tuteranno*, dawne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Abruzyi dalizey, z Bisk. dependującym od samego Papieża, ktore było założone r. 500. Leży przy zbiegu rz. Wicioli z Tordiną, o m. 10 na połu. ku w od Akwili, 4 od Atri. dl. 31. 28. sz. 42. 37.

TERASSON, *Teraffo*, m. Fr. w pow. wyż. Perygordzie z Opac. Bened. czyniącym do r. 3500. liwr. Leży nad Wezerą, na ktorey piękny tu most znajduje się, o m. 8 na półn. od Sarlaty. dl. 18. 54. sz. 45. 15.

TERCERA, *Tertiaria*, wyspa na morzu połu. najznacniejszy z Azorskich. Ma m. 16 do koła. Otoczona jest zewzład skalami

przepaściami, które są czynią niedostępną. Gruntą ma żyzne i położenie miłe. Obfituje w zboża, wina owoce i w powiżeczności wto wszystko, cokolwiek jest do życia potrzebnego. Woly tu są najwyższe i najpiękniejszy z całej Europy. Obywatele przystoyni, rozsądni i bardzo gorliwi są o wiarę lecz razem lubiący się stroić wytwornie. Są zbyt delikatni, co się tyczy punktu honoru; zawiśni i mściwi nad miarę. Lubią na pozor pięknie się ukazywać. W dzień nigdy nie wychodzą, ale w nocy zawsze latają szukając szczęścia. Kobiety są umysły żywego i zbytkujące w ubiorach. Angra jest M. S. tej wyspy. Nal. do Portugal. którzy do niej na wygnanie Krol. swego Alfonsa VI. wyftali byli.

TEREMKA, m. z stwem w Woi. Podolskim, w pow. Kamienieckim płacącym kwarty zł. 3813. zoficie w posleſſyi emfit. Laszkiego Kasztelana Gostyńskiego.

TERESPOL, piękne i porządne m. w Woi. Brzeskim Litt. osadzone rzemieślnikami. Leży pod Brześciem.

TERGA, *Terga*, dawne M. Afr. w Król. Marokańskim nad rz. Ammirabią, o m. 10 od Azamory. Leży w żyznej krainie.

TERGOE, ob. Goes.

TERGOW, ob. Gouda.

TERKI, *Terchium*, wiel. i obronne M. Azvat. stoł. Czyrkassyi Moskiew. Rezyduje tu Xżę Partykularny dependujący od Cara Moskiew. Leży w kraiu błotnistym nad rz. Terck, o m. 1 od morza Kaspińskiego, 50 od Teflis. dł. 66. 35. lz. 43. 20.

TERMES, małe m. w Macedonii nad odnogą Tesalonicką, od którego zowie się też *Sinus Thermicus*.

TERMINI, *Thermoe Himerenses*, M. Włc. w stronie poł. Sycylii w dolinie Mazarckiej z zamkiem wystawionym na kształt

Cytadelli. Jest st. przez wody mineralne i cieplice. Widzieć tu się daie piękny wodociąg i kilka wiel. gmachow. Leży przy uściu rz. Termini, w kraiu obfitującym w zboże i dobre wino, o m. 27 na połn. ku w. od Mazary, 8 na połd. ku w. od Palermu. dł. 31. 35. sz. 38. 5.

TERMOLI, *Baba*, m. Włc. w Król. Neapolitańskim w Kapitanacie na granicach Abruzyi, z Bisk. suffr. Beneventyńskiego i tyt. Xięstwa. Leży przy morzu, o m. 13 na południe ku w. od Lanciano. dł. 32. 42. sz. 41. 53.

TERMUIDEN, m. i forteca w Niderlandzie, w Flandryi, Hol. na połn. ku w. Eclusy.

TERNATA, wyspa na morzu Indyjskim najznaczniejszy z Moluckich właściwych pod ekwatorem leżąca. Obfituje w owoce kokosowe, banany, cytryny, pomarańcze, migdały, goździki &c. Znajduje tu się mnóstwo panug i ptaków Raystien. Kraj cały napełniony jest górami, z których jedna wyłoka na 60 sążni ogień strzaliwy wyrzuca, obobliwie podczas porównania dnia z nocą. Lasy są obfite w zwierzyne, a morze w ryby. Krol tutejczy dependuje od Holl. Obywatele są Mahometanie i żyją długo, lubo bardzo się źle karmią. Wielcy są próżniacy i nuygrawiają się z tych, którzy tyle zadaią sobie trudow dla wygodnego życia. Malayo jest M. S. wyspy i rezydencyą Krola.

TERNEUSE, Terneuzza, m. i forteca w Flandryi Holl. między odnogami rz. Skaldy, o m. 2 od Sas-de-Gand. Bardzo jest obronne przez swoje położenie, będąc w równinie, którą zalewa co dwanaście godzin morze.

TERNI, *Interammum*, dawne i znaczne M. Włc. w Państwie Kościelnym, w Xiświe Spoletańskim z Bisk. dependującym jedynie od Papieża. Kościół Katedralny

jest wspaniały. Liczą tu na 12000. dusz. Leży na wyspie uformowanej przez rz. Nerę, w kraju żyznym i obfitującym w dobre wina, o m. 6 na półn. ku z. od Spoletu, 18 na półn. ku w. od Rzymu. dł. 30. 10. sz. 42. 34.

T E R N O W A, *Ternobum*, M. w Turcyi Eur. w Bulgaryi stolica Arcy-Bisk. przedtym było obronne i rezydencyą Krola Bulgaryi i Sandziaka. Leży na górze przy rz. Jantra, o m. 35. od Zofii, 15 na półn. ku z. od Adrianopola. dł. 43. 28. sz. 43. 1.

T E R O U A N E, *Tervana*, *Morini*, M. zburzone w Hr. Artezyi nad rz. Lis, o m. 3 na z. od Aire. Było niegdyś miastem Bisk. Ale Karol V. kazał je zrzucić r. 1552. Dyecezya jego r. 1559. na trzy podzielona, na Buleńską, S. Omereską i Ypreńską. Należytości i miejsce jego ustąpione były Fran. traktatem Pirenejskim; ale z obowiązkiem odbudowania onego. dł. 19. 57. sz. 50. 36.

T E R R A C I N A, *Anxur*, dawne M. Włó. w Państwie Kościelnym w Kampanii Rzymskiej, na granicach ziemi Lawory z Bisk. suffr. Papieża. Bardzo jest zrujnowane. Leży nad morzem na górze, w kraju z ciałych Włoch nazywzniejszym, o m. 20 na półn. ku w. od Rzymu, 22 od Neapolu. dł. 30. 45. sz. 41. 18.

T E R R A F I R M A, ziemia tęga, wiel. kraj w Amer. półn. między wyspą Troycy S. i Istmem Panamy. Zawiera w sobie nową Andaluzją, Wenezuelę, Prow. Rio de la Hacha, S. Marthy, Kartagenę, Ziemię tęgą właściwą, Popayan, nowe Krol. Grenady, Gwineę i Kastylią złotą.

T E R R A N o v a, u Fr. *Terre Neuve*, Ziemia nowa czyli nowy kraj wiel. wyspa na Oceanie ku brzegu wschod. Amer. półn. w uścieniu odnogi S. Wawrzeńca, o m. 15 albo 16 od wyspy *Cap Breton*.

Jest figury trojgraniaстей. Mowią iż ma m. 300. do koła. Napełniona jest wielkimi górami i lasami i okryta piękniemi i oblizernemi łąkami. Grunta ma niebarzo dobre. Naywiększy pożytek, który z tey wyspy odnosi się, jest połow stokwiszu na iej brzegach. Fr. i Angl. mieli tu swoje osady. Ale traktatem Utrechtskim Angl. sami tey wyspy panami zostali. Fr. ją opanowali r. 1762. i tegoż roku porzucili. Ustąpili ją nazawisze Anglii traktatem Paryzkim r. 1763. z tym warunkiem, iż Fr. wolny połow i miejsce do suszenia ryb na iedney części tey wyspy mieć będą. Hiszp. tymże traktatem odstąpili swego prawa. Przez traktat zaś r. 1783. rzekła się Fr. połowu około nowej ziemi w stronie zachod. tey wyspy podług traktatu Utrechtskiego, to jest od Kapu *Bonavista* do S. Jean, a nato miejsce połow Fr. będzie się znaczyło od Kapu S. Jean wzdłuż brzegow północ. ku z. do Kapu *Raye* pod gradusem sz. 47. 50. Nadto przyznane prawo Amerykanom łowienia ryb na wszyskich mieliznach i przy wszyskich brzegach nowej ziemi, z tym iednak warunkiem, by im suszyć i solić na teyże nie było wolno. M. S. nowej ziemi jest *Plaisance*.

T E R R A N o v a, *Phausiana*, dawne M. Włó. na brzegu wschod. wyspy Sardynii nad odnogą swiego im. Bisk. jego przylączone było do Bisk. Kastel-Aragońskiego. dł. 27. 20. sz. 41. 3. Drugie jest M. tegoż im. w Sycylii w dolinie *di Noto*, z tyt. Xstwa z portem przy uścieniu rz. *Terra Nouva*. dł. 31. 55. sz. 37. 10.

T E R R A S S O N, ob. *Terrasson*, **T E R R E - D E - L A - C O M P A G N I E**, (la) wyspy położone między 45, i 52. gradusem sz. i 175. dł. przy weyściu w odnogę wchodzącą w kraj Kamszatki na półn. Azyi. Hol. je odkryli szukając przeyscia z Japonii

bonii do morza północnego.

TERRES-ADIACENTES, albo **BAUSSENQUES**, są to włości nal. do domu *de Baux*, a które nie są umieszczone pomiędzy dobrami podatkujących w Prowan. Najznaczniejsze rozciągają się od Awenionu do morza. M. S. jest Arles. Nal. do Wielkorządztwa Akwenskiego (Aq.)

TERTOLEN, ob. Tolen.

TERTRY, m. w Pikardyi nad rz. *Vignou*, między Peronna i S. *Quentin*, o m. 2 od *Vermand*. Pepin tu zbił Krola Thiery r. 687.

TERUEL, *Terulum*, M. znaczne Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach Krol. Walencyi z Biskup. suffr. Saragońskiego. Jest to oyczyna Idziego *Sancheza Munofa*. Leży w wiel. równinie piękney i żyzney przy zbiegu rz. *Gwadaluwiary* z *Ahambra*, o m. 30 od *Saragossy*, 5 na w. od *Albarzynu*, 45 na w. od *Madrytu*. dł. 16. 40. sz. 40. 30.

TERVERA, M. Holl. na wyspie *Walcheren* w Zelandyi, o m. 2 od *Middelburga* z dobrym portem i zbrojownią.

TESCHEN, *Teschina*, Cieszyn, dawne M. i Xłtwo Niem. w wyż. Szląsku z zamkiem. Otoczone jest mocnym murem i leży między rzekami *Wisłą* i *Elką* i blisko źródła *Wisły*, poczęści w dolinie, poczęści zaś na wzgórkach, otoczone dokoła bagnami, o m. 15 od *Opawy*, 22 od *Ołomuńca*, 27 od *Krakowa*. fl. traktat: pokoju r. 1778 tu zawartym Handlują mieszkańcy skórami, materyami wełnianemi i winem Węgierskim. Xłtwo Cieszyńskie graniczy z Polską. Węgrami i Morawią. Cesarzowa Krolowa Węgierska ustąpiła go Xciu *Sasklemu*, który pojął za żonę *Arcy-Xiężniczkę* i posiada je od r. 1766. Xżę *Albert* stry Elek. *Saskiego* i *Krolewicz Pol.*

TUSEGDELT, M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. *Hea* przy źródle rz. *Techevit*. Otoczono

nie jest do koła przepaściami skalnymi, które je czynią prawie niedobyty. Obywatele są ludzcy i grzeczni ku cudzoziemcom.

TESINO, *Ticinus*, wiel. rz. Włó. biorąca swe źródło w górach *S. Gotarda*. Druga tegoż im. w pow. *Bellinzony* we Włó. znajduje się i wpada w *Po*, niedaleko i powyżej *Pawii*.

TESSE, ob. *Froulay*.

TESSEL, ob. *Texel*.

TESSET, *Tesseta*, m. Affr. w *Barbaryi*, w *Biledulgerdydzie*. Obywatele są dzicy bez obyczajów i bez handlu i najmniejszego z sąsiadami spółkowania.

TESSENBERG, lub **THESENBERG**, okolica *Szwajcarska*, która wielą jeziorami jest oblana, i ma różne wśie, które pod dependencją są *Bisk. Bazylejskiego* i miasta *Berny*.

TESSIN, *Tessinum*, m. Niemiec. w Xłtwie *Meklemburkim* w pow. *Rostockim*. Leży o m. 7 od *Rostoku*, nad rz. *Rackemisą*.

TESSY, m. i *Baronia* w *Normandyi*, nad rz. *Vire*, o m. 4 od *S. Lo*, na połd.

TET, *Ruscino*, *Thotis*, rz. w *Rusji* nie biorąca swoy początek w górach *Pireney*: przechodzi przez *Perpinian* i wpada w morze śródziemne.

TETEROW, m. Niem. w Xłtwie *Wendeńskim* i *Meklemburkim*, o m. 8 na z. ku połd. od *Gustrowa*.

TETIN, m. *Czeskie* z zamkiem w *cyr. Beraunskan*, o m. 1 od *Boranny*. Znajdują w okolicach tutejszych odrobiny złota.

TETNANG, m. i pow. Niemiec. w *Szwabii* na połn. jeziora *Konstancycuskiego*, o m. 4 od *Buchorny*. Nal. do *Hr. Montfortskiego* i *Bregeńskiego*. ob. *Montfort*.

TETSCHEN, albo *Dyeczyn*, m. mocne Niem. w Krol. *Czeskim* w *cyr. Leitmerytzkim* z zam. *Krol.* nad rz. *Elką*, o m. 10 od *Pragi*. *Krol.*

Pruski dobył go r. 1757.

TETUAN. *Tetuanum*, dawne i piękne M. w Afr. w Krol. Fezańskim, o *m.* 43. od Fezu, nad rz. Kus, o *m.* 1 od morza śródziemnego z zamkiem broniącym miasta i dosyć pięknym palacem. Mnóstwo tu żydów znajduje się którzy wiel. handel prowadzą. Leży w pięknej równinie, obfitującej w to wszystko co do życia jest potrzebnego. dł. 12. 25. 13. 35. 25.

TETUSCHI, Tetusza, m. zruynowane w Azji, w Wielkorządztwie Kazańskim, nad Wolgą niedaleko rz. Kamy gdzie blisko było m. Bułgar, stolica Bułgarów.

TEVERONA, *Anio*, rz. w Półn. Papieżkim we Włoc. Płynię pod *Trivolt* i wpada w Tyber przy Rzymie.

TEUPITZ, m. i grod w średniej Marchii Brand. z pięknym zamkiem, nad jeziorem, o *m.* 10. na pold. ku w. od Berlina.

TEURERT, dawne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim na górze blisko Za. Było to przedtym miasto najsłynniejsze w całej Afr.

TEURTEVILLE, m. Normandkie. Leży o *m.* 2 od *l'alogne*.

TEUTSCHNITZ, m. zamek i grod w Frankonii w Bisk. Bamberkim nad rz. Rodach, o *m.* 7 od Kronachu.

TEWKSBURY, *Tewksburia*, lub Terron, m. Angiel. w Gloucestershirze, z tyt. Baronii. Posyła 2 Dep. na Parl. i st. jest przez swe rękodziela sukienne i przez potyczkę, która tu zwiedziona była r. 1471. Leży przy zbiegu rz. Sawerny z Awoną, o *m.* 27 na półn. ku z. od Londynu, 4 od Worcesteru. dł. 15. 30. sz. 52. 3.

TEUZAR. *Tauris*, dawne i znaczne M. Afr. w Barbaryi, w Biledulgerdziej, przedzielone od rz. na dwie części. Handel tu jest dosyć znaczny. Leży w kraju w daktyle obfitującym.

TEUZIN, ob. Quizina.

TEXEL, *Texelia*, wyspka Holl. w Prow. połn. Holandyi przy uściu Zuiderzee, o *m.* 18 od Amsterdamu; z dobrym portem i fortecą przy m. Texel. St. jest przez potyczki morskie tu stoczone r. 1653. i 1673. Admiral Trimp w pier. licy był zabity.

TEYN-HORSCHOW, i Teyn nad Witawą w cyr. Pilźnińskim są m. Czeskie.

TEYSS, *Tibiscus*, Cissa, wiel. rz. w Węgrzech, która przerzynawszy Transylwanii granice wpada w Dunaj przy Belgradzie.

TEZAR, *Tefara*, dawne i znaczne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim, stol. Prow. Kutz. Wiele tu osiadły szlachty i żydów znajduje się, którzy znaczny handel prowadzą. Leży w równinie żyznej, nad rz. o *m.* 16 na w. od Fegu, 25 od Melilli. dł. 9. 40. sz. 33. 40.

TEZELA, *Arina*, bardzo dawne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Tremezeńskim, z małym zamkiem, obron. przez swe położenie. Leży w wiel. równinie obfitującej w żyto i owies, o *m.* 6. od Oranu. dł. 18. sz. 37. 25.

TEZEUCO, *Teseuchm*, M. Amer. połn. w nowej Hiszp. nad jeziorem Meksykańskim. Bardzo było znaczne za czasów Kortezyusza, Woiownika Meksykańskiego. Tu on czynił swoje przygotowania do oświeżenia Meksyku i to miasto najpierwsze było opanowane od Króla Chrześcijańskiego. dł. 276. 10. sz. 20. 25.

TEZOTE, m. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim, w Prow. Garet. Leży na skale o *m.* 3 od Melilli. dł. 15. 30. sz. 14. 40.

THABARESTAN, ob. Tabaristan.

THABOR, wysoka i st. góra Azjat. w Judei. Wznosi się do góry nakształt głowy człowieka w kraju pustym. Na wierzchołku leży piękna równina, żyzna i obfitują-

ca w dobre i rzadkie zioła. Na tej górze stał się tajemnicą Przemienienia Pańskiego. ob. Tabor.

THAIN, m. Fr. w Delfinacie przy Rodanie na przeciwko *Tournon*, W gorach okolicznych miasteczka tego zbierają winą nazwane: *de cote rotie*, i *de l'hermitage*.

THAIRE, m. Fr. w pow. Aunis. Leży blisko Rochefortu.

THAM, ob. Dam.

THAMIZA, *Tamisis*, najpiękniejsza rz. Anglii, w części jej pold. Rzeka ta w Europie całej jest do żeglugi najpofobniejsza. Formuje się z złączenia rz. *Thamy* i *Isty* u Oxfortu. Morze podnosi jej wody, o m. 10. ieszczę za Londynem; wpada w morze Niem.

THANET, *Tanetos*, wysępka Anglii. w Prow. Kent, z tyt. Hr. Uformowana jest przez rz. Szturtę w iey uyciu. Ma m. 3 wzdłuż, 2 wszerz. Obfituje w zboże i pastwiska. Pryncypalnym miasteczkiem tej wysępki jest Etomar.

THANN, m. Fr. w wyż. Alfacyi w dyec. Bazylejskiej przy iednej górze, o m. 3 od Mulhanzy. Jest tu Kollegiata. Xże Weymaru pod tym m. zbil Xcia Lotaryńskiego r. 1038.

THASO, *Thafus*, wyspa na Archipelagu na brzegu Tamboli, Prow. Macedońskiej, przy wniyciu odnogi *Costena*. Ma m. 5 wzdłuż, 3 wszerz. Obfituje w to wszystko co tylko do wygody życia jest potrzebnego. Owoce i wina w Thaso są przedziwne. Znajdują się też w iey gruntach rudy złote, srebrne i marmur. Miasteczko Thaso jest pryncypalnym miejscem. Zaleca tę wyspę do bry i piękny port, do ktorego wiele kupców zawia. dl. 42. 30. sz. 40. 53.

THAUN, ob. Daune.

THEBAID, Tebayda, albo Sayda, *Thebais*, wielka kraina w Afr. czyli część wyż. Egiptu, rozciąga się od Fium przy Nilu

co aż do morza Czerwonego między wysokimi górami do koła ią otaczającemi. Kraina ta jest nayneurodzajniejsza i nayspuścieysza w całym Egipcie. Napelniona jest pustyniami, ft. przez przebywanie w nich niegdyś wielkiej liczby. S. S. Pustelników. Teraz tu przemieszkiwaią Arabowie wielcy Turkowie nieprzyjaciele, złodzieie i wyuczeni rabusie.

THEBY, Teby, albo Thina, *Thebae*, dawne i ft. M. Greckie w Liwadyi z Bisk. Greckim. Niczym teraz jest względem tego czyni było pierwicy. Turcy w ktorych teraz jest ręką mają tu dwa meczety. Leży między 2 rz. o m. 10 na pośn. ku z. od Aten, 13 na pośn. ku w. od Liwadyi, 115 od Konstantynopola. dl. 41. 40. sz. 38. 22.

THEBY Egipskie, Teby, *Thebae*, dawne i ft. M. felica wyż. Egiptu nad brzegiem wschod. Nilu. o m. 128 na pold. od Kairu. Dają się widzieć w iego ruynach szczątki wspaniałych pałacow, Kolumnad, Obeliskow &c. Nazywaią ie *Luxu*. albo *Luxorim*.

THEMINES, włość w pow. *Quercy*, o m. 3 od *Sigeac*.

THENAILLES, Opac. Norbertańskie blisko *Veruns*, czyni do r. 8000. liwr. ob. Tenailles.

THENEZAY, m. Fr. w Piktawii, o m. 5 od Poitiers.

THENGEN, Hr. i m. w Szwabii z zamkiem nal. do Xstwa Averbensberskiego, o m. 3 od Szafhuzy.

THERMIA, *Thermia*, Thermia, wyspa na Archipelagu iedna z Cyklad na pold. wyspy Zia, na pośn. Serfanty przy odnodze Angli. Ma m. 5 wzdłuż, a 2 wszerz. Grunt tuteyszy jest dobry i uprawny. Zbierają tu wiele bardzo iedwabiu. Wzyltkich żywności u Obywatelow tanio dostać można, przepierek zaś prawie za nic. Thermia jest pryncypalnym miejscem i rezydencją Bisk. Greckiego. Wody mmeralne, i łaźnie tu znajdujące są

daią imię wyspie. dł. 42. 31. sz. 37. 25.

THERMOPILA, *Thermopyla*, Termopile, wąwoz góry Oera w Grecyi między Tessalją i Achaią. Jest to przejście ciałne między górą i morzem s. w. w Historji Greckiej. Nazywają go *Boccardi Lupo*. Leży przy odnodze Zeiton, o m. 20 od Larysy w Turcyi Europeyckiej.

THESSALIA, ob. Janna.

THESSALONIKA, ob. Salonika.

THEDFORT, *Sitomagus*, m. Angl. w Hr. Norfolk, nad rz. Oulą, przed tym *Diā*. Posyła z Dep. na Par. Leży o m. 24 na połu. ku w. od Londynu. dł. 18. 2. sz. 52. 23.

THEUDERE, ob. Chef.

THEULLEY, *Theolocus*, Opac. Fr. o m. 1 od Gray zakonu Cyst. czyni do r. 8000. liwr.

THEUS, i Remolon, m. Fr. w Delfinacie, w okolicy Gapy m.

THEZAN, m. Fr. w Lagwedocyi w Diec. Pezyerskiej.

THIBAUT, (S.) Thibery, ob. Tubery.

THIERACHE, *Theorascia*, powiat we Fr. składający część Pikardyi. Graniczy na połu. z *Hannonią*, i Prow. Kambreyjską, na w. z Szampanią, na półd. z pow. Laonńskim, na z. z Wermandzkim.

THIERS, albo **THIERN**, *Thierrium* M. Fr. handlowne i ludne w *Auvergne*, w pow. Limanii, na granicach Forezu. z tyt. Wice-Hr. i Opac. Bened. czyniącym do r. 1200. liwr. Sł. jest przez łwe rękodzieła dobrych towarów i Norymberszczyzny. Tu się urodził S. Stefan, fundator zakonu Grandmontskiego. Leży przy rz. Dorolli, o m. 9 na w. od Klermontu, 10 na połu. ku z. od Montbryfony, 38 od Paryża. dł. 12. 52. sz. 45. 51.

THIERY, albo GÓRA złota, *Mont d'Or*, Opac. Bened. o m. 2. od Rheims czyni do r. 12000. liwr.

THIEZAC, m. Fr. w *Auvergne*.

THIGNE i Thil, s. m. Fr. w Gaskonii, w pow. Landelskim.

THIMERAIS, *Theodemereffis ager*, powiat Teodm' ruki, składający część Perche. Prynypalnym jego miejscem jest *Chateanueuf*.

THIONVILLE, *Theodonis villa*, Thionwilla, bardzo obronne M. Fr. w Luxemburgu, stoł. Grodu iednego. Fr. odebrali je Hiszp. r. 1558. Oddane im było nazad traktatem Kambreyjskim. Margr. *Fenqueteres*, m. stał od niego odstąpił r. 1639. będąc zbitym przez Geuerala Eikolominięgo. Xiążę Kondusz je odzyskał r. 1647. po batalii pod *Rocroy*, i ustąpiłone na koniec było Franc. traktatem Pyreneyjskim. Jest w dobrym położeniu nad lewym brzegiem Mozelli, na ktorey tu most znajduje się do brze ufortyfikowany, o m. 8 na połu. ku w. od Metz, 7 od Luxemburga, 78 od Paryża. dł. 23. 50. sz. 49. 21. 30".

THIRENSTEIN, m. Niem. w niż. Austr. przy Dunaju z pięknym zamkiem, o m. 15 od Wiednia na połu. ku z.

THIRSK, m. Angiel. w Hr. Jorkskim. Leży o m. 8 na połu. od Jorku i posyła z Dep. na Parl.

THIVÉS, ob. Theby.

THIVIERS, m. Fr. w Perigordzie, o m. 8 na połu. ku w. od *Perigueux*.

THISY, m. Fr. w pow. Bellojaceńskim, o m. 3 od *Villefranche*.

THOISSEY, *Toffiacus*, Toffiak, m. Fr. iedno z naysnaczniejszych w Xstwie Dombzkim, z pięknym kolegiam. Leży w kraju żyznym, przy rz. Saonie i Chalarnie, o m. 6 na pola. od Trevoux, 80 od Paryża. dł. 22. 23. sz. 46.

THOMAS-BRUCK, ob. Ta. mesbruck

THOMAS, (S) S. Tomasz, wyspa w Amer. połu. jedna z Antylskich, jest na w. Porto-Rico, z

portem, miasteczkiem i fortecą. Ma m. 6 do koła in al. do Duńczyków i Pruskiego Króla. dl. 312. 30. sz. 18. 30.

THOMAS, (S.) *Insula S. Thomæ*, wyspa S. Tomasz, w Afr. w Golfe Gwineyjskim na morzu Murzyńskim, odkryta była r. 1495. przez Portugalczyków, które oni są panami. Prawie jest okrągła i ma dwanaście mil diameteru. Grunt iev jest żyzny i obfituje w wyborne trzciny cukrowe, trzdzież w lasy cynamonowe. Znajdują tu się winnice, które jagody przynoszą we wszystkich roku porach. Powietrze tutejsze jest niezdrówie i szkodliwe dla cudzoziemców z przyczyny wielkiej jego gorącości. Lubo przez sam szrodek tej wyspy przechodzi Ekwator, z tym wszystkim znajdują się na niej góry na wierzchołku, których śnieg nigdy nie topnieje. Przed odkryciem Brezylji, Portugalczyki znaczny tu prowadzili handel. Twierdzą iż tu tak czyste rudy złote znajdują się, jak i w Brezylji. Stolica Bisk. i rządu tąd były przeniesione do wyspy Xżęcey *Ins. Principis*, r. 1756. na której zdrowsze jest powietrze. Kapucyni Włosey i Augustyanie mają tu piękne domy. Oprócz tego znajdują się tu kilka parafii i kaplic, których kapłanami są Murzyni.

THOMAS, (S.) ob. Meliapur. Jest iezcze m. tegoż im. w pow. *Vivaraïs*, o m. 2 od *Pvriers*.

THOMAS-TOWN, m. Irland. w Hr. Kilkenny. Deputuje na Parl. i leży o m. 4 od Kilkenny.

THOMOND, jest to iedno z kilku nazwisk Hr. Klareńskiego.

THONON, Tunonium, piękne m. w Sabaudyi stol. pow. Szablańskiego. Widzieć tu się daie piękny pałac i kilka klasztorow tak męzkich jak białyngłow. Tu się urodził Błogosławiony Amadeusz IX. Xżę Sabaudzki. Leży nad iezierzem Genewęńskim, o m. 8 na

w. od Genewy, 5 od Lauzany. dl. 24. 10. sz. 46. 22.

THOREN, Torna m. w Bisk. Leodvińskim, w Hr. Losleńskim, nad Mozą, o m. 2 od Ruremundy z Opac. Rzeszy Niem. dla Dam szlachetnie urodzonych, którego Kapituła z trzynastu osob składa się. Xieni nosi tyt. Xżny, i ma przywilej bicia monety.

THORENBURG, Thorda, m. Węgier. bardzo obszerne i bogate, niczym nie opasane, stol. Hr. Torenburńskiego, w którym iako i w okolicy, naylepiej i naygładziej mieszkańcy mówią po Węgierku. Leży w wesoley dolinie, nad rz. Aranayszą. W pobliżkości miała znajdują się zupy solne.

THORIGNY, Tauriniacus, m. Fr. w Szampanii, o m. 3 od Sens, z tyt. Hr. ob. Torigny.

THORONFT, Opac. Cyfter. o m. 8 na z. od Freyus. Czytuł do r. 1500. liwr.

THORSHAVN, m. Norwegskie na wyspie Stromoa naycelniejszy.

THOUARS, Toarcium, Tnars, dawne i znaczne M. Fr. w Piktawii z tyt. Xstwa Parostwa, erygowane r. 1463. i 1595. dla familii *de la Tremouille*. Znajduie się tu piękny zamek i kaplica ozdobna. Leży na wzgórkku nad rz. Thoué, o m. 13 na pold. ku w. od Angers, 14 od Poitiers, 65 od Paryża. dl. 17. 18. sz. 46. 59. ob. Laon.

THOUN, Thunum, Tuna, piękne M. Szwaycarskie w Kantonie Berneńskim z zamkiem. Jest w pięknym i dobrym położeniu, nad znacznym iezierzem poczęści na wyspie uformowaney od Aary, wychodzącey z ieziora, a po części pod górą, o m. 4 na pold. od Berny, 17 od Lauzany. dl. 25. 22. sz. 46. 45.

THOURGAW, Thurgovia, Turgawia, grod Szwaycarski, nad rz. Thour, graniczą na w. i pold.

z jeziorem miastem i Bisk. Konstancyeńskim, na pośd. z Krainami do Opac. S. Galla należącemj, na z. z Kantonem Zurych im. Naywiękzty to jest grod z calej Szwajcaryi, naypiękniejszy, naybogatszy, naywyżnięszy i naywesełszy ze wlyśkich krajow tey Rzpłtey. Bardzo jest ludny. Zwierzchność zaley od ośmiu dawnych Kantonow, które tu kolejno swego przysylają rzadcę.

THÜIN, *Thudinum*, m. w Niderlandzie w Bisk. Leodyjskim w kraju leżącym między Sambra i Mozą nad Sambra, o m. 2 od *Charleroi*, 5 od *maubenge*, 6 od Mons. dl. 21. 54. sz. 50. 18.

THULE, miejsce, gdzie dawni mniemali bydź oblatni kres świata. Teraznięsi dzieiopisowic, podług naypodobnięszego do prawdy mniemania, sądzą, iż nim są wyspy Szotlandkie, *Scheland*.

THUNGEN, lub TIENGEN, m. Niem. w Szwabii, stol. Landgrafstwa Kletgau nad rzeką Wurlach jest siolicą rządu i rezydencją Xzęcą.

THUN, ob. Thoun.

THOURGAU, ob. Thurgau.

THURE, m. Fr. w Piktawii, o m. 1 od *Châtelleraut*.

THURINGIA, *Thuringia*, Turyngia, Prow. Niem. w cyryyż. Saxonii graniczy na pośn. z Xstweim Brunświeckim i Anhalt-skim, na w. z Misnią na pośd. z Frankonią, na z. z Hassią. Ma m. 30 wzdłuż i tyleż wlerz. Kray ten obsituje w zboża i owoce. Po części więkzszy jest lasami zarosły i kilką rzekami oblany. Nal. do Xięcia Saskiego, Elekt. Mogunckiego i innych pomnięszych panow. M. S. tey Prow. jest Erfurt; plynie przez nią rz. Unstrut. Nie trzeba zaś z tym mieźać Grodu Turynskiego położonego przy Jennie i nal. do Kawalerow Teutońkich Margentheimkich. Zamyka w sobie kilka wsi i czyni do r. 15000.

liwr. Rządca mierzka w Zwezen wsi blisko miasta Jenny leżącey.

THURO CZ, Turocza przedtym, teraz Znio, m. Węgierskie, z zamkiem, stol. Hr. Turockiego, z Probstwem znaczny, które dawniey nal. do Coll. Jezuitow w Tyrnawie. Turockie Hr. dzielł się na 4 dystrykty, a dziedziczna godność Hr. jest w domu Rewow.

THUYR, m. Fr. w Rysillonie. Sądy tuteysze Krol. są bez appellacyi. Leży o m. 3 od Perpignan.

THYATIRE, ob. Ak-Hissar.

TIANO, *Teaunum*, dawne m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Labour, z sl. klasztorem zakonnic. Znayduie się przy tym m. źródło wody mineralney, która, mówią, iż uzdrawia osoby na kamień chorujące. Bisk. tuteyszy jest sufr. Kapuańskiego. Leży o m. 6 na pośn. ku z. od Kapuy. dl. 31. 43. sz. 41. 34.

TIBER, *Tiberis*, po Wło. *Tevere*, rz. sl. we Wło. zaczynająca się w górze Apeninie w części wschod. Florentskiego pow. blisko granic Romanii, wpada w morze Toskańskie przy Ostyi.

TIBERIADA, albo TABARIA, *Tiberias*, dawne M. w Judei nad jeziorem tegoż im. o m. 25 od Jerozolimy. Było podczas Krucyat zruynowane. Znaydują się przy tym mieście łaźnie sl. wody ciepłej.

TIBERIADA, albo Genezareth, wiel. jezioro w Palestynie przez ktorego źródłek od pośn. ku pośd. przechodzi rz. Jordan. Otoczone jest górami. Jezus Chrystus kilka cndow nad tym jez. i w jego okolicach poczynił.

TIBET, Krol. w wiel. Tartaryi składające część Tangutu. ob. Tangut.

TIDOR, *Tidora*, wyspa na morzu Indyjskim jedna z Moluckich, ma na w. wyspę Gilolo, na pośd. Ternatę, na pośn. Motyrę. Na m. 7 na okolo. Powietrze tu daleko jest zdrowiźe, niż w Ternatę.

z. Obfitnie w korzenie i w to wstętko co w innych wyspach Mollickich znajduje się. Rośnie na niew pewne drzewo *apilaga*, czyli *dobrze drzewo* nazwane, którego kora będąc przecięta wypuszcza z siebie wodę tak dobrą jak ze strumienia albo źródła. Hol. maia wiele zamków na tej wyspie i lubo ona ma swojego osobnego Krola, można jednak mówić, iż oni tej są panami. Krol rezyduje w Tydorze mieście stol. tej wyspy, leży na brzegu wschod. Lasy i skały ie otaczające dolyć go czynią obronnym dl. 144. sz. 30

TIEFFENBACH, ob. Tuffenbach.

TIEL, *Tillum*, M. obronne w Geldryi Holl. w pow. Nimegkim. Leży o m. 5 na z. od Nimegi nad Wahalą.

TIENCIN, wiel. i piękne M. Chińskie w Prow. Pekinńskiej, w ktorej jest drugą największą fortecą, z dobrym portem, do ktorego wielu kupców zawija. Leży nad małą odnogą morską nazwaną *Cang*. dl. 135. 6. sz. 38. 50.

TIENGGEN, ob. Sultz i Tbungen.

TIERPIED, m. Fr. w Normandyi, o m. 1 od *Auranches*.

TIERS, ob. Thiers.

TIFFAUGES, m. Fr. w Piktawii nad Sewrą z tyt. Wice-Hr. Leży o m. 4 na z. od Mortagne, 4 na w. od Montagu.

TIGRA, *Tigrum*, Tygerskie Krol. w Affr. w Abissynii przy Egipcie. Graniczy na półn. z Krol. Sennarskim i Balufami, na w. z morzem czerwonym, na połd. z Krol. Angorskim i Bagemdetkim, na z. z Sennarskim i Dambasńskim.

TIGRYS, albo **TIGIL**, *Tigris*, rz. znacząca w Azji, zaczyna się w górach Armenii, łączy się Eufratem różnemi kanałami i razem w odnogę Bassorską, czyli Perską uchodzi.

TILBURG, *Tileburgum*,

wiel. m. w Brabancyi Holl. w kraiu Oosterwickim, o m. 5 od Bredy. St. jest przez swe rękodziela sukienne i innych materyj. dl. 22. 39. sz. 51. 37.

TILBURY, m. Angiel. w Prow. Essex, o m. 8 na w. od Londynu nad Tamizą. Znajduje się tu zamek do ktorego okręty idące do Londynu wstępować muszą.

TILLEMONT, albo **TIRLEMONT**, *Tillemontium*, m. dosyć znaczne w Niderlandzie w Brabancyi w pow. Luweńskim. Było to niegdyś dolyć znaczne M. Brabantkie, ale wojny go spustoszyły. Urodził się tu Jan Bollandus. Leży nad Geetą, na ktorej kilka znajduje się mostów, o m. 4 od *Louvain*, 9 na półn. od Namuru, 10 od Bruxelli. dl. 22. 33. sz. 50. 49.

TILTIERS, *Tagularia*, m. Fr. w Normandyi nad rz. Aurą, o m. 2 poniżej *Vernueil*, 4 od *Conches*, z zamkiem i tyt. Hr.

TILSIT, Tyłsy, M. Pruskie w cyr. Litawskim, jest znaczne i handlowne i po Krolewcu największe, mieszkańcy mające znacznych. Obronne jest zamkiem dawnym, zaszczycone szkołą prowincyalną i kilką kościołami Luter. i jednym Katol. Prowadzi M. handel wiel. z Litwą i Polską zbożem, lnem, drzewem, woskiem, solą oczkowską, masłem i innemi żywnościami. Poniżej o milę zaczyna się niziny Żuławy Tyłzyskie oblane Memelem, Gilgą i Ruslą, rozciągające się do Kurlich-Haffu, długie i szer. na m. 4. Część ta kraiu bardzo jest żyzna. Leży nad Memelą, o m. 1 i pół od Kagnity, 6 od Taurogow, 14 od Krolewca.

TIMAN, M. i kraina w Amer. południowej w Popaianie, obfituje w owoce i pastwiska. Leży nad małą rz. wpadającą do Kakeoty, o m. 40 od Popayanu, 60 od *Santa Fé de Bogota*. dl. 306. 30. sz.

1. 25.

TIMOR, *Timora*, wyspa na morzu Indyjskim, na połd. Moluckich i na w. wyspy Jawy. Ma m. 60 wzdłuż, 15 wszerz. Obfitnie w drzewo Sandałowe, wosk i miód. Holl. mają tu zaunek, a Portugal. małe stanowisko, z którego nie wiel. profit' odnoszą.

TINCHEBRAY, m. w Normandyi, o m. 3 od Mortain. Xżę Robert był tu zbity roku 1106. przez swego brata Krola Angiel.

TINA, *Tina*, m. w Turcyi Europ. w Bośni nad Tilą. Było tu przedtym Bisk. pod Metropolią Spalatrańkiego. Leży na granicach Kroacyi i Dalmacyi, o m. 15 na pośn. ku z. od Spalatro, 12 od Sebenico, 18 od Jayczy. dl. 34. 48. sz. 44. 28.

TINA, *Tenos*, wyspa na Archipelagu jedna z Cykladow. Leży na połd. wyspy Andro, na pośnoc Mikony, na z. Nikaryi. Ma m. 7 wzdłuż, 3 wszerz. Lubo jest bardzo górzysta, z tym wszystkim dobrze jest bardzo uprawna. Obfitnie w wysmienite owoce. Fr. mają tu swego Konsula. Jedwab jest tutajszą nayspierwszą produkcją. Biskup Tymeński Łac. rezyduje w *Saint-Nicolo* pryncypalnym miejscu tej wyspy. dl. 43. 20. sz. 37. 36.

TINGRY, Kafztelania Bulouńska, o m. 4 od Boulonii erygowana na Xrwo r. 1587.

TINGTOESYS, *Tingoesi*, Tyngoesowie, narod w Państwie Młokiew. w Syberyi nad rz. Jeniseą, na w. Samoiedow, na połd. morza pośn. Są to ludzie spokojni i powolni, lecz mało bardzo znani.

TINIAN, wyspa na Oceanie wfchod. jedna z wysp Maryańskich na pośn. wyspy du Sud. Ma m. 15 do kosa. dl. 162. sz. 15.

TINTO, wieś w Andaluzyi, w Hitzpanii przy Kadyxie fl. przez swe wina dobre.

TINZEDA, M. Afr. w Barbaryi, w Biredulgerydzie w Prow.

Dras, nad rz. tegoż im. w kraiu obfitującym w Daktyle, zboże i in-dych. dl. 11. 40. sz. 26. 55.

TINZULIN, wiel. i mocne M. Afr. w Barbaryi w Prow. Dras, w Biledulgeridzie, nad rz. Drafą, z dobrą fortecą. dl. 12. sz. 27. 30.

TIPPERARY, *Tipevarien-sis Comitatus*, Hr. w Irlandyi w Prow. Munsterfskiej; graniczy na w. z Hr. Reineńskim, i Kilkenny, na z. z Hr. Limmerick i Sahnou, na z. z Hr. du Roi, na połd. z Waterfordzkim.

TIPRA, Krol. Azyat. w Indyach pod tropikiem raka, w Państwach Krola Aweńskiego. Graniczy na pośn. z Krol. Afemskim, na w. z Krol. Ofalskim, na połd. z Krol. Arakańskim, na z. z Bengalskim. Rz. Arakan wzdłuż onego przechodzi.

TIRANO, *Tiranum*, piękne i ludne M. w kraiu Gryzońskim, stol. pow. tegoż im. Znayduie się przy nim kościół wspaniały Najswiętszey Pauny, do którego zewsząd katolicy pielgrzymują. Leży nad Addą, o m. 7 od Bormio. dl. 27. 25. sz. 40. 18.

TIRLEMONT, ob. Tillemont.

TIRNAU, *Tirnavia*, Tyrnawa, piękne, mocne, i znaczne M. w wyż. Węgrzech z Akademią w Hr. Nitry, na granicach Hr. Pozońskiego. Kościół, który przedtym nał. do Jezuitow jest bardzo piękny. Cesarfcy zbili przy tym mieście Malkontentow Węgiei. r. 1705. Urodził się tu Jan Sambuk. Leży nad rz. Tirną, o m. 9 od Presz-burga, 9 od Neuhauselu, 2 na z. od Leopoldstadu. dl. 35. 50. sz. 48. 23.

TIROL, *Tirolis*, Tyrol, Hr. Niem. składające część państw dziedzicznych domu Austr. Graniczy na pośn. z Bawaryą, na w. z Karyntią i Arcy-Bisk. Saliburskim, na połd. z częścią państw Weneckich i z Bisk. Trydeńskim, na z. z Szwaycarami i kraiem Gryzoń-

skim. Dzieli się na cztery części, Tyrol właściwy, Bisk. Brixen'skie, Bisk. Tryden'skie i kraje przylączone. Kray ten jest górzysty i obfitujący w pałtwiska. Znajdują się tu rudy srebrne, miedziane i żelazne. M. S. jest Inipruck. Bierze swoje imie od zamku Tyrolu, na połn. Merann. Ma m. 48 wżerz, a 60 wzdłuż. Tyrolczykowie są przemysłni i waleczni żołnierze. Nie lubią zbytkow, ale kochają się w polowaniu, obojwie na dzikie kozy.

TIRON, Opac. Fr. o m. 4 od *Nogent-le-Rotrou*, zakonu S. Bened. czyni do r. 9000. liwr.

TITAN, albo CABAROS, jedna z wysp *Hieres* naybardziej ku w. połn. ob. *Hieres*.

TITICACA, *Titicaca*, Tytykaka, wyspa w Amer. połd. w Peru w Audyencyi *Los Charcas* nad iez. ktoremu daie swoje imie; ktore zaś jedno jest z naydłuższych i nayszerszych w całej Amer. połd.

TITMONING, m. Niem. w Arcy-Bisk. Sałzburgskim, o m. 3 od *Burkhausen* nad Sałcą. Powietrze mocno ie spustoszyło r. 1310. Piorun zaś w popioł obrócił r. 1571 i odtąd powstać nie może.

TITSHEIN, m. w Morawii w cyr. Prerawskim. Dzieli się na nowe i stare. Ma zamek obronny, i leży o m. 12 od *Ołomuńca*.

TITUL, *Tibiscum*, m. mocne w wyż. Wegrzech w cyr. *Bodrog'skim*. Leży na górze na prawey stronie rz. *Tyly*, przy iej uściu w *Dunaj*; o m. 8 na w. od *Peter-Waradynu*, 8 od *Belgradu*. dł. 38. 28. sz. 45, 26.

TIVERTON, m. Angiel. w *Dewonshirze*, o m. 5 na połn. od *Excester*; posyła 2 Dep. na Parl.

TIVIOTDALE, *Tiviota*, *Tiwiotdali*, Prow. w Szkocyi połud. posyła 2 Dep. na Parl. Leży na połd. *Twedy*, na z. *Northumberlandu*. Przez nią przechodzi rz. *Tiwiot*. Obfituje w zboże i pałtwiska. Obywatele zaś tuteysy są do-

brzy żołnierze.

TIVOLI, *Tibur*, dawne i fl. M. Wło. w Państwie Papiezkim w *Kampanii Rzymskiej*, z Bisk. suffr. Papieża. Widzieć tu się daią piękne starożytności zabytki, tudzież piękny pałac wystawiony przez *Kardynała d'Ess*, i *Kastadę* przepyszną, uformowaną od rz. *Tewerony*, nad którą leży *Tivoli* na górze, w kraju obfitującym w wyśmienite wino, owoce i w powolności w to wszystko, co do życia jest potrzebnego; o m. 7 ku połnocy od *Rzymu*, 5 od *Freskato*, 4 od *Palestryny*. dł. 30. 19. sz. 41. 57.

TŁASKAŁA, *Tlascala*, M. znaczne w Amer. połn. w nowey *Hiszp. stoł. Prow.* tegoż im. ktora jest częścią *Audyencyi Meksykańskiej*. Przedtym daleko znaczniejszy było niż jest teraz. Bisk. zjazd jest przeniesione do *Puebla-de-los-Angeles*. Jest tu rezydencya *Alkady Majora*. Leży nad rz. poczęści w równinie, poczęści na górze, o m. 25. na połd. ku w. od *Mexyku*. dł. 177. 30. sz. 19. 40. Prow. *Tłaskała* rozciąga się od jednego morza do drugiego. Graniczy na połnoc z *Golfem Meksykańskim*, na pold. z *Prow. Gwaxaką* i morzem połd. na z. z *Wielkorządztwem Meksykańskim*. W części połd. okryta jest górami, lasami zaroslemi. Znajdują się w nich lwy, tygrysy i małpy. W reszcie kray obfituje w wszelkie życia wygody.

TŁUMACZE, m. w ziemi *Halicckiej* pod pan. *Austr.* przedtym z znacznym stwem. Leży na trakcie o *Tyśmienicy* m. 2. od *Stanisławowa* 3.

TŁUSTE, m. w ziemi *Halicckiej* pod pan. *Austr.* od *Jazłowca* m. 3.

TOAM, albo *TUAM*, *Tuomontium*, m. *Irlandzkie* w *Hr. Gallowayskim*, o m. 8 na połn. ku w. od *Gallowey*. *Arcy-Bisk.* zjazd do *Gallowey*, jest przeniesione.

TOBAK, m. *Tureckie* nad mo-

rzem czarnym w Bessarabii.

TOBOL, albo **Тоболскóу**, *Tobolium*, M. znaczne w Państwie Moskiew. stol. Syberyi i rezydencya Gubernatora i Archi-Władyki. Dzieli się na wyż. M. i niż. a obarazem wzięte, wiel. mają rozległość i wiele mieszkańców, domy jednak drowniane, ma jednak w wyż. mieście fortecę stawioną z kamienia, tak dom kupiecki, pałac Bisk. i Kancellaryą. Mieszkańcy są Moskale, Bukarzy i Tatarowie, którzy żyją z handlu, a który tu jest bardzo wiel. największy zaś na wiel. gdy kupcy przybyli z Moskwy, oczekują tu czasu, aż puszczą łody na rzekach, dla sposobności płynienia do innych miast w Syberyi. na końcu lata przybywają tu statki Chińskie i Tatarskie z różnemi towarami, a w zimie niezliczona mocz. siani, które największej futra i zład ładnią. Leży na górze przy zbiegu rz. Toboli i Irtyli o m. 400. na w, od Moskwy. dl. 85. 58 sz. cx. 12.

TOCAT, *Tocata*, Tokat, wiel. piękne i znaczne M. Azvat. w Natolii stol. Prow. tegoż im. która jest częścią Amazyi. Rezydnie tu Kadę, Wwda i Aga. Mieszka w nim ok. 10 20.00. familii Tureckich, 4000. Ormianow i 400. Greckich, którzy tu swego Arcy-Bisk. mają. Miasto to jest iedro z nayhandlownieyzych w Natolii. Piękne sáfany niebieskie, które się tu przedają, są robione w *Chartiliqueu* wsi, o m. 2 od Tokaty leżącey. Wody wiele dopomagają do ich piękności. Przewożą je zład równie, iak i czerwone robione w Diarbekudo Sanfouu portu morza czarnego, a ztamtąd do Kilianowa portu w Bessarabii, zład po całej rozchodzą się Eur. Budowane jest nakształt Amfiteatru pod górą nad rz. Toufaulą, w kraju obfitującym w owoce i wysmienite wina, o m. 66 od Erzerom, 12 od Amazyi, 05 od Aleppo, 100 od Konstantynopola. dl.

58. 30. sz. 39. 35.

TOCAYMA, *Tocaiama*, Tokayma, M. w Amer. pold. w ziem. Tegiey, w nowym Krol. Grenady. Leży nad rz. Pari. p. zy iey uścium w rz. S. Magdaleny. na w. *Santa-Fé*, w kraju obfitującym w wszelkie owoce i trzciny cukrowe. Przy nim znaydują się łaźnie ciepłe, między dwoma potokami wody zimney. dl. 316. 50. sz. 4.

TOCKENBURG, lub **Tockenburgh**, Hr. Szwaycarskie pod dependencyą Opata S. Galla. Ma figurę uda i rozciąga się między wysokimi górami. Obfitnie w zboże i owoce. Długie mil Niem. 10. sfer. 3. Mieszkańcy po większej części są Luteranie.

TODENHAUSEN, przy Minden w Westfalii. Fr. tu zbici byli r. 1759.

TODI, *Tudertum*, dawne M. Włó. w Państwie Papiezkim w Xięstwie Spoletu, z Bisk. suffr. Papieża. Urodził się tu Papież S. Marcin. Leży na pagórku przy Tybrze, o m. 9 od Peruzy, 8 od Spoletu, 22 od Rzymu. dl. 29. 56. sz. 42. 47.

TOEPLITZ, ob. Toplitz.

TOKAY, *Tokaum*, m. w wyż. Węgrzech w Hr. Zemplińskim z zamkiem. Malkontenci Węgierscy dobyli go r. 1632. Si. jest przez swe naywbornieysze w Węgrzech wina, z których naydelikatnieysze są górze *Mezef-Melo*, czyli miodowey rodzą się, a które dla samego Krola zachowane bywają. Leży przy zbiegu rz. Bodrogi i Teły, o m. 30 na półn. ku z. od wiel. Waradynu, 36. od Budy, 15 od Koszyc. dl. 38. 40. sz. 48. 10.

TOIBIAK, ob. Zulpich.

TOLED, *Toletum*, dawne, mocne, piękne, handlowne i st. M. Hiszp. drugie w nowey Kastylii, którey przedtym było stol. równie, iako i całej Hiszp. z st. Akademią, kilka fabrykami materyi iedwabnych i wełnianych, z iednym z naybogatszych w świecie Arcy-Bisk.

ktorego Arcy-Bisk. jest oraz Prymasem Hiszp. Konfularzem Stanu, i W. Kanclerzem Kastylii. Siedmnaście tu odprawilo się Koncyliow. Pomiędzy mnostwem pięknych gmachow naybardziej zadziwiają cudzoziemcow Pałac Krol. Arcy-Bisk. i kościół Katedralny naylepiej opatrzony w całej Hiszp. Jan Ludwik *de la Cerda*, Trodem był z tego M. Leży w dobrym i pięknym położeniu, na górze bardzo wysokiej, oblaney z obu stron. Tagim, o m. 15 na półd. od Madrytu, 75 od Grenady, 74 od Sewilli, 46 od Merydy. dl. 14. 20. sz. 39. 50.

TOLLEN, albo **TERTOLEN**, *Tollan*, wyspa i m. w Zelandyi, o m. 1 od Berg-op-Zoomu. dl. 21. 42. sz. 51. 32.

TOLENTIN, *Tolentinum*, m. Włó. w Marchii Ankonitańskiej. Bisk. tutejszy jest przyłączone do Maceratańskiego. Franciszek *Philiph* tu się urodził. Leży nad Chientą, o m. 3 od S. Seweryna, 4 od Maceraty, 35 od Rzymu. dl. 30. 48. sz. 43. 12.

TOLHUIS, albo **TOLHUS**, m. w Niderlandzie nad Renem przy zamku Scheuck, ktoredy Franc. r. 1672. przeszli tę rz. i Hanoweranie r. 1758. dla stoczenia Krewelskiej potyczki.

TOLKEMIT, Tolkmiczko, m. Pruskie w Pomerellii, przedtym stwa w Malborskim Woi. Teraz stol. Amtu.

TOLNA, *Altinum*, M. i Hr. w niż. Węgrzech na prawym brzegu Dunaju, o m. 3 od Koloczy, 24 od Effeku, 20 od Budy. dl. 36. 55. sz. 46. 30.

TOLOCZYN, *Tolocinum*, m. w Woi. Witebskim, jest dołyć porządne i handlowne, ma kilka kościołow. Leży na traktie pocztowym, od Orszy o m. 10. od Odruczka 2.

TOLOZA, *Iturissa*, piękne M. Hiszp. w Biskaii, stol. Gwipuskoy. Alfons Mądry Krol Hiszp. ie

fundował w trzynastym wieku. Leży w dolinie mitey i żyzney, między dwoma górami nad rz. Araxes i Oria, na których dwa są tu bardzo piękne mosty; o m. 15 od Bayony, 19 od Bilbao, 18 od Pampellony. dl. 15. 32. sz. 41. 12.

TOLPACZE, w Woi. Braclawskim, od Janpola ku w. m. 4.

TOLSBURG, m. Mosk. w Wielkorządztwie Rewelskim, z portem nad odnogą Finlandzką, i dystryktem zawierającym 10 Parafii, a który jest w possessioni Szlacheckiej.

TOLTSWA, m. Węgierskie w cyr. Sempłińskim, blisko rzek Teyfisy i Bodrogi, zalecone przedniami winami.

TOLU, m. w Amer. półd. w ziemi Tegu, w Wielkorządztwie Kartageńskim. Z tego M. do Eur, sprowadzają *Balsam Toluski*. Zbierają go z drzew podobnych do naszych losienek. Leży o m. 12 od Kartageny. dl. 304. 40. sz. 9. 40.

TOMAKOWKA, wyspa na Dnieprze, st. bronieniem się naley Kozakow, poniżej Kadaka, o m. 20.

TOMAR, *Tomara*, piękne m. w Edremadurze Portugal. w piękney rowninie pod górą, na ktorey jest zamek nal. do Kawalerow Chrystulowemni zwanych. Leży nad rz. Nablaną, o m. 16. od Konimbryki 26 od Lizbony. dl. 10. 10. sz. 39. 30.

TOMASZ, (S.) ob. S. Thomas.

TOMASZOW, m. w Woi. Belzkim, dobra ordynacyt Zamoyskich, ozdobne kościołem farnym. Trynitarzow &c. Jest w dobrym położeniu, na traktie pocztowym m. 2 od Komorowa na półn. 4 od Rawy Ruskiej, tyleż od Zamościa.

TOMASZPOL, *Tomaszpolia*, m. w Woi. Braclawskim, dołyć porządne i osiadłe, nad rz. od Komarogroda m. 2. tyleż od Janroda, od Jarugi 6.

TOMBUT, *Tombutum*, Krol. Affr. w Nigrycyi, graniczny na północ z Krol. Chinkwelańskim i Gubulskim, na w. z Gabiskim i Jauryfisim, na połd. z Gwineą na z. z krajem Jarru Sarokolą i Mantanganami. Przerzyna znaczną część tego rz. Niger. Krol. to nie jest dobrze nam dotąd znaiome. Tylko wiedzieć można, iż wiele tu złota i wszystkich do pożyicia potrzebnych rzeczy znajduje się. M. S. jest Tombut, które jest bardzo wiel. niedaleko Nigru leżące, w nim rezyduje Krol, gdzie ma przepyszny pałac. Kupcy z Barbaryi i innych miejsc Affr. wiel. tu handel prowadzą. dl. 18. 30. sz. 15. 35.

TOMI, Tomizwar, u Turkow Pargala, M. w Bulgaryi nad morzem czarnym, na połd. nycia Dunaju, il. miejsce wygnania Owidyusza.

TOMOSKOI, albo **TOMSI**, M. w Państwie Rossyjskim w Syberyi, między dwoma korytami rz. Tomy, o m. 200. na w. ku połd. od Tobolska. Znajdują się w okolicach M. tego rudy żelazne, ołowiane i miedziane. Handel prowadzi znaczny i na wielkim trakcie leży. Tędy corocznie Kalmuków i Bnkarow Karawany przechodzą.

TONDEREN, albo **TUNBERN**, *Tundera*, M. i grod Duński w Xstwie Slezwickim z dobrą fortecą, nad rz. Widawą w krain żyznym, o m. 10 na połd. ku w. od Rypeny, 6 od Apenrady, 10 na półn. ku z. od Slezwiku. dl. 26. 45. sz. 54. 58.

TONGRELO, piękne Opac, Norbertańskie w Dyec. Bois-le-Duc, w Niderlandzier.

TONGRES, Tongra, Tongeren, *Atuatucum*, *Aduatuca*, *Tungri*, M. w Bisk. Leodyjskim w Hasbay w Hr. Lofleńskim. Było przedtym bardzo znaczne i stołecz. wiel. Kraju zaszczafow Juliusza Cezara. Bisk. ządł nayprzed było przeniesione do Maftrychu, potym

do Liege. Atylla zruynował go do fzczeniu w piątym wieku, a Normandowie w dziewiątym. Stała tu ugoda r. 1403. między Bisk. i miastem pod im. *Pokoju Tongreskiego*. Fr. go dobyli r. 1672. i zburzyli fortyfikacye. 1673. Leży nad rz. Jara, o m. 5 na połd. ku z. od Maftrychu, 6 od Liege. dl. 23. 3. sz. 50. 48.

TONGUSOWIE, Narod Tartarski mieszkaący część wiel. Państwa Rossyjskiego. Dzielią się na 4 pryncypalne hordy. *Subaiscy*, mieszkaący pod 60. gradusem sz. *Podkamskiscy*, mieszkaący między rz. Janitcą i Leną. *Oleniscy*, mieszkaący przy źrzodle rz. Leny i Aldany. *Komiscy*, mieszkaący między izeiorem Baikal i M. Nerzińskoi. Wszyscy ogólnie są mocni i mężni; żywią się z polowu i polowania, a mieszkaią w budach. Jedni chodzą nago w lecie, drudzy odziewają się skórami zwierzęcemi. Religia ich załadza się na uznawaniu iednego Boga Stworcy, którego iednak nigdy nie czczą, do którego także nie modlą się. Mają inne różne Bożyszcza, z ktoremi dobrze lub źle obchodzą się, podług swego humoru. Jedno z naywiększych ich form przyśiąg, jest zarznięcie pła i wyssanie mu krwi do ostatney kropelki. Różne sobie czynią znaki na twarzy i rękach dla dytynkcyi.

TONNA, w cyr. wyż. Saxe-nii, nal. do tamtili Xząt Saxe-Gotha; leży o m. 5 od Erfortu, 2 od Gothy. Generał Tylli złupił to M. r. 1631. równie i zamęk i M. Grafen-Tonna.

TONNAY-BOUTONNE, *Tauniacum ad Vultona*, m. Fr. w Santonii nad rz. Butonna, o m. 3 od S. Jana d'Angeli. dl. 16. 56. sz. 45. 58.

TONNAY-CHARENTE, *Tauniacum Carantonum*, dawne i znaczne M. Fr. w Santonii z zamkiem, Opac. Bened. czyniącym do r. 1600. liwr. portem i tyt. Xstwa

Nal. do domu Rochechouart. Leży na prawey stronie Charenty, o m. 1 od Rofzfortu, 6 od Saintes, 101 od Paryża. dł. 16. 43. fz. 50. 6.

TONNEINS, *Toneſium*, m. Fr. w Gwinei w pow. Agleńskim nad Garonną, o m. 1 od Clerac.

TONNERE, *Tornodurum*, dawne M. Fr. w Szampanii w pow. Senońskim, stol. Hr. znacznego. St. iest przez łwe dobre wina. Leży nad rz. *Armançon*, o m. 8 na w. od Auxerre, 13 na połd. od Troyes, 41 od Paryża. dł. 21. 38. fz. 51. 47.

TONNINGEN, *Tonninga*, M. i pow. Duński w Xłtwie Slezwickim. Należało przedtym do Xżąt Holztyńskich na Gottorpie. Krol Duński był przymuszony odstąpić od oblężenia tego M. r. 1700. ale dobywszy go 1707. kazał zburzyć fortyfikacye. Leży na połwyspie uformowanej od rz. Eydery, gdzie port handlowny znajduje się, o m. 10 na połd. ku z. od Slezwiku, 23 od Hamburga dł. 26. 45. fz. 54. 30.

TOPINAMBES, wyspa w Amer. połd. w kraju Amazońskim na rz. tegoż im. na m. 60 wzdłuż. Kray ten iest bardzo żyzny i miły. Sama dzicz na niey mieszka.

TOPLITZ, albo raczej Teplice, Cieplice, m. Czeskie w cyr. Leitomeryckim. st. przez swe łaźnie wody ciepłej bardzo zachwaloney. Austr. przytym miasteczku porazili Prusakow r. 1762. ob. Neustädter, Villach.

TÓPOROW, m. w Bełzkim, a teraz w cyr. tymże, pod pan. Austr. od Brodow na z. m. 4 od Rałziechowa 3. od Oleśka 3.

TOR, M. Azyat. w Arabii opoczystey nad morzem czerwonym z dobrym portem, obronnym zamkiem. Piękny tu iest klasztor Grecki, w ktorego ogrodzie znajduje się źródła wody gorzkiej, ktore, mówią; iż są też same, ktore Moyses w środkie odmienn wrzucając w nie kawałek drzewa. Wielu au-

torow biorą to M. za dawne *E'ana*. dł. 52. fz. 38. Tegoż im. m. Mosk. w Prow. Bachmutskiej.

TOR-BAY, odboga w Hr. Dewoushiry, do ktorey przybył był z swą Flottą Xżę d'Orange r. 1688.

TORCELLO, *Torcellum*, M. prawie zruynowane w Rzpłtey Weneckiej, o m. 6 na połn. od Weneccy z Bisk. dł. 30. 5. fz. 45. 35. Jest na wyspie tegoż im.

TORCY, wieś Fr. z tyt. Margr. o m. 5 na w. od Paryża, 1 od Lagny.

TORCZYN, m. w Woi. Wołyńskim, na trakcie pocztowym, od Łokaczewa m. 3. tyleż od Łucka.

TORDESILLAS, *Turrès Sillana*, piękne i obronne M. w Hiszp. w Krol. Leonńskim, z wiel. pałacem. Leży w kraju obfitującym w zboże i wina na prawey stronie rz. Duero, na ktorey tu piękny iest most, o m. 7 od Walladolidy, 30 na połd. ku w. od Legionu. dł. 13. 10. fz. 41. 40.

TORGAU, *Torgavia*, Torgawia, M. i pow. Niem. w Xłtwie Salskim w cyr. Miśni, z pięknym zamkiem nazwanym Hartenfels. Różne woyny Niem. do szczętu go prawie zruynowały. Prusacy tu wygrali batalią r. 1760. Leży na lewym brzegu Elby, o m. 3 na połd. od Wittembergi, 9 od Lipska. dł. 30. 50. fz. 51. 38.

TORGAWICA, lub TORHOWISZCZE, ob. Targowica.

PORIGNE, m. Fr. w pow. *Maine*, o m. 5 na w. od Mans.

TORIGNI, *Toriniacum*, m. Normandzkie z zamkiem, Opac. zakon. Cyfter. czyniącym do r. 3500. liwr. i z tyt. Hr. Urodził się tu st. Franciszek *Callieris*. Leży nad małą rz. o m. 3 na połd. ku w. od S. Lo. 8 na w. od *Contances*. dł. 16. 35. fz. 49. 12. ob. Thorygny.

TORNA, albo TORNAW, *Torna*, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. *Saya*, o m. 9 od Kofzyc.

dl. 38. 50. sz. 48. 52.

TORNAU, Hr. Czeskie w cyr. Bolesławskim, o m. 6 od Bolesława.

TORNAWA, m. w Woi. Podolskim.

TORN-O, *Torna*, Tornea, M. Szwedzkie w Botnii zachodniej. Leży przy uściu rz. Torny, na brzegu najbardziej ku poln. położonym odnogi Botnickiej, o m. 100 od Abo, 214 od Sztokolmu. sz. 65. 50'. 50". dl. 41. 57.

TORNOWA, M. w Turcji Eur. w Macedonii, z Bisk. Greckim suffr. Larysteńskiego. Leży pod górami Dragonizańskimi nad Salemprią, o m. 4 od Laryssy. dl. 40. 28. sz. 39. 53.

TORO, *Taurus*, dawne i znaczne M. Hiszp. w Krol. Leónskim, w Krainie nazwanej *Tra lo Douro*, St. jest przez batalią, która tu stocz. była r. 1476. i śmierć Xcía Olivares tu zmarłego na wygnaniu. Przedtym daleko piękniejszy niż teraz było. Leży na prawym brzegu Duero, w równinie, na ktorej wyżnienite rodzą się wina, o m. 15 od Salamanki, 29 od Leonu, 40 od Madrytu. dl. 12. 48. sz. 41. 40.

TOROFELLA-DE-MONGRIS, m. nadmorskie Hiszp. w Katalonii, przy uściu rz. Tery, w morze śródziemne pod górami Pirenejskimi. St. jest przez batalią, którą tu Fr. stoczyli z Hiszp. i ktorych zwyciężył r. 1694. Leży o m. 19 od Perpinianu, 6 od Gironny. dl. 20. 50. sz. 41. 55.

TOROPÉZ, m. Mosk. w Prowinc. Welykich lukow.

TORQUEMADA, niegdys *Porta Augusta*, lub *Turris Cremata*, m. Hiszp. w Krol. Legioniskim.

TORRE DEL-GRECO, między nim, i Portici r. 1738. zapadłego dobyto Herkulanu, w Krol. Neapolitańskim.

TORRE-DE-MONCORVO, m. obrozne pod górą Roberodą, między

rz. Douro i Saborą. Komenda nad zamkiem zawżę kal. do domu Sampayer dziedzicow Villa-Flory. Leży w Portugalu w Prow. Trancis-Montes.

TORRES-NOVAS, *Tor Nova*, M. mocne i znaczne Portug. w Estremadurze z dobrym zamkiem i tyt. Xstwa. Leży w równinie żyznej, nad rz. Almendo, o m. 1 od Tagu, 5 od Santareny, 22 od Lizbony. dl. 10. 1. sz. 39. 25.

TORRES-VEDRAS, *Tor Vedra*, M. w Estremadurze Portug. z tyt. Hr. zamkiem dobrze umocnionym, o m. 7 od Lizbony w kraju obfitującym w dobre wina, zboże i owoce. dl. 9 10. sz. 39. 10.

TORROX, m. Hiszp. w Grenadzie, blisko morza śródziemnego, zaleczone plantacją trzcin cukrowych.

TORSIL, *Torsila*, m. Szwedzkie w Sudermanii, na brzegu połud. jeziora Meler, o m. 10 od Sztokolmu.

TORTONA, *Terdona*, M. Włó. w pow. Milanez z dawnym Bisk. suffr. Medyolańskiego i dobrą cyradellą na górze. Często dobyte było w różnych wojnach Włó. Należę do Krola Sardyńskiego i leży nad rz. Skrywią, o m. 9 od Kasalu, 15 od Medyolanu, 13 od Genny. dl. 26. 27. sz. 44. 53.

TORTUA, wyspa Amer. połn. jedna z Antylskich, o m. 2 od S. Dominika. Ma m. 6 wzdłuż, 2 w szerz. Jest nieprzystępną z strony połny. z przyczyny skał ją otaczających. Wszystko tu dobrze udaie się gdyby na niey tylko woda znaydowała się, byłaby najlepszą z Antylskich. Przedtym mieszkali na niey Fr. ale teraz jest pustą. dl. 305. sz. 20. Druga tegoż im. jest wyspa na morzu połn. o m. 14 od S. Matgorzaty, także pustą. dl. 312 30. sz. 11.

TORUN, u Niem. Thorn, *Torunia*, wiel. bogate, handlowne, dawne i pierwsze między 3 Pru-

kami wiel. miastami. Winno swoy początek Hermanowi Balk wiel. Mistrzowi, który tu r. 1231. zamek Toruń założył, a przy nim z czasem miasto osiadło i stało się kluczem handlu Polskiego z Prusami, przyjęte też do związku Anzeatyckiego było. Zamek jego r. 1454. został zniszczony. Dzieli się na stare i nowe miasto i lubo murem i fosją są oddzielone, jednak jeden tylko mają Magistrat od r. 1454. Mieszkańcy są powiększoney części Luteranie, lubo im kościoły odebrali katolicy mający w mieście kościołów 4. i 3. kłaztory. Illustre Gymnasium od dawna tu kwitnie i sł. miewa Professorow, a z nich jeden jest zawsze do języka Pol. Most drewniany na Wiśle długi jest prawie na pół mili, którego połowa bliższa miasta do kępy Bazar mostem Niemieckim na Wisle Niemieckiej się zowie, druga dalsza Polskim. Toruń r. 1454. odpadł od Krzyżaków, 1485. otrzymał wolność śladow. Oblegany był od Szwedow 1629. wzięty od nich 1655. Bombardowany i dobyty od Karola XII. r. 1703. powietrz. m. zniszczony 1708. St. jest urodzeniem Mikołaja Kopernika 1472. którego tu nadgrobiek w kościele S. Jana widzieć się daie. W Toruniu r. 1645. Krol Władysław IV. złożył z dysydentami Charitativum Colloquium, Sejm pod Zygmuntem III. i tu najczęściej Krolowie Pol. od stanow Pruskich przyinowawali przyjęć. St. jest rozruch od jednego studenta z dysydentami wszczęty r. 1724. którego Prezydent Resner utratą głowy przypłacił. Toruńskie pierniki, rzezy, mydło i kielbasy są bardzo zalecone. Dystrykt mieyjski zawiera 25 wsi z 4 parafiami luterskimi, za miastem kościół jest S. Barbary, do którego w trzeci dzień świątek całe M. w procesyj wychodzi. Okolicema żyzne, twierdzą nawet Pitarze, z pod Toruniem winnice się uda-

wały. Leży nad Wisłą od Chelma m. 3. od Grudziądza 8. od Tczewa 19. od Głanika 24. od Warszawy 30. dl. 42. 8. sz. 54. 1.

TOSKANIA, *Hebruria, Toscania*, Państwo uzielné Włó. z tyt. wiel. Xstwa lenne Rzeszy Niem. graniczy na poln. z Romanią, pow. Bonońskim, Xstwem Modeńskim i Parmeńskim, na połd. z morzem śródziemnym na w. z Xstwem Urbinińskim, Peruzją, Orwietanem, Patrimonium S. Pietra, i X. Kastrenskim, na z. z morzem, Rzezczańską, Lukańską i Genueńską. Ma m. 47 wzdłuż, 36 w szerz, a 440 mil kwadratowych. Kraj jest miły, dla rzek, dolin, wzgórkow i gór, w których znajdują się rudy srebrne, cynowe i alunowe &c. tudzież głązy marmurowe i porfirowe; obitnie w wina najzdrowsze, zboże, pomarańcze, cytryny i inne owoce, a w powszechności w to wszystko, co tylko jest do życia potrzebnego. R. 1766. liczono tu ludzi 945063. rz. Arno najrozkoszniejszyą przeryna okolicę. Dzieli się wiel. Xstwo Toskanii; na te pow. Florentyńki, Pizański i Sienneński. M. S. jest Florencia. Xirwo usłapione było Fr. Stefauowi Xciu Lotaryńskiemu, za Lotaryngią, przez traktat Wiedeński r. 1736. Drugi jego syn był uczyniony W. Xciem Toskańskim 24 Sierpnia r. 1765. Wielcy Xżęta mają rocznego dochodu 2500000. szkodow. Poddani jego uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1768. Nazywają *morzem Toskańskim*, część śródziemnego, która leży między Toskanią, Państwem kościelnym, Krol Neapolitańskim, wyspami, Sycylią, Sardynią i Korsykiem.

TOSTES, m. Normandkie, o m. 5 od Argues.

TOTANA, m. Hiszp. w Murcyi, nal. do Kawalerow S. Jago.

TOTMA, m. Mosk. w Prow. Wołogdzie, w którego okolicy ob-

site żnyy solne znajdują się.

TOTNESS, m. Angiel. w Dewonsbirze; posyła 2 Dep. na Parl.

TOUARCE, wiel. m. Fr. w Xstwie Andegawęńskim, o m. 5 od Angers.

TOUCHET, m. Normandskie o m. 2 od Mortain.

TOUCY, *Tociacum*, m. Fr. o m. 5 od Auxerre, w kraju piaszczystym i wodnistym nad Ufną.

TOUGET, m. Fr. w Hr. *Fr-magnac*, o m. 6 od Aufsch.

TOUL, *Tullum Leucorum*, Tula, dawne i znaczne M. Fr. w Lotaryngii stol. pow. Tulskiego z Bisk. suffr. Trewirskiego. To Biskop. był przedtym największe w całym Krol. nim oddzielono od niego Bisk. S. Diey i Nancy r. 1777. i 1778. Bisk. bierze tyt. Hr. Tulońskiego i Xcia *Sacri Romani Imperii*, S. Manswet był tu pierwszym Bisk. Znajdują się dwa Opac. Bened. na przedmieściach nazwanych *S. Mansuet* i *S. Evre*, od których te dwa Opac. nazywają się. Kościół Katedralny jest bardzo piękny. Pałac Bisk. wystawiony przez Pana Begon jest również piękny. Toul było przedtym miastem Cef. ale dobyte będąc przez Henryka II. Krola Fr. r. 1552. i od tego czasu, przy Fr. zostało się. Urodził się tu S. Lupus, Wincenty Lerins i kilku innych W. Ludzi. Leży nad Mozellą, w równinie żyznej otoczonej dokoła górami, na których wyśmienite rodzą się wina, o m. 4 od Nancy, 14 od Metz, 6 od Pont-a-Mousson, 67 od Paryża. dł. 23. 33. sz. 40. 27.

TOULON, *Telo Martius*, dawne, obronne, bogate, ludne i znaczne M. Fr. w Prowancyi, z dobrą Cytadellą, Bisk. suffr. Arelateńskie, dobrym cekaulem morskim, portem obronnym kilką zamkami, który jest jeden z najlepszych, największych i najst. w Europie, Xżę Sabaudzki i Xżę Eu-

geniusz musieli odstąpić od Tulonu r. 1707. Urodził się tu Ludwik Ferrand. Leży nad morzem szrodziemnym w miłym położeniu, mając na poł. wysokej góry, o m. 16 od Aix, 12 od Marsylii, 28 od Nicei, 177 od Paryża. dł. 36. 35. sz. 44. 24. Tegoż im. M. jest w Burgundyi, o m. 7 od Autunu nad rz. Artoux z Przeorstwem Bened.

TOULOUSE, *Tolosā*, Tuloza, bardzo dawne, wiel. i jedno z najznaczniejszych M. Fr. w wyż. Langwedocyi stol. caley tey Prow. z tyt. Hr. Arcy-Bisk. erygowanym r. 1317. przez Jana XXII. Ma Uniwersytet i st. Parl. dawny i st. Akademią nauk najdawniejszą w Eur. bard. o st. pod im. *Jeux Flo-raux*, nadto Akademią napisów, sztuk wyzwolonych, Malarstwa, Snycerstwa, i Architektury. Ratusz Tuloski nosi imie Kapitoli, radczy jego Kapitulnych. Powinni zaś być szlachta. M to nie jest ludne w proporcyi swej wielkości i lubo w handlu dobrym i pożytecznym dla handlu jest położeniu, z tym wszystkim nie wielki prowadzi handel, z przyczyny, iż Tulozanie wolą raczej do nauk przykładać się. Jakoż Tulozian wielu wiel. ludzi na świat wydała; pomiędzy ktoremi liczą się Cujas, Filip Berthier, Xiądz Caseneuve, Franciszek Maynard, Emanuel Alagnan, Piotr Bunel, Jan-Stefan, Duranti, Gui-du-Faure. Jan Coras, i t. d. Leży na prawym brzegu Garumny na końcu kanału Langwedockiego, o m. 50 od Bordeaux, 45 od Montpellieru, 15 od Aufsch, 150 od Paryża. dł. 19. 6. 13. sz. 43. 35. 54.

TOUQUE, *Tolca*. rz. Fr. w Normandyi. Płynię przy Gacey, pod Liffieux, Pont-l'Eveque i wpada do morza w odnogę Truwilską. Statki płynące na niey mogą od Liffieux.

TOUQUES, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Pont-l'Eveque.

TOUR, m. Fr. w *Auvergne*, o m.

o m. 10 od Clermont.

TOURAINNE, *Turonia*, Prowin. Fr. graniczy na pośn. z *Maine*, na w. z Xstwem Orleańskim, na pold. z Berry; na z. z Xstwem Andegawęńskim i Piktawią. Ligiera dzieli ją na dwie części. Ma m. 22 w szerz, a 23 wzdłuż. Oblana jest wielą rz. które czynią ją do handlu sposobnieyszą. Od swej piękności i żyzności nazwaną jest *Ugrodem Francuzkim*. Przyłączoną była do Korony Fr. za S. Ludwika. M. S. jest Tours.

TOUR-DE-FRANCE, m. w Langwedocyi w dyec. Aleteńskiej, o m. 3 od S. Pawła des Fenouilledes.

TOUR-DE-ROUSSILLON, przy Perpinianie reszta pozostała dawnego Ruscino.

TOUR-D'ORDRE, *Turris Ardens*, Latarnia morska w Bolo nii we Fr. Zwalila się r. 1644.

TOUR-DU-PIN, m. Fr. w Definacie, o m. 9 od Wiednia z tyt. Baronii nad małą rz. tegoż im.

TOUR-DU-RENARD, ob. Kirchberg.

TOUR-LANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. w Piktawii, o m. 9 od Montreuil-Bellay.

TOURLA-VILLE, m. Fr. w Normandyi oddzielone rz. od Cherburga. Tu robią szkła tak przednie, iż wyrównywaia, a nawet przenoszą Weneckie.

TOURMANTINE, m. Fr. w Anjou, o m. 10 od Montreuil-Bellay.

TOUR-MAUBOURG, m. Fr. o m. 1 od Puy w Vellay.

TOURNANS, m. Fr. w pow. Brie, o m. 3 od Rozay.

TOURNAY, *Tornacum*, Tornak, piękne i zńacne M. w Flandryi Aufr. z Bisk. sufr. Kambrzyjskiego. Kościół Katedralny i Opac. S. Marcina są wspaniałe. Ludwik XIV. dobył Tornaku r. 1667. które mu było ustąpione trakta-tem Akwisgrańskim r. 1668. A-

liańci dobyli go r. 1709. i było ustąpione domowi Aufr. trakta-tem Utrechtskim; straż zaś onego od- dana była Holl. trakta-tem Harye- rowym r. 1715. Ludwik XV. do- był go 19 Junii r. 1745. i kazał zburzyć fortyfikacye. Cytadella Tornaku jest jedna z naysiękniey- szych w Eur. Leży nad Skaldą, która go dzieli na dwa miasta mo- stem złączone, o m. 6 od Lilli, 7 od Douay, 9 od Mons, 12 od Ganda- wy, 34 od Paryża. dl. 21. 3'. 17". sz. 50. 36'. 17". Załogi Holl. wyprowadzone z niego zostaly r. 1782.

TOURNAY, m. Fr. w Hr: Astaraku, o m. 4 od Tarbes.

TOURNECOUPE, m. Fr. w Gaikonii w pow. Lomagne.

TOURNON, *Turno*, M. Fr. w Prow. Langwedocyi w pow. Wiwareńskim, z zamkiem na gó- rze, pod którą jest położone M. nad Rodanem. Jezuici tu mieli pię- kne i fl. Collegium. Oyczyzną jest Piotra Daviti. Leży o m. 16 od Gra- cianopola, 17 od Viviers, 115 od Paryża. dl. 22. 25. sz. 45. 6.

TOURNON, m. Fr. w Bren- nie nad rz. *Creuse*. Tegoż im. w pow. Agineńskim z sądami Krol. o m. 8 od Agen.

TOURNUS, *Trenorchium*, dawne M. Fr. w Burgundyi na pra- wym brzegu Saony w kraju pię- knym i obfitującym w zboże, wina i t. d. Jest tu fl. Opac. Bened. seku- laryzowane i w Kollegiatę odmie- nione. Czyni do r. Opatowi 30000 liwr. M. leży o m. 5 od Chalons, 6 od Macon, 81 od Paryża. dl. 22. 34. sz. 46. 33.

TOURNAY, m. Fr. w Norman- dyi z zamkiem i tyt. Margr. o m. 3 od Andeli.

TOUROWRE, m. Fr. o m. 2 od Mortagne. Ma tyt. Margr.

TOURS, *Turonos*, albo *Cæsarodunum*, dawne wielkie piękne bogate i jedno z naysz: M. Fr. stol. Turonii, z Arcy-Bisk. Kapitułą fl. pod im. S. Marcina, ktorey Opa-

tem jest Krol i pierwszym Kanonikiem od niepamiętnych czasów. W kościele Katedralnym jest Biblioteka rękopisami napelniona. S. Gracyan, który umarł przy końcu trzeciego wieku, był pierwszym Bisk. Turońskim. Oczywiście jest Piotra Rene Rapin i Berenger. Leży między Ligierą i Cherą, o m. 21 od Poitiers, 21 od Orleanu, 44 od Rennes, 51 od Paryża. dl. 18. 21'. 21". sz. 47. 22'. 44".

TOURTOIRAC, Opac. Fr. o m. 6 od Perigues; zakon S. Bened. czyni do r. 1600. liwr.

TOURVILLE, pow. Fr. w Normandyi, który nadł swoje im. domowi Turwillow. Leży o m. 1 od Coutances.

TOURY, *Tauriacum*, m. Fr. w Xstwie Orleańskim, o m. 5 od Pluviers

TOUSERA. M. Afr. w Barbaryi, stol Biledulgeridu, w kraju obfitującym w daktyle. Nal. do Krola Tunetańskiego. dl. 28. 30. sz. 32. 30.

TOUSSAINS, Opac. Fr. w Szampanii przy Chalons zakonu S. August czyni do r. 4000. liwr.

TOUVRE, rz. w pow. Angulemskim, wpadająca w Charente przy Angulemie.

TOUZY, ob. na końcu artykułu Vancouver.

TOXIGNY, m. Fr. w Touraine, o m. 4 od Loches z zamkiem.

TRAABURG, M. w wyż. Karyntyi, o m. 20 od Saltzburga przy gran. Tyrolskich.

TRABY, m. w pow. Ofzmiańskim z stwem płacącym podług lustracyi 1-6c. zł, 2-6c. w emfiteuzie Dominika Narburta. Okolica jego jest bardzo żyzna, obfituje w lny dobre. Jest od Surwilfzkow, o m. 2. od Ofzmiany 2.

TRACHENBERG, m. i Baronia wolna w niż. Szląsku nad rz. Bartsch, o m. 6 od Woławy, na pograniczu Polski Należy do Hr. Hatzfeldskiego.

TRAIANOPOLI, *Traianopolis*, Traianopoli, m. pušte w Turcyi Eur. w Romanii z Arcy-Bisk. Greckim. Leży nad rz. Mariką, o m. 15 od Adrianopola, 45 od Konstantynopola. dl. 44. 3. sz. 41. 15.

TRAIETTO, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laboris, wystawione na rozwalinach dawney Minturny przy uściu Garigiano w morze szrodziemne, o m. 8 od Kapuy. Widzieć tu się daią ruiny wodociągu i Amfiteatru.

TRAINEL, m. Fr. o m. 2 od Nogentu nad Sekwana. Ztad przeniesione były do Paryża zakonnice S. Magdaleny nazwane *de Trainel*.

TRALLEY, m. Irlandskie stol. Hr. Kerry, o m. 19 od Limeryku. Dep. na Parl.

TRA-LOS-MONTES, *Transmontana*. Prow. Portug. za górami, względem innych Prow. tego Krol. leżąca. Gran. na półn. z Galicyą, na z. z Prow. Entre Duero-et-Minho i Prow. Beirą, na połud. z Prow. Beirą, na w. z częścią Krol. Leonńskiego. Obfituje w wina, oliwę i bydło. Duerdo dzieli ją na dwie prawie równe części. M. S. jest Miranda.

TRAMIN, w Bisk Trydentym, o m. 7 od Trydentu, znane jest przez swe wina.

TRANCHIN, m i Hr. w wyż. Węgrzech na prawym brzegu Wagi, o m. 25 na półn. ku w. od Pilsburga. Znajdują się przy tym miście wody mineralne.

TRANCOSO dawne m. Portug. w Prow. Tra los-Montes z tyt. Xstwa, pięknym i obrotnym zamkiem, o m. 3 na z. od Pinheli. dl. 11. 1. sz. 40. 40.

TRANFKIAR, zamek i miejsce nawcelniey: na wyspie Langelandyi.

TRANGVEBAR, Trangwebar, M. na półwyspie Indyjskiej, na brzegu Koromandelim w Krol. Tanjaorim z fortecą, która równie z M. nal. do Duńczykow. Dość wielki tu oni prowadzą hau-

del. Leży przy uyciu rz. Kawery. dł. 07. 52. lz. 11. 20.

TRANI, *Tranum*, wiel. M. ludne i dobrze zabudowane Wło. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Barskiej, z mocnym zamkiem i Arcy-Bisk. Leży nad Golfem Weneckim, o m. 8 na z. od Baru, 14 na pośd. ku w. od Manfredonii, 50. od Neapolu. dł. 34. 11. sz. 41. 18.

TRANS, Margr. w Prowan. o m. 4 na z. od Frejus.

TRANSYLWANIA, *Transylvania*. Siedmiogrod, Prow. Europ. graniczy na pośn. z wyż. Węgrami i Polską, na w. z Moldawią i Walachią na pośd. z Walachią, na z. z wyż. i niż. Węgrami. W kraiu tym ciepło panuje zbyteczne w lecie, a zbyt gwałtowne zimna w zimie. Wydaje wyśmienite wina i najlepsze w Eur. zboże. Znajdują się tu rudy złote, srebrne, żelazne i szyby solne. Rz. tuteysze są bardzo robne, a lasy napelnione zwierzwą. Wiel. ta Prow. zamieszkana jest przez trzy różne narody. Saxonow, którzy tu w czasie Krucyat osiedli; Sikulow pochodzących od Hunnow, których w te kraie Attyla sprowadził i Węgrow pod których im. nie tylko rodowici Węgrzy rozumieją się ale i Moldawowie, Wołochy i Ormianie. Każden z tych trzech Narodow, wyznaie Religią albo Katolicką, albo Luterską, albo Kalwińską, mieszka w oddzielonych Kantonach i posyla swoich Dep. do stanow Prow. bez których nic w niey stanąć nie może. R. 1765. Cesarzowa Krolowa Węgierska ogłosiła Transylwanią wiel. Xstwem od żadney nie dependującą Korony. R. 1774 zabrała kraie między wiel. i małym Serethem leżące, które są najlepszemi kraiami Moldawii i tamą od nieprzyiaciow, tak dalece, iż teraz nic nie mogłoby wstrzymać inwazyi domu Austr. w Wołochy i Multany. Transylwania długo miała udzielnych Xżąt ale teraz nal. do do-

mu Austr. i jest rządzona przez Vice-Rcia Katolickiego M. S. jest Herinanzstadt. Bisk. Siedmiogrodzki rezyduje w Alba Julia.

TRAOU, *tragurium*. M. obronne i ludne Rzepltey Weneckiey w Dalmacyi; z Bisk. suffr. Spolatrańskiego. Leży nad morzem Adryatyckim, na wyspie od lądu oddzieloney kanałem, o m. 8 na z. od Spalatro, 11 na pośd. ku w. od Sebenico. dł. 34. 45. sz. 42. 50.

TRAPANI, *Trapano*, *Drapanum*, M. bardzo handlowne Wł. na brzegu z. Sycylii; w dolinie dł Mazara z portem i zamkiem. St. jest przez swe szyby solne, obfity połow Thonu i koralu na jego brzegach. Leży na klinie ziemi wpadającej w morze, o m. 10 na pośn. ku w. od Mazary, 18 ku z. od Palermu. dł. 30. 20. sz. 38. 5.

TRAPOR, M. Indyjskie na brzegu Malabarzkim w Krol. Konkauńskim między Banią i Basalmą nad rz. Obywatele tuteysfi są bogaci.

TRAPPEO, *Trapa*, *Opac*. Fr. w pow. Perche, zakonu Cyfter. o m. 3 na pośn. od Mortagne w W. dolinie otoczoney pagórkami i górkami. St. jest przez życie ostrej S. iego zakonnikow. Idzą oni za bardzo surową regułą. Praca post i nabożeństwo są ich iedyndmi zabawami. Wieczne zachowują milczenie i w naściśleyszey żyją odludności.

TRARBACH, m. Niem. w Hr. Spanheimskim na prawym brzegu Mozelli. Jest to miejsce obronne z przyczyny fortcey Grewenburckiey leżącey na blizkiey górze, ktorey harmaty bionią przeyscia przez Mozellę do M. Leży o m. 11 na pośnoc ku w. od Trewiru, 11 od Koblenzu. dł. 24. 44. sz. 49. 55. Trarbach należy wspólnie do domu Birkensfeldskiego i Badeskiego. Fr. dobyli go r. 1734.

TRASMAUR, m. w Austr. nad Trafen, nal. do Arcy-Bisk. jest w pow. Wiener-Wald.

TRASP, nad Inną w Hr. Tyrolu; przy gran. Gryońskiego kraju; jest to zamek obronny na górze wystawiony, o m. 15 od Koiry stoł. włości *Trasp*, która nal. do domu Dietrichsteinow.

TRASZKUNY, dobra w powiecie Wilkomirskim, od seymu 1775. za dziedziczne Pietkiewiczom utwierdzone, z klasztorem Bernartynow.

TRAU, *Tragurium*, m. Wło. w Dalmacyi Wenskiej, które małą cieśniną z ziemią tęgą łączyło się przedtym, którą gdy potym dla kanału przekopano, most kamienny na tym miejscu postawiono. Jest rezydencyą Bisk.

TRAUCHBURG, zamek w Szwabii i Hr. od ktorego bierze nazwisko linia Graffow de Trauchburg. Leży przy Neideku.

TRAWANKOR, *Travancorium*, Krol. Indyjskie na brzegach Malabarskich. Graniczy na półn. z Państwami Samorynu na w. z Krol. Madury, na połd. i z. z morzem. Krol tego Państwa bardzo jest ubogi i płaci hołd Krolowi Madury.

TRAWEMUNDA, *Dragamutina*, M. mocne Niem. przy uściu rz. Trawy w morze Bałtyckie. Jest tu latarnia morska dla świecenia okrętom. Nal. do Lubecznow i leży o m. 5 na półn. ku w. od Lubeki. dł. 23. 40. 12. 54. 5.

TRAWENTHAL, Trawental, Grod, z trzynastą wsiami nad Trawą w Xstwie Plońskim w cyr. niż. Saxonii. W Trawenthalu 18. Augusta r. 1700. pokoy stanął między Danią i Xstwem Holsztyńskim. Tuż jest zamek roszkowny blisko Segebergu nal. do Xżąt na Ploenie Holsztyńskich.

TRAUN, Hr. i zamek w wyż. Austr. i w pow. Haus, między Lincem i Welfą. Nal. do domu Graffow Abensperg i Traun. Hr. i pow. biorą nazwisko od rz. w Austr. Traun.

TRAUUNSTADT, piękne m.

w wyż. Bawaryi, o m. 8 na z. ku półn. od Salzburga nad rz. Trauną. Gotują tu wody słone. a o m. 1 ztąd łaźnie zalecone znajdują się.

TRAUSNITZ, albo TRAUWITZ, nad rz. Preimptsch w dawnym wyż. Palatynacie Bawaryi, o m. 16 na półn. od Ratzibony, z zamkiem, w którym Cesarz Fryderyk Austr. siedział w niewoli przez lat trzy przegrawszy batalią r. 1322.

TRAUSSAN, m. w Langwedocyi w Dyec. Narboneńskiej.

TRAUTENAU, Trautenawa, albo Trocznowa, *Trutnowia*, m. Czeskie w cyr. Kenigsreckim, o m. 8 na półn. od Kenigsgracu, nad rz. Upawą, oyczyzna s. Zycki herfzta Huffytow. Szwedzi szturmem go dobyli r. 1647. Wiele zaś szkód od Prusakow poniosło r. 1745.

TRAUTMANNSDORF, Hr. w niż. Austr. w pow. niż. Wienerwald, o m. 7 od Wiednia, na połd. ku w.

TRAWNIK, m. Tureckie w Sandziakacie Sarayskim, z rezydencyą Baszy.

TREAMBERT, ob. Bec-de-Lievre.

TREBIN, m. w średniej Marchii Brandeburkiej, w Cyr. Teltowskim, o m. 6 od Berlina na połd.

TREBES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Karkassony na w.

TREBINGA, *Trebium*, Tribunia, dawne m. Turcji Eur. w Dalmacyi Ragusańskiej, z Bisk. Łac. suffr. Ragusańskiego, przyłączonym do Markańskiego. Leży nad rz. Trebenką, o m. 5 na półn. ku w. od Raguzy. dł. 36. 2. sz. 42. 50.

TREBIZOND, (to jest stoł, z przyczyny iego figury) *Trapezus*, dawne, wiel. s. M. Turcji Azyat. w Natolii, stoł. Prow. Jenichskiej, z Arcy-Bisk. Greckim, pottem i zamkiem. Tu rezyduje Breglerbey. Oyczyzną jest s. Kardynała Baslaryona. Leży nad morzem

czarnym pod górą, w piękney równinie, o m. 225. na w. od Konstantynopola, 22 od Erzerom. dł. 52. 20. 12. 41.

TREBITZ, albo TREBNITZ, *Trebitium*, m. Niem. w Morawii w cyr. Iglawskim, o m. 10 od Brinnu na z. nad rz. Iglą. Si. fabryką sukienną, nakształt Angielskich.

TREBNITZ, *Trebnitium*, Trebnica, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Olesnickim, z wiel. Opac. Panien i bardzo bogatym, zakonu Cysterskiego. Leży o m. 5 od Oleśnicy na pośn. ku z. znajduią się przy tym m. pagórki, z których wykopują naczynia z ziemi już uformowane, które będąc na powietrze przez nieaki czas wystawione, największy potym ogień wytrzymać mogą.

TREBOWLA, ob. Trembo-wia.

TREBUR, albo TRIBUR, *Triburia*, m. Niem. przy zbiegu rz. Renu z Menem i blisko Moguncyi, st. przez kościelne zbory, które tu odprawiały się r. 811. i 1031. Było przedtym wiel. Miastem.

TRECHTYMIROW, *Trachtmirowia*, m. w Woi. Kiiowskim. z innym placącym kwarty zł. 2070. danym w emfit. Mierzęwskiemu Strażnikowi Koron. Ma zamiek założony od Stefana Batorego i wyznaczony r. 1577. dla uformowanego z Kozaków wojska, które oni posiadali do r. 1638. w którym pod Władysławem Krolem wyzuci z niego od Polaków byli. Leży nad Dnieprem, o m. 15 od Kiowa.

TREFORT, m. w Bressie z tyt. Margr. o m. 4 od Bourg.

TREFURT, Drefurt, albo *Drivordia*, m. i grod Niem. w niż. Hasyli, o m. 4 od Eisenachu, przy rz. Werra z zamkiem. Nal. począsci do Elekt. Mogunckiego, Elekt. Saskiego i Xcia Hesse-Kasselskiego.

TREGNY, m. Fr. w pow. Puyfay, o m. 4 na pośd. od S. Far-gau.

TREGONY, m. Angiel. w Kornuwalii, posyła z Dep. na Parl.

TREGUIER, *Tracorium*, m. Fr. w niż. Brytanii założone około r. 836. z Bisk. fuffr. Turońkiego i małym portem. M. to handluie, zbożem, lnem i papierem. Leży na półwyspie nad morzem, o m. 11 ku z. od Brieux, 25 ku w. od Brestu, 50 od Nantes, 104 od Paryża. dł. 14. 24. 50. sz. 48. 46. 45.

TREIGNAC, m. Fr. w pow. Limosin, o m. 5 od Tulles.

TRELON, m. Fr. w Prow. Hanonii, o m. 6 od *Maubeuge*.

TRELOU, *Treluinum*, m. Fr. o m. 3 na w. od Chateau-Thierry nad Marną.

TREMBOWLA, m. przedtym stol. pow. swego w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austral. do cyr. Lwow. z zamkiem starym na górze. Leży pod wiel. górą na trakcie pocztowym, oblewaga rz. Keycienia o milę, od Kozłowa 4. tyleż od Hufiatynia, od Kamieńca Podol. 9. dł. 48. 7. sz. 49. 12.

TREMBLANDE, m. Fr. w Santonii, o m. 1 od Marennes, na prawym brzegu rz. Sendry przy morzu.

TREME, ob. Trefme.

TREMECEN, *Tauissa Provincia*, Tremefyn, Prow. Affr. w Bərbaryi, w Krol. Algierskim, z tyt. Krol. Graniczny na pośn. z morzem śródziemnym, na w. z Prowin. Affr. zwaną, na pośd. z Saharą, na z. z Krol. Fezańskim. Ma m. 150. wzdłuż, a 50. wszerz. Znaczna część tego kraju jest sucha, pusta i górzysta; ku pośn. tylko przy morzu znajduią się równiny żyzne, obfitujące w zboże, owoce i pastwiska. M. S. jest Tremesen. Jest to M. wiel. w równinie, otoczone dość dobrymi murami i zaludnione ubogiemi Arabami, Maurami i żydami. Było przedtym daleko znacz. niż teraz, iak się z tego rozwalin widzieć daie. dł. 17. 6. sz. 34. 40.

TREMITI, *Diomedea Insulæ*, wypły w Krol. Neapolitańskim w Golie Weneckim, o *m.* 6 od brzegu Kapitanaty. Trzy są znaczniey: Kaprara, S. Mikołaja i S. Dominika.

TREMOUILLE, albo **TRIMOUILLE**, *Tremulium*, M. Fr. w Piktawii, o *m.* 12 od Poitiers nad rz. Benaflą. Dało imię fl. familii Franc. dl. 18. 42. sz. 46. 29.

TREMD, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Noguera-Pallelesa, o *m.* 9 na połu. ku w. od Balagueru.

TREMDELBURG, m. w Hassyi, Graffow Kastełskich, zdawnym bardzo zamkiem nad rz. Diemel.

TRENTSCHIN, Tręczyn, m. Węgierskie stoł. Hr. jest wolne i Krol. leży nad rz. Waagą zalecone zdrowemi cieplicami; przy mieście leży na urwistej skale stary zamek.

TRENTON, M. Amer. połu. w nowym Jerseiu nad Delaware, o *m.* 10 od Filadelfii, na połu. ku w.

TREON, wieś z tyt. Margr. o *m.* 2 od Dreux.

TREPORT, m. Fr. w Normandyi o półmili od *Eu* z portem przy uściu Bresli, z Opac. Bened. które czyni do r. 9500. liwr.

TREPTOW, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii bliższej w Xięstwie Sztetyńskim z zamkiem nad rz. Tollą, o *m.* 9 na połu. ku z. od Anklam. Nal. do Krola Prus. dl. 31. 22. sz. 53. 45.

TREPTOW, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii dalszej nad Regą, o *m.* 3 od iej uścia. Fabryki tu dobre pończochy i materye wełniane. Cesarfcy nadaremnie go obiegali r. 1630. Moskale dobyli go r. 1761. dl. 33. 12. sz. 54. 10.

TRESMES, albo **GESURES**, Xftwo Parofo w pow. Walezii. Ma bardzo piękny zamek. Leży o *m.* 4 od Meaux, ob. Geyres.

TRESNEL, m. Fr. z tyt. Margr. o *m.* 100. Pont-sur-Seine.

TRESOR, Opac. Bernard. o *m.* 2 od Vernon.

TREVEN-BRIETZEN, ob. Brieten.

TREVES, m. Fr. w Xftwie Andegaweńskim nad Ligerą, o *m.* 3 od Saumur, z tyt. Baronii i zamkiem założonym od Fulkona Nerry.

TREVIÇO, *Trevicum*, m. Wto. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie dalszym, z Bisk. suffr. Benewentyńskiego, o *m.* 4 od Ariano.

TREVIÈRES, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 3 od Bayeux z tyt. Hr.

TREVIGNO, *Trevennum*, M. obronne Hiszp. w Biskaii w pow. Alawskim, z tyt. Hr. i Cyfadellą. Leży na pagórku, przy rz. Ayuda, o *m.* 4 od Vittory. dl. 14. 36. sz. 42. 52.

TREWIR, *Augusta Trevirorum*, u Niem. *Trier*, bardzo dawne, wiel. ludne i fl. M. Niem. w cyr. niē. Renr; stol. Arcy-Bisk. tegoż im. którego Arcy-Biskup jest Elekt. bierze tyt. Archi-Kancelerza Cesarstwa, i pierwszy wotnie podczas obrania Cesarza, ma Akad. fund. r. 1473. Widzieć się tu daie wiele zabytkow starożytności. Nie ma w Niem. miasta gdzieby więcey iak tu było kościołow. Najpiękniejszy jest Katedralny. Wybudowany on jest z kamieni tak wiel. iż w tamteyfym kraju mowią z tey przyczyny iż używano Diabłow do ich znoszenia i układania. Fr. dobyli Trewiru r. 1681. Ale powrocilo do Arcy-Bisk. swego r. 1697. Wzięli byli go znówu r. 1703. 1705. i 1734. Leży w pięknym położeniu nad Mozellą, na ktorey tu jest piękny most, między dwoma górami, w kraju żyznym i obfitującym w wina, o *m.* 10 od Luxemburga, 18 od Metz, 30 od Kolonii, 30 od Moguncyi, 200 od Wiednia, 74 od Pary-

ża. dl. 24. 16. sz. 49. 46. Dawny Bened. klasztor i Opac. naystarsze w Niem., S. Maxymina leży na Trewirskim przedmieściu, którego Opac. w duchownych rzeczach nie doszedł do odnikogo. Elektorstwo Trewirskie graniczy na pośn. z Kolońskim, na w. z Wetterawia, na pold. z Palatynatem Renu i Lotaryngią, na z. z Luxemburgiemi. Kraj nie jest bardzo obfzerny, ale jest bardzo żyzny osobliwie w wino. Zawiera miał 29. Arcy Bisk. trzyma wojska 1200. Do niego należą Biskupstwa Metz, Toul, i Verdun. Mozell ziemi na dwie części. Obywatele jego byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1767.

TREVISAN, albo MARCHIA Trewizanska. ob. Marchia.

TREVISO, *Tarvisum*, dawne, piękne, wiel. obronne M. Wło. w Rzpltey Weneckiey stoł. Marchii Trewizańskiej z Bisk. suffr. Udinskiego. Universitas ztąd została przeniesiona do Padwy. Widzieć tu się dają wiel. liczba gmachow wspaniałych. Nie ma M. we Włozach gdzieby więcej jak tu było osiadłej szlachty. Totyla Krol Gotów i Papież Benedykt XI. w tym mieście urodzili się. Leży nad rz. Silis, o m. 7 na pośn. ku w. od Wenecyi, 10 od Padwy, 22 od Akwilei. dl. 20. 50. sz. 45. 43.

TREVoux, *Tivurtium*, dawne m. Fr. stoł. Xstwa Dombłkiego z Koil giatą od samego tylko dependującą Papieża. Był tu Parl. erygowany r. 1523. przez Franciszka I. Utrzymywany on był przez Xcia de Maine poty, poki Xstwo Dombłskie do Korony przyłączone nie było, poczym był zniesiony. Cesarz Sewer, zbil przy tym m. twego Kompetytora Albina. Pałac gdzie Parl. swe odprawował sessye, skarbiec, mennica, Drnkarnia i dom rządzczy, są gmachy nayznaczniejsze w tym mieście. Zdobi go wiel. Kollegiata, klasztor zakonu

S. Franciszka, Karmelitow i Ursulinek. Leży na pagórku na prawym brzegu Saony, o m. 5 od Lugdunu, 95 od Paryża. dl. 25. 50. 50. sz. 45. 56 42.

TREYSA, M. Niem. w niż. Hassyi stoł. Hr. Ziegenhaim, na górze przyrz. Schwaim, fl. przez batalią, która tu stoczona była r. 1640. i przez urodzenie Mikołaja Wiegeliusza, Mikołaja Rodinga i Jana Schrodera. Leży o m. 7 na pośn. od Marpurga, 13 od Kasselu. dl. 26. 50. sz. 50. 52.

TREZZO, m. Wło. w Xstwie Medyolańskim na prawym brzegu Addy, o m. 4 od Bergamu. dl. 27. sz. 45. 35.

TRIANGLE, wyspa *Troykat* zwana, bezludna i pusta na rz. Orynoce, w Indyach zachod. Fr. tu swoy skład założyli r. 1765.

TRIADITZA, ob. Saphia.

TRIANON, dom Krola Fr. w żwierzyńcu Wersalskim na przeciwko Menażeryi. Jest to mały pałacyk, lecz piękny i wspaniały, którego struktura i ozdoby są gnuśtu przeciwnego. Ogrody przy nim są bardzo miłe.

TRIBBESEES, *Tributum Caesaris*, dawne M. Niem. w Pomeranii bliższej na granicy Xstwa Meklemburskiego w cyr. Barthkim z zamkiem. Nal. do Krola Szwedzkiego i leży przy rz. Trebel, o m. 12 od Róstkou na w. 8 od Stralundu na pośn. ku z. dl. 30. 50. sz. 54. 15.

TRIBEL, m. w niż. Łuzacyi z zamkiem, o m. 4 od Sorau.

TRIBUR, ob. Trebur.

TRICARICO, M. Bisk. w Krol. Neapolitańskim z Hr. w Bazylakacie. Bisk. utęyszy jest suffr. Cyrezeńskiego. Leży o m. 4 od Cyrenzy.

TRICHENAPALI, M. znaczne na brzegach Koromandelskich było zruynowane przez woyny. Angl. ktorzy są jego Panami, mają to M. za bardzo ważne miejsce, poniewaz jest niy kluczem

do Tanjaour, Maistour i Madury.

TRICOT, m. w Pikardyi, o m. 2 od Mont-Didier.

TRIDENT, *Tridentum*, dawne, piękne, ludne i znaczne M. Niem. z Bisk. suffr. Gorytńskiego, którego Bisk. jest udzielnym Panem i Xciem Państwa Rzymskiego, pod protekcją domu Austr. Było przedtym wolne i Cesar. Il. iest przez Koncylium generalne, które tu się zaczęło r. 1545. a skończyło się r. 1563. Urodził się w tym M. Jakub Acontius i Juliusz Alexander de Neufan. Leży pod Alpami w dolinie piękney i żyzney, na lewym brzegu Adygi, o m. 27 na połu. ku z. od Wenecyi. 27 od Inszpur. a, 115 od Wiednia, 104 od Rzymu. dł. 28. 37. sz. 46. Bisk. Tridentyjskie graniczy na połu. z Tyrolem, na w. z Feltrynem i Bellunezą, na pośd. z Wincentynem, Weronezą, Brellanem powiatami i iez. Garda, na z. z Bressaną i też z iez. Garda. Kray iest żyzny i obfitujący w wino i oliwę. Nal. do Bisk. Trydentyjskiego, który ma głoś i mieysce na seymie Ratzbońskim. posyła także Pośta na zgromadzenie generalne stanow Tyrolskich, ponieważ daje pewną summę gdy w kraiu nowych trzeba podatkw, Kapituła składa się z 17 Kanonik. po części Hr. po części Baronow.

TRIEL, *Triellum*, wiel. m. Fr. w pow. Wexin-François, o m. 7 od Paryża nad Sekwaną, z Przeorftwem i Szpitalem.

TRIESCH, m. Morawskie, w cyr. Iglawii, z włością i miną srebrną, nal. do Hr. Herbersteinow.

TRIEST, *Tergesta*, male lecz obronne i dawne miasto w Istrii z Bisk. suffr. Gorytńskiego i portem wolnym, nad Golfem Wenockim. Było M. przedtym niepodległe, ale teraz nal. do domu Austr. Leży na skale nad Golfem, któremu swe imie daie, o m. 3 od Capo d'Istria, 19 od Wenecyi. dł. 31. 33. sz. 45. 53. Handel Triestu iest wielki.

TRIGUERRE, m. Fr. w pow. Gatinois na w. Chateau Reguard.

TRIM, m. Irlandzkie stoł. Hr. Est-Meath, o m. 9 na połu. ku z. od Dublina, posyła iednego Dép. na Pari.

TRIMPERG, albo TRIMBERG, m. w Frankonii z grodem i zamkiem w Bisk. Wurtzburksim, o m. 8 od Szweinfurtu na w.

TRINITE, Opac. Bened. fundowane w dziesiątym wieku w Poitiers. Drugie tegoż im. iest w Caen. lunc zakonu S. Augustyna w m. Mauleon. ob. Vaudome.

TRINITE, albo TRINIDAD, M. w Amer. pośd. w ziemi Tegiey w nowym Krol. Grenady nad rz. Magdaleną, o m. 23 na połu. ku w. od Santa-Fé. dł. 307. sz. 4. 35.

TRINITE, *Insula Trinitatis*, wyspa Troycy na morzu połu. na połu. uyscia Orinoki. Ma m. 25 wzdłuż, 18 wszierz. Hiszp. mają tu osadę. Krzysztof Kolomb ją odkrył r. 1498.

TRINITE-AU-MONT, iest to samo co S. *Catherine-au-Mont*. ob. Catherine.

TRINO, *Tridunum*, m. Wło. obronne w Montferracie; nal. do Krol. Sardyńskiego, któremu ustąpione było iraktatem Queraskim r. 1631. Fr. dobyli go r. 1704. i opuścili r. 1706. Leży przy rz. Po, o m. 3 na połu. ku z. od Kasalu) 5 od Wercelli. dł. 25. 53. sz. 45. 8.

TRIPOLI, *Tripolis*, Trypol. M. znaczne Afr. w Barbaryi stoł. Rzpłtey Trypolitańskiej pod protekcją Sułtana Tureckiego, z obronnym zamkiem i portem. Bardzo przedtym kwitnęło przed obłężeniem od Hiszp. pod Kommandą Dom Pedra de Navarra. Dziś ieszcze wielki handel materyami i szafranem prowadzi. Leży w rowninie piaszczystey nad morzem szrodziemnyta, o m. 272 od Marsylii, 110 od Tunetu, 220 od Algeru. dł. 70. 45. 12. 32. 53. Rzecz Pospolita Trypolitańska graniczy na

połn. z morzem Śródziemnym, na połd. z kraiem Bereberskim, na w. z Egip. na z. z Krol. Tunetańskim, Biledulgeridem i kraiem Gadamis-fow. Ma tyt. Krol. i ma na swym czole Deia. Śl. jest przez swe roz-boie na morzu.

TRIPOLI, *Tripolis*, dawne i znaczne M. Azyat. w Syryi, na brzegu morza śródziemnego. Li-czą w nim od 50. do 60000. dusz, Turkow, Chrzęścian i żydow. Zdo-bi go wspaniały meczet. To jest tu ofobliwszą rzeczą, iż we wszystkich M. tego domach znayduią się źródła i fontanny nawet w pokoiach. Jest rezydencyą Saugiaka. Handluie ie-dwabiem, galafem, wołkiem i pro-szktem do mydła, który jest nay-lepszy z całego wschodu. Ale kupcy wszystko tu pieniądźmi płacić muszą. Leży nad rz. o *m.* 36 na połn. ku z. od Damaszku. dł. 56. 35. sz. 34. 15.

TRIPOLIZZA, M. w Morei mające swego Bisk. Greckiego. Le-ży o *m.* 7 od Neapoli de Romania.

TRISAY, *Trisaium*, Opac. Fr. o *m.* 5 na połn. od Luçon, zakonu Cyf. Czyni do r. 3000. liwr.

TRIST, albo TRIS, wyspa w Amer. połn. w nowey Hiszp. na brzegu połd. odnogi *de Campeche*, na z. wyspy Port-Royal, od kto-rey bardzo wąskim jest oddzielona kanałem. Ma *m.* 2 wzdłuż i tyleż w szerz. Znayduie się tu woda słod-ka, wiele gadu i daniela. Jest pu-śta i niezamieszкана.

TRITTENHEIM, w Elek. Trewirskim nad Mozellą; jest oy-czynną śl. Jana Tritema Opata Szpanheimskiego.

TRIVENTO, *Triventum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Hr. Moliski. n z Bisk. suffr. Be-newentyńskiego. Leży nad rz. Tri-no, o *m.* 4 na połn. ku w. od Mo-lisy, 25 od Neapolu. dł. 32. 12. sz. 41. 48.

TRIVIER, M. w Xięstwie

Dombkim, o *m.* 4 od Trevoux. Drugie tegoż im. leży w Breslii, o *m.* 2 od Pont-de-Vaux.

TRIVOLZO, Xiśtwo w pow. Pawezanie we Wło.

TROARN, m. Fr. w Norman-dyi, o *m.* 3. od Caen, z Opac. Be-ned. ktore czyni do r. 38000. liwr.

TROCHTELFINGEN, m. i za-mek w Szwabii, stol. włości w Xiświe Firsztemberskim, o *m.* 9 od Tubingi, na połd.

TROCZENICE, m. w Woi. Braclawskim, dawne nad rz. leży niedaleko Alexandrowa.

TROCZNOVA, ob. Traute-nau.

TROGEN, m. Szwaycarskie, w Kantonie Apenzell, śl. iego o-bradami, o półmili źródło mineral. znayduie się.

TROJA, *Troja*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitana-cie, wystawione koło r. 1008. z Bisk. suffr. Benewentyńskiego i tyt. Xiśwa. Leży pod Apeninem nad rz. Chilarą, o *m.* 13 na połn. ku w. od Benewentu, 13 od Manfre-donii. dł. 32. sz. 41. 21.

TROICZKOYA Krepost, forteca Mosk. w Syberyi na pogra-niczu, w pow. Seleginskoy nad rz. Kechtą.

TROJEZKOY Ostrog, m. Mosk. w Prow. Szackiey.

TROJECKI, lub Troickoy, Monaster Bazyliauski, o *m.* 12 od Moskwy. Jest obronny posiada *m.* 9 kraia 60 koła. Car Piotr W. Brat iego i Siostra tu schronili się, podczas wszczętego od Strzelcow buntu.

TROIS-FONTAINES, Opac. Fr. w Szampanii, o *m.* 6 od Bar-le-Duc. Zakonu Cyfter. czyni do r. 25000. liwr.

TROIS-RIVIERES, m. i Prow. Amer. połd. w Kanadzie. Leży nad rz. tegoż im. w pięknym położeniu, o *m.* 30 od Kwebekn. Było tu nie-gdyś mieysce generalnego dziczy handlu, przed założeniem osady Montrealckiey.

TROKI, *Trocium*, M.S. Woi. Trockiego, obszerne i dawne, bo założone w 13 wieku, niegdyś obwiedzione było murem, z zamkiem na jeziorze, który z położenia mogłoby być obronny, zdwojona. Opactwami Bened. i Bazylikańskim, z których pierwsze jest o półmili od miasta we wsi zwanej *Stare Troki*; Kościół farny jest wiel. z bogatym Probostwem i z Cudownym obrazem. Miejscem dawniej było rezydencyi Xżąt Lit. którą potem przenieśli do Wilna. Sądy Ziemskie i sejmiki pow. tu się odprawiają, a stwo nal. zawsze do Woiew. Ekonomia zaś Trocka płaci kwarty zł. 498. Spustofzone naprzód było od Prusakow, r. 1390. pogerzało, 1655. od Moskalow zburzone było. Jest nad obszernym jeziorem, oblane wodami i nad rz. Brazalą, o m. 4 od Wilna, 30 od Grodna. dł. 43. 52. sz. 54. 52.

Woi. Trockie Prow. Lit. między Prutami, Zmudzią, Woi. Wileńskim, Nowogrod. Kim i Brzeskim, rozciąga się wzdłuż oblicznici zawiera powiaty Trocki, Grodzieński, Kowieński i Upitski, które sejmikują osobno, obierają po 2 Posłow i 2 Dep. Senatorow, ma Woiewodę i Kasztelana Trockich, herb pogona, a mundur, kontusz ponsowy, żupan i wyłogi zielone. Kray obfituje w drzewa, pastwiska, lny i zboża. Oblewają go znaczniejsze rz. Nienien, Wilia, Święta, Kotra, Zwola, Strawa &c. M. S. Troki.

TRON, albo *Swiety-Truyen*, *Trudonopolis*, M. Niem. w kraiu Leodyjskim, stol. Hr. z Opac. Bened. fund. r. 657. przez S. Trudona. Leży o m. 3 na z. od Tongrow, 6 na z. od Mastrychtu. dł. 22. 54. sz. 50. 45.

TRONCHET, Opac. Bened. przy m. Dol. Czyni do r. 2200. liwr.

TROPEA, *Trophæa*, M. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii dalszey z Bisk. suffr. Regionkiego.

Leży przy morzu, na skale, o m. 4 na półn. ku z. od Nikotery, 17 od Reggio, 16 od Messiny. dł. 33. 55. sz. 38. 52.

TROPES, *Tropetopolis*, M. mocne Fr. w Prow. z portem i cytadellą. Leży nad Golfem Grimauid, nad morzem śródziemnym, o m. 5 na półd. ku z. od Frejus, 13 od Tulonu, 23 na w. od Maryllii, 180 od Parvza. dł. 19. 26 sz. 4. 16. 17.

TROPPAU, albo *OPPAWA*, *Oppavia*, albo *Troppavia*, wiel. piękne i mocne M. S. Xłtwa Niem. w Szląsku z dawnym zamkiem. Duńczykowie dobyli go r. 626. Cesarscy odebrali r. 1627. Szwedzi go opanowali r. 1642. ale Cesarscy wkrótce potem go im wydarii. Atakowali go znowu lecz nadermnie r. 1646. Prusacy dobyli go r. 1741. 1745. ale było oddane traktatem Cesarzowej Krolowy Węgierskiej. Kawalerowie Maltańscy mają tu swoją Kommanderyą. Mydło Oppawskie jest bardzo zachwalone. Co się tycze Xłtwa to należy do fam. Lichtensteynow, którzy go iak lenność trzymają. Leży w piękney równinie, nad rz. Oppą i Mokrą, o m. 16 na półn. ku w. od Olomużyca, 29 od Wrocławia. dł. 35. 45. sz. 50. 4.

TROSA, m. Szwedzkie w Sundermanlandyi nad morzem.

TROSLI, *Troslejum*, wieś o m. 3 od Soissons nad rz. Aine. Sl. odprawionemi tu czterma narodowemi soborami na początku dziesiątego wieku i parlamentem r. 955.

TROSTYANIEC, m. w Woiew. Braclawskim.

TROUARD, ob. Troarn.

TROYE, *Augustobona*, *Tricasses*, dawne, wiel. bogate i i dno z nayszczniejszych. M. Fr. w Szampanii, ktorey mieni się być M. S. z Bisk. suffr. Senskiego, kilka Opac. Biblioteką publiczną w klasztorze Bernardyńskim, dawnym zamkiem, gdzie Hr. Szampańscy

rezydowali i kilka fabrykami, które M. handlownym czynią. Najważniejsze są płocienne. Kościół Katedralny, tudzież S. Lupa i Stefana są bardzo piękne. Oprawował się Sobor w Troyes r. 878. Uważają tu iako za rzecz osobliwą, iż muchy w tym mieście nigdy nie wlatują do iatek M. tego, lubo w okolicach tegoż M. wiele ich pospolicie znajduje się. Urodził się tu Papież Urban IV. który z syna szewskiego dopiął Papieżtwa; tudzież Franciszek Girandon, Piotr Mignard, Xiądz Leconte, Piotr i Jan Pithou, Pan Lenoble i inni. Otoczone jest dobremi murami. Leży nad Sekwaną, w kraju obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego, o m. 12 na półn. ku w. od Sens, 25 od Rheims, 17 od Chalons, 36 od Paryża. dł. 21. 44. 55. sz. 48. 18. 2.

TRUBECK, piękne Opac. Kanoniczek w Hr. Wernigorodzkim przy Halberstadtzie. Wybierane są przez Hr. Wernigorodzkiego.

TRUBICE, rz. w Kiiowskim, płynie od półn. ku połd. o m. 2 Niem. pod Perieławiem wpada do Dniepru.

TRUN, m. Fr. w Normandyi w dyec. Seezkiej, o m. 7 od tegoż miasta nad rz. Diwą.

TRURO, m. Angiel. w Kornuwalii, posyła 2 Dep. na Parl.

TRUXILLO, *Turris Julia*, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze, oyczyna Karola Franciszka Pizarra, Woiownika Peruńskiego. Leży między górami pod pagórkami, na którym dobra jest cytadella przy rz. Almoncie, o m. 47 na połd. ku z. od Madrytu, 26 od Toledu. dł. 12. 40. sz. 39. 10.

TRUXILLO, *Truxillum*, M. bogate i handlowne w Amer. połd. w Peru w Audyencyi Limańskiej z Bisk. suffr. Limańskiego, w dolinie Chimo; założone przez Fr. Pizarre r. 1553. Leży w kraju obfitującym we wszystko, nad małą rz.

przy morzu połd. o m. 80 od Limy. dł. 300. sz. połd. 8.

TRUXILLO, *Truxillum*, M. Amer. półn. w nowey Hiszp. w Prow. Honduras nad Golfem tegoż im. z dobrym portem. Bardzo jest obronne z twoiego położenia, będąc otoczone dwoma rzekami i gęstemi gajami. dł. 292. 15. sz. 15. 0.

TRYLISZ, *Trilifsa*, m. w Kiiowskim, r. 1651. odebrane było Kozakom od wojsk Pol. pod wodzem Przyjemskim i wperzynę obrocone. Leży nad rz. Kaminczą, poniżej Romanowa.

TRYPOL, m. Mosk. w Kiiowskim, bywało obronne, leży nad rz. Krasną, blisko iey ujścia do Dniepra, poniżej Tarmańki.

TRZEBNICA, ob. Trebnitz.

TRZEMESZNO, lub TRZEMESZYN, m. dawne w Woi. Gnieźnieńskim z Opac. Kanoników regularnych, którzy tu piękną i liczną utrzymują bibliotekę i Konwikt dla edukacyi szlachetney młodzi approbowany seymem r. 1775. Opac. nal. do kollacyi Krol.

TSCHERNEMBLE, M. Windysmarchii, w Karnioli, o m. 5 na połd. od Rudolphswerthu z tytułstwem.

TSCHOPPA, Czoppa, m. i zamek w Miśnii w cyr. Ertzgeburskim, o m. 12 na połd. ku z. od Drezna. Wielki to M. ma odbył i handel na farbę niebieską. St. jest mieszkaniem X. Walentyna Weygelinsza, który tu umarł r. 1585.

TSCHUKTCHI, Czukoczowie, narody mieszkające w stronie półn. i w Azyi.

TSIOMPA, albo CIAMPA, Krol. Azyat. graniczy na półn. z puszciami Kochinchińskimi, połd. i w. z morzem, na z. z Krol. Kambogkim. Hołduje Krolowi Kochinchińskiemu. Obywatele są bałwochwalczy, wierzą w przechodufsz, i czczą osobliwie konie i słonie. Są tego mniemania, iż nay-

większa nadgroda, którą może odebrać człowiek po swej śmierci, jest ta, iż dusza jego wiedno z tych dwóch zwierzo wędzie. Mają Konfucyusza za największego w świecie nauczyciela i bardzo szanują trupow; ale ani porzeczności ani rzetelności nie znają, co jest przyczyną, iż w tym kraju nie ma sz handlu, który obfituje w wełnę, indyeh i nie bardzo dobry iedwab.

TVAM, ob. Toam.

TWAROZNA, m. w Hr. Spizkim, ma wiel. pola i lasy obfzerne. Niedaleko Werbowa.

TUBAN, *Tubanum*, M. Azyat. w Indyach iedno z naypiękniejszych i najmocniejszych na wyspie Jawie. Ma port i Krola swego partykularnego, który jest bardzo potężny. dl. 130. 20. sz. pośd. 5. 35.

TUBERI, albo TIBERI, M. Fr. w niż. Langwedoku, z grodem Krol. i Opac. Bened. czyniącym do r. 3700. liwr. Leży o m. 2 od Agdy.

TUBERON, źródło mineralne w Langwedoku przy Alecie.

TUBINGEN, *Tubinga*, piękne i obronne M. Niem. w cyr. Szwabskim, drugie w Xstwie Wirtemberskim z Akademią założoną r. 1477. pięknym i obronnym zamkiem na pobliskiej górze. Znajduje się na Ratuszu tutejszym zegar godny zaftanowienia się ciekawego. Tubinga leży na lewym brzegu Nekry, w krain obfitującym w wina i wszystko, co jest do życia potrzebnego, o m. 8 na pośd. ku z. od Sztudgardy, 20 na z. od Ulmy, 20 od Strazburga. dl. 26. 46. sz. 48. 34.

TUCHAN, m. Fr. w Langwedoku, o m. 4 od Salces.

TUCHO, *Tuchum*, M. Chińskie w Prow. *Qweichen*, nad rz. Co. Ma trzy M. pod swą dependencyą. dl. 124. 3. 12. 24. 55.

TUCHOLA, Tuchol, m. Pruskie w Pomerellii, stol. Amtu, jest Krol. z zamkiem, st. było w woy-

nach Pruskich nad rz. Brdą, od Choynicy na pośd. m. 2. od Człuchowa 4.

TUCHOW, *Tucgovia*, m. w Krak. z kościołem dawnym i klasztorem Benedyktynow. Leży w położeniu górzystym nad Dunaiem między Woynicą i Czchowem, o milę od Obydwoch. Pod pan. Austryac. w cyr. Wielickim.

TUCZYN, m. w Woi. Wołyńskim, z kościołem i pałacem, około m. 3 od Rownego, nal. do im. Walewskich.

TUDELA, *Tutela*, piękne i znaczne M. Hiszp. w Nawarze, stol. Meryndady z zamkiem. Odprawił tu się był Sobor r. 638. Ma kilka pięknych gmachow. Leży na prawym brzegu Ebru, na którym jest tu piękny most; w mieytcu gdzie Queils wpada wtę rz. w kraju obfitującym w dobre wina, o m. 16 na pośd. od Pampeluny, 18 od Saragossy. 56 od Madrytu. dl. 16. 18. sz. 42. 4.

TUECH, m. Fr. w pow. Wivareńskim, o m. 12 od Viviers.

TWER, *Tavera*, M. i Xstwo w Państwie Rossyjskim, z mocnym zamkiem. Tutay zgromadzaią się wszyscy kupcy handlujący na Wol-dze. Leży na pagórku przy zbiegu rz. Wolgi i Twertza, o m. 30 od Moskwy. dl. 54. 50. sz. 56. 36. Xstwo graniczy na pośn. i z. z Xięstwem Nowogrodzkim, na w. z Xięstwem Rostowskim, na pośd. z Xięstwem Rostowskim i Prow. Rezan. Xstwo to miało długo swych Xząt ofobnych, ale r. 1486. Car Jan Wasyl zruynował i zabrał ten kraj pod moc swoia.

TWERY, m. pow. w Xstwie Zmudzkiem, z Cywuństem, ktore płaci kwarty zł. 503. Jest nikczemne, leży nad rz. od Miednikow, o m. 2. nieco więcej od Retowa.

TUFFE, m. Fr. w *Maine*, o m. 6 od Mans.

TUFFENBACH, w wyż. Styryi, o m. 3 od Judenburga.

TUKUM, m. w Kurlandyi z zamkiem zrównowanym i stwem znacznym, zawierającym 5 wiel. parafii. Leży po nad morzem ku w. od Nowenburga m. Niem. 3. od Goldyngi 8. dl. 46. 11. sz. 57. 5.

TUKUMAN, *Tucumania*, Prow. Amer. pośd. w Paragway; graniczy na pośn. z Prow. *Los Chicas* i *Chaco*, na w. z Prow. *Chaco*, i *Rio de la Plata*, na pośd. z kraiem Chikuitow i Pampafow, na z. z Bisk. S. Jago. Powietrze tu jest gorące, a grunt piaszczysty. Jednak dosyć jest urodzajnym, w niektórych miejscach. Obywatele są powolni i nie tacy piascy, jak inna dzicz. Hiszp. znaczną część kraju tego posiadają. Mają tu także swego Bisk.

TUKUYO, *Tuculum*, M. w Amer. w ziemi Tęgiey w Prow. Wenezuela, w dolinie Tukuykiey, o m. 10 od nowej Segowii. Rz. tegoż im. przedziela tę dolinę na dwie części. Powietrze tu jest zdrowe, grunta obfitującym w trzciny cukrowe, w bawełnę i w to wszystko, co do życia jest potrzebnego. dl. 311. 28. sz. 7. 35.

TULCZYN, *Tulcinum*, m. w Podolskim, teraz pod pań. Austr. w cyr. Halic. z pałcem, osiadłe i porządne nad rz. Tulczynką, przy zbiegu jej z drugą rz. Nal. do Potockich.

TULLE, *Tutela*. M. znaczne we Fr. w niż. Lemowiceńskim pow. którego mieni się bydź M. S. Lubo *Brives* o pierwszeństwo z nim certuie, z tyt. Wice-Hr. z Bisk. suffr. Bargońskiego erygowanym przez Jana XXII. r. 1317. Jest w tym M. 7. klasztorow, cztery Pannieńskie, a trzy męzkie i jedno Collegium. Oczyzną jest Stefana Balluza. Leży przy zbiegu rz. Coreffy i Solanu, poczęści na górze, poczęści w dolinie, w kraju otoczonym górami i przepaściami, o m. 15 od Limoges, 25 od Klermontu, 116 od Paryża. dl. 19. 22. sz. 45.

TULLINS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 5 od Gracyanopola.

TULN, *Tulna*, *Tullina*, M. Niem. w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald; przy rz. Tulu, w kraju obfitującym w dobre zboże, z Opac. panieńskim, o m. 7 od Wiednia, na z. dl. 34. 4. sz. 48. 20.

TULSK, m. Irlandskie w Hr. Roskomońskim, o m. 3 od Roskomony, pofyla z Dep. na Parl.

TUMBÉZ, Port Amer. w Peru; gdzie pierwsi woioownicy tego Krol. wyśiedli w Golf Guyakwilski. Leży o m. 25 na pośd. od Gyaquil.

TUMÉN, *Tuma*, M. w Państwie Moskiew. w Sybervi nad rz. Turą, o m. 50 na z. od Tobolska. Obywatele są Tatarzy, dobry handel prowadzący. Naypierwsze jest z miast od Moskwy założonych w Sybervi.

TUNBRIGA, M. Angiel. w Prow. Kent, o m. 8 od Londynu. Ma wody mineralne, o m. 2 od M.

TUNGCHANG, *Tungchanum*, piękne i śl. M. Chińskie w Prow. Xantong, w kraju obfitującym w to wszystko co jest do życia potrzebnego. Ma ośmnaście M. pod swoją dependencyą. dl. 133. 20. sz. 37. 3.

TUNGCHUEN, *Tungchuenum*, M. Chińskie pierwsze w Prow. Suchuenie. dl. 120. sz. 27. 30.

TUNGGIN, *Tungginum*, M. Chińskie w Prow. Queicheu. Ma ośm miast pod swoją dependencyą. dl. 125. 21. sz. 28. 20.

TUNIA, *Tunja*, M. Amer. w nowym Krol. Grenady na górze w kraju, w którym znajduje się wielka liczba złota i szmaragdow, o m. 20 od Santa-Fé. dl. 308. 10. sz. 4. 55.

TUNIS, *Tunitum*, *Tunet*, wiel. śl. M. Afr. w Barbaryi stoł. Krol. Tunetańskiego, z dobrym i obronnym zamkiem, z portem i kilką meczetami, z których jeden, będący na z. M. jest wspaniały. Prowadzi Tunet dosyć wiel. handel.

Karol V. Cesarz dobył go osobliście r. 1535. wojując z Barbarossą. Algerczykowie odebrali go potem, a nakoniec Turcy je opanowali r. 1574. i odtąd poczęło się rządzić tym kształtem, którym się dotąd rządzi. Leży w równinie, nad rz. Gulletą, o m. 4 od morza, 180 od Marfyllii, 150 od Algeru, 110 od Trypoli. dł. 28. 26. sz. 36. 40. Krol. Tunetańskie składa dziś Rzeplą pod protekcją Sultana Turckiego będącą, podobną nieco do Kartagińskiej przed iey powiększeniem i jest st. przez swe rozboie na morzu. Dey, Bey i Basza dzielą między siebie całą władzę rządu. Państwo to graniczy na półn. i w. z morzem śródziemnym i Krol. Trypolitańskim, na połd. z różnemi narodami Arabskimi, na z. z krajem Efab. i Krol. Algerckim. Połpółstwo tuteysze jest to mieszana Maurów, Turków i Renegatów wszystkich narodów. Handel ich największy jest z Genuńczykami i Wenetami. Zafadza się na oliwie, zbożu, bobie, wołku, wełnie i kurdybanach, które biorą cudzoziemcy, na zamianę zaś w kraju zostawiają, sukna, korzenie, cukier, papier i żelazo. Konie tuteysze są bardzo zachwalone; do dwudziestu pięciu i trzydziestu lat nie tracą swej mocy.

TUNQUIN, *Tunquinum*. Tunkwin, Krol. Azyat. w Indyach pod strefą gorącą; graniczy na północ i w. z Krol. Kochinchińskim, na z. z Krol. Laos. Ma m. 500. wzdłuż, 200. wszerz. Jest to kraj najpiękniejszy i najznacniejszy na wschodzie, tak dla liczby swoich mieszkańców, iak dla bogactw, które posiada i obfitości tego wszystkiego, co jest do życia potrzebnego. Cudzoziemcy mieli tu swoje osady, ale dziś samym tylko Chińczykom wejście do kraju jest pozwolone. Kilka jednak okrętów Angiel. i Holl. idą tu corocznie, lecz zaraz w pierwszym zatrzymu-

ią się porcie. Część Krol. blizka morza zawiera w sobie równiny bardzo obszerne i wodniste, sposobne do uprawy ryżu, ale nie zdrowe dla ludzi z przyczyny wilgotney gorącości powietrza. Część zaś Krol. granicząca z Chinami jest górzysta, zdrowsza, ale mniej żyzna, a przeto mniej ludna. Lubo Religia Katolicka jest w tym kraju nie cierpiana, z tym wszystkim wielka tu liczba Chrześcian i Misionarzy znajduje się. Tunkwińczykowie dosyć proporcjonalney są talii, dobrego temperamentu, mają dowcip dobry i panję szczęśliwą. Lubią kunszt wojenny, są ku cudzoziemcom powolni i są chciwi ciekawości. Jedzą i piją do zbytku, mając pijaństwo i obżarstwo za rzecz piękną. Są bałwochwalcy i bardzo zabobonni. Nic nie jest osobliwszego, nad ich sposób grzebienia umarłych. Expensy pogrzebowe są zadziwiające. Wpowszechności, dopiero w siedmiu dni odprawuje się pogrzeb po śmierci zmarłego; przez cały ten czas uważają czyli dusza nazad nie weydzie do swego dawnego siedliska. Po pogrzebie, następują bankiety i uroczystości nadzwyczajne, większe lub mniejsze podług majątku rodziców zmarłego. Pogrzeby Krolow odprawują się z wielką wspaniałością, iaką tylko sobie wystawić można. Przyczyna wszystkich tych expens jest miłość i pobożność synowska, która jest najznaczniejszą zasadą moralności Konfucyusza, za którym Tunkwinczykowie, tak iak Chińczykowie idą, do których dawniey należeli. Dziś jeszcze Krol Tunkwinu każdego roku posyła Chińskiemu kilka funtów złota i odbiera iego pieczęć przy swym wstępie na tron na znak potwierdzenia, co iednak w niczym nie ubliża niepodległości Krola Tunkwinińskiego. Najsoleńniejże u Tunkwinow święto jest nowy rok; po północy wszyscy otwierać powinni

drzwi u swych domow, przez pozszanowane dla umarłych; rozumnicią bowiem, iż oni przychodzą oddawać im wizytę na odwołanie roku. Wszvstkie zbrodnie, kradzież wyjąwszy, ostatniemi mękami są w Tunkwinie karane, kiedy winowawcę prowadzą na miejsce, gdzie ma bydź zabity znajduje on tam bankiet dla siebie zgrotowany; który bez najmniejszey mąk bojaźni je z apetytem zastawione sobie potrawy, toczym bywa exekwowany. Rodzay śmierci najmnowiey oftawiający jest szubienica. M. S. Tunkwinu jest Checo, *Pisze Xiędz Mariony w relacyi o Krol. Tunkwiniskim.*

TUR, znaczne jezioro czyli bagno przy granicy Brzeskiego Litt. z ką 1 rz. Prypeć bierze początek pod Hołownem. Teozim mala rz. w Br eskim Litt. pod Ratnem.

TURBILLY, w Xstwie Angdegaweskim, o m. 3 od Fleche.

TURCYA, *Turcia*, wiel. Państwo rozciągające się w Tur. Azyat. i Afr. Dają mu powszechnie *M. m.* 800. od z. ku w. a 700. od połu. ku pośd. Turcyja Eur. 10ciąga się od 34. gradusa aż do 46. dl. i od 36. do 40. sz. Góry Kastagiatkie dzielą ją na połu. i pośd. Połu. zawiera w sobie Wołochy, Multany, Bessarabia, Kroacya, Bośnia, Dalmacya, Serwija, Bulgaryą i Romanią albo Rumelią. Turcyja pośd. toż samo co dawna Grecya zawiera w sobie 7 wiel. części, to jest Albanią, Epir, Macedonią, Jannę, Liwalią, Moreę i wyspy na Archipelagu. Wszvstkie te Prow. bardzo żyzne są nieludne. od uciemieżenia, ktore tu trwa od r. 1740 Obywatele Chrześciańscy przenoszą się do Moskwy, Węgrow i innych Państw Chrześciańskich pogranicznych gdzie są szczęśliwi. Turcyja Azyat. zawiera w sobie pięć wiel. części, Natolią, Georgiā, Turkomanią, Dyarbek i Suryą albo Sirią. Kładą po między niemi czasem Ara-

bię lub Armeniā, ale te kraie prawie nie zależą od W. Sultana. W Afr. Sultan posiada Egipt, część Abissynii i Barbaryi. Podobnych krajow posiada Sulten kilka, tak w Europie, iak w Azyi, ale nie całe. lecz wesół z innemi Monarchami. ob *ko-dy artykuł.* M. S. caley Turcyi jest Stambuł Wpowszechności Turcy są bardzo skromni w jedzeniu, lubiący spożynek i próżniactwo, a przeto mało zdolni do wielkich trudow. Często branie łazien na poty, i innych oflabia ich bardziej i zniechęcałemi czyni. Wszvscy wiedzą do iakiego stopnia oni są lubieżni, zbyt kuiający, obłudni i intereffowani. Są w reszcie miłośnierni na cudzoziemcow, iakieykolwiek bądź oni są religii. Zaden narod lepiej nad nich nie znosi odmian fortuny. Sultan Turecki jest dziedzicem dobr swych poddanych bez potomka zcnodzących i wszelkich ruchomości, po śmierci Bafzow i innych wiel. Offcyalistow, Monarcha ten tytułuje się w swym kraju *Bogiem na ziemi, cieniem Boga, bratens Słucha i Xię'ycy, rozdawcą koron &c.* Potęga jego jest absolutna i może naywiększe przelamać prawa gdy mu się pocoba. Ministerium milczec musi na jego niesprawiedliwości z boiaźni utraty swego mieysca; albo jeżeli ktory dufając Cesarfskiej przyiaźni to uczyni, czeka go nieomylnie albo ciężkie strofowanie albo kra; dla tego też i poddani lepiej zachowują prawa swego poddaństwa. Kiedy Despota na złe swey mocy zażywa składają go, ale trafiają pod równą tyraniją jego następcy. Rząd jego spustoszył kraie swego panowania; WEur. Morlakowie, w Azyi Arabowie plondrują wśie, pustoszają ie, rabują podroźnych, lubo ci karawanami idą. Siltan nie może tych łotrostw postrmić, chyba przez haracz, ktory musi niektórym E-mirom płacić. W. Wezyr jest nay-

pierwszym po Cesarzu. On tu jest tym czym w innych kraiach są pierwsi Ministrowie. Musły jest głową Religii Mahometanickiej, wyrokiem i tłumaczem prawa. Ale baczność w tłumaczeniu tę zachowuje, iż stosuje się do woli Sułtańckiej, który go podług swego widzi mi się złożyć może. Religia jest Mahometanicka.

TURCKHEIM, *Turichemum*, m. Fr. w wyż. Alfacji, o milę od Kolmaru, fl. przez zwycięstwo, które tu odniósł Turennius na Cesar. r. 1675.

TURCKHEIM, w niż. Pałatynacie w Hr. Linangskim, o m. 5 od Wormacyi.

TURCOIN, wiel. m. Fr. w Flandryi, o m. 3 od Lilli. fl. przez swe rękodzieła nici wełnianych, rafowych, które tak są dobre jak nici z sierści koziej do robienia kamlotów.

TURENNE, *Torena*, dawne M. Fr. w niż. pow. Limosin z Kapitułą, z tyt. Burgrabstwa, i zamkiem. Długo było w ręku rodziny de Bouillon, która go sprzedała Krolowi r. 1738. dla przyłączenia jego do korony. Leży na granicy pow. *Querci*, o m. 4 od Tulle, 4 od Sarlaty, 120 od Paryża. dl. 19. 15. sz. 45. 8.

TURCA, Tugou, ob. Thurgau.

TURIN, *Augusta Taurinorum*, Turyn, dawne, udne, obronne bardzo piękne i kwitnące M. Włó. stoł. Piemontu i rezyd. Krola Sard. z Bisk. Akademią dobrą cytadelą. Przenosi wszystkie M. Włóskie, przez piękność swych ulic i gmachów i przez wygodę i przyjemność życia. Pałac Krolow. jest wspaniały. M. dzieli się na nowe i stare. Kilka wyciepiło fl. obłężeń, ale najsławniejsze jest to, które wytrzymało r. 1706. przeciw Xciu Orleańskiemu, który musiał odstąpić, będąc zbitym od Xźęcia Eugeniusza. Oyczyzną jest Kardya-

nała Turnon. Leży w pięknym położeniu przy zbiegu rz. Doryi Rypay z Padem, pod górą, w kraju żyznym, o m. 25 od Genuy, 29 od Medyolanu, 35 od Chamberi, 112 od Rzymu, 160 od Paryża, 60 od Lugdunu. dl. 25. 20. sz. 45.

TURCZYNKA, m. w pow. Owruckim, nad rz. od Ufzomina o m. 2.

TURKA, m. na Rusi, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, nad rz. Stryem, o m. 1 od pogranicza, od Sambora 5. od Drohobycza 6.

TURKESTAN, *Turchevania*, kraj Azyat. w wiel. Tartaryi graniczy na połu. z rz. Jambą i górami Orlemi, na w. z kraiem Kałmuckim, na pold. z kraiem Charaśmińskim i wielką Bukaryą, na z. z morzem Kaspijskim. Ma m. 80 wzdłuż i tyleż w szerz. Tatarzy w nim mieszkający są złodzieje, żyjący z tego tylko, co złupią. M. S. tego kraju jest Turkestan, w którym Han Tatarski w czasie zimy rezyduje. Leży nad małą rz.

TURKOMANI, narod Azyat. podzielony na dwie hordy, z których jedna mieszka w części zach. Armenii, a druga nad brzegiem morza Kaspijskiego w kraju Astarabatskim i Charaśmińskim. Włócy są Mahometanie, wielcy zbóycy i dobrzy jeźdźcy. Pierwsi płacą haracz Sułtanowi Tureckiemu, drudzy Tatarom.

TURNHOUT, pow. i M. w Niderlandzie w Xłwie Antwerckim o m. 8 od Antwerpii, wystawione przez Henryka IV. Xci Brabantkiego, koło r. 1212. Hłżp. przy tym M. byli zbici przez Xcia Maurycyego de Nassau. r. 1648.

TUROBIN, *Turobinum*, m. w Bełzkim, mierne i osiadłe, od Tarnorody m. 3 na z. od Zamościa 6.

TUROW, *Turovia*, m. w pow. Piulskim, dawne, z Bisk.

Gre-

Greckim przyłączonym do Pińskie-
go. Ozdobne kilka kościołami i
cerkwiemi. Leży nad Prypecią od
Wielicy *m.* 5. od Pińska na w. 22.

TUROWLA, *m.* w Woi. Po-
łockim w czasie wojny Mosk. nie-
raz od nieprzyjaciół wzięte, nie-
raz od naszych odebrane zostało.
Oblewa go mała rz. blisko ucho-
dząca do Dźwiny, powyżej Połoc-
cka ku pośd. *m.* 5.

TURZEC, *m.* w Woi. Nowo-
grodzkim, ku pograniczu Wileń-
skim, omiłą od Swierzna i tyleż
prawie od Korelic.

TURZYSK, *m.* w Woi. Wo-
łyńskim, porządne, z kościołem
dawnym, sklepami dobrymi. Leży
blisko rz. Strumienia, o *m.* 2 od
Kowla.

TURPENAY, Opac. Fr. w
Dyec. Turonńkiey, o *m.* 3 od wyspy
Bonhard; czyni do r. 2000. liwr.

TURSAW, *Tarusalis*, mały
kray Fr. w Gaskoni między Lan-
des, niż. Armagnakiem, Bear-
noim i Chalosse. Kray ten zwykły
był: abonowany.

TURSI, *m.* Bisk. w Bazylika-
cie, o *m.* 16 od Cirenzy. Bisk. ie-
go jest przyłączone do Anglońskie-
go.

TURUGANSKO, ob. Man-
gafela.

TUSEY, ob. *na końcu artiku-
łu* Vaucouleurs.

TUSTAN; *m.* na pograniczu
Węgierskim, iakoby zwane podług
Sarnickiego Tu stań, czyli za-
stanow się. dl. 48. sz. 46.

TUTLINGEN, ob. Dutlin-
gen.

TUTUKURIN, *M.* mocne i
luźne w Indyach na brzegu *de la*
Pecherie, z portem jedynym w tym
pomorzu. Nał. do Holl. którzy tu
zamek wystawili. dl. 96. 15. sz. 8.

TWEDALIA, *Tvedalia*, Pro-
win. Szkocka, *m.* 9 wzdłuż, a 6
włzecz mająca. Bardzo jest żyzna
i obfitująca w pastwiska. *M. S.* jest

Péebles.

TUY, *ad Fines, Tudæ*, dawne
i obronne *M. Hitzp.* w Gallicyi na
graniczy Portug. z Bisk. suff. Kom-
postelskiego. Leży w kraju miłym
i żyznym, na górze, pod którą
płynie rz. Minho, o *m.* 1 od Wa-
lencyi, 25 od Kompostelli, 20 od
Orenzy, 102 od Madrytu. dl. 9.
23. sz. 41. 54.

TUY, Opac. Bened. nad Re-
nem na przeciwko Kolonii.

TYCZEMIENICA, ob.
Tyśmienica.

TYCZYŃ, *Ticinum*, *m.* Szla-
checkie w Przemyślskim, a pod pan.
Austr. w cyr. Piłźnińskim, leży na
górze niedaleko Wiłłoku, ma do-
mow kilka murowanych, od Rze-
żowa *m.* 1. od Dubiecka 4. od
Kanczugi 4. od Przemyśla 8. dl.
42. 8. sz. 54.

TYKADŁOW, *stwo* w Woi.
Kaliskim w posesyliemst. Zakrze-
wskiego Podstolego Kalikiego, pla-
ci kwartyzł. 50.

TYKOCIN, *Tycocinum*, *m.*
znaczne w Woi. Podlaskim z zam-
kiem wspaniałym leżącym między
błotami na obronnym miejscu. Był
przedtym Krolewsczyzną, którą
Rzplta pod Janem Kazimierzem r.
1667. dała w nadgodę załug Ruskie-
nowi Czarnekiemu Wdzie Ruskie-
mu. Przyozdobił to *m.* statną ka-
mienną, którą na pamiątkę tego
wielkiego woownika z pięknym
napisem wystawił, Klemens Bran-
nicki Kalztelan Krak. Hetman W.
K. tenże Misyonarzew tu fundo-
wał i dom dla Inwalidow, zało-
żony na 12 towarzystwa od Stefa-
na Czarnckiego, odnowił i na
drugich 12 opatrzył. Sł. jest Tyko-
cin ustanowionym, czyli raczej
wznowionym tu Kawalerskim Orła
białego orderem na pamiątkę wier-
ności i stateczności od Augusta II.
gdy się tu w czasie rewolucyi znay-
dował r. 1705. Leży nad Narwą,
między Surazem i Wisną, od o-
bydwóch, o *m.* 5 prawie, od Biel

śka ro. od Wilna 42. od Białegostoku 4. Okolica tutejsza ponad brzegiem prawym Narwy *traktem Zatykocchim* się zowie.

TYLICZ, *Tilicia*, m. w Krakowskim pod pan. Aufr. przedtym stwo, leży w górach blisko źródła rz. Białej, na granicy Węgierskiej, o m. 1 od Mulzyny, 2 od Uyścia.

TYLSA, *Tilisa*, ob. Tilfit.

TYNIEC, *Tinecium*, m. w Krak. wstawione Opac. Bened. ktorego Opat jest zawsze Kanonikiem Krak. fundowane od Kazimierza I. r. 1046. Zakonnicy wiel. posiadali dobra, oprócz 100 wsi, miał 5. ale różne przeciwności ulzczupliły je im. Opat Dorosław ozdobił go, a Mielecki swą bibliotekę i kabinet matematyczny mu darował. Leży na górze o milę od Krakowa nad Wisłą. Tegoż im. dobra w Kaliskim.

TYK, ob. Souf.

TYRAWA, m. w Sanockim, przedtym Krolewsczyzna, teraz pod pan. Aufr. w górzystym jest położeniu, o milę od Liska, 2 od Sanoku na w.

TYROL, ob. Tirol.

TYRCONELL, ob. Dunne-gal.

TYRONNE, Hr. Irlandskie w Prow. Ulsterkiej na połd. Londonderyjskiej.

TYRSZKLEW, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Telszewskim, stwo płaci kwarty zł. 1099.

TYSMIENICA, m. w Pokuciu, pod pan. Aufr. w cyr. Halićkim, stol. dystryktu, ozdobne kościołami Łac. Grec. i Ormianow, leży nad rz. tegoż im. na trakcie pocztowym, od Stanisławowa o półtory mili. od Maryampola 2. od Halicza 4. W okolicy są żupy foli warzoney. Tamże *Tysmienicznany* gdzie lasy Kędrowe, czyli Cedrowe.

TYSZOWICE, *Tisovecia*, miernie m. w Bełzkim pod pan. Aufr. z starym zamkiem na wzgórk, s. konfederacją r. 1658. Było

niegdyś Krolewsczyzną, którą z przyległościami przez zamianę za miasto Hermanowkę i wieś Hobutka, Olszanka i Semenindka leżące w Woi. Kiiowskim dziedziczne J. P. Mira Starosty Wilkowskiego, temuż za dziedziczne seym r. 1768. uznał, i teraz do tegoż domu należy. Jest w równinie o milę od Łaszczowa, 2 od Rachania, tyleż od Komorowa.

TYTYOW, m. w Woi. Kiiowskim, dawne nad Roską blisko granic Woi. Braclawskiego, od Kozowa m. 2. od Borzczowki 2 i pół.

TZENOGAR, M. w Państwie Mosk. w Krol. Astrachańskim na górze przy Woldze.

TZETLITZ, ob. Siedlitz.

V

V A A S, m. Fr. o m. 2 od *Chateau du Loir*, z Opac. August. czyniącym do r. 2500. liwr.

V A A S, *Sanctus Vedastus*, Wafsta, m. Fr. w Normandyi, o m. 2 na połd. od Barfleur, 3 od Valogne. ob. Waast.

V A R R E S, *Varbrense Castrum*, *Vabrinum*, m. Fr. w pow. Rouergue, z Bisk. sufr. Albińskiego; erygowanym r. 1317. przez Papieża Jana XXII. ktorego Bisk. nosi tyt. Hr. Coraz bardziey to m. niższeie. Leży przy zbiegu dwóch małych rzeczek, wpadających nie daleko ztamtąd w Tarnę, o m. 12 od Rhodes, 13 na w. od Albi, 150 od Paryża. dł. 20. 32. sz. 42. 56. Tamże inne o m. 6 od Rhodes.

V A C C I A, ob. Wats.

V A C H I E R E S, o m. 5 od *Puy en Vellai*, na połd.

V A D O, *Vada*, port Włoski na brzegach Genueskich, o m. 1 od Sawonny.

V A D O N V E L L E, wieś Lotaryńska, w Xstwie *Commercy*, s. przez swe źródła obfite i zdrowe, formujące kanał na 100 stop szer. 7 głęboki, który na końcu dwuch-

śęt sążni swoiey dług obraca raz na raz koła u dwóch piecow do topienia żelaz na kule harmatne służących

VAENA, M. Hiszp. w Andaluzyi, o m. 8 od Korduby na w.

VAGES, m. Fr. w pow. Mains, o m. 5 od Lawalu na w.

VAILLAC, m. Fr. w pow. Quercy, o m. 7 od Cahors na połn. ku w.

VAILLI, *Valliacum*, m. Fr. o m. 4 na w. od Soissons nad Aire. Jest tu skład solny.

VAISON, *Vasio*, m. Fr. w Prowan. w Hr. Wenezyińskim z Bisk. suffr. Aweniońskiego. Leży na górze, na wierzchołku ktorey jest zamek przy Oueze i rozwalinach dawnego miasta Vaison, ktore przedtym było jedno z najznaczniejszych M. w Gallii, leży o m. 6 na połn. ku w. od Orange, 10 od Avignon. dł. 22. 48. lz. 44. 15.

VAISSE AUX, mała wysypka w Amer. połn. na brzegach Luizjany, między ujściami Missisipi i Mobili. Jest na niey mały port

VAL, ob. Notre Dame.

VALABREGUES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 1 od *Beaucaire*, leży na wyspce Rodanie.

VALANGIN, Hr. położone w Szwajcaryi przyłączone do Kantonu Neufchatelkiego. M. samo Walangin leży o m. 1 od Neuchatel. ob. Neuchatel.

VALASSE, Opac. Fr. w Normandyi w pow. *Caux*, zakonu Cyfterkiego. Czyni do r. 13000 liwr.

VAL-BENOIT, Opac. Fr. w pow. Forez przy Saint-Etienne zakonu Cyfter. czyni do r. 1200. liwr.

VAL-CHRETIEN, Opac. Norbertańskie, o m. 1 od Fery, czyni do r. 2000. liwr.

VAL-DE-GRACE, Opac. Bened. w Paryżu, dawniey *Bievre-le-Chatel*; leży o m. 3 od Paryża.

VAL-DIEU, Opac. Cyfter. w Bisk. Leodyjskim, o m. 4 od Tongres, Mastrychtu i Leodium.

VALDIVIA, ob. Baldivia.

VALENCE, *Valentia*, Walencya, ludne, znaczne i jedno z najdawniejszych M. Fr. w Delphinacie, z Bisk. suffr. Wieniekiego, fl. Akademią, ktora tu z Gracjanopola przez Ludwika XI. była przeniesiona, Cytadellą i Opac. Kanonikow Regularnych pod im. S. Rufa, czyniący do r. 10000. liwr. Kościół tutejszy Katedralny jest bardzo piękny. Trzy zbory odprawiały się w Walencyi r. 374. 584. i 855. Odczone jest dobrymi murami. Leży w miłym położeniu, na lewym brzegu Rodanu, o m. 10 na połn. ku w. od Die, 12 od Viviers, 16 od Wienny, 122 od Paryża. dł. 22. 30. sz. 44. 58. Drugie jest tegoż im. m. w wyż. Langwedocyi, o m. 6 od Albi; inne w Armagnac nad Baile rz. o m. 3 wyżej Condom; inne jeszcze w powiecie Ageńskim, na prawym brzegu Garumny, o m. 5 powyżej Ageny.

VALENCE, albo VALENÇA D'ALCANTARA, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. z starym zamkiem. Portugalczycy dobyli go r. 1664. a Alianci r. 1705. Bardzo jest obronne przez swe położenie. Leży na skale przy rz. Savar, o m. 6 od Alkantary, 15 od Badaiozy. dł. 11. 52. sz. 39. 12.

VALENCE, albo VALENÇO DO MINHO, M. obronne Portug. w Prow. Entre-Minho-&-Duro, na gran. Gallicy z tyt. Hr. Leży na górze przy rz. Minho, o m. 1 od Tuy. dł. 9. 21. sz. 41. 52.

VALENCE, *Valentia*, M. obr. Włó. w Krówie Medyolańskim stol. Laumelinu; nal. do Krol. Sardyńskiego. Często było wzięte i odbierane podczas wojen Włoskich. Leży na górze przy rz. Po na gran. Montferatu, o m. 5 od Ka-

salu, 14 od Medyolanu. dl. 26. 15. sz. 44. 58.

VALENCE, Opac. Fr. o m. 2 od Vivonne; nal. do Cyfterfow, a czyni do r. 2300. liwr.

VALENCE, M. Fr. w Berry nad rz. Nahon z pięknym zamkiem, o m. 6 od Romorentin. dl. 10. 16. sz. 47. 10.

VALENCIENNES, *Valentiniana*, dawne M. wiel. obron. i znaczne w Niderlandzie, stoł. Hanonii Fr. z tyt. Hr. dobrą Cytadellą i dwoma manufakturami, jedną materyi wełnianych, drugą bazyli. Handluie koronkami. Fortyfikacye miasta tego i Cytadelli są dziełem Matrzalka Vauban. Ludwik XIV. dobył go r. 1677. na Hiszp. a possessya onego była mu zapewniona traktatem Nimegkim r. 1678. Urodził się tu Antoni Wateau. Leży nad rz. Skaldą, która je dzieli na dwie części, i na ktorej piękne tu są słuzy, o m. 7 od Mons, 7 od Cambray, 7 od Duaku, 18 od Gandawy, 48 od Paryż. dl. 21. 44'. 55". sz. 50. 21'. 27".

VALENTIA, *Valantia*, Prowincya Hiszp. z tyt. Krol. gran. na w. i pośd. z morzem śródziemnym, na pośn. z Katalunią i Aragonią, na z. z nową Kastylią i Krol. Murcyi. Ma m. 66 dl. a 25 sz. Jest to kraj najludniejszy i najmilszy w całej Hiszp. Żyją w niej prawie ustawicznej wiosny. Wielka liczba rzek, ktorymi jest oblaną, czynią ją bardzo żyzną w to wszystko, cokolwiek do życia jest potrzebnego, a ofobliwie w wina i owoce. Znajdują się w niej przykre góry, zamykające w sobie minery złota, srebra i alunu. Obywatele są badrzo polityczni i daleko weselsi, aniżeli inni Hiszp. Kobiety tuteysze miane są za najpiękniejsze w całej Hiszp. M. S. jest *Walencya*, które jest iedno z najdawniejszych, najpiękniejszych, najludniejszych, nayhandlowniejszych, i naybardziej kwi-

tnących miast Hiszp. Nazywają go *Walencya piękna*. Ma Arcy-Bisk. które było fund. r. 1492. przez Innocentego VIII. także Akademią założoną r. 1470. i Trybunał sądowy. Było dobyte przez Maurów r. 1238. Ile tu jest domow, tyle liczyć można pałacow; ale między innymi gmachami najpiękniejszy jest Rathsz, Pałac Ciota i Deputacki. Kościół Katedralny jest to gmach przepyszny. Walencya jest oyczyzną Papieżow Aleksandra VI. i Kalixta III. uczzonego Ludwika Vivés. St. jest zborem kośc. r. 524. tudzież zamyka w sobie wiele zabytkow starożytności. Leży w miłym położeniu nad rz. Gwadalawiar, na ktorev pięć jest pięknych mostow, o milę od morza gdzie port znajduje się, 45 od Murcyi, 55 od Saragoży, 67 od Barceliony, 66 od Madrytu. dl. 17. 30. sz. 39. 30.

VALENTINE, *Valentina*, m. Fr. w pow. Comminges. Tędy się przeieżdża do Hiszp. oddzielone jest od S. Gaudencyusza przez Garunnę.

VALENTINOIS, *Valentinus ager*. pow. Walentyński we Fr. w Delfinacie z tyt. Xstwa Parostwa; gran. na pośn. z pow. Wiennęskim, na w. z Dieńskim i Grodem Barońskim, na pośd. z Tricastinem, na z. z Rodanem, ktory go oddziela od Langwedoku. M. S. jest Walencya.

VALERY, (S.) *Santus Valericus*, M. Fr. w Pikardyi, w *Vimeux*, przy uściu Sommy, do ktorej weyście jest bardzo niebezpieczne, o m. 4 od Abbewilli, 40 od Paryża. Bardzo jest handlowne. dl. 19. 17'. 4". sz. 50. 11'. 13". Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 18000. liwr.

VALERY-EN-CAUX, (S.) m. w Normandyi, w pow. *Caux*, z portem, o m. 6 od Dieppy, 14 od Rouen, 42 od Paryża. dl. 19. 21'. 20". sz. 49.

VALERY, m. Fr. z tyt. Hr. o m. 5 od Sens, tu się chowali

Xięta Kondeuszowie, którzy le nabylu od Marzafatka S. André, i o-
neż potym przedali.

VALETTE, albo VILLEBOIS, *Valetta*, M. Fr. w pow. Angulemskim, o m. 3 od Angulemy. Było erygowane na Xto Parostwo r. 1622. dla Xcia d' Epernon. dl. 17. 25. sz. 45. 30. ob. Malta.

VALETTE, Opac. Fr. fund. r. 1143. o m. 6 od Tulles nad Dordogne; nal. do Cysterfow i czyni do r. 2200. liwr.

VALLADOLID, *Vallifolentum*, Walladolid, dawne, wiel. i jedno z najpiękniejszych nayff. i naznaczniejszych. h M. Hiszp. w starey Kastylu z Bisk. suffr. Toledskiego, założonym r. 1595. i Akademią fund. r. 1346. przez Papieża Klementa VI. Liczą tu na 11000 domow. ktore, po więkzey części są bardz piękne, 76. klasztorow, ktore wszystkie prawie przepyszne mają mieszkania. Oprócz wielkiego targowego placu znajduje się tu iefzcze drugi wśród M. ktory w niczym nie ustępuje placowi Krol. w Paryżu. Pomiędzy wielką liczbą wspaniałych pałacow, najpiękniejsze są Pałac Krol. przedtym ich rezydencya i Pałac Hr. de Salina. Walladolid leży w roskofzney równinie nad rz. *Efcueva* i *Pisuerga*: przy Duero, o m. 21 od Burgos, 24 od Salamanki, 34 od Legionu, 34 od Madrytu. dl. 13. 34. sz. 41. 42.

VALLADOLID, M. znaczne w Amer. połu. w nowey Hiszp. stol. Prow. *Mechoacan*, z Bisk. suffr. Meksykańskiego; fund. r. 1544. Leży przy wiel. jeziorze, o m. 50 od Meksyku. dl. 274. 15. sz. 20.

VALLADOLID, albo COMAYUAGUA, M. Amer. połu. w Prow. Honduras, z Bisk. suffr. S. Dominika o m. 50 od Truxillo. dl. 289.

VALLADOLID, M. Amer. połu. w Yukatanie, przy brzegu Gofu Honduras. dl. 296. 40. sz.

19. Inne tegoż im. leży w Peru w Audyencyi Quito przy górach Andes: jest to teraz prosta tylko wioska Indyanow albo Metyfow, o m. 10 od Loxy. dl. 304. 40. sz. półd. 6. 20.

VALLAGE, pow. Fr. składający część Szampanii. Graniczy na połu. z pow. Chalonnais i Pertois, na w. z Barrois, na półd. z Bassigni, na z. z Szampanią właściwą. Napelniony jest dolinami roskofznmami. M. S. jest Bar-sur-Aube.

VALLAIS, *Vallesia*, Walezya, kraj formujący Rzeczpospolitę graniczącą i sprzymierzoną z Szwajcarami. Jest to dolina wysokiemu otoczona górami, długa na m. 34. ale bardz. wązka. Graniczy na połu. z Kantonem Berneskim, na półd. z Xstwem Medyolańskim i Vald'Aosta, na w. z górami la Fourche, a na z. z Sabaudya i Rzeplą Genewską. Rodan przerzynający ten kraj od w. do z. dzieli go na wyż. i niż. Oba dostarczają podostatkiem wina i zboża obywatelom. Walezyczykowie są odważni, pracowici, poważni, i śmieli. Od niepamiętnego czasu mają ofobliwszy sposob poskromienia możnych, ktorych potęga im jest podeyrzana. Nazywają go *Maffa*. Gdy pospoliwo dyba na iakiego, bierze pień drzewa z korzeniami, na ktorym kładzie brzydką twarzy człowieczy postać. Naowczas kaźden z sprzyfężonych wbiia goźdź w tę maffę i kiedy widzi przez liczbę goździ, iż są w znaczney liczbie, idą wtedy z tą maffą i kładą ją przed drzwiami tego, do ktorego mają urażę; to oznacza, iż pospoliwo chce aby natychmiast taki był wypędzony, a dobra jego zkonfiskowane. M. S. jest Sion.

VALLEMONT, m. w Normandyi w Dyec. Rotomagikley, o m. 2 od Fekampu, z zamkiem i Opac. Bened. czyniącym do r. 800. liwr.

VALLEROY, ob. Laval-Roi.
VALLERS, m. Fr. w Turonii, o m. 4 od Tours. Znajdują się w nim wody mineralne.

VALLERS, m. Fr. w Delphinacie w pow. Grefivaudan, o m. 5 od Romans z Przeorstwem.

VALLIÈRE, m. Fr. o m. 3 od Amboisie.

VALLIÈRE, ob. Chateaula Vallière. tyt. Xftwa Walierskiego przeniesiony jest na *Vaujour*, ob. *Vaujour*.

VALLOIRES, Opac. Fr. w Pikardyi nad Authią, o m. 3 od Montreuil, zakonu Cysterfow, czyni do r. 14000. liwr.

VALLON, m. Fr. w pow. Wiwarskim, o m. 6 od Viviers.

VALMAGNE, Opac. Fr. w Dyec. Agdeńskiej, o m. 2 od Pezenas zakonu Cysterfow, czyni do r. 8500. liwr.

VALOGNE, *Valonia*, M. Fr. w niż Normandyi nad małą rz. o m. 3 od morza, 6 od Carentan, 63 od Paryża. Jest tegoż im. Opac. Bened. pod tyt. Najs. Panny Obronicielki, czyniące do r. 4000. liwr. Tu się urodził Jan de Launay. dł. 16. 31'. 5". sz. 49. 30'. 26". Odkryto niedawno tegoż M. w parafii *Aleau* zabytki Rzymskie, to jest ostatki dawnego M. *Crotiatonum*, stolicy narodow *Unellow*, których Cezar w swoich komentarzyszach wspomina.

VALOIS, *Vadensis Pagus*, pow. Fr. w Prow. wyspy Fr. z tyt. Xftwa. Graniczny na poln. z Swesfyonem, na w. z Szampanią, na pośd. z *la Brie*, i wytpą Fr. na z. z *Beauvois*. Jest to kraj rowny, obfitujący w zboża i lasy. Był przyłączony do korony pod Filipem Augustem i dla opatrzenia kilku synow Krolewskich służył. M. S. jest Crespi.

VAL-OMBROSA, *Vallis Ombrosa*, klasztor fl. Włoki w Toskanii w górach Apenninu, o m. 6 od Florencyi. Naj. do Kongre-

gacyi zakonu S. Benedykta, fund. przez S. Gualberta w jedenastym wieku. dł. 29. 18. sz. 43. 46.

VALONA, *Valona*, M. Turcyi Eur. w wyż. Albanii z portem i Arcy-Bisk. Greckim. Weneci dobyli go r. 1690. i porzucili zruynowawizy jego fortyfikacye. Leży nad morzem przy gorach Chimerfkich, o m. 22 od Durazzo. dł. 37. 12. sz. 40. 36.

VALPARISSO, m. w Amer. pośd. w Chilii, portem bardzo uczęszczanym i dobrą fortecą. Leży na brzegu morza pośd. w dolinie pod wysoką górą. dł. 305. 20'. 45". sz. pośd. 34. 19.

VALRAS, albo VAURAS. m. Fr. w Hr. Wenesfynskim, o m. 4 od *Vaison*

VALRICHER, Opac. Fr. o m. 5 od Caen, zakonu Cysterfow, czyni do r. 33 c. liwr.

VALROMEY, *Vallis Romana*, kraina Fr. w Bugey. Ustapiona była Fr. traktatem Lugduńskim r. 1601.

VALS, *Vallum*, m. w pow. Wiwarskim, nad rz. Ardesche, o m. 5 od Rodanu, 1 od Arbenas, fl. przez źrzodła mineralne, które tu w poblizkości znajduią się, a które są zdrowe na kamień i na febrę nieustanną.

VALSECRET, Opac. Norbertańskie przy lesie Retz. Czyni do r. 12000. liwr. Zawsze jest w Bisk. Swesfyonieńskiego rękach.

VALTELINA, *Vallis Teltina*, Waltelina, Gryzoński pow. na gran. Włokich pod Alpami. przy Hr. Bormio. Jest to wiel. i piękna dolina na wskroś rz. Adą przeznęta. Dzieli się na pięć grodow, z których każdy ma swoją radę i przełożonego, obranych przez całe zgromadzenie. Nie maż stodszego rządu, iak Waltelina i obywatelow więkze iak tu mających przywileie; ktorzy są bardzo gorliwi katolicy.

VALVA, M. Bisk. w Kroi-

Neapolitańskim w Abruzji bliższej. Bisk. tutejszy jest suffr. Teatyńskiego.

VALVERDE, *Vallis Viridis*, M. bogate w Amer. połd. w Peru w Audiencji Limańskiej z portem nad morzem połd. Pierze swoje imie od doliny całej okrytej winami, w ktorey jest położone. dl. 304. 55. sz. połd. 14.

VALVERDE, m. Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. w dolinie bardzo miłej. Leży o m. 3 od Elwas, 3 od Badaiozy. dl. 11. 22. sz. 38. 36.

VAN, ob. Aftamar.

VANDOEUVRE, *Vandopera*, m. Fr. w Szampanii z zamkiem. Oyczyzna Poety Mikołaja Burbona. Leży nad Barfą, o m. 6 od Troyes. dl. 22. 2. sz. 48. 10. ob. Vendevre.

VANDRILLE, (S.) dawniej *Fontanelle*, m. Fr. w Normandyi, o m. 1 od Caudebec z Opac. Bened. czyniącym do r. 22000. liwr.

VANNES, *Dariorigum*, *Veneti*, kupieckie, ludne i dawne M. Fr. w niż. Brytanii, z Bisk. ktorego S. Paternus był pierwszym Bisk. z admiralicyą, komisyą wodną i leśniczą, iurydykcyą konsularną i portem. Leży w dobrym dla handlu położeniu, o m. 1 od morza, z którym ma komunikacyą przez kanał Marbirhan, o m. 10 od Blavet, 24 od Nantes, 22 od Rennes, 102 od Paryża. dl. 14. 35. 34". sz. 47. 39'. 14".

VANS, m. Fr. w niż. Langwedocyi, o m. 10 od Viviers.

VANTEUIL, m. Fr. w Szampanii, o m. 2 od Epernay.

VAR, *Varus*, rz. oddzielająca Fr. od Hr. Niceyńskiego. Zaczyna się w górze Cemeliońskiej pomiędzy Alpami; wpada w morze szrodziemne o półmili od Nicei.

VARALLO, M. S. doliny Sessya, uftapione Krol. Sardyńskiego od Cesarza r. 1703. Leży o m. 5 od Masserano, 2 od Ugogna.

VARAMBON, M. Fr. w Brestse nad Dain, o m. 4 od Bourg z tyt. Margr.

VARANGUEBEC, m. w Normandyi, o m. 4 od Carentan.

VARDARI, *Axius*, *Bardarius*, wiel. rz. w Turcyi Eur. w Macedonii. Wychodzi z gór Bułgarskich, przechodzi przez Uskopią i Woly i wpada w Golf Saloniccki.

VARDES, zamek i Margr. o m. 1 od Gournay.

VARENDE, (S.) m. Fr. w Piktawli, o m. 3 od Thouars.

VARENNES, *Varenna*, m. Fr. w pow. Burbońskim powyżej o m. 6 od Moulins, przy rz. Alier. Drugie tegoż im. m. leży w Szampanii, o m. 4 od Clermont.

VARENNES, Opac. Fr. o m. 2 od Chartres, zakonu Cyfter. Czyni do r. 1500. liwr.

VARETS, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 2 od Brives.

VARILHES, m. Fr. w pow. Foix nad rz. Ariège między Foix i Pamiers, o m. 2 od jednego i drugiego.

VARS, m. Fr. w Saintonge, o m. 2 od Saint-Jean-d'Angeli.

VARZY, *Varciacum*, m. Fr. o m. 4 od Clamecy z zamkiem i Kollegiatą.

VASSE, Margr. w powiecie Mains, o m. 1 od Sillé-le-Guillaume.

VASSI, *Vassiacum*, M. Fr. w Szampanii. Jest st. tym, że dało początek wojnom o religią przez rzeź Hugonotow tu uczynioną r. 1562. i że w nim się urodził Izaak Jaquelot. Leży nad Blaise, o m. 4 od Joinville, 7 od Bar-sur-Aube, 46. od Paryża. dl. 22. 34. sz. 48. 30. Tegoż im. m. jest w Normandyi, o m. 4 od Vire.

VATAN, *Vatanium*, m. Fr. w Berry, o m. 4 od Yssoudun, w piękney równinie. Jest tu Kollegiata. dl. 19. 25. sz. 47. 5.

VATEVILLE, m. Fr. w Ner-

mandyl, o m. 1 od *Caudobec*.

VAUBECOURT, m. i Hr. w Lotaryngii, o m. 5 od Baru.

VAUBONNE, zamek i Margrab. w Hr. Wenezyńskim, o m. 3 od Carpentras.

VAUCELLES, Opac. Bernardyńskie, o m. 2 od Cambrai. Zawarty tu był traktat między Karolem V. i Henrykiem II. r. 1556.

VAUCLAIR, Opac. Cysterkie, o m. 34 od Laony. Czyni do r. 15000. liwr.

VAUCLUSE, imie iednego źródła z najzachwaleńszych w Eur. o m. 3 od Awenionu. Śl. iest przez miłość Petrarka z piękną Latrą. Rz. Sorgue ztąd wychodząca: wpada w Rodan przy Awenionie.

VAUCOULEURS, *Vallis Color*, małe i dawne M. Fr. w Szampanii w Bassigny, tak nazwane dla swego miłego położenia. Był to przedtym pow. posiadany przez Xżąt de Joinville. Filip Walezyski nabył gor. 1335. od Jana de Joinville z przyczyny ważności tego mieysca; a Karol V. przyłączył ie na zawsze do Korony r. 1365. zachowując obywatelom wszelakie przywileje dla usług znakomitych, które on i tego przodkowie od nich doznali. Jest tu Kollegiata złożona z iednego Dziekana i dzieięciu Kantoników, klasztor zakonnic zwiaśtowania i przeorstwo. M. to bardzo iest znane przez ową śl. Joannę d'Arc, urodzoną we wsi *Dormery* należącej do tego M. Pan de L'Isle oyciec uczonego Geografa tegoż im. i wielu innych śl. Indzi urodziło się w tym mieście. Leży pod pagórkim, o m. 4 na pośd. ku z. od Toul, 5 od Neuf-Chateau, 8 od Nancy, 60 od Paryża. dl. 23. 20. sz. 48 33. Ostrzelenie z fuzyi od *Vaucouteurs*, leży Tuscy, *Tuffiacum*, gdzie Krol. Fr. mieli przed tym dom roskoszny i gdzie odprawilo się śl. Koncyljum Narodowe nazwane pospolicie Zbor Tuffiacki

ale obywatele zowią go Touzy. Widzieć się ieszcze dają między *Tuscy* i *Vaucouteurs* wielkie kamienie, które Celarz Albert i Filip piękny kazali sprowadzić i założyć dla naznaczenia swym państwom gran. gdy w *Vaucouteurs* przebywali r. 1299.

VAUD, *Vaudum*, kraina Wodzka Szwajcarska, składająca część Kantonu Berneńskiego, rozciągająca się od jeziora Genewskiego, aż do jeziora Iwerduńskiego i Moratkiego. Jest to najpiękniejszy pow. Szwajcarcki. Obywatele iego są mężni, dobrzy żołnierze i donauk spólni

VAUDABLES, *Vallis Diaboli*, m. Fr. w Auvergne, o m. 2 od Issoire, 97 od Paryża.

VAUDEMONT, *Vadani-mons*, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii z zamkiem i Kollegiatą. Leży w Lotaryngii w kraju najwyżniejszym w zboże, o m. 6 na pośd. ku w. od Toul, 6 od Nancy. dl. 23. 45. sz. 48. 26.

VAUDREVANGE, m. w Lotaryngii nad Sarra, o m. 6 od Sarbruch. Prawie do szczętu iest zniszczona.

VAUDREUIL, wieś z tyt. Margr. w Normandii. o m. 1 od *Pont de l'Arche*.

VAUGIRARD, wieś o m. 1 od Paryża, gdzie wody mineralne znaydują się.

VAUGUYON, m. Fr. w powiecie Angulemskim, nad Tardue-
rą, o m. 1 na w. od Angulemy, 12 od Limoges na z.

VAUIOURS, Baronia w Xięstwie Andogawy, erygowana na Xstwo Parośtwa pod tyt. *de Valiers*. Leży o m. 7 od Baugé na w.

VAULUISANT, Opac. Fr. przy *Villeneuve-l'Archeveque*; zakonu Cysterow; czyni do r. 12000. liwr.

VAURY, (S.) m. Fr. o m. 6 na pośn. ku z. od Limoges, które przedtym possessye Angiel. z tey

strony graniczyło.

VAUSSAIS, m. w Piktawii, o m. 3, od Civrai na z.

VAUVERT, m. i Baronia Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Nifines na pośd.

VAUVILLE, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Vallogne na pośn. ku z. W zamku tutejszym umarł r. 1257. Tomasz Hali pospolicie nazywany Błogosławiony Tomasz *de Bliville*.

VAUX, m. Fr. w pow. Beaujolais. o m. 3 od Ville franche na z.

VAUZ, m. Fr. w Delfinacie, o m. 7 od Wienney na pośn.

VAUX-DE-CERNAY, Opac. Fr. w Dyec. Paryzkiej przy *Cievruse*, zakonu Cyfter. czyni do r. 7500. liwr.

VAUX-EN-ORNOIS, Opac. Fr. o m. 4 od Vaucouleurs. Czyni do r. 7000. liwr.

VAUX-LA-DOUCE, Opac. regul. Bernard. o m. 4 od Langres na w.

VAUX-LE-VICOMTE, albo VILLARS, piękna włość o m. 1 od Melunu.

VAYSSI, Opac. Bernard. o m. 12 od Klermontu na pośd. ku z.

VBEDA, M. znaczne i ludne Hiszp. w Andaluzyi w Krol. Jaenńskim, z mocnym zamkiem. Leży w kraju obfitującym w zboże, wino i to wszystko co do życia jest potrzebnego, o m. 2 od Baezy, 23 od Grenady, 63 od Madrytu. dl. 15. 2. sz. 37. 48.

UBERLINGEN, *Uberlinga*, m. wolne i Cesarzkie Niem. w cyr. Szwabckim, nad jeziorom Konstantyczeńskim, o m. 5 na z. od Pfulendorf, w kraju obfitującym w wino, na wysokiej skale. Handlują obywatel z zbożem, które do Szwajcar potym przewożą. Niedaleko stąd bardzo zachwalone znajduje się wody. R. 1770. było uwolnione we Fr. od prawa Kadukowar o dl. 26. 50. sz. 47. 34.

UBIGAU, m. w Cyr. Elekt.

Saskim nad Elstera czarną, o m. 6 na w. od Torgau. Znajduje się w Miśnii nad Elbą, o m. 1 od Drezna, zamek rozkolny tegoż im.

UBY, Pulo Uby, wyspa na morzu Indyjskim o m. 40. na z. od Pulo Condor, przy uyciu odnogi Siamkiej. Ma m. 8 dokoła. Lasy wiel. i woda dobra, co rzadko tu jest, znajdują się na tej wyspie. dl. 122. 15. sz. 8. 15.

UCHANIE, m. w Woi. Wołyńskim.

UCHT, ob. Alaut.

UCIENIEN, *Ucienta*, wiel. M. Chińskie przy jeziorze Poyang i rz. Kau, w Prow. Nanquiu. Handluje naybardziej porcelaną.

UCIN, *Ucinum*, M. Chińskie w Prow. Xantung nad rz. Guai, w równinie. Dobremi otoczone jest murami. W okolicach tutejszych walna stoczona była potyczka między Chińczykami i Tatarami.

UCKERMUNDA, M. w Pomeranii bliż. w Xstwie Stetyńskim. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w mieyscu tym, gdzie Ueker w *wielki Golf* wpada, o m. 6 od Anklam na pośn. ku w.

UDALRIK, i Afra, (S.) Opac. Bened. w M. Augsburgu. Opat jest Kapelanem Cesarzkim, ma glos i mieysce na seymach Rzeszy Niemieckiej i liczy się pomiędzy Pralatami Keńskimi.

UDENHEIM, ob. Philipsburg.

UDIN, *Utina*, piękne i znaczne M. Włoskie w Rzeplty Weneckiej stol. pow. Foroiulienckiego, z pięknym zamkiem i Bisk. erygowany r. 1751. po znieśieniu Patryarchatu Akwileyskiego. Tu się urodził Leander Matthey i Jan z Udinu. Leży w pięknej i wiel. równinie, nad rz. Tagliamentą i Lisonso, o m. 8 od Gorocy, 22 na pośn. ku w. od Wenecyi, 3 od *Ciudad de Friuli*. dl. 30. 48. sz. 46. 12.

VEERE, ob. Tercera.

VEGLIA, *Vegia*, wyspa na Gófie Weneckim przy brzegu Morlaackim, na w. Cherso. Ma m. 8 dl. 3 f. Jest to najludniejsza i najpiękniejsza wyspa w tych stronach. Wydaie wino, iedwab i konie bez mite, lecz bardzo zachwalone. M. S. oney i jedynym iest *Veglią*. Ma Bisk. i zamek. Leży nad morzem na pagórku, o m. 7 od Arby, 44 od Wenecyi. dl. 32. 28. fz. 25. 10.

VEIGNOLS, m. w pow. Limon, o m. 5 od Brives.

VEILANA, *ad Fines* albo *Finas*, M. Wło. w Piemoncie w Margrab. Suzańskim przy Doria, o m. 6 od Turynu, 7 od Suzy, 5 na północ od Pigneroli. St. iest przez batalią, którą tu wygrali Fr. na Piemonczykach r. 1630, dl. 24. 59. fz. 44. 57.

VEIROS, m. w Portug. w Alenteio nad rz. Anhalura, o m. 7 od Ilyas, na półn. ku z.

VEISBADE, ob. Wisbad.

VEISNER, ob. Eschwegue.

VELAY, *Velauni*, kraina Fr. w Prow. Langwedocyi graniczy na półn. z pow. Forez na z. z Alwernią, na pold. z pow. Gevaudan, na w. z Wivareńskim. Grunt ma górzysty, ktorego góry okryte są śniegiem przez większą część roku i z wielu znakow ukazują, iż przedtym ogień wybuchaly. Obfituie w bydło.

VELFZ-DE-GOMERE, M. Afryk. w Krol. Fezańskim w Prow. Erii, z portem i pięknym zamkiem, w którym rezyduie Wielkorządca. Leży między dwoma górami na brzegach morza śródziemnego, o m. 40 od Malagi. dl. 13. 35. fz. 35.

VELEZ-MALAGA, *Hexi*, M. Hiszp. w Krol. Grenady z zamkiem. Leży w obszerney równinie, przy morzu, o m. 5 od Malagi, 21 od Grenady. dl. 13. 54. fz. 36. 28.

VELLETRI, *Velitru*, dawne i piękne M. Wło. w Kampanii Rzymkiej. Tu rezyduie Bisk.

Ostyeński, ktorego pałac iest bardzo wspaniały. Widzieć się ieszcze daie w *Velletri* piękny plac ozdobiony przepyszny fontannami, stoczona przy tym M. była batalia między Austr. i Hiszp. r. 1744. Leży na pagórku, o m. 5 od morza, 9 od Rzymu, 3 od Albano, 4 od Segni. dl. 30. 27. fz. 41. 42.

VELSBILLICH, *Velsbillum*, m. Niem. o m. 2 od Treviru nad Mozellą.

VENAFRO, *Venafrum*, Wenafró, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z dawnym Bisk. suffr. Kapuańskiego i tyt. Xftwa. Leży nad Wolturną, o m. 11 na półn. ku z. od Kapuy, 17 na półn. od Neapolu. dl. 31. 45. z. 4.

VENAISSIN, Hr. Wenefsyńskie, *Vindascensis Comitatus*, położone iest między Prowancyą, Delfinatem, rz. Durance i Rodanem. Filip Smiały Krol Fr. ustatpił go Papieżowi Grzegorzowi X. r. 1273. i otdąd zawsze do Papieżow należy.

VENANT, (S.) *Santus Venantius*, M. Fr. w Artezji na granicy Flandryi. Obrona iego zależy na zalewie rz. Robeck i Garbeck. Leży o m. 2 od Aire, 11 od Dunkerki, 9 od Arras. dl. 20. 14. fz. 50. 38.

VENASQUE, *Venasca*, Wenaška, M. Hiszp. w Krol. Arragońskim, o m. 26 na pold. ku w. od Balastro, w dolinie nad rz. Efferą. Grunta okoliczne tego M. wydają wyborne wina, a rz. pod nim płynąca zachwalone pstragi.

VENASQUE, m. ktore dało swe imie Hr. Wenefsyńskiemu. Leży o m. 1 od Carpentras.

VENCE, *Vincium*, dawne M. Fr. w Prowancyi z Bisk. suffr. Embruńskiego, ktorego S. Euzebiusz żyjący r. 374. miany iest za pierwizego Bisk. Leży o m. 3 od morza na granicy Piemontu, o m. 3 na półn. od Antibes, 3 od Grassy,

35 od Embrun, 173 od Paryża. dł. 24. 47'. 28". sz. 43. 43'. 16".

VENCHEU, *Vencheum*, wiel. i piękne M. Chińskie w Prow. Chekiang, z portem uformowanym od rz. Junkia, przy iey uysciu. Ma 5 M. pod swą dependencyą. dł. 120. 40. sz. 27. 38.

VENDEUVRES, *Vendopera*, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Poltiers. ob. Vandeuivre.

VENDEE, rz. Fr. wpadająca w Seure, o m. 2 od Maraus. Zaczyna bydź spławną od *Fontenay-le-Comté*.

VENDOME, *Vendocinum*, Wandom, M. znaczne Fr. w pow. *Beauce*, stol. pow. *Vendomois*, z grodem, Kollegium i Opac. Bened. pod im. S. Tioycy czyniącym dor. 12000. liwr. Śl. jest przez relikwią S. Łzy, którą Chrystus Pan skropił Łazarza, zachowaną w naczyniu żadnego nlemaiącym otwarcia, które jest zamknięte w skrzynce złotej; śl. jest tudzież tym, iż Henryk W. posiadający go, jako Xżę Wandomki wstąpił na tron Fr. W Kollegiacie tuteyszey S. Jerzego, kilku leży Krolow Fr. Kalwini dobyli go r. 1562. Oświadczyło się potym za ligą, ale Henryk IV. dobył go r. 1586. Leży na prawym brzegu Ligiery, o m. 12 od Tours, 7 od Blois, 15 od Orleanu na pośd. ku z. 38 od Paryża. dł. 18. 43'. 28". sz. 47. 47'. 29". Xstwo Wandomskie graniczy na pośn. z pow. *Dunois*, na w. z *Blaisois*, na pośd. z Turonią i Hrab. Maine na z. Podostatkiem obfituie w to wszystko, co tylko do zycia służy.

VENDRES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 od Beziers. na pold.

VENERIE-ROYALE, piękny dom roskolzny Krola Sardynskiego, o m. 1 od Turynu, między rz. Po, Sturą i Doriależący. Fr. zrabowali go i spalili po części r.

1733, dł. 25. 15. sz. 45. 57.

VENES-ET-CHEFONS, m. w Langwedocyi, o m. 3 od Castres.

VEÑEZUELA, *Venetiola*, Wenezuela, Prow. w Amer. pośd. z Bisk. nad Golfem tegoż im. dług. na m. 20 graniczy na pośn. z morzem pośn. na pośd. z uową Grenadą, na w. z Prow Rio de-la-Hacha, na z. z Prow. Kumańską. Kray ten obfituie w zboża i pastwiska. Często tu dwa razy do roku żniwo zbierają. Miny złote nie są tu rzadkie. Nal. do Hiszp. M. S. oney jest *Maracaibo*.

VENSEONS, m. w Normandyi, o m. 2 od Mortain.

VENISSIEU, m. Fr. w Delphinacie, o m. 2 od Lionu.

VENLO, *Venloa*, Wenlo, M. obronne w Niderlandzie, w Gieldryi, w pow. Ruremondskim. Było to niegdyś M. Anzeatyckie, ale chwyciwszy się strony przeciwey Karolowi V. od niego było wzięte r. 1543. Związkowi zdobyli go na Hiszp. r. 1568. Lecz od Xcia Parmy było odebrane r. 1586. Xiążę Maurycyusz musiał odstąpić od obłężenia tego M. r. 1606. Ale Xiążę *d'Orange* je wziął r. 1632. Gdy Kardynał Infant znowu je dobył 1637. zostawało w ręku Hiszp. aż do r. 1703. ktorego woyska Alliantow odebrały go dla stanow Holl. Wtym to M. pierwszy raz bomb używać poczęto. Tu się urodził Robert Goltzius. Leży nad Mozą, na ktorej z iedney strony jest port dobry, a z drugiey zamek mocny. niemało służący do obrony M. o m. 6 od Ruremundy, 4 od Geldryi, 14 od Juliaku. dł. 23. 40. sz. 51.

VENOSA, *Venusia*, dawne M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Bazylikacie, z Bisk. suffr. Acerenzańskiego. Oyczyzną jest Horacego. Leży w rowninie żyzney pod Apenninem nad rz. o m. 5 od Acerenzy, 37 od Neapolu. dł. 33. 32. sz. 40. 58.

VENTADOUR, *Ventadorum*,

zamek Fr. w pow. Limosin, o m. 5 od Tullés, z tyt. Xstwa Parostwa er. gowanego r. 1589.

VENTEROL-ET-NOVEZAN, m. w Delfinacie, o m. 1 od Nyons.

VERA, *Virgi*, dawne M. Hiszpańskie w Krol. Grenady na granicy Krol. Murcyi z Bisk. suffr. Grenadskiego i portem. Leży nad morzem, o m. 14 od Almeryi, 22 od Kartageny. dl. 16. 22. sz. 36. 42.

VERA-CRUZ, *Vera-Cruz*, M. Amer. poln. w nowey Hiszp. z dobrym portem na odnodze Meksykańskiej, przy wyspie S. Jana d'Uva, o m. 90 od Mexyku. Wolańtaryulci Franc. złupili je r. 1683 dl. 25. sz. 19. 10.

VERAGUA, Weragwa, Prowin. Amer. w nowey Hiszp. graniczy na w. z Prow. *Costa Rica*, na w. z Prow. *Panamą*; na poln. z morzem poln. a na połd. z morzem połd. Ma m. 50 dl. a 24 sz. Kray to jest górzysty i wminy złote obfity. Krzylzłob Kolumbus odkrył go r. 1502. M. S. iego jest *Conception*.

VERA-PAZ, *Vera-pax*, Prowincya Amer. w nowey Hiszp. graniczy na poln. z Yukatanem, na w. z Prow. Honduras i Prow. *Gwatymalą*, na połd. z Prow. *Socoufco*, na z. z Chiapą. Ma m. 35 dl. i tyleż sz. Kray ten jest napełniony bardzo przepaścistymi górami i gęstemi lasami, tudzież licznymi rz.

VERBERIE, *Verimbrea*, albo *Vermbria*, Werbrya, dawne m. w wyspie Fr. w Xstwie Walezji, o m. 3 od Compiegne nad rz. *Oise*. Pięć tu odprawiało się Soborow. Oczynną jest Kardynała Aureolus. Niedaleko ztań wody mineralne znaydują się.

VERCELL, *Vercellæ*, Wercella, dawne, piękne, mocne i znaczne M. i pow. Włó. w Piemontcie z Bisk. suffr. Mediolańskiego. Ratusz, pałac Gubernatorski i szpi-

tal są przepyszne gmachy. Fr. do byli go r. 1704. ale Alianci odebrali je r. 1705. Urodził się tu d. Reuemptus Barnuzano. Leży przy zbiegu rz. Sessia i C-rva, o m. 4 od Kazalu, 14 od Turynu, 14 od Medvolanu. dl. 23. 49. sz. 45. 31.

VERDEN, ob. Ferden.

VERDUN, *Verdunum*, Werddun, dawne, obronne, iudne i znaczne M. Fr. stol. pow. Werduńskiego, z Bisk. suffr. Trewirskiego, którego Bisk. bierze tyt. Hr. Werduńskiego i Xcia Pantwa Rzymskiego, z Opac. pod tyt. *S. Lau-ne*, i Kongregacyą, tegoż im. którego dochody przyłączone są do Bisk. na też Cytadellę. Fortyfikacye tuteysze są *Kawalera de Ville* i *Marzalka Vauban*. Było to M. przedtym wolne i Cesarskie. Urodził się tu Jan Richard i Pan Jolv. Dzieli się na wyż. niż. i nowe M. Jest to miejsce wielkiej wagi co się tycze weyścia z tey strony do Szampanii. Leży nad Mozą, która go dzieli na dwoie, o m. 17 od Luxemburga, 13 od Metz, 19 od Nancy, 22 od Rheims, 60 od Paryża, dl. 22. 2. sz. 49. 9. Pow. Werduński graniczy z Szampanią z strony wśch. z innych stron otoczony jest Lotaryngią.

VERDUN, *Viridunum*, m. Fr. w Burgundyi przy zbiegu rz. Doux i Saone, z tyt. Hr. o m. 3 od Chalona i Beaune. Gen. Galas go spalił r. 1636. Zaczyna tu się odprawiać iarmark 29. Października trwający dni piętnaście. dl. 21. 32. sz. 46. 51. Drugie jest tegoż im. m. nad Garonną, o m. 6 od Tulosy. dl. 18. 55. sz. 43. 54.

VERET, dom rokoszny przy zbiegu rz. Chere i Garunny, nad do Xcia d'Aiguillon.

VERFEUIL, *Viride Folium*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi, o m. 5 od Tulosy na w.

VERGÿ, o m. 1 od Nuits, w Burgundyi. Miejsce to dało im. fl. domowi Fr. *de Vergy*.

VERINNES, m. Fr. w pow. *Aunis*, o m. 4 od Rochelle.

VERINGEN, *Veringa*, Hr. w Xstwie Hohen-Zollern, o m. 2 od Dauaiu. Nal. do Xżąt Hohen-Zollernskich. Przednieyszym iego m. jest Alckausen.

VERMAND, *Castrum Virinandis*, a nie *Augusta Viromandurum*. iuaczezy *Saint Quintin*; był to dawniey oboz czyli siedlisko Rzymśkie, w którym założono wioskę i Opac. Norbertańskie czyniące do r. 6000. liwr. To m. leży w Pikardyi, o m. 2 od *Saint Quintin*.

VERMANDOIS, *Viromanduenfis pagus*, albo *Virmandifus*, pow. Wermandzki we Fr. w Pikardyi z tyt. Hr. Graniczy na poźn z Kambrezią, na w. z Thierachią, na poźn. z Noyoneńskim pow. na z. z Santerrą. Obfituje w zboże i len przedni. Hr. to było przyłączone do Korony przez Filipa Augusta r. 1191.

VERMANTON, m. Fr. w Burgundyi w pow. *Auxerrois*, nad rz. *Cure*, o m. 4 od Auxerre. dł. 21. 18. sz. 47. 41.

VERMELAND, *Vermelandia*, Wermelandya, Prow. Szwedzka, graniczy na poźn. z Dalekarią, na w. z Westmanią i Nerycyą, na poźd. z iez. Wener, na z. z Norwegią. Ma m. 40. dł. 20. sz. Kray ten pełny jest bagnow i iez. M. S. onego jest Philipstad.

VERNEIL, m. Fr. w Xstwie Andegawenńskim, o m. 8 od Fleche, na poźd. ku w.

VERNET, źrzodło wody mineralney laxuiącey, o m. 1 od Mont-Or. Drugie tegoż im. leży w Rnfillonie.

VERNEUIL, *Vernolium*, m. Fr. w Normandyi w dyec. Evreux, na granicy Perche, sf. przez batalią tu stoczoną r. 1424. Tu wyprawią dobre skórki do oprawy xiążek. Leży nad rz. Aure, o m. 9 na poźd. ku z. od Evreux, 20 od

Rotomagu, 26 od Paryża. dł. 18. 35'. 20". sz. 48. 44'. 21". Drugie tegoż im. m. leży w pow. Burbonńskim, o m. 6 od Monlins, a 1. od Allieru. dł. 20. 50. sz. 46. 18.

VERNEUIL, m. Fr. nad rz. *Oise*, o m. 1 od Senlis, z pięknym zamkiem erygowanym na Xstwo Parostwo r. 1651. z przyczyny syna, ktorego Henryk IV. miał z Damy *d'Entragues*, a ktorego zrobil Margr. *de Verneuil*. Przeszło teraz w ręce Xżąt Kondeuszow.

VERNEUIL, m. Fr. o m. 2 od Limoges.

VERNIE, m. niedaleko Mans z pięknym zamkiem i włościami nal. do familii *de Telfé*.

VERNON, *Vernohium*, piękne M. ludne i dosyć znaczne Fr. w Normandyi w dyec. Ebroiczeńskiej z dawnym zamkiem i fortecą na końcu mostu będącego na Sekwanie, na lewym brzegu, ktorey Vernon jest położone, o m. 11 od Rotomagn, 7 od Evreux, 17 od Paryża. Sobor narodowy tu się odprawil r. 754. dł. 19. 7. sz. 49. 6.

VERNON, *Vernotum*, imie dwóch m. Fr. iednego w pow. Touraine, z tyt. Baronii, drugiego w Piktawii, o m. 4 od Poitiers na poźd.

VERNUCE, Opac. Fr. zakonu S. Augustyna; czyniące do r. 3300. liwr. Leży o m. 2 od Valencay.

VEROLI, *Verulæ*, dawne M. Włó. w Kampanii Rzymskiej z Bisk. suffr. Papieża. Leży nad rz. *Cosa*, pod Apenninem, o m. 19 na poźd. ku z. od Rzymu, 10 od Terraciny. dł. 30. 56. sz. 41. 41.

VERON, m. Fr. o m. 1 od Sens. Jest blisko tego m. źrzodło, ktorego wody obracają to wszystko w kamień, co w nie jest wrzucone.

VERONA, Werona, wiel. dawne, mocne i sf. M. Włó. w Rzeplety Weneckiey sfól. pow. Werońskiego z Bisk. suffr. Udyn-

skiego, z trzema zamkami i Akademią uczonych pod tyt. *Gli Philharmonici*. Widzieć się tu daią niektóre zabytki starożytności, a między innymi jest Amfiteatr. Ratusz tutejszy jest to gmach bardzo wspaniały. Werona jest oyczyzną Katula, Witruwiusza, Pliniusza starego, Frakastora, Onufrego Pawła Weroneza, Franciszka Blanchini, Scypiona Maffey, &c. Leży w bardzo miłym położeniu nad Adigą, która przezzeń przechodzi i na ktorey trzy piękne znajdują się mosty, o *m.* 7 od Mantuy na półn. ku w. 16 od Trydentu, 14 od Breffyi, 25 od Wenecyi. dł. 28.32. sz. 45. 25. Graniczy na półn. pow. Weronezki z Trydentynem, na w. z Wincentysem i Paduanem, na pold. z Mantuanem, na z. z Bresfanem powiatami. Ma dł. *m.* 14. sz. 11. Jest to kraj ieden z najzysniejszych z całych Wloch. Obfituje w zboże, wina, owoce, oliwe, bydło &c.

VERPILIERE, *m.* w Delfinacie, o *m.* 5 od Wienny na półn. ku w.

VERSAILLES, *Versailles*, Wersal, *M.* w wyspie Fr. o *m.* 4 od Paryża z grodem Krol. *M.* to, ktore przedtym małą tylko było wioską, odtąd st. się stało, iak Ludwik XIV. w nim wystawił wspaniały zamek, w którym Krolowie Fran. teraz pospolicie przemieszkiwaią. Gmachy, ogrody przyozdobione liczbą nieprzeliczoną posągów udziałanych od nayprzedniejszych rzeźbiarzow, fontanny, źrzodła, stawem, wszystko tu jest godne naywiększego podziwienia. Wielka galerya za naypiękniejszą sztukę na świecie w tym gatunku poczytana bydź może; kaplica nie mniey zadziwia umysł. Ogrody, licząc z niem i zwierzyniec, zabierają na 2. blisko mile gruntu otoczonego murem. Trzy wielkie do Wersalu prowadzą gościńce, ieden idzie z Paryża, drugi z *Seaux*, a trzeci z

Saint Cloud. dł. 29. 47'. 10". sz. 48. 48'. 18".

VERSCHOTURA, *m.* Az. obronne na z. Krol. Kazańskiego. W okolicach jego jest góra, w ktorey znayduie się kamień *Asbest*, z ktorego chlopi tamteysi robią płótno nigdy nie trawiające się nawet ogniem, a cieńsze nad Pyreneyjskie.

VERSILLAC, *Versillacum*, *m.* Fr. w pow. Berry.

VERSINE, zamek wystawiony przez Henryka II. dla Hr. *de la Suze*, przy Verneuil nad Oise.

VERSOY, wieś Fr. w pow. Gex przy uysciu maley rz. nad jez. Genewęskim. R. 1768. zaczęto opodal od tego *m.* robić port, gdzie by towary przywożone albo wywożone z Francyi byly na potym składane, aby tego nie czynić w Genewie, ktora onych dotąd była składem. Kanał rżnięty od rz. płynący pod starym Versoy miał formować ten port, ale dotąd nic tam niemaż prócz gruntow od Krola wyznaczonych na niego i drogę prowadzący do *m.* Fernay, ktore ztąd na *m.* 2 jest oddalone. Versoy leży o *m.* 2 od Gex, 2 od Genewy.

VERTAISON, *m.* Fr. w pow. wiece *Auvergne*, z Kapitułą.

VERTEUIL, Opac. Augustyańskie, o *m.* 1 od Gironde, z strony morza, czyni do r. 6500. liwr.

VERTEUIL, *m.* Fr. w pow. Agenois, o *m.* 2 od Tonneins.

VERTEUIL, *m.* Fr. w Angulemskim pow. nad Charente. o *m.* 1 od Ruffeku, 2 od Maule. Tu grzebią się *Xżeta de Rochefaucuil*.

VERTUS, *Vertudum*, *M.* Fr. w Szampanii z tyt. Hr. i dwoma Opac. iednym męzkim Augustyan-*skim* pod tyt. Nayś. P. czyniącym do r. 3800. liwr. i drugim Benedyktynow, pod tyt. S. Salwadora, czyniącym do r. 2000. liwr. Leży w równinie pod górą, na ktorey

wyśmienite rosną wina, o m. 6 od Enalons. 10 od Rheims, 31 od Paryża. dł. 58. 54'. 27". ob. N. Dame.

VERUE, *Verua*, M. Wło. w Piemontie w Hr. Asti. Miane było przedtym za niedobryte, a l. 1705. gdy go dobyli Fr. wszystkie zniszczyli fortyfikacye. Powróciło do Krola Sardyńskiego r. 1706. Leży na pagórku przy Po, między Kafalem i Turynem, o m. 7 od pierwszego, 8 od drugiego. dł. 25. 41. 43. 3'.

VERVIC, ob. Werwick.

VERVIERS, Werwier, m. w Westfalii, w Bisk. Leodyjskim w Margr. *Franchimont*, nad Wefą o m. 2 od Limburga. Piękne tu fabryki sukienne znajdują się.

VERVINS, *Verhinum*, Werwen, m. Fr. w wyż. Pikardyi nad Serrą, z tyt. Kasztelanii i Margr. fl. jest przez traktat pokojny tu zawarty r. 1598. między Henrykiem IV. Krol. Fr. i Filipem II. Krol. Hiszp. Leży o m. 5 od Guise, a 42 od Paryża. dł. 21. 34'. 32". sz. 49. 50'. 6".

VERZAT, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 3 od Limoges z tyt. Hr.

VES, *Vada Viria*, brody fl. w Normandyi przy uściu Wiry. Wiel. We, We S. Klemensa, jest szer. na m. 2. a mały Vé między *Isigny* i *Aufille*, ma tylko sz. ćwieć mili, lecz jest daleko niebezpieczniejszy dla niestałych piaskow.

VESELISE, *Veseliacum*, m. Fr. w Lotaryngii, stol. Hr. Vaudemont z Przeorstwem. Leży nad rz. Brenon, o m. 6 od Nancy, 65 od Paryża. dł. 23. 45. sz. 48. 26.

VESLI, *Viduliacum*, m. Fr. w pow. Swessiońskim, w wyspie Fr. nad Aifne, o m. 4 od Soiffon. dł. 21. 15. sz. 49. 25.

VESOUL, *Vesullum*, M. znaczne dosyć, Fr. w Franche-Comté w Grodzie Amont z Kollegium. Leży pod górą nazwaną *Motte de Vesoul*, przy rz. Durgeon, o m.

9 od Besançon, 2 od Szony, 15 od Montbelliard, 80 od Paryża. dł. 23. 49'. 39". sz. 47. 47'. 50".

VESPRIN, albo WEISBRUN, *Vesprinum*, Hr. i M. ludne w niż. Węgrach z zamkiem i Bisk. suffr. Strygońskiego, którego Bisk. jest Kanclerzem Krolowy Węgierskich i ma prawo onych Koronowania. Hr. Tekeli dobył go r. 1683, ale Hr. Mercy odebrał je tegoż r. fortyfikacye zaś były zruynowane r. 1701. Leży nad jez. Balaton i rz. Saruizą, o m. 20 od Strygonia, 3 od Alba-Regalis, 18 od Budy, 33 od Wiednia. dł. 36. 2. sz. 47. 14.

VETERES, narody Afr. w Gwinei na brzegu złotym. Maią na połn. Compafow i Krol. Gomery; w Issini i przylądek Apollonia na w. morza na pośd. Qwakwasow na z. Maią swe chaty stawiane na palach wzdłuż pewney rz. przez ich kraj przechodzący. Bardzo dobrze znają się na wodzie i są nayprzednieyszy rybacy.

VEVAY, *Vibiscus*, grod i piękne m. Szwajcarskie w kraju Romand w Kantonie Berneńskim. Leży w bardzo miłym położeniu nad jez. Genewieńskim, o m. 15 od Berny. dł. 24. 46. sz. 46. 30.

VEUDKE, m. Fr. w pow. Burbońskim, o m. 2 od Moulins, nad Allierą.

VEULES, m. Fr. z małym portem morskim, o m. 4 od Dieppu.

VEXIN, *Pagus Velocassinus*, kray Fr. z tyt. Hr. biorący swoje imię od dawnych tutajszych obywatelów Velokassow. Dzielią go na Vexyn Fr. i Vexyn Norm. Obie te części oddzielone są od siebie rz. Epre. Kray ten jest bardzo żyzny ofobliwie Vexyn Norm. M. S. pow. Fr. jest Pontoise, a Norm. Gisors.

VEYNES, m. Fr. w Delfinacie, o m. 4 od Gap.

VEZELAY, *Viceliacum*, M. Fr. w pow. Niwerneńskim, w diec. Autun z Opac. sekularyzowanym

czyniącym do r. 20000. liwr. Odprawiał się tu Sobor r. 1146. Jest oyczyną fl. Teodora Beze. Kalwiniści, w których mocy było to M. r. 1571. przymusili Sensaka do odstąpienia od oblężenia onego. Znajdują się wody mineralne i źródło sol wydające. Leży za górą przy rz. Cure, o m. 8 od Auxerre, 23 od Nevers, 16 od Autun, 47 od Paryża. dl. 11. 24'. 55". sz. 47. 28.

VEZENOBRE, m. Fr. o m. 2 od Alais.

VEZERE, rz. zaczynająca się w Auvergne. Zaczyna być splawną od Terrassony, o m. 3 od Brives, a wpada w Dordogne u Limeille.

VEZINES, m. Fr. o m. 1 od Tonnerre.

VEZINS, m. Fr. w Xstwie Andegawy z zamkiem.

VESUVIUS, Wezuwiusz, góra Włofka w Krol. Neapolitańskim w Laworze, fl. przez swe wybuchające ognie. Liczą dwadzieścia cztery erupcyi tego Wulkanu; od pierwfzey r. 29 aż do r. 1754. ktora dotąd trwa ieszcze. Wokolicach tej góry zbierają wina fl. *Lachrima Christi* zwane.

UFFINGEN, ob. Offenheim.

UFLEN, piękne M. w Westfalii, w Hr. Lippe-Detmold. Nie daleko ztąd piękne żupy solne znajduią się. Leży o m. 3 od Lemgowii.

UGENTO, *Uxentum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Terze, z Bisk. suffr. Otrantkiego, o m. 5 od Gallipoli, a 2 od Otranto. dl. 35. 53. sz. 40. 12.

UGOGZ, *Ugoza*, zamek i Hr. w wyż. Węgrzech nad małą rz. wpadająca w Tyflę, o m. 20 od Zatmaru. dl. 41. 30. sz. 48. 28.

UGOGNA, m. w Medyolanie w Hr. Anghiera nał. do Krola Sardynskiego.

V I A D A N A, m. Wło. w Xięstwie Mantuańskim nad Po, o m. 7 od Bressy. dl. 28. 1. sz. 44. 46.

V I A N A, Xstwo i m. Hiszp. w Nawarze, którym starfi predtym synowie Krol. Nawarry tytułowali się. Leży na lewym brzegu Ebru, o m. 8 od Kalahory, 13 od PamPELLUNY. dl. 15. 03. sz. 47. 30.

V I A N A, m. Portug. w Alenteio z dobrym zamkiem. Leży nad Exarammą, o m. 4 od Ewory.

V I A N A - D E F O S - D E - L I M A, M. obronne i znaczny port w Prow. Entre-Minho é Dteo, z dobrym portem i mocną cytadellą. Leży przy uściu rz. Limy, o m. 3 od Caminha, 6 od Bragi. dl. 9. 13. sz. 41. 14.

V I A N D E N, *Vianna*, M. i Hr. w Luxemburgu z zamkiem na górze nieprzystępney. Leży nad Urą, o m. 9 od Luxemburga, 9 od Trewiru. dl. 23. 48. sz. 49. 50.

V I A N E, *Viana*, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 6 od Castres, na granicy Rouergue nad rz. Agont.

V I A N E, *Viana*, M. w Niderlandzie, w Hollandyi nad Leką, o m. 3 od Utrechtu, z zamkiem wspaniałym. Fund. było r. 1290. Fr. dobyli go r. 1673. i zburzyli wtyłkie fortyfikacye. dl. 22. 35. sz. 52. 2.

V I A R E G I O, mały port w Rzepltey Luceńskiey, o m. 3 od Luki.

V I A S, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Agdy.

V I B R A I S, *Vicus Braia*, m. Fr. w Maine nad rz. Brais, o m. 4 od Ferté-Bernard z tyt. Margr.

V I C, *Vicus*, m. Fr. w pow. Messin nad rz. Seille, o m. 5 od Nancy, 1 od Marfalu, 79 od Paryża. dl. 24. 12'. 48". sz. 48. 47', 23".

V I C, albo V I C H, *Vicus*, M. Hiszp. w Katalonii z dawnym Biskup. suffr. Tarragońskiego. To M. chwyciwszy się strony Arcy-Xcia było prawie do szczętu zniszczone. Leży w równinie bardzo żyzney nad małą rz. wpadającą w Terę, o m. 12 od Girony, 11 od Barcello-ny,

ny, 106 od Madrytu. dl. 19. 54. sz. 41. 52.

VIC, m. w pow. Lomagne, o m. 6 od Lestoure.

VIC, m. Fr. w Hr. Bigorreńskim nad Adurą, o m. 4 od Tarbes. 5 od Limoges.

VIC-DE-SOS, ob. Sos.

VIC-EN-CARLADES, *Vicus ad Ceram*, wiel. ni. Fr. w Arvernii, o m. 1 od Aurillaku nad Cerą, w Hr. Carlaades. St. jest przez wody, które w pobliżności onego znajdują się, a które są zdrowe na obstrukcyje i pomocne do spędzenia kamienia.

VICENZA, *Vicentia*, Wicencya, wiel. obron. kwitnące i ledno z najdawniejszych M. Włó. w Rzepley Weneckey, stol. pow. Wicentyń z Bisk. sufr. Udyńskiego i Akademią ludzi uczonych. Widzieć się tu dać liczba wielka pięknych kościołów, przepysznych pałaców i obszernych placów. Jest oyczyzną S. Kaletana, Jędrzeia Pallado i Antoniego Godis. Leży w równiu obfitujący we wszystko, nad rz. Bachiłgiono i Retoną, o m. 8 od Padwy, 10 od Werony, 15 od Wenecyi, 64 od Rzymu. dl. 29. 8. sz. 45. 32.

Wicentyński pow. graniczy na półn. z Trydentnem i Feltrinem, na w. z Trewizańskim i Padewskim, na połd. z Padewskim, na z. z Weroneńskim powiatami. Ma dl. m. 14. sz. 11. Jest kray leden z najmilszych, najwyższych. Liczą w nim na 160000. dusz. Wydaie wyśmienite wina, liczbę nieprzeliczoną morwów, które służą do żywienia niezmierny wielości iedwabników. Znajdują się tu młyny frebrne i żelazne i głady kamienne tak piękne, jak marmurowe. Wicentczykowie małą umysł żywy; są mądrzy, grzeczni, zdolni do kunsztów i nauk, ale bardzoley mściwi, niż inni Włosi, z kąd też wyszło przysłowie: *Guardati d'un Vicente affissimo, d'un Veronese senza proposito, et d'un Padoano in superchio.*

Tom III.

VIC-FESENSAC, *Fidentia*, m. Fr. o m. 6 od Auch, w niż. Armagnac nad Douze. Dało im. Hr. Fezenzackiemu.

VICHI, *Vichium*, m. Fr. w pow. Burbońskim na prawym brzegu Allieru, st. przez wody mineralne, które tu w pobliżności się znajdują. Leży o m. 6 od Gannaty, 15 od Moulins, 72 od Paryża. dl. 21. 7. sz. 46.

VIC-LE-COMTE, *Vicus Comitit*, m. Fr. w niż. Arvernii przy Issolre. Jest tu pałac w którym rezydował dawniey Hr. Arwernscy; a o pół mili od m. znajdują się wody zdrowe na kamień. Tu się urodził Jan Basmaison. Leży o m. 6 na połd. ku w. od Clermont, 92 od Paryża. dl. 20. 58. sz. 45. 33.

VICO-AQUENSE, albo Vico-di-Sorrento, *Vicus Aquensis*, m. Włó. w Kroi. Neapolitańskim, w ziemi Jaworze, przy morzu, z Etk. sufr. Sorenzeńskiego. Fund. było przez Karola II. Krola Neapolitańskiego na rozwalinach M. Equa. Trzęsienie ziemi do szczętu le prawie zniszczyło r. 1694.

VICOIGNE, Opac. regularne Norbertańskie, o m. 1 od Valencennes.

VICQ, m. Fr. w pow. Berry o m. 4 od Blanc.

VIC-SUR-AINE, m. Fr. nad rz. Alus między Soisson i Compiègne, o m. 4 od pierwszego i drugiego.

VICTOIRE, (S.) *Santa Vittoria*. m. Fr. w Gwinei w Ageńskim pow. Tegoż im. Opac. przy Senlis zakonu S. Aug. czyni do r. 14000. liwr. Inne w Marsylii zakonu S. Bened. Było sekularyzowane r. 1730. Kanonicy tuteysy powinni bydź szlachtą. Czyni do r. 33000. liwr.

VICTOREN-CAUX, (S.) m. i Opac. Bened. w pow. Caux, o m. 6 od Rouen, czyni do r. 3500 liwr.

VICTURNIEN, (S.) m. Fr.

w Piktawii, o m. 6 od Confolens, nad Wienną.

VIDOURLÉ, *Vidurlus*, rz. w niż. Langwedocyi płynąca pod Somniers i Lumelę, wpada w staw Thauski w *Aigues-mortes*.

VIEL-MUR, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Castres z Opac. Bened.

VIENNE, *Vigenna*, rz. Fr. zaczynająca się w pow. niż. Limosin płynąca przez Marche i Piktawii, i wpadająca w Ligerę przy m. Candé. Poczyna bydź splawną, o m. 2 od Chatelleraud.

VIENNE, *Vienna Allobrogum*, bardzo dawne, st. i znaczne M. Fr. w Delfinacie, z dawnym Arcy-Biskup. ktorego Arcy-Bisk. bierze tytuł. Prymasa Gallii. Mowią iż S. Krescencyusz uczeń S. Pawła pierwszym onego był Prałatem. Kościół Katedralny lubo Gocki bardzo jest iednak piękny. Kanonicy w Kapitulę tuteyszej S. Piotra będący, wszyscy wywod szlachectwa czynić powinni. Odprawił się ieden sobor w tym m. r. 1311. Jest on w liczbie piętnasty z Koncyliow generalnych. Leży na lewym brzegu Rodanu, o m. 6 od Lyonu, 16 od Gracyanopolu, 29 od Genewy, 106 od Paryża. dł. 22. 32. sz. 35. 32.

VIENNOIS, *Viennensis ager*, pow. Fr. w Delfinacie. Graniczy na połu. z Breną i Bugey, od ktorych Rodanem jest oddzielony, na w. z Sabaudyą, na połu. z Valentinis, na z. z Rodancm. M. S. jest Vienné. ob. Widen.

VIERADEN, M. i pow. Niem. w Marchii Ukierskiej w Brandeburgii nad Wesłą przy iey uściu w Odrę, o m. 4 od Stetina.

VIERGES, imie, ktore dają 12 albo 13 wyspami Amer. połu. na w. S. Jana de-Porto-Ricco leżącym. Bardzo są nad płaszczyznę morską wyniesione i kilka małych portow na sobie mają, lecz nie są osiadłe. Jest ieszcze tęgoż im. przylądek w Amer. połu. przy uściu

do przefmyku Magellaiskiego. dł. 52. 23. sz. 308. 34. 40".

VIERSON, *Virsio*, m. Fr. w Berry nad rz. Cher i Eure, o m. 7 od Bourges, 40 od Paryża. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 1200 liwr. dł. 19. 43. sz. 47. 12.

VISSOIS, m. w Normandyi, o m. 2 od Vire.

VIESTI, *Bestia*, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitancie z Bisk. suffr. Manfredońskiego. Bardzo jest ubogie. Leży pod górą Garganem nad Golfem Weneckiem, o m. 10 od Manfredoni, 47 od Neapolu. dł. 41. 58. sz. 23. 55.

VIEUVILLE, Opac. w Brytanii, o m. 4 od Doli, zakonu Cysterow czyni do r. 2500. liwr.

VIEUX, *Arizenus*, *Viducas-fes*, *Vodiocoe*, wies Fr. w Normandyi, o m. 2 od Caen, st. przez różne zabytki Rzymskie, ktore tu widzieć się ieszcze dają i ktore są ostatkami dawney stolicy Widukańsow.

VIEUX-JONCS, *Ballia Juncetana*, bogata Kommanderya zakonu Tentyńskiego przy Mastrychie w Bisk. Leodyjskim.

VIT, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 od Gracyanopola.

VIGAN, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 10 od Alais. Sądy tu Krol. odprawiają się.

VIGEAN, m. Fr. w Piktawii przy wyspie Jourdain.

VIGEOIS, m. Fr. w Limosin pow. przy rz. Vezer, o m. 1 od Uzerches, z Opac. Bened. czyniącem do r. 3000. liwr.

VIGEVANO, albo VIGERA, *Vigevanum*, m. Wło. w Xstwie Mediolańskim; erygowane r. 1530 tuteysze jest Bisk. pod Metropolią, Mediolańskiego; zamek zaś leżący przy tym m. na skale nal. do Krola Sardyńskiego. Leży w bardzo miłym położeniu przy Tesin, o m. 5 od Nowaty, 6 od Mediolanu. dł. 26. 24. sz. 45. 18.

VIGNACOURT, m. Fr. w

Pikardyi, o m. 3 od Dourlens.

VIGNATS, Opac. Bened. o m. 2 od Falaise w diec. Seezkiej.

VIGNETES, zamek Fr. w Prowancyi nad odnogą Tulońską.

VIGNIOU, ob. Bonlieu.

VIGNORI, *Vangio Rivus*, m. Fr. w Szampanii, o m. 3 od Chaumont w pow. Bassigny nad Marną.

VIGNOT, m. w pow. Barreńskim nad Mozą, o pół mili od Commercy. Tu się urodził Thiriat, który Roszelską tanię urobił, i Xiądz Calmet.

VIGO, *Vigum*, M. Hiszp. w Gallicyi z starym zamkiem i dobrym portem. Flotta zkombinowana Ang. i Hol. zbita przytym M. Hr. Chateau-Renaud r. 1702. i zabrała czyli też zatopiła całą Flotę Galliońską w Hiszp. którą on prowadził z Mexyku. Leży nad Caeanem, o m. 3 od Redondeili, 5 od Tuy, 102 od Madrytu. dl. 9. 14. sz. 42. 3.

VIHERS, *Vinium*, M. Fr. w Xstwie Andegawy, z tyt. Hr. Znaczne wielkim handlem bydła różnego. Leży nad jeziorem, o m. 3 od Montreuil-Bellay, 8 od Angers, 65 od Paryża. dl. 17. 6. sz. 47. 3.

VILAINÉ, *Vuinatia*, rz. Fr. zaczynająca się w pow. Maine przy Ernée, wpadająca w morze na przeciwko Mai, o m. 6 od Vannes.

VILLACERE, m. Fr. z tyt. Margr. nad Sekwaną, o m. 3 od Mery.

VILLA-DE-CONDÉ, *Abobriga*, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e Duero z małym portem przy uściu rz. Awy, o m. 4 od Barcelos, 7 od Porto. dl. 9. 22. sz. 41. 12.

VILLA-DEL-REY, *Villa Regis*, m. Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. Alianci dobyli go r. 1706. Leży nad Gwadyaną, o m. 7 od Badaiozy, 8 od Campo-Mayor. dl. 11. 40. sz. 38. 53.

VILLA-DE-MOSE, M. A-

mer. półn. w nowey Hiszp. w Prow. Tabasco, nad rz. tegoż im. o m. 12 od morza.

VILLAFANS, m. w Franche-Comté, w Grodzie Vesoul.

VILLA-FLOR, piękne m. Portug. w Prow. Tra-los-montes, o m. 6 od Villa Real stoczone-prze-paściłą górą broniącą do niego przystępu.

VILLA-FRANCA-DE-PANADES, *Carthago vetus*, piękne M. i pow. Hiszp. w Katalonii przy morzu szrodziemnym, o m. 10 od Barcelony, 9 od Tarragony. dl. 19. 20. sz. 41. 20. ob. Ville Franche.

VILLA-HERMOZA, M. Hiszp. o m. 21 od Walencyi przy rz. Millas z tyt. Xstwa. dl. 17. 20. sz. 40. 20.

VILLA-NOVA, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e-Douero, na przeciwko Porto, do ktorego należał małe, ale kilka zamkami obr.

VILLA-REAL, *Villa Regalis*, M. Portug. w Prow. Tra-los-montes, z tyt. Margr. Leży w bardzo miłym położeniu przy zbiegu rz. Corgo i Ribera, o m. 6 od Lamego, 18 od Bragi. dl. 10. 33. sz. 41. 15.

VILLA-RICA, *Villa dives*, M. w Amer. półd. w Chili nad iez. Malabauguen, o m. 16 od Imperiale, 25 od morza pold. dl. 308. 10. sz. pold. 39. 35.

VILLA SAVARI, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od S. Papoul.

VILLA-VICIOSA, *Villa Vitiosa*, M. mocne Portug. w Prow. Alenteio, z tyt. Margr. bardzo starym zamkiem i pięknym pałacem, w którym Xżęta Bragańscy przedtym rezydowali. Wytrzymało fl. przeciw Hiszp. oblężenie r. 1667. co było przyczyną batalii pod Mont-Claros: (miejsce tu okolicznym;) która włożyła koronę Port. na głowę Xcia Bragańskiego. Leży w równinie bardzo żyznej, o m. 7 od Elvas, 11 od Ewory,

33 od Lizbony, dl. 10, sz. 38, 38. Iest iestze inne m. tegoż im. w Algarvii na w. Madrytu., o m. 2 od Bryliu-wi, fl. przez batalią praj nim stozona r. 1710. Inne iestze leży w Asturyi, o m. 12 od Santillany.

VILLAINÉ, m. Fr. o m. 3 od Fleche z tyt. Margr. Inne w powiecie Duemela, w Burgundyi, o m. 4 od Chatillon.

VILLALPANDA, m. Hiszp. w Krol. Leonskim, z zbrojownią dobrze opatrzoną i pałacem, nal. do Konetablow Kattylil. Leży w równinie miłej i żywny obfituacy w wina i zboża, o m. 5 od Tere.

VILLANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. nad rz. Cher.

VILLARS-DE-LANS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 4 od Graclanopola.

VILLARDONEL, m. Fr. w Langwedecyi w Dyec. Karkasfońskiej.

VILLARS, Margr. w Brestyl. o m. 8 od Lyonu.

VILLARS, włość która dała swoje imie domowi Marszałka Villars, leży przy Condien, Tytuł Xiśwa Paroizna Villarskiego był przy Margr. de la Noche, o m. 4 od Nevers, ob. Brancas, Vaux-le-Vicomte.

VILLARS D'ARENES, leży w Delfinacie przy źrzadle Romanche.

VILLEBOIS, ob. Valetto.

VILLEBOURG, *Villaburgum*, m. fr. w Turonii, w kraju syzonym, o m. 6 od Touis.

VILLE-COMTAL, m. Fr. w pow. Rouergue, o m. 4 od Rhodes.

VILLEDAGNE, m. Fr. w Langwedecyi, o m. 4 od Narbonne.

VILLE-DIEU, *Villa Dei*, wiel. M. Fr. w Normandyi w Dyeczyi Coutances, o m. 6 od Vire z Komanderya Maltańska, Handlują m. eskancy najbardziej uczyniani miedzianami, które są przyl. wa nieszcześcia powstze-ehnego tego m. gwa natura meta-

liczna powietrza, ktorymi tu oddychają i zaradająca chleb i trawa, przyprowadza obrw. atelw do nieszczonia zdrowia poprzadzelego guchescia, bladeścią i zawrotem zmysłów. Jest tegoż im. wzac. w Gaskonji w Dyec. Daxenskiej. Nal. do Norbertanowi czyni do r. 2000 liwr.

VILLEFAGNAN, m. Fr. w Angulemie, o m. 9 od Angulemy.

VILLEFORT, m. Fr. w Langwedecyi, w Dyec. Uzes, z zamkiem, o m. 8 od Alais.

VILLE-FRANCHE, *Villa Francica*, piękno M. fr. stol. pow. beaujolais, z Akademią uczonych. Było fund. przez Humberta IV. Pana do Bauzun, który aby tu przyciągnął obywatelw, między innymi przywiliant dal i ten mięscm, iż mogli być swole żony do wylowu krwi, uyle tylko śmierć pot. mu nie nastąpiła. Tu się urodził Klaudiusz Burdelin i Jan Chrzestiel Morin, jest w tym mięscie Kollegjata, w której Kanonicy odprawiają wzyknie swole nabozeństwa wraz z mupchami Opactwa *Saint-Pierre*, którzy tu się przemieszli, otoczone jest dobrmi murami i leży nad rz. Murgon wpadającą w Saone, o m. 5 od Beaujeu, 7 od Lienu, 93 od Peryza, dl. 22, 23, 28, sz. 72, 73, 25.

VILLE-FRANCHE, *Villa Francica Consuentium*, M. ebronno Fr. w Rublonie, stol. pow. Consient, zalożone przez Wilelma Raymunda Hr. Cordanskiego r. 1092. Leży pod górami Pironeskiemi na prawym brzoze Tety, 2 na lewym, Ludwik XIV. kazal wystawić zamek, o m. 9 od Puyecrd, 10 od Perpignan, 179 od Taryza. W jedney z gór otaczających to M. jest cieka-wa jaskinia, dl. 20, sz. 22, 25.

VILLE-FRANCHE, M. Fr. w Prow. Akwitańskiej stol. niż. Marchii Rouergue. Jest tu kłifztor Bernardyński, który jest pierwszym domem S. Franciszka zalożonym

we Fr. r. 1210. Handel tutejszy na
płacinach zależy. Leży nad rz. A-
veyron, o m. 7 od Rhodes, 11 od
Cahors, 128 od Paryża. dl. 10. 43.
10. 44. 24. Jest teżże we Fr. m.
tegoż im. w pow. Burbeuskim, o
m. 4 od Montlins; inne w Argon-
nie nad Mozą, o m. 2 od Stenay;
inne w wyż. Langwedocyi, o m. 3
od Albi; inne o m. 7 od Tolosy;
inne teżże nad rz. Dordon, o m.
5 od Rhodts.

VILLEFRANCHE, *Villa Franca*,
M. w Państwach Króla Sardyń-
skiego w Hr. Nicel. z obrotowym
zankiem i wiel. portem. Często by-
ło wzięte i odbierane. Leży nad mor-
zem szrodiemnym pod górą, o m.
1 od Nicel, 2 od Monaco, 28 od
Embruna. dl. 24. 10. 43. 43.

VILLEFRANCHE, nad Po w
Piemontcie, o m. 3 od Saluzy. ob.
Villa Franca.

VILLEHARDOUIN, m. Fr. w
Szampanii, o m. 7 od Troyes.

VILLE-JUIF V. m. Fr. o
m. 2 od Paryża.

VILLELOIN, m. Fr. o m.
3 od Loches a Opac. Bened. czynią-
cym do r. 1500. llwr.

VILLELONGUE, Opac.
Fr. o m. 3 od Karkassouy. Nal. do
Cyfsterów i czyni do r. 1200. llwr.

VILLEMAGNE, Opac. Fr.
o m. 5 od Bezlers. Nal. do Bened.
i czyni do r. 1700. llwr.

VILLEMAGNE, m. Fr. w
Langwedocyi. o m. 6 od Pezenas.

VILLEMANOCHÉ, m. Fr.
o m. 1 od Pont-sur-Yonne.

VILLEMORT, m. Fr. w
Szampanii, o m. 5 od Troyes.

VILLEMUR, *Villa Murum*,
m. Fr. w wyż. Langwedocyi nad
Tarną, o m. 5 od Tolosy.

VILLENA, *Algiers*, dawne
M. Hisz. w Król. Murcyi, o m. 22
od Murcyi, 22 od Walencyi, 70 od
Madrytu, z tyt. Margr. dl. 17. 6.
sz. 38. 20.

VILLENAUXE, m. Fr. w
Szampanii, o m. 5 od Provins.

VILLENEUVE, Opac. Ber-
nardyńskie, o m. 2 od Nantes. Czy-
ni do r. 1600. llwr.

VILLENEUVE, m. w Pie-
montcie w pol. drogi z Turynu do A-
sti

VILLENEUVE-CHATEL,
m. Fr. w Szampanii, o m. 2 od No-
gent sur-Seine.

VILLENEUVE-D'AGENOIS, m.
Fr. nad Lotą, o m. 6 od Agen.

VILLENEUVE-DE-BERG, m.
Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Vi-
vit

VILLENEUVE-LA-CREMA-
DE, m. Fr. w Langwedocyi, o m.
2 od Bezlers.

VILLENEUVE-LE-GUYARD,
m. Fr. o m. 8 od Sens.

VILLENEUVE-L'ARCHEVE-
QUE, m. Fr. o m. 4 od Sens.

VILLENEUVE-LE-COMTE, m.
Fr. o m. 4 od Meaux.

VILLENEUVE-LE-ROY, pła-
kne m. Fr. nad Yonna, o m. 3 od
Sens. Tegoż im. leżi m. na przeci-
wko *Ville-Neuve Salis Gengres* nad
Sekwana.

VILLENEUVE-LES-AVI-
GNON, m. Fr. w Langwedocyi
nad Rodanem na przeciwko Avi-
gnon.

VILLENEUVE-LES-MAGUEL-
LONE, m. Fr. w Langwedocyi, o
m. 3 od Montpellier.

VILLENEUVE-SAINTE-GEOR-
GE, m. Fr. nad Sekwaną, o m.
4 od Paryża.

VILLENEUVE, m. Fr. w
pow. Rouergus, o m. 2 od Ville-
Franche.

VILLEPINTE, m. Fr. w
Langwedocyi, o m. 2 od Saint Pa-
poul.

VILLELREUX, m. Fr. o m.
5 od Paryża.

VILLEQUIER, m. Fr. w
Berry, o m. 7 od Bourges. Drugie
tegoż im. m. leży nad Sekwaną, o
m. 2 od Candebec.

VILLEROUGE, m. Fr. w
Langwedocyi, o m. 7 od Alers.

VILLEROY, zamek Fr. o m. 1 od Eflony, 8 od Paryża, erygowane miejsce na Xstwo Paroistwo r. 1662.

VILLERS, m. Fr. w Normandyi, o m. 5 od Caen.

VILLERS-ADAM, m. Fr. o m. 1 od Iffe-Adam, o m. 5 od Parvza.

VILLERS-AUX-BOCCAGES, m. Fr. o m. 5 od Caen.

VILLERS-COTERETS, *Villarsis ad Collum Retis*, m. w pow. wyspy Fr. z pięknym zamkiem wyflawionym od Xżąt Walezyuszow, z Opac. Norbertańskim. Leży przy famym lesie *Rets*, o m. 6 od Soiffons. 5 od Compiègne. Nal. do Xżąt Orientałfon.

VILLIERS-JR-SECY, m. Fr. w Xstwie Franche-Comté, o m. 5 od Vesoul.

VILLEVESQUE, znacz. m. Fr. w Xstwie Andegaweńskim.

VILLIERS-BREIENACH, Opac. regularne Norbertańskie, o m. 5 od Metzu.

VILLIERS-LE-BEL, m. Fr. o m. 4 od Paryża.

VIM U, *Vinnemacus Pagus*, kraina Fr. w Pikardyi w Xstwie Ponthicu.

VIMONTIER, *Viniomoniaferium*, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Lisieux, nad rz. *Vis*, w dolinie żywnicy i obfitującej w pastwiska. Handlują mieszkańcy płotnami i ikórami. Mieylce to iest śmiertcią Alana III. Xżęcia Brytanii tu zmarłego r. 1040. podczas obłężenia Montgomyery.

VIMORI, w pow. Gatinois, o m. 1 od Montargis, gdzie Xżę Gwizyufz napadł na raytarów r. 1587.

VINAY, m. w Delfinacie, o m. 1 od S. Marcellina.

VINGA, m. Fr. w Rufillonie, o m. 4 od Ville Franche.

VINCENNES, dom Krol. w wyspie Fr. o m. 1 od Paryża. Sądzą tu czasem niewolnikow stanu. Znajduie się przy nim zwierzy-

niec bardzo obfzerny.

VINCENT, (S.) *Sanctus Vincentius*, wyspa Amer. połu. iedna z Antylskich, o m. 6 od S. Lucyi, 20 od Barbady. Ma m. 8. dl. i tyleż sz. będąc prawie okrągłą. Jest nayludnieyszą z tych, ktore karaibowie posiadają. Znajduią się tu niektorzy Fr. uprawiający tabakę pod im. *S. Wincentego*. Traktatem Wersalskim r. 1763. własność iey ufląpiona byla Angl. W czasie ostatniey wojny Amerykanliiey opanowana byla od Fr. ale traktatem r. 1783 oddana Angl. została. dl. 316. 15. sz. 12. 50.

VINCENT, (S.) M. obronne Hisz. w Kastylii. w Hr. Kioxa z zamkiem. Leży na pagórku przy Ebrze, o m. 55 od Madrytu. dl. 15. 15. sz. 42. 30.

VINCENT, (S.) Prow. S. Wincentego nadmorska w Brezylji. Graniczy na połu. z Rzeplą S. Pawła i Kapitanią Rio-Janeiro, na w. z tąż samą Kapitanią i morzem, na z. z Kapitanią Krol. i morzem. M. S. iest S. Wincenty; z portem dobrym. Leży nad brzegiem morza połu. dl. 334. 30. sz. połu. 24. 15.

VINCENT, (S.) wyspa Afrykań. iedna z wysp Kapu Zielonego. Jest nieuprawna i okryta skałami.

VINCENT, (S.) Opac. pod im. S. Wincentego są liczne we Fr. 1. w *Sentis* Augustynianow czyni 4000. liwr. 2. Benedyktynow w *Beaufançon*, fund. przy końcu wieku II. czyni 6000. liwr. 3. tychże przy Metz, fund r. 968. czyni 18000. liwr. 4. Augustynow przy *Chateaufneuf*. 5. Benedyktynow w *Mans* czyni 20000. liwr. 6. w mieście *Bourg* Augustyn. czyni 2000. liwr. 7. zwane *S. Vincent du luc*, Bened. fund. około r. 1000. o m. 2 od Olerony, czyni 5500. liwr.

VINDISCH, *Vindonissa*, Wiu-dich dawne M. Szwaycarskie; z ktorego stolica Bisk. iest przeniesiona do Konstancyi. Teraz obróci-

to się w małe m. nal. do Kantonu Bernieńskiego. Leży przy zbiegu rz. Rus i Aar.

VINETA, albo WINETA, w Pomeranii bliższej w kraju Usedom, było przedtym M. które potem morzem było zalane.

VINEUIL, m. Fr. w pow. Blaisois, o m. 1 od Blois.

VINNEUFS, m. Fr. o m. 4 od Bray.

VINTIMILLA, *Albintinellum*, dawne M. Włoc. w Rzepltey Genueskiej, z Bisk. suffr. Medyolańskiego, z małym portem i mocnym zamkiem, który całą sęst o niego obroną. Często było wzięte i odbierane podczas wojen Włoskich. Leży nad morzem śródziemnym przy ujściu rz. Biberv i Rotty, o m. 3 od Monaco, 6 od Nicei, 28 od Genny. dl. 25. 14. sz. 43. 48.

VIRE, *Vira, Viri*, M. dosyć znaczne Fr. w niż. Norm. stol. krajiny *Bocage*, z tyt. Wikomstwa i kilką rękodzielaniami sukienkami. Tu się urodził Jan Chrz. Duhamel. Leży nad rz. Vire, o m. 11 od Contances, 8 od S. Lo, 13 od Caen, 60 od Paryża. dl. 16. 45. 50. sz. 48. 50. 16.

VIRE, rz. w niż. Norm. w ktorej dobre poławiają się sumy. Zaczyna być spławną od S. Lo.

VIRGINIA, Wirginia, krajina w Amer. półn. Graniczy na półn. z Prow. Mariland i Pensylwanią, na w. z morzem półn. na połd. z Karoliną, na z. z Luizianą. Odkryta była r. 1585. przez Rycharda Greenvil. Anglicy dzielą ją na Wirginią półn. która leży między gr. sz. 37. i 39. i połd. między 33 i 36. Jest naznaczniejsza z 13 ziemnoczonych Prow. Amer. ob. Stany ziemnoczone, Pensylwania. Powietrze tu jest bardzo miłe i dosyć zgodne z temperamentem Angl. do których kraj ten nal. Granta tutejsze są żyzne i wdają tabakę w obfitości. Rodacy chodzą nadzy i różnemi kolorami twarz swoją malują. Na plecach małą wypieczęto-

wane znaki Pana do ktorego nal. Czezą to wszystko czego się obawiają, a ośobliwie Diabla, ktoremu ofiary czynią z tabaki, tłustości zwierząt, i t. d. Maią jednak jakieś wyobrażenie Boga najwyższego, który świat stworzył. M. S. Wirginii jest *James Town*. Znaleziono podczas lustracyi czynioney r. 1703. poddanych Angiel. w Wirginii 60606. z których 9500. składało regularne wojsko. Zapach z łęści indychu Wirgińskiego na stopę rosnącego zabija gadziny, skoro je nosem do nich przytykają.

VIRIEU, m. Fr. o m. 4 od Wienny Fr.

VISAPOUR, *Visapora*, Wiazapur wiel. i obronne M. Indyjskie na połwyspie z tej strony Gangesu, stol. Krol. tegoż im. które składa część Subabii Dekkańskiej. Leży nad rz. Mindoux, o m. 40. od Goy. dl. 74. sz. 17. 30. Wojażerowie nie zgadzają się nad rozciągłością i granicami tego kraju. Krol tutejszy jest hołdownikiem W. Mogola.

VISEO, M. Bisk. Portug. w Prow. Beira, otoczone pięknemi ogrodami. Leży przy bogatych cynowych minach, o m. 18 od Konimbryki.

VISIGAPATAN, Wizygapatan, w Indyach na brzegu Koromandelskim. Jest tu osada Angl. którą Fr. opanowali r. 1757. o m. 50 od Musulipatanu.

VISP, ob. Fischbach.

VITERBO, *Viterbium*, Witerb, dawne, wiel. i piękne M. w Państwie Papjezkim, stol. Patrimonium S. Piotra, z Bisk. suffr. Papiezs. erygowanym r. 1192. we 400. lat po fund. M. przez Dezyderyusza ostatniego Lombardow Krola. Znajduje się tu liczba wielka kościołow, pałacow i fontan godnych ciekawego oka. Tu się urodził Jan Annius i Jan Franciszek Romanelli. Leży pod wysoką górą w kraju kilką rz. skropionym i obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest pe-

trzebnego, a osobliwie w wyżsle-
nité wina, o m. 6 od Orwiettu, 14 od
Rzymu, 8 od Narni. dl. 29. 37. sz. 42. 25.
Znajduie się przy Witerbie źródło
pewne, w którym woda tak iest go-
rąca, iż gotuie wszystkie mięsiwa
weń włożone i strawilaby nawet,
ieśliby ich długo tam zostawiono.

VITRE, *Vitrum*, M. znacz.
Fr. w Brytanii. Handluie, plotna-
mi, pończochami i rękawieczkami
ulcianemi. Leży na prawym brze-
gu rz. Villaine, o m. 8 od Rennes,
23 od Nantes, 21 od S. Malo, 63
od Paryża. dl. 16. 22. sz. 48. 6.

VITRI-LE-FRANCOIS, *Vitri-
olacum-Franicum*, M. znacznie i
ludne Fr z grodem Krol. bar. obszernym.
Jest handlowne, dobrze za-
budowane, lubo domy tuteyze są
tylko drewniane. Znajduie się tu
piękny plac na którym stoi kościół
Parafialny. *Vitri* bylo założone
przez Franciszka I. który mu nadał
swoie imie. I czy na prawym brze-
gu Marny, na ktorey piękny iest
most, o m. 6 od Chalons, 11 od
Bar-le-Duc, 18 od Rheims, 40 od
Paryża. dl. 22. 18. sz. 48. 40. O
pół mili ztąd widziec się daie *Vitri-
le-Brula* nad rz. Sanlx. Bylo to
przedtym M. znaczne, ktore od Lu-
dwi ku VII. będąc w famey rzeczy
wzięte i spalone, teraz iest tylko
małym m. Niedaleko ztąd leży O-
pac. pod im. S. Jakuba. Jest ieszcze
tegoż im. m. w Xstwie Orleańskim,
o m. 6 od Orleans; a inne nad Se-
kwana, o m. 2 od Paryża. To ostatnie
iest oyczyzną st. Kardynała *de
Vitry*.

VITRY-DUCHE, toż samo
znaczy co Chateau-Villain.

VITTEAUX, m. Fr. w Bur-
gundyi, komora Semurka z składem
solnym, Leży nad Breną między
górami, w których marmur znaj-
duie się, o m. 5 od Semuru, 11 od
Dijon. dl. 22. 2. sz. 47. 22.

VITTEFLEUR, m. w Nor-
mandyi nad rz. Durdan, o m. 2 od
S. Valeri.

VITTORIA, *Vittoria*, Wi-
ktorva, piękne i znaczne M. Hiszp.
w Biskali. stol. Prow. Alawy. Wiel.
tuteysze ulice są wyfadzane pię-
knemi drzewami, co niemalo ozdo-
by M. temu dodacie. Leży na koń-
cu piękney rowniuy, o m. 14 od
Bilbao, 65 od Mirandy. 16 od To-
lofy, 62 od Madrytu. dl. 14. 43. sz.
4. 52.

VIVARAIS, *Hells, Vwa-
rienses*, pow. Wiwarcński, mała
Prow. Fr. w Prow. Langwedocyi,
graniczy na póln. z *Lionois*, na w.
z Rodanem, który oddziela ją od
Delphinatu; na pośd. z Dyec. Uzes,
na z. z Velay i Gevaudan. Ma m.
26 dl. 16 sz. Dzielią ją na wyż. i niż.
Góry tuteysze są wulkanami zaga-
szonemi. M. S. iest *Viviers*.

VIVERO, m. Hiszp. w Galicyi
na górze bardzo przykrej, pod kto-
rą płynie mała rz. *Landrova*, kto-
ra przy swoim uyciu w Ocean for-
muie dobry i wiel. port, o m. 8 od
Mondonedo. dl. 10. 30. sz. 43. 45.

VIVIERS, *Vivarium*, dawne
M. Fr. w niż. Langwedocyi. stol.
pow. tegoż im. z Bisk. sulfr. Wień-
skiego, ktorego Bisk. pospolicie re-
zyduie w *S. Andeol* i ma tyt. Hr. Sto-
lica Bisk. przeniesiona tu byla w 5
wleku po ruinie Alby dawney stoli-
cy. Jest małe, nieporządne i poło-
żone między skałami, na wierzchu
z nich jedney znajduie się kościół
Katedralny. Leży na prawym brze-
gu Rodanu, o m. 10 od Orange,
12 od Walencyi, 23 od Montpelieru,
132 od Paryża. dl. 22. 21'. 22". sz.
44. 28'. 54".

VIVIERS, m. Fr. o m. 3 od
Tonerry.

VIVIERS-LES-MONTAGNES,
m. w Langwedocyi, o m. 2 od Ca-
stres.

VIVONE, m. Fr. w Piktawii,
o m. 5 od Poitiers nad rz. *Clain* z
zamkiem.

VIVY, *Biliscum*, m. Fr. w
Xstwie Andegaweskim.

VIX, m. Fr. w Piktawii, o m.
3 od Mailleflais

VIZAGAPATAN, m. na brzegu Koromandelskim, nal. do Angl.

VIZA, *Bizia*, Wiza, M. Turckie w Romanii z Arcy-Bisk. Greckim, pod górami, w miejscu gdzie rz. Glicnero zaczyna się: leży o m. 30 od Konstantynopola.

VIZILLE, m. w Delfinacie, o m. 3 od Gracyanopola.

UKERMUNDE, M. Niem. w Pomeranii w Xstwie Stetyńskim, przy uściu rz. Uker, nad wielkim Haßem, z zamkiem obronnym. dł. 32. 2. sz. 53. 54.

UKRAINA, *Ucrania*, Prow. Krol. Pol. zawiera właściwie Wol. Bractawskie i Kiiowskie. Nazwisko ma je jest pograniczem Pol. czyli krainą słykalącą się z Rosyją i małą Tartaryą. Kraj jest najwyższym w całej Europie. Ziemia wydała wszystko prawie bez uprawy. Woyny i napści dzikich Tatarow zniszczyły go mocno. Część jego wielka nal. do Moskwy. Kiiow jest stolicą.

ULA, albo **OULA**, M. Azyat. w Tartaryi Chińskiej nad rz. Songerą. Krol. tu przedtym zawsze rezydowali. dł. 141. 40. sz. 44.

ULA, m. w Wol. Połockim, st. batalją tu stoczoną r. 1564. w ktorej Moskale zwyciężeni zostali. Zamek obronnym go czynił. Leży nad Dzwina przy uściu rzeki

Uli.
ULANOW, m. w Wol. Ruśkim pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, nad rz. Tanef, blisko leży uścia do Sann, o m. 1 od Rudnika. Niegdyś dziedzictwo Sieniawskich. Tegoż im. stwo. w Wol. Podolskim, w pow. Latyczowskim placące kwarty zł. 10191.

ULCAMI, albo **ULKUMA**, Krol. Affr. na brzegu Gwineyjskim między Arderi Beninem. Podostatkami ztąd wybierają Europeyckowie niewolników. Obywatele są Mahometañskiej religii. Obrzezują nie tylko pieć męzką, ale i żeńską.

ULENDAHL, zamek w Westfalli przy Rinteln w Hr. Lippeńskim.

ULLERSDORF, w Morawli, o m. 8 od Olomuśca. St. jest przez swe wody zdrowe.

ULIÉTEA, jedna z wysp *de la Socitá*. ob. to słowo.

ULM, *Ulma*, M. wolne i Cef. Niem. w Cyr. Szwabjskim. Jest wiel. bogate, ludne i bardzo obronne, i wiel. handel prowadzi. Katusz tu teyż jest to gmaca wspaniała, a kościół Nawśw. Panny, jest jeden z najpiękniejszych i najlepzą architekturą stawionych w Niem. Jest w tym M. wśoka czworograniasta wieża, na wierzchu ktorej zawsze straż znajduje się mająca bacność na to, co się w polu dzieje. Xiazę Bawaryi napadł i wziął Ulmę r. 1702. ale ta odzyskała swoją wolność r. 1704. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Religia Luterska jest panującą. Urodził się w tym M. Jan Frenshemius. Leży na prawym brzegu Dunaju w miejscu, w którym weś wpada Lauther z Illerą, o m. 14 od Aufzpurga, 19 od Stutgardy, 25 od Konstancyi, 27 od Munichu, 110 od Wiednia. dł. 27. 44. sz. 43. 25. Ulma jest pierwizym M. Cefarskim w Szwabii i składem wszystkich papierow cyrkułu. Handluje płótnami, barchanem, wełną i żelazem. Pow. do niego nal. ma dł. m. 12. a sz. 8. Senat składa się z 41. Magistratowych. Katolicy dwa tu tylko mają kościoły. Ulma wyż. i niż. Grod w Elekt. Mogunjskim przy Rengowii, o m. 6 od Bipontu. dł. 24. 49. sz. 50. 15. ob. Neckers-Ulma.

VLOTHO, m. i grod w Hr. Rawensberskim w Westfalli nad Wezerą, o m. 5 od Minden z zamkiem na górze.

ULRICHS-KIRCHEN, m. w niż. Austr. w pow. niż. Manhartsherg z pięknym zamkiem. Nal. do Hr. Brunner.

ULRICHSTEIN, m. i grod z zamkiem w Xstwie Hesse-Darinstadtu, o m. 8 od Fuldy.

ULSTER, *Ultonia*, Prow. Irlandzka z tyt. Hr. graniczy na w. z kanałem S. Jerzego, na z. z Oceanem zach. na półn. z Oceanem półn. a na połd. z Prow. Leinster i Connaught. Figury jest okragley mając diamentu blisko m. 40. Grunta tuteysze obfitują w zboża i pastwiska. Znajdują się tu jeziora otoczonye gęstemi lasami i kilka rz. bardzo rybnych. M. S. jest Londonderi.

ULTZEN, *Ulffia*, piękne M. i grod w pow. Zelleńskim, nad Ilmenowem, o m. 10 od Luneburga.

UMA, M. Szwedzkie w Botnii zachodniej, przy uściu rz. Umy nad Golfem Botnickim. Rz. ta daje imię części Laponii Szwedzkiej, w ktorej poczyna się. dl. 38. 2. sz.

UMAGO, *Omagum*, M. Wło. w Istrii Weneckiej, na brzegu zachodnim, o m. 9 od *Capo d' Istria*.

UMAN, ob. Humań.

UMANA, m. zniszczone w Marchii Ankońskiej; ktorego Bisk. jest przyłączone do Ankońskiego.

UMBRIA, ob. Spoleto.

UMBRIATICO, *Umbriaticum*, M. na pół zruynowane, Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii bliźszej z Bisk. suffr. S. Seweryna nad Lipudą. dl. 34. 55. sz. 39. 28.

UMELAGUA, M. Afr. w Państwach Krola Marokańskiego w Prow. tegoż im. położone w bardzo obronnym z natury miejscu, to jest: na wyśkiej górze.

UMMENSTADT, m. Frankońskie w Xstwie Kcoburskim; nal. do dcmu Hildburghausen.

UMSTADT, M. i grod Niem. w wyż. Hr. Katzenellenbogenkim, o m. 4 od Darmstadt.

UNDERSWEN, piękne m. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim. Leży w pięknym położeniu między jeziorem Thoun i Brientz.

W poblizkości tuteyszej znajdy się il. iaskinia *S. Beata*, czyli *S. Pata*, zwana.

UNDERWALD, *Substvania*, Unterwald, Kanton Szwajcarski, szofy w rządzie. Graniczy na półn. z Kantonem Lucerneńskim i z jeziorem czterech Kantonow, na w. z wysokiemi górami, ktore go oddzielają od Kantonu Uri, na połd. z górą Brunick, ktora go oddziela od Kantonu Berny, na z. z Kantonem Lucerny. Dzieli się na dwie wiel. doliny długim górzańcem, okrytym lasami. Jest Kantonem Katolickim. M. S. Stantz.

UNGWAR, *Ungaria*, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na wyspie uformowanej od rz. Ungh, o m. 13 od Kozyc. dl. 40. sz. 48. 50

UNIEIOW, m. w Woi. Łęczyckim, ktore należy do Arcybisk. Gnieznien. Śl. zborem duchowieństwa Pol. r. 1376. Zniszczone było ogniem r. 1331. Jest nad Warta.

UNIN, stwo w ziemi Czerskiej plac. kwar. zł. 1185. jest w posiadaniu emfit. Poninskiego.

UNNA, *Inha*, m. Niem. w cyr. Westfalskim w Hr. Mark. Było przedtym Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruskiego. Leży nad małą rz. o m. 3 od Dortmundy, 4 od Hamu. dl. 25. 20. sz. 51. 40.

UNVERS, m. Fr. w Dunois pow. o m. 6 od Chateaudun.

VODARLE, ob. Vaudable.

VOERDEN, *Voorda*. Woerden, M. obronne w Niderlandzie w Hollandyi nad Renem, ktory przeryna, o m. 3 od Utrechtu, 6 od Leydy. Fundowane było przez Godofryda de Renen Bisk. Utrechtskiego r. 1160. Fr. dobyli go r. 1674 a Hol. przybywszy dla oblężenia onego byli odpędzeni przez Marzałka de Luxemburg. dl. 22. sz. 52. 70.

VOGHERA, *Vicus Iria*, M. Wło. nal. do Krol. Sardyńskiego w Xstwie Medyolańskim w pow.

Pawii, nad rz. Haflera, o m. 12 od Medyolanu, 5 od Pawii. dł. 26. 35. f. 44. 59.

VOGUE, m. Fr. w pow. Wiwareńskim, o m. 5 od Aubenas, gdzie fabrykę przędzy bawełnianej założono, którą kupcy Nimecy sprowadzają ze wschodu.

VOID, *Vodium*, w Dyec. Tulskiej nad rz. tegoż im. o m. 4 od Touf.

VOIRON, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Gracyanopola z tyt. Baronii.

VOISIN, Opac. Bernardyńskie, o m. 3 od Orleanu przy Mehun.

VOISINES, m. Fr. o m. 2 od Sens.

VOITBERG, m. w niż. Styryi, o m. 11 od Judenburga. Łażnie Dobelskie nie daleko stąd leżą.

VOLEURS, Różbojnicy lub złodzieiow Narod, kraina Indyjska w Krol. Marasy, tak nazwana od rzemiosła iey obywatelow, ktorzy są wielcy złodzieie. Xiądz Martin, Jezuita pisze, iż iedyny sposob przebycia całego kraju jest oddać się pod protekcją którego z nich, że jeżeli się iedzie z przewodnikiem, gdy się trafi że czynią jaką krzywdę przejeżdżającemu, natowczas przewodnik urzyna sobie uszy, a czasem i śmierć zadaie sobie, jeżeli iego współziomkowie niechęcią poprzestają napastować tego, ktoremu usługuie. Przyczyna zaś takiego postępku ta jest, iż prawo *talionis* z wielką pomiędzy nimi surowością zachowuie się. Jeżeli w iakowey kłotni ieden wylupia sobie oko, lub zabia się, trzeba koniecznie aby i iego nieprzyjaciel toż uczynił. Tenże Jezuita dodae, że kobiety aż do zbytku prawo to zachowują; i że widzieć się daie częstokroć, że tamteyże niewiasty za najmniejszy afront, za słowo uszczypliwe sby sobie rozbijają u domow swoich sąsiadek, które są przymuszone toż uczynić.

Narody te są niepodległe.

VOLLENAY, m. Fr. w Burgundyi. W okolicach tuteyszych wysmienite znajdują się wina. Leży o m. 2 od Beaune.

VOLLORE i CHIGNORE, *Lorolautrum*, m. Fr. w Aruernii z tyt. Hr.

VOLO, *Pagasa*, dawne M. w Turcyi Eur. w Prow. Janua, z dobrą Cytadellą i fortecą. Leży nad Golfeim tegoż im. gdzie ma dobry port, o m. 14 od Laryffy. dł. 41. 18. sz. 39. 38.

VOLTERRE, *Volla terra*, dawne i znaczne M. Wło. w Toskanii w pow. Pizańskim z Bisk. sufr. Florentyńskiego. Jest oyczyzną Perła, podług niektórych Autorow. Rafała Volaterana, i Papieża S. Lina. Leży na górze przy rz. Zambra, o m. 13 od Pizy, 12 od Florencvi. dł. 28. 35. sz. 43. 22.

VOLTORNO, *Volturnus*, rz. Wło. w Krol. Neapolitańskim. Zaczyna się w ziemi Labour w Apeninie, płynie przez Kapuę i wpada w morze Neapolitańskie.

VOLTURARA, *Volutaria*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie, z Bisk. sufr. Benewentyńskiego. Leży pod Apeninem, o m. 11 od Benewentu. dł. 32. 45. sz. 41. 30.

VOLUSIEN-DE-FOIX, Opac. Fr. w M. Foix w Dyec. Pamiers-Nal. do Augustynianow i czyni do r. 8500. liwr.

VOREPPE, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 od Gracyanopola.

VOSGES, albo VAUGES, *Vosagus Salsus*, Wosgieńskie góry okryte lasami, oddzielając Alfacją i Franche-Comté od Lotaryngii, a ciągnące się aż do Ardennow. Daia imie iedney Prow. Lotaryńskiej, leżacey na granicach Alackich.

VQUES, m. Fr. w Beauce, m. 5 od Chartres.

VOUJAUT, m. Fr. w Burgundyi, o m. 1 od Nuits. Zbieraia tu dobre wina.

VOUILLE, wieś Fr. w Pikta-wil, gdzie stoczona była r. 507. ft. batalia między Klodoweuftzin i Alarykiem Krolem Wlzygotow. Leży o m. 4 od Poitiers.

VOUË, m. Fr. w Vivarais nad Rodanem na przeciwko Livron. Drugie tegoż im. leży o m. 6 od Saint-Pons. Inne o m. 2 od Briveux.

VOUTEZAT, m. Fr. w Limoſin pow. o m. 3 od Brives.

VOUVANT, m. Fr. w Pikta-wil. o m. 3 od Fontenay.

VOUVRAY, *Volvraium*, m. Fr. w Turoni, o m. 2 od Tours nad Cliffo przy uściu ſew w Ligerę.

VOUZON, *Vojonnus*, m. Fr. o m. 7 od Oricanu.

UPAIX, m. Delfinacie, o m. 3 od Sisteron.

UPINA, ſtwo w Zmudzi w pow. Korſzowskiem płacł kwarty zł. 339. emplitensis Chodałowskięgo.

UPITY, m. daw. pow. w Wol. Trockim, z ſzkotami, ſądami i z ſwem placącym kwarty zł. 577. ięst małe i drzewem zabudowane.

UPIE, m. w Delfinacie, o m. 2 od Crest.

UPLANDIA, Prow. Szwedzka graniczy na poln. i w. z morzem Italskim, na poſd. z morzem Sudermańskim, na z. z Weſtmanią i Geſtrleją, od których rz. Dala ją oddziela. Ma m. 28. dł. a 18. ſz. Znajdują ſię tu obficie rudy żelazne, cynowe i ſrebrne. M. S. ięst Sztokolm.

UPSAL, *Upsala*, wiel. bogate, bardzo dawne i znaczne M. Szwedzkie w Uplandyi, z ſ. Akademią, Arcy-Biſk. którego S. Anſcher miany ięst za pierwfzego Paſterza z pięknym i obronnym zamkiem wyſtawionym na przepaſciſtey górze. Kościół Katedralny ięst najpiękniejszy w całym Krol. Wi-dzieć tu ſię dają groby wielu Krolow Szwedzkich. W Upſalu zazwyczaj koronują ſię Monarchowie Szwedzcy. Leży nad rz. Salą, która go

dzielił na dwie części, o m. 11 od Sztokolmu, 50 od Abo, 18 od Ge-waltu. dł. 21. 40. ſz. 52. 53.

UPSTALLSBOOM, w Xięſtwie Oſt-Fryzyi, o półmili od Auricku. W tym mieyſcu dawni Fryzono-wie' corocznie zgromadzali ſię na obrady.

URABA, Prow. Amer. w Pro-wincyi Kartageńſkiej nad Golfem tegoż im. na w. Prow. Darieny. Obſtanie w to wſzystko co tylko ięst do życia potrzebnęgo.

URACH, ob. Aurach.

VRAGUAY, rz. Amer. poſd. zaczynająca ſię w Brezylii w Prow. S. Wincentęgo; wpada w Rio-de-la-Plata. Jezuici mieli ſwoje Miſi-ſye nad brzegami tej rz. ob. Pa-rana-Plata.

URANIBOURG, było ob-ſerwatorium na wyſobie Huen wſzrod przeſmyku Sundſkiego wy-ſławione przez Tichona Brahe gdzie ten uczoney Aſtronom przepędził część dni ſwoich i gdzie utworzył ſystema, które nam po-dał. Teraz zupełnie prawie zni-ſzczone.

URBAIN, (S.) m. Fr. w Szampanii w dyc. *Chalons*, o m. 1 od Toinville nad Marną, z Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr.

URBANE A, m. w Xiſtwie Urbińſkim, którego Biſkup. ięst przy-łączone do S. Anioła. Było fund. przez Papię Urbana VIII. nad Metro, o m. 6 od Urbinu. dł. 30. 3. ſz. 43. 40.

URBIN, *Urbium*, znaczne i ſ. M. Wło. w Pańſtwie Papięzkim ſtoł. Xiſtwa Urbińſkiego z ſtarą cy-tadellą, Arcy-Biſk. i pięknym pałacem. To Biſk. było przyłączone do S. Stolicy r. 1626. ięst oyczyną Polidora Wirgilego, ſ. Rafała z Urbinu, Bernardyna Baldi, Ha-rocha &c. Leży na górze między rz. Meta i Foglia, o m. 8 od Rimini, 20 od Ankony, 23 od Floren-cyi, 49 od Rzymu. dł. 30. 9. ſz. 43. 47. Xiſtwa Urbińſkie graniczy

na półn. z Golfem Weneckim, na półn. z Peruzinem i Umbrią, na w. z Marchią Ankonką, na z. z Toskanią i Romanią. Ma m. 17 dt. 22 sz. Kray to jest niezdrawy i nieżywny.

URCISE, (S.) m. znaczne Fr. w Anverni w Dyec. S. Flora. Drugie iestżce iest tegoż im. o m. 5 od Mantauhan.

URDACHE, Opac. Norbertańskie, o m. 5 od Baiiony.

URDINGEN, ob. Ordlingen.

UREIDEN, M. w Bisk. Munsterskim z H. Opac. szlacheckim, o m. 2 od Aahus.

URGEL, *Orgellum*, dawno M. i Hr. Hiszp. w Katalanii z Bisk. suffr. Tarrakońskiego. Leży na prawey stronie rz. Segry, w równinie żywnoy pod górami Pyreneyjskimi, o m. 30 od Barcelony, 5 od Puicerdy, 32 od Tarrakony. dt. 19. 12. sz. 63. 88.

URDON, m. w Gaskonii w Landea. w dyoc. Daxenckiey.

URI, *Urtensis pagus*, Kanton Sawaycarski, czwarty w rządzie, a jeden z Kantonow Katolickich. Graniczy na półn. z Kantonem Schwita i leżiorem czterech Kantonow, na w. z Gryzonami i Kantonem Glaris, na półd z pow. Wlo. na z. z Kantonem Underwald i częścią Bernenckiego. Jest to długa dolina otoczona górami ze trzech stron. M. S iest Altdorf.

URIGNY, m. i Margr. Fr. o m. 2 od Argentaui w bliskości tuteyszey, wody mineralne znajdują się.

URILLIERE, ob. Chateauf.

URSANNE, (S.) albo SANNE, m. w Bisk. Bazyleyskim nad *Doux*, o m. 2 od Porentreu. Jest tu Kolegiata.

URSEL, m. Niem. w Hr. Kenigstein, o m. 3 od Frankfortu nad Renem.

URSPERG, albo АУРАРЕРГ, m. Opac. Niem. w Szwabii zako-

nu Norbertańskiego lund. r. 1145. Leży przy rz. Mindeli, o m. 7 od Ausburga. Opat iest pralatem Szwabiskim. Konrad de Lichtenstein, który był tuteyszym Opatem iest Autorem H. kroniki Ursperskiey.

URUSK, m. drewniane i małe w ziemi Chelmuksiey, gniazdo Uruskie.

URZDOW, m. pow. w Wol. Lubelskim z swem placącym kwarc. zł. 2878. iest nikczemno zabudowane z stawami, o m. 7 od Lublina, 4 od Bychaw.

USREKI, ob. W. Bukarya.

USCIE, czyli Urseie, m. w Wol. Poznańskim, teraz pod pan. Pruskim; leży nad brzegiem pold. Noteci. Było swem. Niedaleko od Pily, o m. 2 od Chozieża. Osadło sukiennikami. Tegoż im. m. w Pokuciu nad Dniestrem, pod pan. Austr. Iuno iest *Ustaje stone*, w Krakowskim nad Wista.

USEDOM, *Ussedom*, wyspa Niem. na morzu Baltyckim w Xieście Pomoranii bliż. Jest w niej iestżce tegoż im. m. o m. 4 od Anklamu. dt. 38. 30. sz. 53. 37.

USKSTE, m. Fr. w ktorego Kolegiacie widales się dale grob Klementa V. Leży przy Helas.

USIATYN, lub HOSIATYN, m. w Wol. Podol. acyie obszerne, leży na trakcie pocztowym, teraz pod pan. Austr. od Kamieńca Podolskiego, o m. 5. od Trombowli.

USINGEN, Hr. i M. w Weterawii nad rz. Usbach z pięknym zamkiem. Nadale swete imie iedney linii domu Nassau. Leży o m. 4 od Frankfortu, 5 od Weilburga.

USKOKI, Narody blakalące się Albańskie i krataw ekolicznych, osiadło w Kraeyi Austr. w ekolteach rz. Segna. Stali się straszniemi w szesnastym wieku przez swoje rabunki, co było przyczyną ~~skazy~~ uniesionych od wielu Państw Eur. Ale r. 1618. traktatem Maurytym przytulzeni byli perzuceni

Segnę; familie ich były gdzie indziej przeniesione, łodzie zaś popalone.

USKOPIA, albo **SCOPIA**, *Scupi*, wiel. M. w Turcyi Eur. w Serwii z Arcy-Bisk. Łac. i Saugiakiem. Leży nad rz. Veratazer, o m. 30 od Nissy, 28 od Sofii, 74. od Belgradu, 125 od Konstantynopola. dł. 40. sz. 42. 16.

USLAR, m. Niem. w pow. Goetingen nad Alą gdzie polawiają dobre pszagi.

USSEL, *Usslis*, m. Fr. w Limosin pow. w Xstwie Wantaturskim, o m. 2 od zamku tegoż im. dł. 19. 56. sz. 45. 32.

USSON, *Uxus*, m. Fr. w Arwernii z tyt. Margr. o m. 4 od Briudy. Odtąd pustoszec poczęło, jak Król kazał zruynować zamek r. 1634. śl. jest przez długie tu przemieszkiwanie Małgorzaty pierwszey żony Henryka IV. Leży na górze.

USTIANO, *Ustianum*, m. Włó. w Kremonezie nad rz. Oglio, o m. 5 od Kremony. dł. 27. 40. sz. 45. 15.

USTICA, wyspa niepodległa Sycylijska na pośn. Palejmu a z. Lipat. Jest ludna od r. 1760.

USTRONICK, albo **WISTRONICK**, m. Szląskie w Xstwie Cieszyńskim. Przy tym m. Wisła poczyna się.

USWIATECZ, m. dawniej dobrze obronne w Woi. Witebskim, dobyte było od Połakow r. 1678. wprzod wzięte od Moskwy. Leży nad rz. tegoż im. i w pośrzedzieziora.

USZACZ, m. w Woi. Połockim ozdobne klasztorami Dominikanow i Bazyljanow, dziedziczne familii Zabow; leży nad rz. tegoż im. o m. 7 od Połocka.

USZPOLE, m. w Woi. Wilkomirskim, z stwem plac. kwar. zł. 12019.

USZYCE, m. w Woi. Podolskim z stwem plac. kwar. zł. 3605. podległym einsteuzie Szydłowskiego.

UTERSEN, klasztor Niem. panien szlachtetnych Religii Protestantckiej w Hr. Pinneberkskim w krol. Duńskim.

UTPHEN, w cyr. wyż. Renu w Hr. Solmskim. Daie swoje imie jedney familii Solmsow, o m. 60d Fridbergi.

UTRECHT, *Utrechtum*, wiel. piękne, luźne i śl. M. w Niderlandzie stoł. Prow. swegoż im. z Akademią śl. założoną r. 1636. Lubo jest bardzo ufortyfikowane nie przeto jest jednak obronne. Było przedtym Arcy-Bisk. i Cesarckie Ale terazniejszy Xżę noszący tyt. Arcy-Bisk. nie jest od Papieża uznany. Jest oyczyną Papieża Adryana VI. Gerarda Hontorla, Witem-Bogaerta, i Anny-Maryi Schurman. W tym to M. r. 1579. stanęła ugoda będąca zaśadą Rzeczypospolitey Hol. i śl. Kongres odprawil się ulpakający całą Eur. w ostatnich latach Ludwika XIV. Zaczął się on r. 1712. a skończył 1713. Fr. dobyli go r. 1672. i tegoż r. oddali. Leży nad starym korytem Renu w mieyscu gdzie Waer wychodzi z tej rz. o m. 8 od Amsterdamu, 11 od Rotterdamu, 11 od Bois-le-duc, 14 od Nimegi. dł. 22. 36. sz. 52. 8. Prow. Utrechtska, która jest piątą w rzedzie, gran. na pośn. z Hollan. i Zuiderzee, na w. z Weluwą i Geldryą, na pośd. z Renem, który ją oddziela od wyspy Betau, na z. z Holland. Powietrze tu jest daleko zdrowsze, niż w Holgdyż kraj nie jest tu tak błotnisty. Rząd tu jest tenże sam prawie co i w Prow. Zelandyi.

UTZNACH, m. Szwycařskie w Kantonie Zurych, stoł. dawnego Hr. Leży niedaleko jeziora Zurich.

VUCHANG, wiel. i piękne M. Chińskie stoł. Prow. Huguang. Leży nad Kanałami komunikującymi z Kiangiem. dł. 131. sz. 31. 10.

VUCHEU, *Vuchoum*, M.

Chińskie w Prow. Kiangsi, nad rz. Chann. dl. 227. 16. sz. 28. 42.

VUJING, *Vuinga*, M. Chińskie ofadzone żołnierzami, w Prow. Junnan. dl. 119. sz. 25. 27.

UZEDA, m. i Xstwo Hiszp. w nowej Kastylii z zamkiem, o m. 8 od Alkali. dl. 14. 32. sz. 40. 50.

UZEL, *Uzel*, m. Fr. w Brytanii, o m. 7 od Saint Brieux. Handluje znacznie. dl. 11. 43. sz. 43. 16.

UZERCHE, *Uzercha*, dawne m. Fr. w Limolin pow. z Opac. Bened. fund. r. 960. czyniącym 5500. liwr. Leży na przepaściwej skale pod którą płynie rz. Wezera, o m. 11 od Limoges, 87 od Paryża. dl. 19. 18. sz. 45. 22.

UZES, *Usetia*, dawne m. Fr. w niż. Langwedocyi z Bisk. suffr. Narbońskiego i tyt. Xstwa Parostwa, erygowanego r. 1565. Tu się urodził Jan Mercier, *Mercerus*, i Jakub Marfolier. Obywatele tutejsi mieli dawniej wiel. przywileje, ale zoflawczy Kalwinami w 16. wieku, przymutzeni do poddania się r. 1629. stracili one. Uzes leży w kraju obfitującym w zboże, oliwę, iedwab, bydło i dobre wina, o m. 5 od Nimes, 8 od Avignon, 8 od Orange, 145 od Paryża. dl. 22. 4. sz. 44. 1.

UZWĘDZIE, stwo w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 117.

UZWĘTY, m. stoł. powiatu w Zmudzi, z Cywuństwem.

W

WAAST, (S.) ob. Arras.

WABRZYŻNA, lub WAMBREZNO, ob. Risenburg.

WACHENHEIM, m. Niemiec, w niż. Palatynacie, o m. 5 od Worms.

WACHOCKO, m. z Opac. Cyfter. w Woi. Sandomirskim.

WACHNOGROBLA, m.

w Woi. Braclawskim przy źrzodle rz. Wieczy.

WACHTENDOOCK, m. w Geldryi Hell. w bagnach, o m. 2 od Geldryi dl. 21. 53. sz. 51. 23.

WADOWICE, m. w Xstwie Zatorskim.

WADSTENA, M. Szwedzkie w Ostrogoty, fl. przez relikwie S. Brygity, które tu były złożone. Kłasztor jej dziś jest na szpital obrocony. Kościół Katedralny dotąd jeszcze utrzymuje się. Leży na brzegu wsch. jeziora Wetter.

WÄCHTERS BACH, m. w Hr. wyż. Isenburkim w cyr. wyż. Renu, o m. 3 od Gelnhafen.

WÆES, kraina w Niderlan lzio w części wsch. Flandryi Austr. rozciągająca się od Gand do Yterdick wzdłuż rz. Skaldy. Ma piękne łąki i pastwiska. Obfituje w zboże i len, a konie tutejsze bardzo są zachwalone. Rządzi się osobno swoimi prawami i zwyczajami.

WAGRIA, *Vogris*, kraj Niem. w Xstwie Holztzyńskim; graniczy na półn. i w. z morzem Bałtyckim, na pold. z Trawa, na z. z Holztynem właściwym i Stormaryą. Ma m. 8. dl. 6 sz. Obfituje w zboże i bydło. Należy do Krola Duńskiego i do kilku innych Panow.

WĄGROWIEC, m. w Woi. Gnieźnieńskim z Opac. Cyfter.

WAHLSTADT, albo RIVA, M. i grod Szwajcarski, Nal. wspólnie do Kantonow Prote stanckich i Kantonu Glaris, jest na dieziorem tegoż im. o m. 11 od Koiry.

WAIBLINGEN, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim z zamkiem nad rz. Rems, o m. 6 od Stutgardy. Jest oyczyzną Cesarza Konrada III.

WAIDHOFEN, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald, nad rz. Yps, o m. 7 od Pachtarn. Nal. do Bisk. Frynsyńskiego.

WAIGATS, przefmyk na

rzu potu, między kratami Samotodow i nową Zemią przy uysciu Oby.

WALANGIN, ob. Valangin.

WAKA, mała rz. w Wol. Wiślickim, wpała do Willi.

WALBECK, Opac. Proteſtanckie w Kſtwie Halberſztadzkiem. Ma ſwego Opata i ſześciu Kanoników.

WALCHEREN, *Valacria*, Walkrena, wyſpa w Niderlandzie jedna znaczna w Zelandyi, na z. wyłpy Nord-Beweland i Zuid-Beweland, przy uysciu Hontu. M.S. teſt Middelburg.

WALCOURT, albo VALENCOURT, Walkur, M. w Niderlandzie w Hr. Namurſkim. Fr. r. 1689 chcąc go opanować do odſtąpienia z ſtratą byli przymuſzeni. Leży nad rz. Heure, o m. 5 od Charleroi, 2 od Philippeville, 8 od Mons, 11 od Namuru. dl. 22. ſz. 50. 13.

WALCZ, m. przedtym ſtoł. pow. w Wol. Poznańſkim, teraz ſako i pow. pod pan. Pruskim, ſtołeczne Amtu. Zwane teſt u Niem. *Krone*, lub *Pohlniſch Krone*.

WALDBURG, Hr. wolne należę do Państwa Niem. w cyr. Szwabſkim. Dzielą go na wyż. i niż. Wyż. Hr. Waldburſkie leży nad Illerą i zamyka w ſobie zamek Waldburg leżący o m. 5 od Buchhorn. Niż. Hr. Waldburſkie leży nad Dunajem z M. Scheer. Hr. Waldburſcy ſą dalekoſteżnemi rządca mi domu eayll Marſzałkami S. Państwa Rzymſkiego *Sacri Romani Imperii Dapiferi* albo *Truch-J.*

WALEZYA, ob. Valais.

WALD-CAPPEL, piękne m. i grod w ulż. Haſtyi, o m. 9 od Kaſſelu.

WALDECK, *Valdecium*, m. i Hr. Niem. w cyr. wyż. Renu połączne nad Steinbachelm, o m. 5 od Fritzlafy, 5 od Korbachu, 11 od Kaſſ-łu, 13 od Marburga, dl. 26. 41. ſz. 51. 12. Hr. ma m. 16. dl. i tyleż ſz. Leży między Haſtyą,

Weſtfałą i Biſk. Paderbornſkim. Lubi ten kraj ieſt gorzyſty, teſt ie-
dnak żyzny, znayduje ſię w nim
ołow, żelazo, miedź i ſrebro. Ma
ſwego właſciwego Kſcia.

WALDECK, albo WOLDECK, w pow. Stargardſkim na granicy Ucker-Marck. ob. wſzſzy Artykuł.

WALDENBURG, m. w Frankonii w Hr. Hohenloheuſkim, o m. 5 od Halli w Szwabii.

WALDENBURG, m. w Miſnii w cyr. Ertzgeburſkim. o m. 5 od Zwickau.

WALDENFELS, zamek obronny w wyż. Auſtryi, w pow. Michel. Leży na ſkale o m. 8 od Linzu.

WALDERN, albo VALLENDAR, M. i pow. Niem. w Hr. Salm z zamkiem przy Koblenzu.

WALDHAUSEN, M. w wyż. Auſtryi, w pow. Czarnym, z zamkiem, o m. 7 od Pechlarny.

WALDHEIM, m. w Miſnii w cyr. Lipſkim za Muldą, o m. 5 od Meiſſen.

WALDKIRCK, m. w Briſgawii Auſtr. na wyſpie uformowany od rz. Eltz, o m. 2 od Freiburga. dl. 25. 38 ſz. 48. 9

WALDSHUT, *Waldshut*, m. obronne w Szwabii Auſtr. ie-
dno z czterech M. leśnych. Leży
w mieyſcu, gdzie rz. Schult wpa-
da w Ren, przy weyſciu w las
Czarny, o m. 7 od Schaffhuzy, 9
od Zurichu, 3 od Lauſſemburga.
dl. 25. 57. ſz. 47. 38.

WALDSTEIN, w Czechach w cyr. Boheſawſkim.

WALLEBURG, *Wallisbur-
gum*, m. Szwaycarskie w Kantonie Bazyleyſkim, z obronnym zamkiem na wyſokiej ſkale. Leży pod górą Jurą w dolinie obſzerney; o m. 9 od Szafuzy.

WALLINGFORT, m. Angiel. w Herckſhirze, o m. 10 od Londynu. Poſyla 2 Dep. na Parl.

WALLONES, inaczej *Gal-
lowie*, nazwiſko, które dają na-
rodem Flanaryiſkim, Artezki-
m.

Hannoni i Brabancyi, ktorzy popolicie starą francuzczyzną mówią.

WALPON, *Walpo*, m. i Hr. Węgierkie w Sklawonii, z zamkiem obronnym. Leży nad rz. Walponą, o m. 8 od Effeku, 40 od Budy dł. 36. 20. sz. 45. 33.

WALSCHAUSEN, albo WALLSCHUSEN, m. i grod w niż. Hasyi, przy Wezerze, o m. 6 od Kasselu.

WALSRODE, m. Niem. w Xięstwie Z-Heńskim, o m. 6 od Ferden, z Opac. Luterskim złożonym z Xieni i ośmiu Panien.

WALSTADT, w Szląsku w Xięstwie Liguickim, fl. przez Batalią, którą tu wygrali Tatarzy r. 1241. na Henryku Xciu Lignickim, w korey Pompo Mistrz Krzyżacki poległ.

WALTEMBUCH, m. Niem. w Szwabii, z zamkiem, w Xięstwie Wirtemberskim na prawym brzegu rz. Aich, o m. 3 od Stutgardy.

WALTERSHAUSEN, m. w Xięstwie Saxe-Gotha, o m. 3 od Gothy. Robią tu wiele płotna dobrego.

WANDALIA, krainę w Pomeranii dalszey, tak nazwana z przyczyny Wandalow w niez niegdys zamieszkanych. Nazywają ją także Xięstwem Wendeńskim. M. S. jest Rugenwald. ob. Wenden.

WANGEN, *Vimania*, M. Cesarzkie Niem. w Szwabii nad rz. Ober-Argą, Ma na m. 2 do koła należącego do siebie kraiu. R. 1775 było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. Obywatele są Katoolicy i handlują płotnami papierem, norymbersz: i dobremi towarami. Leży o m. 13 od Konstancyi, 7 od Lindawy. dł. 27. 36. sz. 47. 35.

WANGEN, m. Fr. w niż. Alfacyi na górze, o m. 3 od Strafburga. dł. 26. 14. sz. 48. 38.

WANGEROEG, wysępka na morzu, nal. do kraiu Jewernskiego w Westfalii.

WANSBECK, m. z zamkiem w Stormarwi, o m. 4 od Hambur-burga. Wiele tu żydow znayduie się.

WANSEN, m. w Szląsku nad Olą w Xięstwie Grotkowskim. Tabaka naywiększym jest tuteyszym produktem.

WANTSLEBEN, m. i grod w Xięstwie Magdeburkskim w Cyr. Holteńskim, nad Sarą z zamkiem.

WARADIN, *Varadinum*, Waradyn wiel. Hr. i mocne M. w wyż. Węgrzech z dobrą Cytadellą, Bisk. suffr. Koloczeńskiego, i Bisk. Greckim. Turcy go dobyli r. 1660. ale Cesarzcy odebrali 1692. Leży nad rz. Kewresą, o m. 28 od Temeswaru, 45 od Belgradu, 45 od Budy, dł. 39. sz. 46. 53. Drugie tegoż im. m. leży w wyż. Węgrzech w Hr. Semplińskim nad Teisłą; nazywają go małym Waradynem. ob. Peter-Varadin.

WARADIN, M. obronne i Hr. w Kroacyi nal. do domu Austr. jest rezydencyą Bana Kroacyi. Leży na prawym brzegu Drawy, na gran. Styryi, o m. 12 od Kaniski, 13 od Zagrabii. dł. 34. 40. sz. 46. 18.

WARAL, lub Podgrodzie, jedno z 13 miast wolnych w stwie Spizkim.

WARBERG, *Varberga*, M. Szwedzkie w Prow. Hallandii z zamkiem i portem na brzegu morza Duńskiego.

WARBERG, m. Niem. w Westfalii w Bisk. Paderbornskim nad Dymelą. Było przedtym Cesarzkie. Fr. tu zbili Hannoverczykow r. 1760 i 1761. o m. 14 od Paderborny.

WARDE, m. Duńskie w Jutlandyi, o m. 6 od Rypen, przy uyciu rz. Warde.

WARDHUS, *Wardhusum*, m. w Norwegii na wyspie tegoż im. stoł. Laponii Duńskiej z zamkiem luź nitzcejącym. Leży na brzegu morza. dł. 50. 5. sz. 70. 35. Pro- Wardhus, albo Laponia Duńska roz-

ciąga się od Golfu Ostrazior aż do Laponii Moskiewskiej. Zamyka w sobie część połn. Norwegii. Gdzie nigdzie tylko w wątwilka obfituje. Obywatele tuteyfi w zimie kryją się w lochach podziemnych dla zbytniego zimna.

WARE, m. Angiel. w Hr. Hartfortskim nad rz. Leyem, o m. 8 od Londynu. Dodaie wody Londynowi pięknemi wodociągami.

WAREN, *Varena*, m. w Xięstwie Wendeńskim w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Meklemburskim, o m. 12 od Gustrowa.

WARENDORF, piękne m. Niem w Bisk. Munsterskim. Leży nad Emsą, o m. 4 od Munsteru. Robią tu piękne płotna.

WARENDORF, *Varendorpium*, m. obron. Niem. w Cyr. Westfalskim w Bisk. Munsterskim. Leży nad Embszą, o m. 8 od Munsteru.

WAREZ, m. szlacheckie, w Cyr. Belzkim pod pan Austr. zdoby go Kollegium i szkoły XX. Piarow, drzewem nikczemnie zabudowane, osiadłe żydami, o m. 2 od Sokala.

WARHAM, m. Angiel. w Dorsetshirze nad odnogą Pool, o m. 5 od Dorchester; posyła 2 Dep. na Parl.

WARINGTON, *Rigodunum*, m. Angiel. w Prow. Lankaster z tyt. Hr. Posyła 1 Dep. na Parl. Leży nad Merseią na ktorey piękny most znajduje się, o m. 50 od Londynu. dl. 14. 40. sz. 53. 26.

WARKA, m. w ziemi Czerskiej powiatowe nad Pilicą, b. zwycięstwem Czarneckiego nad Szwedami r. 1650. Jest o m. 3 od Góry, 7 od Warszawy.

WARMIA, u Niem. *Ermland*, *Varmia*, Xstwo i Bisk. Pruskie, kraj rozciągający się na m. 13. dzielący się na kilka dystryktow, ktorych 2 części przed zabraniem tego od Krola Pruskiego, nal. do Biskupa, będącego na owczas Xciem udzielnym, trzecia do

Kapituły. Poddani procz praw wspólnych z innemi Prusami, mają swe szczególne. Biskup Warmiński jest razem Sambieńskim i Xięciem Rzeszy Niem. r. 1743. otrzymał prawo pallii i krzyża. Katedra fund. r. 1242. ma Prał. 4. Kanon. 12. Rezy. Bisk. w Heilsbergu.

WARNA, M. znaczne w Turcyi Fur. w Bulgaryi z Arcy-Bisk. Greckim i portem. R. 1444. Słoczona tu była batalia, w ktorey Władysław Jagiellończyk Krol Polki i Węgierski poległ z całym wojskiem zbity od Amurata. Leży nad rz. Warną przy iey uściu w morze czarne, o m. 50 od Konstantynopola. dl. 46. sz. 43. 40.

WARNEMUNDE, forteczka obron. nad morzem Bałtyckim przy uściu rz. Warny, albo Warnau w pow. Rostockim w Xstwie Meklemburskim.

WARNETON, m. w Flandryi Austr. nad Lysą, o m. 2 od Ypres, 3 od Lille.

WARSZAWA, *Warsavia*, *Warschau*, *Varsovie*, M. S. Xstwa Mazowieckiego i całego Krol. Pol. rezydencya Krolow poczawszy od Zygmunta III. miejsce obrad publicznych, iako to. Seymow, Rady Nieuftaiącey, Kommissyi Skarbowey, sadow Assessorskich, Relacyjnych, Marszałkowskich, Ziemskich i Grodzkich. Przyozdabiaią Warszawę: Zamek Krol. kosztem Zygmunta III. wystawiony, w ktorym kosztowne pokoje, malowania wyborne i sala *szesn* nazwana i inna nowa kosztem Krola panującego, naygustowniej wystawiona, godne są zażanowienia nayciekawszego oka: publiczna Biblioteka od Zafuskich fundowana, Rzepltey od nichże darowana; zbrojownia z szpitala żołnierskiego od Stefana Batorego założonego, a od Władysława IV. pod dozorem Grodzkiego pierwszego starszego nad armatą, albo iak teraz zowią, Gen. Artyleryi, na skład rynnztunku wo-

żennego obroconca : szkoła Rycerska od Stanisława Augusta fundowana i w pałacu Kazimierzowskim osadzona, a od Rzepltey na Edukacyą 100. Kadetow dochodami opatrzona. Konwikt J. XX. Piarów, w którym szlachetna młodzież we wszystkich naukach i umiejętnościach stanowi swemu przyzwoitych doskonalili się, od Xiędza Konarskiego swóy początek mający, a teraz piękną Architekturą przyozdobiony. Marywil osadzony P.P. Kaniicznkami od z Żahorowskich Zamoykiew wprowadzonymi. Szpital pod imieniem *Dzieciątka Jezus* staraniem pobożnego cudzoziemskiego kapłana *Bodouin* z jałmużny wybudowany pod dozorem P. P. Miłosiernych zosłający. Pałac Kralińskich zwany, od Rzepltey do różnych odprawowania Jurizdykcyi kupiony, który lubo roku 1783. wielką od ognia poniósł szkodę, iednak kosztem Rzepltey kosztowniey został odnowiony. Pałac Prymasowski od Prymasa Ostrowskiego z gruntu przepyszuie odbudowany. Pałace Sanguszkow, Bielińskich, Jablonowskich Malachowskich Radziwiłłow &c. piękną strukturą stawione. Pałac Mniszkowski, Saski z wspaniałym ogrodem publicznym, pięknymi statuiami przyozdobionym; tudzież Statua Zygmunta III. pozłacana, na kolumnie marmurowey mającey 26 stop geometrycznych wysokości, od Władysława IV. wystawiona. Dzieli się to miasto na stare i nowe. Stare murem obwiedzione od Nowego do kofzar Gwardyi Koronney pieszey rozległego bramą Nowomieyską jest oddzielone. 4. w nim jest parafii, S. Janki, S. Krzyża, S. Jędrzeia i Panny Maryi. Warszawa liczy wiele kościołow pomiędzy ktoremi, starożytna Kolegiata S. Jana pierwsze ma miejsce. Kościół Dominikanow Obserwantow z kaplicy Moskiewskiej jest przerobiony, w którym spoczywa

to ciało Dymitra Szuyskiego Cara Moskiewskiego, od Zolkiewskiego w czasie wojny Moskiewskiej wraz z swoim bratem Bazylim wziętego. Zpomiedzy innych kościołow, Luterki świeżo wstawiony w najlepszym guście, Miss. Piarcki i P. Wizytek w piękney architekturze, są naysięknieysze. Przedmieścia Warszawy przedmeysze są następujące: Krakowskie wzdłuż Wisły położone częścią jest miasta nayokazalszą, Nowy Swiat, Grzybowo, Wielopole, Leszno Niemcami osadzone, Nowo lipie, i Szulec roskoszniemi domami napelniony, Fawory, piękną część Warszawy składają. Seym Konwok. r. 1704. pozwolił aby niepraktykowanym sposobem raz ten tylko jest ten Stanisław August koronował się w Warszawie. Miało to r. 1607. wiele od ognia ucierpiało, a r. 1647. i 1774. wiele szkody od wylewu Wisły poniósło. R. 1655. było wzięte od Karola Gustawa i zaraz r. 1056. od Polakow odzyskane, w którym ci Feld-Marszałka Wittemberga i wielu panow Szwedzkich w niewolę wzięli. Ale tegoż r. woyska złączone Brandeburkie i Szwedzkie wygrawczy potyczkę po trzydniowey z Polakami pod Pragą walce znowu Warszawę opanowali. Roku 1702. Karol XII. wziął to miasto. Sław. jest traktatem podziałowym r. 1773 w nim zawartym między Polską, Austryą, Moskwą i Prusami. Warszawa lezy na lewym brzegu Wisły, na ktorey Zygmunt August wystawił most drewniany, przeobiony od Anny iego siostry na muryrowany. Jego połowę. R. 1603. zniszczyła kra, reszta przez niedozor zniszcząta. R. 1775. Xzć Poniński Marszałek Delegacyjnego Seymu, a potem Podskarbi W. K. wystawił swoim kosztem most, za co Rzeplta pozwoliła mu go przez 10 lat dzierżyć i dochod z niego wybierać. Naprzeciwko Warszawy lezy Praga miasteczko niewielkie, składem soli

targami czwartkowemi; i potyczką przez trzy dni trwającą, między Kazimierzem i Królem Gustawem sfo-
czoną r. 1656. f. Okolice Warszaw-
skie są piękne i rozkosznemi nier-
wzycznych panów Polkkich napełnione
domami i ogrodami, z tych liczby
są: Ujazdów pałac od Zygm. III. wy-
stawiony, a panującego Króla wiel-
nakładem przekształcony, jest zna-
komity rezydencją w nim Królów
z rodziny Wazów. St. jest zawartą
w nim ugodą, między Prażmowskiem
Prymalem a Królem Michałem,
kassującą Konfederacyą Golebiow-
ską i wszystkie akta w czasie iey z o-
bultron poczynione. Do Ujazdowa
należą Łazienki i Belweder, tamte
rezydencją letnią Królewską i róż-
nymi ciekawościami, ten zaś dla
pięknego położenia i założoney
farkurowey w nim fabr: widzenia
godne. Przy nich także Mokotów X.
Marżałkowej Lubomirskiej, zbior-
em zagranicznego ptactwa i pię-
knym ogrodem i Kroklikarnią warte-
fa zastanowienia. Opodal od Uja-
zdowa, wznosi się gmach wspaniały
z przepysznyim ogrodem, Willanow
zwany, na trakcie Lubelskim, imie-
nia X. X. Czaratoryjskich r. 1686. od
Króla Jana założony, tegoż Króla
śmiercią r. 1696. pamiętny. Od U-
jazdowa idzie droga lipami sadzo-
na do Woli. Jest to pałacyk dre-
wniany z przepysznyim ogrodem.
Należała przedtym do starostwa
Warszawskiego, teraz w ręce par-
tykularnych poszła. Między tą a
Warszawą, leży obszernie pole,
miejscę Elekcyi Królów Polkkich,
na którym szopa bywa stawiana.
Powązki Xżny Generałowey Czar-
toryjskiej f: oiami osobliwościami i
pięknością położenia, mogą być po-
liczone, pomiędzy nayrozkoźniejszy-
sze Europy domy. Marymont z pię-
knym pałacykiem i laskiem kłzta-
tnie wyciętym należy do Elektorow
Saskich, a dożwociem dany J. W.
Rzewuskiemu Ex-Marżałkowi W.
K. który on codzien powiększa,

nowych mu ozdób dodając. W bo-
rze Królewskim Bielany leży ko-
ściół i klasztor OO. Kamedulow od
Władysława IV. dopełniającego
ślub podczas wojny Molkkiewskiej
uczyniony, fundowane, gruntem,
młynem, rudą i wsią Pulkowem,
teraz nie w ich ręku będącą nada-
ne, a od Jana Kazimierza bardziej
wzbogacone. Za Bielanami leżą
Młociny należące do stwa Warszaw-
skiego z pałacykiem i zwierzyńcem.
Warszawa w sobie nie ma przyzwo-
itey stolicy obizerności, ale prze-
dmieściami ją czynią wielką, zwa-
szczą iż coraz bardziej, za szczę-
śliwego panowania Stanisława Au-
gusta i ozdobniejszą i ludniejszą
widzieć się daie. Dusz wszystkich
w niey liczą do 70,000. Leży o m.
40 od Poznania i Krakowa, od
Kamieńca Podolskiego 75. od Gdań-
ska 54. od Drezna 8 . od Smoleń-
ska 130. od Wiednia 120. od Szto-
kolnu 176. od Paryża 300 dł. 38.
45. f. 52. 14.

WARTA, m. w Woi. Sieradz-
kim dawne i obszerne nad rz. *War-
tą*, która poczyna się w Krakow-
skim u Kromolowa, płynie pod
Olsztyn, Częstochowę, Miłow, Sie-
radz, Wartę, Unieciw, Koło, Ko-
nin, Pyzdry, Szrem, Poznań, Sie-
rakow, Międzychod i Landsbergę,
zabiera w się Nyr, Wrześnią, Pro-
snę, Obrę, N. tecz i nakoniec w
Szlaku u Kustryna wpa do Odry.

WARTBURG, albo WARTEN-
BERG, dawny zamek Niem. na wy-
sokiej górze przy Eisenachu, w
Cyr. wyż. Saxonii, wystawiony
przez Landgrafa Ludwika Skoczka.
W tym zamku S. Elżbieta córka
Jędrzeja Króla Węgierskiego była
wychowana. Tu Marcin Luter był
zaprowadzony 4. Maia 1521. aby
iego nieprzyjaciele nie wiedzieli o
miejscu tego schronienia. Nazywał
go on swoim *Patmos*. Na około
tego zamku widok jest prześliczny.

WARTENBERG, M. obr.
i pow. wolny Niem. w niż. Szlaku

z zamkiem nad Weidą, o m. 9 od Wrocławia.

WARTENBERG, Hr. leży niedaleko Kayserlauterny.

WARTHA, w Szlasku w Xięstwie Munsterberskim, jest sł. częstym. pielgrzymowaniem do niego.

WARTHY, ob. Filtz-Tames.

WARWICK, *Verouicum*, piękne M. i Hrab. Angielskie z pięknym i obronnym zamkiem; posyła 2 Dep. na Parl. Leży na wzgórku przy Awonie, o m. 27 od Londynu. dl. 17. 59. sz. 52. 18.

WARWICK, Hr. graniczy na półn i z. z Hr. Stafford i Leicester, na w. z Hr. Northampton, na południe z Hr. Oxford i Gloucester. Ma m. 14 dl. 10. sz. Kray to jest bardzo żywny. Posyła 2 Dep. na Parl.

WARWICK, m. w Flandryi nad Lysą, o m. 3 od Lille.

WASAM nadmorskie Szwedzkie w Botnii w. w nim się urodził Gustaw Waza. dl. 40 sz. 63. 10.

WASGOW, kray Fr. zamyszkający w sobie większą część Alfacyi.

WASILISZKI, m. w pow. Lidzkim z stwem które płaci kwarty zł. 4566.

WASILKOW, m. w Woi. Podlaskim.

WASSELONE, albo WASENHEIM, m. Fr. w Alfacyi nad rz. Massick, o m. 3 od Sawerny z obronnym zamkiem na wysokiej górze. Co tydzień tu bardzo liczne targi odprawiają się.

WASSERBURG, *Vasserburgum*, M. Niem. w Cyr. i Xiństwie Bawarskim, o m. 10 od Munichu, z zamkiem i tyt. Hr. nad Tuną. dl. 29. 50. sz. 47. 52.

WASSERTRUDINGEN, m. i wiel. grod w Frankonii w Margr. Anspachskim, o m. 4 od Oettingen.

WASSUNGEN, M. i grod w Frankonii w Xiństwie Henneberskim z zamkiem, o m. 2 od Smalkaldy. Nal. do Domu Saxe-Meinun-

gen. Wiele tu sadzą tabaki.

WASTINE, Opac. Bernard. w Dyec. S. Omer, o m. 1 od Clairmarets.

WATERFORT, *Waterfordia*, M. bogate i handlowne, Irl. stol. Hr. tegoż im. z Bisk. suffr. Kaszelskiego, z małym portem i zamkiem. Leży nad Shurą, o m. 20 od Corck, 23 od Limerick, 25 od Dublina. dl. 10. 33. sz. 52. 10. Hr. Waterfordkie ma m. 16 dl. 8. sz. Jest to piękny i dobry kray w Prow. Munsterskiej.

WATS, M. Węgierskie nod Dunajem w Hr. Peleńskim. Jest bardzo ludne, z Bisk. trzema klasztorami i Kollegium.

WATTEN, m. w Flandryi Fr. w Kasztelanii Bourbourg nad Aą, o m. 2 od S. Omer.

WAWEL, góra, na której zamek Krakowski.

WEBLEY, m. Angiel. w Hr. Herefordzkim, posyła 2 Dep. na Parl.

WECHTERBAC, m. Niem. w Weterawii w Hr. Isenburskim nad rz. Kintz, o m. 2 od Gelnhausen.

WECHT, m. i grod Niem. w Bisk. Munsterskim przy rz. tegoż im. Dofyć jest obronne, leży o m. 3 od Diepholtu.

WEDEKINDSTEIN, zamek w Xiństwie Mindedzkim. Bierze swoje imię od Witykinda wiel.

WEDDEL, m. na Etbą, o m. 4 od Hamburga w Hr. Pinneberskim.

WEERDT, m. i pow. nad Issellą w Bisk. Munderskim, o m. 5 od Veseli.

WEERT, m. i pow. w Brabancyi Hol w pow. Boisduc, o m. 4 od Ruremondy. Tu się urodził Jan Wert, który z Szewca wyszedł na Hetmaństwo wszystkich wojsk Cesarzkich i na Vice-Keislowo Czeskie.

WEGESACK, nad Wezerą w Xiństwie Bremeńskim. Jest to port nal. do M. Bremy od którego o m. 6 leży.

WĘGROW, m. w ziemi Liwskiej, o półmili od Liwia, ozdobne Kollegium Komunistów, kościołem Luterskim, pałacem, szkołami &c.

WĘGRY, *Hungaria*, Hongrie, Krol. Europ. nad Dunajem, na 240 m. dl. na 100 sz. Gran. na półn. z Polską, na z. z Niem. na w. i połud. z Turcją Europ. Zamyka w sobie trzy wiel. Prow. to jest: Węgry właściwe, które gran. na półn. z Polską, na z. z Cyr. Austr. na połd. z Drawą, która je oddziela od Sklawonii i Dunajem oddzielającym od Siedmiogrodu; Siedmiogrod i Sklawonią. Węgry się dzielą na wyż. i niż. wyż. zamykają 24. Hr. niż. 14. Znacz. w nich rz. są: Dunaj, Sawa, Drawa, Tytza, Maros, Raab, Waaga, Graan i Zarwis. Są one tak rybne, że rybami żywią prosięta. Ale wody ich są niezdrowe, wyjąwszy Dunajki. Kraj obfituje wto wszystko, co jest do życia potrzebne. Wino, a osobliwie Tokavskie są wysmienite. Rudy złote, srebrne, miedziane i żelazne znajdują się w obfitości. Zwierzyna tak tu pospolicita jest, iż dla przeszkodzenia czynionym od nich szkodom, polowanie każdemu w całym kraju jest wolne. Gdyby Węgrzyni nie byli takimi, jak są próżniakami, Krol. to wcale inną na się wzięłoby postać; a przynajmniej gdyby Monarchowie umieli profitować z przenosiń Chrześcian poddanych Turków do tego Krol. Ale chłopie nie tu nie mają własnego. Szlachcic u którego jest arendarzem, może go odpędzić kiedy chce, tak dalece iż lubo nie jest poddanym, stan jego gorzszy jest jeszcze od chłopia Polskiego lub Moskiewskiego. Gdzie na drzewie zbywa, chłopie mieszka ją w lochach podziemnych, tak urządzonych, iż sam tylko dach nad ziemię wznosi się. Węgrzyni wiel. posiadają przywileje, które Cesarz Leopold im odebrał, a Marya-Ter-

resa powrocila. Wszystko decydną u nich stany zgromadzoue złożone z Pralatow, Magnatow, szlachty i mieszczan z M. wolnych. Węgrzyni są przystojni, mężni, dumni i mściwi. Kawalerya ich zowie się husflarami, a piechota hajdukami. Prawie wszystkie M. Węgiertkie dwojakie mają nazwiska Węgiertkie i Niem. Język Węgiertki pochodzi z Słowienkiego. Mowią polacimie w sądach, a nawet i w potoczney pomiędzy polpolsstwem mowie. Religia katolicka tu jest panująca. Protestańci są cierpieni, są pod protekcyą domu Austr. Znajdują się tu także Grecy, Katolicy i Schizmatycy. M. S. niż. Węgiert jest Buda, (Ofen) a wyż. Presburg. dl. 31--47. sz. 45--49. 15.

WEHNER, m. w Xstwie Ost-Fryzyjskim, o m. 7 od Embden. Dobre żąd wyproszadzaia konie.

WEIBSTADT, *Weibstadtium*, m. w Bisk. Spireńskim, o m. 5 od Hailbrony, 4 od Heidelbergi. dl. 27. 34. sz. 49. 18.

WEICHSELBURG, m. zamek i pow. w Karnioli niż. nad Sawa, o m. 14 od Laubachu.

WEICKERSHEIM, M. w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim, nad Tauberną, o m. 3 od Marienthalu.

WEIDA, M. i zamek w Miśni, o m. 6 od Plauen.

WEIDEN, *Weida*, grod i piękne m. obr. Niem. w Cyr. Bawarskim nad Nabą, o m. 4 od Lichtenbergi. dl. 19. 54. sz. 49. 44.

WEIDENAU, M. Szląskie w Xstwie Grotkowskim, o m. 4 od Neisly. Jest to M. barierowe, które sobie Marya Teresa zachowała traktetem r. 1742.

WEILL, ob. Weill.

WEILBURG, M. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Hr. NassauWeilburskim nad rz. Lohn, o m. 8 od Nassau, 8 od Frankfurtu, 10 od Moguncyi. dl. 26. 3. sz. 50. 24.

WEILHEIM, m. Niem. w

Szwabii w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Lauter, o m. 8 od Stutgardy.

WEILHEIM, piękne M. i grod w wyż Bawaryi w Regencyi Munichskiej przy jez. Ammer.

WEILL, albo Weil, m. wolne i Cesarzkie Niem. w Cyr. Szwabskim w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Wurną, o m. 5 od Stutgardy, 6 od Tubingi. Tu się urodził st Kepler. Było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. dl. 26. 28. sz. 48. 53.

WEIMAR, *Veimaria* albo *Vimaria*, Wimar, M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii w Turynгии, stol. Xięstwa Saxe-Weymarskiego z wiel. i wspaniałym zamkiem, w którym Xżęta rezydują. Leży nad rz. Ilmą, o m. 8 od Erfordu. 4 od Jenny. 8 od Naumburga. dl. 29. 24. sz. 51. 6. Xstwo Weymarskie ma m. 16 dl. 8 sz. Leży między Erfordem, grodem Ekarsberg, r.eką Sałą i Hr. Schwartzburckim. Dom Sax-Weymarski posiada ielczyi Eysenach, Jenę, Cz. lukcefszy Altemburckiey, M. Lamenau &c. Poddani jego uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1771.

WEINGARTEN, m. Niem. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatyna. Leży nad rzeką Pruntzą, o m. 2 od Durlachu; 3 od Filipsburga. dl. 27. 8. sz. 49. 2.

WEINGARTEN, Opac. Bened. w Szwabii, o m. 1 od Rawensburga. Opac. tuteyszy jest pralatem Szwabskim R. 1751. wspaniale tu wystawiono organy.

WEINHEIM, M. w niż. Palatyna, je Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży o m. 3 od Heidelbergi, 2 od Worms. Powietrze tu jest zdrowe. dl. 26. 17. sz. 49. 33.

WEINSBERG, m. w Xstwie Wirtemberskim, o m. 1 od Hailbrony.

WEINSHEIM, ob. Winsheim.

WEISENBERG, m. w wyż. Luzacyi, o m. 3 od Bautzen.

WEISMAN, m. i grod w Frankonii w Bisk. Bamberckim.

WEISNER, ob. Eschweue.

WEISSEMBURG, *Sebusium*. *Vissenburgum*, M. i grod Fr. w Allacyi w kraiu Wasgawii, na gran. Palatynatu. Przedtym było wolne i Cesarzkie, ale było ustapione Fr. traktatem Kyświckim; a Ludwik XIV. kazał onego zburzyć fortyfikacye. Przeorstwo tuteysze jest przyłączone do Bisk. Spireńskiego. Leży nad Lauterą, o m. 4 od Landau, 9 od Filipsburga, 13 od Strasburga, 105 od Paryża. dl. 25. 37. 14". sz. 49. 2'. 10".

WEISSEMBURG, M. wolne i Cesarzkie Niem. w Cyr. Frankońskim w Bisk. Aichstadtzkim w Norgawii. Leży nad Retwicą, o m. 2 od Papenheim, 8 od Neuburga, 12 od Norymbergi. dl. 28. 26. sz. 48. 59. Obywatele tuteysy są Proiteitanci i bardzo przemysłni. Był uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Za miastem na górze, widzieć się daie zamek Wiltzburcki.

WEISSENBERG, M. Niemiec. w Xstwie Saskim, o m. 8 od Wittembergi, 8 od Dessau. dl. 30. 36. sz. 51. 53. ob. Alba-Julia.

WEISSENAU, Minderan, albo Niedrau, *Augia Minor*, Opac. Norbertańskie w Szwabii o m. 1 od Rawensburga. Opac. tuteyszy jest pralatem Szwabskim.

WEISSENFELS, piękne M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii nad Saalą, o m. 8 od Lipska. Nal. do Elekt. Saskiego.

WEISSENHORN, m. w Szwabii Aufr. o m. 4 od Ulmy.

WEISSEN-KIRCHEN, w Aufr. o m. 4 od Lintzu.

WEISSENSTADT, m. w Frankonii, o m. 12 od Kulmbachu.

WEISSENSTEIN, w niż. Haffyi, o m. 1 od Kasselu. Jest to zamek, który nal. do Landgrafa.

WEIT, (S.) *Fanum Sancti Viti*, M. obronne Niem. w Cyr.

Austr. w niż. Karynty w dolinie bardzo wznęej przy zbiegu rz. Glanu i Wunichu, o *m.* 3 od Klagenfurtu, 55 od Wiednia. dl. 31. 50. sz. 45. 56.

W F I T, (S.) *Fiume*. M. obr. Włotkie w Istrii z zamkiem, nal. do donna Austr. Leży na górze nad Golfem Weneckim, gdzie ma port na gran. Kroacyi, o *m.* 15 od Kappo d'Istria. dl. 32. 12. sz. 45. 24.

W E I D E N T S, Hr. i M. Niemiec. zamknięte w Arcy-Bisk. Trewiskim, nal. do Flekt. Palatynu, Leży nad Mozellą, o *m.* 2 od Trarbachu. dl. 24. 38. sz. 49. 52.

W E I D K I R C H, ob. Feldkirch.

W E I L S, *Fontannensis Ecclesia*, M. Angiel. w Somershtshirze. Jest bisk. do którego także Path nal. kościół turejszy Katedralny jest bardzo piękny. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży w miejscu wodnistym o *m.* 32 od Londynu. dl. 15. 3. sz. 51. 14.

W F L P H S H O L T Z, o *m.* 3 od Fisseby w Hr. Mansfeldskim. Jest st. przez zwycięstwo, które Lotaryusz Xzę Saski odniósł przy tym miejscu r. 1115. na Henryku V. Cesarzn.

W E L S, M. w wyż. Austr. w pow. Haas nad rz. Trauną, o *m.* 5 od Linzu. Cesarz Maxymilian I. utarł tu r. 1519. a Karol Xzę Lotaryński r. 1690.

W F L S B E R G, Hr. w Bisk. Brytyńskim, Hr. jego maia urząd dziedziczny wiel. Marszałkow Freyfronckich.

W E M D I N G E N, M. zamek i grod w wyż. Bawaryi, o *m.* 2 od Nordlingi. Niedaleko stąd dobre wody mineralne znajdują się.

W E N D E N, Xstwo Niem. w Cyr. niż. Saxoni w Xstwie Meklemburskim. Ma *m.* 36 dl. a 12 sz. i gran. z Marchią Brand. Bierze swoje im. od dawnych Wandalow, *Venedi* narodu Sklawońskiego wyszłego z Rossyi. M. S. jego jest Gustrow.

co też mu dał imię Xstwa Gustrowskiego. ob Wandalia.

W E N D E N, lub **K R E S**, M. zupełnie zniszczone w państwie Moskiewskim w Inflantach nad rz. Troideną, o *m.* 20 od Rygi. Było obrone i z mocnym zamkiem, gdzie od Stefana. Kroia było postanowione Bisk. po windykowaniu tego m. od Moskwy r. 1583. Miał też śwych Wdow i innych Urzędników, lecz gdy go odebrała Moskwa, urzędy i Bisk. usiata.

W E N D O W E R, m. Angiel. w Buckinghamshirze, o *m.* 10 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dl. 11. 45. sz. 51. 40.

W E N E C Y A, *Venetia*, jedno z najpiękniejszych, najbogatszych najst. i najznaczniejszych M. na świecie, jest we Włotzech, stol. Rzeczy Weneckiej, z Patryarchatem i Akademią. Liczą w nim na 18000. obywatelów i lubo jest bez żadnej obrony, można go jednak mieć za najmocniejsz w Europie. Nazywają go *Wenecją bogatą*. Znaczniejsze jego piękności są: rynek S. Marka, na którym widzieć się dać przepyszny pałac rezydencya Dożów i znaczniejszych urzędników Rzeczypley i kościół wspaniałe z osbliwszą wieżą; tudzież części M. zwane *Mercerie* i *Rialto*, Arsenal i wiel. kanał dzielący na 2 części miasto, na którym piękny most znajduje się. Mało jest takich M. w którychby więcej jak tu było kościołów, które wszystkie są piękne i ozdobione obrazami najprzedniejszych malarzów. Wenecya winna swoy początek kilku-nastu familiom Paduańsk., które chcąc uniknąć przed zaiadłością Gotów pustoszących Włochy w piątym wieku, osiadły w tym miejscu gdzie teraz leży Wenecya. M. to tylo kanałami jest poprzeczynane, że nie ma prawie miejsca do któregoby wodą zaiechać nie można. Z któreykolwiek strony do niego przybywa się widok miły

czyni oku. Ulce tutaj są wprawdzie wazkie, ale że tu nieznaia powozow, przeto chodzić wygodnie można. Ci co niechcą iść pieszą mogą iechać batami, po kanałach. M. całe jest stawiane na palach na Golfie Swegoż im. Położenie to tak dla handlu wygodne, jest przyczyna iż nie mało podobno M. handlowniejszy nad Wenecyą. Zasadza się on osobliwie na materjach jedwabnych, szklach, zwierciadłach i t.d. leży o m. 29 od Mantuy, 90 od Rzymu, 120 od Neapolu, 56 od Mediolanu, 46 od Florencyi, 230 od Paryża. dl. 30. sz. 45. 27. Rzeczplta Wenecka zawiera w sobie 14 prow. we Włoszech; a te są: Dogat, Paduan, Wincentin, Weroneza, Bressan, Bergamańsk, Kremask, Polezya Rowigańska, Marchia Trewizańska, Feltrin, Bellonez, Kadorin, pow. Foroiulieński, Istrya, te prow. leżą na poln. i z. Włoch. Dalmacya zaś i wyspy do Wenetow nal. leżą na w. Włoch. Cała władza Rzeczypltey podzielona jest między senatem złożonym z 120 senatorow, wszystkich szlachty pierwszego rzędu, i wiel. radą, na ktorey znajduje się wszelka szlachta Wenecka mająca lat 25. Doża lubo miany za głowę całej Rzeczypltey mało ma iednak powagi. R. 1774. prawo Kadukowe zostało między Rzeczaplta Wenecką i Francyą zniesione.

WENLOCK, m. Angl. w Shropshirze, o m. 44 od Londynu. Pofyła 2 Dep. na Parl. dl. 14. 45. sz. 42. 52.

WENSYSSEL, M. i stwo Duńskie w Jutlandyi pold. nad rz. Ryaą, o m. 7 od Alburga. dl. 27. 55. sz. 47. 6.

WERBEN, *Verbena*, m. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w starey Marchii Brand. w miejscu gdzie Havel wpada w Elbę.

WERDEN, Opat. w Hrab. Marck, w Cyr. Westfalii. Opat tutejszy będący Prałatem Niem, na-

zywa się Opatem Helmsztalskim i Werdeńskim. M. Werden będące nad Roerą, o m. 2 od Essen jest Protestantkie i pod protekcyą Krola Pruskiego. Jest st. przez swoje szynki i kizki. ob. Ferden.

WERDEN, w średniey Marchii, o m. 5 od Brandeburga, na wyspie uformowaney od Haweli.

WERDOHL, m. nad Lenną, o m. 10 od Arensberga w Hrab. Marck w Westfalii. Nal. do Krola Pruskiego. Zupy tu dobre solne znaydują się.

WERDON, Inb FORDON, m. Pruskie w Woi. Pomorskim, st. komora Pruską nayciążliwszą dla statkow Pol. Leży w Cyr. Bydgoskim nad Wisła i blisko rz. Brdy. Spustoszone było od Szwedow r. 1656.

WERDT, m. i grod Niem. w Hr. Lichtemburskim w Cyr. wyż. Renn, o m. 3 od Haguenau.

WERLE, m. Niem. w Xstwie Westfalskim w dawnym Hr. Arensberskim. Dobre tu zupy solne znaydują się.

WERLE, *Herula*, w pow. Stargardzkim w Meklemburgu. Za czasow Wandalow było to wiel. M. nad rz. Warnau, ale teraz same tylko z niego pozostały ruiny.

WERMSDORF, m. zamek i grod w Miśnii w Cyr. Lipskim. Zamek nazywa się S. Hubertsburg. Elktor Saski często tu bawi się polowaniem.

WERN, albo WERNE, *Verna*, m. i grod Niem. w wyż. Biskup. Munsterskim przy Lippie. dl. 25. 20. sz. 51. 40.

WERNIGERODE, Hr. zamek i M. nad rz. Holtheim, o m. 4 od Halbersztadu. Hr. Wernigerodskie leży w Cyr. niż. Saxonii. Obfituje w zboże, drzewo, zwierzyne, ryby i rudy metalowe. Magistrat tutejszy dependuje od Krola Pruskiego i od Hrabi, ktory jest zawsze z familii Stolbergow. Przedmieście tutejsze zowie się Næschendorde. ob. Stolberg.

WERSTGAWA, w Szląsku w Xstwie Oleśnickim. Jest to m. śl. iż blisko znajduje się źródło wody mineralnej.

WERT, m. Fr. w Alfacyi w Hr. Hanowii.

WERTEN, M. Niem. w Arcy-Bisk. Saltzburckim nad Saaltzą.

WERTH, ob. Weert.

WERTHEIM, M. Niem. w Frankonii na lewym brzegu Menu w miejscu gdzie Tauber wtę wpada rz. o m. 10 od Wurtzburga. Daje swoje imię Hr. znacznemu leżącemu przy Menie, między Bisk. Mogunckim i Wurtzburckim. Ma ok. m. 8. i tyleż sz. Familia Wertheimów pochodzi od Elekt. Palatynów i inne iestwo posiada włości.

WETHER, m. Niem. w Hr. Rawensburckim.

WERTHERN, Hr. w Cyr. wyż. Saxonii, o mile od Northausen.

WESSEL, *Aliso, Vefalia Inferior*, M. Niem. w Cyr. Westfalii w Xstwie Kliwii, przedtym Cesarzkie i Anzeatyckie; ale dzisiaj nał. do Krola Pruskiego. Nazywają go *Vesalia inferior*, dla różnicy od *Weselu wyższego*, albo *Ober-Wescl.* Fr. dobyli Weselu r. 1672. i 1757. Krol Pruski kazał wżyskie jego zburzyć fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Rena przy uściu Lippy, o m. 10 od Kliwii, 5 od Geldryi, 18 od Kolonii. dł. 24. 16. sz. 51. 37.

WESSEL, (Ober) M. w Elęk. Trewirskim, przedtym Cesarzkie nad Renem, o m. 8 od Koblentu.

WESSELBERG, m. w państwie Moskiewskim w Estonii w Wirlandzie. Dostyc iest obroune. Leży nad rz. Wis, o m. 22 od Narwy, 17 od Rewla. dł. 44. 23. sz. 59. 14.

WESENBERG, m. i grod w pow. Stargardskim w Meklemburgu, o milę na pold. ku z. od Stargardy.

WESER, *Vesurgis*, rz. znaczna Niem w niż. Saxonii formująca się z rz. Werry i Fuldy pod M. Min-

den. Wpada w morze połu.

WESTBURY, m. Angiel. w Hr. Wilton, pożyła z Dep. na Parl.

WESTERAS, *Arofia*, M. znaczne Szwedzkie, Ros. Westmannii z Bisk. i zamkiem. W tym M. stanęła Unia zapewniająca koronę potomstwu *Gustawa Wazy* nazwanego wiel. który przytym M. r. 1570 zbił Krola Duńkiego Krysytiena II. Leży nad jeziorem Meler, o m. 5 od Kopingi, 13 od Upsalu, 17 od Sztok. mu. dł. 34. 40. sz. 59. 38.

WESTERBURG, m. zamek i Hr. Niem. w Weterawii, o m. 8. od Nałau. Nał. do Familii Linawgów. Nie trzeba go mieszać z innym zamkiem i grodem tegoż im. położonym nad rz. Bruch w Xstwie Halberstadtckim.

WESTERNY, ob. Hebrydy.

WESTERWALDE, część połu. Weterawii.

WESTERWICK, *Vestrovicum*, M. Szwedzkie w Smalandyi na granicy Oltrogoty z dobrym portem. Leży nad morzem Baltyckim, o m. 24 od Kalmaru, 32 od Sztokolmu. dł. 35. 20. sz. 57. 58.

WEST-FRIZYA, ob. Holandia.

WEST-HOEP, m. Fr. w niż. Alfacyi z zamkiem dobrze uzbrojonym. Leży pod górą. dł. 26. 12. sz. 48. 37.

WESTMANIA, Prow. Szwedzka składająca część Szwecyi właściwey, mająca m. 30 dł. 17. Graniczy na połu. z Dalekarią, na w. z Uplandją, na połu. z Sudermanią i Nericyą, na z. z Wernelandją. Znajdują się w niej rudy srebrne. M. S. iest Westeras.

WESTMINSTER, M. Angiel. składające dzisiaj część Londynu. Pożyła z Dep. na Parl. w pałacu Westminsterskim zgromadza się Parl. Było tu przedtym śl. Opac. ktorego kościol iest grobem Krolow i Krolowy Angiel. tudziez miejscem ich koronacyi. Jest oyszczną Benjamina Johnsona

WEST-MORLAND, *Damnia Westmaria*, Prow. Angiel. z tyt. Hr. mająca, m. 8 dł. i tyleż sz. Graniczy na połu. i z. z Xstwem Kumberlandzkim, na w. z Jorkskim, na pold. i w. z Lankasterkim. Kray to jest gorzysty i nieludny. Posyła 2 Dep. na Parl. M. S. jest Appleby.

WESTPHALIA, Westfalia, Cyrkuł Niem. graniczy na połu. z morzem Niem. na w. z Cyr. niż. Saxonii, na połu. z Cyr. wyż. Renu na z. z Niderlandem. Hubner daie mu m. 140 dł. a 100 sz. Różni się Cyr. Westfalii, od Xstwa Westfalii. Xstwo graniczy na połu. z Bisk. Paderbornskim, na w. z Hafsya, na połu. z Arcy-Bisk. Trewirskim. Nal. do Elekt. Kolońskiego. Cyrkuł zamyka w sobie kilka Xstw i Hr. Bisk. Munsterki i Xżęta Juliaku i Kliwii są Dyrektorami cyrkulu. W powfzechności grunta Westfalskie są bardzo żyzne w niektórych miejscach, a bardzo nieplodne w innych. Część połu. jest najlepsza, a część połu. ma dobre pastwiska wyżywiające mnostwo koni. Szynki Westfal: są bar: zachwalone.

WESTROGOTIA, ob. Gotia.

WETTENHAUSEN, Opac. Niem. w Szwabii nad rzeką Kamlach, o m. 2 od Burgau, 7 od Aufzburga. Nal. do Augustynian. Jest fund. r. 982. Opat jest Pralatem Szwabskim.

WETTER, ob. Stadt Weter.

WETTERAWIA, u Niem. *Weterau*, Prow. Niem. mająca m. 24 w Kwadrat. Leży między Hafsya, niż. Renem, Westfalią i Frankonią. Twierdzą iż bierze swoje imie od małej rz. *Weter*, zaczynającej się w Hr. Solmskim. Rz. Lohn przeryniająca Weterawią płynąc ze w. ku z. dzieli ją na 2 prawie równe części, na połu. i połu. Weterawią; połu. zależy od Cyr. Westfalskiego, ale połu. zależy od Cyr. wyż. Renu. Podzielo-

na jest pomiędzy kilku Xżąt. Cztery w niej są M. Cesarzkie to jest: Frankfort, Wetzlar, Gellenhausen i Frioberga.

WETTIN, m. Niem. w Xieństwie Magdeburskim w Cyr. Saalskim z zamkiem nad Saalą, o m. 4 od Haili Saskiej. W okolicach tutejszych dobry węgiel ziemny znajduje się.

WETTINGEN, m. i Opac. fund. r. 1221. w Szwajcaryi o pół mili od Bady. Należy do Opata Salmansweilerstkiego.

WETZLAR, *Vetstaria*, M. wolne i Cesarzkie w Weterawii it. odtąd, iak tu ze Spirykamera Cesarzka została przeniesiona, r. 1693. Leży przy zbiegu rz. Lohny, Dilli i Dilien, o m. 2 od Solms, 6 od Marpurga, 12 od Frankforta, 31 od Spiry. dł. 24. 18. sz. 50. 28. Obywatele tuteysi są Lutrzy i byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1770. Rada jest złożona z 24 członkow. Jest tu przeorstwo ktore nal. do Elekt. Trewirskie; i grod Cesarzki, ktorego Landgraf Hesse-Darmstadtcki jest Administratorem.

WEXFORD, *Vexfordia*, M. i Hr. Irland. w Prow. Lwinster. Hr. ma m. 16 dł. 9 sz. M. ma port wygodny. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży o m. 25 od Dublina, 10 od Waterfordu. dł. 11. 12. sz. 52. 20.

WEXIO, *Vexio*, m. Szwedzkie w Gotyi połu. nad izeziorem Salen z Bisk. suffr. Upsalskiego, o m. 12 od Jonckopingi, 19 od Kalmaru, 62 od Sztokolmu. dł. 32. 55. sz. 56. 48.

WEYHAUSEN, ob. Wienenhusen.

WEYMOUTH, *Vimutium*, M. Angiel. w Dorsetshirze, z dobrym portem i tyt. Hr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży przy uysciu rz. Wey, o m. 35 od Londynu. dł. 15. 50. sz. 50. 42.

WHERT, pow. w niż. Bawaryi o m. 6 od Ratzybony.

WHITHCURECH, m. Angl.

w Handshirze, o m. 9 od Suthampton. posyła z Dep. na Parl.

W H Y T H E R N, *Candida Candida*. M. Parl. Szkockie w Hr. Gallo-way. Przedtym było Bisk. i miało fl. klasztor poświęcony S. Ninain. Leży nad odnogą Newtonską, o m. 30 od Edymburga. dl. 12. 45. sz. 55. 3.

W I A T K A, lub C H L I N O W, Xstwo Moskiewskie gran. na półn. z Permią, na połd. z Prow. K. zańską, na w. z Syberyą, na z. z Ustyacką. Jest to kraj błotnisty i pusły, z M. S. tegoż im. bierze od rz. Wiatki nazwisko; ma swego Archiepa.

W I A Z M A, m. Moskiewskie w Wielkorząd: Smoleńskim. Wzięta była od Władysława syna Zygmunta III. r. 1617. i powtornie r. 1633. Leży nad rz. tegoż im.

W I A Z Y N, m. w powiecie Oszmiańskim nad rz. Wiazycą.

W I A Z Y S Z C Z E, m. w Połockim.

W I B U R G, *Viburgum*, M. bogate i handlowne w państwie Moskiewskim, stoł. Karelii Finlandzkiej z Bisk. suffr. Upsalskiego i mocną cytadellą. Było ustąpione przez Szwecją Moskwie r. 1721. Leży nad morzem, o m. 42 od Narwy, 100 od Rygi, 27 od Nortburga. dl. 42. 25. sz. 60. 56.

W I B U R G, *Viburgum*, M. znaczne Duńskie stoł. Nord-Jutlandyi, i dyec. swegoż im. z Bisk. suffr. Lundeńskiego. Jest stolicą Trybunału najwyższego w Prow. Leży nad jez. Water na półwyspie. o m. 38 od Slezwika, 44 od Kopenhagi. dl. 27. 50. sz. 50. 30.

W I C, albo W I C H - T E - D U R S T E D E, ob. Wuch-te-Durstede.

W I C K, m. obronne w Niderlandzie Holl. w Xstwie Limburskim na prawym brzegu Mozy, na przeciwko Mastrychu, z którym mostem się łączy.

W I C K L O W, m. i Hr. Irl. z portem przy uyciu rz. Letrim,

o m. 8 od Dublina. Posyła z Dep. na Parl.

W I C K, m. stoł. Prow. Kaitlnesy, w Szkocyi z portem. Posyła i Dep. na Parl. leży o m. 50 od Edymburga.

W I K R A C, w. Xstwie Julia-ceńskim z pow. nal. do Cesarstwa Niem.

W I D A W A, m. w Woj. Sieradzki, nad rz. Grabią, z kościołem farnym i Bernard. na trakcie pocztowym, o m. 8 od Piotrkowa. fl. targami.

W I D A Y C I E, w pow. Bracławskim stoł. płaci kwarty zł. 248.

W I D D E N S T E I N, ob. Łużnik.

W I D E N, *Vinna*, albo *Vindobona*, dawne, piękne, wiel. bogate, fl. i jedno z nayobronniejszych M. w świecie, jest w Niem. stoł. Austr. i od dawnego czasu pospolita rezydencja Cesarzow z domu Austr. z Akademią i Arcybisk. erygowanym r. 1721. Piękność i wiel. Widnia zależy na jego przedmieściach; gdyż same M. nie jest ani piękne, ani wiel. Pałac Cesarzowski jest bardzo prosty i pospolity. Turcy oblegli Widn r. 1529. i 1683. z wojskiem na 100000. wynoszącym, ale Xz. Falatnu odprawił onych pierwizą razą, a Jan Sobieski Krol Polski drugą zbawiwszy onych zupełnie. M. to jezy w położeniu bardzo miłym ale w klimacie niezdrawym, w mieytcu gdzie rz. Widn wpada w Dunaj. o m. 13 od Presburga, 72 od Krakowa, 180. od Rzymu, 225. od Amsterdamu, 250. od Paryża, 290 od Londynu, 420. od Madrytu, 280 od Konstantynopola, 310. od Petersburga, 250 od Sztokolmu, 200 od Kopenhagi. dl. 34. 32. sz. 48. 12.

W I D U K L E, m. w Zmudzi pod Rossieniami stoł. powiatn.

W I D Z E, m. w Wileńskim. W I E D, albo W E E D, Hr. Niemiec. położone nad Renem między Koblentzem i Andernachem, nal.

do Cyr. Westfalii. Neuwied o m. 1 od Andernachu leżące, jest to pięćkne M. i rezydencya Hr. Wiedskich którzy posiadają jeszcze Hr. Kunckel i zamek Neu-Henburg. Poddani tego uwolnieni są od prawa Kaduko-wego we Fr. r. 1777.

WIEHE, albo WИНН, m. zamek i pow. Niem. o m 7 od Mansfeldu nad Unstrutą w Hr. Beichlingen.

WIELATYCZE, m. z starostwem plac. kwarty zł. 1590. w pow. Orsząńskim przy Pol.

WIELCZYNY, m. w Xstwie Sluckim.

WIELICZE, m. w Brzeskim Litt.

WIELICZKA, *Velisca*, m. w Krakowskim, st. żupami solnymi jednymi znayobliższych w Europie, które po Boch-ńskich odkryte były r. 1251. 1696. wielki się w nich był zajął pożar, który przez czas długi trwał. Były one zawsze częścią dobr stołowych Krol. Dom Murzynow i Bonerów miewałich dziedzičný dozór. Były domowi Austr. puszczone za posilki w 16000. wojska od Jana Kazimierza, aż za Augusta II. powrocone były Poliszce. Ale znowu po zabraniu kraiu r. 1773. Dom Austr. stał się ich panem i miasto Cyrkularnym uczynione, żupy do lepszego przyprowadzone porządku, większych daleko bogactw stały się źródłem dla Austr. niżeli je przynosiły Poliszce. Mają one głębokości na stop 800. od południa ku półn. rozciągają się na 200. prętów; dzielą się na szyb 10. i różne ulice, które są przestronne, ozdobre figurami i cztarzami kute-mi z soli, wspierane słupami solnymi i drzewem. Wewnątrz obszernie komory gdzie sol rąbana, składy bałwanow ogromnych soli, magazyny na siano i stajnie nawet znajdują się. W niektórych miejscach jeziora wody słoney stoją. Około tyśiąca zawsze tu ludzi pracuje i corocznie więcej nad 600000

cetnarow soli dobywają. Naypoddlejszy jest gatunek soli zieloney, lepszy soli szvbkowey, naylepszy oczkowatey. M. leży nad samymi żupami, całe prawie podkopane, może się zawsze obawiać zawalenia, ma szkoły, kościół farny dawny, klasztor Reform. Jest o półtory mili od Krakowa.

WIELIN, m. w pow. Waleckim, w Woi. Poznańskim między błotami, pod pan. Pruskim.

WIELISZ, m. w Woi. Witebskim, małe, handlowne, umocnione r. 1580. wzięte było od Pol. gdy wprzod od Moskwy opanowane było i znowu od niey odebrane 1678. leży nad Dźwiną, było starostwem, teraz pod pan. Rosyi. Tuż rz. tegoż im. od Witebska, o m. 12.

WIELKIEŁUKI, lub WELYKIELUKI, M. dotychczas znaczne w państwie Moskiewskim w części z. Xięstwa Rewy nad rz. Lowatą, z dobrvm zamkiem, opanowane było kilkakrotnie od wojsk Pol. i odbierane od Moskwy, o m. 90 od Moskwy. dł. 49. 10. sz. 56. 32.

WIELKOPOLSKA, *Poloniz Maior*, Prow. Krol. Pol. która w ścisleyszym znaczeniu zamyka Woi. Poznańskie, Kaliszkie, Gnieźnieńskie, Sieradzkie i Łęczyckie, a w pospolitym należą do niey Kujawy i Mazowsze, a przedtym i Prusy. Kraj jest żyzny i ludny, a dla łatwości handlu z Szląskiem i Prusami zamożny.

WIELONA, m. w Xstwie Zmudzkiem pamiętne śmiercią Giedymina Xcia Lit. r. 1378. zabitego, stol. powiatu, z stwem które płaci kwar. zł. 18628.

WIELOPOLE, m. w Woi. Ruskim, nie daleko Czudza, gniazdo st. familii Wielopolskich.

WIELUN, M. w Woi. Sieradzkim, stol. ziemi udzielney tegoż im. z stwem będącym w prawie emfit. Zbierchowskiego, dawniey obronne; opasane murem i

wodą w fosie oblane. Ma zamek na wzgórku, Kollegiate, Kollegium i szkoły Piarskie, tudzież kościoły i klasztory: Augustynianów, P. P. Bernardynek, a na przedmieściach Reformatów i Paulinów. Leży w równinach bardzo pięknych i żyznych. Ulice ma bardzo regularne ku 4 bramom skierowane, ale od wojen Szwedzkich coraz bardziej pustoszeje. O ćwierć mili jest wieś Ruda z starożytnym kościołem; od ktorej przedtym ta ziemia nazywała się ziemią Rudzką. Leży to M. od Pietrkowa na z. ku pold. m. 12. od granicy Szląskiej m. 2.

WIEPRZ, rzeka znaczna, wypływa w Belzkim z jeziora zwanego Wieprzowe, wpada w Wisłę nie daleko Łęczycy w Sandomirskim.

WIENERWALD, wyż. i niż. powiat w niż. Austr. przy gran. Czeskiej.

WIENHUSEN, w Xstwie Zelleńskim nad Allera z Opac. Pannien fund. r. 1253. Złożone jest z jedney Xieni i 20 Osob.

WIERUSZOW, m. w Woi. Sieradzkim w ziemi Wieluńskiej, na trakcie pocztowym osiadle i handlowne na granicy Szląskiej, o m. 3 od Kemona.

WIERZBICA, m. w Sandomirskim blisko Szydłowca.

WIESELOH, m. Niem. w niż. Palatynacie, o m. 4 od Heidelbergi.

WIESENBAD, m. i pow. Niem. w Miśni w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 2 od Zwickau.

WIESENSTEIG, powiat Szwabski przy Ulmie na pośn. Dunaju; odebrany był jako lenność Cesarstwa przez Cesarza Jozefa r. 1778. po śmierci ostatniego Elekt. Bawarskiego.

WIESENTHAL, m. w Miśni w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 7 od Elnbogen, przy gran. Czeskich.

WIEWIORKA, był niegdyś zamek w Pilźnińskim pod pan. Austriacy. o półtory mili od Dembicy.

WIGAN, m. Angiel. nad rz. Dugleską, o m. 12 od Lankastru. Poślyta 2 Dep. na Parl. dl. 14. 46. sz.

WIGHT, *Witis*, wyspa na brzegu pold. Anglii składająca część Hampshire, na pold. ku z. Portsmouthu, dl. na m. 7. na 4 szeroka. Bardzo jest żyzna i miła. Obfituje w pastwiska, zwierzyne i ryby. Brzegi iey bardzo są przepaściste. Miała przedtym tytuł Krolestwa.

WIGTOUN, *Wito*, dawne m. Parl. Szkockie w Hr. Galloway, z tyt. Hr. ktore poślyła 1 Dep. na Parl. z portem przy uyciu Galldnotu, o m. 23 od Edynburga, 116. od Londynu. dl. 12 50. sz. 55. 10.

WIHITZ, ob. Biha s.

WILDBAD, w Xstwie Wirtemberskim, o m. 4 od Kalb. Jest to łaźnia ciepła, bardzo zdrowa i bardzo uczęszczana.

WILDEMAN, m. w Xstwie Gruchenhageńskim, o milę od Goslary. Nal. zarowno do Elekt. Hannoverckiego i X. Wolfenbutelskiego.

WILDENFELS, m. i pow. o m. 2 od Zwickau, daje swote imie iedney linii domu Solmsow.

WILDSHAUSEN, albo WILDESHAUSEN, m. Niemi. w Xstwie Bremeńskim, o m. 7 od Oldenburga nad Huną.

WILDTBERG, pow. w wyż. Austr. w pow. Mihel, o m. 4 od Lintzu.

WILDTBERG, m. Szwabskie nad rz. Nagold, w Xstwie Wirtemberskim, o m. 7 od Stutgardy.

WILDUNGEN, M i grod Niemiec. w Hr. Waldeckim. Trzy st. tu są źrózdlą wod mineralnych.

WILEYKI, stwo w pow. Oszmiańskim, płac. kwarty zł. 1955.

WILHELMSTADT, przy Kasselu w Niem. Fr. z Hannoverami stoczyli tu bitwy, raz r. 1761 drugi raz r. 1762.

WILIA, rz. w Woi. Wileńskim wpada do Niemna. Jest spławna. Spław iey wolny waruią kon. sityucye r. 1613. &c.

WILKISKI, m. w Zmudzi, stol. pow. z stwem będącym w pow. leświ emfit. Zabielski.

WILKOMIRZ, *Vilcomiria*, dawne i znaczne M. w Woi. Wileńskim, stol. pow. mieśce seymikow i sądow, ozdobne kościołami, szkołami X. X. Piarow, z stwem. Od Krzżzakow i w woynach kilkakrotnie zruynowane było. Leży nad Święta, w ktorey tu Zygmunt Krol Czeski od Michała W. Xcia Lit. był utopiony r. 1435. o m. 18 od Wilna. dl. 44. 20. sz. 55. Pow. Wilkomirski jest obszerny na m. 25. rozległy. Konstytucya r. 1717. liczy w nim dymow 4580.

WILKOWISKIE, stwo w pow. Kowieńskim płac. kwar. zł. 11223.

WILLACH, *Villacum*, M. i grod Niem. z zamkiem w wyż. Karyntyi, nal. do Bisk. Bamberckiego. Leży nad Drawą w kraiu otoczonym okropnemi górami, o m. 6 od Klagenfurtu, 36 od Brixen. Łażnie Teplickie niedaleko ztąd leżą, a pow. do tego M. należący ma 16. dl. 8. sz. Handluie z Wenetani. Mniemają iż to jest dawne *Taurina*, czyli *Tiburnia*, M. Norryki. dl. 31. 24. sz. 46. 50.

WILLANOW, pod Warszawą, st. przepyszny pałacem Xżąt Czartoryjskich. ob. Warszawa.

WILLESTADT, *Gustelmi-Stadium*, piękne i obronne M. Brabancyi Holl. z dosyć dobrym portem. Fundowane było r. 1583. przez willelma I. Xżecia d'Orange. Jest jedną z fortec Hol. z strony Brabancyi, w ktorey mocny zawsze zostaje garnizon. Leży o m. 6 od Berg-op-zoomu, 5 od Dordrechtu. dl. 21. 58. sz. 51. 42.

WILHELMSBURG, ob. Smalkalda, James-Town.

WILLIBALDSBURG, albo **WULPELSBURG**, m. Fr. w Bisk. o pół mili od Aichstattu, rezydencya ordynaryina Bisk. Aichstada.

WILLINGEN, albo **WILLINGEN**, *Villinga*, M. i pow. Niem. w lesie czarnym w Brisgawii Anstr. między źrzodłami Dunaju i Nekry, o m. 9 od Fryburga. Otoczone jest dobrymi murami. M. to jest wielkiej wagi gdy idzie wczasie woyny o przeyscie lasu czarnego.

WILLINGHAUSEN, nad Lippą w Niem. przy Lippstatzie. Fr. tu zbici byli przez Hanno werczykow r. 1761.

WILLISAW, m. Szwaycarskie w Kantonie Lucerny między górami nad Wigerą.

WILMER, (S.) Opac. August. w Pikardyi przyłączone do Kollegium Oratorii tegoż M.

WILNO, *Vilna*, wiel. dawne i znaczne M. stolica Xstwa Litt. i Woi. z Bisk. erygowanym od Władysława Jagiella r. 1387. z Akademią założoną od Protaszewicza Biskupa Wileńskiego, nadaną przywilejami od Stefana Batorego r. 1579. reformowaną r. 1787. mającą piękne Obserwatorium Astro: i Muzeum. M. zasięga początek od Gedymina Xcia Litt. r. 1321. od Krola Alexandra wałem opasane było r. 1505. Liczy klasztorow 23. pałacow 10. jedno Kollegium Nobilium pod dyrekcyą X. X. Piarow, 8. szpitalow, 4. drukarnie, 9. bram, i tyleż przedmieściow, mieszkańcow około 10000. W mieście Lutrzy, a zamiastem Kalwini, swe zbory mają, iako i Tatarzy swoy meczet. Zdobią go dwa zamki, Katedra, ktora się składa z 6 Prałatow i 12 Kanonikow, grobem S. Kazimierza zaszczycona, klasztor Dominik. Bernard. Franciszk. Karmel. Wizytek i innych panien, ratusz wspinały, kamienice porządne, &c. R. 1610. i 1656. od Moskwy, zaś od ognia 1706. 1737. ale naywięcej 1748. przez straszny pożar poniosło szkody. Mieyscem jest Trybunału, seymikow i sądow. Leży w okolicy mierznie żyzney, w pe-

łożeniu górzytym nad rz. Willią, na niej ma wielki most zwany zielonym przy uściu do niej rzeki Wileński za samym miastem, o *m.* 4 od Troków, 18 od Nowogrodka, 52 od Rygi, 70 od Warszawy, 50 od Krolewca, 70 od Gdańska, 110 od Krakowa. dł. 44. 15. sz. 54. 41.

Woi. Wileńskie gran. na w z Woi. Trockim, na połn. z Kurlandją Inflantami i Polockim na z. z Witebskim i Mińskim, na pold. z Nowogrodzkim. Dzieli się na 5 pow. Wileński, Lidzki, Olzmiąński, Wilkomirski, Braślawski, które feymikują osobno i wysyłają Posłów 10. i tyleż Deputatów. Tu Woi. używa za herb pogoni Litt. Senatorow ma 3. Biskupa, Wdę, i Kasztelaną Wileńskich. Rz. znacznyżle go przeryniają Wilia, Dzielna, Święta. M. S. Wilno.

WILSBIBURG, ob. Biburg.

WILSHOVEN, Wilshoffen, m. Niem. w Bawaryi przy zbiegu rz. Wils z Dunajem, o *m.* 6 od Passau. General Braun dobył go r. 1745.

WILSNACH, m. Brandeburgii w Marchii Pregnitz, przy Elbie, o *m.* 4 od Wittembergi.

WILSTER, m. w Holstynie nad Stærą, o *m.* 2 od Itzehoe. Nal. do Krola Duńskiego. Płyńie tu także rz. nazwana *Wilster*, zaczynająca się w Dithmarji; wpada w Stærę.

WILTEBERG, w średniej Marchii Brand. w Cyr. Rupińskim. Jest zaludnione od Hugonotów Fran.

WILTON, M. Angiel. w Wiltshirze nad rz. Willey, o *m.* 30 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dł. 15. 50. sz. 51. 6.

WILSTSBURG, ob. Wilsenburg.

WILTSHIRE, *Viltonia*, Prow. pold. Angiel. z tyt. Hr. graniczny na połn. z Xstwem Gloucester na w. z Barckshirą i Hampshirą, na pold. z Hampshirą i Dorsetshirą, na z. z Xstwem Sommersets. Ma

m. 13 dł. 10. sz. Jest to jedna z najpiękniejszych Prow. Angiel. posyłająca 2 Dep. na Parl. Obfituje najbardziej w pastwiska. M. S. jest Salisbury.

WILVORDE, *Vilvordia*, M. w Brabancyi Austr. w pow. Bruxelskim. Leży nad kanałem idącym z Bruxelli do Antwerpii, nad rz. Senną. dł. 22. 1. sz. 57. 56.

WIMBERG, ob. Winterburg.

WIMPFEN, *Cornelia Vimpina*, m. wol. i Cesarzkie Niem. w Szwabii, w Kreichgawii, na lewym brzegu Nekry, o *m.* 3 od Hailbrony, 5 od Heidelbergi. R. 1775. było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. dł. 25. 44. sz. 49. 20.

WINCHELSEY, m. Angl. w Hr. Suffex z tyt. Hr. i portem. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży przy uściu Ryi nad odnogą formującą tę rz. o *m.* 16 od Londynu. dł. 18. 20. sz. 50. 55. ob. Cinqs Ports.

WINCHESTER, *Vintonia*, dawne wiel. i bardzo znaczne M. Angiel. stol. Hantshiry z bogatym Bisk. suffr. Kantuaryjskiego, z dawnym zamkiem, pięknym Kollegium i tyt. Margr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży między dwoma pagórkami nad Itchingą, o *m.* 20 od Londynu, 7 od Salisbury. dł. 16. 22. sz. 51. 1.

WINDAWA, *Vinda*, M. w Xstwie Kurlandzkim z zamkiem i portem przy uściu rz. tegoż im. do morza Bałtyckiego. Było miejscem budowania okrętów i rezydencyi Mistrzów Kawaleryi. Jest o *m.* 28 od Memmela, 28 od Mitawy. dł. 30. 25. sz. 57. 12.

WINDISCH-FEISTRITS, *Briscia*, m. w niż. Styryi z tyt. Xięstwa, o *m.* 12 od Gracu.

WINDISCHGRÄTZ, Hr. w Hr. Cylleyskim. Hrabiowie liczą się w Cyr. Frankonii.

WINDISMARCK, ob. Metling.

WINDLINGEN, m. Niem.

w Xstwie Wirtemberskim na prawym brzegu Nekry, o m. 5 od Stuttgartu.

WINDSHEIM, (ob. Winsheim).

WINDSOR, *Vindesforium*, m. Angiel. w Berkshire, nad Tamizą z tyt. Vice-Hr. fl. przez dom rokoszny, który założony tu miał Krolowie Angiel. od Willelma Podbrela. Potyla z Dep. na Parl. leży o m. 7 od Londynu. dl. 16. 58. sz. 45. 28.

WINETA, ob. Vineta.

WINGURLA, M. w Indyach w. w Krol. Wislaperskim nad morzem przy Goy. Holl. mają tu swoją osadę.

WINIĄWA, m. pod Lubliem fl. winami, nal. do Tarlow.

WINNENBERG, ob. Wunnenberg.

WINNERHERBERG, M. w niż. Austrii, w pow. niż. Wienerwaldu.

WINNICA, obizerne m. w Woi. Braclawskim, stol. powiatu, sądow ziem. i seymikow mieysce, z stwem plac. kwar. zł. 15723. z szkołami, ozdobne kilka klasztorami. Leży nad Bogiem. Pamiętna porażka Kozakow. r. 1650. Stwo tu przeniesione było z Braclawia. dl. 41. 11. sz. 51. 1.

WINSHOTE, m. Holl. w Prow. Groningskiej. Xżę d'Orange zbil tu wojko Hiszp. r. 1548.

WINSEN, m. i grod w Xięstwie Zelleńskim, nad Luką, o m. 4 od Luneburga. Drugie jest m. tegoż im. nad Allera, o m. 3 od Zelli. R. 1388. stoczona tu była batalia, w ktorej Wacław Elektor Sakski z linii Astaniufzow był zбитy, wktotce potym zabity przy obłożeniu Zelli.

WINSHEIM, *Venisima*, m. Cesarzkie Niem. w Cyr. Frankońskim w Margr. Anspachskim, nad Aischa, o m. 12 od Norymbergi, 15 od Bambergi. dl. 27. 59. sz. 49. 30. Obywatele są wyznania Luterskie.

Tom III.

go. Uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775.

WINTERBERG, m. Niem. w Hr. Spanheimskim z zamkiem i grodem, o m. 3 od Simmeren. Nal. w powszechności do familii Birkenfeldskiej i Badenkiej.

WINTERBURG, albo WIMBERG, w Czechach w Cyr. Prageńskim; fl. jest przez swoje huty, ktore są naylepsze w całych Czechach.

WINTERTHOUR, *Vitodurum*, dawne i piękne M. Szwajcarskie, o m. 6 od Zurichu. Znayduje się tu bogata biblioteka i źródło wody mineralney. W nim się urodził Jan Winterthour. Leży nad rz. Fulach, w rowninie miley i żyzney. dl. 26. 33. sz. 47. 42.

WINTZENBURG, zamek i wiel. grod w Bisk. Hildesheimskim, o m. 4 od Einbecku.

WINTZIG, albo WINTZING, m. w Szląsku z grodem w Xstwie Wolawskim.

WIRKSWORTH, m. Angiel. w Hr. Derbeńskim. Ma wody mineralne.

WIRNEBURG, Hr. w kraiu Effel w X. Lewenstein. Bierze swoje im. od zamku Wirneburg, o m. 2 od Kempen.

WITON, *Virtonium*, m. w Niderlandzie, w Luxemburgu Austr. na granicy Lotaryngii, o m. 9 od Lxemburga, 4 od Montmedi. dl. 23. 12. sz. 49. 50.

WIKTEMBERG, ob. Wurtemberg.

WISBAD, m. i Hr. Niem. w Weterawii, fl. przez swe cztery źródła wody mineralney, z ktorej nayznacznielze jest bardzo ciepła, i ma 18staścielazni. Nal. do Hr. de Nassau-Idstein, leży o m. 2 od Moguncyi, 7 od Frankfortu. dl. 25. 50. sz. 50.

WISBY, *Vishburgum*, M. znaczne Szwedzkie stol. wyspy Gotlandyi, z portem i dobrym zamkiem. Utrzymują tu, iż pierwsi oby-

watele M. tego karty morskie wynaleźli. Leży na skale nad morzem Bałtyckim, o *m.* 25 od Sztokolmu. dl. 36. 56. sz. 57. 40.

WILCHSBURG, grod w Frankonii w kraiu Henneberskim przy Opac. Fuldeńskim. Jest tegoż im. Opac. panien protestanckich w Hr. Schauenburkim.

WISENTHAID, w Frankonii, pow. położony między Bisk. Wurtzburkim i Hr. Kastelkim.

WISSET, m. w Niderlandzie obronne, w Bisk. Leodyjskim na prawym brzegu Mozy, o *m.* 3 od Mastrychu, 3 od Leodium.

WISŁA, *Vistula*, u Niemców *Weichsel*, jedna z rzek większych w Europie, a nayznacznieysza w Poliszczu. Wypływa z gór Szląskich w Xitwie Ciefzyńskim. Płynie naprzód na połn. ku z. potem ku w. od Sandomirza zaś ku połn. się obraca, i tak Polskę i Prusy przebiega, powiększa się rzekami Solą, Skawą, Rabą, Dunaycem, Wiśtoką, Nidą, Sanem, Więprzem, Pilicą, Bzurą, Bugiem, Drwęcą, Brdą, Ossą, i Motławą; płynie pod Oświeciem, Zator, Krakow, Kazimierz, Sandomierz, Warszawę, Toruń, Chelmno, Grudziądz, a pod Gdańskiem dzieli się na 2 koryta, Nogat i Leniwkę i jednym do Haffu, drugim do morza wpada. Jest żeglowną i spławiey wolny, różnych seymow waruń konfycucye. Brzegi iej od granicy Szląskiej do Sandomierza stały się granicą zabranego od Austrii kraiu.

WISLICA, *Visticia*, dawne m. w Woi. Sandomirskim, stol. powiatu, z Kasztelanją, z ftwem, kościołem, Kanon. mieysce sądow ziemskich, fl. w dzieiach naszych, ziazdami Pol. Wzięte było od Rusi r. 1136. od Czechow 1291. Niegdyś było obmurowane. Leży nad rz. Nidą, w gruntach błetnitych. Część Stwa pod pan. jest Austr. o *m.* 9 od Krakowa, 1 od Nowego - Miasta.

WISŁOK, rz. w Sandomirskim z gór Karpackich ma swoy początek, płynie pod Krosno, Strzyżów, Czudź, Rzeszów &c. wpada do Sanu, na przeciw Sieniawy.

WISŁOKA, rz. w Sandomirskim, wypływa z gór Karpackich i wpada do Wisły płynąc pod Jastem, Pilznem, Dembicą, Przecławem i Mielcem.

WISŁOKE, m. Niem. w wyż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad rz. Elfatz, o *m.* 3 od Heidelbergi. dl. 27. 26. sz. 49. 15.

WISMARK, *Vismaria*, wiel. i piękne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii, stol. Xstwa Meklemburskiego z dobrym portem. Było przedtym Anzeatyckie i bardzo mocne. Tu się urodził Daniel-Jérzy-Morhof. Szwedzi dobyli go r. 1632. Duńczykowie odebrali r. 1715. ale powrocilo do Szwecyi traktatem r. 1721. pod kondycją aby nie odnawiano zburzonych fortyfikacyi. Leży nad małą odnogą morza Bałtyckiego, o *m.* 7 od Lubecki, 23 od Luneburga, 28 od Stralfunda, 5 od Szweryna. dl. 29. 32. sz. 53. 56.

WISOCK, w Czechach w Cyr. Bolesławskim. Jest st. przez kamienie drogie, ktore w okolicach iej znawdują.

WISSAN, ob. Wuissant.

WISSENSTALIG, m. Szwabskie położone w dolinie, między wysokimi górmi na połn. Dunaiu przy Ulmie, nal. do domu Firsztembergów i Bawarskiego.

WILSTRONICK, ob. Ustronick.

WISZNIA, rz. na Rusi, wypływa z poza Grudka i wpada do Sanu, oblewa i daie nazwisko M. Wisznia Sądowa.

WISZNIA Sądowa, m. Rus. pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskiem, fl. mianemi tu przedtym Generałami Woi. Ruskiego. Leży nad rz. Wisznią, o *m.* 2 od Mościisk, 6 od Lwowa.

WISZNICZ, m. w Krakow. pod pan. Austr. stoł. dystryktu, dawne dziedzictwo domu Xżąt Lubomirskich, które pierwszy Kasztelan Woynicki nabył od Barzich, i na nim tyt. Hr. od Cesarzow otrzymał. Tu Stan. Lubomirski Wda Krak. Karmelitow fundował, gdzie i grob ich jest familii. Zdobi go pałac. Leży o m. 1 od Bochui.

WISZNIOW, w Lubelskim stwo płaci kwarty zł. 2284. *Wiszniowczyk*, w Podolskim, stwo płaci kwarty zł. 2437.

WISZNIOWIEC, *Visniovecium*, m. w Woi. Wołyńskim, z zamkiem, dawne gniazdo familii Xżąt Wiszniowieckich, st. porażką Tatarow za Zygmunta I. i r. 1782. widzeniem się Stanisława Augusta Krol. Pol. z następcą tronu Roszkiego. Swiadczą pilarsz iż pod Wiszniowcem rudy srebrne znajdować się miały. Jest teraz dziedzictwem Mniszchow. Leży na górze o m. 2 i pół od Krzemieńca, 4 od Zbaraża. dl. 46. 6. sz. 51. 10.

WITAGOLA, w Zmudzi w stwie Korziewskim, stwo płaci kwar. zł. 196.

WITEBSK, *Vitebscum*, znaczne M. przedtym stoł. Woi. teraz Prow. Mosk. jest handlowne, bogate, z zamkiem, z 2 Cerkwiami, fund. za Olgerda, st. śmiercią S. Jozafata Bisk. Niegdyś był stolicą Xżąt Ruskich. Leży nad Dźwiną częścią na górze, o m. 18 od Orszy. dl. 55. 1. sz. 57. 4. Woi. Witebskie r. 1772. oderwane przez Rosyją od Polki zostało, procz części pow. Orszańskiego będącej przy Pol.

WITKOW, m. w Woi. Gnieźńskim.

WITKOW, m. w Bełzkim, z kościołem farnym Dominikanow, &c. Nał. do Komorowskich, o m. 1 od Radziechowa.

WITKOWO, m. w Woi. Poznaniańskim.

WITOW, m. w Woi. Sieradzkim z Opac. Norbertańskim.

WITLICH, *Viteliacum*, m. Niem w Cyr. niż. Renu w Arcybisk. Trewirskim. Leży nad rz. Leser, o m. 7 od Trewiru.

WITMUND, *Witmunda*, wiel. m. z zamkiem w Xstwie Ost-Fryzyjskim, o m. 5 od Aurvchu.

WITSTOCK, M. i grod w Marchii Pregnitzkiey, o m. 7 od Rupinu, w Brandeburgii nad Doflą. M. to leży w równinie żyzney. Bogacą go dobre rękodziela. Szwedzi tu zbili r. 1636. wojsko Elektorskie Saskie.

WITTELSBACH, zamek zniszczony w wyż. Bawaryi przy Aich. Elekt. Bawarscy pochodzą od dawnych Hr. Wittelsbachskich.

WITTEMBERG, *Leucorea*, *Wittenberga*, albo *Witteberca*, obr. i st. M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, stołeczne Xstwa Saskiego z st. Akademią erygowaną r. 1502. przez Fryderyka III. Elek. Saskiego, z dołr. zamk. znajduje się tu konyśtorz i trybunał sąd ów tak cywilnych iak kryminal. Luter jest pochowany w kaplicy zamkowej. W tym M. zgromadzią się stany generalne Cyr. Elekt. Saskiego. Leży na prawym brzegu Flby, o m. 5 od Desslau, 15 od Brandeburga, 22 od Drezna, 18 od Berlina. dl. 30. 45. sz. 51-43'. 10".

WITTEMBERG, *Wittenburgum*, M. w Xstwie Meklenburgskim, w Hr. Szweryńskim.

WITGENSTEIN, m. stoł. Hr. znacz. w Cyr. wyż. Renu. Hr. to jest położone w okolicach tego miejsca, w którym rz. Lohn zaczyna się, o m. 6 od Marpurga, w kraju obfitującym w lasy.

WITTIGENAU, m. Czeskie w Cyr. Bechińskim, o m. 4 od Budweisly, nad jezierem wielkim.

WITTOU, w Pomeranii bliższej. Jest to półwyspa na wyspie Rugen, z ktorey wysmienite zboże wychodzi. W tym miejscu leżało st. M. Arson zburzone przez Waldemara I. Krola Duńskiego r. 1162.

WITZEHAUSEN, m. Niemiec. w niż. Hassyi nad Wez rą, o *m.* 6 od Kasselu.

WIZNA, m. w Woi. Mazowieckim, stol. swej ziemi, z Kalfetlanią i stwem grod. Jest drewniane, leży nad Narwą, o *m.* 2 od Łonizy, 5 od Szczucina. Ziemia Wizka ma 3 pow. Wizki. Wąsołki i Radziejowski, seymikują w Wiznie.

WŁODAWA, m. w ziemi Chełmskiej, było długo dziedzictwem Leżczyńskich.

WŁODZIMIERZ, *Vlodomeria*, lub *Lodomeria*, dawne M. Ruskie, główne pow. swego w Woi. Wołyńskim, a przedtem stolica udzielných Xżąt, z Katedrą Bisk. Greckiego, zamkiem, szkołami i kilka kościołami ozdobne. Miejscem jest seymikow Woi. Czerniechowskiego, r. 1319. Gedymin Xżę Litt. M. to z zamkiem opauował, zgładziłwzy wprzod Włodzimierza Xcia na pomoc przybywającego, r. 1365. wzięte zostało od Kazimierza wiel. które potem Kiejstut Olgierda Xcia brat wydobywszy się zniewoli odebrał r. 1431. na woynie Jagiella z Swidrygiellem ogniem było zniszczone. Jest nad rz. Ług zwaną, która wpada do Bugu niedaleko ztąd pod Uściulugiem, o *m.* 10 od Łucka, 3 od Rubieszowa, 3 od Łokacz, 40 od Warszawy. dl. 42 58. sz. 50. 48. Stwo Włodzimierskie płaci kwarty zł. 1991. na które ma emlit. Leduchowski.

WŁOCHY, *Italia*, wiel. półwyspa Eur. między Alpami, które ją oddzielają od Fr. Sabaudyi i morzem śródziemnym. Powietrze tu jest zdrowe i czyste, wyjąwszy państwo kościelne. Pory roku są tu umiarkowane. Bydło, zwierzyzna, zboże, wina, oliwa, drzewo, ziela, leguminy, owoce, słowem: wszystko tu jest, co służy do wygody życia. Można by ten kraj do rokosznego przyrównać ogroda. wiel. w nim liczba rzek znajduje

się; między ktoremi większe są: Po, Adiga, Adda, Tefin, Arno, Tiber, Trebia, Taro, Reno, Gariglian, Wolturn, Sylaro i Offanto. Góry i jeziora cały kraj prawie okrywają, między ktoremi największe góry są Apennińskie. Religia tu tylko Katolicka jest cierpienna, wyjąwszy żydow. Język Wło. uformowany jest z Łac. Ma w sobie wiele przyjemności, delikatności i mocy. Do śpiewania bardzo jest gładki, w ustach niewieścich najlepiej wydaie się. Włosi w powzięchności są grzeczni, rostopni, rozumni, skromni, wiele politycy, zdolni do nauk i kunsztow; ale są mściwi, pobbężniacy na pozor, zdraycy, zawiśni, lubiący blałk pozorny i na źle zażywający naysi rzeczy dla doyscia do swego końca i oszukania swoich nieprzyziaciol. Przyrównywają Włochy kraj swej do bota, ktorego cholewa przy gotleniu zawiera w sobie Rzeplę Wenecką, państwa Mantuy, Ferary, Parmy i Modeny, Rzeplę Genueską, Piemont i Mediolan. Łytka zamyka w sobie Marchią Ankonitańską i Abruzzo dalszą; ostroga Kapitanat; pięta ziemię Otrantką, sama zaś noga Bazylikatę. Na inieyscu sprzaczki jest M. Neapol i wyspy Procita i Ischia. Xstwo Toskańskie i państwo Papiezske wystawie przod nogi stykającej się z Sycylią, która niby przy iey palcach leży. Dodają do Wloch Sycylią, Sardynią, Korsykę i wyspy na morzu Toskańskim i Golfie Weneckim leżące. M. S. jest Rzym.

WŁOSZCZOWA, m. na trakcie Krakowskim do Piotrkowa, ma o półmili wieś *Czarnocz*, od ktorey początek st. rodziny Czarnieckich. Nał. do Małachowskich.

WODZISŁAW, m. w Krakow. na trakcie, dawne dziedzic: Lanckorońskich, ktorym podług Długosza r. 1370. był dany testamentem od Kazimierza wiel. *m.* 7. od Krakowa.

WOERDEN, m. i grod w Biskup. Osnabruckim w Westalii.

WOELCKENMARCK, piękne m. w niż. Karynty nad Drawa, o m. 10 od Klagenfurtu.

WOERLITZ, m. w Xstwie Dessau nad Elbą.

WOHBURO, m. i grod w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichskiej nad Dunajem, o m. 4 od Ingolstadt.

WOIGTLAND, *Voigtia Varisja*, kraj Niem. w wyż. Saxonii, ieden z czterech Cyr. Margr. Miśni, między Czechami, Margr. Kulmbachskim i Xstwem Altenburskim. Woigtlandia nal. po części do Elekt. Saskiego, a po części do Hr. Reussen.

WOLAW, *Volavia*, Wolawa, m. i Xstwo Niem. w Szląsku z zamkiem. Leży przy Odrze, o m. 12 od Wrocławia, 13 od Głogowa. dl. 34. 23. sz. 50. 16. Robią tu dobre materye wełniane.

WOLBORZ, m. w Wojs. Sieradzkim, zaszczycone razydencyą Bisk. Kujawskich, ozdobne przepyszny palacem, ogrodami wielkościami, iest o m. 2 od Piotrkowa.

WOLCKENSTEIN, m. w Miśni w Cyr. Ertzgeburskim z zamkiem, o m. 1 od Marienbergi. Łącznie leżą ztąd o milę

WOLCZYN, m. w Woiew. Brzeskim Litt. z pięknym palacem i ogrodami Xżąt Czartoryjskich, fl. urodzeniem szczęśliwie panującego Stanisława Augusta Poniatowskiego Krola Pol. r. 1732. dnia 17 stycznia. Jest o m. 6 od Brześcia.

WOLDECK, ob. Waldeck.

WOLDENBERG, m. w now. Frydeburskim, nad jezior.

WOLDENSTEIN, m. i grod w Bisk. Hildesheimskim.

WOLFACH, m. w Szwabii w Xstwie Firsztemburskim, z zamkiem, o m. 8 od Fryburga.

WOLFECK, w Szwabii w

Hr. Waldburskim, o m. 3 od Wangen. Jest to zamek.

WOLFENBUTEL, *Guelpherbitum*, wiel. i znaczne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Brunświckim, z iedną z najpiękniejszych bibliotek w Niem. i Arsenałem dobrze opatrzonym. Fr. dobyli go r. 1758. Leży nad Okrą, o m. 2 od Brunświku, 12 od Halberstadt, 9 od Hildesheimu. dl. 28. 15. sz. 52. 15. Xstwo Wolfenbutelskie iest przedzielone niejako Bisk. Hildesheimskim i Xstwem Halberstadt. na 2 części; to iest: na poł. i półd. Cały kraj w powszcchności iest żyzny i ludny.

WOLFFERSHEIM, m. i grod w Hr. Solmskim z starym zamkiem, który iest przemieniony na wspaniały kościół.

WOLTSBERG, *Luperum mons*, M w niż. Karynty nad rz. Lawertą z zamkiem, o m. 7 od Jundenburga.

WOLFSECK, ob. Woiseck.

WOLSHAGEN, m. i grod w niż. Hassji z starym zamkiem, o m. 6 od Kassel.

WOLFSTEIN, w wyż. Austrii w pow. Traun, iest to pow. nal. do domu Hageńskiego. Drugi iest tegoż im. Grod o m. 6 od Passau w Bawaryi nal. do Bisk. Passawskiego. Hr. Wolfsteinskie w dawnym wyż. Palatynacie, o m. 10 od Egru, nal. do Elekt. Bawarskiego. Jest ieszcze w niż. Palatynacie M. tegoż im. nad Lauterą, z zamkiem o m. 5 od Dwoch-Mostow.

WOLGA, *Volga*, iedna z największych rz. na świecie w Państwie Moskiewskim. Zaczyna się od jeziora Wronow, w Mokie na granicy Litwy i wpada w morze Kaspjskie, o m. 12 od Astrachanu ubieglszy m. 400. Niemi. Rzeka ta komunikuje się kanałami z rozkazu Carowej Katarzyny II. różnietami z iez. Ladogą, które przez Nową plynie do morza Bałtyckiego. Złączenie tych dwóch morz byłoby bardzo

dla handlu użyteczne, gdyby przeciągu podróży 2 lat nie wymagało.

WOLGAST, *Volgastia*, M. dośc. obronne i znaczne w Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, w Pomeranii bliższej Szwedzkiej, w pow. Gutzkowskim, z zamkiem i wiel. portem na morzu Bałtyckim przy uśc. Peeny, o *m.* 5 od Grypswaldi, 10 od Stralsund, 17 od Szczecina. dł. 31. 45. sz. 54. 8.

WOŁKOWYSKO, m. w Woi. Nowogrodzkim, stol. pow. z swem plac. kwarty zł. 2309. w dobrym położeniu, od Mścibowa, o *m.* 2.

WOLLIN, *Vollinum*, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii bliższej i Pruskiej z portem. Tu się urodził Bugenhagen. Leży na wypie uformowanej od rz. Swiny i Duwenowy, o *m.* 4 od Kaminu. dł. 32. 30. sz. 53. 56.

WOLMART, *Volmaria*, m. w państwie Moskiewskim w Inflancjach, w pow. Letteńskim, nad rz. Treideną. dł. 42. 30. sz. 57. 32.

WOLMERSTÆDT, m. i grod w Xstwie Magdeburkim z zamkiem nad rz. Obrą wpadającą w Elbę.

WOŁOCHY, *Valachia*, Prowincya Europ. mająca *m.* 90 dł. a 50 sz. Graniczy na połn. z Moldawią i Siedmiogrodem, na w. i połud. z Dunajem, na z. z Siedmiogrodem. Piotr Woi. Wołoski poddał kraj swoy pod lenne prawo Władysławowi Jagiellonowi w r. 1386. w r. 1436. gdy Alexandra Wdy. synowie Eliaż i Stefan zgodzili się z sobą o następstwo nie mogli, Krol Władysław III. Multany Eliażowi, a Wołochy Stefanowi wyznaczył, pod kondycją aby oba Polzccze byli poddanemi. Za Zygmunta III. pod pan. Tureckie oba przeszli, a Hetman W.K. Zolkiewski nie dokładając się Rzepltey traktatem r. 1617. ustąpił Wołochy i Multany Turkom, są Wołochy teraz nal. do Turkow, są rządzone przez

Hospodara, który Suftanowi płaci 1800000. liwr. haraczu, sam zaś rocznego ma dochodu cztery miliony 500,000. liwr. Rezyduje w Bukarescie. Część nal. do domu Austr. ustąpiona była Turkom traktatem Belgradskim r. 1739. a powrocona r. 1771. Rozciąga się między Siedmiogrodem, Bannatem Temezwarskim i Dunajem aż za rz. Alutę. Wołochy jest kraj pusty i nieludny. Zywi wiele bardzo zachwalonych koni i bydła. Znajdują w niej rudy różnego gatunku. Obywatel Wołoch są Węgrzy, Sał i rodacy. Wyznają Religiją Grecką. Są Wołochowie mieszkający w Siedmiogrodzu, a którzy mają swego Bisk. w Roshimar, w Hr. Hermanstadtskim. Lubią próżniactwo i mało przykładać się do życia rolniczego. Co jest przyczyną, iż grunta prawie należą do tego, który je uprawia; ale chłopci przymuszani prosić o pozwolenie panow, do których one należą, tyle tylko onych uprawiają, ile potrzeba wyciąga. Muszą zaś płacić cztery dziesiąte części panu za pozwolenie, jedną kościołowi i jedną swemu rządzczy, nie zostaje się im tedy tylko cztery dziesiąte części, na ich potrzeby i wyżywienie się. Mogliby prawda cokolwiek sobie zebrać choć pod temi tak uciążliwemi warunkami, ale rząd tyrański tej Prow. każdego podając w niepewność tego, co posiada jest przyczyną, że wielu woł. żyć w próżniactwie, niż rolę uprawiać. ob. Multany.

WOŁODARKA, m. w Woi. Kitowskim, nad rz. Rosłą.

WOŁODYMIR, *Volodimtria*, M. i Xstwo dośc. znaczne w Państwie Moskiewskim nad rz. Klezma-Reką, o *m.* 60 od Moskwy. Wiel. Xżęta Rosyjscy tu dawniej rezydowali. dł. 60. 40. sz. 55. 46. Prowin. graniczy na połn. z Wołgą. na w. z niż. Nowogrodem, na połud. z Xstwem Moskiewskim, na z. z Xstwem Susdalskim.

WOŁOGDA, wiel. i obronne M. i Xstwo w Państwie Moskiewskim z Arcy-Bisk. Handluie znacz. Mnóstwo tu wielkie znayduie się kościołow. Ma wiel. fabryki i skład towarow. Leży nad rz. Wołogdą, o m. 100. od Moskwy, 50 od Jarosławia. dl. 59. 25. sz. 59. 10. Prowin. graniczy na połn. z Prow. Gargopol, na z. z Prow. Białozero, na pośd. z Prow. Bielską i Susdalską, na w. z Ostiagską.

WOŁPIN, stwo w pow. Wołkowskim płaci kwarty zł. 6016. emfit. Platerow.

WOLTZHEIM, w Cyr. wyż. Saxonii przy Gere, jest st. przez batalią generalną, którą Cesarz Henryk IV. wygrał tu na Rudolfie Xźęciu Szwabiskim r. 1080.

WOLWRAM, ob. Olbrom.

WOŁYN, *Volhinia*, Prow. Pol. czyli Woi. ktore na z. z Woi. Bełzki i Rufskim, na pośn. z Podlasiem, na w. z Kiiowskim, na połud. z Podolskim graniczy. Dzieli się na 3 pow. Łucki, Włodzimirski, i Krzemieniecki. Kray jest nayżyzniefzy i nayobstifzy prawie w Pol. w wszelkie zboża, bydło, pszczoły, owoce, &c. Oblewaią go rz. Styr, Horyn, Slucz, i wiele pomniefzych. Obywatele są możni i bardzo ludczy. Woi. fzczy się wielą ofobnemi przywileiami. Używa za herb krzyża białego, a na nim orzeł. Mundur kontufz zielony, wyłogi ponsowe, żupan biały. Senatorow ma tych Bisk. Łuckiego, do ktorego diecezji całe Woi. nal. Wdę i Kafztelana Wotyńskich. M. S. Łuck.

WONKOSZCE, m. w Woi. Podolskim nad Strugą, blisko Kalusza.

WONSOSZE, lub Wasosz, m. w ziem: Wizkiey, stół. pow. jest nikczemne, pół mili od Szczucina. Grod Wąsowski nal. do stwa Wizkiego.

WONSIEDEL, M. w Franckonji w wyż. Burgrawiacie, o m.

13 od Bäreytu, 16 od Kulmbachu, nad rz. Roeslau. Znaydują w tuteyszych okolicach rudy cyny, miedzi, żelaza i marmuru.

WOODBRIGE, m. Angiel. w Hr. Sufolcku, gdzie robią statki wodne. Leży nad rz. Debent, o m. 2 od iey uyscia.

WOODSTOK, m. Angiel. w Oxfordshirze, z pięknym zamkiem nazwanym *Bleinheim*, na pamiątkę batalii pod Hochstett, którą Angl. zowią *Bleinheim*. Dziedzina ta przez Parl. była dana X. Malborugowi, który kazał ow. zamek wystawić, i iemu nadał to imie. Tu się urodził Edward *Czarnym* przezwany, który wygrał st. batalią pod *Poitiers*, i Godfryd Chaucer. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 22 od Londynu przy rz. Ewenlode. dl. 16. 16. sz. 51. 50.

WOOLWICK, o m. 4 od Londynu nad Tamizą. Jest to miejsce w którym budują okręty wiel.

WOOTEN-BASSET, m. Angiel. w Hr. Wiltońskim, posyła 2 Dep. na Parl.

WORCESTER, *Vigornia*, dawne, wiel. piękne M. Angiel. stół. Worcester-shiry, z Bisk. kościół Katedralny jest bardzo piękny. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży na pagórku nad Sawerną, o m. 32 od Londynu, 6 od Herefordu. dl. 15. 20. sz. 51. 26. Prow. ma m. 44 do koła. Jest to kray naypiękniefzy i naylepszey w całej Anglii. Posyła 2 Dep. na Parl.

WORINGBEN, *Buruncum*, m. Niem. w Elek. Kolońskim, na lewym brzegu Renu. St. jest przez batalią, która tu sfoczona była r. 1288.

WORKUM, *Vorcunum*, M. Niderlandzkie w Fryzji nad Zuyderzee z portem, o m. 4 od Harlingen. Rządzone jest przez ośmiu Burmistrow.

WORMS, *Vormatia*, *Borbetanagus*, albo *Augusta Vangionum*, Wormacya, dawne, wiel. i st. M.

wolne i Cesarckie Niem. w Palatynacie Renu, ktorego obywatele są Lutrzy, z Bisk. ktorego Bisk. jest jedynowładnym Panem i Xzęciem *Imperii*. Znakomite jest seymami tu odprawionemi, a ofobliwie r. 1521. na którym Luter był przytomny. Odtąd iak Francuzi go spalili r. 1689. poczęło ruynować się i niszczyć. R. 1770. Uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży w miłym położeniu w kraju żyznym, obfitującym w wino, na lewym brzegu Renu, o m. 7 od Heidelbergi, 8 od Spiry, 8 od Moguncyi, 13 od Frankfortu. dl. 26. 2. sz. 40. 34. Bisk. Wormackie jest zamknięte w Palatynacie między grodami Oppenheim i Neustadt. Ren dzieli go na 2 części równe Ma m. 10 dl. 6 sz. Kapituła jest złożona z 13 Kanoników i 7 Domicellaryulzow. Bisk. nal. do Metropolii Moguntńskiego wraz z Elekt. Palatynu jest dyrektorem Cyr. wyż. Renu. Wiktor miany jest za pierwszego tuteyższego Bisk. r. 1349

WORONIE, ob. Miedniki.

WORON, m. w Woi. Połockim.

WORONECZ, m. Moskiew. stol. Xstwa Woroneckiego, nad rz. tegoż im. która tu wpada do Donu. Jest m. obfzerne i bogate z Katedrą Archiwładyki. Prowadzi handel znaczny. Piotr I. r. 1697. wielki tu okręt stawiać kazał.

WORONOWKA, m. w Woi. Braclawckim nad rz. Inne tegoż im. jest w Kiiowskim.

WOROTYNSKOI, M. w Cesarstwie Moskiewskim stol. Xstwa tegoż im. w Rosyi Moskiewskiej nad Oską, o m. 40 od Moskwy. dl. 56. sz. 53. 30. Xstwo graniczy na półn. z rz. Ugrą i Xstwem Rezańskim, na w. z nimże na półd. z kraiem Kozackim, na z. z Xstwem Siewirskim.

WOYCIESZKOW, m. w Woi. Lubelskim, o m. 4 od Łukowa.

WOINICZ, *Voinicia*, m. w Krakowskim teraz pod pan. Austr.

w Cyr. Wielickim, przedtym z Kasztelanią, leży nad Dunajcem, o m. 9 od Krakowa. Pod Woyniczem zbite było woysko Lanckorońskiego Hetmana od Szwedow r. 1654.

WOYNŁOW, lub WOINŁOW, m. na Pokuciu, o m. 2 na z. od Haliacza.

WOYSŁAWICE, m. Ruskie o półmili od Uchania. 3 od Kratowstawa.

WRAKAŁAHOW, nowy i stary, m. w Mściślawckim w dobrym położeniu nad Dnieprem.

WRIETZIN, dawne M. w średniey Marchii Brand. w Cyr. wyż. Barnimskim, nad Odra, o m. 9 od Küstrina. Handluie z Szląskiem rybami solonemi.

WROCLAW, *Vratislavia*, u Niem. *Breslau*, wiel. bogate, ludne i piękne M. stol. Szląska, z Biskup. Akademią i tyt. niegdyś Xięstwa, a teraz należące do Krola Pruskiego. Rynki, kościoły i inne gmachy publiczne są tu bardzo wspaniałe i piękne. Handel prowadzi wiel. W przepysznym ratuszu M. tego jest wieża, zwana wieżą zegarową, która miana jest za najpiękniejszą w Niem. Za wybiciem każdej godziny daie się na niey słyszeć granie na różnych instrumentach. Oyczyzną jest Jana Senerta i podług wielu zdania fl. Opitiusza. Było wzięte od Austr. dnia 24 Listopada r. 1757. po wygraney potyczce, byli zaś przymuszeni ustąpić z M. dnia 19 Grudnia tegoż roku. Leży nad Odrą szeroko w tym miejscu płynącą, o m. 16 na półn. od Głacu, 14 na w. od Lignicy, 8 od Wolawy, 55 od Krakowa, 45 od Pragi, 67 od Wiednia. dl. 51. 3. sz. 34. 42.

WROCLAWEK, m. w Woi. Brzeskim Kujawckim, Biskupie, z Katedrą dawną i piękną, z Kanoniami dobrze opatrzonemi, z kościołami sarnym, Reform. Misyjonarzow, &c. Z seminarium i wielą

domami murowanemi, z ratnzem z zamkiem Bisk. Kujaw. oblany wodą Wida, i małą rz. Jest porządki i handlowne. Leży w nizinie nad Wida, od Brześcia m. 1. i pół od Lubrańca 2. od Torunia 6. od Plocka 5.

WRONKI, m. w Woi. Poznańskim, nad Wartą imienia Kozmińskich.

WRZESNIA, m. w Woiew. Kalitkim im. Xżąt Ponińskich. Leży na trakcie pocztowym od Kofrzyna. o m. 2. od Poznania 5.

WSCHOWA, u Niem. *Fraustadt*, M. w Woi. Poznańskim, stołeczne swej udzielney ziemi na granicy Szląskiej, zabudowany i osiadły od Niem. ma 3 Luterskie zbory; prowadzi handel znaczny naywięcey wolami i wełną. Mieyscem jest grodu i łądow ziemskich. Dawniej należało do Xstwa Głogowskiego, ale odebrane było od Kazimierza r. 1343. zniszczone pożarem 1644. poniosło klęskę od Moskwy i Szwedow 1706. Leży w rowinie, o m. 2 od Leszna, od Nowego miasta 5. od Poznania 12. Stwo Wschowskie płaci kwarty zł. 804 jest w possessyi emfit. Kwileckiego.

WUCK-TE-DUERSTEDT, m. w pow. Utrechtskim z obrobnym zamkiem nad Renem przy źrzodle Lek. dl. 22. 42. sz. 52.

WUISAN, albo WUYSEN, m. Fr. w pow. *Boulenois*, nad morzem o m. 3 od Guisens. Biorą je za *Portus lectus*. w którym wladł Juliusz Cezar naokręt idąc do Anglii.

WULLEMER, (S.) ob. Wilnogr.

WUNNENBERG, m. Niemiec. w Bisk. Paderbornskim. o m. 7 od Paderborny. Przy tym M. Karol W. zbił zupełnie Saxonow r. 794.

WUNSTORF, m. o m. 6 od Hannoveru, z pięknym Opac.

WURBEN, w Szląsku w X. c.

stwie Swidnickim. Jest to Przeorstwo Cyłterskie nal. do Opata Gryfawskiego.

WURDEN, kraina Niemiec. *Wurden-Land*, położona przy rz. Wezerze w Xstwie Bremeńskim. Składa część Hr. Olsenburgskiego.

WURSTEN, kray w Xstwie Bremeńskim, położony nad Wezerą. Obywatele jego nazywają się Wurlaci. Ma m. 5. dl. 1. sz. i dziewięc tylko w sobie zamyka parafii.

WURTEMBERG, albo raczej WIRTEMBERG, *Virtembergensis Ducatus*, Xstwo udzielne Niemiec. w Szwabii graniczy na półn. z Frankonią, Arcy-Bisk. Mogunckim i Palatynatem Renu, na w. z Hr. Otyńskim, Margr. Burgawskim, pow. Ulmckim i kilka innemi małemi pow. na pośd. z Xstwem Hohen-Zollernskim, Firsztentemskim, i Margr. Hohenberskim, na z. z Palatynatem Renu, Margr. Badesckim i Lalem czarnym. Hübner daie mu m. 40. dl. a 24. sz. Kray to jest żyzny i nayludniejszy w Niem. Xzę Wirtemberski jest wiel. Łowczym Imperii. Xstwo to bierze swoje imie od Wirtemberga zamku położonego między Nekrą i Dunajem, o m. 2 od Stutgardy. Zamek ten bardzo jest dawny i już niższeie. Rezydnie tu sędzia Grodowy. Obywatele tuteysy uwolnieni są od prawa Kaduwego we Fr. r. 1778.

WURTZACH, m. w Szwabii w Hr. Waldburckim, o m. 6 od Memmingen z zamkiem.

WURTZBURG, *Herbipolis*, wiel. i piękne M. Niem. jedno z nayznaczniejszych w Cyr. Frankonckim, stol. Bisk. Wurtzburskiego, który jest Bisk. Mogunckiego z pięknym i wspaniałym zamkiem nazwanym *Frauenberg*, w którym Bisk. rezydnie, i Akademią erygowana r. 1403. Było przedtym Cesarckim, ale dziś nal. do swego Bisk. Leży na prawym brzegu Menu wérzod pięknych ogrodow, o m. 16 od Bambergi, 18 od Norymbergi,

25 od Frankfortu, 30 od Moguncyi, 120 od Widnia. dł. 27. 40. sz. 49. 46. Przy tym M. leży zamek Marienburg. Bisk. Wurtzburckie bardzo jest rozległe i zawiera w sobie znaczną część Frankonii. Graniczy z Hr. Henneberskim, Xłwem Koburckim, Opac. Fuldeńskim, Arcy Bisk. Moguntckim, Margr. Anspachckim, Bisk. Bamberckim i Hr. Wertheimckim. Ma m. 26 dł. 20 sz. i zamyka w sobie 52. grodow. Bisk. jest Xżciem Wurtzburckim i Frankońskim. Ten który jest obrany Kanonikiem Wurtzburckim, aby został Bisk. musi iść goło po pas pomiędzy Kanonika. którzy różgami go uderzają. Pierwszy Bisk. Wurtzburcki jest S. Buehar r. 742. Kapituła jest złożona z 24 Kanonikow i 29. Dominicellariuszow. Obywatele tego Biskupstwa byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1773.

WURTZEN, *Wurtzena*, m. w Miśnii nad Muldą o m. 6 od Lipska, przedtym Bisk.

WUSTERHAUSEN, albo DEUTSCH-WUSTERHAUSEN, m. w nowej Marchii Brand. o m. 6 od Rupina nad Dossią.

WUSTERHAUSEN Wandalski, dom Krol. w Brandeburgii, w Cyr. Teltowckim nad Spreą Wandalską, o m. 6 od Berlina.

WUSTEROW, m. i grod w Xłwie Zelleńskim nad Jetzą, o m. 4 od Danneberga.

WYCHOWIEC, m. w Woi. Brzeckim Litt. m. 6 od Pińska na połu.

WYGRY, w Woi. Trockim, fl. i bogaty klasztor Kamedulow.

WYL, piękne m. Szwajcarskie o m. 5 od S. Galla. Opac. ma tu swoy piękny palac. Bardzo jest ludne i leży na pagórku.

WY SOCK, m. w Woi. Brzeckim Litt. między błotami, o m. 3 od Dubrowicy.

WYSOKIE, m. drewniane i male, w Woi. Lubelskim, nad Strugą, w gruntach dobrych, o m. 4 od Franopola, 5 od Lublina, nal-

do imienia Xżąt Jabłonowckich.

WYSOKIE, zwane Litt. m. w Woi. Brzeckim Litt. fl. iarmarkami walnemi na konie i bydło Ukraińskie. o m. 3 od Kamieńca Lit.

WYSPA, *Insula*. u Fran. *Isle*. Jest część ziemi ze wszystkich stron oblana wodą. (*)

WYSPA-BURBONSKA, obacz Malcareigne.

WYSPA-FRANCYI, ob. Francya.

WYSPA-WIELKA, *Insula grandis*, *Isle grande*, wyspa na pomorzu Brezylji, o m. 25. na połud. od Rio-Janeiro. Kanał ciągnący się od niej; doładu daie Komunikacyą wyspie z Brezylją i schronienie okrętom. Na brzegu jest M. małe na przeciw leżące, zwane: *Villa grande*.

WYSPA-DŁUGA, *Insula longa*, *Isle longue*, wyspa Ameryki połu. należąca do nowego Yorku, w stronie zachod.

WYSPA Wniebowstąpienia, *Ascensio*, *Isle de l'Ascension*, wyspa między Afr. i Brezylją położona; odkryta r. 1508. od Tristana Acuna, w dzień w Niebowstąpienia. Dla niej ostatku wody, niema żadnego któryby się na niej mieszkać odważył. Okręty lądują tu dla wtychnienia z przyczyny portu dobrego. Poławiają się na tey wyspie żolwie wysmienite. Odchodzące okręty zostawiają listy do mających przybyć po nich w butelce w miejscu pewnym, co zowią *le bureau de la poste*, ktore przybywający czytają i inne znowu zostawiają. dł. 5. sz. połd. 7. 57. Jest wyspa tegoż im. w Amer. połd. na przeciw brzegom Brezylji.

WYSPA Wniebowzięcia, *Assumptio*, *Isle de l'Assomption*, wyspa w Amer. połu. w Golfie S. Wawrzeńca, przy uyciu wiel. rz. tegoż im. Okryta jest lasami i osia-

(*) Szukaj wysp pod nazwiskami właścawemi, procz następujących

dła od Fr. do których nal. przez traktat Utrechtski, ustąpiona potym Angl. traktatem Paryzkim r. 1762. dł. 316. sz. 49. 30. Tegoż im. M. w Paragway właściwey nad rz. Paragwayą z Bisk. Jest ludne, obfituje w wszelkie owoce i zboża, powietrze ma umiarkowane, przeco drzewa zawsze zieleniejące się widzieć się tu daia; i wiele pastwisk dł. 319. 40. sz. pold. 25. 30.

WYSPY-KANARYJSKIE, ob. Kanaryjskie wyspy.

WYSPY Kapu Zielonego, *Infula capitis viridis*, ią wyspy na Oceanie Antlantyckim położone ku pomorzu zachodniemu Afr. i na zachod Kapu zielonego *Cap Verd*; Jest ich 12. z których *S. Jago*, jest największą. Antoni Noli Genuńczyk, będący na usługach Krola Portug. odkrył je r. 1460. i oddał Koronie Portugal. Powietrze tu panuje ciepłe i niezdrowe. Vice-Krol rezyduje w *S. Jago*. dł. 352--355. sz. 14. 30'. 19".

WYSZOGROD, *Visogrodia*, m. w Mazowfzu stol. swej ziemi z Kafztelanią i stwem gród. mieysce sądow i seymikow. Miało dawniey dobry zamek. r. 1319. od Krzyżaków, 1370. od Ziemowita Xięcia Mazowieckiego wzięte było, r. 1747. pożar go zniszczył. Leży nad Wisłą, o m. 12 od Warszawy. Ziemia Wyszogrodzka niema żadnego pow.

WYZGROD, m. w Kiiowfkim nad Dnieprem.

WYZYNA, zowie się klin ziemi oblaney morzem Bałtyckim w Woi. Pomorskim, na którym stoi M. Hela i g wfi, a który formuje Pautzkerwick.

X

XACCA, albo SACCA, *Tarma*, M. Sycylijskie z obronnym zamkiem i portem na brzegu pold. wyspy, pod górą, o m. 8 od Mazary, 19 od Palormu. dł. 30. 37. sz. 37. 34.

XAGUA, port w Amer. na brzegu pold. wyspy Kuby, między wyspami Pinos i Spiritu Sancto. Jest to ieden z naypiękniejszych Portow Ameryki.

XAINTES, ob. Saintes.

XAMUEN, wiel. wyspa Chinfska w Prow. Xantung w Golfie Gangeskim. Bardzo jest ludne; i dobry ma brzeg.

XANDRE, (S.) m. Fr. w pow. *d'Annis*, o m. 2 od Rochelle.

XAOCHFU, *Xaocheum*, wiel. M. Chińskie w Prow. Quanton między dwoma bystreimi rz. dł. 130. 30. sz. 24. 42.

XAOUU, M. Chińskie w Prowin. Fokienie. dł. 131. sz. 17. 10.

XATIVA, *Satabis*, M. Hiszp. w Krol. Walencyi w Prow. Segura. Przeszedłszy to M. na stronę Arcy-Xęcia r. 1706. wzięte było przez Fr. i Hiszp. którzy je zupełnie zniszczyli. Poczęło potym znowu powstawać i do pierwfzey przychodzić piękności. Leży na górze pod którą płynie rz. Xucar, o m. 13 od Walencyi, 20 od Alikantu. dł. 17. 21. sz. 39. 1.

XAVIER, M. nayhandlownieysze w calej Gwinei i znane w relacjach Angiel. pod im. *Sabe* albo *Saby*. Zniszczone było przez Murzyna Dahometa. ob. Juda. Widzieć się tu daie ieszcze dotąd ulica palmowa służąca niby za Burfę, do ktorey udawali się kupcy Eur. dla handlowania z Judayczykami.

XAVIER, m. Hiszp. w Nawarze, o m. 1. od Sangoesa. Dało swoje imie S. Franciszkowi Xaweremu.

XECIEN, *Xicium*, M. Chińskie w Prow. Queichau. Leży w kraiu obfitującym w żywe srebro. dł. 124. 30. sz. 27. 55.

XENIL, rz. Hiszp. w Krol. Grenady. Wpada w Gwadalkwiwir nie daleko Ecija.

XENSI, Prow. siódma Chińska, trzecia z szesnastu składających to wiel. Państwo. Graniczy

na połn. z wiel. murem, na w. z rz. Jauną, a z innych stron z górami. Zamyka w sobie 8. Metropoliow. 107. M. wiel. nie licząc M. żołnierskich i zamkow. Obfituie w to wszystko, co jest do życia potrzebnego. Wiel. liczba roślin lekarzkich tu znayduie się. M. S. iest Sigan.

XERESDEBEDAJÓZ, albo **DELOS-CAVALEROS**, *Xera Equitum*, M. dosyć znaczne Hiszp. w Estremadurze, w pow. nazwanym *Tralzo-Guadiana*, z tyt. wiel. M. Leży w kraiu obfitującym w pastwiska nad rz. Ardillą, o m. 11 od Badaiozy. dl. 11. 30. sz. 38. 13.

XERES-DE-LA-FRONTETA, *Asta Regia*, piękne i bardzo znaczne M. Hiszp. w Andaluzyi w Diec. Sewilskiej. St. iest przez batalią, która tu stoczona była r. 712. i przez swe dobre wina, które przez zepłucie zowią *de Cheres*. Leży przy Guadalecie w kraiu miłym i żyznym, o m. 2 od S. Maryi, 7. od Kadix, 19. od Sewilli, 140. od Madrytu. dl. 12. 5. sz. 36. 40. Jest iestzcie tegoż im. M. w nowey Hiszp. w nowey Gallicyi. dl. 272. 10. sz. 22. 35. Inne zaś w Audyencyi Gwatymalskiej, przy źrzodle małej rz. wpadającej w morze połd.

XIAZ, *Xianfia*, m. w Krak. stol. pow. swego, z dawnym klasztorem Augustynianow. z pięknym pałacem za M. W górzystym, położeniu nal. do Margr. Pinczowskich. Jest blisko Miechowa.

XICOCO, *Xicoca*, wyspa Japońska, między wyspami Niphoni i Saikocs. ob. Japonia.

XICONA, *Sexiona*, m. Hiszp. w Krol. Walencyi w pow. Segura zbrojnym zamkiem wystawionym na górze. Leży między górami w kraiu obfitującym w dobre wina, o m. 6 od Alikantu. dl. 17. 25. sz. 38.

XILOCASTRO, *Agira*, m. w Morei w Xstwie Klarencyi, o m. 2 od Golfu Lepanto.

XINCHEU, *Xincheum*, M.

Chińskie w Prow. Huguang między górami, w których różnego gatunku rudy znayduią się. W tych miężkaią dzicy ludzie, o których Chińczycy mówią, iż pochodzą z związku zaległego między psem i Krolewną tego kraiu. Krol zaś był dał swoią córkę temu psu za to, iż zabił iednego z nayokrutniejszych nieprzyjaciół jego, którego zabicelowi tę przyrzekł nadgrodeę. dl. 129. 6. sz. 29. 6.

XUCAR, *Sucro*, rz. Hiszp. zaczynająca się w nowey Kastylii w *Sierra de Cuenca*, i wpada w morze śrzodziemne między Collera i Gandia przerznawszy Krol. Walencyi.

XUDNOGROD, M. w Turcyi Europ. w Kroacyi na granicy Dalmacyi, o m. 11 od Sebenico, 15 od Zary. dl. 44. 46. sz. 40. 16.

XUICHEU, *Xuicheum*, M. Chińskie w Prow. Kiangsi przy rz. Hoayang. dl. 132. 4. sz. 28. 57.

XUNKING, *Xunking*, M. Chińskie w Prow. Suchuenie w kraiu górzystym. dl. 124. sz. 31. 37.

XUNNING, *Xunning*, M. Chińskie w Prow. Junnan pod górą. dl. 117. 2. sz. 24. 47.

XUNTE, *Xunta*, M. Chińskie w Prow. Pekijskiej w kraiu górzystym. dl. 131. 9. sz. 37. 50.

XUNTIEN, ob. Pekin.

Y

YABAQUE, *Yabaka*, wyspa Amer. iedną z Lukayskich na połn. ku w. wysby Maguany, a na połn. S. Dominika. dl. 22. 30.

YALE, M. i Prow. Indyi wsch. na wyspie Ceylan.

YAMBO, m. Azyat. w Arabii na brzegu wsch. morza Czerwonego z portem i zamkiem. dl. 53. 45. sz. 21. 40.

YANCHEU, *Yancheum*, wiel. piękne, ładne, bogate i kupieckie M. Chińskie w Prow. Nankiu. W o. kolicach jego wiele żup solnych

znayduje się. dl. 136. 30. 7. 33. 6.

YANON, osada Fr. na brzegu Majabarckim, o m. 30 od *Candavir*. Robią tu piękne płótna, zwane *plotnami Guinejskimi*.

YAGAN, M. Chińskie żołnierskie w Prow. Junnan, w kraju napełnionym łąkami i górami. dl. 119. 16. sz. 26. 3.

YARMOOUTH, *Jarmutun*, M. Angiel. w Hr. Norfolk, z tyt. Hr. i dobrym portem przy uściu rz. Yary, o m. 35 od Londynu. Połow śledziów największym jest tutejszym bogactwem. Posyła 2 Dep. na Parl. dl. 18. 56. sz. 52. 32.

YARMOOUTH, m. na wyspie Wight w Anglii, z portem. Jest piękne i obr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 25. od Londynu. dl. 16. 20. sz. 50.

YAZOUGDA, osada Fr. przy Krol. Awańskim. Nal. do osady Chandernagorskiej.

YDAUSQUERIT, kraina Afr. w Biledulgerydzie przy Sahara. Obfituje w konie i bydło.

YEMEN, ob. Arabia szczęśliwa.

YENLHEU, M. Chińskie w Channton między rz. Cy, i Kiang. dl. 149. sz. 36. 18.

YENVILLE, ob. Janville.

YERRE, ob. Hieres.

YERKEN, ob. Irken.

YERVILLE, m. Fr. w Norm. o m. 6 od Rotomagu.

YESD, *Yesda*, M. znacz. w Iraku Perckim, na w. Ispahanu. Leży w kraju obfitującym w owoce, cytryny i zboże. Rękodzieła materialne czynią go tak znacz. kobiety tego M. miane są za najpiękniejsze w całej Peryi. dl. 74. 5. sz. 32.

YEURF-LE-CHATEL, wiel. m. Fr. w *Beauce* o m. 2 od *Pluviers* nad rz. *Rivarda*.

YOCHEU, M. Chińskie w Prow. Hukwang nad rz. Kiomgą, Siangą, i Fungą. dl. 130. sz. 30.

YONNE, *Icauna*, rz. Fr. zaczynająca się w górach *Morvant*; wpada w Sekwanę u *Montreau*. Poczyna być żeglowną od *Clamecy*.

YORCK, *Eboracum*, piękne, wiel. bogate, ludne, i jedno z najznaczn. M. Angiel. stol. Prow. Jorkskiej z Arcy-Bisk. którego Arcy-Bisk. jest kapelanem zawsze Krolow, i ją koronuje. Ma wiel. Bibliotekę, i tyt: *Xiftwa*, który nosi drugi syn Krol Angl. kościół katedralny mianu jest za najpiękniejszy w całej Eur. M. tobyło bardzo śl. za czasów Rzymian. Posyła 2 Dep. na-Parl. Leży nad rz. *Onle* o m. 17 od *Linkolnu*, 44 od *Edyburga*, 50 od *Londynu*. dl. 16. 23. sz. 53. 54. Prow. Jorkska jest Prow. nadmorska połn. i największa w Anglii, która posyła 2 Dep. na Parl. Ma m. 107. dokosa i zawiera w sobie 3,770,000. morgów gruntu. Dzielą ją na 3. części które są: połn. *Easta* i *Wertriding*. Obfituje wto wszystko co tylko do życia jest potrzebnego, a obołwie w bydło, zboże, zwierzę, ryby i dobre konie.

YORCK nowy, Prow. Amer. połn. graniczy na połn. z *Kanadą* na w. z nową *Anglią*, naz. z *Pensylwanią* i *Wirginią*, na połd. z morzem połn. rz. *Hudson* przerywna ją od połn. ku połd. Jest jedną z 13. Prow. składających nową rzeczpospolitą Amer. Nazywano ją przedtym nową *Szwecyą*, ponieważ w *Szwedzkich* zoltawała ręk. Ale odmieniła imię przedszedłszy do Angl. ob. stany ziednoczone, *Pensylwania*.

YORINAM, Prow. Amer. w *Guienne* maiaćca m. 60. dl. Leży wzdłuż rz. *Amazońskiej*. Obywatele są przystoyni, piękney talii, mężni, odważni, i zręczni do robienia orężem. Tak mężczyźni, iak białogłowy chodzą tu nago.

YOUHIL, *Jogalia*, M. Irlandkie, w Hr. *Korck*, z dobrym

portem, przy uyciu rz. Blankwater. Dep. na Parl. dł. 9. 50. sz. 51. 51.

YOUSET, wieś o m. 2. od Uzeze, przy ktorej leży źródło wody mineralney zdrowey na suchoty, dysfenteryę, &c.

YPRES, *Ypra*, piękne, obr. i znacz. M. w Flandryi Aufr. z Bisk. Suff. Malińskiego, erygowanym r. 1559 przez Papieża Pawła IV. Fran. go dobyli r. 1678. i zatrzymali przy sobie aż do traktatu Utrechtskiego. Znowu go odebrali r. 1744. Było to przedtym wielkie, bardzo ludne i bardzo handlowne M. Leży w piękney i żyzney równinie nad rz. Yper. o m. 5. od Courtrai, 6. od Nieuportu, 9. od Dunkierki, 6. od Lille, 58. od Paryża. dł. 20. 32'. 55". sz. 50. 51'. 5.

YRAK-AGEMI, ob. Irak-Agemi.

YRIER-DE-LAPERCHE, (S.) *Sanctus Arodius*, m. Fr. w Pow. Limosin nad Loulou, o m. 8. od Limoges, z przeorstwem i kollegiata.

YSENDICK, małe ale obr. m. w Flandryi Hol. nad odnogą rz. Skaldy, którą zowią *Vlie* przy morzu, w kraiu bagnistym, który zalać wodą na około można, o m. 4. od Ecluse, 4. od Middelburga, 7. od Gandawy. Jest jedną z fortec Zelandzkich z strony Flandryi. Xzę Maurycy dobył go r. 1604. dł. 21. 8. sz. 51. 20.

YSSEL, *Isola*, rz. w Niderlandzie zaczynająca się w Niem. w Xstwie Kliwii; wpada w odnogę Renu, którą zowią *Xffel*, która wpada w Zuiderzee. Druga jest rz. tegoż im. w Hr. Holl. wpadająca w Mozę przy Roterdamie.

YSSELBOURG, *Isala Burgum*, m. w Niderlandzie w Geldryi na gran. Hr. Zutphen nad Ysfelą, o m. 5. od Kliwii, 9. od Geldryi. dł. 24. sz. 51. 52.

YSSELMUNDE, wyspa Hol.

na przeciwko Roterdamu.

YSSELSTEIN, m. Hol. z zamkiem nad Ysfelą, o m. 2. od Utrechtu, 5. od Gorcum. dł. 22. 30. sz. 52. 3.

YSENGEAUX, m. Fr. w Prow. Langwedockiej w Pow. Velai o milę od Ligery, 4 od Puy.

YWERDUN, *Ebrodunum*, małe ale piękne, dawne i obr. M. i Grod Szwajcarski w kraiu Wodzkim. Jest w miłym położeniu nad iez. Neufchatel nad rz. Orbą i Tiebą, na których są dwa mosty, o m. 14 od Berny. dł. 24. 32. sz. 46. 45.

YVES, (S.) M. Angl. w Kornuwallii, o m. 20. od Launceston. Połyła 2. Dep. na Parl.

YVETAUX, zamek i Margr. Fr. o m. 4. od Falaise.

YVETOT, *Yvetotium*, wiel. m. Fr. w Pow. *Caux* w Normandyi o m. 2 od Candebec, 7. od Rouen, z tyt: Xstwa. Wielkie były dysputy między uczonemi nad tyt: krolestwa, który wielu urzeczywia, że był dany temu miastu,

YVETOT, m. Norm. o m. 2. od Valogne.

YUMA, wyspa Amer. połu. jedna z Lukayskich na połu. wyspy Kuba; daia iey m. 22. dł. 7. szerokości.

YUMETO, wyspa Amer. jedna z Lukayskich, na połu. wyspy Yuma pod Tropikiem. Daia iey m. 15. długości.

YUNNAN, ob. Junnan.

YVOY, *Yvodium*, m. Fr. w X. Luxemburgu nad Chierą o m. 5. od Bouillon, 5 od Sedanu, 4. od Montmedi, 13. od Luxemburga. Ustapione bylo. Fr. traktatem Ryświckim. Nazywają go także *Cari-gnan*. dł. 22. 54. sz. 49. 40.

YUPI, wiel. Krol. w Azji, w Tartaryi wiel. między Nieulem, Oceanem wsch. Tartaryą wiel. właściwą i Chinami. Mało jest znane.

YOREL'EVEQUE, m. Fr. w Pow. Maine o m. 2. od Mans nad Huina.

Z.

ZAARA, ob. Sahara?

ZAB, ob. Zeb.

ZABACHE, ob. Palus Meotis.

ZABELN, lub SABELN, m. w Kurlandyi nad rz. Abawą, gdzie rozwaliny zamku widzieć się dają.

ZABELSTAIN, m. Szwabskie w Xstwie Wirtemberskim o m. 11. od Stutgardy, z zamkiem wyftawionym na górze.

ZABELSTEIN, m. zamek i Gród Frankoński w Bisk. Wurtzburskim o m. 8. od Schweinfurtu.

ZABERN, ob. Saverne.

ZABKS, ob. Sanebes.

ZABŁOTOW, m. w Pokuciu pod pan. Austr. nad Prutem, od Sniatyna o m. 3 na z.

ZABNO, m. w Sandomirskim pod pan. Austr. nad Dunaycem, o m. 2. od Tarnowa.

ZABOLA, M. w Xstwie Siedmiogrodza, na granicy Moldawii o m. 4. od Brassau.

ZACATECAS, Prow. Amer. poñ. składająca część nowej Gallicyi w Meksyku. Graniczy na poñ. z nową Biskaią, na w. z Prow. Panuko, na poñ. z Gwadalajarą, na z. z Culiacan i Chiametlan. Kray ten w srebro obfituje.

ZACATULA, *Zacatula*, M. Amer. poñ. w nowej Hiszp. w audyencyi Meksykańskiej, o m. 80 od tego M. z portem przy uýściu rz. Zakatuli na morzu poñd. dł. 263. sz. 17. 20.

ZACHAU, w órzed: Marchii Brand. o m. 2 od Brandeburga nad Hawelą.

ZACONIE, ob. Brazzo di Maina.

ZADECK, ob. Satz.

ZAFRA, *Segeda*, m. obr. Hiszp. w Estremadurze z dobrym zamkiem. Leży pod górą o m. 2. od Medyny *de las Torres*. dł. 12. 8. sz. 38. 20.

ZAGARA, albo HELICON, gó-

ra ñ. w Turcyi Eur. w Liwadyi nad Golfem Koryntskim przy Parnasie. ZawŹe prawie jest okryta śniegami.

ZAGATA, ob. Mawaralnahar.

ZAGRAB, *Siscia*, M. obr. i ludne. stol. Kroacyi z Bisk. Suffr. Kołoczenskiego. Leży na lewym brzegu Sawy, o m. 12. od Karlostadtu, 25. od Kaniski, 55 od Budy. dł. 33. 28. sz. 45. 50.

ZAGOSZCZ, stwo w pow. Wiólickim, płaci kwar. zł. 5855. cum attin. jest wposleŹszi emfit. OgińŹkich.

ZAHARA, M. Hiszp. w Andaluzyi przy źródle Gwadalety, o m. 18. od Sewilli z zamkiem na górze mianym za niedobuty, z tyt. Hr.

ZAIRA, *Zairus*, wiel. rz. w Afr. zaczynająca się w iez. Zamora, i wpada w Ocean zach. międy 5'. 40". sz. poñd.

ZAKLICZYN, *Zalcicinum*, m. w Sandomirskim, z zamkiem daw. i kość. farnym mur. i Reformatów. Leży nad Dunaycem, w położeniu górzystym, o milę od Woynicza.

ZAKLIKOW, m. w Sandomirskim w dobrym położeniu, o m. 4 od Sandomierza.

ZAKROCZYM, M. stol. swey ziemi w Mazcwszu, z kłaŹtorem Kapucynow, składem soli. Ma Kazałtelanią i Stwo Grod. mieyscem jest seymikow i sądow. Leży na wzgorku przy uýściu Narwy do Wisły, o m. 4 od Warszawy, 3 od Płóñka. Znaydują tu ziemię zdanną do farfur. Ziemia dzieli się na 3. pow. Zakrocz. Serocki, i Nowomieyski.

ZALESZCZYKI, m. w Pokuciu pod pan. Austr. porządne, osiadłe, ñ. założonemi fabrykami sukien i kamlotow. Leży nad Niesłtem na pograniczu, o m. 5. od Jazłowca, 8 od Kamieńca Podol. 10. od Stanisławowa. Jest teraz stol.

dystryktu w Cvr. Halickim.

ZAŁOSCE, m. Ruskie, pod pań. Austr. w Cyr. Lwowskiu; jest stare i nowe. Leży nad rz. o milę od Markopola, 3 od Podkaminienia.

ZAMBROW, m. stoł. swego Pow. w ziemi Łomżyńskiej, jest małe i źle budowane, o m. 3. od Łomży. 2 od Czyżowa.

ZAMORA, *Sentia*, M. obr. i znac. Hiszp. w Krol. Legiońskim z Bisk. Suffr. Kempostelskiego. Jest oyczyzną Alfonsa Zamory. Leży w kraju żyznym obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego, na prawym brzegu rz. Douero, na ktorej jest piękny most, o m. 14. od Salamanki, 22. od Walladolidy, 22 od Legionu, 46. od Madrytu. dl. 12. 26. sz. 41. 38. W okolicach są rudy turkusowe.

ZAMORA, piękne M. Amerykańskie w Perou, w audyencyi Kwitańskiej, o m. 120 od Quito, przy Andes górach, o m. 70. od morza pold. W okolicach jego znajdują się bogate miny złote. Nal. do Hiszp. dl. 34. 25. sz. pold. 6. 5.

ZAMORA, *Azama*, dawne M. Afr. w Barbaryi w Prow. Bugii, nal. do Algierczyków, z fortecą.

ZAMOSC, *Zamoscia*, wiel. znaczne i dosyć mocne M. w Belzkiem. teraz pod pań. Austr. obwarowane nakształt fortecy, z akademią fund. od Jana Zamoyckiego Kancl. i Hetmana W. K. r. 1589. który tu też wieczną z dóbr swych dla imienia Zamoyckich ustanowił ordynacyą potwierdzoną seymem. Zdobi go kolegiata wspaniała, Dom zakonow *Mons pietatis* zwany, Zakonne kościoły, i Cerkwie, zamek &c, Gustaw Krol Szwedzki bezskutecznie go oblegał r. 1656. dobyte było od Sasów r. 1715. dnia 29 Grudnia r. 1720. Unia kościoła Łaciń. z Rusią Pol. tu była potwierdzona. I ten to jest *Nowy Zamość*, założony z gruntu

od Jana Zamoyckiego, i nazwany od Starego Zamoyścia, który teraz jest miejscem nieczemnym o 2 mile stąd, a który był gniazdem tej wiel. familii, dostawczy się Łaznińskim dał im Zamoyckich nazwisko. Leży w polach obszernych i pięknych równinach opasane wałami i fossą, na trakcie pocztowym. Nal. do Majoratu z okolicznemi dobrami wielkimi, od Krasnostawu m. 4, od Rawy Ruskiej 7, od Lublina 13, ode Lwowa 16. od Warszawy 39. dl. 46. 7. sz. 51. 6.

ZAMPANGO, M. w Ameryce poln. w nowey Hiszp. na drodze z Meksyku do Gwaxaki, przy górze *Mulleque*. Obywatele jego Indyjanie i Hiszp. są bardzo bogaci.

ZANFARA, Krol Afr. w Nigrycyi na z. Krolestwa Zegzegaińskiego. Murzyni tego kraju są cery bardzo czarney, a ich fizyonomia, bardziej do zwierzęcia, niżeli do człowieka jest podobna.

ZANGARIAS, Piraci Indyjscy na brzegach Malabarzkich.

ZANGWEBAR, *Zangwebaria*, kraina Afrykańska w Kasteryi, leżąca nad morzem Indyjskim. Rozciąga się od poln. ku pold. od rz. Juba aż do Krol. Mauruko, i zawiera w sobie wielką liczbę pomniejszych Krolestw. Obywatele jej są albo bałwochwalcy, albo Mahometanie.

ZANOW, m. w Pomeranii dalszey o m. 6. od Rugenwaldu.

ZANTA, *Zacintus*, wyspa na morzu Greckim, przy brzegu zach. Morei, o m. 7 na pold. ku w. od wyspy Cefalonii; nal. do Wene tow. Ma m. 6. dl. a 4. sz. Jest jedną z najmilszych i najwzwyższych wysp. Najznaczniejszym jej jest dochodem gatunek rozenkow Koryntskich, w ktore obfituje zawiera 50 wli i jedno M. także *Zanta* nazwane. Leży na brzegu wsch. wyspy z portem, z Bisk. Łacińskim Suffr. Korfeńskiego i z Bisk.

Bisk. Greckim. Forteca leży na wzgórk, widzieć się daje na wyspie żrzonio śmoly czarney. Angl. Hol. i Fr. mają na niej swoje składy. dl. 38. 56. sz. 37. 57.

ZANZIBAR, *Zanzibaria*, wyspa na morzu Indyjskim, przy brzegu Zangwebarskim. Leży między wyspą Pemba i Monfią. Ma tyt: Krol. obfituje w rośliny cukrowe i cytryny. Obywateleley są Mahometanie. dl. 52. sz. połd. 7.

ZAPOTECA, *Zapoteca*, Prow. Amer. poln. w nowey Hiszp. Rozciąga się od poln. ku połd. od Prow. Gwaxaki aż do Golfu Meksykańskiego. Kray tenieś górzysty, kamienisty, który przeto nie bardzo ieś żyzny.

ZAPUSZCZANSKI Trakt, część Woi. Trockiego od rzeki Niemna ku Zuwintom, ciągnąca się ma to nazwiśko. Zaczyna się o m. 1 od Oniżek do rz. Szczupy.

ZAR, rz. która ma początek w lafach na pogran. Podolskim, płynie przez Podole i Woi. Braclawskie wpada do Bugu.

ZARA, *Jadera*, dawne, bardzo obr. i znac. M. Rzeczypospolitey Weneckiey w Dalmacyi, stol. Hr. Zary, z Arcy-Bisk. dobrą cyradellą i dobrym portem. Jest to miejsce załłaniające Rzeczpospolitę. Władystaw Krol Neapolitański, przedał go Wenetom r. 1409. Biazet ią im odebrał r. 1498 ale potym było Turkom odebrane, i odstąd zawsze było przy Rzeczypospolitey, po mimo uślnego starania Turka w odebraniu onym miasta tego. Z tego to miasta wychodzi sławny napóy nazwany *Marasquin*. Leży na półwyspie uformowanym od Golfu Weneckiego, i przekł. talconym na wypę przez wykopanie fols w miejscu gdzie z ziemią styka się, o m. 28 od Jayczy, 66. od Raguzy, 60 od Wenecyi, 36 od Spolato. dl. 33. 4. sz. 44. 22. Stara Zara odległa ieś od tego miasta o m. 8.

Tom III.

ZARKI, m. w Krakowskim, ofiadle wielą żydami, dawne dziedziśtwo Męcińskich.

ZARNATE, M. obr. w Grecyi, w Morei, w *Brazzo di Masna*. Leży na wzgórk, w pięknym położeniu o m. 8 od Misstry.

ZARNOW, m. w Woi. Sandomirskim, z Kasztelanią. dl. 42. 7 sz. 51. 4.

ZARNOWIEC, lub **ZERNOWIEC,** m. w Woi. Pomorskim pod pan. Pruskim z Opac. Norbertań. nad morzem. Tegoż im. m. w pow. Xiękim, przedtym z zamkiem, z stwem ktore płaci kwar. zł. 4769 od Małogolzcza m. 5: Jeś na trakcie poczt.

ZARSZYN, m. o półtory mili od Dukli pod panowaniem Austr.

ZARUDZIE, m. Ruskie przy Zborowie pod pan. Austr.

ZARUMA, M. Amer. w Peruwii o m. 20 od *Cuenca* (sz. połd. 3. 40. Znayduią tu się miny; ale są zaniedbane, iż są podlego gantunku.

ZASŁAW, *Zaslavia*, m. w Woi. Wolyńskim, ktore dawniey nosiło tytuł Xitwa, i iednych z Xstwem Koreckim miewało panow, weszło było potym przez posag w dom Chlebowiczow, Xżąt Ostrogskich, Lubomirskich, teraz nal. do Xżąt Sanguszkow, z zamkiem, stawami wielkimi, nad rz. Horyniem, od Korca m. 4. dl. 49. 9. sz. 51. 3.

ZATMAR, *Zatmarium*, M. obr. i Hr. w wyż. Węgrzech na gran. Siedmiogrodza. Buntownicy chcieli ie z nienacka opanować r. 1681. Ale ich złapano i surowie skarano. Leży nad rz. Samos otaczającą go ze wśzech stron o m. 20 od Tokaui, 25 od Waradynu, 52. od Budy. dl. 39. 59. sz. 47. 50.

ZATOR, *Zatoria*, m. w Krakowskim, stol. Xstwa Zatorskiego, ktore Jan Albert od Janusza ostatniego Xcia nabył r. 1494. za 80000

żł. Zygmunt zaś August r. 1564. do Pol. ie inkorporował, teraz zofiaie pod pan. Austr. Miało miało mury i zamek, miało swe iako i Xstwo fzezegolne prawa, sądy i teymiki. Leży nad Wiłłą przy uycieiu rz. Skawy, od Oświecimia o m. 2, od Krakowa 4. dł. 46. 5. fz. 50. 10.

ZAWAŁOW, m. w Podolskim, z zamkiem nad Lipą rz. od Podhaiee m. 2. Jest pod pan. Austriackim.

ZAWICHOST, m. w Woi. Sandomirskim z Kasztelanią, zamkiem dawn. klasztorem Panien S. Franc. sławne porażką Ruśinow r. 1205 na ktorey Roman Xzę Ruśki poległ. Leży nad Wiłłą, w okolicy obłtey w owece, i góry wapienne, o m. 2. od Sandomierza. Było od Tatarow spalone r. 1240.

ZAWKRZE, lub **Zawskrzyń**, m. w Woi. Płockim, stol. swey ziemi, nazwisko ma od rz. Wkry, za którą leży. Jest małe i źle budowne. Ziemia Zawskrzyńska dzieli się na 3 pow. Srzeński, Niedzberski i Mławski. Konstytucya r. 1726. pozwolila tey ziemi urzędników i ziemskie w Mławie sądy.

ZBARAZ, *Zbaravia*, m. w Woi. Wolyń. główne Zbaraszczyzny, przeatym Xstwo, z zamkiem fi. ciężkim oblężeniem woysk Pol. od Kozakow r. 1649. Są 2 miasta nowy i stary Zbaraz, leżą nad źrzodłami rz. Kocyeni, o m. 5 od Zborowa pod pan. Austr.

ZBĄSZYŃ, m. w Poznańskim, gniazdo Zbąskich, potym Ciświckich, dawniey siedlisko herezykow.

ZBOROW, *Zborovia*, m. Ruśkie z zam. gniazdo sławney familii Zborowskich, pamiętne 2 dni potyczką między Chmielnickim wodzem Kozakow i Polakami, zwyciężstwem naszym, i oboch stron ugodą r. 1649. Leży na trakcie poczt. o m. 3 od Zbaraza. Pod pan. Austr. dł. 44. 4. fz. 51. 4.

ZBRYSZ, m. w Podolskim na i rz. Podhorce, o m. 2 od Husiatyna.

ZDIAR, w Czechach w Cyru Czestawskim. Jest to klas. tor zakonu Cyfterfow.

ZDUNY, m. w Woi. Kaliskim.

ZDZIFCIOŁ, m. w Woi. Nowogrodzkim.

ZEB, Prow. Afr. w Barbarwi w Biledulgerydzie. Algerytanie częśc oney poliadają.

ZEBURG, m. w Xstwie Warmińskim.

ZEBEN, ob. Hermanstadt.

ZEDENICK, piękne M. i Grod w Marchii Ukerskiej w Brandeburgii o m. 15 od Berlina. Dobrze znajduią się tu piece do wytapiania żelaza, i Opac. panien szlachtetnych złożone z Kieni i 6 zakonnice.

ZEGZEG, Krol Afr. w Nigrycyi na pośd. Nigeru, ktory go oddziela od Krol. Kaszeńskiego. Gran. na w. z Krol. Zaufarańskim na pośd. z Benińskim, na z. z pułczą. Nal. do Krola Tembutskiego.

ZEIL, M. i Grod w Bisk. Bamberskim, w Frankonii nad Menem. Leży o m. 10 od Bambergi.

ZEILA, M. S. w Krol. Adelskim w Afr. na brzegu pośd. przesmyku Babel-Mandel. dł. 60. 40. fz. 10. 25.

ZEITHAIN, przy Muhlbergu, nad Elbą w Misnii.

ZEITHON, *Lami*, M. Turreckie Ear. w Jannie z zamkiem nad Golfem swegoż imienia, przy rz. Agriometa, o m. 10 od Laryf. dł. 41. fz. 39. 10.

ZEITZ, *Zitia*, *Ciza*, m. Niem. w Elekt. Saskim. Było przedtym Bisk. Leży nad Elsterą o m. 10. od Lipska 18, od Erfortu. dł. 30. 8. fz. 50. 59.

ZEITZ, albo mały Zeitz, w Xstwie Anhalt-Beruburskim.

ZELANDIA, *Serland*, Prow. w Niderlandzie, iedna z siedmiu

składających rzeczpospolitę stanów zjednoczonych. Morze ją odłącza z strony półn. od wysp Hollenderskich; Skaldia od Brabancyi od w. od pold. Flandrya, a Ocean graniczy ją na półn. Kray ten z kilkunastu wysp jest złożony. Obfituje w pałtwiska. Aby zapobiedz jego zalewom, wśrędy porobiono tamy, bez których Zelandya dnia jednego mogłaby bydź w Oceanie zanurzona. Rządzi się nakształt Hollandyi. ob. Selandya.

ZELANDIA nówwa, złożona jest z dwóch wielkich wysp, których obywatele są okrutni ludobijcy. Ale to się ściąga tylko do ich nieprzyjacieli, traktowali oni dobrze nawet Europejczyków: do nich przybyłych; ale na to spuszczają się nie trzeba, gdyż kiedy mniemają się bydź dożyć mocnymi do pokonania kogo, na ow czas na zle mocy swey zażywają. Wreszcie kray ten jest wygodny dla spoczynku i zażlenia okrętów żeglujących na morzu pold. leżąc w połowie prawie drogi z Callao do Przylądku dobrej nadziei. Znajdują w nim wodę, świnie, drob i owoce właściwe temu krajowi. dl. 180. sz. pold. 40.

ZELECHOW, m. w Woi. Sandomir. z pałacem, dawne gniazdo Ciołków, teraz dziedzictwo Xżąt Lubomirskich.

ZELL, *Cella*, M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Luneburskim, stołeczne Xstwa Zellskiego nal. do Elek. Hanowerskiego z pięknym i obr. zamkiem; Fran. dobyli go r. 1758. Leży nad Alleją o m. 6 od Brunświku, 15 od Hildesheimu, 19. od Luneburga, 5. od Neufztadu. dl. 27. 57. sz. 52. 45. Xstwo Zelleńskie leży między Elbą i Wezercin. Ma m. 48. dl. a 40. sz. Gran. na półn. z Holztyrem i Lawenburgiem, na w. z Meklemburgiem i Marchią, na pold. z Brunświkiem i Bisk. Hildesneimskim, na z. z Xstwem

Hannowerskim i Werdefiskim.

ZELL, nad rz. Hammersbach, *Cella*, m. Niem. w Cyr. Szwabskim w Margr. Badeńskim. Jest to M. Celarskie pod protekcyą domu Austr. R. 1775 było uwolnione od prawa kadukowego we Fr. Leży nad Nagoltą, o m. 6. od Bady, 12 od Stutgardy. dl. 25. 47. sz. 48. 19. Obywatele jego są katolicy. Drugie M. tegoż im. jest w Klekt. Trewirskim o m. 10. od Trewiru nad Mozellią. Imię ieszcz w Arcy-Bisk. Saltzburkim o m. 12 od Saltzburga nad iez. Zellenkim ob. Liebezell.

ZELL, m. Niem. w Xstwie Saxe-Gotha. Znajdują sięminy w jego okolicach.

ZELLER-BAD, ob. Lebenzell.

ZELWA, m. w pow. Stonimskim w Woi. Nowogrodzkim, założone walnemi iarmarkami; jest osiadłe i porządne, nad rz. tegoż im. która do Niemna wpada, o m. 3. od Stonimia nal. do Xżąt Sapiłow.

ZEMLA nowa, ob. Nowa Zemla.

ZEMPLIN, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. Bodrogą o m. 10. od Koszyc, 11. od Tokayu. dl. 39. 10. sz. 48. 36.

ZENG, ob. Segin.

ZENNA, ob. Zinna.

ZERBST, *Seveffa*, pow. i M. Niem. w Xstwie Anhaltskim, o m. 4 od Dessau, z pięknym zamkiem. Xstwo Anhalt-Zerbstkie leży nad Elbą między Wittembergiem i Magdeburgiem. Xżęta z tej linii posiadają ieszcz pow. Jewern.

ZERBSTEN, albo KLEIN-ZERBST, w Xstwie Anhalt-Koethen. Położone jest przy Acken nad Elbą.

ZEREM, ob. Sirmisch.

ZERIGAN, M. Perckie w Irak-Babilońskiey w równinie bardzo obzerney pomiędzy górami. Jest oyczyną kilkunastu autorów

fawnych pomiędzy Arabami.

ZERNIKI, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

ZEROMIN, w ziemi Dobrzyńskiej m. 3 od Sierpca, fl. cudownym obrazem w kość. Reform. wprzod Jezuitów.

ZIA, *Cea*, wyspa na Archipelagu jedna z Cyklad na północ Thernii, na połd. i z. Negreponu, o m. 5 od Kapu Colonne, a kończącego Liwadyą z tej strony leżąca. Ma m. 6. dł. 3 sz. Bardzo jest dobrze uprawna i obfituje w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego. Jedwab, żółądź dębowa są iey nayznaczniejszym dochodem. Nal. do Turków. Obywatele iey prawie wszyscy wyznawają religią Grecką. Mają swego Bisk. rezydującego w Zia, mieście pryncypalnym wyspy. Stawiane m. jest nakształt amfiteatru na wzgórk, w miejscu owym gdzie była dawna *Carthou*. Leży o milę od Po. tu. dł. 42. 32. sz. 37. 40.

ZIEGENHALS, w Szląsku w Xstwie Grotkowskim, o m. 2. od Neisly. Sl. jest przez piękne szkła, które tu robią.

ZIEGENHEIM, *Zigenhamum*, piękne m. i Hr. Niem. w Cyr. wyż. Renu, w Landgrafostwie Hesse-Kasselkim, do którego nal. Leży na wyspie uformowanej od rz. Sewalm o m. 12. od Kasselu, 7 od Fritzlaru dł. 27. 10. sz. 51. 10. Jest to obr. forteca, dla bagn, które ją do koła otaczają. Jest także przy nim itary ale piękny zamek.

ZIEGENRUCK, m. w Misnii w Cyr. Neisztadkim nad Saalą o m. 1 od Saalfeldtu, z Grodem i zamkiem na górze położonym,

ZIELUN, m. w Woi. Płockim ku Prusom z pałacem i komorą Pdl. nal. do Zamoykiego.

ZIEMIA Tęga, ob. Terra Firma.

ZIEMIA Nowa, *Terra Nova*,

Terra Neuve, znaczna wyspa w Amer. poln. odkryta była r. 1495 przez rybaków Biskajskich, którzy ją nazwali byli *Terra de Bacallanos*, czyli kraiem stokiszów, ponieważ bardzo wiele tu ryb się tych poławia Traktatem Utrechtskim ustąpiła iey Francya Anglii, zachowując sobie wolność połowu i łutzenia ryb od Kapu *Bonavista* aż do końca iey naybliższego połnocy, a ztąd do mieysca zwanego *pointe rike* ku zach. Lecz przez traktat r. 1783 zrzekł się Krol Fr. połowu na tej wyspie w stronie zachodniy a natomiast warował go sobie w stronie bliżzey połn. od Kapu *S. Jean*, do Kapu *Rays*, do teyże wolności połowu przypuszczeni Amerykanie ziednoczeni. Leży na Oceanie przy wnięściu Golfu S. Wawrzyńca, o m. 15 od wyspy Kap Breton. Ma figurę troykąta, i na m. 300 w około, grunta nie bardzo dobre. Pełna jest lasów, gór i pastwik. *Plaisance* jest M. S.

ZIEMIA Ognia, *Terra ignis*, *Terre de Feu*, nazwisko jest wysp wielu, które się ciągną około na m. 130. wzdłuż z cieśniny Magellańskiej w Ameryce połd. Pełne są dolin, i łąk oblanych wielą strugami, mieszkanne od dzicyz, z których, mówią, iż są niektorzy ludoiedzcy. Nazwane są ziemią Ognia od Magellana, który je znalazł r. 1520 z przyczyny iż wstępując na nie w noc uyrzał ogień wybuchający bez wątpienia z Wulkanow tu będących.

ZIEMIA Magellańska, ob. Magellanika.

ZIEMIE południowe, *Terra Australis*, zowią się te, które leżą ku biegunowi połd. i są Antarktyczne, iako przeciwnie połn. Arktycznemi się zowią. Odkrycia które różni wędrownicy czynili dotąd, nie są dostateczne do dania nam dokładney o nich wiadomości. Jednak już daleko ku obom

połom posunięto się.

ZIERENBERG, m. i Grod, w niż. Hassyi o m. 4 od Kasselu.

ZIEROTIN, Hr. Czeskie w Cyr. Slanitzkim o m. 3. od Slanitzu.

ZINNA, albo ZENNA, w Xięstwie Magdeburkim w Cyr. Luckewaldu. Jest to klasztor sekularyzowany o m. 2 od Juterbeku, 7. od Wittembergi.

ZINKOW, m. w Woj. Podolskim z zamkiem, już zruconym,

ZINTEN, m. w Prusiech dawn. w Cyr. Brandeburkim.

ZINTZENDORF, w niż. Anstr. w pow. wyż. Wiener-Wall. Jest dziedzictwem Hr. tegoż im. ob Herrnhut.

ZIPPEL-ZERBST, ob. Zœrbig.

ZIRNITZ, lub ZIRCHNITZERSEE, ob. Czyrnitz.

ZIRIC-ZEE, *Scaldia*, piękne i mocne M. Zelandzkie stołeczne wyspy Schouven, przy uściu rz. Skaldy. Jest handlowne i ludne. Tu się urodził Piotr Peckius. Było przez Hisz. wzięte r. 1576 po 7. miesięcznym oblężeniu. Leży o m. 10 od Hulst, 6 od Brylly. dl. 21. 25. sz. 51. 38.

ZISKA BERG, przy Pradze. Krol Pruski wygrał przy tym miejscu potyczkę r. 1757.

ZITTAU, albo SITTAU, *Zittavia*, M. znacz. Niem. w wyż. Luzacyi, nal. do Elek. Saskiego. Leży nad Meissą, na gran. Czeskiej, o m. 7. od Gerlitzy, 10 od Drezna. dl. 32. 30. sz. 50. 54. M. to wielki prowadzi handel. Ma znaczne szkoły i bibliotekę publiczną.

ZŁOCZOW, m. Ruskie pod an. Austr. dosyć porządne, z zamkiem od Jakuba Krolewicza wystawionym z szkołami, kościołem far. Piarskim, Refo. m. i Bazylianow za miastem. Ma też Ruś tu a piękne Cerkwie i Ormianie kościoł. Jest osiadle, ma wielu żydow, i

Ormianow kupczących wołami i słoninami. Nal. do Xżąt Radziwiłłow. Jest na trakcie poczt. o m. 3 ode Lwowa, 5 od Glinian, 4 od Trębowli. Grunta tu są dobre, i stawy wielkie.

ZŁOTONOSCA, m. w Kiłowkim nad rz. tegoż imienia mającą uścicia na w. Bobnowski.

ZŁOTORYA, m. Krol. w ziemi Dobrzyńskiej, z zamkiem dawn. Jest pod pan. Pruskim.

ZŁOTOW, m. w Woj. Kaliskim.

ZMIGROD, m. w Sandomirskim, na którym się długo familia Stadnickich piłała. Jest nowy i stary, i tuż blisko leżą nad Wiłłoką w górach, o półtóry mile od Dukli, 2 i pół od Krosna. Pod pan. Austr.

ZMUDZ, *Samogitia*, Prow. W. Xłtwa Litewkiego mająca tytuł Xłtwa. Gran. na półn. z Kurlandją, na w. z Woj. Trockim, na połd. z tymże i Prusami, z temiż na z. i morzem Bałtyckim. Dzieli się na 28 pow. Eyragolski, Wilkowski, Wieloński, Szawelski, Rosieński, Widuklewski, Krozki, Tędziagolski, wielkich i małych Dyrwian, Jałwoński, Berżański, Uzwętki, Telszewski, Retowki, Poiurki, Wiekszwiański, Kortzewski, Szawdowski, Gondyntki, Twerki, Polongowski, Potumszewski, Pawendeński, Birogniański, Medyniański, Konklański, Zorański. Z tych pierwsze 15. pow. sądzą się w Rosieuiach, reszta w Szawlu. Obydwa Grody sądzi Starosta Zmudzki, który jest najwyższym tey Prow. urzędnikiem, ma miejsce w senacie po Wojew. Łęczyckim, i obierany bywa od obywatelów. Seymikuie Xłtwa w Rosieniu, obier. 3 posłów, 4 Dep. do Wilna 2, a 2 do Grodna. Herb tego Xłtwa jest pogoń Litt. i Niedzwiedz czarny; mundur kontulz pousowy wyłogi niebieskie, żupan biały. Ma 3 Senatorow: Biskupa, ktore-

go katedra fund. jest w Miednikach r. 1416 od Władysława Jagiella ma prałatów 6. i tyleż Kanon. Starostę i Kasztelana Zmudzkich. Kray jest żyzny bardzo i urodzajny, okryty lasami, oblany rzekami Niemnem, Windawą, Muszą, Dubisłą &c. Obsity w rudy, drzewo, lny &c. M. S. Rosienie.

ZNAIM, albo ZNOVM, *Znoi-mum*, M. obr. Niem. w Morawii na gran. Austr. Cezarz Zygmunt w nim umarł r. 1437. Szwedzi go dobyli r. 1645. Leży nad Javą o m. 10 od Brinny, 13 od Wiednia. dł. 34. 20. sz. 48. 48. Piękny tu jest stary zamek.

ZNIN, *Zuena*, m. w Woj. Gniezn. nal. do Arcy-Biskupow Gnieźnieńskich r. 1331 od Krzyżaków, 1447. pożarem zniszczone było.

ZOBLITZ, m. w Miślii w Cyr. Ertzgeburskim na granicy Czeskiej. Biorą ztąd kupcy marmur i żywicę.

ZODIAK, *Zodiacus*, wiel. Cyr. położony ukośnie między zma biegunami świata, tykający się dwóch tropików w dwóch rozmaitych miejscach. Temu jedynie Cyr. szerokość przypisują. Dają tey 16 gradusow, gdyż 12. konstellacyi, które go dzielą oddalone są od środka tegoż Cyr. w swoim biegu na ośm gradusow od brzegow. Ta szerokość jest podzielona na dwie części linią nazwaną *Ekliptrykę*, ponieważ gdy miesiąc znajduje się na niej, naprzeciw tego punktu, gdzie się słońce znajduje, ziemia stojąca między niemi, zaciemia miesiąc, gdy zaś miesiąc i słońce znajdują się na jednym punkcie tey linii, nadczas miesiąc znajdujący się między słońcem a ziemią, zaciemia słońce ię linią słońce obiega przez 365. dni i blisko 6 godzin, co składa rok słoneczny. Te 6 godzin złączone na końcu lat 4. składają jeden dzień przydawany do miesiąca Lutego, i ztąd te lata zowią się przestępne;

gdyż u Rzymian liczone dwa razy 6. przed kalendas Marca, 11 minut brakujące do 6 godzin roku, trzy dni składają we 400. lat. I dla tegoż to rok przestępny nie bywa na początku każdego wieku, ale tylko co cztery wieki. Dzieli się Zodiak na 12 części, konstellacyami zwanymi. Są to kupy gwiazd, którym dawni nadali imienia zwierząt. Te imiona są: *Baran, Rak, Byk, Bliźnięta, Lew, Panna, Waga, Niedźwiadek, Strzelec, Jednorożec, Daban, i Ryby*. Znaki te oznaczają rozmaite roku pory. ob. Tropik, Ekwator.

ZODZISZKI, m. w Wiłęńskim

ZOERBIG, albo ZIPPEL. Zerbst, grod i m. w Miślii w Cyr. Lipskim, o m. 10 od Lipska z zamkiem.

ZÆST, ob. Saest.

ZOFI, ob. Sophia.

ZOFFINGEN, *Tobinum*, dawne i piękne M. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim, o m. 1 od Arburga. Bardzo piękny w nim kościół widzieć się daje. Znayduje się w tym mieście biblioteka publiczna, gdzie różne rękopisma są ciekawe. Zoffingen leży przy wielkim wydaleńcu najpiękniejsze sfosny z całej Szwajcaryi.

ZOLFELD, ob. Salfeld.

ZOLKIEW, lub ZOLKWA, m. Ruśkie, teraz w Cyr. Lwowskim pod pan. Aust. zaszczyczone zamkiem, w którym Jan III. przemieszkiwał, którego familii było to M. dziedzictwem. Ozdobne jest pięknymi ogrodami, wspaniałą Kolegiatą, klasztorami, &c. Leży w pięknej i żyznej okolicy, osiadłe i porządne dość. M. to dało początek imięnowi st. familii Zolkiewskich, z rąk Sobieskich potym przeszło do Xżąt Radziwiłłow. od Lwowa o m. 3. od Rawy Ruśkiej 4. dł. 44. 6. sz. 51. 5.

ZOLERN, *Zollernum*, *Zollera*, zamek Niem. na górze, o m. 4 od Tubingi. Daje imię Xstwu Ho-

hen-Zollernskiemu, w Cyr. Szwab-
skim. Graniczy z Xstwem Wirtem-
berskim pow. Eichingen, Xstwem
Fisztemberskim i Baronią Wald-
burką. Ma m. 15 dl. 7 sz. Kray ten
jest bardzo żyzny. Xżę Hohen-Zol-
lernski jest Połkomorzym dziedzic-
cznym Cesarstwu. Z teyże samey
pochodzi linia co i dom Brandebur-
ski. Familia jego na dwie jest podzie-
lona części obie są Katolickie,
starza bierze przezwitko Hehin-
gen, a zaś młodzi Sigmaringen.
dl. 19. 43. sz. 23. 24.

ZOLNOCH, *Solnocum*, M.
znacze w wyż. Węgrzech stol. Hr.
tegoż im. Turcy ie wzięli r. 1554.
a zaś Cesarscy odebrali r. 1684. Le-
ży nad Tyfłą, w mieyacu gdzie w nią
wpada rz. Segeba, o m 22 od Ko-
loczy, 18 od Budy, 25 od wiel.
Waradynu. dl. 37. 45. sz. 47. 10.

ZOLUDEK, m. w Wileńskim.

ZOMME, rz. płynąca pod
Berg op-Zoom.

ZONA, *Zona*, strefa, termin
Geograficzni znaczy palmo ciągle
globu ziemnego zawarte między
dwoma równoległemi Cyr. od E-
kwatoru. Przeciąg ten jest iak pas
równoległy do Ekwatora; zawiera
w sobie rozmaite klimata. Geogra-
fowie dzielą Glob na 5 Zon albo
części, uważając ie podług różnych
stopniow zimna lub gorąca. Te
strefy są: *gorąca, dwie umiarkowa-
ne i dwie zimne albo lodowate.*

Zona gorąca rozciąga się o 23.
gradusy i pół od każdej strony E-
kwatora, a przeto zawiera w sobie
przeciąg 47. gradusow między dwo-
ma tropikami, podzielony przez
ekwator na dwie równe części,
z których jedna jest pośn. a druga
pold. Żowią ją *gorącą*, gdyż będąc
pod owym mieysem, ktorędy
przechodzi słońce w czasie swojego
biegu, tak jest od niegoż rozpalo-
na, iż dla iey gorąca wielkiego da-
wni mieli, iż niemieszkaną była.
Ale długość nocy, wiatry i deszcze
umarkują te upały.

Zony umiarkowane, są między
strefą gorącą i zimną. Zawierają w
sobie przeciąg od 43. gradusow,
rozciągający się między tropikami
i Cyrkulami polarnemi. Gorąca i
zimna w takowych Zonach są u-
miarkowane, i tym bardziej lub
mniej znośne, im są bliższe lub
dalej od tropików.

Zony zimne albo lodowate, z ie-
dnej strony ograniczone są cyrku-
lami Polarnemi, z drugiej zaś bie-
gunami, i zawierają w sobie prze-
ciągi 23. gradusow i pół. Nazywają
się tak, dla tego iż słońce na ich
horyzoncie nie pokazując się, tyl-
ko przez część roku, sprawia, iż
w nich wielkie panują zimna. Za-
dedwo tam lody stopnieć mogą w le-
cie, lubo ciepło w czasie iego jest
bardzo wielkie, gdyż słońce na ich
jest horyzoncie. Ale ciepła te nie
długo trwają a nieznośne mrozy
czynią tamteyż kraie nieludnemi.
Jednakże znajdują się w nich oby-
watele, acz nie w wielkiej liczbie,
ktorzy w zimie w lochach podziem-
nych mieszkają, zniostliży do nich
żywności.

ZON'S, albo SONS, *Sontina*,
m. o m. 5 od Kolonii nad Renem.

ZOQUES, Prow. w Amer.
pośn. w nowey Hiszp. w Prow. Chia-
pa na granicy Prow Tabasca. Kray
ten obfituje w iedwab i jagody szar-
łatne.

ZORANIE, m. w Zmudzi sto-
tecz. powiatu.

ZORNDORF, przy Küstrynie
w Brandenburgii; Krol. Pruski zbił
tu Moskalow r. 1758.

ZOSSEN, m. pow. i grod w
średniey Marchii Brand o m. 7 od
Berlina, nad rz. Notta.

ZOTENBERG; *Zobothus*,
Mns-Sequax, wiel. góra Szląska
w Xstwie Swidnickim, o m. 8 od
Wrocławia. Służy za Barometr oby-
watelom. Biorą z njej oni marmur
zielony ciemny. Na wierzchu góry
jest kaplica, do ktorey pielgrzy-
mują. Nał. ta góra do Opata wyspy

Sable w Wroclawiu.

ZUCKMANTEL, m. Szląskie w Xstwie Grotkowskim, o m. 6 od Neisly, ft. przez swoje rudy. Było spalone i zrabowane od Prusakow r. 1741. Krolowa Węgierska, zatrzymała go przy sobie, iako miejsce barierowe, traktem pokoju zawartym z Kroleim Pruskim r. 1742.

ZUG, *Pagus Tugienfis*, albo *Tugenus*, siódmy Kanton Kzeczy-Pospolitey Szwajcarskiej, graniczy na w. i poln. z Kantonem Zurich, na z. z Kantonem Lucerneńskim i z powiatami wolnemi *Freye Emptern*, na pośd. z Kantonem Schweitz. Ma m. 7 dł. a 4 sz. Kray ten jest rozkofzny przez swe położenie i bardzo żyzny w zboża, winna, i owoce. osobliwie w okolicach jeziora Zug. Rząd tego Kantonu jest Demokratyczny. Obywatele jego wszyscy są Katolicy i nal. do Diecezji Konstancyeńskiej. Kanton ten dnia 27 Czerwca r. 1352 wszedł w konfederacyą Helwecką. ob. Aegeri.

ZUG, jezioro, *Lacus Tugienfis*, albo *Tugenus*, jezioro Szwajcarskie, biorące swoje imię od M. Zug. Ma m. 4 dł. i tyleż sz. Bardzo jest w niektórych miejscach głębokie, osobliwie od Zug M. aż do Arty, i dosyć burzliwe. Obfituje w wysmienite rył. 4; znayduie się wnim między innymi ryba nazywająca się *Reteli*, miana za nayslepszą rybę w Szwajcarach. Okolice tego jeziora są bardzo mile i dobrze uprawne.

ZUG, *Tugium*, dawne i piękne M. Szwajcarskie, stol. Kantonu tegoż im. Dzieli się na stare i nowe. Kościół S. Oswalda, S. Michała, ratusz i cekanz godne są ciekawości woiażerow. Całe ulice starego M. zawalily się w jezioro Zug, trzeciego Marca r. 1435. i od tego czasu wystawiono nowe. Zug leży nad jeziorem swegoż im. w naysiękniejszym miejscu w całej Szwajcaryi, o m. 5 od Lucerny,

Schweitz i Zurichu, 18 od Bazylei i Soloturn, 20 od Konstancyi, a 118 od Paryża. dł. 26. 14. sz. 47. 12.

ZUKOW, m. Pruskie w Pomorskim, ft. klasztorem Panien S. Franciszka. Leży blisko morza. Czytamy w dawnych dzieiach, iż przytym m. miedź bito.

ZUŁAWA Gdańska, oblana jest od Wliny i Morławy, i 39 wsi zawiera, ktore na 1400 łanow maia. Magistrat. Gdański w niey rząd sprawnie. *Zuława Malborska*, jest wiel. imala. Wielka, *Iusula maior*, oblana jest Wisłą i Nogatem, i zawiera więcej nad 2130. łanow. Dzieli się na 5 części *Winkel*, ktore są Montawski, Schenawski, Lichteńawski, Neuteichski i Leświtzi. Zawiera 13 parafii Luterskich. Mała *Zuława Malborska* leży między Nogatem i Drausen jeziorem, zwaną wprzod *Zuławą Fiszawską*. Pruskie i Hollendr. łany wynolzą na 966. na Pruskich łanach jest wli 21. na Hollénd. 16. *Elbtągska Zuława*, rachnie się do małej Malborskiej. *Zuława* w ogólności znaczny nizinę z blot i bagnisk uczynioną do uprawy społobną. Grunta iey są żyzne i nawięcey przynoszące pożytku. Obfitują we wsłafskie wygody życia, procz lasow. Nal. do Krola Pruf.

ZULCH, albo ZULPICH.

ZULLICHAU, albo ZULLICHOW, *Zullichavia*, M. Szląskie w Xstwie Krossenskim, o m. 8 od Krossen, o 1 od Odry, w kraiu obfitującym w zboże. Robią w nim dobre sukna. Moskale przy nim wygrali batalią na Prusakach r. 1759 nazwaną także *Palzig*, od blisko leżącego miejsca.

ZULPHA, M. Perfskie blisko Isphanu, ktorego jest prawie przedmieściem, gdyż rz. go tylko Seudern od M. oddziela. Droga idąca od iednego M. do drugiego, miana jest za naysiękniejszą w całej Perfyi. M. Zulpha jest osadą Or-

mianow, którą wiel. Szach-Abas sprowadził z Armenii do Periyi. Mają tu oni Arcy-Bisk. kilkanaście klasztorów i kościołów.

ZULPICH, albo ZULCH, *Tolbiacum*, M. Niem. w Xstwie Juliaceńskim, nal. do Arcy-Bisk. Kolońskiego. Mniema wielu, że to M. jest dawny. *Tolbiak*, przy którym Klodowesz r. 496. wygrał sł. batalią, która była mu powodem do zostania Chrześcianinem. Leży nad Nasselą, o m. 4 od Juliaku, 4 od Bonny. dl. 21. 23. sz. 50. 32.

ZUNCHIO, ob. Navarrin.

ZURAWNÓ, m. Ruskie, z którego się pisali Zurawińscy, w dobrym położeniu przy uściu rz. Swiecy do Dnieńtra, o m. 2 od Zydaczowa. Jest pod pan. Austr.

ZURICH, *Tigurum*, dawne, wiel. ludne, bardzo handlowne, obronne i jedno z najznaczniejszych M. Szwajcarskich, stol. Kantonu tegoż im. z Akademią albo Collegium. Gmachy w nim nayznaczniejsze są: kościół nazwany *Groß Munster*, arsenał i ratusz, cekauz tutejszy jest najlepszy z całych Szwaj. opatrzony. Zurich przyjęło odmianę religii, przez Ulryka Zwingliusza wniesioną r. 1524. Było przedtym M. Cesarśkie. Jest oyczyną Jana Henryka Rhoni Konrada Gellera przezwanego *Pliniuszem*, Niem. Leży w bardzo pięknym położeniu na dwóch pagórkach, w miejscu gdzie ziecziora Zurich wypływa rz. Limmat, na której są dwa piękne i wiel. mosty i która na dwie części rozdziela M. o m. 15 od Konstancyi, 16 od Bazylei, 54 od Genewy, 20 od Berny. dl. 26. 20. sz. 47. 28. Kanton Zurichski jest pierwszy z Kantonów i nayobfzerniejszy po Berneńskim. Graniczy na pośn. z Wenem, który go oddziela od Kantonu Szafuzy i kraiu Kletgowii, na w. z Thurgawią i Hr. Tockenb. na pold. z Kantonem Schwitz, a na z. z Kantonem Zug i pow. wolnemi

rząd w nim jest Arystokratyczny i Demokratyczny.

ZURITA, m. Hiszp. w starej Kastylii nad Tatem w okolicach Toledo z starym zamkiem i komenderyą zakonu Kalatravskich Kawalerów.

ZUROW, m. Ruskie, dawne familii-Zurawskich gniazdo. od Zydaczowa m. 3.

ZURZACH, m. Szwajcarskie w Hr. Badenkim, o m. 3 od Bady. W nim się odprawiają dwa iarmarki; jeden zaczyna się nazajutrz S. Trojcy, drugi 17żego Września. Leży nad Wenem przy zbiegu tego z Aara.

ZUTPHEN, *Zutphania*, Hr. i obronne M. w Geldryi Holl. Widzieć się w nim dale wspaniały kościół. Xżę d'Orange ie był wziął r. 1591. na Hiszp. Fr. ie odebrał r. 1672. i oddali starom r. 1674. Leży nad rz. Yselą i Breckelą, o m. 3. od Dewentern, 9. od Kliwii. od Nimegi, 22. od Amsterdanu. dl. 21. 48. sz. 52. 12. Hr. Zutphen graniczy na pośn. z Yselą, która go oddziela od Velau, na z. z Ober-Yselią, na w. z Bisk. Munsterkim na pold. z Xitwen. Kliwii.

ZWANIEC, m. w Woi. Podolskim, przedtym obronne i pamiętne w dziejach naszych leży nad Niestrem na pograniczu, o m. 3 od Chocimia. Jan Kazimierz r. 1651. pod nim się okopał przeciw Tatarom.

ZWENKAU, albo ZWENKA, m. Niem. w Cyr. Lipskim, o m. 3 od Lipska, na prawym brzegu rz. Elstery. Nal. do Merieburga.

ZWERNE, grod w niż. Hasyi, o m. 1 od Kasselu.

ZWIAHEL, m. w Woi. Wołyńskim, które pięknie powstawać poczyna.

ZWICKOW, albo Zwickau, *Cygnaz*, m. Niem. w Elekt. Saskim. Było to przedtym M. Cesarśkie. Leży nad M. Idawą, o m. 10 od Plawen, 6 od Altenburg. dl. 30.

ZWINGENBERG, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Renu, o m. 3. od Darmstadt.

ZWINGENBERG, pow. zamek i grod nad Nęką, w prozdzie Mosbachskim w Elekt. Palatynatu.

ZWINOGRD, lub Dzwino-grod, dawniej Swinigorod, m. w Woi. Bractawskim stol. pow. z starośwem. Tegoż im. w Podolskim pod pan. Austr.

ZWOFENITZ, albo ZWENITZ, m. w górach Miśni, o m. 18 od Drezna.

ZWOL, *Zuvolla*, M. obronne w Prow. Ober-Yffel, z kilkoma zamkami. Przedtym było Cesarzkie i Anzeatyckie. W dobrym leży położeniu na wzgórkach, nad rz. Aą, i Yffelą, o m. 3 od Kampen, 6 od Dewenter, 2 od Kasselu. dl. 23. 43. sz. 52. 33.

ZWOLEN, m. w Woi. Sandomirskim, nikczemne z kościołem murowanym, z śwem; ma grunta poczęści piaszczyste i bory znaczne o m. 5 od Ryczywołu, 3 od Ciepiewa, 17 od Warszawy.

ZWYFALTEN, w Szwabii, o m. 8 od Ulmy. Jest to Opac. należące do Bened. Opat nie ma miejsca pomiędzy Pralatami Szwabskimi.

ZUYDERZEE, *Austrinus Sinus*, odnoga morza połn. rozciągająca się od połn. ku połd. w Prowinc. zjednoczonych. Leży między Fryzją, Ober-Yffelą Geldrią i Hol.

ZYDACZOW, m. Ruskie, przedtym stol. pow. teraz pod pan. Austriac. z dawnym zamkiem. Jest w dobrym położeniu przy ujściu rz. Stryja do Niestru, o m. 3 od Zu-

rowa, 4 od Stryja.

ZYDYCZYN, w Woi. Wołyńskim, fl. Opac. Bazylianów fundowane w pierwłzch czalach, które wzięte było od Schizmatyków r. 1650. potem oddane było Uniom r. 1668. Jest w miłym położeniu nad Styrem, o m. 1 od Łucka, 5 od Dubna.

ZYRMUNY, m. w pow. Lidzkim, ozdobne pięknym pałacem Xżąt Radziwiłłow, o m. 4 od Lidy. dl. 42. 8. sz. 53. 28.

ZYROWICE, m. w Woiew. Nowogrodzkim, z dawnym i znacznym Monasterem i Cerkwią z Cudownym obrazem Maryś. Panny Bazylianów Unitow, leży przy rz. Szczarze, o m. 1 od Stouima, 2 od Bytena, 9 od Nowogrodka, 28 od Wilna. dl. 49. 12. sz. 52. 50.

ZYTOMIERZ, m. w Woi. Kiiwskim, stol. pow. miejsce seymikow i sądow, z Kafzrelaniami i śwem-grod. z falkami, ozdobne kilką kościołami i cerkwiami. Leży nad rz. Ciecierof, o m. 5 od Czerniechowa, 20 od Kiiwa. dl. 46. sz. 40. 30.

ZYWIEC, Ziewitz, m. w Krakowskim, przedtym Hr. dziedziczne Komorowskich, które gdy od Konstancyi Krolowy żony Zygmunta III. za 60000. zł. u Mikołaja Hr. Komorowskiego kupione było, stało się długich Iporow seymowych przyczyną. Dobra Zywieckie rozciągały się wzdłuż na m. 10. wszertz na 6 M. r. 1656. było wzięte i złupione od Szwedow. Leży nad rz. Sołą blisko granicy Szlątkiej i Węgiertkiej w górach, o m. 1. od Krakowa.

PRZYDATKI I POPRAWY.

A

ABELINSKIE Stwo, w Zmudzi, w pow. Korzewskim, płaci kwar. zł. 992. Leży nad rz. która tegoż jest im. wypływa z pow. Upitkiego i łączy się z Niewiążą.

ACHTYRKA, m. Mosk. w Wielkorządztwie Charkowskim.

ADAMOW, lub **JADAMOW**, małe m. w ziemi Łukowskiej, załeczone walnemi gospodarstwiemi i armarkami, nal. do imienia Kraśńskich, o m. 2 od Łukowa.

ALATYR, m. Moskiewskie, stol. pow. Wielkorządztwa niż. Nowogrodu, nad rz. Alatyr, która przy tym m. wpada do Suru.

ALEXANDER Newski, ob. Newa.

ALLA, rz. w Prusiech, ma źródło powyżej M. *Allestein*, płynie pod Wartenberg, Gutestadt, Heilsberg, czyli Allesterg, w Warmii, wpada do Prus Księcych i oblewa Bartheustein, Schipenbeil, Friedeland i Allenburg, a przy Welau z Preglą się łączy.

ALEMBURG, m. nad rz. Allą w Krol. Pruskim, w Cyr. Tapiańskim, przy uściu rz. Omet.

ALLENSTEIN, ob. Olsztynek.

ANADYRSKOY Ostrog, m. Moskiew. nad rz. Anadyr, która uchodzi do Oceanu zachod. w Syberyi w Prow. Jakutzkayey, z osadą Moskalow.

ANDRYCHOW, lub **Jędrychow**, m. w Krakowskim, załeczone fabryką liczną obrusow, dreliżkow, płocienek &c. Liczy na 600. rzemieślnikow nieustannie nad warsztatem pracujących, około zaś 500. jest takich, którzy gotową robotę po Polsce, Szląsku, Mołkwie, Prusiech, Saxonii &c. ro-

zwożą. Nal. do imienia Hr. Ankwiczow. Jest pod pan. Austr. o m. 7 od Krakowa.

ANDRYTOWICZE, m. w pow. Owruckim.

ANNOPOLE, m. w pow. Urzędowskim.

ANTONOW, m. w Kijowskim, między rz. Rosłą i Rostawicą.

ANTOKOŁ, przedmieście Wilna, ozdobne pałacem i ogrodami Xżąt Sapiehow; oddane wieczyste od Rzępłey na utrzymanie Litt. Artylleryi, wraz z innymi dobrami w Litwie.

ANZELM, m. z zamkiem w Estonii, wzięte było od Zamoyckiego Hetmana r. 1602.

ARGUYN, wyspa w tomie I. kar. 37. traktatem r. 1783. gwarantowana jest Francyi od Angl.

ARGUNSKOY, m. Moskiew. w Syberyi, w pow. Udyńskim nad rz. Argun, załeczone szymbami siebrnemi. Leży ku granicy Mungalskiej.

AUGUSTOW, w tomie I. kar. 46. Stwo podług lustracyi 1765. płaci kwar. zł. 3003. jest podległe prawu emfit. Karwowskiego. W okolicy, iż kruszce znajdowano, Akta Ker. świadczą.

AUSCHWITZ, ob. Oświęcim.

AYSYNSKIE Stwo, w Woi. Braclawskim płaci kwar. zł. 2422. dane w poslesyą emfit. Wilnerowi.

B

BABIMOST, w tomie I. kar. 51. zwany u Niem. Bomst, załeczone jarmarkami, stwo płaci kwar. zł. 2098. w poslesyji emfit. Xcia Ponińskiego.

BACHTYN, stwo w Podolskim płaci kwar. zł. 2677. emfit. z Attyncyami Drzewieckiego. W tymże Woi. *Bachwica* płaci kwar. zł. 700. emfit. Alexandrowicza.

BACZECZNICKIE stwo w Olzmiańskim płaci kwar. zł. 264.

BAKUNY, w pow. Brzesk. Litt. stwo płaci kwar. zł. 346. emfit. Bulharyna.

BALIGROD, m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. dawne dziedzictwo rodziny Balow. w górzystym położeniu nad rz. Hulajczą, o m. 4 od Litka.

BALINSKIE stwo, w Podolskim, płaci kwar. zł. 3074. emfit. Ronikierow.

BAR, w *tomie I. kar.* 58. założony był od Krolowv Bony z domu Sforcyi na pamiątkę Baru iey oyczyny w Krol. Neapolit. Stwo Barkie ze wszystkimi przyległościami pod daninę Jana Wychowskiego Wdy Kiiow. podpadającemi, za dziedziczne Xciu Marcinowi Lubomirskiemu uznało, i r. 1776. potwierdzono, należy teraz dziedz. do Xcia Ponińskiego.

BARANOW, w *tomie I. kar.* 58. *popraw:* w Sandomirskim, gniazdo rodziny Baranowskich herbu Grzymała; przy nim Sapieha Hetman r. 1656. był od Szwedow porażony. Tegoż im. w Lubelskim.

BARCIN, m. w pow. Kcyńskim.

BAWOROW, m. w Trenbowelskim pow. gniazdo Baworowskich

BARYSZOW, m. w Kiiowskim nad rz. Trubicą; między tą rz. i Dnieprem także *Baryszpole*. m.

BASOWKA, m. w pow. Winnickim.

BAZAR, m. w pow. Zytomirskim, nal. do funduszu Komisyyi Edukac. w posiadłości Hr. Krasickich.

BĘDZIN, m. w Krakow. nad rz. Brendnicą, z stwem płac. kwar. zł. 2257. o m. 3 od Sławkowa. W

okolicznych górach znajduje się ruda. Stwo z Attynen. w emfit. Koziutulskiego.

BERCAD, m. w Kiiowskim nad rz. tegoż im. która od m. o m. 7. do Boga uchodzi.

BEREZA, w Brzeskim Litt. z wiel. Kartuzią w śród lasow, o m. 8 od Brześcia, fundacyi Leona Sapiehy Podkancl. W. X. Litt.

BEREZOW, m. Mosk. w Prowin. Topolkiej nad rz. Saswą, która do Oby wpada, fl. więzieniem Menżykowa.

BEREZYNA, w *tomie I. kar.* 72. *popraw:* w Mińskim.

BERNATANY, w Upitskim stwo, płaci kwarty zł. 943. emfit. Puzynow.

BERZNICA, stwo w pow. Grodzieńskim płaci kwarty złotych 879.

BESKID, ob. Krępak.

BIAŁA, m. w Woi. Rawskim Xżąt Radziwillow.

BIAŁACZOW, m. w pow. Opczyńskim, gniazdo Białaczowskich.

BIAŁOCERKIEW, w *tomie I. kar.* 77. *dodaj:* stwo Białocerkiewskie Nayaśn. Stanisławowi Augustowi Krolowi Pol. i iego sukcesorom w dziedzictwo oddała Rzplta r. 1774, które Krol Jmć ustąpił dziedzictwem Xaweremu Hranickiemu Hetm. W. Kor.

BIAŁE Grudki, m. w Kiiowskim przy lasach wiel. nad rz. Repiną. Tamże *Biała-pote*, m.

BIECKIE stwo, w Połockim płaci kwar. zł. 254, emfit. Szau-mana.

BIECIEC, stwo w ziemi Wieleńskiej płaci kwar. zł. 211.

BILGORAY, m. w *tomie I. kar.* 79. *popraw:* w Sandomirskim.

BIEŁOHORODKA, m. w pow. Krzemienieckim.

BIRUZA, m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. leży w górach, z wiel. wsiarmarkami, o m. 2 od

BISKUPICE, m. w pow. Urzędowskim.

BIRNBAUM, ob. Międzychod.

BLIZANOW, stwo w pow. Kaliskim płaci kwar. zł. 1442; emfit. Miaszkowskich.

BŁONIE, m. w ziemi Warszawy: st. pow. na trak. poczt. o m. 4 od Warszawy. Stwo płaci kwar. zł. 1586, emfit Dzierzbickiego.

BNIŃ, m. w Poznańskim, sławnej familii niegdyś Bnińskich gniazdo.

BOBOWA, m. w Krakowskim nad rz. Białą, o m. 2 od Grybowa, pod pan. Austr. dało początek imieniu Bobowskich.

BOBTOWSKIE stwo. w pow. Kowieńskim, płaci kwar. zł. 354.

BOCISZOWIEC, m. w pow. Kołomyjskim. *Tamże doday*: Bobrownickie stwo emfit. Sumińskiego płaci kwar. zł. 1540.

BOBRUYSK, w *tomie I. kar. 83. doday*: stwo płaci kwar. zł. 6342 zostało w posesyi emfit Łopotta, mieysce sądow pow. Rzeszyckiego.

BOGORYA, m. w Sandomirskim, dawne siedlisko domu tego im.

BOGUSŁAW, w *tomie I. kar. 84. doday*: stwo oddane jest w dziedzictwo Stanisławowi Augustowi Król. Pol. konstytucyą r. 1775.

BOLECHOW, m. Ruskie w górach, o m. 3 od Stryia na połd. pod pan. Austr.

BOLEMOW, w *tomie I. kar. 85. doday*: stwo Bolemowskie płaci kw. zł. 1926 dane prawem emfit. Xciu Mich. Radziwiłłowi. W Bolemowie podług konstytucyi roku 1766. General gospodarz i Deputacki Woi. Rawskiego się odprawuie. Leży nad rz. Rawą, i przy lasach wiel.

BOLNICKIE stwo, w pow. Wilkomirskim płaci kwar. zł. 1475.

BOREK, u Niem. *Groszburg*, m. w Woi. Kaliskim, z dawną sferą i obrazem cudow.

BORSTYN, m. Ruskie pod pan: Austr. o milę od Marcinowa.

BORYSOW, w *tomie I. kar. 89. popraw*: w Mińskim. Tegoż im. w pow. Orszańskim stwo płaci kwar. 13519, podlega prawu emfit. Xcia Rążziwiłła.

BORUNY, m. w pow. Ofzmiąńskim, z klaszt. Bazylianow między lasami, o m. 3 od Ofzmiąny, 12 od Wilna.

BOTOCKIE stwo, w Zmudzi w pow. Widuklewskim płaci kwar. zł. 1041. w posesyi emfit. Tomaszewicza

BOZAWOLA, m. w Woi. Lubelskim.

BRAHIEŁOW, m. w pow. Winnickim

BRASIŁOW, m. w pow. Kiiowskim.

BRASŁAW, w *tomie I. kar. 95. doday*: stwo płaci kwar. zł. 8968, w posesyi emfit Tomaszewicza. *Bractawskie* stwo zaś emfit. Xcia Ponińskiego.

BRATYAN, M. w ziemi Michałowskiej pod pan. Pruskim, przedtym stwo.

BRDA, lub Bro, rz. w Pomorskim wypływa ziez: z pd za Człuchowa, oblewa Choynice, Tucholę, Bidgolez, i przy Fardonie uchodzi do Wisty. Obfituie w minogi i lososie.

BROK, m. w Mazowszu nad Bugiem, blisko uyscia rz. tegoż im. do Bugu, o m. 4 od Nura.

BRUDZEWO, m. w Kaliskim daw. gniazdo Brudzewskich, teraz imienia Mielżyńskich.

BRZEGI, w pow. Chęcińskim stwo płaci kwar. zł. 1760, w posesyi emfit. Kluszewskich.

BRZESKO, dawne m. w Krakowskim, gdzie Iwo Biskup Krakowski fundował Norbertanow około r. 1223, których Opac. Hebdowskiemu zowiemy. *Tamże*

Brzeźko nowe nad Wisłą, o m. 5 od Krakowa.

BRZEZNICA, stwo w pow. Piórkowskim, płaci kwar. zł. 1285.

BRZOSTEK, m. w Sandomirskim nad Wisłoką, o milę od Kolaczczy pod pan. Austr.

BROZDOWCE, m. Ruskie, o milę od Rozdołu.

BRZOZA, w pow. Radomskim stwo płaci kwar. zł. 2067.

BRZOZOW, m. Ruskie, rezyduencyonalne Biskupa Przemyślskiego, z pałacem, kolegiatą, i kośc. szpitalnym. Zalecone składem winnym wiel w gruntach dobrych i przy lasach znacznych, m. 2 od Krosna, 4 od Dukli. Pod pan. Austr.

BUCZYN, m. w Kiiowskim po nad Dnieprem.

BUDZANOW, m. Ruskie, z kąd wyszli Budzanowscy, nad rz. pod pan. Austr. m. 2 od Czorstkowa.

BUDZISZEWSKIE stwo, w ziemi Rawskiej płaci kwar, zł. 900.

BUK, M. dobrze zabudowane w Dyęc Poznańskiej, do Bisk. należące, ozdobione pięknym Ratuszem i wspaniałym kościołem Farą, znajdują się tam jeszcze 4 kościoły drewniane, w pięknej architekturze z wieżami. Szpital z kaplicą murowany fundacyi sławnego Stanisława Rełzki Opata Jędrzejowskiego, męża w naukach i świętobliwości znakomitego, który się rodził w tym mieście. Miasto to ma znaczne przywileje od Xząt i Krolow Polskich nadane, o m. 3 od Poznania.

BUKACZOWCE, m. w ziemi Halickiej, teraz pod pan. Austr.

BUKANSKIE stwo, w pow. Wilkomińskim płaci kwar. zł. 364.

BUKI, m. w pow. Winnickim.

BUSKO, m. w Krakowskim z kolegiatą, klasztorem Norbertanek.

BYCHAWA, m. w Lubelskim z pałacem, lasami, stawami, przedtym siedlisko Bychawskich, teraz nal. do Stoińskich, o m. 3, od Lublina!

BYSTRZYCA, w pow. Wiślickim stwo, płaci kwar. zł. 1785.

BYSZOW, m. w pow. Kiiowskim.

C.

CARYCZYN, m. Mosk. w Wielkorządztwie Astrachańskim nad Wolgą, od ktorej tu do Donu ciągniona jest Kopanica.

CEKINOWKA, m. w pow. Winnickim.

CHABNE, m. w Woi. Kiiowskim nad r. Uflą, wśzrod. wiel. lasow, nal. do Steckich imienia, o m. 5 od Owrucza.

CHĘCINY, w tomie I. kar. 131. *do day*: stwo płaci kwar. zł. 2806. emfiteufis nań dana jest Zaluskim.

CHERZON, M. Moskiewskie wiel. portowe, obronne nowo wybudowane, dokończone r. 1777, stawione z rozkazu i kosztem Katarzyny II. Imper. Rosyi, z powodu zawartego pokoju między Turcyą i Moskwą r. 1774, przez który Bóg w Dniepr wpadający stał się obu państw granicą, i dla ułatwienia handlu Zaporowskim mieszkańcom. Liczą w Chersonie na 30000 ludzi. Warłtat okrętowy tu założony jest w stanie wygotowania 12. okrętow liniowych. Leży między dwoma limanami czyli uściami Dniepru i Bohu do morza czarnego, w wygodnym dla handlu Polskiego położeniu, o strzelenie z armaty od dawney fortecy, o m. 5 od Oczakowa. dł. 57. 12. 46.

CHMIELNIK, w tomie I. kar. 137. *do day*: stwo Chmielnickie, dane jest Stanisławowi Augustowi Krol. Pol. i jego familii wieczyscie od Seymu r. 1777. Te goż im. m. w pow. Wislickim.

CHODECZ, m. w Kuiawskim z kościołem farnym murowanym, małe i liche, w gruntach po części piaszczystych, mało osiadłe; pod miastem leży jezioro głębokie i rybne od Przedecza m. 1. od Kowala 2.

CHODOROW, m. Ruskie, zalecone iarmarkami, o m. 2 od Zadzorowa, gniazdo Chodorowskich, pod pan. Austr.

CHODZIEŻ, m. w Poznańskim, z 2. kośc. nad rz. Boleńką. Zdobi go zamek nowy na miejscu dawnego. Nal. do Grudzińskich. Jest w górach i piaskach, od Uvścia m. 2, od Pily 3.

CHOŁOJOW, m. w Belzkim.

CHOŁOPIENICE, m. w pow. Orszańskim, konstyucyą r. 1775 naznaczone na Seymiki, fady ziem. i grodzkie, kancelarwą &c na miejscu zakordonowaney Orszy dla powiatu Orszań. Nal. do Chreptowiczow im.

CHOMENTOW, m. w Sandomirskim, fl. danymi nazwiskiem imieniowi Chomentowskich.

CHOTEL, lub **CHODEL**, m. w Woj. Lubelskim, nal. do fundacji komisji edukac. w poselskiej Szwałdowskiej.

CHROBERZ, w *tomie I. kar. 138. doday*: Teraz znaki tylko gruzow z zamku tego widzieć się dają. Nal. do Margr. Pińczowskich. Jest wieś o m. 2 od Wiślicy.

CHRZANOW, m. w Krakowskim, sławne górami obfitemi w olów, cynę &c.

CHWALISZEWO, m. w Poznańskim, duchowne.

CHWEJDANY, stwo w Zmudzi w pow. Poirskim, płaci kwar. zł. 4989, w poselskiej emfit. Ronikierow.

CHYROW, m. Ruskie, o miłę od Felsztyna, 4 od Przemyśla, w górach nad rz. nal. do Osolińskich. Jest pod pan. Austr.

CIAMPA, ob. Tschompa.

CIESZKOWICE, m. w

Krakowskim, nad rz. Białą, o półtory mili od Bobowy, pod pan. Austr.

CIEPIELOW, m. w Sandomirskim niekczemne z pięknemi stawami i lasami, wprzod Xżąt Saugulzkow, teraz Karczewskich, o m. 2 od Zwolenia, od Kozienic 5.

CIESNINA, toż co Fretum u Łac. ob. *Fretum*.

CIESZANOW, m. Ruskie w dobrych gruntach, o m. 2 od Lubaczowa, pod pan. Austr. gniazdo Cieszanowskich.

CIESZYN, ob. Teschen.

CMIELOW, m. w Sandomirskim, mające na 500. osady, z kośc. nal. do Małachowskich, o m. 3 od Tarłowa. W okolicy rudy zelazne postrzeżone były.

CUDNOW, m. w Kiiowskim, dofyć znaczne nad rz. na trakcie pocz. nal. do Xżąt Ponińskich.

CYRYNSKIE, stwo w Nowogrodzkim, płaci kwar. zł. 1259.

CZAKATORN, m. Węgierskie, w Komitacie Szaladeńskim z dawnym zam. Jest m. uprzywileiowane, i główne okolicy wiel. obfitey i zaleconey dla przednich win słodkich, przy uściurcz. Murry do Drawy.

CZANAD, m. Węgier. stoł. Hr. z katedrą Bisk. nad rz. Marosch.

CZARTOKYA, nowa i stara, m. w pow. Zytomirskim.

CZECZELNIK, m. w pow. Winnickim.

CZEMPIN, m. w Poznańskim.

CZEPEL, wyspa wiel. na Dunaju niedaleko Budy w Węgrzech. Należała dawniey do Xcia Eugenia, którego tu pamięć zachowuje przedgórze zwane Eugeniozowskie; gdzie zamek wystawil ow Xiążę. Jest to zaś góra okryta drzewem i winnicami. Wyspa teraz nal. do kamery Węgier.

CZERKASY, w Kiiowskim stwo płaci kwar. zł. 16982. emfit.

Xżąt Sanguszkow.

CZESNEK, m. Węgierskie z zamkiem na wulkanicznej skale w Komitacie Węgierskim.

CZETNEK, m. Węgierskie wyż. w Komitacie Gomorskim, si. rudą żelazną.

CZORSZTYN, w tomie I. kar. 156. popraw: zamek wiel. ruynujący się dla dawności od którego i wsi bliżkiej bierze stwo nazwisko.

CZURYŁOW, m. w Woi. Bractawskim.

CZYWILSKIE stwo, w powiecie Witkomirskim płaci kwarty zł. 442. emfit. Zyniewow.

CZYRZEC, ob. Szczyrzec.

CZYZOW, m. w ziemi Łomżyńskiej szlacheckiej, nad rz. o m. 2 od Zambrowa.

D

DABIE, m. w Łęczyckim, Krol. płaci kwar. zł. 246.

DĄBROWICA, dawne siedlisko rodziny Firletów, z zamkiem opuszczonym teraz, w Woi. Lubel.

DĄBROWNA, ob. Dubrowna.

DALESZYCE, m. w Sandomirskim z dawnym kościołem założonym od Iwona Bisk. Krak. mieszkaną tylko od samych Chrześcian, o m. 2 i pół od Bozencina.

DASZOW, m. w pow. Winnickim.

DEBNO, m. w Sandomirskim niegdys' dziedzictwo Sieniawskich.

DELATYN, m. na Pokuciu nad Pratem, o m. 2 od Nadworny.

DEMIDOW, m. w pow. Kiowski.

DENKOW, m. w pow. Sandomirskim.

DERAZNIA, m. w Woi. Bractawskim.

DERESZOW, m. Ruskie pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim.

DERMAN, Opac. Bazyljanow w Woi. Wolyńskim, fund. od

Xżąt Ostrogskich, w okolicy obfitej w owoce krajowe i w miłym położeniu, o m. 2 od Ostroga, 5 od Dubna.

DEYMA, lub **DEUME**, rzeka w Prusiech, która przy Tapiau wpada do Pregli, przez Kopanicę czyli Deymę Nową, ciągniętą pod Labiau, ma Komunikacyę z Zatoką morską, a przez kanał Fridrichsgraben z Niennem i Gilgą.

DIAMENT, ob. Dunamunda.

DŁUBNIA, rz. w Krakowsk. ma źródło pod Jangrodem, uchodzi do Wisły pod Mogilą, płynie zawsze pełnym korytem, nie zmniejsza się na upały, ani marznie w zimie.

DOBRA, m. w Woi. Kaliskim.

DOLSK, m. w Poznańskim.

DOMESNEZ, góra nadmorska w Inflanciech nad odnogą Inflantką niebezpieczną dla skał piaszczystych na m. 4 ciągnących się. Na górze są dwa ogniska, jeden z nich ma 12 wzwyz, drugi 8 i pół sążni; te od Sierpnia do Stycznia palą się dla wygody żeglarzow, które jeżeli oba są widziane, oznaczają niebezpieczeństwo, jeżeli jeden, są bezpieczni. Na drzewo, którego corocznie na 1000. sążni wychodzi koszt łoży Ryga, i daie 2500. talarow. Jest ku połu. o m. 6 od Donlangen.

DOMINIQUE, w tomie I. kar. 170. dodaw. Traktatem r. 1783 oddata ją Francya wiel. Brytanii.

DONDANGEN, zamek w pow. Piltyńskim, należał wprzód do Bisk. Ryskich, potym Xżąt Holstajńskich z 10, wsiami teraz do rodziny de Sacken na!

DORSUNISZKI, m. w powiecie Kowieńskim, z stwem plac. kwar. zł. 1719. dane emfit. prawem Ogińskim; na nim seym r. 1607. warował pewną sumę teyże familii.

DROBIN, m. w Woi. Plockim, małe osiadle od wielugarniarzow i żydow, w gruntach bar-

dzo

do dobrych, o milę od Raciaża,
3 od Płocka, nal. do Skarbkow.

DRUGNIA, w pow. Wiślickim
Krolewstyczna płaci kwarty zł.

955.
DRZAŻGOW, m. w ziemi
Stężyckiej.

DUBICKIE stwo, w Lidzkim
płaci kwarty zł. 796.

DUBIECKO, m. w ziemi
Przemyskiej, teraz pod pan Aufr.
duszę porządne, z pałacem, kość.
i cerkwią: dziedziczne hr. Krafi-
ckich. Leży nad Sanem na trakcie
Cesarzkim, o m. 4 od Jarostawia, 1
od Dynowa, 4 od Przemysła. dt.
43. 2. sz. 50. 6. Należało dawno
do Stadnickich familii.

DUCKIE stwo, w pow. O-
szmiańskim płaci kwarty zł. 1434.

DUDNA, m. w Belskim.
DUNAJGROD, m. w Woi.
Podolskim.

DUNAYOW, m. Ruskie nad
rz. Hnilią, o m. 2 od Narayowa,
pod pan. Aufr.

DYMIRSKIE stwo, w Ki-
iowskiem płaci kwar. zł. 1996.

DUPINO, m. w Poznańskim.

DYNOW, m. w Przemyskim,
teraz pod pan. Aufr. osiadle żyda-
mi, st. handlem płociem, było
dziedzictwem Maciejowskich, po-
tym Ossolińskich. Jest w dobrym
położeniu nad Sanem, o milę od
Dubiecka. dt. 43. 2. sz. 50. 5.

DZIAŁDOW, ob. Soldau.

DZIAŁDOWKA, rz. zowie
się *Wkra*, wypływa z Prus da-
wnych i oblewając Działdow od
niego bierze nazwisko, łączy się z
Płocką i uchodzi do Bugu.

DZIEWIENISZKI, stwo w Ó-
szmiańskim pow. płaci kwar. zł.

1184.
DZIKOW, m. w Woi. San-
domirskim

DZIUNKOW, m. w pow.
Winnickim.

DZWINOGROD, ob. Zwi-
agrod.

E

EGLONA stwo, w pow. wiel.
Dyrwian płaci cum attiu. kwarty
zł. 1747.

EKA, rz. w Innanciech.

EKATERYNENBURG, lub KA-
TARYNENBURG, m. w Syberyi, nad
rz. Iset, która wpada do Tobol-
skiej, regularnie zabudowane i
umocnione. Piotr I. r. 1723. zało-
żył jego fundamenta, ale Katarzy-
na Małżonka jego r. 1726 dokona-
ła i od swego nazwała imienia. Tu
superintendent górników rezyduje:
Powiat Ekatarynuburski jest oddzie-
lony od Syberyi Wielkorządztwa
i od niego dependują wszystkie szy-
by srebrne, miedziane, góry żelaz-
ne, ołowiane, które w Syberyi lub
Permii i Oremburgu znajdują się,
Słobody, Ostrogi i fortece, które
do górnictwa Cesarzkiego nale-
żą dzielą się na 3 dystryki: Ekataryn-
burski, Kutajski i Alapajski.

ELMIAZOW, m. w Kiiow-
skim nad rz. Supoią, poniżej Pie-
czary.

ELTON, st. jezioro stonę w
okolicy Astrachanu.

ELZBIETY, Prowincya Mo-
skiew. w Kiiowskim, w ktorej M.
S. i forteca S. Elzbiety leży nad
Ingulcem.

ENGELSBURG, ob. Po-
krzywno.

F

FALKOW, m. w pow. Opó-
czyńskim.

FAUST, m. w pow. Trembo-
welskim.

FAUSTOW, *Fastovta*, m. w
Kiiowskim, dawniej rezydencya
Bisk. Kiiow. zkad Jezuici swe
Koll. przenieśli był do Kiiowa.

FELIN, in. Inflantkie, przed-
tym znaczne. Wzięte było od Het-
mana Zamoyskiego r. 1693. Leży
w pow. Parnawskim.

FELSZTYN, *Felstinum*, m.

Ruskie pod pan. Austr. o milę od Chyrowa, było przedtem dziedzictwem Herbutow.

FIRLEY, m. w pow. Urzędowski.

FIRLEIOWKA, m. w Belzkim.

FLORIANOW, m. w Belzkim.

FLORYDA, *na kar.* 209. przez traktat r. 1783. nal. cała do Hiszpanii

FORDON, ob. Wordon.

FRANOPOL, lub FRAMPOL, m. w Lubelskim, male i źle budowane, w położeniu dobrym, z lasami, na trakcie, nal. do imienia Wistockich, o półmili od Goraya, z od Szczebrzeżyna 4 od Zamnościa.

FRYDLAND, m. w Poznańskim.

FRYSZTAK, m. w Sandomirskim, pod pan. Austr. nad Wistoką, o m. 1 i pół, od Strzyżowa, z od Krosna.

G

GALAM, *na kar.* 225. nal. do Francji traktatem r. 1783.

GARBOW, m. w Lubelskim nowo erogowane, na trakcie pocztywymi z stawami, &c. nal. do Granowskiego, od Lublina, o m. 2 i pół, od Markszewa.

GARNISZKI, stwo w pow. Witkomirskim płaci kwar. zł. 90.

GITANSKIE stwo, w pow. Witkomirskim płaci kwarty 2. 182 r

GIZOWSKIE stwo, w pow. Kawieńskim płaci kwar. zł. 62.

GLEBOKIE, lub HLYBOKIE, m. w Połockim, z klasztorom Karmelitow na gran. pow. Olszmińskiego między błotami.

GLOWACZOW, m. w Woi. Sandomirskim.

GŁOWNO, m. w Woi. Rawskim, tzn. checkie.

GŁUCHOW, m. Mosk. w Kiowskiem, w dystrykcie Nizimskim, było stolicą Gubernii małej Rusi do

GŁUSKO, m. pod Lublinem, drzewem zabudowane, z stawami, młynami, na trakcie Ruskim wprzód Gałęzowskich, teraz Kosłowski dziedzictwo.

GŁUSZYN, m.

GNIOWCZYCE, stwo w powiecie Piskim dane prawem emfit. Wiśniewskim, płaci kwarty zł. 1099.

GNIEWKOWO, m. w Inowrocławskim, pod pan. Pruskim, przedtem stwo.

GNIEWOSZOW, m. w Woi. Sandomirskim, drewniane, leży obok z Granicą M. na trakcie, nal. do Sty Lubiawskiego Mycielskiego, o m. 3 od Kozienic, 15 od Warszawy. w gruntach jest dobrych.

GOLINA, m. w pow. Kołowieńskim.

GOGOLEW, m. Mosk. w powiecie Kiiwskim nad rz. Osterą.

GOŁĄB, m. w Sandomirskim Krolewiczyna płaci kwarty zł. 2647. gzie r. 1656. porażony był Czarniecki od Szwedow, leży nad Wisłą nie daleko Sieciechowa, dana nań emfit. Kraiewskiemu.

GOŁOGURY, m. Ruskie w położeniu górzystym, od Glinian o m. 2 pod pan. Austr.

GOLUCHOW, m. w Kaliskim, gniazdo Gołuchowskich, było dziedzictwem Leszczyńskich, od których tu wystawiony zamek. Leży blisko Chodzcza.

GORAY, m. w Sandomirskim, w kraju górzystym w pośród piaskow i ław, zalecone iarmarkami. Jest o m. 1 od Frampola, 3 od Bilgoraya. Nal. do Ordynacyi Zamoyckich.

GORLICE, m. w Krakow. po za którym wypływa rz. Rapa, o m. 2 od Biecha ku pośd.

GOROCHOWECZ, m. Moskiewskie w Xstwie Włodzimirskim.

GORZECKO, m. w Sandomirskim, o m. 2 od Bilgoraya, nal. do Ordynacyi Zamoyckich.

GOSLICE, w Sandomirskim

o m. 2 od Sandomierza, fl. porażką Rusi pod Leszkiem czarnym.

GOSZCZYN, w ziemi Czerkiewy stwo. płaci kwar. zł. 1011.

GOWARCZOW, w. w Sandomirskim.

GOZDOWA, m. w ziemi Chełmskiej.

GRABOW, w *tomie I. kar.* 248 popraw: w Sieradzkim, w pow. Otrzeszowskiem stwo, płaci kwar. zł. 2717. w posesyji emfit. Xąt Radziwiłłow, w dobrach stwa tego ruda żelaza się zna dwie. Tegoż im. stwo jest w pow. Trockim płaci kwar zł. 120. Inne w pow. Pyzdrowskim, płaci kwarty zł. 256.

GRABOWIEC, m. w pow. Radomskim.

GRANICA, m. w Sandomir-male, drzewem zabudowane, niedaleko Wisły, leży na trakcie, styka się tuż z Gniewoszowem, nal. do imienia Wielopolitkich, o m. 3 od Kozienic, 15 od Warszawy.

GRANNE, m. w Podlaskim nad Bugiem, z stacją pocz. od Sokółowa, o m. 3 i pół, od Pobiłkowa 2 i pół.

GRANOW, m. dziedziczne w pow. Winnickim z klaszt. Bazyljan.

GRENADA, *na kar.* 251. została przy Anglii przez traktat r. 1783.

GRODZISKO, m. w Woj. Poznańskim, z dawnym kościołem farnym fund. od Opalińskiego Kasztelana Nakiel, a nabyte było od Opalińskiego Wdy Kaliskiego r. 1630. Jest tegoż im. w Woj. Rawskim, dawniej dziedziczo Okunów. Inne o m. 4 od Warszawy. Inne w ziemi Drohickej.

GRODZISKO, m. w Przemyskim, dobrze zabudowane i bardzo osiadłe, fl. dobrzemi piwami, niegdyś siedlisko Grodzickich, teraz dziedzic. Łorzęckich, o milę i pół od Żolyni.

GROJEC, w *tomie I. kar.* 254. *dodaj:* stwo. płaci kwarty zł. 1083 dane od Rzpłtey prawem emfit. Za-

łuskim; M. jest liche, z kościołem far. na górze, w gruntach nie bardzo dobrych, o m. 3 od Tarczyna, 7 od Warszawy. Jest stol. pow.

GRYBOW, zwany dawniej *Grunberg*, w. w Krakowskim, niegdyś obmurowane, ma 4 kośc. Jest pod pan. Aultr. było stwo m. 1 od M. jest góra zwana żelazną, której ziemia okazuje rudę żelaza. Leży nad rz. Biłą, o m. 2 od Sądca.

GRZEGORZOW, m. w Woj. Łęczyckim, o m. 1 od Koła.

GRZYMAŁOW, m. Ruskie w Trembowelskim pow.

GRZYMISZEW, w pow. Konińskim.

GULBIN, w powiecie Upińskim, stwo płaci kwar. zł. 5345. dane od Rzpłtey prawem emfit. Igielstromom.

GUMBINNEN, m. Pruskie regularnie zabudowane nad rz. Piłą. stolica skarbowej i wojskowej Pruskiej kamery, z kościołem katol. i Luter.

GURYEW - GORODOK, m. Moskiewkie w Orenburskim wielkorządztwie, o półtory mili od morza Kaspijskiego, nad średnim Korytem rzeki Uraliromy, króra tu 3. uściami do morza wpada.

GUZOW, w ziemi Sochaczewskiej stwo, płaci kwar. zł. 3413 dane od Rzpłtey prawem emfit. Ogińskim. Tegoż im. o m. 3 od Radomia, fl. wygraną Zygmunta III. nad Rokoszanami r. 1601.

GWOZDZIEC, czyli Gozdziec, m. na Pokuciu, o m. 4. od Sniatyna.

GZOWICE, w pow. Radomskim stwo, płaci kwar. zł. 409 podlega prawu emfit. Modzelewskie-
go.

H.

II ANUTA, m. w Woj. Mińskim pod pan. Rosyji, na pograniczu Moskwy, nal. do Ogińskiego.

HELA, m. Pruskie w Żuławie Pij

Gdańskiej, na górze tegoż im. nad morzem, znaczny tu bywa ryb połow.

HELMET, m. Inflanckie w Estonii, poddało się z zamkiem swym Zamoyzk: Hetmanowi r. 1693.

HISZPANIA, *Hispania*, u Franc. *Espagne*, u Hiszp. *Espanna*, znaczne Krol. Eu. opeyskie, z iedney strony oblane morzem, z drugiej ograniczone Portugalią, z górami Pyreneyjskimi. Rozciąga się wzdłuż na m. 240, wszerz ma więcęcy nad m. 200, a w około 620. Figurę tego Krol. biorąc razem Portugalią przyrównywa Strabodo skory wołowey. Powietrze Hiszpanii jest suche, ciepłe, czyste i zdrowe. Zima doznać się Hiszpanom nie daie. Całe Krol. dzieli się na wiele Prow. ktore prawie wszystkie mają tytuł Krolestw. Na półn. są: Nawarra, Biskaja, Asturya; na z. Estremadura i Gallicya; na pold. Andaluzya, Grenada, Walencya i Murcyja; na w. Aragonia i Katalonia; w środku jest Krolestwo Legionu i obydwie Kastylie. Kray przerzyna 6. rzek więkzych: Eber, Gwaldakwir, Gwadyana, Dnero, Tagus, i Minho. Krol ma tytuł Katolickiego, *Catholicus*, który mu dawany bydź począł po odkryciu nowego świata i zawoiewaniu Maurow. Trybunał inkwizycyi, czyli sąd duchowoy dla utrzymania Religii Katolickiey, ktora jest tu panująca i iedyną tylko, miał wielką powagę. Zakon kawaleryi w tym Krol. jest c. Dialekcieżyka Hiszp. jest Łaciniński, mieszany z wielą obcemi słowami. Krola Hiszp. posleslye za Europą są bardzo wielkie, osobliwie w Ameryce, tak iż mogli mówić Philip II. iż wiezo krasach nigdy słonce niezachodzi. Kray jest górzysty, lubo ma wiele równin i dolin, i żyzne bardzo grunta, nieuprawne iednak, dla nieludności, i lenistwa Hiszpanow. Góry są okryte

pożytkującymi drzewami, i obfite w krużec, niedobywany od obywatelow, procz rudy żelaza. Wydaie Hiszpania wiele jedwabiu, koni roslých i rzeźwých, szafranu, ryżu, trzciny cukrowych, i naydelikatniejszych owocow. Liczba mieszkańcow wynosi na 10. milionow. W całym Krol. zawiera się 3. Arcy-Bisk. 48 Biskupstw, 2146. klasztorow męzkich, panieńskich 1023. Fabryki i rękodziela niesą tu w tak dobrym stanie, iakby bydź mogły. Liczy się w Hiszpanii miast, *Ciudades* 139, i wiele bardzo miasteczek *Villas*. Dochody Krolewskie wynoszą na 30 millionow talerow Niem. Hiszpanie są mężni, cierpliwi, trzeźwi, i dościpni. Do wina, ktore mają nawysmienitsze i w obfitości, nie są przywiązani. Madrid jest M. S.

HŁUSKO, m. w Nowogrodzkim.

HŁUSKO Dubrowickie, m. w pow. Rzeszyckim, nad rz. Pozycą zalecone iarmarkami.

HOŁOSZYCE, m. Xiążąt Czartoryjskich, o m. 3 od Tarnogrodza.

HORNOSTAYPOL, m. w pow. Zytomirskim.

HORODENKA, m. w ziemi Halickiej.

HOROZANKA, m. w pow. Kśtomwiskim.

HUBSKIE stwo, w pow. Oszmiańskim płaci kwart. zł. 1099, emfit. Hornowskiego.

HUSIATYN, ob. Ufiatyn.

HUSSAKOW, m. w Przemyskim pod pan. Austr. o milę od Przemysła.

JABŁONKA, m. w ziemi Łomżyńskiej, nal do Szląskich, o m. 2 od Zambrowa.

JACIMIERZ, m. w Sanockim, pod pan. Austr. w górach, o milę od Rymanowa.

JADOWO, stwo w Nurkim

placi kwar. zł. 1156 emfit. Malczewskiego.

JAHORLIK, m. w Bracławskim nad Dniestrem.

JALOWO, stwo w pow. Wołkowskim, płaci kwar. zł. 1500, emfit. Bulbaryna.

JAMPOL, m. w Wołyńskim znaczne obfitością kr-dy w okolicy znajdujący się. Tegoż im. m. w Bracławskim.

JANIKOW, m. w Sandomirskim, nal. do Opac. Sieciech. o m. 3 od Opatowa.

JANOW, m. w Brzeskim Litt. dawne dziedzictwo Szuykich, o m. 5 od Brześcia.

JANOW, m. w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim nad rz. Wilią, w bardzo miłym położeniu ergonomiczne od J. W. Kosiłkowskiego Bisk. Inflan. osadzone rzemieślnikami i rękodzielnymi, o m. 11 od Wilna. Tegoż im. m. w Bracławskim nad Bohem. Inne w Halickim.

JANOWIEC, w tomie I. kar. 293. popraw: w Sandomirskim. Tegoż im. m. w Gnieźnieńskim.

JANOWKA, m. w Woi. Wołyńskim, w pow. Łuckim.

JAROSZOW, m. w Woi. Podolskim. Inne tegoż im. w Kiowski.

JARUN, m. w Woi. Wołyńskim.

JARYCZOW, m. Ruskie, nad rz. na trakcie poczt. pod pan. Austr. o m. 3 od Lwowa.

JASIOŁDA, rz. w Brzeskim Litt. wypływa z bagnów Brzeskich od połn. oblewa Berezę, Chomsk, Metol, i blisko Pińska z Piną się łączy.

JASLIKA, m. Ruskie, było niegdyś murowane, nal. do Bisk. z kośc. i rezydencją. ma wielkie składy winne. Leży w górach, z lasami obzernymi, o półmili od granic Węgier. z od Dukli. Klucz Jaslicki zawiera wli

JASŁO, m. w Krakowskim,

przy uyciu rz. Rapy do Wiskoki, pod pan. Austr. z klasz. Karmel. wprzod stwo, o milę od Kolaczyc.

JASNA Góra, ob. Częstochowa.

JASNOHORODKA, m. w Woi. i pow. Kiiowskim.

JASTROW, m. w Woi. Poznańskim, z kośc. drewn. nad jeziorem, i rz. Pyłą, pod pan. Pruskim.

JAWORNICZEK, m. Ruskie w Sanockim, z wieś. lasami i osławem, o milę od Dynowa, nal. do Nżąt Radziwiłłow.

JEDWABNE, m. w ziemi Wiskiej, liche, żydami napelnione, nal. do Rembelskich, o milę od Wizny, z od Łomży.

JEZOW, m. w Ruskim duchowne.

JLETZKOY Gerodok, m. Mosk. w Prow. Oremburskiej nad uściem rz. Ieki do Uralstromy. sławne zupami soli kopanej.

JLINSK, m. w pow. Zytomirskim, dziedziczne i gniazdo imienia Ilińskich.

JLMANOWA, m. w pow. Sandomirskim.

JLOW, m. w ziemi Gostyńskiej.

JORDANOW, m. w Krakowskim, dawne, nad rz. Skawą.

JOZEFGROD, m. w Bracławskim, budowne i porządne, zalecone iarmarkami, nal. do Xiążąt Lubomirskich.

JWANKOW, m. szlacheckie w pow. Zytomirskim.

JWANOWICE, m. w pow. Kaliskim.

JWNICA, m. w pow. Kiiowskim.

JUTROSIN, m. w powiecie Pyzdrowskim.

JURGIELANY, stwo w pow. Ofmiańskim, emphiteusis Zadarnowskiego.

JURKOW, m. w Halickim.

IZBICA, m. w Brzeskim Kutaw. nal. do Xiążąt Czetyrtyńskich,

było Skarbkow, z kośc. pałacem,
o m. 3 od Chodecza.

K.

KADARYISKI stwo, w pow. Trockim płaci kwar. zł. 2548.
KAKOLNIK, m. w Halickim pod pan. Austr.

KALUSZ, m. w Halickim nad rz. Lumnica pod pan. Austr. o m. 4 od Halcza.

KALUSZYN, m. w ziemi Lubelskiej.

KAMIONKA, m. w Lubelskim.

KANCZUGA, m. w Sandomirskim, teraz pod pan. Austr. z kościołem Far. murywanym i cerkw. o m. 2 od Łancuta, tyleż od Dubiecka; nal. do Xżąt Lubomirskich.

KAPINOS, stwo w ziemi Sochaczewskiej płaci kwar. zł. 1588.

KASKI, m. w Rawskim, stwo płaci kwar. zł. 1764. emfit. Szynstr. stego.

KIMPNO, m. w ziemi Wieluńskiej, handlowne, zalecone jarmarkami, na trakcie od Wieruszowa m. 3.

KĘTY, m. w Krakowskim, sławne urodzeniem S. Jana Kantego, nad rz. Solą, o m. 2 od Oświęcimia.

KIEŁCZYGŁOW, stwo w Sieradzkim, płaci kwar. zł. 1063. emfit. Mielińskiego.

KIERNOZIA, m. w ziemi Gostyńskiej, niemieckie, o m. 2. od Łowicza.

KISIELIN, m. w pow. Włodzimierskim.

KLESZCZOWA, stwo w pow. Pyzdrowskim, płaci kwar. zł. 275. emfit. Lipskiego.

KLESZCZELE, m. w Podolskim, w ziemi Bielskiej, osiedle i dość porządne, w gruntach państwowych, z swem płaci kwar. zł. 1158, podległym prawu emfit. Czarnieckiego, o m. 3 od Bielska.

24 od Warzawy.

KLONOWSKIE stwo, w Sieradzkim płaci kwar. zł. 3605. emfit. Mielińskiego.

KLUCZKOWIEC, m. w Lubelskim.

KOMOROW, m. w Belzkim, nal. de Mirow imienia, o m. 2 od Zamościa.

KONSKA WOLA, m. w Lubelskim, dobrze zabudowane z pięknym kościołem, dworem, i domami dobrymi, pogorzało roku 1783; jest na trakcie w gruntach dość dobrych, o milę od Kurowa, 2 od Lublina. Nal. do Xżąt Clatoryjskich.

KORABOWICE, w ziemi Sochaczewskiej stwo płaci kwar. 850. emfit. Piekarskich.

KOSSOW, m. w Halickim, o milę od Kutych pod pan. Austr.

KOSZAR, m. w pow. Włodzimierskim.

KOSZYCKI, m. w Krakowskim, leżące przy uściu rzeki Szreniawy do Wilły.

KOZŁOW, m. w Krymei, handlowne, nad klusem ziemi wpuszczonym w morze czarne, z małym portem.

KOZIN, m. w pow. Krzemienieckim, niemieckie, nal. do Hr. Tarnawskich, o m. 3 od Dubna.

KOZMIN, m. w Kaliskim, gniazdo Kozmińskich domu.

KRAKOWIEC, m. w Przemyskim, z wiel. pałacem, i pięknymi ogrodami, nad rz. Wisznią, ca Mościsk m. 2 i pół, od Jarosława 4, ode Lwowa 9. Nal. do imienia Ceterow.

KRASNICZYN, m. w ziemi Chełmskiej, im. Międzybieszowskich, o milę od Skierbieszowa.

KROBIA, m. w Woj. Poznańskim. Tu Piotr z Bnwa Biskup Poznan. pałac dla Biskupow wybudował był.

KROSIENKO, m. w Sandomirskim.

KRUKIENICE, m. w Prze-

myślskim, pod pan. Austr. o m. 2 od Mościsk.

KRYNICE, lub BRYNICE, jezioro w Bełzkim, na półmili długie, we 2 lub 3 lata woda z niego ustępuje do przyległej góry, i daje sposobność do połowu ryb, innego czasu tęcią lub niewodem zbrodzić go niemożna. Leży blisko Komercowa.

KRZYWCZA, m. Ruskie nad Saurem w górach, o milę od Krafczyna, pod pan. Austr. Tanżę wola Korywick.

KRYSIYNOWO, m. w powiecie Kamińskim.

KUCZBORSK, m. w Woj. Płockim w pow. Szczęśliwym, gniazdo Kuczborskich.

KULIKOW, m. Ruskie pod pan. Austr. o w. 2 ode Lwowa.

KUŁOZWEKI, m. w pow. Wiślickim, z klasz. Kanon. Regul. Jest dawne; bywało dziedzictwem Mecińskich, Lanckorońskich, teraz nale do Sołtyków.

KURZĘTNIK, m. w ziemi Michałowskiej nad Drwęcą, leży na gorze wyłokley z zam. starym spustofazym Należy do kapituły Chełmiń. pod pan. Pruskim, o ćwierć mile od Nowego miasta.

KUTKORZ, m. Ruskie nad rz. o milę od Łaska pod pan. Austr. z klasz. Kanon. Kapucynow, nal. do Łęczyńskich, o m. 2 od Oleśka.

KUTY, m. w Halickim, sławne żupami soli warzoney, na samey granicy, o milę od Kosłowa, 4 od Kołomyi.

L.

LANDEK, m. w pow. Kościńskim.

LASOCIN, m. w Sandomirskim, mające na 300 osady; blisko Wisły, z lasami wiel. o m. 2. od Tarłowa, nal. do im. Xżąt Sanguszków.

LESNIOWKA, m. w Woj. Wołyńskim.

LESZCZAIOW, m. w pow. Krzemienieckim.

LESZCZYN, m. w Kiiowski.

LETNIOWCE, m. w pow. Łatyczewskim, stwo płaci kwarty zł. 1643.

LITOWICZ, m. w pow. Włodzimirskim.

LUBRANIEC wielki i mały, m. w Brzeskim. Kujawskim, z klasz. Kanon. regul. fundowanym od Lubrańskiego Bisk. Pozn. z pałacem, jest nad rz. w gruntach miernych, gniazdo dawne tamili Lubrańskich, a teraz dziedzictwo domu Dąbskich, o milę od Brześcia.

LUCHYNY, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

ŁASKARZEW, m. w ziemi Steżyckiej, duchowne.

ŁĘKNO, m. w pow. Kcyńskim, dawniey gniazdo Łękańskich, nal. do im. Radomskich.

ŁOBZENICA, m. w pow. Nakielskim.

ŁOMOWATE, m. Krol. w Kiiowski.

ŁUCZYNCE, m. w Podolskim.

M.

MACHIROWO, w Połockim z klasz. Bazyljanow sławnym dla cudow. obrazu. Leży blisko Dżwiny. m. 3 od Połocka.

MACIEJOWICE, m. w ziemi Steżyckiej.

MACKOWSKIE stwo, w Trockim płaci kwar. zł. 2024.

MARENIN, m. w Woj. Wołyńskim.

MARGUNIN, m. w Woj. Poznańskim, z kośc. mur. gniazdo Marguńskich, było dziedzictwem Ciecierskich, teraz Skorze-wskich, ma młyny i folusze. Leży w piaskach, o m. 7 od Poznania.

MATYSOWKA, m. w Przemyskim, niemiecne.

MIASTECZKO, m. w pow. Trębowelskim.

MICHNOWICE, m. w ziemi Chełmskiej.

MIECHOWO, m. w Kniawskim nad Wisłą, m. 4. od Torunia.

MIELNICA, m. w Woi. Wołyńskim.

MIELZYN, m. w pow. Pызdrińskim, dawne gniazdo Mielżyńskich.

MIESCISKO, w Gnieźnieńskim stwo, płaci kwar. zł. 405.

MIEOSŁAW, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

MIROW, m. w pow. Wiślickim.

MIROWKA, m. w Kiiwskim.

MOSOR, m. w Wołyńskim.

MNISZEW, w *tomie II. kar. 164. popraw*: wieś z pałacem Xiążąt Sapiehow, nad Wisłą w piaskach, o milę od Magnuszowa.

MUKAROWSKIE stwo, w Woi. Podolskim w pow. Laticzewskim płaci kwar. zł. 6018.

MYSŁOW, m. w Woi. Krak. jest gniazdem domu Mysłowskich, herbu Nałęcz.

N.

NARODYCZE, m. dziedziczne w pow. Owruckim.

NEWIS, wyspa w Ameryce, leży na poln. ku z. od Montferratu, została przy Anglii traktatem r. 1783.

NIEUCHOYCZE, m. w pow. Włodzimirskim.

NIEMIROWKA, m. w Woi. Wołyńskim.

NIEWIEROW, m. w ziemi Mielnickiej.

NOWOSIOŁKI, m. w pow. Kiiwskim.

NORZYNSK, m. w pow. Owruckim.

O.

OBRYCKO, m. w Poznańskim.

OLCHOWICE, m. w pow. Kiiwskim.

OLSZA, m. w pow. Chęcińskim.

OPOROWO, m. w Rawskim niedaleko Łowicza z klaszt. Paulinow, gniazdo Oporowskich.

ORLA, m. w ziemi Bielskiej.

OSMOLIN, m. dziedziczne w ziemi Gostyńskiej.

OSTROWEK, m. w Poznańskim.

OZDZARZYCE, m. w pow. Włodzimirskim.

P.

PAWŁOW, m. w ziemi Chełmskiej.

PAZYNCZEW, m. w Łęczyckim, o milę od Łęczycy.

PIASTKA, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

S. PIERRE, ob. S. Piotr.

PIEŁA, ob. Pyla.

PILAWCE, m. w Podolskim.

PISTYN, m. w Pokuciu z żupami soli warzoney.

PRAWNO, m. w Lubelskim.

PRAZOW, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

PROVIDENTIA, w *tomie II. kar. 217. popraw*: traktatem r. 1783. Hiszpania oddała ją Anglii wraz z Bahamą.

PRZEWAŁY, m. w ziemi Chełmskiej.

PUCHACZOW, w *tomie II. kar. 320. popraw*: w Lubelskim.

PUSTYNKI, m. w Mściławskim z dawn. klaszt. Bazylianowa, o milę od Mściławia. Tegoż imię w Witebskim, zalecone iarmarkami, m. 9 od Witebska.

R

RACHMANOW, m. w powiecie Krzemienieckim.

RAFAŁOWKA, m. w Woj. Wołyńskim, ku Poleśowi, Olizarow imienia.

RAKOWIEC, m. w Łowoskim, pod pan. Austr.

RASZKOW, m. w Kaliskim.

RAY, m. w Woj. Wołyńskim.

REYOWIEC, m. w ziemi Chełmskiej.

ROGAWKA, m. Krol. w ziemi Drohickiej.

ROSYCH, m. w pow. Włodzimirskim.

RGZYSZCZA, m. w Woj. Wołyńskim.

RUDKA, m. w ziemi Drohickiej.

RUZYN, m. w Kiiowskim.

RYCHWAŁ, m. w pow. Konińskim.

RYNARZEWO, m. w powiecie Kcyńskim.

RZYSZCZOWA, m. w Kiiowskim.

S

SACHNOWKA, m. w Kiiowskim.

SADKOWCE, m. w Podelskim.

SARNAKI, m. w ziemi Mielnickiej.

SAPOLNO, m. w Kujawskim.

SEMIELOW, m. w pow. Sandomirskim.

SKULSKO, m. w Kujawskim.

SŁOBODYSZCZE, m. w pow. Zytomirskim.

SŁOMIANY rynek, m. w Lubelskim.

SŁOMNIKI, m. w pow. Proszowickim. Tegoż im. w Krakowskim nal. do Wielkorządów Krak.

SMJAŁOWICZE, m. w Woj. Mińskim z domem XX. Mislyonarzów, dawniej im. Zawiszów, teraz Pgińskich.

SMIŁA, m. w pow. Kiiowskim.

SMŁODOWO, m. w ziemi Łomżyńskiej.

SMOŁDYNIOU, m. w powiecie Łuckim.

STEBŁOW, m. w pow. Kiiowskim.

STEPAN, m. w Wołyńskim.

STĘSZEW, m. w Poznańskim.

STERDYNIA, m. w ziemi Drohickiej.

STOBUCHWA, m. w Woj. Wołyńskim.

SUDYŁKOW, m. w pow. Krzemienieckim.

SWIERZE, m. w ziemi Chełmskiej.

SZEPETYN, m. w pow. Krzemienieckim. Tamże Szepelówka.

SZLICHTYNKOWO, m. w Poznańskim.

SZUMSK, m. w Wołyńskim.

T

TARASZCZA, m. w pow. Winickim.

TAYKURY, m. w Woj. Wołyńskim.

TERACYN, m. w ziemi Chełmskiej.

TOPOROW, m. Ruskie pod pan. Austr. o m. 3 od Buśka.

TROJANOWKA, m. w Wojew. Wołyńskim.

TRZCIEL, m. w Poznańskim.

TUCZNO, w Poznańskim.

TULISZKOW, m. w pow. Konińskim.

TURYA, m. w Kiiowskim.

U. W.

UCHANOW, m. w pow. Sandomirskim.

USZOMIR, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

WALLIA, ob. Gallia.

WASIŁOW, m. w pow. Kiiowskim.

WASNIOW, m. w pow. Sandomirskim.

WAŹWOLNICA, m. w pow. Urzędowski.

S. WAWRZYŃCA, rz. ob. S. Laurent.

WEISSEMBURG, ob. Alba Regalis, Alba Julia.

WIELEDNIKI, m. w pow. Owuckim.

WIELICHOW, m. w pow. Poznańskim.

WIENEBURG, m. w pow. Nakielskim.

WISKITKI, m. Krol. w ziemi Sechaczewskiej.

WISZENI, m. w Woi. Włocławskim.

WODYNIE, m. w pow. Warcieckim.

WOLSZTYN, m. w Poznańskim.

WOŁODARKA, m. w Kujawskim.

WYBRANOWKA, m. Ruskie pod pan. Austr.

WYSOKA, m. w pow. Nakielskim.

WYSOKIE Mazowieckie, m. w ziemi Drohiczyckiej.

WYSZMIERZYCE, m. w powiecie Warcieckim.

WYSZWA, m. w pow. Włodzimirskim, z zamkiem.

X

XAWEROW, m. w Braclawskim, nal. do Komisji Edukacyjnej w posesyi, Hr. Krasieckich.

XIAZ, m. w Poznańskim.

XIAZNICE, w powiecie

Błońskim, starostwo płaci kwar. 347. emfit. Mioduskiego.

ZABOWO, m. w Poznańskim.

ZABOTYN, m. w Kiowskim.

ZAGOROW, m. w pow. Konińskim.

ZAWADY, m. w Poznańskim.

ZERKOW, m. w pow. Pyzdrskim.

ZERNIKI, m. w pow. Kcyńskim.

ZŁOTNIKI, m. w pow. Trębowelskim, pod pan. Austr.

ZŁOTOWO, m. w pow. Nakielskim.

ZOCHOW, ob. Rzechow.

ZOŁYNIA, czyli LUBOMIERZ, m. Ruskie, pod pan. Austr. drzewem zabudowane, z stawami, w gruncach piaskowych, dawne dziedzictwo Xżąt Lubomirskich, o m. 1 od Łęcuta, 5 od Rudnika.

ZUKOW, m. w pow. Błońskim.

ZWEYBRUCKEN, *Bipontium*, u Fran. *Deux ponts*, m. Niem. stol. udzielnego Xstwa tegoż im. w Cyr. Płacu niższego, w górach Wogieskich, z wiel. zamkiem. Leży nad rz. Schwelbe, między Sarbruch i Kayerslautern, o m. 15 na pold. ku z. od Wormacyi, 22 od Strazburga, 19 od Metz, 21 od Moguncyi. st. 26. 6. sz. 20. Xięstwo *Zweybrucken*, czyli Dwoch-moŃtow, lub Bipontyńskie. ma na z. Lotaryngią, na pold. Aisacją, inne stroiny gran. z Palatynatem i Hr. Sarbruch. Nal. do Xżąt domu Palatynskiego. Kraj jest mały i górzysty.

NB. Ponieważ tu wypisane są kwarty Krolewskie podług ilustracyi r. 1765. a te Konstytucją r. 1775. powiększone są w Koronie, w półtora tyle, a w Litwie wedwoie, więc tu kwarty mają być rachowane tak, iż gdzie się kładzie kwar. zł. 100. tedy ta w Koronnych Starostwach właściwie się płacić powinna zł. 150. a w Litwie 200.

NOTA NIEKTORYCH

KSIĄZEK

ZNAYDUJĄCYCH SIĘ U PIOTRA DUFOUR

Drukarza *J. K. Mci y Rzeczypospolitey.*

- Apteczka Kofska. - - - - - Zl. 5.
- Dykcjonarz Frzyłow w czterech językach, to iest w Polkim, Łacinskim, Francuzkim, i Niemieckim. 2. tom. - - - - - 8.
- Dykcjonarz Geograficzny w 3. tom. in 8vo. na papierze ordynaryjnym. - - - - - 24.
na kleowym. - - - - - 30.
- Excerpt Konſtytucyi z uſtaw Seymowych 1774. & 1775. Anni, ty-czących ſię uſtawienia Kady przy Boku ſego Krolewſkiej Mci nieuſtającej. - - - - - 3.
- Grammatyka Niemiecka ſrołowana do poiętności umieiacych ſwój język, a uńczących ſię po Niemiecku Polaków, przez *Joachima Markwarta.* - Zl. 2. gr. 15.
- Grammaire raiſonnée, ou Principes de la langue Polonoife, à l'usage de tous les Etrangers qui parlent le François & qui veulent aprandre la langue Polonoife avec beaucoup de facilité, par M. l'Abbé *Trębczyński* 2 vol. in 8vo Fl. 8.
- Hyſtorya Turcka tom. 5. in 4to 36.
- Kazimierz Wielki, na przednim papierze in 4to. - - - - - 4.
- Mowy za czterma Stanami, Kupieckim, Rolniczym, Żołnierskim i ludzi nczonych, który z nich iest Kraiowi pożyteczniejszy, a zatym pierwszy do laſk ſzczegulniejszy Monarchow opieki, dedykowane i ofiarowane *J. K. Mci.* przez *P. Dufour*, przełożone z Francuzkiego przez *Franciſzka Barſſa* 1. tom in 8vo. - - - - - 4.
- Mowa na pytanie: która z cnot Bohatyrow iest naypotrzebniejsza? i iacy ſą Bohatyrowie, ktorym na niey zbywało. - - - - - 1.
- O człowieku moralnym. - - - - - 4.
- Orzynacy ſamowładnącey i naypotężniejszy Katarzyny II. Imperatorowej całej Roſſyi. in 8vo. - - - - - 6.
- O przywroceniu dawnego rządu według pierwſtkowych Rzeczypospolitey uſtaw. - - - - - 6.
- Powieſci moralne *P. Marmontela* 13. części, czyli 3. tomy in 8vo. - - - - - 26.
- Powieſci moralne *Panny Uncy*, ktore ſą niby dopełnieniem Powieſci *P. Marmontela* 4. tom in 8vo. - - - - - 24.
- Rada patriotyczna dla terażniejszego Stanu Polſki od dobrze ży-czącego Kraiowi ſwemu publiko podana. - - - - - 3.
- Revolucya terażniejsza Ameryki północney w trzynastu zkonfederowanych oſadach, Jarzmo Wielkiej Brytanii zrzucających, z poprzedzającym opifaniem hiſtorycznym i geograficznym tychże krajow z Niemieckieg na Polſki język przetłomaczone. - - - - - 4.
- Sekreta ciekawe i doſwiadczone dla powszechney wiadomości wydane. - - - - - 4.
- Sztuka ogrodnicza czyli o ogrodnictwie zawieraiąca przepisy chodzenia przyzwoitego około ogrodow kwiatowych, kuchennych, i ſadów zprzydatkiem niektórych ciekawych i użytecznych wiadomości ſekretnych. - - - - - 3.
- Terminorum Juris canonico-civilis interpretatio ad uſum Caudida-

torum Jurisprudentiæ curâ & operâ Mr. Francisci Minecki &c.	teraz na Polskî język przełożone. - - - - - 3.
Zł 4.	Zygwarda klasztorne przypadki z kopersztychami z Niemieckiego na Polskî język przełożone 2. tom in 8vo. - - - - - 12.
Treść uław Miasta J. K. Mci Poznania. in 4to. - - - - - 4.	Zbior Rezolucyi Rady Nieustającej, potrzebnych do wiadomości Jurystyki sądowych i obywatelów obojga Narodów 1. tom in fol. - - - - - 12.
Wieśniaczka uszczęśliwiona czyli pamiętniki P. Margrabiny de L. V. 4. tom in 8vo. - - - - - 16.	Zwierzenie i ponfanie ładney kobiety 4. tom. in 8vo. - - - - - 8.
Zdanie o charakterze, obyczajach i dowcipie Niewiast, w różnych wiekach, przez P. Thomas Akademii Francuzkiej napisane,	

Wszystkie inne Artykuły w Magazynie iego znajdujące się wyrażone z oznaczoną ceną w katalogu, który się rozdaie gratis. Po książkach innych znajduje się katalog Komedyi, Dramatów y Oper Komicznych w liczbie więcej iak 115. na Teatrze dobrze y z sukcessem przyjętych, osobne się przedają według ceny w katalogu wyrażoney.

Dla ułatwienia zaś nabycia onych Drukarz oświadcza się spuścić ie za czer. 2ł. 12. ktoby wszystkie razem kupił, ktoby zaś mając już pierwszych 10. Tomów kosztujących czer. 2ł. 4. resztę dokupił, zapłaci czer. 2ł. 9. tak że razem ie kupując daleko taniej niż z osobna ich nabyć można.

U tegoż samego prenumerować można na Dykcyonarz Historyczny sławnych ludzi wszystkich Narodów, osobliwie Polaków, w 8. lub 9. Tomach 8vo majori w tymże samym formacie y piśmie drukowany co y niniejszy Dykcyonarz Geograficzny, 2gi. Tom onego wyidzie wkrótce, na prenumeratę teraz aż do końca Stycznia Ro. 1784. nie trzeba więcej płacić iak 2ł. 65. na papierze ordynarynym, a czer. 2ł. więcej na lepszym papierze.

NB. Co trzy Miesiące cena prenumeraty będzie podwyższona aż do 100. 2ł. na papierze ordyna-

rynym, cena, za którą dzieło to przedawane będzie po wyjściu z pod prasy, co się stanie, iak się spodziewamy w przeciągu 1784. Roku.

Dzieło to prezentowane było Nayiaśnieyszemu Panu, Który raczył przyjąć Dedykacją onego. Wszyscy ci, którzy pierwsze Tomy odebrali, uważają tę Księgę iako iedne z naybardziejziej interesujących y nayużyteczniejszych w Literaturze, w Polskim Języku.

U tegoż samego prenumerować można na Pamiętnik Historyczny, ktorego co Miesiąc tomik wychodzi, płacąc na cały Rok zło. 24, a chcąc go mieć przez Poczte na całą Polskę zło. 36.

Tudzież na Awizki tygodniowe pod tytułem *Avis divers*, zawierające w sobie anekdoty o Literaturze y osobliwości tak Fizycznych, historycznych, ekonomicznych &c. ktore co tydzień raz wychodzą częścią po Francuzku, po Polsku y po Niemiecku w Warzawie płacić za nie trzeba na Rok 18. zło. z odeślaniem przez Poczte zło. 40.

NB.

Od dawnego już czasu Publikum żąda pierwsze trzy Tomy *Pamiętnika* z Października, Listopada y Grudnia 1782, prenumerując na rok następujący 1783, niepodobno było do tych czas zadofyc uczynić iego żądaniom, gdyż pierwsza Edycja dzieła tego nadzwyczajnie prędko rozkupiona była. Dla wygody więc publiczney, y za przychyleniem się do tego Autora, który omyłki w pierwszej Edycji postrzeżone znacznie poprawił, pierwsze trzy wspomiane Tomiki przedrukować postanowiliśwy, wyidą one z Druku w przeciągu Stycznia 1784.

W Y P I S N I E,

Samych nazwisk Łacińskich, Miast, Kraiow, Gór y Rzek, które są wzmiankowane w tym Dykcyonarzu, z przyłączeniem nazwisk terażniejszych y własciwych, podług których ich szukac należy. W tymże porządku umieszczone są nazwiska Miast, Kraiow, Gór, Rzek y Narodow dawnych, których albo nie masz już, albo odmienity swe nazwiska, z wyrażeniem ich położenia, a te są odmiennym wydrukowane charakterem.

A

ABALLABA, *App'eb'y.*

ABANTES, Narod w Tracyi, u którego zwyczajem było włożyć sobie ucinąć, aby nie dać nieprzyjaciolom, za co by ich zchwycić mogli. Przeszli oni do Grecyi, i tam zbudowali miasto ABA, z kąd *Apollo*, którego tu był Kościół, nazwany był: **APOLLO ABÆUS**. Po zruynowaniu miasta tego od Xerxesa r. od zał. Rzymu 474. Abantowie przenieśli się na Wyspę **Negrepont**, którey też dali nazwisko: **ABANTIS**.

Abannus, *Nawarryn.*

Aballo, *Avalon.*

Abatis cella, *Appenzel.*

Abatis villa, *Abbevilles.*

Abdara, *Adra.*

Abdera, *Asperosa.*

Abduas, *Adda.*

Abellinum, *Avellino.*

Abellinum Marficum, *Marfico*

Vetere.

Aberdonia, *Aberden.*

Abieta, *Agrya.*

ABILA, Góra w Afryce przy wniysciu cieśniny Gibraltarskiej, iedna iest z kolumn **Herkuleta**.

Abilena, *Kraina w Cefesyryi.*

Abobriga, *Villa de Conde.*

ABORIGÈNES, dawny Narod we Włotzech, po których nastąpili Latynowie y Rzymianie. Nazwisko **Aboriginesow** oznaczało Narod nie mający żadnego początku.

Abritica, *Aar.*

Abrincæ, *Avranches.*

Abudiacum, *Abach, Fueffen.*

Abula, *Avila.*

Abus, *Humber.*

Abufina, *Abensperg.*

ABYDOS, Zamek nad cieśniną **Dardaneiską** w Azyi leżący.

Abydus, *Abutigä.*

Acanthus, *Erizzo.*

ACARNANIA, CARNIA, część Epiru ciągnąca się od Arteńskiego Golfu do rz. Achelous.
 ACCARON, Miasto Filiistyńczyków na południe Joppy leżące, które potym Herod nazwał Cezareą.
 Acci, *Guadix*.
 Accipitrum Insulæ, *Azores*, S. Piotra Wyspa.
 Acedum, *Ceneda*.
 Achada, *Achonry*.
 ACHÆMENII, Narod mieszczący się w Persyi.
 ACHAIA, część pół Wyspy Morei, nad golfem Lepanckim. Pod nazwiskiem tym rozumiano także Prowincyą Liwadyi.
 ACHELOUS, rzeka w Epirze wpadająca do Golfu Weneckiego, a która go dawniej oddzielała od Natolii. Jest której Herkules bieg sprostował.
 ACHERON, rzeka w Epirze uchodzi do Golfu Arteńskiego. Jest to ta rz. którą Poeci zwali rzeką piekielną.
 Acherontia, *Cerenza*, *Cirenza*.
 ACIDALIUS, sławne źródło w mieście Orchomenie.
 Acillio, *Aiguillon*.
 Acicularum promontorium, *Aiguilles*.
 Acimincum, *Salankemen*.
 Acineum, *Buda*.
 Aci, *Jaci d' Aguila*.
 ACIS, strumyk płynący pod górą Etną.
 Acona, *Acken*.
 ACRO-CERAUNII MONTES, góry w Epirze, zwane tą dzi-

śnają górami Himery.
 Acronius Lacus, *Konstantynskie jezioro*.
 Acropolis, *Hochsted*.
 Actium, *Preweza*.
 Acula, *Aquapendente*.
 Acumum, *Peter Waradyn*.
 Acus, *Aiguille*.
 Acutus, *Agout*.
 Addua, *Adda*.
 Adetuna, *Echteren*.
 ADIABENA, część Asyryi na Wschod rzeki Tygru położona.
 Adrana; *Eder*, *Adranum*, *Aderno*.
 Adria, *Atri*.
 ADRUMETUM, leżało niegdyś przy Mieście Afryce.
 Aduas, *Adda*, *Aduatum*, *Tongres*.
 Adula, *S. Gotarda Góra*.
 Advocatorum terra, *Voigtland*.
 AEA, Miasto w Kolchidzie nad Faza, o małą odległość od morza. Toż nazwisko dawane było Górze Circello, MONTE-CIRCELLO.
 Aedera, *Eder*.
 AEDUI; gdzie dziś dyceczya Autkańska.
 Aegabra, *Cabra*.
 AEGE, Miasto w Macedonii, o 8. na półn. ku z. od Pelli.
 Aegeum Mare, *Archipelag*.
 Aegida, *Capo d' Astria*.
 S. Aegidius, *S. Gilles*, *S. Idzi*.
 Aegillium, *Giglio*.
 Aegimurus, *Galite*.
 Aegina, *Engia*.
 Aegiptus, *Egypt*.

- Aegira, *Xilocastro*.
 AEGIUM, Miasto w Achai nad
 brzegiem golfu Lepańskiego.
 Aegleburgum, *Ailesbury*.
 Aegusa, *Fawagnana*.
 Aelana, *Ailach*.
 Aelia Capitolina, *Jeruzalem*.
 Aemilianum, *Millan*.
 Aemodæ, *Schetland*.
 Aemona, *Laubach*.
 Aemonia, *Citta Nuova, Jgis*.
 Aenria, *Ischia*.
 Aenona, *Nona*.
 Aenos, *Eno*.
 Aëolæ Insulæ, *Liparyskie
 Wyspy*.
 ÆOLIDA, część Natolii po-
 między Troady.
 ÆQUI, Narod we Włozzech
 okady w Kraiu, przez któ-
 rego źródło Teverona ply-
 nęła.
 Æra, *Air, Aeria, Aïre*.
 Æternia, *Ifernia, Æjis, Jesi,*
 rz: *Aesora, Isona*.
 Æivalium, *Fstival*.
 Æthalia, *Wyspa Elba*.
 Æthiopes Albicantes, *Albinos*.
 Æthiopia, *Abissynia*.
 ÆTOLIA, część Liwadyi na
 połud: ku w. Akarmanii bę-
 dąca nad Golfem Patras.
 Aganippa, źródło góry He-
 likonu.
 Agatennæ portus, *Agay*.
 Agatha, *Agde, Agathopolis,*
Maguelonc.
 Agaunum, *S. Maurycy*.
 Agedunum, *Ahun*.
 Ageium, *Ay*.
 Agenticum, *Sens, Agefina,*
Angouleme.
- Agerana Vallis, *Agerenthal*.
 Aggeripontum, *Tamesbruck*.
 Agnio, *Aa*.
 Agramontum, *Aigremont*.
 Agrigentum, *Girgenti*.
 Ala, *Alen, Alaba, Alava*.
 ALANI, Narod początek swoy
 właściwie mający w Tarta-
 ryi.
 Alanova, *Ebersdorf*.
 Alanum Jovis, *Alenjoie*.
 Alarici Castrum, *Alayrac*.
 Alavardum, *Alleverd*.
 Alauna, *Valogne*.
 Alba, *Alva de Tormes, Aube,*
Ebas.
 Alba ad Saravum, *Sarcilba*.
 Alba Augusta Helviorum; *Al-
 be, Viviers*.
 Alba Ducalis, *Biana*.
 Alba græca, *Belgrad*.
 ALBA LONGA, m. Latynow
 blisko Rzymu leżące.
 ALBA MARITIMA, dzisiay Zara
 Vecchia, blisko Miasta Zary.
 Albamarta, *Aumale, Albania,*
Braid-Albin.
 Albantionum, *Aubenton*.
 Alba Pompeia, *Alba, Alba*
Sebusiana, Weissenburg w
Alsacyi.
 Alba terra, *Aubeterre, Albi-
 ga, Alby*.
 Albiatum Crassum, *Biagrasso*.
 Albici, gdzie dziś we Fr.
 diec. de Riez.
 Albinatium, *Aubenas*.
 Albingaunum, *Albenga*.
 Albinia, *Aubagne, Albinacum,*
Aubigny.
 Albintumillum, *Vintimilla*.
 Albion, *Brytannia Wielka*.

- Albis, *Elba*.
 Aloula *Tyber*.
 Albunea, źródło *Trivoli*.
 Alburacis, *Ariège*.
 Albus mens, *Blamont*.
 Albutio, *Abusson*.
 Alciacum, *Auxi*.
 Aldenburgum, *Altenburg*,
Oldenburg.
 Aldenardum, *Oudenarde*.
 Alduambis, *Doux*.
 Alebium, *Delebio*.
 Aletho, *aleth*. Alena, *Awlen*.
 Alemania propria, *Algowia*.
 Alesia; *Alais*. S. Reine. Ale-
 siensis palus. *Auxois*. Ale-
 stum. *Alais*.
 Aletium, *Lece*.
 Aletium, *Alatri*.
 Alexandria, *Kandahar*.
 Alexandria minor, *Alexan-*
dretta.
 Alexandria Statiellorum, *Ale-*
xandria de la Paille.
 Alexanum, *Alessano*. Alexia-
 num, *Alixan*.
 Alaja, *Alghier*.
 Alcea. *Algowia*. *Algia*, *Auge*.
 Alingavia, *Langei*.
 Alingonis portus, *Langon*.
 Aliso, *Wesel*.
 Alla narifca, *Aichstadt*.
 ALLCHROGES, Narod dawny
 w Gallii mieszkający, gdzie
 teraz Delfinat y Sabaudya.
 Almagowia, *Algowia*.
 Almaniffæ, *Almanechos*.
 Almantia, *Almance*.
 Alminium, *Almissa*.
 Alnetenus tractus; *Aunis*,
 pow: *Altenki*.
 Alnetum; *Launoy*, *Aunay*.

- Alonium, *Alicante*,
 Alons, *Aulps*.
 ALPHEA, rzeka w Morei, uchod-
 zą do gelfu Arkadyi.
 Alpiflaxum, *Alpstein*.
 Alfena. *Almeda*. Alfona, *Au-*
xonne.
 Altaripa; *Altenreiff*. *Haute-*
rive.
 Alta Silva, *Haute seille*.
 Altia, *Altzey*.
 Altenvillere, *Hautvilliers*.
 Attinum, *Tolna*, *Atriacum*,
Antruy,
 Altusfons, *Haute fontaine*.
 Alvernia, *Auvergne*, *Alvernum*,
Auvers. Aluta, *Alaut*.
 Arnacaum, *Mocao*.
 Amantia, *Mohacz*.
 Amatius, *Ems*.
 Amasonum Regio, *Amazia*,
Amazonow Kray.
 AMASTRIS, Miasto w Król. He-
 raklei, kray nad brzegami mo-
 rza Czarnego między Hera-
 kleą y Sinopą.
 AMATHONTA, Miasto na Wy-
 spie Cypru nad brzegiem
 Wschodnim. Inne tegoż im-
 było w Palestynie nad Jor-
 danem.
 AMBARRI, Narod. gdzie dziś
 Diecezya de Chalons, i Cha-
 rolois.
 Ambianum, *Amiens*.
 Ambibarreti, pow. *Niwer-*
nenski.
 Ambibarii, *Avranchin*.
 Ambivarriti, gdzie *Anvers*.
 Ambracia, *Arta*.
 Ambroniacum, *Ambournai*.
 Amelia, *Ameria*.

- Amida, *Diarbek*.
 Amisus, *Ems, Samsoun*.
 AMITERNUM, było m. w po-
 blizkości dzisiejszego Aquila.
 AMMON, Jowisz Ammoński
 miał swoy Kościół w Lybii
 na z. Egiptu, o m. 100.
 od morza Szrodziemnego.
 AMMONITÆ, Ammonici, Na-
 rod niegdys mieszkaący na
 Wschod Jordanu.
 AMORHEI, mieszkali na Za-
 chod, a potem na Wschod
 morza umarłego.
 Amphipolis, *Amboli*.
 Amplissa, *Salona*.
 AMPHRISUS, Rzeka dawna
 w Tessalii.
 Amstelodamum, *Amsterdam*.
 AMYCLÆ, miało położenie
 blisko Sparty. Inne miejsce
 tegoż im było blisko Fondi.
 Anagaram, *Nageta*.
 Anophe, *Nanfio. Anaphia,*
Napoli.
 Anas, *Guadiana*.
 Anasius, *Piava; Anasus, Ens*.
 Anazarba, *Acsaray*.
 Ancalitia, *Henley*.
 Anciacum, *Ancy-le-Franc*.
 Ancora, *Ancre*.
 Ancyra, *Angura*.
 Andaginum, *S. Hubert*.
 Andegavum, *Angers*.
 Andelous, *Andelot*.
 Andematunum, *Langres*.
 Andenesium, *Ancenis*.
 Anderitum, *Javoulx*.
 Andes, *Angers, ob. Mantua*.
 Andetrium; *Mostar, Clissa*.
- Andrifium, *Andresy*.
 Aneda, *Edimburg*.
 Anemobria, *Jampoli*.
 S. Anemundus, *S. Chamond*.
 Angelopolis, *S. Ange. An-
 geles*.
 Angeriacum, *S. Jean d' Angely*.
 Angledura, *Anglura*.
 Angliera, *Anghiera*.
 S. Anianus, *S. Chiguan*.
 Anicium, *le Puy*.
 Anio, *Teverona*.
 Anisola, *S. Calais*.
 Anisus, *Ens*.
 Annesium, *Annecy*.
 Annuo, *Anneau*.
 Anatolia, *Natolia*.
 Anseola, *Auslo*.
 Anseria, *Oye*.
 Antenacum, *Andemach*.
 ANTÆ, Mieszkańcy niegdys
 Bessrabii.
 ANTANDRUS, m. w Frygii, pod
 górą Idą, i na połud: Miasta
 Troyi.
 Anticaria, *Antequerra*.
 Antibarum, *Antivari*.
 ANTICYRA, m. w Focydzie,
 i Wyspa na odnodze Zeitoń-
 skiej, z kąd wychodziła cie-
 mierzycza zachwalona.
 Antiochia Margiana, *Mesched*.
 ANTIPATRIDA, m. nadbrzeżne
 w Palestynie na północ
 Joppy.
 Antipolis, *Antibes*.
 ANTIUM, położone było bli-
 sko Nettimo.
 ANTARES, byli w okolicy
 Nantes.
 Anveila, *Anweiler*.

- Anvermodium, *Envermen*.
 Anxanum, *Lanciano*.
 Anxur, *Terracina*.
 Anzicanum, *Anfico*.
 Aonia, *Bœotia*.
 APAMÆA, m. w Bitwnii pod
 górą Olimpem. Było inne
 w Frygii na połud: Chiutayi;
 Inne zaś w Syrii nad rz.
 Orontem, blisko miejscy,
 gdzie taraz formuje jezioro,
 o m. 10, na północ od Hamy.
 Także nad zbiegiem Tygru
 i Eufratu &c.
 Apamiæ, *Pamicers*.
 APHRODISIA, miejsce Ź. w Fry-
 gii nad Meandrem.
 Amphrodisium; *Afryka*. m.
 APIDANUS, rz. w Tessalii, któ-
 ra wpada do Penay do brzegu
 Wschodniego, Apollonia,
Bonandrea, Pollina Siffopoli.
 Apona, *Laudan*.
 Aponus, *Abano*.
 Anrimonasterium, *Ebermun-*
ster.
 Aprutium, *Abruzzo*.
 Apua, *Pontremoli*.
 Apulia, *Puglia*.
 Apulia Daunia, *S. Ange*.
 Aqua, *Aix-en-Othe*.
 Aqua bella, *Aigue belle*.
 Aquæ, *Furstenfeld*.
 Aquæ Bormonis, *Bourbon*
l'Archambaud.
 -- Borvonis, *Bourbonne les-*
bains
 Aquæ Calidæ, *Orense, Aignes-*
Caudes, Bagnols, Bath,
Vichi.
 -- Convenarum, *Bagneres*.
 Aquæ Fervidæ, *Fervagues*.
 --- Flavixæ, *Chavez*.
 --- Gratianæ, *Aix*.
 --- Helvetiæ, *Bada*.
 --- Lupiæ, *Gwadelupa*.
 --- Mattiæ, *Wis Baden*.
 --- Mortuæ, *Aignes-Mortes*.
 -- Nifincæ, *Bourbon-Lancy*.
 --- Regiæ, *Egra*.
 --- Sxtiæ; *Aix, Akwasexta*.
 --- Solis, *Bath*.
 --- Statiellæ, *Acqui*.
 -- Tarbellicæ, *Dax*.
 --- Veteres, *Oudevatter*.
 --- Voconis, *Vic-le Comte*.
 Aqua Sperfa, *Aigueperse*.
 Aqua viva, *Aigue vive*.
 Aquensis Vicus, *Bagneres*.
 Aquianum, *Evian*.
 Aquinctum, *Anchin*.
 Aquila; Aquilegia, *l'Aigle*.
 Aquilina; *l'Aigle, Angulema*.
 Aquilonia, *Cedogna*.
 Aquincum, *Buda*.
 Aquisgranum; *Akwizgran,*
Aix-la Chapelle.
 Aquistriæ, *Gustres*.
 Aquitania; *Akwitania, Guien-*
ne.
 Ara Ubiorum, *Bonna*.
 Arabicus Sinus, *Morze Czer-*
wone.
 Arabiæ emporium, *Aden*.
 Arachofia, *Kabulstan*.
 Arachotus, *Kabul*.
 Aræ - Flavixæ; *Heidenheim,*
Blaubeuern.
 Arægenus, *Bayeux*.
 Arar, *Saone*.
 Araugia, *Arau, Araura, Eraud*.
 Araulio; *Arauzia, Orange*.

- ARAXES, rzeka w Armenii wpada od Zachodu do Morza Kaspyjskiego.
- ARBELLA, nad Tygrem, poniżej Niniwy, i Mozulu.
- Arbor felix, *Arbon*.
- ARCADIA, Prowincya zawarta w środku Peloponezu.
- Archelais, *Erekli*.
- Archæ, *Arques*. *Arciaca*, *rcis*.
- ARDEA, Stolica niegdyś Retulow, trwa jeszcze dotąd pod tymże im. leży o m. G. na pold. od Rzymu.
- Ardelica, *Peschiera*.
- Ardra, *Ardes*.
- Arduenna Sylva, *Ardennens*.
- Areæ, *Hieres*.
- ARECOMICI VOLCÆ, Narod w Langwedocyi przedtym mieszkający ponad Rodanem.
- S. Aredius, *Irier*.
- Arelate, *Arles*.
- Arenacum, *Arnhem*.
- ARETHUSA, nazwisko sławnego źródła w Syrakuzie.
- Tegoż im. m. w Syryi blisko Apamei.
- Aretium, *Arezzo*.
- Argantomagus, *Argenton*.
- Argathelia, *Argyla*.
- Argea, *Argowia*.
- Argenus, *Orne*, lub raczey *la Vire*.
- Argentea, *Plata*.
- Argenteus, *Argens*.
- Argenteus Mons; srebrna góra, *Bielay*.
- Argentigera, *Arget*.
- Argentina, *Strasburg*.
- Argentarium, *Argenteuil*. Argentorium, *Argentan*.
- Argentoratum, *Strasburg*.
- ARGIRIPPA, lub ARGOSHIPPIUM, dziś *Arpis*, w Kapitannie pod górą Garganem.
- Argovia libera, *Freye Aemter*, czyli wolne powiaty.
- Aria, *Arran*, *Herat*.
- Ariana, *Korassan*.
- ARICIA, Miasto i las wielki w Latium na pold: Rzymu na drodze Apiuszowej leżące.
- Aridagamantia, *Arouaise*.
- Arimathia, *Rama*.
- Ariminum; *Rimini*, *Arymin*.
- Arica, *Texela*.
- Ariorius, *Arnon*.
- Arifabium, *Ava*.
- Aristadium, *Arnstad*.
- Arizenus, *Vieux*.
- Arlape, *Pechlarn*.
- Arlodium, *Arleux*.
- Armasanicæ, *Aymargues*.
- Armeni, *Ormianie*.
- Armentariæ, *Armentieres*.
- Arminiensis tractus, *Armagne*.
- ARMORICÆ GENTES, Narody Gallow osiadłych niegdyś nad Oceanem między Sekwaną y Ligierem.
- Armuniada, *Armuyden*.
- Armuzia, *Ormuz*.
- Arnaldi via, *Arnheim*.
- Arneburgum, *Arneberg*.
- Arnetum, *Arnay*.
- Arnostadium, *Arnstad*.
- Arnus, *Arno*.
- Aroa, *Arroe*.
- Arola, *Aar*, *Arool*.
- Arrobæ Burgus, *Arbourg*.

- Arolæ mons, *Arberg*.
 Aromatum promontorium,
 Cap *Guardafuy*.
 Arosia, *Vesteras*.
 Arovia; *Araw*.
 Arrabo, *Raab* rz.
 Arremarense Monasterium,
 Montier Ramey.
 Arsehotium, *Aerjchot*.
 ARSINOË, *Fumagousta, Suez*.
 Było wiele m. tego im. in-
 nych.
 Artabrum promontorium, Cap
 Finisterræ.
 ARTAXATA, m. *Armenii* nad
 Araxq, w niejakiey odle-
 głości od Eriwanu.
 Arthetæum, *Artenai*.
 Artigis, *Alhama*.
 Arubium, *Modrus*.
 Arucci nova, *Moura*.
 Arverni, *Clermont*.
 Arnuci, *Aronches*.
 Arunda, *Ronda*.
 Arundina, *Arundel*.
 Arupinum, *Rovigno*.
 Atcalinioium, *Hildesheim*.
 ASCALON, m. w Palestynie, o
 m. 5. na połud: od Joppy.
 ASCAULES, Narod, gdzie dziś
 Sochaczow, Łowicz, &c.
 Ascensus, *Asche*.
 Asciburgus, *Ascshaffenburg*.
 ASERA, Wieś w Beocyi, pod
 górzę Helikonem, mieszka-
 niem Hezyoda sławna.
 Asculum, *Ascoli*.
 Asiacum, *Azay*.
 Asia minor, *Azya mnieysza*;
 Natolia.
 ASINGABER, m. w Arabii opa-

- czytley nad golfem Wschod-
 nim, i północnym morza
 Czerwonego.
 ASOPUS, rz. która oddziela
 Beocyą od Attyki.
 Asorus, *Oforo*.
 Aspadiana; *Aspahamum, Ispa-*
 han.
 Aspalatos, *Spalatio*.
 Asphaltides lacus; Mare mor-
 tuum, *morze umarte*.
 Assidonia, *Medina Sidonia*.
 ASSYRIA, dzisiay Prow. Kur-
 dystan, i nadto zabierała nie-
 które części Prowincyi Sa-
 siedzkich.
 Astacilicis, *Tefezara*.
 Asta Colonia, lub *Pompeia*,
 Asti.
 Astapa, *Estepa*.
 Asta regia, *Xeres de la Fron-*
 tera.
 Astigis, *Exjia*.
 Astinga, *Staffings*.
 Astonica, *Astorga*.
 Astipalæa, *Stampalia*.
 Asulum, *Asolo*.
 Atanacum, *Aignay*.
 Ataxa, *Aude*.
 Aternum, *Pescara*.
 Ateste, *Este*.
 Athanagra, *Cardona*.
 Athenæum, ob. *Aisnay*.
 Athenopolis, *Grimaud*.
 Athesinus ager, *Etschlandia*.
 Athesis, *Adiga*.
 Athochium, *Atock*.
 ATHONONES, Narod w Woly-
 niu wyższym.
 Attrebates, *Arras*.
 Atria, *Adria*.

- ATTICA**, *Attyka*, niegdys Prowincya Grecka, z iedney strony zawarta Euryppem, z drugiey golfem Ateńskim.
Attiniacum, *Attigny*.
Attipiacum, *Attichy*.
Attuatacum, *Tongres*.
Aturum, *Aire*.
Aturus, *Adour*.
Avalonia, *Inis-Owen*.
AVARI, Awarowie, byl to lud Tartaryi, który potym osiadł w Wołoszech. Są to Przodkowie Węgrow.
Avaricum; *Bourges*, *Biturika*.
AVARINI, Narod ponad Narwa, przy iey uysciu do Willy.
Audomaropolis, *S. Omer*.
Audura, *Eure*.
Avenæ, *Avesnes*. **Aveneriæ**, *Aveneres*.
Avenio; *Avignon*, *Awenion*.
Aventicum, *Avenches*.
Aventinum, *Abensperg*.
Averium, *Aveiro*.
AVERNUS, iezioro zwane Piekielnym, blisko Pouzzoli we Włoszech.
Aufidena, *Alfidena*.
Aufidus, *Ofanto*.
Auga, *Eu*. **Augia dives**, *Reichenau*.
Augia minor, *Weissenau*.
Augusta; *Agosta*, *Tubingen*.
Augusta, *Auschorum*, *Ausch*.
--- **Bastienorum**, *Bassignana*.
--- **Dea**, *Die*.
--- **Emerita**, *Merida*.
--- **Nemetum**, *Spira*.
--- **Prætoria**, *Aousta*.
- Augusta Rauracorum**; *Augst*, *Bazylea*.
--- **Salastiarum**, *Aousta*.
--- **Suessionum**; *Soissons*, *Swessyon*.
--- **Taurinorum**, *Turyń*.
--- **Tiberii**, *Ratisbona*.
--- **Trevirorum**; *Trewir*, *Treves*.
--- **Tricassinorum**, *S. Paul-trois-Chateaux*.
--- **Trinobantum**, *Londyn*.
--- **Vagiennorum**; *Saluzzza*, *Saluces*.
--- **Vangionum**; *Worms*, *Wormacya*, *Wangen*.
--- **Veromanduorum**, *S. Quentin*.
--- **Vindelicorum**; *Ausburg*, *Auszpurg*.
Augustovia, *Augustow*.
Augosto-bona, *Troyes*.
Augosto-magus, *Senlis*.
Augosto-dunum, *Autun*.
Augosto-nemetum; *Clermont*, *Klermon*.
Augosto-ricum; *Limoges*, *Lemowik*, *Poitiers*, lub *Piktawa*.
Avila; *Aviles*, *Awila*.
Avitacum, *Aubierre*.
Avitium, *Bnaventa*.
Avium Insulæ; *Ptakow Wy-spy*, *Aves*.
AULERCI, gdzie dziś Powiat Cenomański, (le Maine) Perche, i Eboracenski.
Aulica, *Eltze*.
AULIS, port w Beocyi na pograniczu Attyki, i nad cieśniną Negreponu.

- AURON**, Valona. Był tegoż im. wzgórek blisko Tarentu, sławny żyznością w przednie wina.
- AUREA VALLIS**; *Airvaux, Orval.*
- Aureatum**, *Aichstadt.*
- Aurelia** *Allobrogum, Geneva.*
- Aurelianum**; *Orleans, Aurelian.*
- Auria**, *Orensée.*
- Aurigera**, *Ariège.*
- Aurillacum**; *Aurillac, Auryliak.*
- Aurimontium**, *Goldeberg.*
- Aurio**; *Euron, Huiron.*
- AUSA**, Wieś w Katalonii.
- Aufonia**; *Italia, Włochy.*
- Aufonia**, *Auxonne.*
- Austra**, *Auffigi* **AUSTRANIA**, gdzie Samlandia,
- AUSTRASIA**, dziś Xstwo Lotaryngii, y Prowincye na północ będące.
- Austrinus Sinus**, *Zuuderzee.*
- Autariarum**, *Abrobania.*
- Antifiodorum**; *Auxerre, Antyziodor.* **Autricum**, *Chartres.*
- Auximum**, *Osimo.*
- Axelodunum**, Hexam. **AXIACE**, Narod gdzie Bog do Dniepru uchodzi.
- Axiace**, *Oczakow.*
- AXIACES**, niegdyś, teraz Dniepr.
- Axima**, *Lanzo.*
- Axiopolis**, *Galacz.*
- Axius**, *Vardari.*
- Axona**, *Aisne.*
- Aymontium**, *Ayamonte.*
- Azaamurum**, *Azamor.*
- Azama**, *Zamora.*
- Azania**, *Adel.*
- Azilium**, *Manfum, Mas d'Azil, Evzerum.*
- AZOT**, leżało o 4. m. na południe od Joppy.
- Azoum**, *Azo.*

B. B. B.

BABILONIA, Babilon Miasto niegdyś ledwie nienawiększe w całym świecie, zabudowane było nad Eufraatem, o m. 30. na półd. ku Zach: od Bagdadu. Nie masz dziśiay żadnych jego znakow. Imainacya dziśiayszych z podania dawnych ie opisuje. Babilonia Prowincya dziś się zowie, *Irak.*

Bacca Sera, *Bacia Seray.*

Bacemum; *Baceim, Bazeim.*

Bactra, *Balek.*

Bactriana, *Korasan.*

Badenberga, *Bimberga.*

Badera, *Bazieres.*

Bacacum, *Bawar.*

BAGAY, m. dawniey w Numidiyi.

Bajoce; *Bayeux, Bayoka.*

S. Baldonner, *S. Galmier.*

BALEARES INSULÆ, są teraz

Majorka, Minorka i Iwika.

Pierwsza *Balearis major*,

druga *Balearis minor* zwane były.

BALGENTIACUM, *Baugency* teraz się zowie.

Balgia, *Batha.*

Balliolum, *Bailleuil.*

Ballivia Juncetana, *Vieux-Joncs*.
 Balnea, *Baume*.
 Balneolum, *Bagneux*.
 Balneum regis, *Bagnarea*.
 Balis, *Aibusia Balya, Bali*.
 Balsama, *Bazume*.
 Bars, *Dunbor*.
 Baradium, *Laraniwar*.
 Barbaesium, *Barbeaux*.
 Barbata, *Barhada*.
 Barcetum, *Berzeto*.
 Barcelonæ, *Barcelonetta*.
 Barcino, *Barcelona*.
 Barocivium, *Barwick*.
 Bardarius, *Vardari*.
 Bardeat s, *Bicaner*.
 Barotum vicus; *Bardevic, Bardeuk*.
 Bardum; *Barda, Bardt*.
 Barium; *Bari, Bar*.
 Bariolum, *Bariols*.
 Barnastagula, *Barnstaple*.
 Barefluctum, *Barfleur*.
 BANTII, Narod w poblizkości Bartonii.
 Barulum, *Barlette*.
 Basenis Sylva; *Schwartz-Wald, Las czarny, Foret-Norre*.
 Basiana, *Posega*.
 Basilea: *Bale, Bazylea*.
 Basilopolis; *Bazyli-grod, Wasygerod*.
 Basolæ, *Luzoches*.
 S. Basolus, *S. Basle*.
 Bassiniacus Ager, *Bassigny*.
 Bassivilla, *Basville*.
 Basterum Oppidum; *la Bassée, Bassée*.
 BASTARNÆ Narod, gdzie dziś Podgórze.

Basti; *Baço, Baza*.
 Batavia; *Betuwe, Hollandya*.
 Batavodurum, *Batenburg*.
 Bathiense, Monasterium, *Bathmonster*.
 Beatia, *Baexa*.
 Becia, *Biecz*.
 Beda, *Bidburg*.
 Bedriacum, *Caneto*.
 Beleni ville, *Blain-ville*.
 Belgium; *Pays-bas, Niderland*.
 Belia, *Belchite*.
 Belica, *Beltay*.
 Bellilucanus, *Balaruc*.
 Belisia, *Bilfen*.
 Bellequæ, *Bellaigue*.
 Bellevarium, *Falaguer*.
 Belli-castro, *Bel-castro*.
 Bellisiparji Castrum, *Beau-repaire*.
 Bellofordia, *Beaufort*.
 Bellogracia, *Belgrad*.
 Bello-maricus, *Beaumariz*.
 Bello-montium, *Beaumont, Bomon*.
 Bello-quadra, *Beaucaire*.
 Bello-vacum; *Beauvais, Bello-wak*.
 Bellus-jocus; *Beaujeu, Bel-zok*.
 Bellus-Launomarus, *Bello-mer*.
 Bellus-locus, *Beaulieu, Bellok*.
 Belna, *Beaune*.
 Belsia, *Beauce, Belzya*.
 Belsinum, *Boria*.
 Belta, *Betz*.
 Benacus-lacus; *Lago di Garda, Jezioro Garda*.
 Benearnia, *Bearn*.
 Benearnus, *Lescar*.

- Benefeldia, *Benfeldt*, *Be-*
quia. Bekia, Berga, Bergen.
 BERECYNTHUS, góra w Fry-
 gii niedaleko Sangary. In-
 na na Wyspie Krecie.
Berenice, jest to *Apamea* w
 Celesyryi. Było tegoż im.
 kilka Miast w Egypcie,
 iedno z nich sławnieysze.
Berga od *Tabernas, Berg-*
Zabern.
Bergæ od *Zomam, Berg-ob-*
Zoom.
Bergamum, Bergama.
Bergula, Bergas.
Bergusia, Balaguer.
Berigonium, Bargeny.
Berisa, Tokat.
Bernaburgum, Bernburg.
Bernacum, Bernay.
Berræa *Macedoniæ, Carra-*
veira.
Berræa *Syriæ, Alep.*
 BERÆA, lub *Beroe*, Miasto w
 Tracyi blisko Morza Czarnego
 na Pograniczu Mezyi.
Berolinum, Berlin.
Berona, Beraun.
Borythus, Baruth.
 BERSABEA, Miasto leżące nie-
 gdyś w samym końcu po-
 łudniowym Judei.
Bersurizæ, Bersuire.
Besinizæ, Bisignano.
Bestia, Vjesti.
 BETHEL, Miasto w pokoleniu
Beniamin, o m. 6. na półn.
 ku W. od Jerozolimy.
 BETHSAIDA, nad brzegiem Za-
 chodnim jeziora *Geneza-*
reth w Palestynie.
Beugefia, Bugey.
- Biattia, Baeça.*
Bibacum, Biburg.
Bibiscum, Vivy.
Bibraetæ, Autun.
Bidiscum, Bitche. Biducasses,
ob. Viducasses.
Bifeldia, Bilefeld.
Bigerra, Villena.
Bibilis nova, Calatajud.
Billiomagus, Billom.
Billifionum, Bellinzona.
Bipontium, Zweybruck, dwoch
mostow M. i Xstwo.
Birfletum, Bieruliet.
Birtha, Bir.
Bisontio, Besançon.
Biterræ, Beziers.
 BITHYNIA, *Beksangil.*
 BITHYNIA, Prowincya pół-
 nocna *Natolii* nad brzegiem
 morza Czarnego i morza
Marmora.
Biturgia, Borgo-di-San-Se-
polcro. Biturigæ; Bourges,
Bituryka.
Bizia, Vixæ.
 BIZIA, niegdyś mieszkanie
 Terei, było nad morzem
 Czarnym w Tracyi.
Blabirya, Blaubeuren.
Blancoberga, Blanckemberg.
 BLANDONA, miała dawniey po-
 łożenie toż, co dzisiaj *Ci-*
vita Vecchia.
Blanzincum, Blanzac.
Blavia, Blaye.
Blesæ; Blois, Bleza.
Bletifa, Ledesma.
Bocemum, Bolzano.
Bodencomagus; jest toz, co
Industria.
Bodincus, Po,

Bodobriga, *Boppiart*.
 BOEOTIA, *Beocya*, dawny
 Kray w Azyi rozciągał się
 z iedney strony od brze-
 gow morza Czarnego do
 Golfu Lepadckiego, z dru-
 giej na północ ku W. At-
 tyki.
 Boethana, *Beder*.
 Boetica, *Andaluzya*.
 Boetis; *Guadalquivir*, *Gwa-
 dalkwiwir*.
 Bogadium, *Fritzlar*.
 BOII, Narod tam niegdys o-
 siadły gdzie Czechy teraz,
 a potem w Bawaryi. Byli
 też i w prow. *Buch*, w oko-
 licach *Burdegali*, i w pow.
Burgońskim we Francyi.
 Boiodurum, *Irntstadt*.
 Bolerium, *Penrin*.
 Boleslavia, *Buntzlau*.
 Boleum, *Boglio*.
 Bolonia, *Boulogne*.
 Bonæ-fortunæ, *Borneo*.
 Bona-vallis, *Bonne-vall*.
 Bondico-magum, *Casal*.
 BONONIA, *Boulogne*. Inna
 miała tam swe położenie,
 gdzie teraz *Illok*.
 BONONIA, także była gdzie
Widyn.
 Bonumfagetum, *Bonfay*.
 Bonus Aer; *Bonaire*, *Buennos
 Aires*.
 Borbeto-magus; *Worms*,
Wormacya.
 Borbonium, *Bourbon*.
 Boringia, *Bornholm*.
 Borussia, *Prusy*.
 Borysthenes, *Dnieper*.
 Boscobellum, *Henrichemont*.

BOSPHORUS, cieśnina. Zna-
 cznieysze były: ieden w
 Tracyi nad którym leży
 Konstantynopol, drugi
 Cymmerycki, który czyni
 połączenie morza Czarnego
 z ieziołem *Meotides*.
 Bosphorus, *Ochsenfurt*.
 BOSTRA, Miasto w Arabii pa-
 rty.
 Botolnia, *Bolton*.
 Botzavia, *Orangeburg*.
 Bovianum, *Boiano*.
 Bracara, *Bragua*.
 Braccum, *Saccum*, *Bryssac*.
 Bracenum, *Bracciano*.
 Brachbantum, *Brabant*.
 Bragadurum, *Pfullendorf*.
 Brajacum, *Brou S. Romain*.
 Braia, *Brie*.
 Brannesia, *Adenburg*.
 Brannovices, *Briennois*, w
 pow. *Birançonnois*.
 Bratislavia; *Wrocław*, *Bre-
 slau*.
 BRATUSPANTIUM, położone
 w *Diec. Bellowaceńskiej*.
 Braunodurum, *Braunau*.
 Bravum, *Burgos*.
 Brechinia, *Brecknok*, *Brega*,
Brzeg.
 Bremocartum, *Bremgarten*.
 Brennacum, *Braine*.
 Breona, *Brienna*.
 Briconium, *S. Brieux*.
 Eriganconia, *Bregançon*.
 Brigantes, *Northumberland*.
 BRIGANTIA; *Bragance*, *Bre-
 gentz*, *Briançon*.
 Brigantum(Flavium) *Betanços*,
Compostella.
 Brillindunum, *Burlington*.

- Brinonia, *Brignolles*.
 Briocum, *S. Brioux*.
 Brioveta, *S. l'o.*
 Briscia; *Brześć, Bressya*.
 Brutticia, *Windisch-Fejstritz*.
 Brotolium, *Bréuil*.
 Brevadurum, *Briara*.
 Briva-Isaræ, *Pontoise*.
 Briva-Curretia, *Brives-la Gaillarde*.
 Brivas, *Brioude*.
 Brivates, *Brest*.
 Brixellum, *Bercello*.
 Broburgus, *Burlburg*.
 Brocomagus, *Brampt*.
 Bronium, *Bronne i Allen*.
 BRUCTERI, Narod dawny w Germanii.
 Brundisium, *Brindes*.
 Brunetum, *Brugneto*.
 Brunonis Mons, *Braunsberg*.
 Brunopolis, *Brunświk*.
 BRUTII, Narod megays gdzie Kalsbrya.
 Bruzæ, *Bruges*.
 Ruba, *Termoli*.
 BUBASTUS, Miasto w Egypcie nizzym nad Kanalem Nilu.
 Bubæ, *Buz*.
 Bubulæ, *Bulles*.
 Bucina, *Levanzo*.
 Buccinum, *Bouchain*.
 Bucino, *Focino*.
 Budissa, *Bautzen*.
 Budevecium, *Budweis*.
 Buderuntum, *Bitonto*.
 Bullio, *Bowillon*.
 Bunitium, *Stralsund*.
 Bunobara, *Beniarax*.
 Bunonis Mons, *Bourmont*.
 Burchusia, *Burckhausen*.

- Burdigala, *Bordeaux*.
 Burgidolum, *Deols*.
 Burgundia, *Bourgogne*.
 Burgundiæ Comitatus, *Franche-Comte*.
 Burgus Novus, *Eurg-à-neuf*.
 Buruncum, *Burick, Woringen*.
 Bulentiacum, *Buzançois*.
 Bussium, *Bouffac*.
 Buthrotum, *Bubrinto*.
 Buthonia, *Bath*.
 Butua, *Budoa*.
 Buxentum, *Pohcastro*.
 Buxeria, *Bussieres*.
 Buxetum, *Eufeto*.
 BYBLOS, m. w Fenicyi o m. 10. na polnoc od Baruth. Inne bylo w Egypcie przy poczatku Delti, gdzie sie Nil na koryta dzielic zaczyna.
 BYRSA, bylo nazwisko Cyta-delli Kartageńskiej.
 BYSACENA, Kraina w Afryce granicząca z Królestwem Tunetańskim.
 Byzantium; *Constantynopol, Carograd, Stambul*.

C. C. C.

- CABALLICUS-AGER; *Chablais*, pow. Szablonski.
 CABAR SUSIS, Miasto w Byzacenie.
 Cabellia, *Chablis*.
 Cabellio, *Cavaillon*. Cabillonum, *Chalons*.
 Cadacherium, *Cadequie*.
 Cadmea, *Cytadella Tebańska*.
 Cadocum, *Cayeux*.
 Cadomus, *Caen*.

- Cadunium, *Cadoin*.
 Cædurcinus pagus, *Quercy*.
 Cadurcum, *Cahors*.
 Cadytis, *Jeruzalem*.
 Cæa, *Zia*.
 CÆRISI, Namurski dziś powiat.
 Cæsaranusta; *Acfaray, Sarvagossa*.
 Cælareæ - ad Lutram, *Kaysers-lantern*.
 Cæsarea, *Serses*.
 Cæsarea Cappadociae, *Kesara*.
 CÆSAREA MAURITANIÆ, zwądownała się niedaleko Tenezu, w Królestwie Tremetenskim.
 CÆSAREA PALESTINÆ, m. nad morzem Szrodziemnym, o m. 15. na połn. ku Z. od Jeruzolimy.
 CÆSAREA PHILIPPI, m. w Galilei ku źródłom rzeki Jordanu.
 Cæsareo forum, *Kesmark*.
 Cæsaris - burgus, *Cherbourg*.
 -- Insula, *Kayserswerd*.
 -- Mons, *Kaysersberg*.
 Cæsarista, *Ceireste*.
 Cæsaris verda, *Kayserswerd*.
 Cæsarodunum, *Tours*.
 Cæsaromagus, *Beauvais*.
 Cæsartium, *Gisors*.
 Cæhæ litus, *Calvi*.
 Cætobris, *Setubal*.
 Cafria, *Kafreya*.
 CAICUS, rzeka w Mezyi, która na przeciw Wyspy Lesbos uchodzi do morza.
 Caino, *Chinon*.
 Caiona, *Kaien*. Cairoanum, *Kairwan*.
- Calæ, *Chelles*.
 Calagorgis; *Caxeres, S. Lizier*.
 Calagubris, *Calahorna*.
 Calamæ, *Chaumes*.
 Calatum, *Tadcaster*.
 Calatia, *Cajazzo*.
 Calcida, *Calzada*.
 Calact, miasto w Nortumberlandyi.
 Caledonia, *Szkocya*.
 Calamba, *Cambaja*.
 Calenum, *Cariola*.
 Cales, *Calvi*, w Królestwie Neapolitańskim.
 Caletensis Agor, *Caux*.
 Caliaris, *Cagliari*.
 Calido-hecum, *Caudebec*.
 Califfia, *Kalisz*.
 Callatia, *Kilia nowa*.
 Calle, *Porto*.
 Calligeris, *Kananor*.
 CALLINICE, *Kalinika*, m. w Osrhoenie zruynowane w piątym wieku od Kozroesa. Leżało nad Eufratem.
 Callium, *Cagli*. Callipolis, *Gallipoli*.
 Calniacum, *Chaune*.
 Calnucum, *Chaunay*.
 Calonesus, *Belle Isle*.
 Calonna, *Chalonne*.
 CALPA, góra w Hiszp: nad cieśniną Gibraltarską, jedna z kolumn Herkulesa, leży pod Gibraltarem.
 Calvaria, *Kalwarya Gora*.
 Calvomons, *Caumont*.
 Calvus mons; *Chaumont, Łysa góra*.
 CALYDON, w Aetolii blisko Golfu Weneckiego.

- Canacus, *Kema*.
 Camalodunum; *Colchester, Maiden*.
 Camana, *Chaul*.
 CAMARINA, Miasto w stronie południowej Sycylii. Było zrzucone od Syrakuzanów, którzy opanowali go znalazłszy przystęp przez bagno osufzone od mieszkańców dla uwolnienia się od wilgoci, i zarazy zepsutego powietrza. Zkąd urosło przysłowie: *Camaranum ne moveas*.
 Camberiacum, *Chambery*.
 Camboritum, *Kanbridga*.
 Cambria, *Galles*.
 Camelliacum, *Chambli*.
 Camenecia, *Kamieniec*.
 Cameracum, *Cambray*.
 Camilliacum; *Chemillé*.
 CAMPANIA, *Campagna, Campania di Roma, Champagne, Szampania*.
 Campania, *Terra di Lavoro*.
 Campidona, *Kempton*.
 Campiniacum, *Chempigny*.
 Campolilium, *Lilienfeld*.
 Camponi, *Campan*.
 Campoveria, *Veere*.
 Campus rotundus, *Campredan*.
 Camudolanum, *Northampton*.
 Camuledunum, *Malden*.
 CANA, *Kana*, Miasto w Galilei nad północnym brzegiem jeziora Genezareth.
 Cancia, *Canche*.
 Candidobrinse Oppidum, *Combronda*.
 Cane, *Caxem*.
 Canis Suspendus, *Capendu*,

- Canoxæ, *Cannes*.
 CANOPUS, Miasto w Egypcie, o m. 8. na w. od Alexandryi.
 Cantabria, *Biscaya*.
 Cantabrigia, *Cambridga*.
 Cantaropolis, *Kanstad*.
 Cantatium, *Catanzaro*.
 Cantilia, *Chantel*.
 Cantium; *Kent, Kety*.
 Cantuaria, *Cantorbert*.
 Canuccis, *Sargel*.
 CAPENAS, miało położenie, o m. 6. na półn. od Rzymu.
 CAPHATEA, przylądek nad brzegiem północnym Niegreponu.
 CAPHARNAUM, *Kafarnaum*, Miasto przy wnięściu Jordanu do jeziora Genezareth.
 Cappadocia, *Amasia*.
 Caprea, *Capraia*.
 Capsulæ, *Caorla*.
 Caput aqueum, *Cappacio*.
 --Istriae, *Capo d' Istria*.
 ---Stagni, *Capestan*.
 Carantonus; *Charente, Charenton*.
 Carcamis, lub Karchemis, *Kerkisia*.
 Cardamine, *Camarina*.
 Carentonium, *Carentan*.
 Caretum, *Carhaix*.
 CARIA, była niegdyś prow. przy końcu Południowym i Zachodnim Natolii.
 Carianum, *Cariati*.
 Carinianum, *Carignan*.
 Carifiacus, *Quierzy*.
 Carleolum, *Carlile*.
 Car-

Carmania, *Kerman*.
 Carmaniola, *Carmagnole*.
 Carmanum, *Carmaing*.
 Carnarius, *Carnero*.
 Carinæ Alpes, *Carniola*.
 Carnovia; *Jagerndorf, Karnow*.
 Carnutum, *Chartres*.
 Carobriæ, *Chabris*.
 Caroli locus, *Chailly*.
 Carolomontium, *Charlemont*.
 Carolopolis; *Charlestown, Charleville, Compiègne*.
 Carolo-regium, *Charleroy*.
 Caropum, *Cherot*.
 Carpathus, *Scarpanto*.
 Carpentoraète, *Carpentras*.
 Ad Capinos, *Charmes*.
 Carpum, *Carpi*.
 Carræ, *Harvan*.
 Carrodumum; *Krakow, Kra-
inburg*.
 Carrofum, *Charroux*.
 Cartena, *Mostagan*.
 CARTHAGO, *Kartagena*, leża-
ła niegdyś, blisko Tunetu
na Klinie Ziemi oblanej
Morzem, na północ Miasta
rzeczonego.
 Carthago nova, *Carthagena*.
 Carthago vetus, *Villa-Fran-
ca de Panades*.
 Carthea, *Zia*.
 Cartolatum, *Carlat*.
 Carus, *Chor*.
 Carus locus, *Charlieu*.
 Casa Dei, *Chaise Dieu*.
 Caseolum, *Choiseul*.
 CASILINUM, było dawniey m.
na przeciw dawniey Kapuy
nad tąż rzeką.

Casnetum, *Qu. Inoy*.
 CASSANDRIA, *Kassandrya*, miała
położenie nad Golfem Salo-
nickim w samym końcu iego
 Casseletum, *Chasselet*.
 Cassenaticum, *Sassenage*.
 Cassilia, *Kassel*.
 Cassinogilum, *Casseneuil*.
 Cassipæa, *Janna*.
 Cassimria, *Kazim erz*.
 CASSITERITES, mieścił ali nie-
gdys w stronie północney
i Zachodniey Anglii.
 Cassubia, *Kaszuby*.
 CASTALIUS FONS, *Kastaliyskie*
źródło znajdowało się
pod górą Parnassem.
 Castania, *Castellanetta*.
 Castellatum, *Catelet*.
 Castellio, *Chatillon*.
 Castellodunum, *Chataudun*.
 Castellum Ariancrum, *Castel-
naudary*.
 --- Britonum, *Dumbarton*.
 --- Carnonis, *Chatel-Chalons*.
 --- Hunnorum, *Castelaum*.
 --- Menapiorum, *Kassel*.
 --- Morinorum, *Kassel*.
 --- Norum, *Castelnau*.
 --- Tabernarum, *Bern-Castel*.
 --- In Vosgo, *Chatel*.
 Castilio Hiverorum, *Castiglio-
ne del-Stivere*.
 CASTORIA, Miasto w Macedo-
nii w niższym Państwie nad
ieziem, na pograniczu Al-
banii.
 Castra; *Castres, Chatres*.
 --- Alata, *Edyburg*.
 --- Albina, *Alpen*.
 --- Batava, *Passau*.

Castra Cæcilia, *Caceros* w
Hiszpanii.
 ---Claudia, *Glocester*.
 ---Lucii, *Chalus*.
 ---Ordeonii, *Ordungen*.
 ---Ulpia, *Alphen*.
 Castrimonium, *Castro*.
 Castrum Cervaria, *Cervera*.
 ---Album, *Castel-branco*.
 ---Aliso, *Essa*.
 ---Brientii, *Chateau-briant*.
 ---Cameracense, *Cateau-Cam-*
breſis.
 ---Caninum, *Chateau-Chinon*.
 ---Celsum, *Champroceaux*.
 ---Gelofum, *Castel-geloux*.
 ---Heraldi, *Castelleraut*.
 ---Lidi, *Chateau-du Loir*.
 ---Marixæ, *Malborg*.
 ---Mediolani, *Chateau Meil-*
lant.
 ---Nantonis, *Chateau Landon*.
 ---Novum, *Castelnovo, Cha-*
teaneuf.
 ---Novum Arii, *Castelnaudary*.
 ---Radulfi, *Chateauroux*.
 ---Urdiale, *Castro de Urdia-*
les.
 Castulo, *Caslonæ*.
 Catalanum, *Chalons*.
 Cateliacum, *Cadillac*.
 Catenellibocensis Comitatus,
Katzenellenbogen.
 Catti, *Heſſia*.
 Caturigæ, *Chorges*.
 Cavztes, *Hrab. Awenionu*.
 CAUCHI, Narod niegdys, dziś
 Kaszubianie, lub Kujawia-
 nie.
 Cruciacum, *Choisi*.
 Caucoliberis, *Collouvre*.
 CAUDIUM, między Kaſpą i

Benewentem, gdzie owa
 zaszła ſławna porażka Rzy-
 mian zwana: FURCÆ CAU-
 DINÆ.
 Cauna, *Kowno*.
 Cavodium, *Cawan*.
 Caurium, *Coria*.
 CAYSTRUS, rzeka w Jonii, któ-
 ra płynie pod Efez.
 Cea, *Zia. Ceba, Ceva*.
 CEDRON, *Strumyk*, który oble-
 wał Jeruzalem od Zachodu.
 CELÆNA, to ieſt Apamæa w
 Frygii.
 Celama, *Ned-Roma*.
 Celbis-burgus, *Kylburg*.
 Cella; *Zell, Celles*.
 Cella Medulfi, *Saramon*.
 Cella omnium SS. *Touſſaints*.
 Cella quercus, *Kildare*.
 Celleja, *Cilley*.
 Cellula, *la Selle*.
 Celsiniatus, *Sauxilanges*.
 Celfona, *Solſona*.
 CELTÆ, ſiedliſka mieli w Gal-
 lii między Sekwaną, Re-
 nem, i Garumną.
 CELTIBERI, *Celtyberowie*, byli
 mieſzkańcy północney za-
 Ebrem Hiszpanii.
 CENCHRÆ, był to port Miasta
Aten.
 Ceneſtum, *Cotra*.
 Cenomanum, *Mans*.
 CENTAURI, był narod w Teſ-
 ſalii, Górale Pelionu i Oſſy.
 CENTRONES, ich ſiedliſzko gdzie
 teraz Tarentezya, i Dyece-
 zya Duaku.
 Centum-Cellæ, *Cwita - Vec-*
chia.
 Ceos, *Zia*.

- CEPERANA, Miasto Włoskie nad Garilanem.
- Cephalidis, *Cefalis*.
- CEPHISIA, Miasto w bliskości Aten leżące.
- CEPHISUS, rzeka mająca swe źródło w Dorydzie, i która wpada do jeziora jednego w Beocyi.
- CERASUS, Miasto w Królestwie Pontu nad morzem Czarnym, o m. 60. na w. od Amazyi.
- Ceraunia, *Cerines*. ob. *Acroceranii*.
- Cercetia, *Cyrkassia*.
- Cercina, *Querezueng*.
- Cerentia, *Cerenza*.
- Cereris-Sacrum, *Sancerra*.
- Ceretania, *Cerdaigne*.
- Ceretica, *Cardignan*.
- Cervia, *Chevres*.
- Cervimontium, *Hirszberg*.
- Cervinum, *Czerwińsk*.
- Cestria, *Chester*.
- Cetius-mons, *Kalemberg*.
- Cetobriga, *Setubal*.
- Cetobrix, *Almada*.
- Chalcis, *Negrepont*.
- CHALDEA, Część Babilonii, niedaleko gósu Perskiego. Oyczyzna Magów Mędrców. Kray gorzysty.
- CHAMAVI, naród Germanii, którzy się z Gallami zjednoczyli byli.
- Chaonia, *Chimera*.
- CHARVBDIS, wir morski ku brzegom Sycylii, w cieśninie Messyny, niebezpieczny dla Okrętów, a który wystawiali sobie Rzymianie pod postacią psa żarłocznego.
- CHARIDEMUM promontorium, teraz Kap Gatta zwany w Król: Grenady.
- Charauna, *Camul*.
- CHELIDONIAE INSULAE, sławne morskie szkopyty ku brzegom Karamanii.
- Cherium, *Quiers*.
- CHERONNEA, Miasto na północ Beocyi z strony Focydy.
- CHERSONESUS, półwysep. Sławniejszy były CIMBRICA, teraz Jutlandya; TAURICA, teraz Krym.
- CHERSINUS, rzeka dziesiątą się zowie Dźwina.
- CHERUSCI, mieszkałi na północ rzeki Wezery.
- Chilonium, *Kiell*.
- CHIMERA, Wulkan, czyli góra Kragus w Licyi wybuchająca ogniem.
- CHIOS, *Scio*.
- CHRONUS, teraz Niemen rz.
- Christburgum, *Kiszporg*.
- Chrysites, *Sidero-Capsa*.
- Chrysopehis; *Emboii, Scudari*.
- Chulmia, *Hertzegowina*.
- CHUTAI, mieszkałi dawniej nad brzegiem wschodnim Eufratu, i nastąpili w Samaryi na miejsce Izraelitów
- Cibinium, *Hermenstadt*.
- CIBIRA, Jedno tego im. m. znajdowało się w Frygii, drugie w Pamfilii.
- Cisteria, *Chichester*.
- CICONES, mieli siedlisko przy wyściu Hebru w Tracyi.
- CILICIA, *Cylicia*, kray w A-

- zyi, rozciągał się około granic południowych i wschodnich Karamanii.
- Cima:um, *Chimay*.
- CIMBRI, naród początek swoy biorący z Jutlandyi.
- CIMINIUS mons, laeus; góra i jezioro pod Witerbem.
- CIMMERII MONTES, powyżey Albani. Cymmeryjskie ciemności poszły w przyśłowiu. ob. *Posphorus*.
- Cimotus, *Argentiera*.
- CIRCELLI, mielizkai tam, gdzie dziś *Circello*, m. Włoskie w Kampanii Rzymskiej.
- Circesium, *Kerkifia*.
- Cirta Julia, *Konstantyna*.
- CIRTHA, Miasto w Numidyi.
- Cissa, *Pago*.
- Cistercium, *Citeaux*.
- Citeium, *Sitia*.
- CITIUM, Miasto na brzegu wschodnim Cypru.
- Civaro, *Chamberti*.
- Civitas, *Ciudad*.
- Cza, *Zeit*.
- CLANIS, rzeka, która płynie pod *Acerre*. Inna była w *Toskanii*.
- Clanum, *Glocester*.
- Clarasum, *Cherostco*.
- Clara tumba, *Mogila*.
- Clara vallis; *Cterval*, *Clervaux*.
- Clariacum, *Clerac*.
- Claromons; *Chiaromonte*. *Clermont*, *Częstochowa*, czyli *Jasna góra*.
- Claromontium, *Clermont*.
- Claros, *Calamo*.
- Clavarum, *Chiavari*.
- Clavarium, *Chivas*.
- Claudia, *Klagenfurt*.
- CLAUDIOPOLIS, *Koloswar*. Inne m. tegoż im. było w *Karamanii*.
- Clavenna; *Cluavenna*.
- Clausentum, *Soutamphon*.
- Clausulæ, *Ecluse*.
- CLAZOMENA, m. w Jonii nad brzegiem północnym półwyspy przed *Smyrniem* leżący.
- Cliniacum, *Clamecy*.
- Clipiacum, *Clichy*.
- CLITUMNA, piękne i Ź. źródło, *om. 2.* na z. *Spoletu*.
- Cloveshona; *Kliffa*, lub *Kloveshow*, m. Angielskie dawniey w *Krol: Kent*.
- Clusium, *Chiusi*.
- CNIDUS, miało położenie na końcu północnym ku połud: w *Azyi* mnieyszey.
- COCOSATES, gdzie pow: *Bazadeński*.
- COCYTUS, rzeka, w *Epirze*, która uchodzi w *Acheron*.
- Codania, *Kopenhaga*.
- Codanus Sinus, *Odnoga Kategat*.
- Codiciacum, *Couty*.
- Coelesyria, ob. *Liban*.
- Coenobium, *Kanubin*.
- Coetenus, *Coesnon*.
- Colhis, *Mingrelia*.
- COLLATIA, nad rz: *Teweroną* troche na pdnoc *Rzymu*.
- Collis Martis, *Kolmars*.
- Colobrega, *Kolberg*.
- Colombæ, *Coulons*.
- Colonia; *Coulans*, *Toulonges*.

- Sudbury, Kotomyia, Kolno.*
 Colonia Agrippina; *Kolonia, Kolno.*
 -- Allobrogum, *Genewa.*
 -- Antonini, *Colchester.*
 -- Claudia, *Akra.*
 -- Equestris. *Nyon.*
 -- Jovaria, *Saltzburg.*
 -- Julia; *Bonna, Parma.*
 -- Munat an, *Bazylea.*
 -- Traiana, *Kayserwerder.*
 Colonix vinosæ, *Coulanges-les vineuses.*
 COLOPHON, Miasto w Jonii blisko Efezu.
 COLSÆ, Miasto w Frygii, o m. 35. na W. od Smirny.
 Columbaria, *Kolimar.*
 Columbariæ, *Colommers.*
 Columnæ Herculis; ob. *Abila, Calpe.*
 Comacula, *Comachia.*
 COMAGENA, północna część Syrii nad Eufratem.
 COMANA, Miasto w Kappadocyi na drodze z Tokatu i Tarfu, i w równey prawie od tych 2. miast odległości.
 Comagenum, *Hamburg.*
 Comeranum, *Boiscommum.*
 Commoda, *Cometau.*
 Compendium, *Compiegne.*
 Complutum, *Alcala de Henarez.*
 Compfa, *Consa.*
 Concangium, *Kenda.*
 Concha, *Cuenza.*
 Concordia, *Kochersberg.*
 Concurcallum. *Concreffaut.*
 Condate; *Conde. Cosne, Rennes.*
 Condivincum, *Nantes.*
 Confluentes; *Conflans, Koblentz, Confolans.*
 Confugia, *Kauffungen.*
 Conitia, *Choynice.*
 Connatia, *Connaught.*
 Conniacum, *Cognac.*
 Conforani; *Conserans, S. Lizzier.*
 Constantia; *Konstancya, Gaza, Coutances.*
 Contia, *Miranda de Duero.*
 Convalia, *Combrailles.*
 Convenæ; *S. Bertrand, Comminges.*
 Coprinicum, *Cognac.*
 COPTOS, Miasto w Egypcie wyższym, blisko prawego brzegu Nilu, z Kanalem do rz: ciągnionym. Leży poniżej Tebow o mil kilka.
 CORACESUM, Miasto w Cylicyi nad brzegiem wschodnim gólfu Satalii.
 Corbia; *Corvey, Korwey.*
 Corbinicum, *Corbigny.*
 Corcagia; *Corck, Kork.*
 CORSINIUM, leżało dawniej Sulmony blisko.
 Corialum, *Cherbourg.*
 Corinium, *Circester.*
 CORIOII, *Koryolanie, Narod* niegdyś sąsiedzki Wolskow, o m. 6. na półd: ku z. od Rzymu.
 Coriovallium; *Falkenburg, Lauquemont.*
 Cogisopitum; *Kemper; Cornuwallia.*
 CORITUS, Miasto, na którego dziś miejscu leży Cortona.

- Cornelia Wimpina, *Wimpfen*.
 Cornubia, *Kornwallia*.
 Corrinetum, *Corneto*.
 Cornu Galliae, *Kornwallia*.
 Cornutus, *S. Aubin du Cormier*.
 Corona; *Brassau, Landscreon*.
 Coronæburgum, *Kronenburg*.
 Coronium; *Corogne, Koruna*.
 COROZAIM, *Korozaïm, m. w. Palestynie nad brzegiem Genezareth jeziora*.
 CONSINAMUM, *Pienza*.
 Corstopitum, *Morseth*.
 Corterate, *Coutras*.
 Corturiacum, *Courtray*.
 CORYBANTES, był lud niegdys osiadły na wyspie Samos, gdzie było i miasto Corybantium.
 CORYCE, miasto w Cylicyi i góra w Jonii.
 Cos, wyspa, teraz *Stanchio*.
 Cosa, *porto-Hercule*.
 COSMOPOLIS, czyli miasto świata; jest to zmyślone nazwisko, które znajdujemy na tytułach Książek, dla niewydania miejsca, gdzie wyszła Książka z druku.
 Collio, *Bazas*.
 Cotonæum, *Codogno*.
 Cotyæum, *Chiutaya*.
 Covalia; *Kyla. Kowal, Kowalewo*.
 Covordia, *Koeworden*.
 CRAGUS, góra w Lidyi.
 Cranioburgum, *Krainburg*.
 Credonium, *Craon*.
 Cremenecia, *Krzemieniec*.
 Cremsium, *Krems*.
 Creolium, *Kreil*.

- Crepicium, *Krzepice*.
 Crepicordium, *Crevecoeur*.
 Crepsa, *Cherso*.
 Creta; *Candia, Kandyia*.
 Crevenum, *Cravant*.
 Crimiacum, *Cremieu*.
 Creuzburg, *Kryszporg*.
 Croeiatonum, *Valogue*.
 Crosta, *Creusse*.
 Croviacum, *Crouy*.
 Cruciniacum, *Kreutzenach*.
 Crudatium, *Cruas*.
 Crumenum, *Comorra*.
 CRUSTUMERIA, nad Tybrem, o m. 3. poniżej Rzymu.
 Crusvicia, *Kruswik*.
 S. CRUX; *S. Croix, Santa Crux, S. Krzyz*.
 CTESIPHON, *Ktezyfon*, nad lewym brzegiem Tygru, na przeciw Seleucyi, poniżej Bagdadu.
 CUBANI, *Kubanie*.
 CUCUSUS, w Kappadocyi, o m. 4. na pdn. ku w. od Tarsu. S. Chryzostom tu zostawał na wygnaniu.
 Cularo; *Grenoble, Gracyanopol*.
 Culma, *Helmino*.
 Culmensa, *Helinza*.
 Culmisciacum, *Cormicy*.
 Cumbria, *Kumberlandia*.
 Cumæ, *blisko Pouzzoli*.
 Cuna, *Kowno*.
 CUNETIO, *Marlborough*.
 Cuneum, *Coni*.
 Cuperlanum, *Conversano*.
 Cupra-montana ripa, *Transone*.
 Cupri-mons; *Kupfersberg, Kopersberg*.
 CURES, *Stolica Sabinow, dzi-*

- fiay się zowie Correza, o m. 6. na póln. od Rzymu.
- Curia Rhætorum; *Koira*, *Chur*.
- Curiosolitæ, *Kemper*.
- Curtiniacum, *Courtenay*.
- Curto, *Gordon*.
- Curzola, *Corcyra Nigra*.
- Cusliacum, *Cuissy*.
- Cutna, *Kuttemberg*.
- CYANSÆ INSULÆ, są to skały, które odgraniczają Kanał Konstantynopolitański od brzegów Europy.
- CYCLOPES, mieszkali w okolicach Etny góry.
- CYDNUS, rzeka Cylicyi, której wyście jest blisko Tarfu.
- Cydon, *Kanea*.
- Cyanea, *Zwickau*.
- CYLENA, *Chiarenza*. Jest nazwisko także iedney góry w Arkadyi na granicy Achaii.
- CYNTHUS, góra w Delos, z kąd Apollo *Cinthicus* zwany.
- CYPARISSUS, Miasto, rzeka, i gulf, gdzie leży Arkadya.
- Cypsela, *Ipsala*.
- CYRENAICA, część Królestwa Barki, z strony Trypolu.
- S. Cyricus, *S. Syr*.
- Cyros, *la Corse*.
- Cyrscum, *Czeršk*.
- Cyrus; *Cur*, *Kur*.
- Cyta, *Cotatis*.
- Cythera, *Cerigo*.
- Cytheron, góra w Beocyi, blisko Tebow.
- Cythmes, *wyspa Thermia*.
- CYZICUS, miało położenie na pół wyspie wschodniej morza Marmora w Myzyi.
- D. D. D.
- DACIA, dziś Xstwo Siedmiogrodu, i część Prōwincyi przyległych.
- Dæcalion, ob. *Alicata*.
- Dalebium, *Delbio*.
- Damafia, *Auszpurg*.
- Dammona, i Damum; *Dam*.
- DAN, Miasto na gran. północnej Palestyny w Pokoleniu Nephtali.
- Dani; *Dunczykowie*.
- Danorum mons, *Danneberg*.
- Danubius, *Dunay*.
- Danubiolus. *Dunaiac*.
- Darubii Insula, *Donawert*.
- Dantiscum, *Gdańsk*.
- Danus, *Ain*.
- DAPHNE, Przedmieście Antiochii. Toż było nazwisko portu nad Kanalem Konstantynopolitańskim.
- Daradus, *Serzega*.
- Darantafia; *Tarentezya*, *Moutier*.
- DARDANIA, była częścią Myzyi.
- DARDANUS, miasto Myzyi, od którego wzięło nazwisko cieśnina Dardaneńska. Miasto już zginęło.
- Dariorigum, *Vannes*.
- Darnis, *Derna*.
- DAROMAS, część południowa Judei.
- Datii, *Dax*.
- Dawentria, *Deventer*.
- Daunia; *Capitanata*, *Kapitanat*.

Dea Vocontiorum, *Die*.
 Decempagi, *Dieuse*.
 Decizia, *Deciza*.
 Dellium; *Delhi, Delli*.
 Delos, *Sdiles*.
 Delphi; *Delpht, Delft*.
 DELPHI, Miasto w Focydzie pod górą Parnassem. (nat.
 Delphinatus, *Dauphine, Delfi*.
 DELTA, nazwisko nizszego Egiptu, od litery Greektęy D. tak się zowiącey, z przy czyny, iż Nil uchodząc do morza i oblewając tę prow. formuie figurę tey litery.

Denonium, *Denani*.
 S. Deodatus, *S. Die*.
 Deonantum, *Dinant*.
 Deppa, *Dieppe*.
 Dereta, *Derote*.
 Deria, *Londondery*.
 Dermuta, *Darmouth*.
 Derpatum, *Derpt*.
 Derfavia, *Tczewo*.
 Dertona, *Tortona*.
 Dertosa, *Tortosa*.
 Derdense Monasterium, *Mon- tier en Der*.
 S. Desiderius, *S. Dixier*.
 Deva, *Chichester*.
 Devana, *Aberden*.
 Devonia, *Devonshire*.
 Dia, *S. Die*.
 Diablintes, *Jublanis*.
 Dianium, *Denia*.
 Dicasmuta, *Dixmude*.
 DICTÆUS MONS, góra na wy-
 spie Kandyi.
 Didymoticos, *Dimotuk*.
 Diedonum, *Dundea*.
 Dingobriga, *Dingelfing*.

Dinia, *Digne*.
 Diocesaræa, *Acсарay*.
 Diolindum, *Cahors*.
 Diomedæ Insulæ, *Tremitis*.
 Dionontum, *Dinant*.
 Dioscoridæ Insula, *Socotera*.
 DIOSPOLIS MAGNA, *Teby w Egiptie*. Inne miasto Diospolis leżało w Palestynie, o m. 2. na połu. ku w. od Joppy.
 DIRCÆ, sławne źródło w Poitach. znajdowało się w Beoyi blisko Tebow.
 Discuria, *Socotera*.
 Divio; *Dijon, Dixon*.
 Diviocorturum Remotum; *Rheims, Remy*.
 Divodurum; *Dieffenhoffen, Metz*.
 Divona, *Cahors*.
 Divus, *Dée*.
 Dobrinia, lub Dobrinum, *Dobrzyn*.
 Doccum, *Dorkum*.
 DODONA, miasto Thesprocyi w Epirze.
 DOLOPES, *Dolopowie*, narod w Tessalii blisko góry Pindu i nad rz. Achelous.
 Dolum, *Deols*.
 Dom de villa, *Doudeauville*.
 Domiciacum, *Donzy*.
 Dominium Martini, *Dammartin*.
 Dormamantum, *Dormans*.
 Donenses Cozaci; *Dońscy Kozacy, Duńce*.
 Donicum, *Doulens*.
 Dordingum, *Dowdon*.
 Dordracum, *Dordrecht*.
 DORIDA, część Focydy. Było toż

- toż nazwisko półwyspy południowej i zachodniej Azji mniejszej czyli Natolii.
 Dorobernum, *Kantuarja Kantorbery.*
 Dorodunum, *Dornock.*
 Dorostorum, *Silifria.*
 Dracenum, *Draguignan.*
 Draconerium, *Dronero.*
 Dracnima, *Echingen.*
 Dragamantina, *Travemunda.*
 Drangiana, *Segestan.*
 Drepanum, *Trapani.*
 Dreventia, *Drewanca.*
 Dreveia, *Drzewica.*
 Drinopolis, *Drinawerd.*
 Drivordia, *Trefurt.*
 Drocum, *Dreux.*
 Druentia, *Durance.*
 Druna, *Drome.*
 Drusiburgum, *Doesburg.*
 Drusomagus, *Memmingen.*
 Dryopolis, *Aichstatt.*
 Duacum; *Douay, Duak.*
 Duama, *Dauma.*
 Dubis, *Doux.*
 Dubris, *Douvres.*
 Ducatus Venetus. *Dogat.*
 Ducatus, *Xieftwo.*
 Dellium, *Hohentweil.*
 DULLICHUM, leżało blisko Itaki.
 Dunna, *Hoya.*
 Dumnus, *Dawn.*
 Dumum, *Puit de Dome.*
 Duna, *Dzwina,*
 Dunbritonium, *Dunbarton.*
 Duncheldinum, *Dunkel.*
 Dunkelbula, *Dunkelspield.*
 Dunga, *Dabul.*
 Dungallica, *Dunnegal.*
 Dunhelnum, *Durham.*

Tom III.

- Dunum; *Dun, Downe.*
 Duranium; *Dordogne, Dordonia.*
 Duratum, *Dorat.*
 Durbata, *Mosul.*
 Durgaugia, *Turgau.*
 Durias; *Gwadalkwirwir, Guadaluquivir.*
 Durius, *Douero.*
 Durnovarta, *Dorchester.*
 Durobriva *Stanford.*
 Durobrivis, *Rochester.*
 Durocasses, *Dreux.*
 Durocortorum, *Rheims.*
 Durostadium, *Wuck-the-Duerstede.*
 Durostallum, *Duretal.*
 Durovernum, *Kantorbery.*
 Duziacum; *Douzy, Duzyak.*
 Dyfionopolis, *Warna.*
 Dyrrachium, *Durazzo.*

E. E. E.

- E**BELLANUM, *Biela.*
 Eblana, *Dublin.*
 Ebodia, *Aurigny.*
 Ebodurum, *Butzaw.*
 Eborā, *Evora.*
 Eboracum, *Torsk.*
 Eboriacum, *Farmoutiers.*
 Ebrodunum; *Embrun, Tverdun.*
 Ebrogilum; *Ebveuil.*
 Ebroicæ, *Evreux.*
 Ebronium, *Evron.*
 S. Ebrulphus, *S. Evroult.*
 Ebudæ, *Hebrides.*
 Eburā, *Eure.*
 Eburone, powiat de Tongres.
 Eburovicum, *Evreux.*
 Ebusus, *Iwika, Ivica.*
 Ecbatana; *Amadan, Ekbatana.*

Echinades, *Curzolaires*.
 Ecclesia, *Fschlache*.
 Edeffa, *Orfa*.
 EDESSA, Miasto Macedonii o
 8. m. na półn: ku z. od
 Pelly.
 S. Edmondus, *Edmonsbury*.
 Eflia, *Eiffel*.
 Eglesia, *Iglesias*.
 Einsham, *w Anglii*.
 Eisnac, *Ine*.
 Eistera, *Zischach*.
 Elana, *Tor*.
 Elath, *Atlach*.
 Elaver, *Allier*.
 Elbinga, *Elbląg*.
 Elbora, *Talavera la Reina*.
 Elbotum, *Elboeuf*.
 Eleæportus, *Parga*.
 Elepha, *Niebla*.
 Elephantiacum, *Elwangen*.
 ELEUSIS, miasto Attyki nad
 oceaną i na z. Athen.
 ELEUTHEROPOLIS, Miasto
 wolne. Znayduie się czę-
 stokroć to słowo na tytule
 Xiążek, dla ukrycia miey-
 sca ich drukowania, lub też
 dla oznaczenia materyi,
 w ktorey są pisane.
 Elgia, *Elgin*.
 Elgovia, *Lennox*.
 ELIBERIS, Elvire, Elwiru,
 miasto Hiszpańskie przy
 Grenadzie. Obacz Illiberis.
 Eliocrata, *Lorca*.
 ELIS; Belvedere, Elida, jest
 teraz Xięstwo Klarencyi
 w Morei,
 Elhamium, *Elan*.
 Ellus, *Ill*.

Elmadia, miasto Afryki.
 Elna, *Perpignan*.
 Elno, *S. Amad sur Scarpe*.
 Elufa, *Eause*.
 Elyma, *Canina*.
 ELYMAIS, składała część Su-
 fistanu terażniejszego.
 Elystet, *Elster*.
 EMATHIA, miasto w głębi od-
 nogi Salonickiey.
 Embricum, *Emmerick*.
 Emelia, *Emmeley*.
 Emefus, *Fms*.
 Emeths, *Embden*.
 Emisa, *Emesa*.
 EMMAUS, o 3. m. na półn: od
 Jeruzalem.
 Emporiæ, *Ampurias*.
 ENGADDI, na brzegu Zachod-
 nym morza umarłego.
 Engelheimum, *Ingelheim*.
 Engilburtum; *Moulins En-
 gilbert*.
 Engolisma, *Angouleme*.
 Engyum, *Enguicn*.
 ENIPEUS, rzeka Thesalii, wcho-
 dząca w Penę do brzegu
 lewego. Była inna w Pello-
 ponezie, która łączyła się
 z Alpeą nizey Olimpu.
 Ens, *Ain*.
 Entia, *Ens*.
 Eolia; *obacz, Æolia*.
 Epamanduodurum, *Mandeure*.
 Epaona, w diecezyi *de Ecllay*.
 EPECIUM, Spezza Viscio bli-
 sko Almissy.
 Ephyra, dawne nazwisko Ko-
 rynthu.
 EPIDAUROS, Malvasia, gdzie
 Askulapiusz był czczony;

- Ragusa.*
 Epidium, *Fla.*
 Epiphaneia, *Hama.*
 Episcopi Castrum, *Bischofs-Castl. Episcopi Cella. Bischofs-Zell. Infula, Bischofs-Werda.*
 Eporedia, *Spree.*
 Eposia, *Tvoy.*
 Epternacum, *Echteren.*
 Erebergum, *Ehrenberg.*
 Eremus, *Hermitage, Pustynia.*
 Erfurtum, *Erfort.*
 Ergovizæ pagus, w powiecie Weronezkim.
 Eriberti Saxum, *Hamirstein.*
 Eridanus, *Pó, Padus.*
 Erix, *Lewice.*
 Eriacum, *Erze.*
 ERULLI, Narod niegdys osiadly nad Istrem.
 ERYMANTHA, góra, miasto, i rzeka w Arkadyi, w Alpę wpadająca.
 ERYTHRÆA miasto Jonii, na brzegu południowym półwyspy przed Smyrną leżące.
 ERYTHRÆUM MARE, Morze czerwone, i odnoga Perska.
 ERYXMONS, blisko Trapanii w Sycylii.
 Escu, *Schongaw.*
 Escovium, *Econis.*
 Esna, *Aisne.*
 Esselantensis Comitatus, pow. Auxois, czyli Antyziodoński.
 Estlandia, *Estonia w Inflanciech.*
- Estotilandia, Labrador.*
 Etnonus mons, *Obacz Alicato.*
 Etolia, *Obacz Ætolia.*
 Etona, *Æaton.*
 Etruria, *Toskania.*
 Evandria, *Olivencia.*
 Euboea, *Negrepont.*
 Eugubium, *Gubio.*
 Euna, *Ain.*
 EURIPPUS, *ciasnina Negrepontska.*
 EUROTAS, rzeka Morei, która otaczała Spartę.
 Exaquense oppidum *Leffay.*
 Exilissa, *Ceuta.*
 Exium, *Essey.*
 Exoldunum, *Iffoudun.*
 Exonia, *Excester.*
 Extrema, *Estremos.*
- F. F. F.
- FABARIÆ, *Pfeffers.*
 S. Facundus, *Sahagun.*
 Fæsulæ, *Fiesoli.*
 Falernus campos, blisko Tiano.
 Falesta, *Falaise, Falezya.*
 Falisca; *Civita - Castellana. Monte-Fiascone.*
 FALISEI, Faliskowie, mieszkańcy brzegu prawego Tybru, na przeciwko Sabinow.
 Falmutum, *Falmouth.*
 Falstria, *Falster.*
 Famata Augusti, *Famagouste.*
 Famenensis tractus, *Famina.*
 Fanum, *Fortunæ, Fdno.*
 ...Jovis *Fanjaux.*
 ...Martis, *Pescia.*
 ...S. Mariæ ad portum, *Laguana.*

- Fara, *Fera*.
 Farense Monasterium, *Farmoutier*.
 Farmanaghensis Comitatus, *Fermanagh*.
 Farus, *Faro*.
 Fasia, *Faise*.
 Fasiannorum insula, *wyspa Fashanow*.
 Fauces, *Fuessen*.
 Faucontium, *Faucognesi*.
 Favencia, *Faenza*, *Fayence*.
Huesca, *Barcelona*.
 Fefza, *Fistella*.
 Felicitas Julia, *Lizbona*.
 Felsina, *Boulofne*, *Bolonia*.
 Feltinum, *Feuilletin*.
 Fenetium, *Fenieres*.
 Faniculetum, *Fenouilledes*.
 FERENTIUM, miasto Toskanii dawniej B skupstwo, ktorego Katedra jest przeniesiona do Witerbu.
 S. Fereolus, *S. Fargeau*.
 FERUSIÆ RUPES, *Kuokfergus*.
 Fermeliodunum, *Dumferling*.
 Ferna, *Fearnas*.
 FERONIA, miasto i Kościół tey Bogini, i był przy Terracynie. Było tam miasto tegoż nazwiska przy górze Soracte.
 Ferrariæ, *Ferrieres*.
 FESCEMIA, miasto Toskanii nad Tybrem wyżej Faliskow.
 Fesulæ, *Fiesoli*.
 Fezza, *Fez*.
 Fidemium, *Femi*.
 FIDENES, było nieco wyżej wpadka Tawerony w Tyber.
- ber.
 FIDENTIA; Borgo-San-Donnino, Vic-Fezenfac.
 Figiacum, *Figiac*.
 Filecum, *Filecke*.
 Filiceriæ, *Fougeres*.
 Fimbria, *Femerem*.
 Finarium, *Final*.
 Fines, *Fismes-Pfin*.
Tuy, *Veilane*.
 Finis terræ, *Finisterre*.
 Finnonia, *Finlandia*.
 Fionia, *Fumen*.
 Firmicum, *Fermo*.
 Firmitas, *Ferté*.
 Fiscannum, Filci campus; *Fescamp*.
 Fitacum, *Fitachi*.
 Flanona, *Fianone*.
 Flanum, *Fiano*.
 Flaviacum, *Flavigny*.
 Flaviobriga, *Bilbao*.
 Flexia, *la Fleche*.
 Flixa, *Flix*.
 Florentia, *Fleurange*.
 Florentiola, *Firenze*.
 Floriacum, *Fleury*.
 Florium, *Florennes*.
 Florum, *Flores*.
 S. Florus, *S. Flour*.
 Fletta, *Flotz*.
 Flumium, *Flum*.
 Fluvius magnus, *Rio grande*.
 Foa, *Foue*.
 Fodovarium, *Fodwar*.
 Follenebraium, *Follenbrai*.
 Fons Bleaudi, *Fontainebleau*.
 ---Ebraldi, *Fontevault*.
 ---Rapidus, *Fontarabia*.
 Fontesæum, *Fontenai*.
 Fontanella, *Fontennelle*.
 Fontanensis Arx, *Fuentes*.

Fontanensis Ecclesia, *Wells*.
 Fontanetum, *Fontenai*.
 Fontes, *Fontaines*.
 Fora, *Fore*.
 Forchea, *Forth*.
 Forcia de Patro, *Prats de Molo*.
 Forensis Pagus, *Forez*.
 Forezium, *Forez*.
 Formiæ, *Mola*.
 Forojuliensis tractus; *Friule, Forojuliński powiat*.
 Fortalitium agri, *Forza de agro*.
 Fortunatæ insulæ, *Kanaryjskie Wyspy*.
 FORUM APPII, było miasto blisko Bagna Terracyny, między Rzymem i miastem tym.
 Forum Calcarium, *Forcalquier*.
 Forum Claudii; *Carinola, Moutier w Tarentozie*.
 --Cornelii, *Imola*.
 --Domitii, *Frontignan*.
 FORUM FLAMINII było o 1. m. od Folignio.
 --Fulvii, *Valencia nad Padem*.
 --Julii, *Cividat di Friuli, Frejus*.
 --Lidæ, *Lidköping*.
 --Limicorum, *Ponte de Lima*.
 --Livii, *Forti*.
 --Neronis, *Forcalquier*.
 --Novum, *Fornovs*.
 --Seguifiancrum, *Feurs*.
 --Sempronii, *Fossombrona*.
 --Tiberile, *Kayserssthal*.
 Fossa Claudia, *Chiozza*.
 --Maria, *Kanat wyptywający*

--*z lewego koryta, Rhodanu w morze*.
 Fossa nova, *Fos di novo*.
 Francæ vallæ, *Franquevaux*.
 Franciscopolis, *Havre de Grace*.
 Francoberga, *Frankenberg*.
 Francodalia, *Frankendal*.
 Francofordia, *Frankfurtum; Frankfort*.
 Fredericia *Friderichs-Ode*.
 Fretum Caletium, *Pas de Calais, czyli cieśnina Kalatańska*.
 Fretum Siculum, *Faro di Mesfina*.
 Frequentium, *Fricento*.
 Friberga, *Freydberg*.
 Friderici Mons, *Friaberg*.
 Friderici stadium, *Friderichsstad, Freudensvald*.
 Friesacum, *Freisach*.
 Frisinga, *Freisgen*.
 Frisia Orientalis, *Ost-Fryzya*.
 Frontiacum, *Fronjac*.
 Fruxinum, *Freisgenm*.
 Fuciniacum, *Fauffigny*.
 Fucinus lacus, *Lac Celano*.
 Fulginio, *Fulgineum; Foligny*.
 Fulium, *Feuillans*.
 Fundi, *Fondi*.
 Fusniacum, *Foigni*.
 Fuxum, *Foix*.

G. G. G.

GABALLICUS pagus; *Gevaudan, pow: Gewodzki*.
 GABAON, miasto w Palestynie, leżało o m. 3. na półn: ku z. od Jerozolimy.
 GABIES, miasto położenie o m. 3. na półd: od Rzymu.

Gabro, *Jauron*.
 Gabrofeatum, *Newcastel*.
 Gades, *Cádiz*.
 GAETULIA, prowincya na
 pold. Krol: Marokańskiego
 i Krol: Trypolitańskiego.
 Gairi, *Jaycza*.
 GALAAD, góra na w. Jordanu
 między Moabitami i Ammoni-
 tami.
 GALATIA, część Natolii, gdzie
 znayduie się Angouri mia-
 sto.
 GALESES, rzeka w Kalabrii,
 która wpada do golfu Ta-
 rentkiego.
 GALILŒA, *Galilea*, część pół-
 nocna Palestyny, między
 jeziorem Genezareth, i mo-
 rzem śródziemnym.
 Galleora, *Gualeor*.
 Gallia; *Francya*. *Xstwo Wal-
 lii*.
 Gallia Cisalpina, *Lombardya*.
 Galliacum, *Gaillac*.
 Gallicia, *Halicz*.
 Gallio, *Gaillon*.
 Gallitæ, *Gullestre*.
 Galliva, *Gallovidia*; *Gallo-
 way*.
 Gall, *Græcia*, to jest *Galatia*.
 Gamapium, *Gamaches*.
 Gamundium, *Castellazzo*.
 Ganabara, *Janeiro*.
 Gandulphi Arx, *Castel-Gan-
 dolfhe*.
 Gangræ, *Kiankari*.
 Ganum; *Konga*. *Gonga*.
 Ganodurum; *Constance*, *Kon-
 stancya*.
 GARAMANTES, Narod miesz-
 kający niegdyś na południe

Getulii, ieden z nayodle-
 gleyszych od Rzymu.
 Garganus mons, *S. Angelo*
w Kapitayacie.
 Gargara, jest przyładek góry
 Ida w Mizyi.
 Gargogilum, *Fargeau*.
 GARIZIM, góra niedaleko Sy-
 chemu.
 Garocela, *Exiles*.
 Gartia, *Gartz*.
 Garumna, *Garomne*.
 Gaudiacus, *Jouy*.
 Gaudiofa, *Joyeuse*.
 Gaulos, *Gozzo*.
 Gaumelum, *Biela*.
 GAZA, nazwisko mieysc
 w których składano skarby
 Monarchow Perskich. Toż
 było nazwisko miasta *Tau-
 ris*.
 Gebenna, *Genewa*.
 Gedanum, *Gdańsk*.
 Gedrosia, *Mekran*.
 Gela, *Terra nova*, w *Sycylii*.
 GELBOE, góra w Palestynie,
 która się pasmem ciągnie
 od Jezrael do Jordanu.
 Gelnusa, *Gelnhausen*.
 GELONI, Narod, którego tam
 było Siedlisko, gdzie teraz
 Kiiowfczyzna.
 Gemblacum, *Geminiacum*;
Gemblours.
 Gemmatium, *Jamets*.
 Gemmeticum, *Jumieges*.
 Genabum, *Orleans*.
 Genadium, *Chonad*.
 Genezareth, ob. *Tiberiada*.
 Gentia, *Genzano* blisko Ar-
 dey.
 Gengulfinum, *S. Gengoux*.

- Gerardi mons, *Grammont*.
 Gerara, leżało na granicy południowej w *Judei*.
 GERGOVIA, niedaleko Klermontu w pow: Auvergne.
 Germania, *Niemcy*.
 Germanicia, *Marasch*.
 Germia, *Kermen*.
 Geruntius, *S. Girons*.
 S. Gervasius w *Genewie*, jedna część miasta.
 Gerunda, *Gironne*.
 Gesium, *Gex*.
 Gesoriacum, *Bolonia*, w Pi-kardyi.
 GETÆ, Narod dawny Tartaryi.
 GETH, o m. 3. na w. od Joppy.
 Getulia, ob. *Gaetulia*.
 Giennium, *Jaen*.
 Gippevicum, *Ipswick*.
 Girba, *Gerbe*.
 Gissa Hæstorum, *Giessen*.
 Gisenopolis, *S. Guilain*.
 Glanafolium, *S. Maur*, nad Ligierą.
 Glannateva, *Glandewa*.
 Glaronna, *Glaris*.
 Glaucus, *Abascia*.
 Glestariæ Insulæ, wyspy *Fero*.
 Gnostus, miasto w stronie południowej Kandyi wyspy.
 Goæ, *Goes*.
 S. Goar, *S. Gower*.
 Golconda, *Bagnacar*.
 GOMORRA, iedro z x. miast spalonych ogniem spuszczo-nym z nieba, leżało nad brzegiem połudn: morza umarłego.
 Gontiana, *Gemajedid*.
 Gorichemum, *Gorkum*.
 Gornacum, *Gournay*.
 GORTYNA, miasto na półd: Kandyi na wyspie *Creta*.
 GORTYS, miasto w Arkadyi.
 Gossellinum, *Jocelin*.
 Gossense cænobium, *Goes*.
 GOTHI, *Gotowie*, starożytny Narod początek swoy ma-iający z Tartaryi.
 Gracuris, *Agreda*.
 Gradicum & *Gray*.
 Græcia, *Grecya*.
 GRÆCIA MAGNA, zwał się ten kraj Włoski, gdzie dziś *Apulia* i *Kalabrya*.
 Græcium, *Gratz*.
 Grafinianum, *Castel-novo de Garfagnan*.
 Granata, *Grenada*.
 Grandimontium, *Grammont*.
 Grandis Sylva, *Granselwe*.
 Grandis villa, *Granville*.
 GRANICUS, rzeka mała wypływająca z góry *Ida*, i wpadająca do morza *Marmora*. Sławna przegrana Daryusza III.
 Grannonæ, *Port w pow: Bes-sin*.
 Gratiana, *Gradyka*.
 Gratianopolis; *Grenoble*.
 Gravenengæ, *Gravelines*.
 Gravionarium, *Bambergæ*.
 Grinnicum, *Grasse*.
 Grossum boscum, *Gros-bois*.
 Gruka, *Grein*.
 Guardastallum, *Guaftalla*.
 Suelpherbitum, *Wolsenbut-tel*.

Guardi villa, *Guerville*.
 Gundulphi curia, *Gondrecourt*.
 Gundulphi villa, *Gondreville*.
 Guttemberga, *Kutenberg*.
 GYMNESIÆ INSULÆ, *zwaty się*
Minorka; Maiorka.

H. H. H.

HADINA, *Hadington*.
 Hadranum, *Aderno*.
 Hadria; *Atri, Adria*.
 Hadrianopolis, *Adryanopol*.
 Haduanum, *Hatuan*.
 Hæmus mons, jest góra, która oddziela Romania od Bulgaryi.
 Hafnia, *Kopenhaga*.
 Hala; *Hallein, Halla*.
 Halapum, *Halpo*.
 HALIARTUS, miasto w Beocyi. Inne tegoż im, było w Messenii.
 HALICARNASSUS, miasto w Karyi na granicy zachodniej ku półd: w Natolii, w głąb odnogi morskiej.
 Hal's, *Kitzil-Irmak*.
 Hamburgum, *Hamburg*.
 Hammonia, *Hamburg*.
 Hammus, *Ham*.
 Hannebonum, *Hennebon*.
 Hannonia, *Hainaut, Henegan*.
 Hanovia, *Hanay*.
 Harecortis, *Harcourt*.
 Hassia, *Hessen*.
 Hastopolis, *Ratisbona*.
 Hebrides, *Westerny Wyspy*.
 HEBRON, było o m. 6. na południe od Jerozolimy.
 Hebrus, *Mariza*.
 HELIA, *Castelamara w Krol*

Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym.
 Helia, *Fly*.
 Helicon, *Zagara*.
 Heliopolis; *Baibek, Soltwed*.
 HELIOPOLIS, miasto w Egypcie średnim, powyżej Kairu.
 Hellepontus, *Dardanelle*.
 HELORUS, rzeka w Sycylii, która wchodzi na północ Kapu Passiara, zowie się ATELLARI.
 Helvetia, *Szwajcary*.
 HELVII, gdzie powiat Wwareński we Francyi.
 Hemicopolis, *Quille boeuf*.
 Heortis mons, *Hartberg*.
 Herbaria, *Rubiera*.
 Herbipolis, *Wurtzburg*.
 Hercinia Sylva, *Hartzwald*.
 Herculanium; *Erkelens, ob. Portici*.
 Herculis Insula, *Afinara*.
 Herenachium, *Goth*.
 Heripensis pagus, *Hurpoix*.
 Herius fluvius, *Vilaine*.
 HERMIANA, miasto Biskupa Byzanceńskiego.
 HERMIONA, nad golfem Neapolitańskim w Romanii, nad brzegiem północnym.
 Hermontio, *Armançon*.
 Hermopolis, *Benesouff*.
 HERNICI, Narod, których miasto było Anagni.
 HERNIUS, rzeka, która wpada do golfu Smyrneńskiego.
 Herofelds, *Hirschfeldt*.
 Heroopolis, *Suez*.

Herulæ, *Werla*.

HESPERII, nazwisko dane w ogolności Kraiom i Narodom Zachodnim. Sluzyló Wlochom, Hiszpanii, Wyspom Kanaryjskim, względem tych, którym te na Zachod położone zdały się. Ogród sławny Hesperydow był w Król: Barkańskim, blisko Kapu Rasat.

Hetruria, *Toskania*.

Hexi; Mottil, *Velex-Malaga*.

Hierosopolis, *Ratisbona*.

Hibernia, *Irlandia*.

Hiddonis ager, *Hitzacker*.

Hienipa, *Alcala de Guadaira*.

HIERAPOLIS, miasto w Syrii o m. 10. na półn: ku w. od Alepu. Inue było tegoż im. w Frygii, o m. 30. na pold. ku w. od Smyrny.

Hierosolyma, *Jeruzalem*.

Himera, *Termini*.

Hipæa, *If*.

Hipera, *Typres*.

HIPPOCRENE, sławne źródło blisko Helikonu.

S. Hippolitus, *S. Poelten*.

Hipponium, *Bivona*.

Hippo Regius, *Hipponna* niedaleko Bonny w Afryce.

Hippo Zaritos, *Biserta*.

HIRPINI, mieszkali, tam niegdys, gdzie dziś Avellino, i Conza we Włoszech.

Hispalis, *Sevilla*.

Histris, *Istria*.

Hoiuv, *Hu*.

Holacus, *Hohenloc*.

Holmetius pagus, *Houlme*.

Holmia; *Stockholm, Sztokolm*.

Holfatia; *Holstein, Holsztyn*.

Hórata, *Houat*.

Hortanum, *Orti*.

Hostedunum, *Authun*.

Huneflorium, *Honflaur*.

Hungaria, *Węgry*.

HUNNI, Narod dawny, który wyszedł z Tartaryi, i osiadając w Węgrzech dał początek nazwiska Hungarow.

Hunnonis Curia, *Hunne Court*.

Hunnorum tractus, *Hundes-ruck*.

Huxaria, *Hoxter*.

HYDASPIS, rzeka uchodząca do Indu.

Hydrapolis, *Feucht-Wangen*.

Hydruntum, *Otranto*.

Hyllis, *Sabioncello*.

Hymetta, góra niedaleko Aten.

Hypæa, *Titan*.

Hypanis, *Boh* lub *Bog*.

HYPÆPA, Miasto w Anatolii pod górą Timolus na przeciw Sardes.

Hycarnia, *Asterabat*.

I. I. I.

JABA, *Java*.

S. JACOBUS; *St. Jacques, St. Jago*.

S. Jakub, *James-Town*.

Jadera, *Zara*.

Jamdunia, *Jandeure*.

Jamna, *Citadella*.

Janoscopia, *Jenkoping*.

Janua, *Genes, Genua*.

Januaria, *Jagodna*.

Japides, *Morlaquers*.

JAPYGIA, *Ziemia Otrantska*.

Jarmutum, *Tarmouth*.

Jassus, było blisko *Halikarnassu*

Jatinum, *Meaux*.
 Jauria, *Fawer*.
 Jaurinum, *Raab*.
 Jaxarte, *Sihon*.
 Ibere, *Ebre*.
 Iberia; *Hiszpania, Imeretta*.
 Iberiacum, *Jury*.
 Icauna, *Tonne*.
 Iccius portus, *Wuissant*.
 Icenorum Regio, *f. Sex*.
 Iciodorum, *Issoire*.
 Iconium, *Cogny*.
 Icosium, *Serfelli*.
 IDA, góra w Krecie i Mizyi.
 IDALIA, miejsca mile na Wy-
 spie *Cyprus*.
 Idamus, *Ain*.
 IDUMÆA, była na półd: *Judei*.
 Jella, *Stradella*.
 Jemptia, *Jempterland*.
 Jendum, *Jedo*.
 Jervia, *Jerverland*.
 Jezrael o 3. m. na półn: od
Samaryi.
 Igædita, *Idanah velha*.
 Igilgilis, *Gigeri*.
 Igniacum, *Igni*.
 Igorandis, *Ingrande*.
 Iguvium, *Gubio*.
 Ilcussium, *Ilkusch, Olkusz*.
 Ilerda, *Lerida*.
 Ilipula, *Niebla*.
 ILIUM, dawne nazwisko *Troi*.
 Illiberis; *Elna, Collioure*.
Obacz Eliberis.
 Illicum, *Elcha*.
 Illitargis, *Anduxat*.
 Illuro, *Mataro*.
 Illyricum, *Dalmacyc*.
 Illorcis, *Lorca*.
 ILVA; FLBA, wyspa *Włoska*.
 Iluro, *Oleron*.

Ilza, *Itz*.
 IMAUS, część wschodnia gó-
 ry *Taurus* ku *Indyom*.
 Imbriopolis, *Ratyzbona, Ra-
 tisbona*.
 Imbros, *Lembro*.
 INACHUS, rz: płynąca w *Argos*,
 i ginąca w bagnie blisko
 morza.
 Inarimæ, *Ischia*.
 Inculisma, *Angouléma*.
 Indiacum, *St. Flour*.
 INDIBILIS było dawniej na
 trakcie z *Tortozy* do *Wa-
 lencyi*.
 Indus, *Am*.
 Industria, było m. na prawym
 brzegu *Padu*, o kilka m. ni-
 zey *Turyuu*.
 Ingena, *Avranches*.
 Inger, *Indre*.
 Innernium, *Innerneff*.
 Inovladislavia, *Inowroctaw*.
 Insubres, *Medyolańczykowie*.
 Insula-Barbara, *Isle-Barbe,
 Wyspa Barba*.
 Insula Sancta, *Heilige-Landt*.
 INSULÆ; *Ilheos, Ille, Isle,
 Isola, Lille, Wyspy*.
 Interamna, *Teramo*.
 Inter-aquas, *Entraignes*.
 Inter-amnes, *Antrain*.
 Inter-amnum, *Terni*.
 Intervalles, *Eutrevaux*.
 S. Joannes, *St. Jean, St.
 Juan, S. Jan*.
 Joanvilla, *Jonville*.
 Jocondiacum, *Joué*.
 Jogalia, *Toughil*.
 JOLCOS miasto *Theflalii* nad
 odnogę *Volo*.
 Joncaria *Jonquere*.

- Joncarizæ, *Jonquieres*.
 Jonia, na brzegu Zachodnim, Anatolii. Efez było M.S.
 Jonium Mare, morze leżące koło Peloponezu, który Jończykowie zamieszkali byli.
 Joppe, *Jaffa*.
 Jordanis, *Jourdain, Jordan*.
 Jos, *Nio*.
 Josedum, *Corbeil*.
 Jotrum, *Jouarre*.
 Joviniacum, *Joigny*.
 Jovis ara, *Jouare*.
 Ipsus. było o 15. m. na półd: od Chiutayr.
 Irca, *Itken*.
 IRENOPOLIS, Bagdad. Słowo to oznacza miasto pokoju, i znawdnie się czasem na tytułach Książek, dla ukrycia miejsca drukowania onychże lub też dla wyrażenia zamiaru, którym są pisane.
 Iria Flavia, *Padron*.
 Iræ vicus, *Voghera*.
 Iriniacum, *Irigny*.
 Irti, *Irtich*.
 Irva, *Irwin*.
 Isala, *Issel*.
 Itala-burgum, *Isselbourg*.
 Isara; *Iser, Isere, Oise*.
 Isauria, część Karamanii.
 Isca, *Excester*.
 Isca, Caerleon w Hr: Monmouth na prawey stronie Sawerny.
 Ischalis, *Ilchester*.
 Ischia, *Ischia*.
 Isegemium, *Isenghien*.
 Isiniacum, *Isigny*.
 Islebā, *Eisleben*.
 Ismarus, góra Tracyi, przy uściu Hebru.
 Isontius, *Lisonzo*.
 Ista; *Lissa, Isle*.
 Isselstadium, *Isselstein*.
 Issidolium, *Exideuil*.
 Issoldunum, *Issoudun*.
 Ithus, miasto nad morzem Cylicy o 15. m. na półd: ku w. od Adany, 6. od La- jasso.
 Ister, *Dunay-niższy*.
 Itacha wyspa odnogi We-neckiey na w. Cefalonii.
 Italica, Sevilla la Vieja, blisko Sewilli.
 Iturisia; *Sanguesa, Toloza*.
 S. Judocus, *St. Josse*.
 Judonia, *Judoigne*.
 Julia, *Giula*.
 ---Cæsarea, *Alger*.
 ---Traducta, *Taryffe*.
 Juliacum; *Juilly, Juliers*.
 S. Juliana, *Santillana*.
 Juliani Arcus, *Arcueil*.
 Julinum, *Wollin*.
 Julia Bonna, *Bonna*.
 Juliobona; *Bayeux, Lillebonna, Vienne*.
 Juliobrica, *Anguilav*.
 Juliobriga, *Logrogne*.
 Juliodunum, *Loudun*.
 Juliomagus, *Angers*.
 Julius-Portus, był w izeiorach Lukryńskim i Awerneńskim razem złączonych.
 Juncætana - *Ballivia, Vieux-Joncs*.
 Junonia Insula, *Lancerote*.
 Ivocia, *Ivrée*.
 Jurastus, *Jura*.

Justiniana, *Giustandil*.
 Justinopolis; Acfaray, *Capo*
d' Istria.
 Jutia, *Jutland*.
 Juvavum, *Saltzburg*.
 Juvenacium, *Giovenazzo*.
 Juviniacum, *Juigné*.

K. K. K.

KAUFORA, *Kauffbeuren*.
 Kilonum, *Kiell*.
 Kinhornia, *Kinhorn*.
 Kirkembriga, *Kirkubright*.
 Kokenium, *Kokenhausen*.

L. L. L.

LABELLUM, *Lavello*.
 Laberus, *Limerick*.
 Labisco, *Pont-Beauvoisin*.
 Labodunum, *Ladebourg*.
 Laboris Terræ, *Ziemie La-*
bour.
 LACINIUM PROMONTORIUM, gó-
 ra nad morzem w weysciu
 pold: odnogi Tarentskiej.
 Lacobriga, *Lagos*.
 Laconia, *Sacanie, Sakania*.
 Lactodurum; *Bedfort, Lutter-*
wort.
 Lactora, *Lestoure*.
 Ladebórgum, *Ladenbourg*.
 LADON, rz: Arkadyi wpadająca
 w Alfeę.
 Ladona, *St. Jean de Laune*.
 Lædus, *le Loir*.
 LÆSTRIGONES żyli w okoli-
 cach *Etny*.
 Lætitæ, *Liesse*.
 Lagenia, *Leinster*.
 Laghlinia, *Laglyn*.
 Lamacum, *Lamego*.

Lamia, *Zeiton*.
 Lamum, *Lamo*.
 Landana, *Landevenech*.
 Landavia, *Landau*.
 Landavium, *Landaff*.
 Landericiacum, *Lanarecya*.
 Landinum, *Landen*.
 Langelium, *Langets*.
 Langonium, *Langonet*.
 Lançara, *Guagida*.
 LANNEIUM, *Lannoy Onactwo*.
 LANUVIUM; M. w Latium; na
 drodze Apiskiej.
 Laodicea; *Lataquia, Degnisl*.
 Lapithæ, mieszkali w Pindzie
 i Othrysie, w Thessali.
 Lapurdensis tractus, *Labourd*.
 Lapurdum, *Lourde*.
 Lars, *Laar*.
 Larissa, *Schizar*.
 Larius Lacus, *Lac de Come*,
 jezioro Komeyskie.
 Lascurra, *Lescar*.
 Lassa, *Laas*.
 Latiniacum, *Lagny*.
 Latium, *Kampania Rzymiska*.
 Lavara, *Aveiro*.
 Laubia, *Laubbes*.
 Laubuna, *Lauban*.
 Laudania, *Lothiane*.
 Laudiacum, *Mont-Louis*.
 Laudunum, *Laon, Loudun*.
 S. Laudus, *St. Lo*.
 Laviacum, *Laufen*.
 LAVINIUM; było w Kampanii
 Rzymskiej, mało co odda-
 lone od morza.
 Laumellum, *Lumello*.
 S. Launomarus, *St. Lomer*.
 Lauracum, *Layrac*.
 Laureacum, *Lorch*.
 Laurentum, było blisko ny-

- Ńcia Tybru na pold:
 Lauretum, *Loret.*
 Lauri, *Leerdam.*
 Lauriacensis ager, *Laura-gais.*
 Laus, *Laino.*
 Laus Pompeia, *Lodi.*
 Lavum, *Lao.*
 Lazica, *Mingrelia.*
 Lebadea, *Livadya.*
 Lebreth vicus, *Albret.*
 Ledesia, *Leeds.*
 Ledo, *Lire.*
 Ledo-Salinarius, *Lons-Saunier*
 Ledra, *Nikozya, Nicofia.*
 Legia, *Lis.*
 Legio, *Leon.*
 Lemanis portus; *Hith, Lima.*
 Lemnos, *Stalimena.*
 Lemovices, *Limoges.*
 Lengiacum, *Langeac.*
 Lentia, *Lentz.*
 Lentium, *Lens.*
 S. Leo, *Sax-Leo.*
 Leobulium, *Leubus.*
 Leoburgum, *Lawenburg.*
 Leocata, *Alicate.*
 Leocorium, *Wittemberg.*
 Leodium, *Liege, Lütych.*
 Leomania, *Lomagne.*
 Leones, *Lions.*
 Leonice, *Lorgues.*
 Leonis Monasterium, *Lemster.*
 Leonis sinus, *golfe de Lion.*
 odnoga Lionka.
 Leontium, *Lentini.*
 Leontopolis, *Damar.*
 Leopolis, *Lwow, Lemberg.*
 Leopardia, *Lewarde.*
 Lepontia, *Levontina.*
 Leporetum, *Albret.*
 Leprosum, *Lévroux.*
 Leptis, *Lebeda.*
 Lerica, *Lero.*
 Lerna, jezioro Lerneńskie w
 Argolidzie, blisko Napoli
 de Romanie.
 Lero; *Lerins, Lero.*
 Lesbos, *Metelin.*
 Lesva, *Lewes.*
 Lesuinus pagus, *Lieuwain.*
 Lete, *Lita.*
 Lethe-lima, mała rz: w Por-
 tug: między Minho y
 Douro; Guadaletta miała
 także to nazwisko; wpada
 w odnogę Cadix.
 Letrumum, *Letrim.*
 Leucas, *St. Maure.*
 Leuci ob: Tullum.
 Leucopetra, *Weiffenfels.*
 Leucopibia, *Lochguhabir.*
 Leucorea, *Wittemberg.*
 Leucoteon, *Nicofie, Nikozya.*
 Leuctrae, m. w Beocyi nad
 odnogą Lepantską.
 Leve Fanum, *Lewes.*
 Leviniacum, *Levignac.*
 Levitania, *Lavedan.*
 Leuvifla, *Lewis.*
 Lexovium, *Lisieux.*
 Liba, *Libau.*
 S. Liberata, *Ste Livrade.*
 LIBURNIA, *Kroacya*, między
 Istryą i Dalmacyą; Libur-
 neńczykowie zamieszkali
 byli na brzegu Wschodnim
 Włoch.
 Liburnum, *Libourne.*
 Libyfla, *M. Bythynii*, ku Bos-
 phorowi.
 Ligestria, *Leicester.*
 Liciniacum, *St. Germain-*
 Lanbron.
 Licus, *Lech.*

Lidericus, *le Loir*.
 Liger, *la Loire*.
 Liguria, *brzegi Genueskie*.
 Ligurium, *Ligueux*.
 Ligurnus; *Livourne, Livorna*.
 Ligusticum Mare, część
 Wschodnia odnogi Lugduń-
 skiej. *Ob Marsala*.
 Lilibæum Promontorium, gó-
 ra nad morzem Zachodnim,
 Sycylii.
 Lilium, *Lis, Opac*.
 Limus, rz: Port: między
 Minho i Douro.
 LIMNA, M. Peloponezu mię-
 dzy Messenią i Lakonią.
 Limolium, *Limeuil*.
 Limonum, *Poitiers*.
 Limosum, *Limoux*.
 Lindana, *Landevenech*.
 Lindecollinum, *Linkoln*.
 Lindum, *Linlithgow*.
 Linga, *Lingen*.
 Lingones; *Largres*.
 Linum regis, *Lyn regis*.
 Linx, *Larrache*.
 Lipia; *Leiptzig, Lipsk*.
 LIPTINA, Leptines w Hr: Kam-
 brezyjskim
 Liris, *Garillan*.
 Liferpalus, *Liverpool*.
 Lismachia, było nad isthmen,
 Dardanelskim.
 Lissus, *Alessio*.
 Litra, M. Galacyi o 14. m.
 na z. od Iconium.
 Litomericum, *Leutmeritz*.
 Livo, *Louvo*.
 Livonia, *Inflanty*.
 Lixa, *Larache*.
 Lobetum, *Alharazin*.
 Locta, *Elnbogen*.

Locri, zamieszkali Phocyde
 ze strony Epiru.
 Locri, M. blisko Gierase.
 Locus Augusti, *Lugo*.
 ---Dei, *Loc-Dieu*.
 ---Regis, *Loroy*.
 Logana, *Lohne*.
 LOMBARDI, *Lombardowie*, po-
 chodzący z Niemiec zało-
 żyli Kr: Włoskie, które
 potem zniszczone; lecz
 kraj nosi ich nazwisko.
 Lombarium, *Lombex*.
 Loncium, *Lientz*.
 Londinum, *Londres, Londyn*.
 Londinum Scanorum, *Lunden*.
 Longavilla, *Longueville*.
 Longobardia, *Lombardya*.
 Longovodus, *Longuay*.
 Longolatum, *Lonlay*.
 Longoretum, *S. Cran*.
 Longum villare, *Longvilliers*.
 Longus vicus, *Longwi*.
 Loriscum, *Lorris*.
 Lotharingia, *Lorraine, Lota-
 ryngia*.
 Lotophagi, *Gerbe*.
 Lovanium, *Louvain, Loewen*.
 Lovettienense castrum, *Lö-
 venstein*.
 Lovicium, *Łowicz*.
 Lovincum, *Louans*.
 Lovolautrum, *Vollere*.
 Lubeca, *Lubeka*.
 Lubecum, *Lubek*.
 Lubiana, *Laubach*.
 Lucania, *Basilicata*.
 Lucania, Principat bliższy.
 Lucanum, *Lugano*.
 Lucca, *Lucques*.
 Luccæ, *Loches*.
 Lucena, *Lutzen*.

- Tucentum, *Alikant.*
 Luceoria, *Łuck.*
 Lucio, *Luçon.*
 Lucis stella, *Lucelle.*
 Lucius vicus, *St. Jean de Lux.*
 LUCRINUS LACUS, blisko Puz-
 zol. W R. 1536. wyrzu-
 cone z ogniem Kamienie i
 popioły napelnily ie.
 Lucus, *Lugo, Luc.*
 Lucus Asturum, *Oviedo.*
 Lucus Dei, *Gadebusch.*
 Ludera, *Lure.*
 Ludovici arx; *Fort - Louis,*
Louisbourg.
 Lugdunum, *Lyon.*
 - - Batavorum, *Leyda.*
 -- Clavatum, *Laon.*
 -- Convenarum, *S. Bertrand.*
 -- Segusianorum, *Lyon.* (le.
 Luguvallum, było gdzie Caril-
 Lumbaria, *Lombers.*
 Lumbariæ, *Lombex.*
 Lumen Dei, *Leyme.*
 Lunate, *Lunel.*
 Lundinum, *Lunden.*
 Lunensis portus, golfo de la
 Spezzia, odnoga Spezeńska.
 Lupa, *Loupe.*
 Lupara, *Louves.*
 Luparia, *S. Just en Picardie*
St. Just w. Pikardyi
 Luparia, *Altamura.*
 Lupariæ, *Louviers.*
 Lupiæ, *Lecce.*
 Luporum Mons, *Wolfsberg.*
 Luppia; *Lippe, Lippstadt.*
 S. Lupus; *S. Leu, S. Loup.*
 Lufacra, *Lufarches.*
 Luscum; *Łucko, Łuck.*
 Lusdum, *Lude.*
 Lusitania, *Portugalia.*
- Lutera regis, *Königsutter.*
Obacz Luttra.
 Lutetia, *Paryż.*
 Lutevi, *Lodeva.*
 Lutipons, *Pruck.*
 Lutitia, *Lóytz.*
 Lutosa, *Leuse.* (tera.
 Lutra; *Lutter, Lure.* ob: Lu-
 Lutraburgum; *Lauterburg.*
 Lutum, *Louth.*
 Luxovium, *Luxeuil.*
 Luziniacum, *Lufignan.*
 Lybia, *Król: Barca.*
 Lycæus, góra Arkadyi z stro-
 ny Messenii.
 Lycaonia, część Karamanii.
 S. Lycerius, *S. Lixier.*
 Lycia, część Karamanii na z.
 Satalii.
 Lycopolis, *Siout.*
 LYCTUS, M. części w. Krety
 na półd: ku w. od Gneffus.
 LYDJA, w Anatolii, gdzie jest
 Sardes.
 LYRNESSUS, m. Troady.
 M. M. M.
- M**ACEDUNENSE Castrum,
Mehun sur Yevre, Mehun nad
Yevra.
 Macerizæ, *Mesieres.*
 Macertæ, *Maisieres.*
 Macheum, *Machecou.*
 Macloviopolis, *S. Malo.*
 Macra (Santa) *Fismes.*
 MADAURUS w Afryce, było
 blisko Tagastu.
 Madeburgum, *Meidbourg.*
MADIANITES, *Madianitowie*
 mieszkali w Arabii skaliſtey.
 Madraspatanum, *Madrae.*

Mædus, *Maidstone*.
 Mœandre, rz: Phrygii wpa-
 cająca w morze Egeykie
 przy *Milet*.
 Mæonia, *M. Lydii*.
 Magalona, *Maguelone*.
 Magdalonum, *Mataloni*.
 Magdunum, *Mehun*.
 Majeddo o 6. m. na półd: od
 Samaryi.
 Maginiacum, *Guiscard*.
 Magnesia, *Manachie*.
 Magnesia, *M. Thessalii*, na
 półd: odnogi Salonickiej.
 Magniacum, *Meyn*.
 Magnus Locus, *Manlieu*.
 Mago; *Maho, Maon*.
 Mahdia; *Afryka M.*
 Maia; *May, Mayo*.
 Maizevilla, *Mayenfeld*.
 Majama, *Gaza*.
 Majorica, *Maiorque, Maiorka*.
 Majus monasterium, *Marmou-
 tiers en Tourraine*.
 Malbodium, *Maubeuge*.
 Maldunum, *Malmesbury*.
 MALEE. Góra nad morzem
 naybardziej ku w. i półd:
 położona w Morei.
 Malleo, *Mauleon*.
 Malliacum; *Marly, Maillesais
 Luines*.
 Malmundarium, *Montmedi*.
 Malmogia, *Malmoé*.
 Malnoda, *Malnoue*.
 Malodunum, *Malus Dumus,
 Maubuisson*.
 Mamercizæ, *Mamers*.
 Mamertium; *Martorano*.
 Mænæana, *Miliane*.
 Mandagara, *Mangalor*.
 Mandubia, *Mandeure*.

Mandneffedum, *Manchester*.
 Manica; *Manche, Meymat*.
 Mansiada, *Maxan*.
 Mansura, *Mansoure*.
 Mansus S. Puellarum, *Ma-
 S. Puelles*.
 Mantianum, *Aire*.
 Mantianus lacus, *Astamar*.
 Mantinzæa, *Mandi*.
 Mantinum, *Bastia*.
 Mantua; *Mantoue, Mantua*.
 ---Carpentanorum, *Madrid*.
 Maracanda, *Samarcande*.
 Maranania; *Marananta, Ma-
 rignan*.
 Marantium; *Marans*.
 Marantum, *Marant*.
 Marathon, *M. Attyki* nad
 Eutyppem, przy weyściu
 do odnogi Negropontickiej
 na półn: ku w. od Athen.
 Marchia; *Marche, Marck*.
 Marcia, *Marchena*.
 Marciana silva, *Foret-noire*.
 Marciliacum, *Marcilly*.
 Marciniacum, *Marcigni*.
 Marcodurum, *Dure*.
 Marcolizæ, *Marolles*.
 MARCOMANI, dzisieyszy Mora-
 wowie w okolicach Rhenu
 i Menu, a potem w Cze-
 chach mieszkający.
 Marde, *Merdin*.
 Marengium, *Marvejols*.
 Mareolum, *Mareuil*.
 S. Maria in Morellis, *Morceaux*.
 ---de Regali, *la Reale*.
 Marica, część kampanii, nad
 Garyllanem.
 Maridunum, *Carmarthen*.
 Mariæ-Berga, *Marienberg*.
 ---Burgum, *Marienburg*.
 Mariæ

- Marixæ-Cella; *Celle, Marienzell.*
 --Mons, *Marienberg.*
 ---Stadium, *Mariensbadt.*
 --Vallis, *Marienthal.*
 Marinæ, *Marennæ.*
 Maris-stella, *Wertingen.*
 Maritima; *Martigues, Maretimo.*
 MARMARICA, część Kr: Barki najbliższa Egiptu.
 Marobodunum, *Praga. (rok.*
 Marocanum, *Marochium, Marolixæ, Marolles.*
 Maronea, *Marogna.*
 Marrubium, na półd: jeziora Celano.
 MARSII, *Marsowie, mieszkańcy koło brzegów jeziora Celano.*
 Martiniacum, *Martigne.*
 Martinopolis, *Mersburg.*
 Martis-burgum, *Mersburg.*
 Marus, *la Morave, Morawa.*
 Masacum, *Maeseyck.*
 Masafra, *Massafra.*
 Masanderanum, *Mazanderan.*
 Masaris, *Muzara.*
 Materis castrum, *Mazeræ.*
 Massiacum, *Massay.*
 Massilia, *Marseille, Marsylia.*
 MARSSIQUE, miejsce, dobre mi winami sławne przy Traietto.
 Mateola, *Mateta.*
 Matisco, *Mâcon.*
 Matritum, *Madrid.*
 Matriona, *Marne.*
 Mauri monasterium, *Marmoutier.*
 Mauriana, *S. Jean de Maurienne.*

- Mauritania Cæsarientis; *Kr. Algierskie.*
 Mauritania Tingitana, *Kr. Fexu i Maroku.*
 Mauritia, *Wyspa Maurice.*
 Maurocena, *Chonad.*
 Mausiacum, *Mauzac.*
 Mausilum, *Mosul.*
 S. Maxentius, *S. Maixent.*
 Maxima Sequanorum, *Besançon.*
 Maxula, *Marsa.*
 Mazaca, *Stolica Kappadocyi o 30. m. na półd: od Amazyi.*
 Mazada, *Forteca blisko morza umarłego.*
 Mazonis monasterium, *Moisevaux.*
 Masowia; *Masowie, Mazury. X. Mazowieckie.*
 Mecca; *Mecque, Mekka.*
 Mechlinia, *Malines, Mecheln.*
 Medama, *Nicotera.*
 Mademleca, *Medemblick.*
 Media, część półn: *Irak-Agemi.*
 Medianus-vicus, *Moyenvic.*
 Mediolanum; *Milan, Evreux Medyolan.*
 Mediolanum, *Santonum, Saintes.*
 Mediomatrici, *Metz.*
 Medicum, *Moelck.*
 Medlinga, *Moedling.*
 Meduana, *Mayenne.*
 Medulicus pagus, *Medoc.*
 Medunta, *Mante.*
 MEGALOPOLIS, *Meckelburg, było jeszcze inne tegoż nazwiska miasto w Arkadyi na gr: Lakonii.*

- Melani montes, *Horeb.*
 Meldæ, *Meaux.*
 Meldula, *Meldela.*
 Melerium, *Melleraye.*
 Melfictum, *Molfetta.*
 MELIBAEA było pod górą Ossa
 w Tessalii.
 Melignanum, *Marignan.*
 Melita; *Malta, Meleda.*
 Melitena; *Malatia.*
 Mellentum, *Meulan.*
 Mellotum; *Mariow, Mertou.*
 Nellusum, *Melie.*
 Melocabus, *Cobourg.*
 Melodunum, *Melum.*
 Melos, *Milo.*
 Melphis, *Melphi.*
 Memelium, *Memmel.*
 Memphis, *M. S. Egyptu na*
lewyj stronie Nilu, trochę
wyżey Kairu.
 Menapii, *X. Geldryi i Kliwii.*
 Menariacum, *Merville.*
 Menavia, *Man.*
 S. Menechildis, *St. Mene-*
hoult.
 Menevia, *S. David.*
 Meninx, *Gerbe.*
 Menoba, *Almuncar.*
 Menosca, *Guertaria.*
 Meppa, *Meppen.*
 MERGIE, *Kr. Anglii, którego*
Linkoln był M.S.
 Mercurium; *Mercoeur, Mer-*
cuer.
 Mercurii promontorium, *Cap-*
Bou.
 Merrenum, *Marigni.*
 Mergenthemum, *Marienthal.*
 Mervinia, *Mer'omeshire.*
 Meseriacum, *Mezieres w Tou-*
raine.
- Mesia silva, *Bosco.*
 Mesnogada, *Egra.*
 Mesopotamia, *Diarbekir.*
 Messana, *Messyna.*
 Messapia, *ob: Japigia.*
 Messene, było w części t. od-
 nogi Coron.
 Mesteno, *Maintenon.*
 Mestonium *w Anglii.*
 Metzæ, *Metz.*
 Metzagonium, *Caçaca.*
 Metallinum, *Medelin.*
 Metapontum, w głąb odnogi
 Tarentu.
 METAURUS, rz: w X. Spoleto
 wpadająca w odnogę We-
 necką.
 Methymna; *Médyna, Médine.*
 Methymne, daw: m. wyspy
 Metelin.
 Metiosedum, *Meudon.*
 Metone, *Modon.*
 S. Michael; *S. Michel, S.*
Miel, S. Miguel.
 Miciacum, *S. Mesmin.*
 Milæ, *Milazzo.*
 Milevum, *Mila.*
 Miliacum, *Milly.*
 Millebecum, *Meaubec.*
 Militenis Dynastia, *Militich.*
 Mimate, *Mende.*
 Mincius, rz. płynąca pod
 Mantuą.
 Miednicæ, *Miedniki.*
 Miedzirecia, *Mędzyrzecz.*
 Minda, *Minden.*
 Mindonia, *Mondonedo.*
 Mingua, *Muggia.*
 Minidunum, *Moudon.*
 Minius, *Migne.*
 Minorissa, *Manresa.*

- Minturna, *Traietto*.
 Miquinza, *Miquenezze*.
 Mirabellum, *Mirebeau*.
 Mirapicum, *Mirepoix*.
 Miravallis, *Mirevaux*.
 Miravia, *Miroux*.
 Mitobriga, *Ciudad-Rodrigo*.
 Misauca, *Mafox*.
 Mitericordia, *Merci-Dieu*.
 Miserum, *blisko Poussol*.
 Misua, *Meissen*.
 Mithilece, *M. S. Meteliny*.
 Mniara, *Hubed*.
 Molab, Kray na w. morza
 umarlego.
 Madoetia, *Monza*.
 Modunum, *Mendon*.
 Mœnus, *Mein*.
 Mœsia superior, *Servia; infe-*
rior, Bulgaria.
 Mogeçiana, *Papa*.
 Moguntia, *Mayence, Mogun-*
cya, Mainz.
 Molinæ, *Molens, Moulins*.
 Melifinus, *Molise*.
 Molismus, *Molesme*.
 Molosses, nieszkalni na brze-
 gu poln: odnogi Arta.
 Molundense monasterium, *Mo-*
lome.
 Molyberga, *Muhlberg*.
 Momonia, *Munster*.
 Mona; *Anglesey, Mon*.
 Monachium; *Monaco, Munich*.
 Monachodanum, *Monickedam*.
 Mona Danica, *Mone Danoise*.
 Monæci Arx, *Monaco*.
 Monaghanum, *Monagan*.
 Monasteriolum; *Monistrol,*
Montreuil.
 Monasteriolum, *Berlaim, Mon-*
treuil, Bellay.

- Monasteriolum, *Senonum,*
Montereau.
 Monasterium; *Monaster, Mou-*
tier, Munster.
 --- in Dervo, *Monstier en Der.*
 --- novum, *Monstier-neuf*.
 --- Vetus, *Montvilliers*.
 Monbacia, *Monbaza*.
 Monda, *Mondego*.
 Montmelianum, *Montmelian*.
 Mons acutus; *Montagut, Mon-*
taigu, Montegut.
 --- Albanus; *Montalban, Mon-*
tauban.
 --- Albus, *Mont-blanche*.
 --- Alcinus, *Montalcino*.
 Mous Altus, *Montalto*.
 --- Argifus, *Montargis*.
 --- Aureolus, *Montauban*.
 -- Barrus, *Montbar*.
 --- Bazonis, *Montbazon*.
 --- Belligardus, *Montbelliard*.
 --- Berulfi, *Montbron*.
 --- Brifonis, *Montbrison*.
 --- Cassinus, *Montcassin*.
 --- Cinifus, *Montcevis*.
 --- Contorius, *Moncontour*.
 --- Cornetus, *Moncornet*.
 --- Dei, *Mondée*.
 -- Delphini, *Mont-Dauphin*.
 -- Desiderii, *Montdidier*.
 --- Dominans, *Puy de Dome*.
 --- Dublelli, *Mondoubleau*.
 --- Falconis; *Montfaucon;*
Montefalco.
 --- Ferax, *Montferrat*.
 --- Fortis, *Montfort*.
 --- Gomerius, *Montgomery*.
 --- Hannoniæ, *Mons*.
 -- Inaccessus, *Aiguille*.
 --- In Pabula, *Mons en Puel-*
le.

- Mons Leonum, *Sarre-Lione*.
 -- Letherici, *Montleru*.
 -- Lodoici, *Montlouis*.
 -- Lupelli, *Montluel*.
 -- Luzzonis, *Montluçon*.
 -- Major, *Montmajour*.
 -- Miranus, *Monte Marano*.
 -- Murentiacus, *Montmorency*.
 -- Maurilionis, *Montmorillon*.
 -- Medius, *Montmédy*.
 -- Merulæ, *Montmerle*.
 -- Mirabilis, *Montmirail*.
 -- Monachorum, *blisko Bambergi*.
 -- Olivarum, *Montolieu*.
 -- Penserium, *Montpensier*.
 -- Peulanus, *Montpellier*.
 -- Petrolus, *Montpérou*.
 -- Pilosus, *Monte Peloso*.
 -- Pulicianus, *Montepulciano*.
 -- Redonis, *Montredon*.
 -- Regalis, *Montrejan*.
 -- Relaxus, *Merlaix*.
 -- Rosarum, *Montross*.
 -- Rotundus, *Montrond*.
 -- Salionis, *Mont-Saugeon*.
 -- Sequax, *Kotenberg*.
 -- Thesauri, *Montréal*.
 -- Vici, *Mondovi*.
 -- Viridis, *Monte Verde*.
 Montanoburgum, *Montebourg*.
 Montegium, *Montech*.
 Montensis Dueatus, *Berg*.
 Montes Cerconossii vel Sudéti,
Montagnes des Géans, góry Olbrzymow.
 Monthilium Adhemari, *Montelimar*.
 Montiniacum, *Montagnac*.
 Montio; *Montao, Monçon*.
 Montorium, *Montoire*.
 Monumetia, *Monmouth*.
 Mopsuestia, *Niassisa*.
 Moræca, *Miranda, de Ebro*.
 Moranthiacum, *Morhange*.
 Moravia, *Mutray, Moravia*.
 Morbonium, *Morbegno*.
 Morelum, *Moreuil*.
 Morenvallis, *Moriennal*.
 Moria, *wzgórek w Jerozolimie zamknięty*.
 Morgnum, *Morges*.
 Morini à Terouane.
 Moriniacum, *Fortmorigni*.
 Moritania, *Moritagne*.
 Moritonium, *Mortain*.
 Morlachia, *Morlakhia*.
 Morolia, *Moreilles*.
 Morisæ, *Meurs*.
 Morta, *Meutte*.
 Mortuum mare, *Mortemar*.
 Morvinus pagus, *Morvan*.
 Mosa, *Meuse*.
 Moschæ portus, *Mascate*.
 Moscu, *Moskow, Moskwa*.
 Mosomum, *Mouzon*.
 Mota, *Mothe*.
 Motuca, *Modica*.
 Motida, *Motala*.
 Mouchiacum, *Mouchy*.
 Mulcedonum, *Musidan*.
 Mulhusa, *Mulhausen*.
 Mullanum, *Nughano*.
 Munda, *Munden*.
 Munsterberga, *Munsterberg*.
 Mura, *Muer*.
 Muræla, *Mucraw*.
 Muratum, *Morat*.
 Marellum, *Muret*.
 Murgis, *Muzacra, albo Almerya*.
 Mauri veteres, *Morvedro*.

Mursa, *Ffsek.*

Murus, *Muro.*

MUSA, na tym miejscu jest teraz
Mocha.

Muscium Episcopale, *Mussy*
l' Eveque.

Musiacum, *Moissac.*

Musii pontum, *Pont a Mouf-*
jon.

Mutina, *Modene.*

Mycale, góra na półd: Efezu.

Mycene, *M Argolidy.*

MYGDONIA, *Frow: Macedonii,*
gdzie jest Salonika; rozcią-
gała się ona w Thracyi.

Mylasa, *Melazzo.*

MYRA, m. nadm: Lycyi o
30. m. na półd: ku z. od
Satalii.

MYRINA, nad odnogą Smir-
neńską.

MYRMIDONS, Myrmidonowie,
Narody Thessalii.

Myrtilis, *Mertola.*

- Myfia, część Natolii, gdzie
jest Nikomedia.

Mytilene, *Metelin.*

N. N. N.

NABATHÆI, mieszkańcy
Arabii Skalistey.

Naim o 6. m. na półn: od Sa-
maryi.

Naïffus, *Niffa.*

Nanceium, *Nancy.*

Nannetes, *Nantes.*

Nantogilum, *Nanteuil.*

Nantuates, *Cuablais.*

NAR, rz. przechodząca przez
Narni i wpadająca w Tyber.

Nara, *Naro.*

Narilium, ville des Locriens
M. Lokrenczykow.

Narona, *Narenza.*

Navaregium, *Navarreins.*

Navicellæ, *Nazelles.*

Naupactus, *Lepante.*

Nauplia, *Napoli.*

Nauportus, *Laubach w Kar-*
nioli.

Naxuana, *Nacchivan.*

Naxus, *Naxos.*

Naziance w Kapadocyi o 35.
m. od Cogni.

Neapolis, *Naples, Neapol.*

Neapolis Nemetum, *Neu-*
stadt-an der hart.

Neapolis Syriæ, *Naplouse.*

Nebrissa, *Lebrixa.*

Nebusianus ager, *Nebousan.*

Neccarus, *Necker.*

Negumbunum, *Negombo.*

Nemausus, *Nismes.*

NEMEA, M. Argolidy na gr:
Korynthu.

Nemetacum, *Arras.*

Nemetes, *Dioc: Spiry.*

Nemetodunum, *Nanterre.*

Nemosium, *Nemours.*

Nemosus, *Nevers.*

Nemprodunum, *Nanterre.*

Nemus, *Nemours.*

Neoburgum, *Neuburg,*
Naumburg.

Neocastrum, *Neuf- Chateau,*
Nicastro.

Neocæsarea, *Niosara.*

Neocomum, *Neufchâtel.*

Necetum, *Noto.*

Neomagus; *Nevers, Bucking-*
ham, Chicester, Nyons.

Neomarchia, *Neumarck.*

Neopolis, *Neustadt.*

Neoportus, *Neuport.*
 Neofolium; *Neuhas, Neu-*
hausel.
 Neofradium, *Neustadt.*
 Nepeta, *Nepi.*
 Neptunium, *Netuno.*
 Neptunium promontorium,
góra nadm: naybardziej ku
pozd: potoczona w Arabii,
która z brzegiem Ajan, czy-
ni przesmyk, Babelmandel.
 Nerium, *Nardo.*
 Nerium, Promontorium, *góra*
nadm: Finisterre.
 Nerolinga, *Nordlinga.*
 Nervii, *Hatnault.*
 Nesterfielda, *w Anglii.*
 Netium, *Andria.*
 Notum, *Noto.*
 Nevirnum, *Nevers.*
 Neustria, *Bretania i Norman-*
dia.
 Nicea; *Nice Isnich.*
 Nicer, *Necker.*
 S. Nicolaus; *St. Nicolas.*
 St. Nicolo, *Nicolasburg.*
 Nicopia, *Nicing.*
 Nicopolis, *Preveza.*
 Nidacum, *Nideck.*
 Nidda, nazwisko. rz: *An-*
gielskiej.
 Nidrosia, *Drontheim.*
 Nigella, *Nesle.*
 Niger lacus, *Noirlac.*
 Nigra pelissa, *Nigrapelisse.*
 Nigrum monasterium, *Noir-*
moutier.
 Ninive, *Ninove.*
 Ninos, *Niniwa.*
 Nissa, *Neissa.*
 Nisyros, *Nisaro.*
 Nitiobriges, *Aginois.*

Nitria, *Neytrache.*
 Nivaria, *Teneriffa.*
 Nivernum, *Nevers.*
 Nivigella, *Nivella.*
 Nivium Insula, *Nieves.*
 Nobiliacum, *St. Leonard le*
Noblet.
 Nobiliacum; *Neuilly, Noil-*
lé, Novale.
 Noeodunum, *Sublains.*
 Noiiodunum, *Noyon.*
 Nolum, *Noli.*
 Nonanticuria, *Nonancourt.*
 Nonnanticum, *Nonningues.*
 Norba Cæsarea, *Alkantara.*
 Norcopia, *Norkoping.*
 Norda, *Norden.*
 Nordoburgum, *Norboung.*
 Nordovicum, *Nortwich.*
 Noricum, *Karynthia i Styria.*
 Norimberga, *Nuremberg.*
 Northua, *Nordhausen.*
 Nosonacum, *Schoenech.*
 Nova cella, *Neven-cella.*
 --- Domus, *Neuhans.*
 Novæ Herfæ, *Nien Herse.*
 Novanthum, *Cokermouth.*
 Novempopulare, część Gwien-
 ny, gdzie i *Auch.*
 Novesium, *Nuys.*
 Noviscum, *Neuvy.*
 Noviodunum, *Nyon.*
 Novigentum, *Nogent, St.*
Clou.
 Novimagus, *Neuf château.*
 NOVIODUNUM; *Nevers.*
 Nevmarck, *Newvy, Noyon.*
 Nogentle Rotrou.
 NOVIOMAGUS; *Lisieux, Ni-*
meo, Noyon, Nuits, Spira.
 Novioregum, *Royan.*
 Novoburgum, *Nienbourg.*

Nymbourg.
 Novogardia; *Nisen, Novogorod.*
 Novostadium, *Neustadt.*
 Novum Plimthum, *New Plimouth.*
 Novus portus, *Nieuport.*
 Nuceria, *Nocera.*
 Nucetum; *Noyers, Noizay.*
 Nucillum, *Nozeroy.*
 Nugaro, *Nogaro.*
 Numantia, *ob: Soria.*
 Numidia, *Kr. Algeru.*
 Nursa, *Norcia.*
 Natium, *Nutz.*
 Nymphoea, *M. Bithynii.*
 Nyff., *M. Kappauocyi o 28. m. na polu: ku r. od Cogni.*

O. O. O

OASIS, *były wieksza i mniejsza w Thebaidzie Egypckiej Oaxes w Krecie.*
 Oascina, *Obasine.*
 Obius, *Oby.*
 Oblincum, *Blanc.*
 Occitania, *Langwedocia.*
 Ocelis, *Ghela.*
 Ocelum, *Exiles.*
 Octodurus, *Martigny en Valais.*
 Odeffus, *Warna.*
 Oea, *Tripol w Barbaryi.*
 Oebalia, *jedno z nazwisk Lakonii.*
 OENIPONS; *Muhlendorff w Barbaryi nad Innem, Inspruck, Oetting.*
 Oenistadium, *Instadt.*
 Oenostadium, *Instadt.*
 Oenotria, *Włochy.*

Oenetrice *Insulae, Pontia; Ichia.*
 Oenus, *Inn.*
 Oesia, *Oise.*
 Oeta; *gora na polu: Tessalii.*
 Oetogela, *Mequenezza.*
 Ofionis burgum, *Offenburg.*
 Oga, *Houguc.*
 Ogyrs, *Ormus.*
 Oicha Friela, *Friesoire.*
 Oitina; *Eutin.*
 Ola, *Aien.*
 Olatio, *Oleron.*
 Olavia, *Wolaw.*
 Olbia, *Hieres.*
 Olbia, *Satalia.*
 Olcinium, *Dulcigno.*
 Oldus, *Lot.*
 Oliba, *Obte.*
 Olicana, *Hallifax.*
 Olica, *Olika.*
 Olimpia, *Longanico.*
 Olina, *Orne.*
 Olinio, *Hole.*
 Ollius, *Ogljo.*
 Olomutium, *Olmütz.*
 Olsus, *Else.*
 Ols, *Lot.*
 OLYMP; *gora na polu: Tessalii; druga gora, przyktorej podstawie jest zbudowane Pruse; inna jeszcze gora na w. odnogi Asta.*
 Olympia, *Longanico.*
 OLYNTHIUS, *M. na końcu polu: odnogi Salonickiej.*
 Olyssipo, *Lisbona.*
 Omsgum, *Umago.*
 Onchestus, *M. Beocyi.*
 Onoba, *była na miejscu Moguery.*
 Onoldium, *Anspach.*

Oahir, *brzeg w. Afryce.*
 Ophiusa, *Formontera.*
 Opta, *Guete.*
 Opus, *M. Lokreńczyków.*
 Oppavia, *Troppau.*
 Oppolia, *Oppelen.*
 Oradives, *Costa, Ricca.*
 Oratio-Dei, *Oraison-Dieu.*
 Oraculaunum; *Orlon.*
 Orbatum, *Orhais.*
 Orbisterium, *Orbestier.*
 Orcelis, *Orikueta.*
 ORCHOMENE, *M; było jedno w Arkadyi, a drugie w Beocyi.*
 Orestias, *Andrinople.*
 Oretum, *Calatrava.*
 Orgelium, *Urgel.*
 ORICUM, *w głąb odnogi Walońskiej.*
 Origiacum, *Orchies.*
 Oronte, *rz. Syryi płynąca z półd: ku półn: i wpadająca w morze śródziemne przy Antiochii.*
 Orrhea, *Forfar.*
 Ortospana, *Candahar.*
 Ortygia, *Syrakuza; jest to także jedno nazwisko wyspy Delos.*
 Osea, *Huesca, Huescar.*
 Oscella, *Domo d' Oscella.*
 Otilia, *Oesel.*
 Olsmii, *Diec. Treguerska.*
 Osroene, *część Diarbekiru na w. Eufratu.*
 Ossa, *góra Tessalii blisko Olympu.*
 Othna, *Hastings.*
 Otholinia, *Fife.*
 Otinum, *Eutin.*
 Ottinga, *Oettingen.*

Ottonia silva, *Ottenwald.*
 Ottonium, *Odensee.*
 Ovescimia, *Oświecim.*
 Ovietum, *Oviedo.*
 Ovilabis, *Wels.*
 Oxiaë Insulæ, *Curfolaires.*
 Oxii, *Ahuaz*
 Oximus, *Hiesmes.*
 Oxonium, *Oxford.*
 Oxus, *Gihon.*

P. P. P.

PACHIMERUM, *Promontorium, góra nadm. w Sycylii.*
 Paciacum; *Paty, Passy.*
 Pactæ, *Pati.*
 Pacthya, *Pazzi.*
 PACTOLE, *rz: Lydii; miała ona swe źródło w porze Imolus, przechodziła przez Sardes i ginęła w Hermus.*
 Padus, *Po.*
 Pæmani, *w Luxemburgu.*
 Pæonia, *część półn: Macedonii.*
 Paganorum Insula, *Pago.*
 Pagzæ, *Volo.*
 Palæocastrum, *Policaastro.*
 Palentia, *Palencya.*
 Palatiolum, *Palaiseau.*
 Palatium; *Palacios, Palais, Palazzuolo.*
 PALINURUM, *PROMONTORIUM, góra nadm. Pryn: bliższego, w Kr: Neap: o 7. m. na z. od Policaastro.*
 Pallene; *pół wysp odnogi Saloniki.*
 Palma Majorque, *M.*
 Palmarum Civitas, *Ciudad de las Palmas.*
 Palmyra, *Tadmor.*

Pa-

- Paloda, *Palotta*.
 Paludellum, *Palluan*.
 Palum, *Pau*.
 Palumbaria, *Palomera*.
 Palus; *Palos*, *Palude*, *Palus*.
 Pamifus, rz. Morei w odno-
 gę Coron, *wpadająca*.
 PAMPHYLIA, na brzegach
 półd. Karamanii, gdzie jest
 Satalia.
 Paneas, toż samo *M. co Cæ-*
sarea Philippi.
 Pannonia, *Hungaria*, *Węgry*.
 Panormus, *Palerme*, *Pa-*
normo.
 PAPHLAGONIA, na brzegach
 morza Czarnego, w Ana-
 tolii, na półn. Galacyi.
 Paphos, *Baffa*.
 Papia, *Pavia*.
 S. Papulus, *St. Papoul*.
 Paramucanum, *Panarucan*.
 Paredum Monial, *Paray-la-*
Monial.
 Parietina, *Velez de Gomera*.
 Parisium, *Peris*.
 Parium, *Paros*.
 Paropanifus, *Daca*.
 Parthasia, *M. Arkadyi*.
 Parthenius mons, *góra Arka-*
dyi.
 Parthenope, *Neapol*.
 Parthenopolis, *Magdeburg*.
 Parthia, *Sablustan*.
 Partiniacum, *Partenay*.
 Pasargada, *Tchilminar*.
 Pasvalcum, *Passevalck*.
 Patara, *M. nadm: Licji o 35.*
m. na półd: ku z. od Sa-
talii.
 Patavium, *Padwa*.
 Paterniacus, *Payerne*.

- Paterniana, *Pastrana*.
 Pauliacum; *Pouilly*, *Pavilly*.
 Pax Augusta, *Badajoz*.
 Pax Julia, *Beja*.
 Pechinum, *Peking*.
 Pedemontium, *Piemont*.
 S. Pelagus, *St. Palais*.
 Pelagonia: *ob: Pæonia*.
 Pelasgi, *mieszkałi zrazu w*
Argolidzie, z kąd po roznych
Grecyi rozpiezdzicneli się Pro-
wincyach nawet i w Tes-
salii byli.
 Peligni, *zamieszkałi Kray Sul-*
moński.
 Pelian, *góra Tessalii w pół-*
wyspie na półn: odnogi Sa-
lonickiey leżącym.
 Pella, *Fenizzar*.
 Peloponesus, *Morea*.
 Pelorum, *góra nadm: na rogu*
Sycylii półn:
 Peltina, *Pilsen*.
 Pelusium, *m. Egiptu, na brze-*
gu uścia wschodniego Nilu.
 Penafela, *Pegnafiel*.
 Penaflos, *Pegnastor*.
 Peneus, rz: w Tessalii, która
 wpada w Golf Tessaloniki
 Druga tegoż im. rz: w Xig-
 stwie Klarencyi w Morei.
 Peninsula, *Peniscola*.
 Penna fidelis, *Pegnafie*.
 Pentapolis, *ob: Cyrenaikd*.
 Peregia, *Pereczas*.
 Perga, *m. Pamfilii, o m. 6.*
na półn: ku w od Satalii.
 Pergama, *było nazwisko Cy-*
tadelli w Troi.
 Perimulum, *Patane*.
 Perinthus, *Erekli*.
 Permeslus, *strumyk wypływa-*

iący z *Helikonu*.
 Permia, *Permiski*.
 Pernavia, *Parnawa*.
 Persepolis, *Tchilminar*.
 Perfi, *Gaures*.
 Perticum, *Perche*.
 Pertifus pagus, *Pertois*.
 Perusia, *Perouse*.
 Peruvia, *Peru*.
 Pesciera, *Peschiera*.
 Pessinuntus, m. Galacyi o m. 20. na w. od Chiutaye.
 Petershusiana Abbatia, *Petershausen*.
 Petilia, *Strongli*.
 Petiliana, *Petigliane*.
 Petina, *Pedena*.
 Petovia, *Petau*.
 Petra pertusa, *Pierreport*.
 Petrifons, *Fierrefons*.
 S. Petri monasterium, *St. Pierre le Moutier*.
 Petri mons, *Pyrna*.
 Petrocia, *Peyrusse*.
 Petrocorium, *Perigueux*.
 Petromentalum, *Magny*.
 Petropolis, *Petersburg*.
 Petrofa, *Peyrouse*.
 Petuaria, *Beverley, Petersborough*.
 Peucetia, *Terre de Bari*.
 Phabiranum, *Erema*.
 Pharia, *Liesna*.
 Pharsalus, *Farsa*.
 Phaselis, *Ftonda*.
 Phaustiana, *Terra nova*.
 Phazania, *Kraina Afryk. na Trakcie z Król. Trypolit. do Nigrycyi*.
 Pheacus, *Narod mieszkający niegdyś na wyspie Corfu*.
 Phicocle, *Cervia*.

Philippoburgum, *Philipsburg*.
 Philippopolis, *Philippstadt*.
 Philippeville, *Ciudadreal*.
 Philistini, *Filistyńczykowie*, mieszkali na brzegu nadmorskim Palestyny półd.
 Phlægræi Campi, *Ziemia Labour, w Kr: Neap: było także tegoż imienia inna w Tessalii*.
 Philocandros, *Policandro*.
 Phocæe, *M. Jonii nad morzem Egejskim*.
 Phocis, *na brzegu półn: odnogi Lepantskiej*.
 Phœnicia, *Prow: nadm: Palestyny półn:*
 Phorbantia, *Levanzo*.
 Phorca, *Phortzheim*.
 Phrygia, *część Anatolii, gdzie jest Chiutaye*.
 Phtiotis, *było na półd: odnogi Salonickiej*.
 Pica, *Pico*.
 Picinacum, *S. Avy*.
 Picintini, *Xstwo Salernu*.
 Picenum, *Marchia Ankońska*.
 Pictavium, *Poitiers*.
 Picti, *Szkotowie*.
 Pignelum, *Piney*.
 Pinarolium, *Pignerol*.
 Pinciacum, *Poissy*.
 Pincinniacum, *Pecquigny*.
 PINDUS, *góra oddzielająca Epir od Tessalii*.
 Pinellum, *Pinhel*.
 Pinna Vestinorum, *Pinna*.
 Pinthia, *Valladolid*.
 Piperacum, *Pebrac*.
 Pirum, *Megeswar*.
 PISA, m. Elidy *na lewym Alphey brzegu*.

- Pisæ, *Poix*.
 Pissurum, *Pesaro*.
 Piscæ, *Pézevas*.
 Pisciacum, *Poissy*.
 Piseleo, *Pizzigione*.
 Pisidia, *cręść pot.: Pamphylii*.
 Piſtæ, *miejsce Francyi niezna-
ne, gdzie odprawito się Con-
cilium 862.*
 Pistoria, *Pistoia*.
 Pituerium, *Pluwiers*.
 Pitusæ Insulæ, *Iwica i For-
mentera*.
 Placentia, *Placencia, Plai-
sance*.
 Plana Silva, *Pleine-Selve*.
 Platæa, *M. Beocyi pod górą
Citheron nad Asopem*.
 Plavia; *Plave, Plauen*.
 Pleskovia, *Pleskow, Pskow*.
 Pleumofia, *Honschote*.
 Plexiacum, *Plessis*.
 Plimuthum, *Plimouth*.
 Plona, *Ploen*.
 Plouſcum, *Płock*.
 plumbariæ, *Plombieres*.
 plumbimum, *Piombino*.
 Podium, *Puy*.
 Podium celsum, *Pucelay*.
 Podius Ceretanus, *Puy Cerda*.
 Pæni, *Kartagińczykowie*.
 Pœstum, *Pesti*.
 Polemniacum, *Polignano*.
 Plotium, *Połock*.
 Pampeiopolis, *Palesoli*.
 Pampelon, *Pampeiana*.
 Pomponiana, *Pomegue*.
 Pons, *Pruck*.
 --ad Ararim, *Verdun. w Bur-
gundyi*.
 --ad Ligerim, *Pont de Cé*.
 --Altus, *Ponteau*.

- Pons Archiepiscopi, *Puente de
l'Arcobispo*.
 --Arcuentis, *Pont de l'Arche*.
 --Audomarus, *Pont-Aud-
mer*.
 --Castelli, *Pont du Châtel*.
 --Dominarum, *Pont aux
Dames*.
 --Elaveris, *Pontarlier*.
 --Fractus, *Pont-Fraer*.
 --Gardo, *Pont du Gard*.
 --Levis, *Pont-Levoi*.
 --Otronus, *Pontron*.
 --Panis, *Paimpont*.
 --Regis, *Königsberg*.
 --Reintrudis, *Porentru*.
 --Sarii, *Pont de Cé*.
 --Theofredi, *Pontifroy*.
 --Trajani, *Alkantara*.
 --Tremulus, *Pontremoli*.
 --Vallensis, *Pont-de-Vaux*.
 --Vetus, *Pontevedra*.
 --Urfonis, *Pontorſon*.
 Pontana, *Drogheda*.
 Pontes; *Pons, Reading*.
 Pontia, *Pons*.
 Pontica, *było jedno z na-
zwisk Bithynii*.
 Ponticarium, *Pondichery*.
 Pontiniacum, *Pontigny*.
 Pontiopolis, *St. Pons de
Tommières*.
 Pontifara, *Pontoise*.
 S. Pontius, *St. Pons*.
 Pontivus pagus, *Ponthieu*.
 Pontus. *Król. Stykające się z
brzegami pod morza Czar-
nego aż do Kolchidy*.
 Populonium *było tam gdzie
Piombino*.
 Porcetana, *Abbatia, Bur-
scheid*.

Porta, *Pfoerten*.
 Porta Cæli, *Tennenbach*.
 S. Portianus, *St. Pourçain*.
 Portus Alacris, *Port-Alegre*.
 -- Augusti, *Porto nad Tybrem*.
 -- Delphini *Porto-Fino*.
 -- Divini, *Oran, i Marsakwi-
 wir*.
 -- Gratæ, *Havre de Grace*.
 -- Herculiscufani, *Porto Her-
 cole*.
 -- Herculis Labronis, *tub Li-
 burni; Liburna, albo Li-
 worna*.
 -- Iccius, *H'uisfan*.
 -- Magnus; *Almeria, Ports-
 mouth, Corogno*.
 -- Romanus, *Porto*.
 -- Romaninus, *Porto Gruaro*.
 -- Santonum; *la Rochelle, Ru-
 pella*.
 -- Seguanæ, *Barbeaux*.
 -- Suavis, *Poussy*.
 -- Ulterior, *Treport*.
 Pisonium, *Prishurg*.
 Pissidonia, *Pesti*.
 Pistoia, *Adelberg*.
 POTIDÆA, *miasto polozenie w
 końcu północnym gósfu Sa-
 lonickiego, zowie się od
 dawna Kassandrya*.
 Poinum Caltrum, *Peina*.
 S. Præjectus, *S. Priest*.
 Præneste, *Palestrina*.
 Præsum Promontorium, *Mo-
 zambik*.
 Prætelum, *Preaux*.
 ratum molle, *Premol*.
 Preinslia, *Przemysl*.
 PRIENA, *miasto w Jonii pod
 górą Mykalq*.
 Primislawia, *Prentzlow*.

Prochyta, *Procida*.
 Procolitia, *Colchester*.
 Propontis, *Marmora*.
 Provincia, *Provancya*.
 Prulliacum, *Preuilly*.
 Ptisciana, *Darel-Hamara*.
 Ptolemais; *S. Stan z Akry,
 S. Jean d' Acre*.
 Pudentiacum, *Pouancé*.
 Pugenses aguæ, *Pongnes*.
 Pufæentis ager, *Puisfaya*.
 Puteoli, *Poussol*.
 Puteolis, *Puisjeau*.
 Putidi, *Puants*.
 Potifcum; *Pautzke, Pucko*.
 PYLUS, *Navarrin. Byto inne
 w Prow: Elidzie nad Peneq*.
 Pyranus, *ob: Masifa*.
 Pyxus, *Policastro*.

Q, Q, Q.

QUADI, *Morawia*.
 Quadrigellæ, *Charolles*.
 Quercetum, *Quesnoi*.
 Queriniba, *Qwirymba*.
 Quintilinoburgum; *Kwedlim-
 burg, Quedlimburg*.

R. R. R.

RABACHA, *Rabat*.
 Rabariæ, *Ravieres*.
 Rabellum, *Ravello*.
 Rachelburgum, *Rackasburg*.
 Radinum, *Radzyn*.
 Radis, *Re*.
 Rado, *Raon*.
 Rædelus, *Rodesto*.
 Raga, *Roye*.
 RAGÆ, *miasto Partow, o m.
 60. na potn. od Ispahanu*.
 Rana, *Rein*.
 Randrusium, *Randerson*.

- Rapistagnum; Rabastens,** *Regula; Regle; Rcole.*
Rabstyn.
Ratiastum, Limoges. *Regularis locus, Royallieu.*
Ratiazæ, Retz. *Reii Apollinarii, Riez.*
Rauciacum, Roucy. *Remi, Rheims.*
Rauda, Aranda. *Renfroona, Reifreu.*
Rauraci, ob: Augusta Rauracorum. *Reomense Monasterium, Moutier S. Jean.*
Raufanum, Rom. *Reontium, Rions.*
Raufenburgum, Raufchemburg. *Repta, Ampasa.*
Realisvilla, Realville. *Kela, Rees.*
Reate, Rieti. *Resbacum, Rebais.*
Rebellio, Robil. *Retens, Reclondo.*
Rebellum, Revel. *Retza, Rez.*
Recinetum, Recanati. *Rewalia, Rewel.*
REDINGÆ; Reading, gdzie miane było concilium, r. 1279. *Revanum, Erywan.*
Regalis mons; Realmont, Koyaumont. *Reveffio, S. Paulien.*
Regiacum Attrebatium, Arras. *Renvisium, S. Gildas de Ruys.*
Regiana, Ellerenæ. *RHÆTI, narod niegdyś gdzie dziś Gryxonowie, lub cała Szwaycarya.*
REGILUS LACUS, iezioro Latynskie znaydowało się tam, gdzie teraz Kampania Rzymka. *Rhæge, Nottingham.*
Regimunda, S. Andre. *Rhedones, Rennes.*
Regina, Reyna. *Rhenana vallis, Rheinwald.*
Reginæ, Comitatus, Queenscounti. *Rhenoberga; Rheinbergen.*
Gradecium, Konigsgratz. *Rhenus, Ren.*
Reginapolis; Queenstown, Ratisbona. *Rhigodunum, Warrington.*
Regiomons, Regiomontum; Królewiec, Königsberg. *Rhiusavia, Rosenfeld.*
Regiopolis, Kinstown. *Rhoda, Roses.*
Regis Comitatus, Kingscounti. *Rhodanus; Rhone, Rodan.*
Regis-curia, Königs-hoffen. *Rhodigium, Rovigo.*
Regitheste, Rethel. *RHODOPE, zwata się góra, która oddzielata Macedonią od Tracyi.*
Regium, Riez. *Rhombus, Mariza.*
Regium Julii Lepidi, Regio. *Rhuteni, pow. Franc: Rouerque, Ruś.*
Ribodi mons, Ribemont.
S. Ricardus, S. Riguier.
Ricolocus, Richelieu.
Ricomagus, Riom.
Riduna, Aurigny.

Riordanum; *Richemont, Riom.*
 Rigomagum, *Rimogen.*
 Ripa; *Rypen, Rye.*
 Ripa magna, *Ribera grande.*
 Ripadavia, *Ribadavia.*
 R'hearms, *Reame.*
 Ripulæ, *Rivoli.*
 Rifeta; *Rille.*
 Rithymna, *Retimo.*
 Rivadium, *Ribadeo.*
 Rivanzæ, *Rivi, Rivux.*
 Rivovilla, *Ruisseauville.*
 Rivus, *Riz.*
 Rivus, *Moreni, Romorentin.*
 Roboretum, *Londonderi, Ro-
vera.*
 Rodensis Abbatia, *Munch-
roden.*
 Rodericopolis, *Ciudad Po-
drigo.*
 Rodia-Ducis, *Rolduc.*
 Rodum, *Rocux.*
 Rodolium, *Reuilly.*
 Rodumma, *Rouans.*
 Rossa, *Rochester.*
 Rossianum, *Ruffek.*
 Roma, *Rzym.*
 Romandiola; *Romagnâ, Ro-
mania.*
 Romanum Monasterium, *Ro-
mani Moutiers.*
 Romarici mons, *Remiremont.*
 Rosæum, *Roscha.*
 Roicianum, *Rossano.*
 Rosetum; *Grosseto, Rosoy,
Rosetta.*
 Rotahum, *Ruel.*
 Rothomagus; *Rouen, Ro-
tomag.*
 oto, *Redon.*
 otundus mons, *Romont.*
 Rubea villa, *Rotwyl.*

Rubacum, *Rufac.*
 Rubens mons, *Rugemont.*
 Rubi, *Ruvo.*
 RUBICON, rzeka we *Włoszech*
w stanie Papierkim, która
wypływa z pogranicza Xie-
stwa Urbinskiego, i wpada
w golf Wenecki, o m. 4.
na z. od Rimini. Zowie się
Luso.
 Rubricatus, *Iobregat.*
 Ruconia, *Rioxa.*
 Rudizæ, miało położenie blisko
 miasta *Lecca.*
 Rufæ, *Ruvo.*
 Rugium, *Rugen, Rugenwald.*
 Rupella, *la Rochelle.*
 Rupes; *la Rogue, Rocca.*
 Rupes Anatoris, *Koquema-
our.*
 --- *Ardennæ, la Roche.*
 --- *Cavardi, Rochechouart.*
 --- *Poselli, Rocheposay.*
 --- *Raboldi, Kapolystem.*
 --- *Regia, Rocroi.*
 Rupifortium, *Rocheport.*
 Ruscino; *Tet, Tour de Rous-
filon.*
 Ruscum, *Algier.*
 Rustorium, *Temendfurt.*
 Rufvinum, *Roswengen.*
 Rutheni; *Ruś, powiat też*
we Fran. Rhodex.
 Rutheni Comitatus, *Hrab. de
Reuse.*
 RUTULI, narod mieszkał po-
 nad brzegami Oceanu w
 Kampanii Rzymskiej.
 Rutupizæ, *Sandwich.*

S. S. S.

SABÆI, *narod Arabii szcze-
sliwy; których Stolica Sancia.*

Sab ria, *Sarwar.*

Sabatha, *Sarsaa.*

SABINI, *mieszkałi we Wło-
szach, gdzie i teraz powiat
Sabiński, w Xieściew też
Spoletańskim, i części Abruz-
zy.*

Sabis, *Sambra.*

Sabrina, *Sawerna, rz.*

Sabuloneta, *Sabioneta.*

Sacrum promontorium; *Cabo
Coso, Sagres.*

Saelodium, *Salo.*

Sagium, *Séez.*

Saguntia, *Morviedro.*

Salacia, *Alcazar de Sal.*

Salambina, *Salobrina.*

Salomboria, *Harbert.*

SALAMIS, *Colouri. Było też
miasto tegoż im. w stronie
wschodniej wyspy Cypru.*

Salda, *Tedelex.*

Salentinum, *Ziemia Otrancka.*

Saleria, *Seltz.*

Salia vetus, *Oldensel.*

Salientes, *Saillans.*

Sallingu Stadium, *Selingstadt.*

Salinarum vallis, *Saltzthal.*

Salingiacum, *Selingstadt.*

Salisburgum, *Saltzburg.*

SALMACIS, *źródło i miasto
w Karyi.*

Salmantica, *Salamanka.*

Salmurium, *Saumur.*

Salodurum; *Soleure, Solo-
turna.*

Salomonis villa, *Sa'mars-
weiler.*

Salopia, *Schrewsbury.*

Saltus, *Sault.*

Salva, *Sarves.*

Salva terra, *Sauveterre.*

Salvatorium, *Sauvoir.*

S. Salvius, *S. Sauve.*

SALYES, *mieszkałi nigdyś w
Diecezji Avelateńskiej.*

Samachia, *Stamachia.*

Samaria, *Sebaste.*

Samarobriua, *Amiens.*

Sambracia, *Grimand.*

Samnium, *Abruzzo.*

SAMOSATE, *miasto Komageny
nad rz: Eufratem, o m. 30.
na polni: ku w. od Alepu.*

Samus Danica, *Samsue.*

Sanctio, *Seckingen.*

SANGAR, *rzeka w Azji mniej-
szej, która wypływa z Ga-
lacyi przerzyna titynią, i
wpada do morza Czarnego.*

Sangosla, *Sanguessa.*

Sanguiterla, *Santerre.*

Santonia, *Saintonge.*

Saponariæ, *Savonnieres.*

Saræ pontum, *Sarbruck.*

Saravi pons, *Saarbruk, Sar-
burg.*

Saravus, *Sara rz:*

SARDICA, *miasto którego roz-
wałny dają się widzieć w po-
bliskości Sofii w Bułgaryi.*

Sardones, *tam gdzie pow. Rus-
sillonu,*

SAREPTA, *miasto w Fenicyj
między Tyrem i Sydonem.*

Sarisburia, *Salisburg.*

SARMATIA, *Sarmacya Euro-
peyska miała mieysce, gdzie
dziś Polska, Ruś, &c.*

Sarnia, *Garnesey.*

Sarunetes, *Sargam*.
 Sassa, *Sas de Gand*.
 Satanacum, *Stenay*.
 Satulartis, *Saucourt*.
 Saxones, *Saji*.
 Saxulum, *Sassuolo*.
 Scachia, *Scamacchia*.
 Scalabis, *Santaren*.
 Scalæ, *Echelles*.
 Scaldia, *Zirick, Zee*.
 Scaldis; *Escaut Skalda*;
Scheide.
 Scalditadium, *Schelestadt*.
 Scalia, *Schowen*.
 SCAMANDRA, rzeczka wypły-
 wająca z góry Idy w My-
 zyi.
 Scandia, *Schonen*.
 SCANDIANO, wieś: i Hrab: w
 Xieſtwie Reggiońskim we
 Włoszech, o m. 2. na półd:
 od Reggio.
 Scapulia; *Szaffusa, Schaf-*
hausen.
 Scardona, *Grossa wyspa*.
 SCERPSIS, było niegdyś miasto
 w Troadzie.
 SCETE, puszcza w niższym
 Egypcie, która dotąd ma
 swoich pustelników.
 SCILLA, skała we Włoszech,
 naprzeciw Messyny.
 Scodra, *Scutari*.
 Scoriale, *Escorial, Escuroles*.
 Scotia, *Szkocya*.
 Scotusa, *Licoftomo*.
 Scupi, *Uscopia*.
 Scyllacium, *Squillace*.
 Scytia, *Tartarya*.
 Sebethus, mała rzeczka, któ-
 ra płynie we Włoszech,
 wpada w odnogę Neapoli-

tańska. Zowie się Rio de la
Madalena.
 Sebusium, *Weiffenburg*.
 Sebasteia, *Sivas*.
 Sebatum, *Schwartz*.
 Sebendunum, *Campredon*.
 Secalaunia, *Sologne*.
 Secerræ, *Corvera*.
 Secontia, *Roa*.
 Secovia, *Seckau*.
 Secura, *Segura*.
 Securitas Confinium, *Segura*
de la Frontera.
 Sedena, *Seyne*.
 Sedumum, *Sion*.
 Seglami, gdzie pow. *Walentyńsk*.
 Segesta; *Siffeg Sestri*.
 Segeste, w *Sycylii*, blisko *Tra-*
pany.
 Seghetusa, *Segezwar*.
 Segobrija; *Segorbia, Cabeza*
de Vide.
 Segudunum, *Rhodes*.
 Seguntia, *Siguenza*.
 Segusium; *Susa, ob: Forum*.
 Segustero, *Sisteron*.
 Seilliniacum, *Seignelai*.
 Selimbria, *Selivrea*.
 SELEUCIA; było dawniej mi-
 sto tego im. w *Syryi*, przy
 uściu rz. *Oronty*. Inne le-
 żało nad *Tygre*m poniżej
Bagdadu.
 SELINONTIÆ THERMÆ, w *Sy-*
cylii, w dolinie di *Mazara*.
 SELINUS, miasto w *Cylicyi* nad
 brzegiem *Wschodnim* golfu
Satali.
 Sena; *Sains, Sienna*.
 Senis, *Segni*.
 Senius, *Serchio*.

Senogallia, *Sinigaglia*.
 Senones, *Sens*.
 Senones Celli, *Senonches*.
 Senticæ, *Zamora*.
 Senus, *Shanon*.
 Separa, *Seure*.
 Septa, *Centa*.
 Septenillium, *Settenil*.
 SEPTIMANIA, *Langwedocyą* tak
 zowią z przyczyny, iż
 w niej 7. miast większych
 liczą: *Toulose, Beziers,*
Nîmes, Agde, Maguelone,
Lodeve i Ufez.
 Septonia, *Schaftsburg*.
 Sequana, *Seine, Sekwana*.
 Sequanorum Maxima, *Franche-*
Comté.
 S. Sequanns, *S. Seine*.
 Sergianum, *Sarzana*.
 Serriacum, *Serry*.
 Serica; *Tartarya Chińska,*
Kattay.
 Sernæ, *Serres*.
 Servania, *Schirwan*.
 Servesa, *Zerbst*.
 Servitia, *Sarwitza*.
 Seryphos, *Serfo*.
 SESTOS, miało położenie nad
 cieśniną *Dardanelską* w *Eu-*
ropie.
 Setabis, *Xatiwa*.
 Setuacatum, *Aichstad*.
 Severiacum, *Sivrai*.
 Sexiona, *Xiconæ*.
 Sextum; *Sesto, Sestri*.
 Siberina, *Severina*.
 SICAMBRI, naród niegdyś po
 nad rz: *Lippą*.
 Sicania, *Sycylia*.
 Sicheu, o m. 9. na półn: od
Jerozolimy.

Sicoris, *Segre*.
 SICYON, było miasto w *Achaii*
 nad golfem *Korynckim*, i na
 zachod miasta *Koryntu*.
 Sidoleucum, *Saulieu*.
 Sidon, *Seyde*.
 SIGÆUM, miasto i przylądek
 nadmorski w *Troadzie*.
 Sigillaria, *Selleres*.
 Signia, *Segni*.
 SILANUS, rzeka we *Włoszech*
 uchodząca do morza na
 północ miastu *Pæstum*.
 Silinæ, *Sorlingskie wyispy*.
 Silvactus, *Ouaenbosc*.
 --Ducis, *Bois le-duc*.
 --Major, *Sauve Majeure*.
 Silvanectum, *Sentis*.
 Silviniacum, *Souwgny*.
 Simæthns, rzeka w *Sycylii*,
 która uchodzi o m. 3. na półd:
Katany.
 Simenia, *Hantschire*.
 SIMOIS, rzeczka wypływająca
 z góry *Ida* w *Myzyi*.
 Sina, *Chiny*.
 Sindarium Insula, *Celebes*.
 Sineagua, *Senanque*.
 Sinemurum, *Semur*.
 Singidunum, *Belgrad*.
 Singilis, *Xenil*.
 Sinova, *Huc*.
 Sinuesz, *Mondragon*.
 SION, mała góra znajdująca
 się w samej *Jerozolimie*.
 Siphnos, *Sifanto*.
 SIPUNTUM, miasto bliskie *Man-*
fredonii.
 SIPYLUS, góra pod którą leża-
 ła *Magnexya*, która teraz
 właściwie zowie się: *Ma-*
nachia.

Sirenum Scopuli, *wyspy bez-
ludne ku brzegom Kampanii.*
Sirinium; *Metrowiza, Sirmich.*
Sisapo, *Almade.*
Siseia; *Zagrab, Siffey.*
Sithonia, *część Tracii, gdzie
znajdował się Olonthus.*

Sistanca, *Sisteron*

Sithomagus, *Chetfort.*

SLAVI, *narod początkowo po-
chodzący z Sarmacji, osia-
dły potem w Niemczech,
miedzy Elba i Wisłą, w
Wegrzech, &c.*

Slavia, *Sklawonia.*

Slusæ, *Ecluse.*

Soccona, *Saone.*

SODOMA, *miasto Palestyny, le-
żało niegdyś w stronie naj-
bliższej południa gdzie mo-
rze umarło teraz.*

Soepinum, *Supino.*

Soetabis, *Xativa.*

SOGDIANA, *niegdyś w Uzbeku
na północ Gihonu.*

Solemniacum, *Solignac.*

Solensis ager, *Soule.*

Solsbacum, *Sultzbach.*

Solisguella, *Soltwedel.*

Solnocum, *Zolnoch.*

Sonegiæ, *Soignès.*

Sontina, *Zons.*

Sontius, *Lisonzo.*

SOPHENE, *kraina Persyi mię-
dzy rz. Eufratem i górą
Taurus.*

SORACTE; *góra, starożytne
miasto, dziś Monte S. Silve-
stro blisko Tybru o m. 8. na
półn. od Rzymu.*

Soretana Abbatia, *Schussen.*

ried.

Soricinium, *Sorefa.*

Sorviodium, *Salisbury,*

Sospitellum, *Sospello.*

Soteropolis; *S. Salvador.*

Sotiates, *Sos.*

Spalio, *Fspm*

Sparnacum, *Espernay.*

Sparno, *Espernon.*

SPERCHIUS *rzeka w Fruoty-
dzie na półn: Thermopitow.
Zowie się tych: czajow
Agriomila*

Sphiza, *Sfitigrado.*

Spinalum, *Epinal.*

SPORADES, *wyspy leżące na
Archipelagu, około Kapu
najbliższego połunania ku z.
w Azji mniejszej.*

Stabulum, *Stavelo.*

STAGYRA, *miasto nadmorskie
w Macedonii pod górą
Athos.*

Stagnum; *Stagno, Etanches,
Etain.*

Stæmedium, *Tamies.*

Stampæ, *Estampes.*

Stapulæ, *Estaples.*

Starcum, *Estarke.*

Statio; *Stantz, Stade.*

Stenoberga, *Heenberg.*

Stirps, *Esterp.*

Stivagium, *Fstival.*

STOECHADES, *wyspy we Fr.
d'Hieres*

Strata, *Estrees.*

Strigonum, *Gran.*

S ripaniacum, *Etrechy.*

STRAPHADES, *wyspy leżące
blisko Zanthu, ojadte od
Jamych prawie Mnichow*

- Greckich, którzy wielkie ma-
ią w Zancie dochody i w Ce-
falonii. Wywożą stąd obcy
wina przedeń, rożeńki,
i wybora owoce.*
- Strumenſe Monasterium,
Eſſus.
- STRYMON, rzeka która oddzie-
la Macedonią od Tracji.
- Strurium, *Ribaudon*
- STYMPHALA, miasto i jezioro
*w Arkadyi pograniczne Ar-
golidy.*
- Styra, *Steyer.*
- Suzna, *Soana.*
- Subdinum, *le Mans.*
- Subiſia, *Soubiſe.*
- Sublacenſe Monasterium, *Sub-
biaco.*
- Subſilvania, *Unterwald.*
- Suero, *Xucar.*
- Suecia, *Sueonia; Szwecya.*
- Sueſſa, *Seſſa.*
- Sueſſiones; *Soiſſons, Sweſſyon.*
- SUESTA POMETIA, miasto
*niegdyś Wolkow, na za-
chod miasta Velletri.*
- SUEVIA, *Szwabia, dawniej
ſię rozciągata aż do morza
Bałtyckiego.*
- Suevus, *Spre.*
- Suffeta, *w Afryce.*
- Suillium, *Schwitz.*
- Sulgas; *Sorgues rzeka, ob.
Pont de Sorgues, Vaucluse.*
- Sulcis, *Igleſias.*
- Sumerium, *Comieres.*
- Sumina, *Somma.*
- Surregium, *Belgard.*
- Sufatum, *Soeſt.*
- Suſa; *Suſes. Souſe.*
- Suſellia, *Souſelle.*
- Suvinnia, *Schueniz.*
- Syagros, *Fartaque, Fartak.*
- SYBARIS, *w ſtronie południo-
wey.golfu Tarentſkiego.*
- SYENA, *naycelnieyſze miasto
wyzſzego Egiptu bliſko Ka-
tarakt Nilowych mniey-
ſzych.*
- Sylletium, *Squillace.*
- Sylva benediſta, *Sauve be-
nite.*
- Sylva lata, *Sauve balade.*
- SYNNADA, *miasto w Frygii o
m. 15. na poſd: od Chiutayi.*
- Syrcticus Ager, *Landes po-
wiat.*
- SYRTIS MAXIMA, *Szkopuł
na Oceanie zwany, le grand
Banc.*
- SYRTIS MAJOR I MINOR, *od-
noga morza ſzrodziemnego
oblewaiąca brzegi Afrykań-
skie między Królestwem Bar-
ki i Trypolu; którey zato-
ka, naygłębiey klinem mię-
dzy dwie Ziemie zachodzi,
zowie ſię wielka, mnieyſza
zaś ieſt bliſko Cabes.*

T. T. T.

- TABELLICUM, *Tailleburg.*
- TABERNA; *Sabern, Sawerna.*
- TABOR, *góra o m. 7. na połu.
od Samaryi.*
- Tabraca, *Tabarca.*
- Tabuda, *Demer.*
- TABURNUS, *góra w bliſkoſci
Caudium.*
- Tacapa, *Cabes.*
- Tacubis, *Abrantes.*
- TAENARIUM *promontorium,
przylądek morſki południo-*

wy ku w. nad golfem Koryntskim w Morei.
 Tænia longa, Targa.
 Tagodastium, Isadagus.
 Tagularia, Tilliers.
 Talabriga, Talavera.
 Talca, Alca.
 Taleaburgus, Tailleburg.
 Taleraundum, Talmond.
 Talhuda, Tagasa.
 Taliequitium, Tagliacozzo.
 Tamara, Tavistock.
 Tamedunum, Taunton.
 Tamefis, Tamiza.
 Tammum Burgus, Bourg en Bresse.
 Tanais, Don.
 TANIS, miasto Egipskie nad odnogą Nilu, mało położenie na z. Damietty.
 Tanneium, Tenailles.
 Taprobana, Ceilan.
 TAPSUS, miasto w Afryce niedaleko Tunis na połud. Był pół-wyspę tegoż im: na północ Syrakazy.
 Tarbellicæ aquæ, Dax.
 TARQUINIUM, miasto w Etruryz blisko Corneto.
 Tartesium, Tartas.
 Tarvisus, Trevisa, Trewiza.
 Tarulates, Turjan.
 Tavera, Twer.
 Tauniacum, Tonnay.
 Tauresium: Giustandil, Tauris.
 Tauriacum, Toury.
 Tauriniacum, Thorigny.
 Taurinum, Turin.
 TAURUNUM, Belgrad; czyli miejsce blisko Sawy leżące, zwane teraz Czerwinka, przy Belgradzie.
 Taurus, Toro.

TAVUS, Tay.
 TAYGETA, góra w Lakonii, kończąca się przyłądkiem Tenaryjskim.
 Teanum, Teano, Tyana.
 Teatæa, Chieti.
 Tecelia, Teklemburg.
 Techinia, Tekin, lub Bender.
 TECTOSAGES VOLCÆ, naród Langwedocyi ku Garunnie osiadły.
 Telesæ, Tedelez.
 TEGEA, miasto w Arkadyi blisko miasta Alpheæ kiedyś leżące, o m. 6. na półn. ku z. od Napoli w Romani.
 TELEBOIDES Insulæ, wyspy przy wyspie S. Maura będące.
 Telliolum, Teilleul.
 Telomartius, Toulon.
 Telonium, Toulon.
 Temeste, Nissa.
 TEMPE, dolina sławna między Olimpem i Ossą którą przerzyna rzeka Peneæ.
 Tenasterimum, Tenacerim.
 Teneræmunda, Dendermunda.
 Tenissa, Tremecen.
 Tenos, Tina.
 Tephlis, Teflis. †
 Terchium, Terki.
 Terdona, Tortona.
 Tergeste, Triest.
 Termæ, Xacca.
 Tertiaria, Tercera.
 Tesara, Tezar.
 TETRICUS, góra poblisko miasta Norcia.
 Teurnia, Willach.
 Teutoburgium, Dethmold.
 TEUTOBURGUM; Doesburg,

- Duisburg. Było miasto iedno tego im. w Panonii w okolicy miasta Quinquæ Ecclesiæ.*
- TEUTONES, nazwisko dawne narodu Niemieckiego.
- Thamiatis, *Damietta.*
- Thelmisus, *Macri.*
- Thenotiæ, *Thenailles.*
- Theoci curia, *Texksbury.*
- Theodemerenſis ager, *Thimerais.*
- Theodonis villa, *Thion ville.*
- Theodofia, *Kaffa.*
- THEODOSIOPOLIS, *Affancale.*
Inne tego im. było o m. 8. na w. od Trajanopolu.
- Theolocus, *Theulley.*
- Theophilis, *Gottlieben.*
- Theoraſcia, *Thierache.*
- Theorodunum, *Wels.*
- S. Thotfridus, *S. Chaffre.*
- Theotvaldum, *Doe.*
- Thers, *Santorini.*
- Theranne, *Calamata.*
- Thermæ, *Auftriacæ, Baden.*
- Carolinæ, *Karlsbad.*
- Himerenſes, *Termini.*
- Inferiores, *Bade w Szwabii.*
- Superiores, *Bade w Szwycaryi.*
- Theræ, *Salonicki.*
- Thermidava, *Dagno.*
- THERMONON, rzeka w Amazyi, uchodząca w morze Czarne.
- Theschina, *Cieſzyn.*
- THESPIÆ, miasto w Beocyi, pod górą Helikonem w stronie południowej.
- THESPROTIA, miata położe-
- nie na poln. ku z. golſu Ar-*
teuſkiego.
- Thesſalonica; *Salonichi, Teſſalonika.*
- Thetis, *Tet.*
- Thomaspolis, *Tomaſzpol.*
- Thomasovia, *Tomaſzow.*
- Thracia, *Romania.*
- THIRACONTIDIS, *provincya Ga-*
lilei, ku zródłom rzeki
Jordanu.
- Thudinum, *Thuin.*
- THULE, *lub Thyle, Islandya.*
- THURII, nazwisko dane Su-barydzie, po odnowieniu iego od Grekow, z którego był Herodot.
- Thyatira, *Akiſſar.*
- Thyella, *Aielo.*
- Thymbra, *miasteczko w Troa-*
dzie.
- Tiberis, *Tiber.*
- Tibiscum, *Titul, lub Temef-*
war.
- Tibiscus, *Ciſſa.*
- Tibur, *Tivoli.*
- Tiburnia, *Willach.*
- Ticinum; *Pavia, Tyczyn.*
- Ticinus, *Teſino.*
- Ticis, *Teck.*
- Tifernum, *Citta di Caſtello.*
- Tigernum, *Thiers.*
- TIGRANOCERTA, miasto nie-gdyś w Armenii południo-
wey nad rz: Tygrem.
- Tigulia, *Sefri.*
- Tigurum, *Zurich.*
- TILIUS, rzeka w Dalmacyi, która do morza Adriatyckiego wpada, poblisko mi-
sta Sebenico.
- Tillum, *Tiel.*

TIMAVUS, rzeka w pow. For-
 rojulieński, uchodząca mię-
 dzy Akwileją, i Triestem.

Tingis, Tanger.

Tingoesi, Tingtoesis.

Tigidis, Tecort.

Tituris, Teuzar.

Tivurtum, Trevoux.

Tmolus, góra w Irygii, pod
 którą leżało Sardis.

Toarcium, Thauars.

Tobinium, Zoffingen.

Tociacum, Toucy.

Tokenum, Tokay.

Tolbiacum, Zulpich, lub Zulch.

Tolca, Touque.

Tolosa, Toulouse.

Tomeratum, S Pons.

Tomesium, Tonneins.

Toredon, Bassora.

Torena, Turenne.

Tornacum; Tournay, Tornak.

Tornedunum, Tornerre.

Torpatum, Derpt.

Tosiacum, Thoiffey.

TRACHYS, miasto w Tessalii,
 na połud: gólsu Tessaloni-
 ckiego.

Tragurium, Traou.

Trajanopolis, Palefoli.

Trajectum ad Mosam, Ma-
 stricht.

Trajectum ad Rhenum,
 Utrecht.

TALIES, miasto w Karyii,
 blisko Meandru.

Tapezus, Trebizond.

TASIMANUS, jezioro w Pe-
 ruzyjskim pow.

Tantalana (provincia, Owe-
 issel.

Tagnana, Allenteja.

Transmontana, Tra los Mon-
 tes.

Trecæ, Troyes.

Trecorium, Treguier.

Tremonia, Dortmunda.

TREMONIUM, Dormont w
 Westfalii. Tu r. 1005. mia-
 ne było Concilium.

Trenorchium, Tournus.

Trevennum, Trivigno.

Trevisi, Trewir.

Trevoltium, Trevoux.

TREZENA znaydowota się w
 Morei nad golfem Egey-
 skim.

TRIBACTRA, stolica Sogdyany,
 Bokara.

Tribulium, Trebigna.

Triburia, Trebur.

TRIBURIUM, niedaleko Mogun-
 cyi, st. przez miane tu Con-
 cilium, r. 895.

Tributum Cæsaris, Tribsées.

Tricastles, Troyes.

Tricastini, S. Paul trois Cha-
 teaux.

Tricentium, Sancoins.

Tridinum, Trino.

Trileucum promontorium,
 Kap Ortegai.

Trinacria, Sycylia.

Trinebantés, Hrabstwo Mid-
 dlesex.

TRITON, rzeka w Afryce, któ-
 ra uchodzi do mately Syrtu.

Trivæ lacus, jezioro zwane
 du Bois w Atycii.

TROAS, w Natolin nad Cieśni-
 ną Dardanellą.

Troca, Troki.

Troglotidis, Abex.

Troiz, Troyæ, lub Illium,

miaſto niegdyſ w Myzyi. Bedac zrodwnane z ziemią od Grekow, odnowione zofſtato i poſtawione bliſzey morza.

- Tropetopolis, *S. Tropes.*
 Trudenopolis, *S. Tron.*
 Trutnovia, *Trautenau.*
 Tucubis, *Abrantes.*
 Tudæ, *Tuy.*
 Tudertum; *Todi.*
 Tugium, *Zug.*
 Tulingi, *Stulingen.*
 Tullam Leucorum, *Toul.*
 Tunetum; *Tunis, Tunet.*
 Tungri, *Tongres.*
 Tunonium, *Thonon.*
 Tura, *Turgowia.*
 Turbalo, *Teruel.*
 Turchestana, *Turkeſtan.*
 Turones, *Tours.*
 Turris Ardens, *Tour d'Ordre.*
 ---Juliana, *Truxillo.*
 --Sillana, *Tordeſtas.*
 --Stratonis, *lub Cæſarea Pa-
leſtina.*
 Turtavia, *Forchain.*
 Turturiacum, *Toutoirac.*
 Turullus, *Chiourlic.*
 Tuſcia, *Toſkania.*
 Tuſculum novum; *Fraſcati.*
 Tutela; *Tudela, Tulle.*
 Tuvomontium, *Toam.*
 TYANA, *miaſto w Kappadocyi,
o m. 20. na połnoc od
Tarſu.*
 Tychopolis, *Gluckſtadt.*
 Tyde, *Tuy.*
 Tylos, *Bachrain.*
 Tyndaris, *bliſko Termini miaſta.*
 Tyras, *Dnieſtr.*
 Tyrians, *miaſto w Argolidzie.*

Tyrrheni, *Toſkania.*
 Tyrus; *Sur, Sour.*

V. V. U. U.

- VABRINCUM, *Vabres.*
 Vada, *Vado.*
 Vada Viriæ, *les Vès.*
 Vadacium, *Waas.*
 Vadani mons, *Vaudemont.*
 Vadenſis pagus, *Walezya.*
 Vaga, *Necaus.*
 Vagoritum, *w pow: Ceneman-
ſkim, lub Séez*
 Valeria, *Walcheren.*
 Valcum, *Walpon.*
 Valdenſinga, *Vaudrevange.*
 Valentiniæ, *Valenciennes.*
 Valeſcia, *Valaſſe.*
 Valetua, *Barege.*
 Vallia, *Xſtwo Wallii, lub
Gallii.*
 Valliacum, *Vailly.*
 Vallis benediſta, *Val benoit.*
 --Burgum, *Walleburg.*
 --Color, *Vaucouleurs.*
 ---Diaboli, *Vaudables.*
 ---Dominarum, *Frauenfeld.*
 ---Guidonis, *Laval.*
 ---Macræ, *Magra*
 --Nemorenſis, *di Demona,*
 --Romana, *Val Romey.*
 --Roſcida, *Rouſſevaux.*
 --Scolarium, *Val-des-Eco-
liers.*
 --Sarena, *Val Sery.*
 ---Telina, *Waltelina.*
 --Viridis, *Walwarda.*
 Valliſoletum, *Valladolid.*
 Vallocuria, *Walcourt.*
 Valoniæ, *Valognes.*
 Vallum, *Wals.*
 VANDALI, *Wandalovie. Na*

- rod dawny Niemiecki, osiadły ponad morzem Baltyckim.
- Vandalia, *Wensyffel.*
- Vandalitia, *Andaluzya.*
- Vandopera, *Vandœuvre.*
- Vangiones, *ob. Augusta.*
- Vangiorivus, *Vignori.*
- Vapincum, *Gap.*
- Varactum, *Gueret.*
- Varciacum, *Varzy.*
- Vardo, *Gardon.*
- Variscorum Curia, *Hoff.*
- Vasconia, *Gasconia.*
- Vasio, *Vaison.*
- Vastalla, *Guastalla.*
- Vastena, *Warneton.*
- Vastinia, *Gastine.*
- Vastum, *Guasto.*
- Vantiurum; *Lavaur, Lawora.*
- UBII, naród Niemiecki, który był wezwat Rzymian na swoją pomoc, osadzony od nich z tej strony Renu, aby był hośpieczniejszy przeciw zawiści Sasiadow.
- Ucetia, *Ulez.*
- Uctis, *Wight.*
- Vedassus, *Bidassoa.*
- S. Vedastus, *S. Waast.*
- Vedinum, *Udino.*
- Vegia, *Veglia.*
- Veicetia, *Vicenza.*
- VEII, *Wejowie* naród sąsiedzki Rzymian, ponad Tybrem, poniżej Rzymu.
- Velauni, *Velay.*
- Velia; *Castelamara, w Pryn-cypacie* bliższym.
- Velinus, *ob. Rieti.*
- Velitræ, *ob. Veletri.*
- Vellaunodurum; *Beaune, lub*
- Chateau - Landon, albo Auxerre.*
- Velocassinus pagus, *powiat Wexynski.*
- Venantodurum, *Huntington.*
- Vendocinum, *Vendone.*
- Vendopera, *Vendœuvre.*
- Veneris flos, *Kinhod.*
- Venetix; *Wenecya, Vannes.*
- Venetiola, *Venezuola.*
- Venta Belgarum, *Winchester.*
- Venuſta, *Venosa.*
- Verbanus, *Lago Maggiore.*
- VERBIGENUS PAGUS, *Kanton Fryburski i Xstwo Neuchatel.*
- Verbinium, *Vervins.*
- Verda, *Ferden.*
- Vergilia, *Murcya.*
- Verinbrea, *Vernibria; Verberia.*
- Vernogilium, *Vernolium, Verneul.*
- Verodunum, *Verdun.*
- Veromandui, *ob. Augusta.*
- Verona, *Bonna.*
- Verovicum, *Warwick.*
- Veruca; *Verua, Montefalcone.*
- Verulæ, *Veroli.*
- Verulamium, *bliſko S. Albans.*
- Vesalia Inferior, *Wesel.*
- Superior, *Oler Wesel.*
- Vesonna, *Perigueux.*
- Vesontio, *Bezangon.*
- Vestmaria Damii, *Westmorland.*
- Vestmonasterium, *Westminster.*
- Vestrovicum, *Westerwik.*
- Vesulus, *teraz się zowie*
- VISO, *ob. Po.*
- Vetera, *Santen.*

- VETULONIUM**, miasto w Etrurji, leżące dawniej w małej odległości od Populonium na północ.
- WESTSEX**, Królestwo, czyli dawna Prowincya, która zsiwierała kraje zachodnie Brytanii Wielkiej.
- Ufnaugia**, *Aufnan.*
- Ugoza**, *Ugocz.*
- VIA ÆMILIA**, droga, która prowadziła z Arimini do Akwilei.
- VIA APPIA**, ciągnęła się od Rzymu do Kapuy, potem do Beneventu, gdzie dzieliła się na dwa trakty, jeden szedł ku Brundisium, drugi do Regio.
- VIA AURELIA**, była ta droga która szła przez granice Toskanii, i Liguryę, aż do Galli.
- VIA CLAUDIA**, prowadziła z Rzymu przez śródek Etrurji aż do Porto Venere, tam łączyła się z drogą Aurelia.
- VIA FLAMINIA**, szła idącym z Rzymu do Arimini.
- VIA SALARIA**, była ciągnięta z Rzymu do Ankony.
- VIA VALERIA**, szła od Rzymu do Peskary.
- Viadrus**, Odra.
- Vibiscus**, *Vevay.*
- Vibo**, *Bivona.*
- Viceliacum**, *Vezelay.*
- Vicinacia**, *Vicinonia, Villaine.*
- Victoria**, *Agobel.*
- Victoriacum Francicum**, *Vitry le François.*
- Vicus Aquensis**, *Vico Aquense.*
- Augusti, *Kairwan.*
- Brajæ, *Vic Braia.*
- Ad Cerem, *Vic w Carladese.*
- Inæ, *Voghera.*
- Julius; *Aire nad rz: Adour, Gemersheim.*
- Monasterii, *Vimontier.*
- Sarina, *Vicegrad.*
- Vidu castes**, *Vieux.*
- Vidulliacum**, *Vesly.*
- Vicrium**, *Vihers.*
- Victo**, *Wightun.*
- Vigenna**, *Vienne.*
- Vigiliæ**, *Biseglia.*
- Vigornia**, *Worcester.*
- Villa Dei**, *Ville-Dieu.*
- Franca, *Ville-Franche.*
- Lupensis, *Ville Loin.*
- Magna, *Ville magne.*
- Murum, *Ville mur.*
- Regalis; *Ville del Rey, Villa Real.*
- Vetus, *Ville-mur Vieu-ville.*
- Villaris ad Collum Retiæ**, *Villers-Coterets.*
- Viltonia**, *Wiltshire.*
- Vimacensis pagus**, *Vimeu.*
- Vimania**, *Wangen.*
- Vimarandum**, *Gumaraens.*
- Viminacium**, *Neuville.*
- VIMINIACUM**, miasto w Mezji nad Dunajem, o m. 30. powyżej Belgradu.
- Vimutium**, *Weimouth.*
- Vinacium**, *Vignats.*
- Vinaria**; *Weimar, Wizmar.*
- Vinciacus**, *Creveceur.*
- Vindana**, *Vannas.*
- Vindasca**, *Venasque.*
- Vindascensis Comitatus**, powiat *Venaisson.*

Vindejorium, *Windſor.*
 VINDELICII, *narod który
 mieszkał w Szwabii od Bre-
 gentzu aż ku Dunajowi.*
 Vindibilis, *Belle-Isle*
 Vindinum, *le Mars.*
 Vindobona, *Wid. n. Vienna.*
 Vindonissa, *Windisch.*
 Vindossinense, *Castrum, Al-
 tenburg.*
 Vineæ, *Weingarten.*
 Vinnetacum pagus, *Vimeu.*
 Vinçium, *Vence.*
 Vintonia, *Winchester.*
 Viruburgum, *Wurtzburg.*
 Virgi, *Vera.*
 Viridarium, *Verger*
 Viridellium, *Verfeuil.*
 Viridunum, *Verdun.*
 Virinandis, *Castrum, Ver-
 mand*
 Viritium, *Greiffenhagen.*
 Viriziacum, *S. Basle.*
 Virimanduenſis pagus, *po-
 wiat Vermandois.*
 Virovesca, *Biviesca.*
 Virunum, *Fressac.*
 Wisburgum, *Wisby.*
 Vitringium, *Fenestrang.*
 Viſtula, *Wiſta.*
 Viſuris, *Weser.*
 Vitelliacum, *Wittlich.*
 Vitodunum, *Winterhut.*
 Vittebarea, *Wittenberg.*
 Vitus, *S. Weit.*
 Vladislavia, *Wroclawek.*
 Ulcinium, *Dulcigno.*
 Uliarius, *Oleron wyſpa.*
 Ulſtæa, *Ultzen.*
 Ulſſinga, *Fleſſingen.*
 Uoliteria, *Włodzimierz.*
 Uolanum, *Trisdena.*

Ultonia, *Ulster.*
 Ultraiectum, *Utrecht.*
 Ulſterum, *Elſter.*
 Ulyſſippo, *Lizbona.*
 Umbelicus maris, *Maelstroms.*
 Umbria, *Ombria.*
 Umbro, *Ombrone.*
 Unelli, *ob: Valogne.*
 Ungaria; *Węgry, Ungwar.*
 Ungiacum, *Oigny.*
 Voc NTII, *narod dawny, gdzie
 Diecerye Dieńska i Węzón-
 ſka, we Francyi.*
 Vodiocæ, *Vieux.*
 Vodium, *Void.*
 Voigtia Varilcia, *Woietland.*
 Volcæ, *ob. Arecomici, Teſto-
 jages.*
 Volib; *Bodmary Falmouth.*
 Vollaterra, *Volterre.*
 Volsci; *Wolskowie, posiadali
 pomorze Włotkie, od An-
 tium. aż do Terraciny.*
 Volcentium, *Bolsena.*
 Volutaria, *Volturara.*
 Vorganium, *Karhais.*
 Vermatia, *Worms.*
 Veſagus Saltus, *Vosgea.*
 Votalia, *Ober Weſel.*
 Voſium, *le Vigeois.*
 Voſennus, *Vouzon.*
 Vrat ſlavia, *Wroclaw.*
 Urba, *Orba.*
 Urventum, *Orvietto.*
 Urbs, *Lorbus.*
 Urcinum, *Adjazzo.*
 Urgo, *Gorgonna.*
 Urla, *Oha.*
 Uricum, *Ourique.*
 Urpponium, *Rippon.*
 Uricampus, *Ourcamp.*
 Uricinum, *Ursingen.*

Urso, *Offuna*.
 Urus, *Ouse*.
 Usbium, *Ipswik*.
 Ufellis; *Ovistagni*, *Uffel*.
 Ufeta, *Uzez*.
 Uidii, *w powiecie Zutfanii*.
 Ustringa, *Ustng*.
 UTICA, *miasto w Afryce, nie
 gdys na z. Kartaginy leżą
 ce. Rzeka Bagrada płynę-
 ła pomiędzy temi 2. miasta-
 mi.*
 Uticum, *S. Evroul*.
 Utina, *Udin*.
 Vulturinus, *Volturno*.
 Uxama, *Osma*.
 Uxartus, *Ouessant*.
 Uxella; *Lestwithiel*.
 UXELLODUNUM, *miasto w po-
 wiecie Quercy, toz podo-
 bno, co Cahors teraz.*
 Uxentum, *Ugento*.
 Uxii, *Ahuas*.
 Uxus, *Usson*.
 Uzarchia, *Luzarches*.

X. X. X.

XANTHUS, *rzeczka, która
 wypływa z góry Ida. Tegoż*

*im, miasto w Lycyi blisko mo-
 rza leżące.*

Xera Equitum, *Xeres do Ba-
 dajoz.*

Xiceniura, *Xecien*.

Y. Y. Y.

YPERGRÆCIA, *Oberkirch*.
 Yvodium, *Tvoi*.

Z. Z. Z.

ZABOTHUS, *Zotenberg*.

Zacynthus, *Zanta*.

ZAMA, *miasto bliskie Kart-
 giny na Zachod.*

Zancla, *Messina*.

Zilis, *Arzilla*.

ZIPH, *slawna Puszcza, któ-
 ra się rozciągała między
 górą Hebron, i morzem
 umartym.*

Zitia, *Zeitz*,

Znoimum, *Znaim*.

Zuvolla, *Zwoll*.

IMIONA JJ. OO. JJ. WW. WW. ICHMCIOW PANOW,

Którzy Prenumerowali

N A

DYKCYONARZ GEOGRAFICZNY.

Exempla

N	
NAYIASNIEYSZY PAN.	10
Prześwletna Kommissya Edukacyina,	60
Korpus Kadetow.	15
Xiążę Poniatowski, Biskup Plocki,	I
Xiążę Stanisław Poniatowski, General Leutenant Woylk Koronnych.	I
X. Okęcki, Biskup Poznański, Kanclerz W. Ko- ronny,	I
Xiążę Czartoryski, General Ziem Podolskich.	I
Xieźna Czartoryska, Generałowa Ziem Podolskich,	I
Xiążę Radziwill, Woiewoda Wileński.	I
Hrabia Unruh,	I
Hrabia Moszyński, Referendarz Koronny.	I
Męciński, Starosta Wieluński.	I
Hrabia Moszyński, Ex-Stolnik Kor:	I
Witoławski, Obozny Półny Koronny.	I
Xiążę Marcin Lubomirski, General Leutenant Woylk Koronnych.	I
Olizar, Stolnik Koronny.	I
Xiążę Janusz Czetwertyński,	I
Maizzech, Marszałek Nadworny W. X. Litt:	I
Xiążna Lubomirska, Marszałkowa W. Kor:	I
Rzewuski, Pifarz Polny Kor:	I
Xiążę Poniatowski, Ex-Podkomorzy Kor:	I
Potocki, Podkomorzy Kor:	I
X. Cieciszowski, Biskup Koadjutor Kiiowski Officyal Warszawski.	I
Tyszkiewiczowa, Referendar: Litt:	I
Potocki, Woiewoda Ruski.	I

Exemplar:

Hrabia Bruhl, General Artylerji Kor:	X
Xiążę Sapieha, Kanclerz W. W. X. Litt:	I
Xiążna Sanguszkowa, Woiewodzina Wołyńska,	R
Alexandrowicz, Kasztelan Podlaski.	I
Gurowski, Marszałek W. W. X. Litt:	I
Xiążę Alexander Lubomirski.	X
Potocki, Pisarz W. W. X. Litt:	X
Potocki, Podstoli Kor:	I
Ogińska, Hetmanowa W. W. X. Litt:	I
Wielohurski,	X
Xiążę Szembek, Biskup Koadiutor Płocki,	I
Raczyński, General Wielkopolski.	X
Kosłowski, Podskarbi Nadw: Kor:	I
Grabowska, Generalowa Gwardyi Konney Litt:	I
X, Turki, Biskup Łucki.	I
X. Bartz, Bibliotekarz Rzepltey.	X
X. Stanisław Piątkowski.	I
Skowroński, Sekretarz Xcia Generała Podolskiego.	I
Kossakowski, Sekretarz, J. K. Mci.	I
Zabłocki.	X
Skodowski.	I
Jozef Lignau.	X
Markwart.	X
Baczyński,	X
Andrzejkiewicz, Sekret: Kom: Skarb: Kor:	X
Kahlen, Rezydent Gdański,	X
Jozef Szczeniawski.	I
Jozef Fergis, Rotmistrz.	I
Nowicki, Geometr J. K. Mci,	X
Dankiewicz,	X
Wieprzowski.	I
Antoni Tomaszewicz,	I
Antoni Modzelewski.	I
Filip Obuchowicz.	X
Jan Jeleński.	X
Przybyłski,	X
Bronisz Chromiński.	I
Adam Heppen, Kapitan od Regim: Wodzick.	I
Joachim Grzymała, Porucznik od Regim: Wodzick.	I
X. Hieronim Stroynowski S. P. Prefekt. Profesorow w Krakowie,	X

Exemplary

X. Mikołaj Stanis: Bramaicki S. P.	I
Jan Kalck, Kapitan od Regim: Wodzi.	I
Swięcicki, Miecznikiewicz Ostrzeszowski.	I
X. Chołoniewski, Kułosz Łucki, Kan: Lwow.	I
Ksietan Hebdowski, Kapitan od Regim: Potoc:	I
Tietz.	I
Glaize.	I
X. Teodor Grodziecki, Dziekan Łucki.	I
Cholewski, Łowczy Sochaczowski.	I
X. Jan Woronicz.	I
X. Jakub Zajączkowski.	I
X. Tomasz Strachowicz.	I
Jan Kozłowski.	I
Schindler.	I
X. Karol Pleski.	I
Zboiński, Kasztelan Raciążki.	I
X. Bonawentura Goylewicz.	I
Bernatowicz, Sekre: Xcia Jwci Wdy Wileńskiego.	I
Boczkowski, Kapitan.	I
Sułkowski, Cześnik Inowrocławski.	I
Strzyżewski Repent Sądow Marsz.	I
Antanazyja Rogalińska.	I
Hippolit Rogaliński.	I
X. Grochowicki.	I
X. Piotr Gościcki, Kan: Pułtuski, Prorektor szkół Pułtuskich.	I
X. Sebaścjan Rudawski, Misyjonarz Diec: Plock.	I
Kazimierz Dakiszewicz, Rotmistrz X. Zmudz.	I
Michler.	I
Idziński.	I
Górski.	I
Motowidło.	I
Ginter, Podstoli Wdstwa Nowogrodzkiego.	I
Korsak, Oboźny Wdstwa Nowogrodzkiego.	I
X. Stefan Noiszwewski, Prefekt Szkół Słuckich.	I
X. Tadeusz Niemanowicz Prof: Szkół Słuckich.	I
X. Onufry Totwiński, Prof: Szkół Słuckich.	I
Leon Madziarski, Prezes Fabryki Periskiey Słuckiey.	I
Zabiellowa, Łowczyni W. X. Litt:	I
Morawski, General Woysk W. X. Litt:	I
Mateusz Ustrzycki, Sekr: J. K. Mei.	I

Franciszek Witofzyński, Sekr: Xcia Jmci Generala Pudol:	I
X. Warracki, Teolog J. K. Mci.	I
X. Kołętowicz, Wizytator Szkol.	I
X. Antoni Muszyński, Prof: w Akad: Krakowskiej.	I
X. Meleniewski, Prokurator Gener. Jmci X. Metro- polity.	I
X. Downar, Kanonik Smoleński.	2
Borkowski, Infygtator Ekon, J. K. Mci.	2
X. Tomasz Strachowicz.	2
X. Andrzej Słabniewicz, Kan: Łucki, Rektor Szkol Wołyńskich.	I
Michał Augustynowicz, Pifarz Apbs: Konfist: Łuckiego.	I
X. Ignacy Drozdowicz, Spowiednik Panien Brygitek.	I
X. Stefan Szydłowski, Prof: Łucki.	I
Kowalkowski, Miecznik Nowogrodzki.	I
X. Antoni Juszkiewicz, Prałat Zmudzki.	I
X. Halyburton, Kanonik Zmudzki.	I
X. Jan Januszewski, Kanonik Zmudzki.	I
Michał Wesiół, Podkarbi Xcia Jmci Wdy Wileń: Bobar.	I
X. Palma, Pleban w Prusiech.	I
Łasocki, Kacztelan Gostyński.	I
Kufzewski, Regent Metr: Korz	I
Kraiewski.	I
Ciepliński.	I
Iwodulski.	I
Jan Salacki.	I
Witkowski.	I
Sobolewski, Poczmysyfter Grodzieński.	I
Bobiński, Regent Tabaczny W. X. Litt:	I
Łękański, Przeor Jasnogórski.	I
Karol Kalleman.	I
Urbanowski, Chorąży Gwardyi Kor.	I
X. Woliński, Starszy S. Krzyża.	I
Niewieściński, Szambelan J. K. Mci.	I
Kazimierz Kognowicki.	I
Boelke, Sekr: Gabin J. K. Mci.	3
Dobrzański.	I
X. Marcin Swieykowski, Kanonik Plocki.	I
X. August Darewski.	I

Exemplar

Strzałkowski.	I
Kazimierz Kafzewicz Starosta Wolborski.	I
K. Floryan, Gwardyan w Gorce.	I
Tomasz Illnicz, Porucznik Brygady Hufarskiej.	X
Albrycht Klefzczyński.	I
K. Samberger.	X
Kowalkowski.	I
Możeyko, Łowczy Trocki.	X
Michał Jaworski Burgrabia Grod: Gos:	I
Więckowski.	X
Łokcowski, Chorążyc Kruświcki.	X
K. Behm, Prowincyał Bonifratrow.	X
X. Paproci, Kanonik Łowicki.	X
Jożef Szyszko, Chorąży Gwardyi Litewskiej.	I
Ładeusz Podgurski.	I
17. z Ichmościow Panow Prenumeratorow nie- chcieli podać swych Imion.	

KSIĘGARNIA

ANTYKWARIAT

DOM
KSIĄZKI
DOM

№ 29320

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

878 [3]

878 [3]